

DEMOKRAT HALKIMIZA!

Türkiye, Lenin'in Sovyet devrimi gibi Mustafa Kemal'in öncülüğünde çağdaş olarak ilk anti-emperyalist mücadeleyi vermiştir. Bu mücadele sonucu, zafere ulaşılmış, emperyalist güçler yenilgiye uğratılmış, kapitülasyondan kurtulmuş, anti-emperyalist tam bağımsız Türkiye Cumhuriyeti devleti kurulmuştur.

Sovyet Ekim devrimi ile Marksizm öğretisinin gerçekleştirilmesi, çağdaş Kemalist devrimlerle ise; bağımsızlık, anti-emperyalist, lâik ve çağdaş bir devletin kurulması hedeflenmiştir.

Marksizm-Leninizm temelinde kurulduğunu söyleyen ve anti-emperyalist, anti-faşist doğrultuda Sovyet Ekim devriminin yolunda mücadele ettiğini yıllarca savunan TKP, aslında Kremlin yönetimine tam bağımlı bir komünist partisi idi.

Bugün ise, TKP'nin yöneticileri geçmiş dönemlerde emperyalist, sömürgeci olarak nitelendirdiği Avrupa'lı güçleri arkasına alarak Türkiye'ye gelmişlerdir. Bu hareket bağımsızlığımıza yönelik bir komplodur. Marksizm-Leninizm'e ve Çağdaş Kemalizm'e tamamen ters bir tutumdur. Kemalizmin kaldırdığı Osmanlı döneminin kapitülasyonunu Avrupalı güçlere yeniden sunup, Türkiye'nin içişlerine karışmalarını sağlamaktır bu hareket. Eskiden kapitülasyona taraf batılı devletler yargı yetkimize de karışırlar, istediklerini Osmanlı mahkemelerinde yargılatmazlardı. Bugün TKP Genel Sekreteri Yaşar Nabi YAĞCI ve TİP Genel Sekreteri Nihat SARGIN'ın yaptıkları da aynıdır. Bu güçler tıpkı Kapitülasyon döneminde olduğu gibi, bu kişileri tutuklayamazsınız, yargılayamazsınız diyorlar.

Yaşar Nabi YAĞCI ve Nihat SARGIN'a arka çıkıp Türkiye'ye müdahaleyi görev bilen Avrupalı güçler gönüllü avukatlık ve koruyuculuk görevini nereden almaktadırlar. Hangi bağımsız devlete böylesi bir hareket yapılabilir. "Tam bağımsız Türkiye" sloganını dillerinden düşürmeyen TKP, davranışlarıyla kimlere ve nasıl bağlı olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

TKP'si kurulduğundan beri hep böyle idi. Geçmişte Kremlin yönetimine tam bağımlı idi, bugün de bazı batılı güçlere tam bağımlıdır. Üstelik bugün bu güçlere fiilen devlete baskı yaptırmaya kalkışmıştır.

Ülkemizin bağımsızlığı üzerinde oynanan bu çirkin senaryo göstermektedir ki, TKP'nin ne Marksizm-Leninizm, ne Ekim devrimi ne de çağdaş Kemalizm'le ilgisi vardır, o sadece Osmanlı dönemi kapitülasyon artığı bir gruptur.

- YAŞASIN TAM BAĞIMSIZ TÜRKİYE,
- YAŞASIN KEMALİZM,
- KAHROLSUN DIŞ GÜÇLERİN UZANTILARI.

Aralık 1987

KEMALİST DEVRİMCİLER ADINA

GERÇEK Avrupa Dayanışma Komitesi

Postfach: 101634, 41 Duisburg 1

21.11.1987

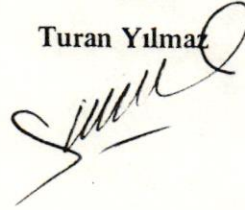
Değerli arkadaşlar,

TBKP adı altında birleşme kararı alan Türkiye Komünist Partisi ve Türkiye İşçi Partisi Genel Sekreterleri Haydar Kutlu ile Nihat Sargın'ın, yasal faaliyette bulunmak üzere Türkiye'ye dönmeleri nedeniyle gözaltına alınmalarını ve gerici güçler tarafından bu dönüş bahane edilerek başlatılan antikomünist kampanyayı protesto ettiğimizi ve her iki arkadaşımızın derhal serbest bırakılmaları talebimizi belirtir, yurtdışındaki demokrasi güçlerinin, bir an önce özgürlüklerine kavuşmaları için her iki Genel Sekreterle dayanışma göstermelerinin önemini bu vesileyle vurgularız.

Gerçek Avrupa Dayanışma Komitesi olarak, her iki arkadaşımızla dayanışma duygularımızı dile getirir, özgürlüklerine kavuşmaları için elimizden gelen her çabayı göstereceğimizi belirtiriz.

Gerçek Avrupa Dayanışma Komitesi
adına

Turan Yılmaz

DEVİRİM HAINLERİ VE DÖNEKLERİNDEN HESAP SORALIM! TC'NİN UŞAKLARI İLE CASUSLARINI TEŞHİR EDELİM!

Türkiye Devrimci-Demokratik Hareketi TKP'nin şahsında kendi tarihinin en utanç verici anlarından birini ve en sonuncusunu yaşamaktadır. 12 Eylül faşist rejiminin gedikli uşağı olan Haydar Kutlu, 70 yıla yaklaşan tarihinde kendisini ikinci kez resmen tasfiye eden TKP'nin, son fesih kararını yerine getirmek ve TKP'yi Evren-Özal çetesine teslim etmek üzere Ankara'nın yolunu tutmaktadır. TKP'nin ikinci Vedat Nedim'i rolünü oynayan Haydar Kutlu, dünyada eşine ender tanık olunan bir alçaklık örneği sergileyerek, yüz kızartıcı ihanet yolculuğuna bir tören havası verdirmek istemektedir. Türkiye aydınının kemalizm tarafından çarpıtılmış mantığı şimdi kendisini bir kez daha dışa vurmakta, ihanete kahramanlık yaftası vurulmaya çalışılmaktadır. Ancak kendisini dayatan yaşamın katı gerçekleri, TKP'nin artık tarihin karanlıklarına gömüldüğünü göstermektedir. TKP tarih sahnesinden silinmiştir. TKP'nin şahsında, kemalizmin egemenliği altına alarak özünden boşalttığı Türk solu da ölmüştür. Faşizme teslimiyetini fiiliyatta gerçekleştirmeye giden Haydar Kutlu, görünürde TKP'nin cenazesini, esas olarak da 12 Eylül rejiminin kılıç artığı olan bütün mülteci solun cesedini de beraberinde götürmektedir.

TKP'nin komünizm ve işçi sınıfı hareketine ihaneti, yeni bir olay değildir. Onun ihanetinin kökleri çok daha öncesine dayanmakta, Mustafa Suphi ve yoldaşlarının kemalistler tarafından katledildiği döneme kadar uzanmaktadır. Henüz yeni kurulmuş bir parti olan TKP, devrimci önderlerinin kemalistler tarafından imhası ile birlikte kemalist aydınların ideolojik-politik denetimi altına girmiş, günümüze gelinceye kadar da sınırlı bir seçkin aydınlar kulübü olarak varlığını devam ettirmiştir. 12 Eylül faşist-askeri darbesinden sonra TKP bünyesinde önemli değişiklikler olmuş, Haydar Kutlu ve benzerlerinin kişiliğinde, TKP kemalizmin en has uşakları ve ajanlarının eline geçmiştir. Bu yüzden TKP'nin 12 Eylül rejiminin platformunda yer alma kararı, birdenbire ortaya çıkan bir olay değildir. Eskiden beri hazırlanmış olan bu senaryo, bugüne gelinceye dek çeşitli biçimlerde sahnelenmiş; ve şimdi bu senaryonun son perdesi oynanmaktadır. 12 Eylül faşist-askeri darbesinden sonra TKP, yurtdışında rejim hesabına görev yürütmüş, sol hareket içinde faşist rejimin beşinci kol faaliyetini sürdürmüştür. arılan nokta ise bu faaliyetin son aşaması; yani açıktan yürütülmesidir.

Bugün Ankara'nın yolunu tutarak Turgut Özal'ın manevi evladı olmaya soyunanları, sadece iflah olmaz reformistler biçiminde tanımlamak yeterli değildir. Bunlar, reformist olmanın da ötesinde, Türk burjuvazisi hesabına Türk solu'nu tasfiye edip bitirmeyi kendilerine görev edinmiş kemalist misyonerlerdir. Bunlar, yüzlerine sosyalist maske takınmış sosyalizmin ve emekçi halklarımızın en amansız ve iflah olmaz düşmanlarıdır. Bunun içindir ki, bunlar Türkiye'ye dönerlerken, yüklenedikleri misyona uygun olarak görevlerini başarmış olmanın rahatlığı içindedirler. Devrimci direnişe düşman olan bu güçler, 12 Eylül darbesinin üzerinden geçen yedi yıl boyunca, 12 Eylül rejimi ile paralel bir biçimde halkımızın kurtuluş umutlarını öldürmek için, her türlü alçakça yöntemi kullanmaktan geri durmamışlardır. TKP ve onun genel sekreteri Haydar Kutlu, Kenan Evren'le aynı ağız kullanarak PKK'yi "terörist" olarak tanımlamış, Partimizi devrimci-ilerici kamuoyundan tecrit etmek için her vola başvurmıştır. Kürdistan ulusal direniş tarihinde yeni bir çağ açan 15 Ağustos Devrimci Atılımı, TKP tarafından "provokasyon" olarak damgalanmıştır. Çeşitli işbirlikçi Kürt milliyetçi çevrelerini koruyucu kanatları altında toplayan TKP, bunlar eliyle bizzat Kürdistan zemininde birçok provokasyonu geliştirmiş; yurtdışından Kürdistan'a kadar uzanan geniş bir alan üzerinde Kürdistan Ulusal Direniş Savaşına karşı bir mücadele cephesi açmıştır. PKK'nin yükselttiği devrimci direniş savaşı, faşist Türk sömürgecilerinin sayısız karşı-devrimci saldırı taktiklerini olduğu kadar, TKP'nin başını çektiği saldırı ve provokasyon çemberini de paramparça ederek geliştirmiştir.

TKP'nin kendi kendisini tasfiye ederek, 12 Eylül rejiminin çizdiği platform içinde erimeyi kabul etmesi, Kürdistan'da gelişen ulusal direniş savaşı ile doğrudan bağlantılıdır. Yaşanan gelişmeler, bu mücadelenin indirdiği darbelerle her alanda yoğun bir çıkmaz ve çöküşü yaşayan TC'nin çaresizliği ortamında ortaya çıkmaktadır. Sömürgeci rejim sadece askeri, siyasi, ekonomik, kültürel kırımları ile değil, yaratmış olduğu icazetli, yani kemalist sol ile birlikte çökmekte ve derin bir bunalım yaşamaktadır. İşte bu gelişmeler rejimin sol içindeki uzantılarını açıktan uzlaşmaya götürmektedir. Bir başka ifade ile devrimci savaş, devrimle karşı-devrim arasındaki safları alabildiğine netleştirmekte; çatışmanın kızgın boyutlara ulaşması arada kalan güçlere yaşam olanağı tanımamakta ve herkesi bir taraftan yana tavrı almaya zorlamaktadır. Yıllardan beri devrim ve halk düşmanı yüzlerini bir ölçüde de olsa gizlemeyi başaran bu güçlerin yüzlerindeki maske, devrimin sert rüzgarı karşısında düşmüştür. Bu güçler bugün kendi gerçek yerlerine oturtulmakta ve karşı-devrimci cephe içinde yerlerini almaktadırlar. Kısacası, yaşanan gelişmeler devrimin gelişip güçlendiğinin bir kanıtıdır. Yoksa sosyalizm düşmanlığında üstüne güç tanımayan, sosyalist sisteme karşı baştan beri ikiyüzlü ve düşman bir politika izleyen, Kürdistan halkına karşı en çirkin bir katlimacı çehre ile ortaya çıkan TC'nin, çözülme ve çöküş aşamasında bu denli demokrat kesilmesi başka türlü izah edilemez. Yükselen devrim, kendi önünde duran engelleri temizleyerek ilerlemektedir. TKP'nin kendi kendisini tasfiye etmesi anlamına gelen bu eylemiyle birlikte, kemalizmin ağır etkilerini yaşayan Türk solu da devrimci hareket önünde bir engel olmaktan çıkmakta, yeni devrimci solun doğup gelişmesinin bütün koşulları hızla olgunlaşmaktadır.

PKK hareketi, Türkiye Devrimci-Demokratik Hareketi karşısındaki enternasyonalist görevlerini pratikte başarıyla yerine getirmektedir ve bundan sonra da Türkiye halkının devrimci mücadelesinin doğru temellerde gelişmesi için üzerine düşeni yapmakta kararlıdır. Halklarımızın faşist TC'ye karşı birleşik devrimci savaşının önüne dikilen güçlerin safdışı kalmalarıyla, bu görevlerin başarılması daha da kolaylaşmaktadır. Partimiz devrimci hareket içinde kemalizmin beşinci kolu rolünü oynayan güçlerin peşini bırakmayacak, bunlardan mutlaka hesap soracaktır. Gerçekten emekçi halklarımızın hayati çıkarlarından yana olan bütün güçler, TKP'nin ihanetini her yönüyle teşhir etmeli, devrimi yaşatan PKK'nin önderlik ettiği Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesini bütün güçleriyle desteklemelidirler. Bugünkü aşamada devrimci ve demokrat adlarına layık olmanın bundan başka bir yolu yoktur. Faşist diktatörlüğün son vermiş, demokratik bir Türkiye'nin yaratılması için mücadele etmek isteyen bütün güçler, faşizme karşı mücadeleyi her türlü teslimiyete ve ihanete karşı mücadeleyle birleştirmeli; devrim hainlerini ve dönemlerini layık oldukları yere göndermelidir.

TKP ölmüştür, TKP'nin şahsında kemalizmin çemberini kıramayan sosyal-şoven Türk solu da ölmüştür. Böylece ihtilalci ve uzlaşmaz devrimci solun gelişmesinin yolu daha da açılmış ve düzlenmiştir. Türkiye devrimi, bu ihtilalci ve uzlaşmaz devrimci solun önderliğinde yükselecek ve devrimin dönemlerinden hesap sormasını bilecektir.

- Kahrolsun faşist Türk sömürgeciliği!
- Kahrolsun oportünizm ve sosyal-şovenizm!
- Yaşasın devrimci direniş mücadelemiz!

ÖZAL'IN "YURDA DÖN" ÇAĞRISI VE BU ÇAĞRIYA "HAY HAY" DİYEN ZAVALLI OPORTÜNİSTLER

12 Eylül faşizminin sola yönelik en sinsi çabaları "Pişmanlık Yasası" ve "Yurda Dön!" kampanyasında ifadesini buldu. Bu iki çabada da hedef; Sol'u çürük yerlerinden tutup çözmektir.

"Pişmanlık Yasası"na, inanç ve onurlarını koruyamayacak kadar zavallı üçyüz-dört-yüz kişi uydu. Faşist iktidar, bu yasayla ve peşinden çıkardığı "İnfaz Yasası" ile cezaevlerinde devrimci hareketin belini kırıp, teslim almayı hesapladı. Ama fena aldandı. Pişmanlık gösteren üçyüz-dört-yüz zavallı, dışarıda olduğu gibi cezaevlerinde de devrimci hareketten tecrit oldular. Bu zavallılar, kara yüzlerini gizlemek için ne yapacaklarını şaşırmış ve çoğu yaşadıklarına pişman durumdalar. Cezaevlerindeki devrimci ordu, faşist rejimin bu sinsi saldırılarına Temmuz-Ağustos 1987 açlık grevleri dalgasıyla cevap verdi ve faşist rejimin suratına güçlü bir samar indirdi.

"Pişmanlık Yasası" ile aradığını bulamayan faşist rejim, bu defa "Yurda Dön!" çağrısına asıldı. Bu çağrıyla Özal'lı faşist rejim, daha sinsi ve daha büyük oynuyor. Hedef, bu defa en çürük taraflarından yakalayarak siyasi olarak Sol'un belini kırmaktır. "Yurda Dön" çağrısı önce yurtdışındaki sanatçı, aydın ve sendikacılara yönelik işlendi. Buna şarkıcı Cem Karaca uydu. Kendini rezil etti. Sadece inançsızlığını değil, onursuzluğunu ve zavallılığını tüm kamuoyuna gösterdi.

Şimdi bu "yurda dön" çağrısına iki siyasi örgüt, TKP ve TİP uyacaklarını açıkladılar. Kısa süre önce Türkiye Birleşik Komünist Partisi adı altında birleşme kararı aldıklarını kamuoyuna açıklayan bu iki örgütün genel sekreterleri, seçimlerden önce veya hemen sonra "yurda dön"eceklerini resmen ilan ettiler. Şarkıcı Cem Karaca anne-

sini devreye koyarak Özal'la anlaştı. Bu iki örgütün de Özal'la zımni bir anlaşmaya vardıkları seziliyor. Vatandaşlıktan çıkarılan ve "vatan haini" ilan edilen Behice Boran'a Özal'ın teklifi ile resmi devlet töreni düzenleniyor ve bu iki örgütün genel sekreterleri "yurda dön"eceklerini açıkladıkları gün, müşavir Adnan Kahveci, İsveç televizyonu aracılığı ile "yurda dönenlere her türlü kolaylığın gösterileceğini" belirtiyordu.

TKP ve TİP oportünistlerinin "yurda dön" çağrısına hay hay demeleri, doğrusu bizi şaşırtmadı. Pişmanlık gösterenler kavgaya arkadaşlarını sattılar, bildikleri sırları faşist iktidarın polisine verdiler. Şarkıcı Cem Karaca da aydın ve sanatçı demokrat arkadaşlarını sattı. TKP ve TİP ise epây bir süreden beri devrimci hareketin siyasi kişiliğini oluşturan temel prensipleri satmaktalar.

1980'e kadar Türkiye'nin kalkınmakta olduğunu belirterek TC tarihi boyunca kapitalist gelişmeyi alkışlayarak işe başladılar. Bunu, 1987 senesi içindeki "NATO'dan çıkmayabiliriz" ve "AET'ye girebiliriz" açıklamaları izledi. En son Behice Boran'ın ölümünden önce yapılan basın toplantısı ve bundan hemen önceki çeşitli açıklamalarda ise Kürt ve Ermeni meselelerinde TC otoritelerine güven verici açıklamalarda bulunarak yasallaşmak istediklerini beyan ettiler. Bütün bunların belli bir plan çerçevesi içinde yapıldığı ve legalleşmek üzere gayri resmi yollardan faşist diktatörlüğün işleri bakanlığına iletilmiş bir dilekçe olduğu şimdi çok daha iyi anlaşılıyor.

TKP ve TİP oportünistleri, faşist diktatörlükle bu pazarlıklarını, demokrasi mücadelesi (!) ve legalleşme kavgası (!) diye yutturmak istiyorlar. Ama devrimci temel prensipleri satarak demokrasi mücadelesi verdiğini iddia etmek, tam da oportünizmin ma-

yasını ele veriyor. Onların legalleşmekten anladıkları da gidip mevcut rejimin içinde bir yer tutmaktır. Nitekim, onlar yıllardan beri, bir devrimci eğilim gibi değil, mevcut rejim içindeki bir muhalefet hareketi, meselâ bir SHP kopyesi gibi hareket ettiler. Rejimle bir kopuşmaya fırsat vermemek için 12 Eylül 1987 protestolarına katılmadılar. Eğer kendilerine fırsat verilirse, Ecevit ve Demirel'in peşinden Evren'e ziyarete kadar küçülebilirler.

TKP ve TİP oportünistleri erken seçimlerde ANAP dışındaki partileri destekliyorlar. Ama "legalleşmek" onların başına vurmuş olmalı ki, yaptıklarının Özal'a propaganda malzemesi olduğunu dahi farketmiyorlar. Gerçekten onlar, Özal'ın seçim manevralarına Cem Karaca vari alet olmuş zavallılar durumuna düşmüşlerdir. Diğer yandan TİP ve TKP oportünistleri sadece yasadışı devrimci hareketin değil, Türkiye'de demokratik mücadele yürüten legal sol çevre ve eğilimlerin de gerisine düştüler. Çünkü onlar, legalleşmek uğruna devrimci hareketin siyasi kişiliğinde yer etmiş temel prensipleri faşist diktatörlükle pazarlığa koyan uğursuz tacir rolü üstlenmiş durumdadılar. Bir kez daha sol devrimci hareketin en çürük ve en güvenilmez unsurları olduğunu gösterdiler.

Türkiye ve Kürdistan devrimci hareketi, inancımız odur ki, tıpkı "Pişmanlık Yasası"nda olduğu gibi, oportünistlerin bu hay hay dediği "yurda dön" manevrasını faşist rejimin suratına çarpacak kadar güç ve kişiliktir. "Yurda dön" çağrılarına gelince, bizim, faşist diktatörlüğe ve çakal Özal'a, devrimci değer yargılarını satmakta beis görmeyen oportünistlerinkinden yüzseksen derece zıt söyleyeceklerimiz var: Biz, hiç bir zaman yurdumuzu terketmedik. Dışarı çıkan kadrolarımız, yurdumuzdan faşist diktatörlüğü söküp atmak için mücadelenin gereklerini yerine getirmek üzere çıktılar. Ve bu kadrolar Türkiye'nin tüm hudutlarını kendilerine yol ettiler. Devamlı girip çıktılar ve şimdi de girip çıkıyorlar. Uğrunda olmadık eza ve cefaya katlandığımız, binlerce can verdiğimiz, cezaevlerini tıklım tıklım doldurduğumuz yurdumuzu size bıraktığımızı kim söyledi? Bizim "yurda dön" çağrılarına ihtiyacımız yok. Dilediğimiz zaman ve istediğimiz şekilde, devrimci değerlerimizden taviz vermeden yurdumuzda mücadele yürütürüz. Hudutlardan girip çıkarız ve bu durum faşist diktatörlük topraklarımızdan sökölüp atılincaya kadar devam edecektir.

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ (BİRLİK)
Politik Büro

Devrimciler, yurtseverler, demokratlar,

TİP-TKP revizyonistleri nihayet teslimiyetçiliklerini ve uzlaşmacılıklarını ilan ve itiraf ettiler!

12 Eylül cuntasıyla birlikte kadrolarını korumak için yurtdışına göç eden oportünist-revizyonist sapmaların yedi yıldır bölünme parçalanma, sol içi çatışma, sekterizmin kısır döngüsü içerisinde ülkedeki mücadeleyi, cezaevlerindeki direnişleri ve ölüm oruçlarını görmezlikten gelme tavırlarının bir uzantısı, sahteciliklerini açığa vurur: bir biçimi olarak TİP ve TKP revizyonistleri "birleşerek" birlikte faşist cuntaya teslim oldular.

Cuntayla birlikte parti merkezi kadrolarını, eskidenberi Avrupa'ya yerleşen MK'sinin yanına çeken TKP revizyonizminin bu ilk günahı değildir. TKP, bugün geçmişten aldığı teslimiyetçi, sınıf uzlaşmacı reformist geleneğinin, bir dramını ve son durağını yaşamaktadır.

1925'lerde Kürt halkının katline çeşitli bahanelerle sessiz kalarak dolaylı biçimde onaylayan, 70'lerde 15/16 Haziran direnişlerinde devrimci gençlik önderlerini ihbar eden, 80 cuntasıyla birlikte etkisi altındaki sendikacılara "valizlerinizi toplayın teslim olun" telkini yaparak Selimiye Kışlası kapılarında 2-3 gün süren kuyruklu oluşmasına yardımcı olan TKP ile, 70 öncesi siyasi literatüre Mahir Çayan tarafından "Aren-Boran oportünizmi" olarak geçen TİP uzlaşmacılığının izdivacından doğan Türkiye Birleşik Komünist Partisi selameti cuntayla ve TC oligarşisiyle uzlaşmada bulmuştur.

1980 öncesi her mücadele alanında devrimci muhalefetin uzlaşmacı ve iki yüzlü reformist engeli TKP, daha cuntanın ilk günlerinde sınıf savaşından ne anladığını pek güzel ifade etmiştir. Devrimci mücadele yerine sendikal ekonomizmi ve küçük burjuva popülizmini, azgın faşist devlet terörü karşısında da teslimiyeti savunmuştu. 1983 Kongresine kadar faşizmi keşfedemeyen ve TC faşizmine "faşist" demeye bile dili varmayan TKP, seçimlerle beraber alel acele bu tarihsel (!) tesbitinden de vaz geçerek demokrasiye dönmeye başladığını söyleyip, baştan beri cuntayla uzlaşabilmenin yatırımlarını yapmaya ve bu doğrultuda kamuoyu oluşturmaya çalışmıştı.

Bu uzlaşmacı politika cezaevlerine de yansımış, direniş ve aktif mücadele çizgisinin karşısına alternatif olarak konabilmiştir. Faşist baskılara, ve işkencelere karşı devrimci mücadeleyi hedefleyen eylem birliklerini red detmişler, bu platformların yürüttüğü mücadele sürerken idarelerle anlaşarak eylem kırıcı konuma düşmekten çekinmemişlerdir. Böylesi mantığın sahipleri cezaevlerinde Atatürk inkılapları dersinin en iyi dinleyecileri, baskı ve işkenceyle söylenelemeye çalışılan faşizan marşların gönüllü solistleri olabilmişlerdir. Artık geline nokta bütün bunların halka açıklanması ve hesabının verilmesi gerekmekteydi. Ya suçu kabul ederek özeleştiri verecek ya da daha da ileri gidip kapalı kapılar ardındaki pazarlıklarla oligarşinin araladığı kapıdan girerek siyasal kılıflarla reformist programının üzerine oturarak yarattıkları "tarihsel" fırsatı (!) kullanıp gerçek kimliğine bürünecekti.

TKP hareketini birleşmeye ve cuntaya teslim olmaya iten zorunluluk siyasal arenadan silinmiş olmasıdır. Merkezi kadrolarını yurtdışına kaçıran TKP ekonomizmle şekillenmiş kafa yapısına sahip alt kadro ve kitle bağlarını kaybederek siyasal anlamda tükenmiştir. Tıp ise gerek yasal konumu gereği, gerekse cuntanın yedeklediği uzlaşmacı tavrından dolayı alt kadrolar anlamında ülkede barınmayı başarmasına rağmen, bir türlü örgütsel yapılanmasını toparlayamamıştı. Bu iki parti, ya oligarşisiyle uslu uslu anlaşıp, faşist anayasa, seçim kanunu vb. kurumlaşmaları içine sindiren icazetli bir faaliyet programını kabul ederek ülkeye dönecek, ya da tamamıyla silinip yokolacaktı.

TİP, TKP izdivacı şimdiye kadar olduğu gibi devrimci çıkışı görmezlikten gelmeyi yeğleyerek uzlaşmayı seçti.

Uzun gözaltı — Nabi Yağcı DGM'den demir parmaklıklar arkasına götürülürken.

Yağcı ve Sargın'ın emniyetteki günleri

Güvence veren bakanı sordular

TKP ve TİP Genel Sekreterlerinin avukatları: "Polis 'öttüler' havası yaymaya çalışıyor. Operasyon işini sonradan çıkardılar"

Nabi Yağcı ve Nihat Sargın'ın avukatlarından Hasan Bakırcı, Türkiye'nin değişik yörelerinde sürdürülen "orak çekiç" operasyonunu tek cümleyle yorumluyor: "Kaos yaratmaya çalışılıyor."

Gerçekten de kaos, hiç değilse haberler düzeyinde yaratılabildi. Bazı

gazetelere göre operasyon TİP ve TKP Genel Sekreterlerinin Türkiye'ye dönmesinden önce başlatıldı. Bazılarına göre iki genel sekreter emniyette "öttü". Türkiye çapında sürdürülen operasyonda gözaltına alınanların sayısı da kimi gazeteye göre 35, kimine göre 40, kimine göre 63. Bir

yanda Yağcı ile Sargın'ın bazı gazetelere "verilen" pijamalı fotoğrafları, bir yanda da işkence iddiaları var.

TKP ve TİP Genel Sekreterlerinin savunmalarını hazırlamak için 300'ü aşkın avukatın katılımıyla oluşan "savunma bürosu"na, gözaltına alınanların sayısı hakkında ulaşan bir

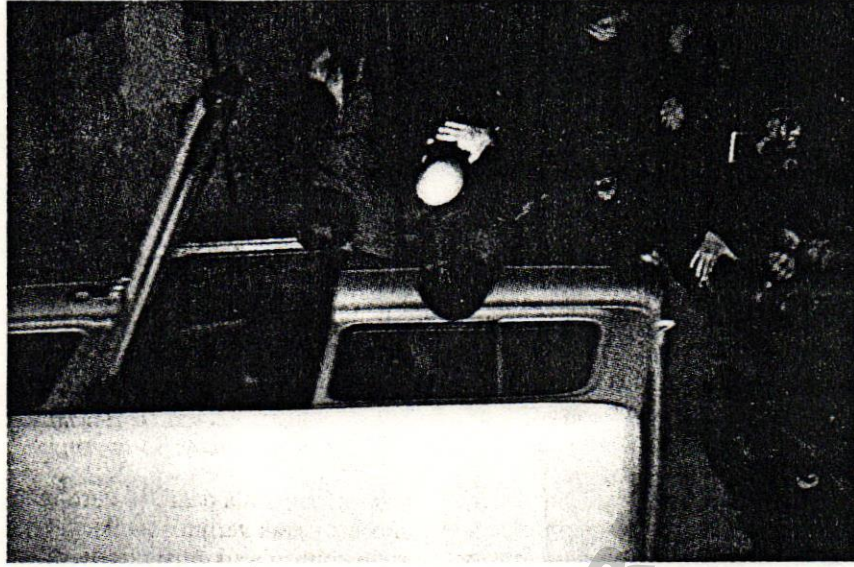
bilgi yok. Müvekkillerinin emniyet ve savcılıkta verdikleri ifadeleri almak için dilekçe vermek üzere DGM'ye gittiklerinde polis tarafından engellenen ve Savcı Nusret Demiral'ın görüşmeyi reddettiği avukatlar, "içerde" neler olduğunu ancak geçtiğimiz hafta başında öğrenebildiler. Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde bulunan Nabi Yağcı ve Nihat Sargın'la görüştürüldüler.

"Orduda kanadınız var"

Avukat Bahri Bayram Belen, Nabi Yağcı ile yaptığı görüşmeyi, TKP operasyonu kapsamında gözaltına alındıkları açıklanan Otomobil-İş Sendikası'nın eski ve şimdiki genel sekreterlerine ilişkin söylediklerini şöyle anlatıyor:

"Nabi Yağcı Emniyet'te Otomobil-İş Sendikası'na ilişkin çok fazla soru sorulduğunu söyledi. Ancak kendisinin gözaltına alınan kişileri tanımadığını ve ifadesinde de 'Bu kişileri tanımıyorum ama ilişkileri olabilir' diye bir açıklamanın bile yeraldığını belirtti. Müvekkillerimizle görüştüğümüzde bize 'Yurtdışında, yurda dönerken de basın ve kamuoyuna yaptığımız açıklamaları bunlara da yaptık' dediler. Anayasa ve yasalar çerçevesinde bir parti kurmaya, partinin kuruluş çalışmalarını yapmaya geldiklerini söylemişler, partinin taslak programını savunmuşlar. Ama zorla belli kişi ve kuruluşlar gösterilerek suçlayıcı beyanlarda bulunmaları istenmiş. 'Sendikalar sizinle ilişki içinde, belli bazı partilerde adamlarınız var, hattâ orduda kanadınız var' gibi suçlamalarda bulunmuşlar. Ama müvekkillerimiz bu suçlamaları reddetmişler. Bu red olayından sonra işkence başlamış. Müvekkillerimiz bu işkenceler sonucunda da suçlamaları kabul etmediklerini söylediler. Özellikle Nabi Yağcı 1982 yılından beri partinin örgüt işleyişini, yapısını bilmediğini, bu görevin kendisine ait olmadığını söylemiş. Birleşik partiye ilişkin çalışmaları Türkiye'de kimlerin yürüttüğü sorulmuş. O soruya da kendisinin politik bir görevi olduğunu, örgütlenme konusunda bilgi sahibi olmadığı yanıtını vermiş."

Nihat Sargın'ın 1980 öncesinde TİP Genel Sekreteri olarak parti yöneticilerini tanımasında zaten yasadışı bir taraf yoktu. Ancak TİP'in kapatılmasından sonra Türkiye'de partinin kimler tarafından yönetildiği ve birleşik parti için Türkiye'de kimle-

Nazıkçe — Nihat Sargın otomobile götürülüyor.

rin "örgütlenme" faaliyetinde bulunduğu sorularının yanıtı aranmıştı. Avukat Erşen Sansal Emniyet ifadesine ilişkin olarak Sargın ile yaptıkları görüşmeyi anlatıyor:

"Nihat Sargın ile yaptığımız görüşmede bize, 'Bu davanın ne olacağı belli değil. Bizim kimseyle görüşme olanağımız yok. Onun için bir örgütlenme çalışması yapmak sözkonusu değil' dediğini anlattı. Türkiye'ye döndükten sonra halkla ilişki kurulum, araştırma yapılacağını söylemiş, partinin örgütlenmesi için. Kendi ifadeleriyle bu operasyonun bir alakası olmadığını, hiç kimseyi suçlayıcı bir ifade kullanmadıklarını söylediler. Savcılık'ta da Emniyet'te söylediklerine sahip çıkmışlar. Ancak işkence ile alınan ifadelerini reddetmişler ve sorgulama yöntemine, gözaltına alınışlarına ve işkenceye itiraz etmişler."

İlgili çevrelerdeki yaygın söylentiye göre, TİP'in 12 Eylül öncesinde yasal bir parti olması nedeniyle "zaten sorulacak fazla soru da yok"tu. Ancak Nabi Yağcı, 12 Eylül'den sonra gerçekleştirilen TKP operasyonu sırasında gözaltına alınan kişilerin ifadesinde "biraz da yurtdışında bulunmasının verdiği rahatlıkla" fazla yer almıştı. Dolayısıyla da Yağcı Emniyet'te, isminin geçtiği her ifadeye ilişkin sorulara "muhatap" olmuştu. Avukat Hasan Bakırcı bu konuyu şöyle anlatıyor: "Müvekkillerimize isimler soruluyor. Hattâ hükümetin içinde size güvence veren bakan var mıydı diye bile sorabiliyorlar. İsim alamayınca kendileri isim öneriyor. Elbette isim var ama, örneğin

sorulan A kişisini tanımıyorum, ilişkisi yoktur biçiminde."

Bakırcı, basında yeralan "operasyon" haberlerini de yorumluyor: "Ben kişisel olarak bu kadar kişinin gözaltına alındığını sanmıyorum. Müvekkillerimiz hiçbir gizlilik olmadan parti programını savunarak Türkiye'ye geldiler. Bu havaya bir illegallite, bir yeraltı örgütü havası vermek, kamuoyunda Türkiye'nin demokratik gelişimi açısından oluşan sıcak ilgiyi engellemek. Amaçlanan bu. Bir de müvekkillerimizi kamuoyunda yıpratmak. Konuştu diye, işte basın da çıkıyor, 'öttü' diye."

Gözaltı süresini uzatmak için

Avukat Belen ise "operasyon"u "haklılık kazanma" çabası olarak değerlendiriyor: "Yasal olarak 48 saat gözaltında tutulabilirlerdi. DGM Yasası'nın Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası'na atıf yapan maddesine ve kendi düzenlemesine göre ancak üç kişiden fazla sanık varsa, bu süreyi 15 güne kadar uzatma hakkı vardır. Hattâ bu da yetmez, sanık ve delillerin durumu, suçun niteliği önemlidir. Müvekkillerimizin gözaltına alınmasından 49 saat sonra biz gözaltında bulundurulmalarının yasal olmadığını ilgili makamlara dilekçe ile bildirdik. O zaman bir şeyler yapmaları gerektili. Bu iki kişilik bir soruşturma değil, operasyon başlatıldı dendi."

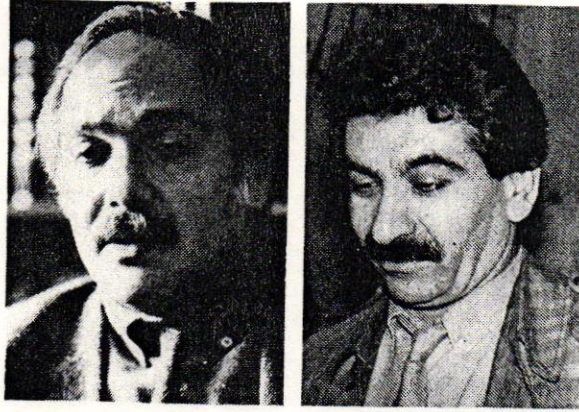
Emniyet'te işkence

Avukat Erşen Sansal 10 Aralık 1987 Perşembe günü müvekkilleri Yağcı ve Sargın ile cezaevinde yaptık-

ları görüşmeyi de şöyle anlattı:

"Bize son görüşmemizde işkence olayını anlattılar. Bu işkence olayının Cezaevi Savcılığı aracılığıyla Cumhuriyet Savcılığı'na iletilen dilekçede de bulunduğu belirttiler. Her ikisi de önce iradelerini zayıflatmak amacıyla yoğun bir biçimde uykusuz bırakılmışlar. 170 saat kadar bir sandalye

üzerinde oturtulmuşlar. Gazetelerde yayınlanan fotoğraflar için diyorlar ki, 'Bizi o yoğun uykusuzluktan sonra bir ara öyle bir odaya götürdüler. Orada bir saat kadar uyumuştuk. O sırada fotoğrafları çekmişler'. Her ikisi de daha sonra yeniden işkenceye alınmışlar. Bu kez tazyikli su verilmiş. Suyun ardından Nabi Yağcı'ya elektrik işkencesi uygulanmış. Sonra her ikisi de Filistin askısına alınmışlar. Nabi Yağcı'ya askı sırasında bir yandan tazyikli su verilirken, bir yandan da elektrik işkencesi uygulanmış. Kendileri bunu anlamsız bulduklarını söylüyorlar. Çünkü bu arada sorgulama yapılmamış. İlk hafta böyle geçtikten sonra aralıklı olarak sorgulamaya götürülmüşler. Bütün sorgulama süresince de birbirlerini görememişler. Uykusuz bırakmanın ardından her ikisine de bir ilaç verilmiş. Bu

Avukat Atilla Coşkun (solda) ve Rasim Öz (sağda) — Gözaltına alınmaları "gözdağı" olarak yorumlanıyor.

ilaç enjeksiyonla değil, baldırdan içine batırılarak verilmiş. O ilacın etkisiyle konuşma sıkıntısı olmuş, dilleri peltekleşmiş. Bu sırada sürekli 'uyutmayın' diyorlarmış. Buna ilişkin olarak kendileri eğer uyunursa ağır bir sonucu olabileceği yorumunu yapıyorlar. Bu arada çay ve sularına da ilaç karıştırılmış. Bu fiziksel güçlerini azaltıyormuş."

Avukat Bakırcı, Nabi Yağcı'nın "uyuşturucu verildikten sonra acele ile okutularak imzalatıldığı için" Emniyet ifadesini Savcılık'ta okumak istediğini, ancak Savcı'nın Yağcı'nın bu talebini, "Zaten reddettin" diyerek geri çevirdiğini anlatıyor.

Her iki sanığın da sorgu hakimine, kendilerine isnat edilen suçların çağa uymadığını ve fikir suçu olarak kabul edilmesi gerektiğini söyledikleri belirtiliyor. Nabi Yağcı'nın yasal par-

ti kurmak için Türkiye'ye geldiğini, Emniyet'te ifadesinin işkenceyle alındığını ve Savcılık'ta bu ifadeyi düzelttiğini belirttiği aktarılıyor. Nihat Sargın'ın politik sorumlulukla cezai sorumluluğun birbirine karıştırılması gerektiğini, kendi isteğiyle geldiği için kaçmasının söz konusu olmayacağını, bu nedenle tutuklama talebine itiraz ettiğini polis ifadesinin Savcılık'ta açıkladığı doğrultuda geçerli olduğunu söylediği de aktarılanlar arasında.

Hukuki sorunlar

Avukat Bahri Belen, hukuki açıdan dikkat çeken bir noktanın altını çiziyor: "Eğer söylendiği gibi daha önce TİP ve TKP davalarında yargılanan insanlar yeniden gözaltına alınıyorsa, bu da yasal değildir. Çünkü bir insan aynı suçtan iki kez yargılanamaz, aynı suç için iki kez hazırlık soruşturması yapılamaz."

Yasal açıdan tartışma yaratan ve "savunmaya gözdağı" olarak yorumlanan bir konu da, Yağcı ve Sargın'ın avukatlarından Rasim Öz ile Atilla Coşkun'un gözaltına alınmaları. İki avukat serbest bırakılmalarından sonra diğer avukatlarla yaptıkları görüşmede, "kendilerinden davadan çekilmelerinin istendiğini" anlattı. Coşkun ve Öz, poliste "gayet nazik" bir muamele görmüşler, ancak DGM Savcısı Ülkü Coşkun kendilerine hayli "kaba" davranmıştı. Avukat Bahri Bayram Belen, Öz ile Coşkun'un gözaltına alınmalarından sonra,

"Ankara'ya gidip gelmek pratik olmaz" diye daha önce davaya katılmayan birçok avukatın vekâlet için başvurduğunu söylüyor: "Bu davada yeralan avukatlar bu davayı TİP ve TKP Genel Sekreterlerinin davası olarak görmüyorlar. 141 ve 142. maddelerde somutlanan düşünme ve düşünmenin örgütlenmesine konan yasakların işlemez hale getirilmesinin davası olarak görüyorlar."

Nabi Yağcı ve Nihat Sargın'ı son başvurularla birlikte yaklaşık 500 avukatın savunması bekleniyor. □

SERPİL BİLDİRİCİ

DGM önünde bekleyiş — Yağcı ve Sargın'ın birkaç karelik görüntüsü için...

İmza klasörleri taşıyor — Mutlu bir yorgunluk.

Genel af için 130 bin imza

Meclis'in ilk sınavı

Bütün dünya 10 Aralık'ı "İnsan Hakları Günü" olarak kutladı. Türkiye'nin insan hakları gibi bir konuyu bir günde geçiştirmesi, bu ülkede yaşananlarla bağdaşmayacağından olsa gerek, İnsan Hakları Derneği, 10 Aralık'ta başlayan bir "İnsan Hakları Haftası" düzenlemeyi uygun görmüştü. Emniyet de "İnsan Hakları" konusunda hassasiyet göstererek 10 Aralık'ta İnsan Hakları Derneği'nin bulunduğu Konur Sokağı sivil ve resmi polis otolarıyla doldurmayı uygun gördü. Aynı gün İnsan Hakları Derneği, "genel af için" ve "ölüm cezalarına karşı" toplanan 130 bin imza-yı Meclis'e sunacaktı.

"Genel Af İçin ve Ölüm Cezalarına Karşı Kampanya", İnsan Hakları Derneği tarafından 19 Eylül 1987'de başlatıldı. İmza toplayanlardan bazı-
larının mahkemeye çıkarılması, derneğin İstanbul şube yöneticilerinin ifadesinin alınması vb. gibi yöntemler birbirini izledi. "İmza toplamak" suçuyla haklarında dava açılan 60 yaşlarındaki Melahat Sarptunalı ve Vahide Açı'nın Kadıköy Emniyet Müdürlüğü'nde geçirdikleri saatler içinde tuvalete gitmelerine bile izin verilmemiş, simit yemelerinin yasak olduğu söylenmişti. En son olarak İstanbul Valiliği, derneğin imza kam-

panyasına, dernek binasında ya da kapısının önünde olmak kaydıyla, "kapınızın önünde oynayın" der gibi izin vermişti. Bütün bu engellemeler, 130 bin imzanın sığdırılmaya çalışıldığı klasörlerin Meclis'in raflarını doldurmasının önüne geçmeye yetmedi.

İnsan Hakları Derneği'nin imza kampanyası Türkiye'yle sınırlı kalmadı. Alman Sosyal Demokrat milletvekili Monika Gensefort ve Yeşil milletvekili Ellen Olms'un Türkiye'ye gelirken koltuk altlarına sıkıştırdıkları klasörlerde, kampanyayı destekleyen 15 bin "yabancı menşeli" imza vardı.

Üç yıllık çalışmanın mutlu yorgunluğunu taşıyan İnsan Hakları Derneği Başkanı Nevzat Helvacı, umut dolu klasörleri TBMM Genel Sekreteri Mehmet Çelebi'ye teslim ederken şunları söylüyordu: "1980'den bu yana 250 bin kişi gözaltına alındı, davalar açıldı, savaş hali hükümleri uygulandı. İşkence altında alınan ifadelerle insanlar cezalandırıldı. Adli hatalar yapıldı, ayırım yapıldı. Dönemin yargıcı ve savcılar da yaptıkları açıklamalarla bunu kanıtladılar. İşte bu olumsuzlukları ortadan kaldırmak için genel af. Barış için ölüm cezalarını kaldırmak. Ölüm cezası bir ceza

değil..." Bu sözleri dinleyen TBMM Genel Sekreteri sonuçta bir insandı, ama öncelikle bir devlet memuruydu. Gerekli işlemler yapıldı, imzalar atıldı ve klasörler teslim alındı. İşin bundan sonrası mazbatalarının mürekkebi henüz kuruyan milletvekillerine kaldı. □

İnsan Hakları Günü

Neden 10 Aralık?

İkinci Dünya Savaşı'nın yıkıntılarından yeni kurtulmuş devletleri biraraya getirmek amacıyla kurulan Birleşmiş Milletler, 10 Aralık 1948'de "Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi"ni ilan etti. 1950 yılında, Türkiye'nin de altına imza attığı bildirgeden yola çıkılarak 10 Aralık'ın "İnsan Hakları Günü" kutlanmasına karar verildi.

Türkiye bu yıl, Avrupa Topluluğu tarafından imzaya açılan ancak "çeşitli bahanelerle" imzalamaktan kaçındığı "İşkence ve Kötü Muamele ile Mücadele Sözleşmesi" bir yanda dururken İnsan Hakları Günü'nü kutluyor. Ve, bugün dolayısıyla TRT radyo programı yapabiliyor. □

Sargın ve Kutlu ile uluslararası dayanışma yükseliyor

NİHAT Sargın ve Haydar Kutlu'nun Türkiye'ye gelişleriyle ilgili olarak çeşitli ülkelerde dayanışma girişimleri başladı.

Ortadoğu bölgesindeki ülkelerin çeşitli partilerinden 18'i, Sargın ve Kutlu'nun Türkiye'ye gelişinin bölge dengeleri açısından da önem taşıdığını ve Türkiye'de yasal çalışacak TBKP'nin bölge barışı için de yararlı olacağını belirtti.

Avrupa'da Almanya, Fransa, Yunanistan'da mitingler yapıldı, parlamenterler büyükelçiliklerimiz nezdinde girişimlerde bulundu.

Danimarka'da da, 28 Ekim tarihinden başlamak üzere, Danimarka Komünist Partisi (DKP), Sol Sosyalistler (VS), Sosyalist Halk Partisi (SF), Radikal Sol Parti yetkililerinin katıldığı toplantılar yapıldı. 31 Ekim'de yapılan genişletilmiş top-

lantıda Irak, İran ve Yunanistan'dan çeşitli parti ve örgütler yer aldılar.

DKP Başkanı Ole Sohn, bu toplantıyla birlikte, Sargın ve Kutlu'yla dayanışma etkinliklerinin başladığını açıkladı. TBKP'nin yasal olarak kurulmasına büyük değerler verdiklerini belirtti.

7 Ekim'de yapılan ilk dayanışma toplantısına, Danimarka'da son seçimlerde ikinci parti olan SF milletvekilleri ve DKP temsilcisi katıldılar. SF adına yapılan konuşmada, Sargın ve Kutlu'nun tutuklanması durumunda serbest bırakılmaları için her türlü girişimin yapılacağı belirtildi.

Bu toplantıların yanı sıra, uzun süredir çalışmaların sürdüren Danimarka-Türkiye Dayanışma Komitesi de yayınladığı bildiriyle geri dönüşü desteklediğini duyurdu. Bu adımın aynı zamanda ülkedeki politik tutukluların ve sürgünde yaşayanların da özgürlüklerine ve ülkelerine kavuşmalarını gerçekleştirebileceğine işaret edildi. □

Uluslararası dayanışma grubunda kimler vardı?

Charles Ledermann (Fransız Komünist Partisi, senatör, avukat), **Manuel G. Fonseca** (İspanya Komünist Partisi, parlamento üyesi), **Jens Peter Bonde** (Danimarka Halk Hareketi, Avrupa Parlamentosu üyesi), **Stratis Korakas** (Yunanistan Komünist Partisi, parlamento üyesi), **Luciana Castellina** (İtalya Komünist Partisi, Avrupa Parlamentosu üyesi), **John Bowden** (İngiliz, hukukçu), **Anne de Boer** (Hollandalı, Yeşiller İlericiler Koalisyonu, Avrupa Parlamentosu üyesi), **Francois Germin-Robin** (Fransız, gazeteci, L'Humanite), **Klaus Feske** (Batı Berlin Sosyalist Birlik Partisi Politbüro üyesi), **Sophie Rieger** (Nürnberg Belediye Meclisi üyesi, Yeşiller grubu), **Herbert Stiefvater** (Alman Komünist Partisi, Nürnberg Belediye Meclisi üyesi), **Herman Müller** (Nazi Rejiminin İzlemesine Uğramışlar Derneği, Antifaşistler Birliği), **Klaus Liebe Harkort** (Bremen Üniversitesi Türkoloji profesörü), **Horst Nietschke** (F. Alman, avukat), **Michael Sack** (F. Alman, hukukçu) **Barbara Wiemann** (F. Alman, Nazi Rejiminin İzlemesine Uğramışlar Derneği, Antifaşistler üyesi), **Hans G. Schramm** (Yeşiller grubu, Bavyera Parlamentosu üyesi), **Detlev Luderwald** (Hessen Yabancı İşçiler Girişimi Başkanı), **Jay ullal** (F. Alman, gazeteci, Stern), **Gerard Kromschroder** (F. Alman, gazeteci, Stern) **Peter Niggl** (B. Berlin, gazeteci, Die Weirhait), **Eftichis Palikaris** (Yunanlı, gazeteci) **Hannes Kullmann** (F. Alman, gazeteci), **Gisela Parwez** (F. Alman, tarihçi).

Dünya Gençlik Demokratik Federasyonu

DDGF Bürosu, TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın, TKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu'nun, Ankara'ya döner dönmez, TCK'nın tamamen antidemokratik maddeleri 141-142'den yargılanmak ve sorumlu tutulmak üzere Türk makamlarınca gözaltına alınmasını kınar. Kutlu ve Sargın'ın derhal serbest bırakılmasını ve demokrasinin temel unsurlarından biri olarak da TBKP'nin yasallaşmasını talep eder. Türk halkını ve gençliğini, Türkiye'deki geniş politik çevreleri ve dünyadaki tüm demokratik güçleri bu dönüşü desteklemeye çağırır. DDGF, Budapeşte.

Bu dergide sürekli sınırsız ve yasaksız bir demokrasi istedik. Demokrasinin, bütün insanlar için olduğu kadar, Türkiye insanı için de bir hak olduğunu söyledik. Yedi yıllık yayın yaşamımızın temel ilkesi, hep bu oldu. 1982 Anayasa tartışmalarını bu bakışla ele aldık. 1983 seçimlerini bu kıstasla değerlendirdik. Öğrencilerin örgütlenme özgürlüğüne bu prizmadan bakarak, en etkin savunucusu olduk. Referandum, Türkiye'nin gündemine girdiğinde tutumumuzu belirler, "yasaklar"ın kalkması yönünde istemde bulunurken; yine bu gözlemlerle, sınırsız ve yasaksız demokrasi özgürlüğü ile baktık. Gündeme seçimler geldiğinde de "güçlerimizi birleştirelim, ANAP'a hayır diyelim" derken ve bu koşullar altında SHP'nin oylarımızla desteklenmesi gerektiğini belirlerken, hep ülkemizde demokratikleşmenin hızlanması ve güçlenmesini istedik.

Bütün unsurlarıyla Türkiye toprağına yerleşmesini, kararlı savunucularına kavuşmasını isterken, bu demokrasinin çoğulculuğu sağlayacak üç unsurunu ısrarla vurguladık. Etkin ve üstünde kişi ve kurumun olmadığı bir parlamento, bütün siyasal yelpazenin temsiline olanak veren bir seçim düzeni, bütün siyasal düşüncelerin özgürce örgütlenmesine olanak sağlayan bir çokpartitilik düzeni. Çoğulculuğun esas unsuru, toplumda hiçbir düşüncenin diğerlerine göre ayrıcalığının olmamasıdır. Her düşünce özgürdür ve özgürce açıklama ve toplumda çoğunluğu kazanmak için örgütlenme hakkına sahiptir. Çoğunluğu kazandıktan sonra da iktidara gelme hakkı olmalıdır.

Düşüncelere yararlı, zararlı, ılımlı, aşırı, meşru, gayri meşru gibi sınıflamalar; hele belli düşüncelerin açıklanmasını ülkenin gelişkinlik düzeyine bağlanmasa gibi anlamsız, aptalca önkoşullar getirilemez. Bunların savunulur olması demokrasi için utanç vericidir. Düşüncelerin savunulmasının hakemleri de olamaz. Düşüncelerin örgütlenme ve savunulmasının trafik memurlarına da ihtiyacı yoktur. Sayın Server Tanilli'nin belirttiği gibi, "Bir demokraside düşünce özgürlüğü, yalnız kurulu düzene ve anayasaya uygun düşünenlerin değil, herkesin hakkıdır."

Düşünceler insanların içlerinde, kafalarında kaldığı sürece bir düşünce özgürlüğünden söz edilebilir mi? Kimse, kafaların içinde kalan düşünceleri "denetleme" olanağı yoktur. O zaman, belirli düşüncelere getirilen sınırlama aslında bu düşüncelerin açıklanmasına, propaganda edilmesine getirilen yasaklar biçiminde ortaya çıkmaktadır. Bu yasaklar, gerçekte toplumun bilgilenme, öğrenme ve seçenekler oluşturma özgürlüğüne, dolayısıyla seçme özgürlüğüne konulan yasaklardır. Bu da kendine demokratik diyen birisinin içine sindiremeyeceği bir sınırlama olmalıdır.

Türkiye insanını güdülecek aptallar sürüsü olarak, sopalarn altında ve korkusunda yönetilebilecekler olarak gören; davranışları ve tutumları ile bunu kanıtlamış olanların bazı düşünceleri yasaklamaları, bu yasaklamaları savunmalarında şaşılacak bir yan yoktur. Asıl şaşılacak olan, demokrasi yanlısı olup, bu tutuma karşı etkin bir çaba göstermemektir. "Zaten bir şey yapılamaz" düşüncesiyle etkinliklerini kendi kendine sınırlamaktır.

Çoğulculuğun, toplumun yönetimine demokratik katılımın belirleyici özgürlüğü, bütün araçları ile donanmış örgütlenme özgürlüğüdür. Örgütlenme özgürlüğünün siyasal alanda oluşumu aynı zamanda toplumun siyasal niteliğini belirleyen temel göstergedir. Siyasal alanda belli düşüncelere yer verip belli düşüncelere özgürce örgütlenme ka-

Örgütlenme Özgürlüğü

«Genç isek kendi söz hakkımız, örgütlenme hakkımız; işçi isek sendikal özgürlüklerimiz, grev hakkımız için bunların sınırsız ve engelsiz biçimde yerleşmesini sağlamak için; bu girişimi desteklemeliyiz. Yine aynı nedenlerle, 141 ve 142'nin kaldırılması istemimizi yoğunlaştırmalıyız.»

paları kapatıldığında; bu siyasal oluşumun demokrasi olduğunu kimse savunamaz. O zaman düşünce özgürlüğünden de, çoğulculuktan da söz edilemez.

Bu çerçevede komünist parti, demokrasinin olmazsa olmaz koşuludur. Sayın Server Tanilli'nin sözleri ile "Komünist partinin yer alması demokrasinin gereğidir. Komünist parti demokrasinin 'onsuz olmaz' koşuludur. İşte batı demokrasisinin özü."

Bütün bunlardan çıkan sonuç nedir? Bütün bunlardan çıkan sonuç yeni değil, yıllardır söylenmiş ve daha da söylenecek olan şeydir. Ceza Kanununun 141 ve 142. maddelerinin ortadan kaldırılması, çoğulcu ve katılımcı demokrasinin yerleşmesindeki bu ünlü engelin yok edilmesidir.

Yıllardır söylenen Ceza Kanunu'nun 141 ve 142. maddelerinin, yani düşünce özgürlüğüne, düşüncelerin açıklanmasına ve örgütlenmesi özgürlüğüne konulan, bütün bu özgürlüklerin özünü yok eden yasaklamanın ortadan kaldırılması istemleri yeni bir aşamaya girmiştir. TBKP liderleri Nihat Sargın ve Haydar Kutlu'nun Türkiye'ye TBKP'yi legal olarak kurmak üzere gelişleri ile düşünce ve

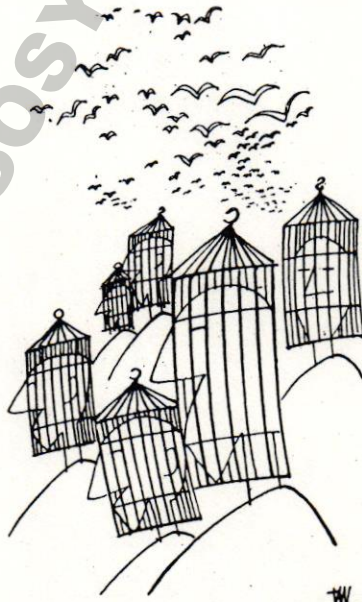
örgütlenme özgürlüğüne konulan yasaklamaların kaldırılması için demokrasi güçlerinin sürdürdüğü çabalar yeni bir boyut kazanmıştır.

Liderlerin gelişlerini gerek zamanlama, gerekse legalleşme biçimine ilişkin yanları bir tarafa bırakılarak salt Türkiye'de düşünme özgürlüğüne ve örgütlenme özgürlüğüne getirilen sınırlamaların ortadan kaldırılması yanıyla tartışmak ve bu girişime omuz vermek, daha tutarlı bir yaklaşım olacaktır. Türkiye'de, "Demokratizm, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü, siyasal yelpazenin bütün unsurları ile oluşmasından yanayım" diyen her yurttaş bu girişime omuz vermelidir. Siyasal düşüncelerimiz, ideolojik tutumlarımız, örgütlenme anlayışlarımız, Türkiye gerçeğine bakışımız bütünüyle farklı, hatta karşı olabilir; ama düşünce ve örgütlenme özgürlüğünü savunmak inandırıcılığını bu girişime ilişkin tutum belirleyecektir...

Nedense düşünce ve örgütlenme özgürlüğünden yana olan kimseler bile işin özünü gözden kaçırıp, "Şimdi zamanı mıydı canım" yollu yazılar yazdılar. Özgürlüklerin yerleşmesi için gösterilecek çabaları, ülkenin demokratikleştirilmesine katkıları salt bir zamanlama sorununa indirmek, bu istem ve çabaları belirsiz bir tarihe ertelenmesini istemek demektir. Zamanlaması kötü yapılmıştır, seçilen zaman demokratikleşmeyi kötü etkileyecektir savı, demokratikleşme çabalarının bugünün eksik siyasal yelpazesi ile yerine getirilebileceğinin, açıkçası ANAP gibi 12 Eylül rejiminin savunucusunun yerine getirebileceğinin gizli savunusudur.

Diğer bir tutum da, TBKP liderlerinin gelişinin esas zeminini gözden kaçırıp, TBKP'nin kendi siyasal tutumları çerçevesinde değerlendirmesini öne çıkartmaktır. Zaten burjuva basını 1980 sonrasında olmadı ölüde, garip bir biçimde sol siyasal görüşlerin arenası haline gelmiştir. Bu bir yanı ile olumludur. Bütün sol siyasal yelpazenin kendi siyasal görüşlerini günlük basın aracılığıyla dile getirme olanağına kavuşmuş olması sevindiricidir. Ama bu, düşünce ve örgütlenme özgürlüğünün savunulması esastan, bu çerçevede 141 ve 142'nin kaldırılması isteminin artan bir biçimde savunulması esastan kaydırılarak, salt TBKP'nin siyasal ve örgütlenme anlayışının değerlendirilmesine kaydırılması, burjuvazinin çıkar hanesine yazılmasıdır. TBKP'nin legalleşme isteminin biçimi, siyasal düşünceleri ve değişimi tartışmaları başka düzeyde yürütecek bir tartışma olmalıydı. TBKP liderlerinin gelişleri demokratikleşme sürecinde demokratik kamuoyunun önüne bir gündem maddesi koymuştur. Bu gündem maddesi siyasal örgütlenme özgürlüğünün sınırsız sağlanmasıdır.

Genç isek kendi söz hakkımız, örgütlenme hakkımız; işçi isek sendikal özgürlüklerimiz, grev hakkımız için bunların sınırsız ve engelsiz biçimde yerleşmesini sağlamak için, bu girişimi desteklemeliyiz. Yine aynı nedenlerle, 141 ve 142'nin kaldırılması istemimizi yoğunlaştırmalıyız.

YARIN

Uzun sürüdür birleşme görüşmelerini sürdüren Türkiye İşçi Partisi (TİP) ve Türkiye Komünist Partisi (TKP), birleşme kararlarını açıkladıktan sonra, daha 7 Ekim 1987 günü, Brüksel Uluslararası Basın Merkezi'nde TİP Genel Başkanı Behice Boran ve TKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu yapmış oldukları ortak basın toplantısında, her iki partinin birleşmesiyle oluşacak TBKP'nin Türkiye'de yasal bir parti olmasını istediklerini ve 1988 yılında genel kongrelerini yapacaklarını bildirmişlerdi. Basın toplantısında "Ülkemizin özgürce, uygarca bir politik tartışma kültürüne, yeni bir demokrasi kültürüne ihtiyacı vardır. Yeni program tasarımlarımızda demokrasi fikri kilit bir rol oynamaktadır" diyen Haydar Kutlu'nun sözlerinden sonra, gazetecilerin sorularını yanıtlayan Behice Boran da, her iki partinin de zorla illegallığe itildiklerini söyleyerek, "Biz gizlilik taraftarı değiliz. Şimdi amacımız legale çıkmak ve legal olarak çalışmaktır" demişti. Partinin gelecekteki çalışmalarının doğrultusu konusunda bir ön bilgi veren bu açıklamalar, TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın'ın, Behice Boran'ın ölümü üzerinde yapmış olduğu konuşmada daha da somuta indirgeniyordu. Şöyle demişti Nihat Sargın: "Bundan sonraki çalışmaların ağırlıklı bölümünü, partinin legale çıkması yolunda verilen uğraş oluşturacaktır."

İşte bu doğrultuda yapılan çalışmalar sonrasında, 26 Ekim 1987 tarihinde, F.Almanya'nın Köln kentindeki TİP ve TKP Enformasyon Bürosu, basına yaptığı bir açıklamayla, "Her iki partinin Genel Sekreterlerini, iki partinin birleşmesiyle oluşacak olan TBKP'nin faaliyette bulunmasını legal olarak başlatmak, bunun için gerekli hazırlıkları yapmak amacıyla, siyasi göçmen olarak bulundukları yurtdışından Türkiye'ye dönmekle görevlendirdiklerini" duyuruyordu. Yerli ve yabancı basında geniş yankılar bulan bu açıklama sonrasında kararın yasal ve siyasi boyutları kamuoyunun gün-

Nihat Sargın ve Haydar Kutlu Türkiye'de...

demine bir daha çıkmamacasına girmiş oluyordu. 1 Kasım günü, dönüşlerine ilişkin olarak Milliyet Gazetesine birer açıklama yapan Genel Sekreterlerden Nihat Sargın, yasal durum konusunda "Sorun 21. yüzyılın eşliğinde, çoktan çağdışı olmuş bazı maddelerin fiilen hâlâ yürürlükte sayılıp sayılamayacağı değil, çağdaş bir demokrasi olma yolunda, demokratik hukuk kurallarınca benimsenip benimsenmeyeceğidir. Kısacası çağdaşlıktır sorun. Bu nedenle de, biçimsel çözümü de, biçimsel hukuk dehlizlerinde değil, açık havada, sosyal yaşamda aranmalıdır" derken, Haydar Kutlu da, "Biz TBKP'nin ülkede yasal çalışma özgürlüğüne kavuşmasını istiyoruz. Bu da elbette onun açık ismini kullanmakla gerçekleşir. Ters, komünistleri üstü kapalı çalışmaya itmek demektir. Neden halkımızın önüne açık kimliklerimizle çıkmayalım? Neden görüşlerimizi gizlemek durumunda kalamız?" diyerek Türkiye'de adıyla sanyla bir komünist partisinin kurulmasının gereğini anlatmıştı. Nitekim Genel Sekreterlerin bu demeclerinden bir gün sonra da, her ikisinin Türkiye'ye kesin olarak dönecekleri ve dönüş tarihinin de 16 Kasım olarak belirlendiği bildiriliyordu.

Her iki Genel Sekreter, Ekim Devriminin 70. yılı kutlamaları nedeniyle resmi çağrılı olarak bulundukları Moskova'da da, bir basın toplantısı düzenlemiş ve Türkiye'ye dönüşleri konusunda özetle şunları söylemişlerdir: "Biz gergin-

lik yaratmak niyetinde değiliz. Gidişimiz Türkiye'de demokrasi sorununun en önde gelen sorunu olduğunu gözler önüne sermek içindir. Bizim beklentimiz milyonların veya yüzbinlerin sokağa dökülmesi değil, demokrasiyi isteyen soldan ve sağdan herkesin birleşerek destek sağlamasıdır... 21. asra girerken artık Türkiye'nin belirli bir demokratik aşamaya gelmesi gerektiğine inanıyoruz. Ancak, komünist partisinin serbest olmadığı, insanların siyasi görüşlerini açıkça yayamadığı bir ülkede demokrasi-den söz edilemez."

Nihat Sargın ve Haydar Kutlu, yukarıdaki açıklamada belirttikleri gibi, tüm demokrasi güçlerinin desteğine olan istemlerini, daha somut bir biçimde yaşama geçirme amacıyla, yaptıkları genel çağrının yanı sıra, 8 Kasım 1987 tarihinde, muhalefet partilerinin SHP, DYP, DSP ve RP'ye birer mektup göndererek TBKP'nin yasal olarak kurulması, demokrasinin tüm kurallarıyla geçerli olması, demokratik kültürün yerleştirilmesi ve TCK'nın 141, 142 ile 163. maddelerinin kaldırılması konusunda kendilerinin desteklenmesini istediler. Kutlu ve Sargın, istedikleri desteğin "Yalnızca TBKP'ye, onun politik görüşlerine, dünya görüşüne ve kendi kişiliklerine değil, doğrudan demokrasiye, insan haklarına, adalete ve politik ahlaka istenen bir destek" olduğunu da yazdıkları mektuplar aracılığıyla vurguladılar.

Tüm bu girişimler Türk ve dünya kamuoyunda, Türkiye'de bir

komünist parti kurulup kurulamayacağı tartışmalarını hızlandırarak çeşitli uluslararası anlaşmalar ve hukuk kurallarını bir kez daha gündeme getirmiş oldu. Konunun bu yanı, yurda dönmenden önce, 11 Kasım 1987 günü, Berlin'deki Steinberger otelinde, çok sayıda yerli ve yabancı basın mensubunun izlediği basın toplantısında, TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın'ın okuduğu ortak bildiriye, şu sözlerle dile getiriliyordu: "TBKP'nin çalışmasını legal olarak başlatma girişimimiz engellendiği sürece, ülkemizde insan haklarının tam olarak varlığından hiçbir zaman söz edilemeyecektir. Komünist partisinin legal çalışma hakkının tanınmaması, altında Türkiye'nin de imzası bulunan İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 19. ve 20. maddeleri, 1950 tarihli Avrupa İnsan Hakları ve Ana Özgürlüklerini Koruma Sözleşmesi'nin 9, 10 ve 11. maddeleri ile 1975 tarihli Helsinki Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı Sonuç Belgesi'nin birinci bölümünün 7. maddesiyle tümenden çelişmektedir. Bu çelişkiler giderilmeden ülkemizde demokrasi olabilir mi?" Bu basın toplantısında, ayrıca "TBKP'nin legalleşmesi için mücadelemiz yalnız bizim özgürlüğümüz için değil, başta bütün devrimci sol güçlerin olmak üzere, Türk ve Kürt halkının, bütün demokrasi güçlerinin özgürlükleri içindir. Bu özgürlük aynı zamanda devrimci sol güçlerin çeşitli düzeylerde daha ileri birlikteliklerinin gerçekleşmesi için elverişli koşulla-

rı da yaratacaktır" denerek bu girişime en geniş kesimlerin sahip çıkması gerektiği de vurgulanmıştı.

Her iki liderin Türkiye'ye dönme kararları, Avrupa'daki demokrat, ilerici güçler tarafından yoğun olarak desteklenmekte ve bu destek kitlesel bir uğurlamaya dönüşmekteydi. Yurda dönüşlerinden bir gün önce, 15 Kasım 1987 F.Almanya'nın Düsseldorf kentinde bu amaçla bir "Birlik ve Yasallık" toplantısı düzenlenmiş ve Haydar Kutlu'nun vize alamadığı için katılamadığı bu toplantıda konuşan Nihat Sargın, Türkiye'nin ve dünyanın demokrat kamuoyuna inandıklarını, kimsenin düşüncelerinden ötürü yargılanmadığı, rahatça örgütlenebileceği bir Türkiye'nin yaratılması için ülkeye dönme de olduklarını ve Türkiye'nin demokratikleşmesine komünistlerin de katkıda bulunabileceğini göstermeyi amaçladıklarını söyleyerek, sözlerini şöyle noktalıyordu: "Tutuklanmaz isek bize verilen ortamda rahatça çalışacağız. Eğer tutuklanırsak, TBKP'nin legalleşmesi için mahkeme önünde mücadele edeceğiz. Artık şu bilinmelidir, hiçbir komünist partisi kendi isteği ile illegal olmaz. Ancak tutuklanırsak da tutuklanmasak da önümüzde engelbeli bir yol olduğunu biliyoruz. Aklımızı kulla-

narak bu engelleri aşacağız."

Öte yandan, aynı gün Avrupa'da yapılan birçok açıklama ile de, iki Genel Sekreterin yurda döndüklerinde tutuklanmamaları, özgürce çalışabilmelerinin garanti altına alınması isteniyordu. Bu konuda destek veren "En Altta" kitabının yazarı Gunther Wallraff, F. Alman Sosyal Demokrat Partisi ve Avrupa Parlamentosu üyesi J. Sakellariou ve yine SPD milletvekili R. Schmidt'in yanı sıra yurt dışında yaşayan sanatçılar da vardı. 50'yi aşkın yazar ve sanatçı bu konuda yaptıkları ortak bir açıklamada şöyle diyorlardı: "Türkiye'deki İnsan Hakları Derneği'nin 'Genel Af' Kampanyasını yurtdışında da yaygınlaştırıyor ve yurda dönme kararı veren arkadaşlarımızı Türkiye'nin demokrasi güçlerine emanet ediyoruz."

Yaşanan tüm bu gelişmeler sonrasında ise, 16 Kasım 1987 Pazartesi günü TİP ve TKP Genel Sekreterlerini taşıyan Lufthansa uçağı, Münih'ten Ankara'ya hareket ediyordu. Kutlu ve Sargın'ın yanı sıra uçakta, içlerinde Fransa, İspanya, İtalya, Yunanistan, F. Almanya ve Danimarka'lı 4'ü Avrupa Parlamentosu üyesi toplam 10 parlamenter, 3 yabancı hukukçu, çeşitli ülkelerin gazetecileri ile, ÇDR ve ZDF radyo ve televizyonlarından 3'er

kişilik ekiplerin de bulunduğu 33 kişilik bir heyet vardı. Saat 15.30'da uçak Ankara'ya vardığında, Sargın ve Kutlu yanındakilere duygu ve düşüncelerini sırasıyla şöyle açıklıyorlardı: "Ülkeye kavuşmaktan ötürü son derece memnunuz. Bize hâkim olan duygu budur.

Gözaltına alınma, tutuklanma, serbest bırakılma gibi durumlar bu işin sadece ayrıntılarıdır", "Saniki bir şey olacak, ortalık karışacak, olay çıkacak diye endişe ediyor herkes. Bunu mutlaka yenmek lazımdır. Halk, insanlar korkuyla yaşayamaz."

TİP ve TKP Genel Sekreterleri Nihat Sargın ve Nabi Yağcı'nın, Türkiye'ye döner dönmez havaalanında gözaltına alınarak, gözleri bağlı olarak götürüldükleri Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde polis tarafından sorguya çekilmeleri konusunda görüşlerini aldığımız avukatları, yapılmakta olan bu işlemin yasal durumunu şöyle açıkladılar:

"Her iki genel sekreterin polisçe gözaltına alınması ve sorgulanmakta olması, uluslararası hukuk ilke ve kurallarının yanı sıra, Türk Ceza Kanunu hükümleri ve yargı mezanizmamıza da ters düşen bir uygulamadır. DGM Savcılığına verdiğimiz dilekçelerde de belirttiğimiz gibi, müvekkillerimizden Nabi Yağcı (Haydar Kutlu) için TKP Genel Sekreteri olduğu gerekçesi ve faaliyetleri nedeni ile yasal hiçbir soruşturma yapılamaz. Çünkü savcılığın da bildiği gibi, kendisi hakkında 20.10.1987 tarihinde İstanbul DGM'sinde TKP'nin ve kendisinin bu konudaki tüm faaliyetlerine ilişkin olarak açılmış bir dava vardır ve bu davadan tutuksuz yargılanmaktadır. Bu davanın kapsamına giren konularda, şu anda yapılmakta olduğu gibi ikinci bir soruşturma açılması ve dava konusu yapılması Ceza Yargılaması Usulü kurallarına, uluslararası ilke ve yasa hükümlerine açıkça aykırı olup; evrensel hukukun temel taşlarından biri olan "NON BIS IN IDEM" (Bir suçtan dolayı yargılanan kişi, aynı suçtan bir kez daha yargılanamaz) kuralının da çiğnenmesine yol açmaktadır. Zira sürdürülmekte olan soruşturmada tüm bilgi ve belgeler çoktan karara bağlanmış olan Sıkıyönetim Mahkemelerindeki dosyalar aracılığıyla yürütülmektedir. Ayrıca halihazırdaki davada tutuksuz yargılandığı ve yurda kendi isteğiyle döndüğü için, bir başka mahkemece tutuklanmasına olanak kalmayan Nabi Yağcı'nın soruşturulmasının derhal durdurulup, kendisinin serbest bırakılması gerekmektedir.

"TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın hakkında ise açılmış herhangi bir dava ve dolayısıyla da bu konuyu ilgilendiren bir mahkumiyet kararı yoktur. Kendisi için, 1981-1985 yılları arasında görülen TİP Davası dolayısıyla, o dönemde ortalıkta olmadığı gerekçesiyle çıkarılmış bir gıyabi tutuklama kararı mevcuttur. Yasalarımıza göre bu aşamada yapılması gerekli olan işlem, Nihat Sargın'ın doğrudan yargıç önüne çıkarılması ve o zaman da, kendi isteğiyle yurda dönmüş olması, adresinin bilinmesi ve kaçmasının söz konusu olmaması nedeniyle DGM tarafından serbest bırakılmasıdır.

"Nihat Sargın ve Nabi Yağcı'nın hâlâ gözaltında tutuluyor olmaları bir başka açıdan da yasalara ters düşmektedir. Bilindiği gibi 2845 sayılı DGM Yasası'nın 16. maddesine göre, herhangi bir sanık, ancak 48 saat gözaltında tutulabilir. Bu süre ancak ve ancak toplu suçlarda 15 güne kadar uzatılabilir. Yasada toplu suç kavramı ise '3 kişiyi aşan' sanıklar için öngörülmektedir. Oysa savcılık soruşturma emri, yalnızca bu iki kişiye ilişkindir. İşte bu nedenle de, her iki müvekkilimizin şu anda hâlâ sorguda olmamaları gerekmektedir.

"Ancak, olayın yasal çerçevesi bu iken, DGM Başsavcısı Nusret Demiral, Emniyet Müdürlüğü'ne sorgu için vermiş olduğu bir haftalık süreyi yeniden uzatarak, sorgulamanın 15 güne çıkarılması yönünde bir karar vermiştir. Üstelik basına da yansıdığı üzere, bu uzatma kararının gerekçesi olarak sorgulanan kişilerin konuşmadıkları, soruları yanıtsız bıraktıkları açıklanmış ve 'sürenin uzatılmasında kabahat kendilerinin' denmiştir. Savcılığın bu hukuk dışı gerekçesi, Anayasamızın 'Hiç kimse düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz' hükmüne ve Ceza Yargılama Yasası'nın 135. maddesinin sorgulanan kişilere tanıdığı ve savunma hakkının temelini oluşturan 'susma hakkı'na ilişkin düzenlemelere aykırı olup; konuşmadıkları gerekçesiyle gözaltı süresini uzatma mantığı da, sorgulanan kişileri ifade vermeye zorlama anlamında bir tür işkence uygulaması, ya da ek sürenin bu anlamda kullanılabileceğinin bir belirtisidir.

"Bugüne kadar yapılan tüm başvurulara karşın, müvekkillerimizle görüşebilme hakkından yoksun bırakılmış olmamız, Ceza Yargılama Yasası'nın 136. maddesinde yer alan 'sanık soruşturmanın her hal ve derecesinde bir veya birden fazla avukatın yardımına başvurabilir' hükmünün de çiğnenmesi anlamına gelmektedir. Böylesine evrensel ve ivedi bir görüşme hakkı biz avukatlarına verilmemiş iken, Yağcı ve Sargın'ın kimi kişilere gösterilmeleri ve fotoğraflarının çektilerle dışarıya sızdırılması açık bir çelişkidir. Kendilerinin nerede tutuldukları ve sağlık durumları konusundaki çelişkili haberler de tüm bunlara eklendiğinde, kuşku ve endişelerimiz giderek artmaktadır. Avukatları olarak talebimiz, yukarıda adı geçen yasalarımızın gereğini bir an önce yerine getirilmesi ve Nihat Sargın ile Nabi Yağcı'nın derhal DGM'ye çıkartılarak serbest bırakılmalarıdır."

KUTLU VE SARGIN'IN

Alıntı 87
Anlık

ORTAYA ÇIKARDIĞI GERÇEK

Geçtiğimiz ay seçimler kadar güncel-
leşen bir olay da politik göçmen ola-
rak yurt dışında bulunan TKP genel
sekreteri Haydar Kutlu ile TİP genel sekre-
teri Nihat Sargın'ın yurda dönüşleriydi. Bu
konu gazete sütunlarında hiç eksik olmadı.
En çok konuşulanların başında geldi. Hatta
Cumhurbaşkanı Evren'in "deniz kıyısında
arsa almak" için çıktığı gezide verdiği söy-
levin bile ana konusu oldu. Sanki Evren ge-
ziye bu amaçla çıkmıştı.

Ancak Evren'in kendi yaptığı Anayasa-
nın açık hükmüne karşın, adaleti doğrudan
etkileyecek tarzda konuşması tepki çekti.
Birçok makale yazarı Evren'i eleştirdi. Cum-
hurbaşkanının kendini yargı hatta yasama or-

İktidarın ne yapacağını bilemez duruma
gelmesine yolaçan olaylar zincirinin başlan-
gıcı pek o kadar eski sayılmazdı. ANAP ik-
tidarı ülke içinde ve dışındaki itibarını zor-
lamalar ve çeşitli entrikalarla artırmaya ça-
lışırken bunlara bir de "demokrasıcılık"
oyunu eklemeyi ihmal etmiyordu. Uluslara-
sı Çalışma Örgütü ILO'ya sendikal yasaların
uluslararası kurallara uygun hale getirece-
ğine ilişkin verilen ve yerine getirilmeyen
sözler, dış basına açıklanan "komünist par-
tiler ülkemizde kurulabilir" beyanatları, Baş-

havasını vermek ve enflasyona, bozuk eko-
nomik gidişe ve dış borçlara rağmen halkın
oylarını toplamak sayılabilir.

NİÇİN GELDİLER?

İki genel sekreter, ülkeye dönme neden-
lerini Türkiye Birleşik Komünist Partisi'ni ya-
sal olarak kurmak olduğunu çok önceden
açıklamışlardı. Temel amaç buydu.

Ne varki böylesi bir girişimin demokra-
sinin kazanılması savaşını üzerinde etkile-
rinin olması da kaçınılmazdı. Ve oldu da!
Herseyden önce ülkemizde köklü bir de-
mokratikleşme gereği daha yakından daha
acil olarak duyulmaya başlandı. Geniş top-
lum kesimleri, aydınlar, düşünürler, sanatçı-
lar, işçi ve sendika önderleri, gençler de-
mokratikleşmenin gerçek boyutlarını tartış-
maya giriştiler. Demokrasinin ne olup, ne ol-
madığı daha iyi anlaşılmaya başlandı. Top-
lum, üzerine serpmek istenen ölü topra-
ğını atıp daha sert tepki göstermeye başla-
dı. İki genel sekreterin yalnızca kendi par-
tileri ya da kuracakları ortak parti adına ve
onların çıkarlarına göre değil, tüm toplum
ve demokrasi adına öne atıldıkları bu tartış-
malarda ortaya çıktı. İlerici kesimin yanısı-
ra liberal, dindar ve ülkenin geleceğini dü-
şünen bu yolda kaygı duyan herkes, demok-
rasi ile ilerleme, gelişme arasındaki bağlan-
tayı, temel hak ve özgürlükler ile bunlar için
korkusuzca öne atılmak gereği arasındaki
ilişkiyi şimdi daha net görmeye başladılar.

GÜNDEMDEKİ YAKICI GERÇEK

Özetle bu olay ülkemizde bir gerçeği
tekrar ve yakıcı olarak gündeme getirdi. De-
mokrasinin ölçütleri nelerdir? Bir ülkede dü-
şünce ve örgütlenme özgürlüğüne konan
yasaklar devam ettiği sürece, orada demok-
rasiden söz edilebilir mi? Demokrasi "ülke-
mizin şartlarına uygun değil, zamanı gelince
kurulur" gibi mantıksız sözlerle ertelenebilir
mi?

Şimdi herkes şapkasını öne koyup bir
kez daha düşünmelidir: Bir ülkede demok-
rasi rüzgarlarının esmesi, bir avuç kişi dışın-
da herkesin çıkarına olmayacak mıdır? Bu-
gün çok partili yaşama sınır getirenler, ya-
rın muhalefet partilerinin eylemlerine de sını-
r getirmeye kalkışmazlar mı? Onları o za-
man kim engelleyebilir?

İşte bu sorulara doğru ve namuslu bir
şekilde yanıt vermeden ülkemizde batıl an-
lamda bile bir demokrasiden söz edileme-
yecektir. Haydar Kutlu ve Nihat Sargın'ın ül-
kelerine dönüşleri bu gerçeği birkez daha
ortaya çıkarmıştır.

ganının yerine koyduğu, Kutlu ve Sargın'ın
tutuklanmaları için mahkemelere baskı yap-
tığı dile getirildi. Neredeyse Evren ceza bi-
le biçecekti. Onlar için "seçime 13 gün ka-
la şimdi mi akıllarına geldi gelmek" diyor-
du.

ŞAŞKINLIKLAR ZİNCİRİ

Yurduşına gitmek zorunda kalanlara yıla-
larca "Yurda dön" çağrısı yapıldıktan son-
ra yurduna gelip, üstelik geleceğini de ön-
ceden haber verenleri "Bunlar neden geli-
yorlar, maksatlı bir geliş bu" diyebilmek ne
denli şaşırtıcı idiyse de asıl şaşkınlık hükü-
met cephesinde yaşıyordu. Çünkü Haydar
Kutlu ve Nihat Sargın'ın gelişleri en çok on-
ları ne yapacağını bilemez duruma getirmiş
ve belki de ülkenin son dört yıllık geçmişin-
de ilk kez, kamuoyunun gündemini ANAP
dışındaki güçlerin belirlemesine yolaçmıştı.

Alınteri 10

bakanlık Müsteşarı Adnan Kahveci'nin İsveç
Radyo ve Televizyonunda "Yurtdışındaki bü-
tün vatandaşlarımızı ülkelerine çağırıyorum"
türünden davetleri bunlardan birkaçıydı.

Özal iktidarı bu tür girişimlerle ne yap-
mak istiyordu? ANAP'ın gelişimini ve Özal'
ın yapısını bilen gözlemciler, bu oyunların
içte ve dışta uygulanmak üzere çok yönlü
olarak tezgahlandığını belirtiyorlardı. Belir-

lenen amaçlar içinde "Bizi de alın" diye ka-
pısından ayrılmadığımız Avrupa Topluluğu-
na girmek, ülke içinde hoşgörülü bir iktidar

ALMAN RAHİBE BARBARA WEIMANN:

TKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu ve TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın'ın Türkiye'ye gelişlerinde beraberinde çeşitli siyasi partilerden Avrupalı parlamenterlerle dini ve çeşitli çevre-yeşil gruplarının temsilcilerinden oluşan bir delegasyon vardı. Bu delegasyon ülkemizde çeşitli temaslarda bulundular, açık oturumlara katıldılar, basın toplantısı yaptılar.

Delegasyon 21 Kasım günü gitmeden önce yaptıkları basın toplantısında temaslara hakkında bilgi verdiler. Sözcü olarak İspanyol parlamenter Manuel Fonseca, Türkiye'nin içişlerine karışmak gibi bir niyetlerinin olmadığını, ülkemizde demokrasiyi görmek istediklerini belirtiyordu.

Parlamenter Stratis Korakas:

ALİTERİ- Türkiye'de düşünce, anlatım ve örgütlenme özgürlüğünü kısıtlayan hükümlerin bulunmasını bir Avrupalı olarak nasıl karşılıyorsunuz? Bu durum sizde nasıl bir etki yaratıyor?

İspanyol Parlamenter Manuel Fonseca:

ALİTERİ- Sayın Fonseca, bildiğiniz gibi Türkiye Avrupa Topluluğu'na girmek istiyor. Sizler de Türkiye'de demokrasinin olmadığını ileri sürüyorsunuz. Fakat ülkemizdeki hükümet çevreleri sizin Türkiye'nin içişlerine karıştığınız iddialarını sıralıyor. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz? Siz gerçekten Türkiye'nin içişlerine karışmak için mi geldiniz?

MANUEL FONSECA- Biz her şeyden önce iki Türk vatandaşına eşlik ederek Türkiye'ye geldik. Onlara yardım etmek, haklarını savunmak ve insan haklarını savunmak üzere geldik. Bana gelirken Türk halkının komünist partiyi kabullenmeyeceğini söylediler. Ben Türkiye halkının İspanyol halkından daha geri düşünce yapısında olduğuna inanmak istemiyorum. Türk halkı defalarca demokratik atılımlar konusunda yetenekli olduğunu

"KUTLU VE SARGIN GERÇEK BİRER YURTSEVERDİR"

Delegasyondan sözalan kadın papaz/rahibe Barbara Wiemann, kendilerine hükümetin önyargılı oldukları suçlamasında bulunduklarını hatırlatarak şöyle konuşuyordu:

"Evet, biz Türkiye'ye önyargılı olarak geldik. Bunu itiraf ediyoruz. Ülkenizin çok güzel olduğunu biliyorduk, halkınızın çok konuksever olduğunu, insanların sıcakkanlı olduğunu biliyorduk. Bunlar birer önyargı ise, biz önyargılı geldik. Ama tüm bu güzel şeyleri gelişimizde yaşama fırsatını bu-

lamadık. Çünkü demokrasiye katkıda bulunmak üzere gelen Kutlu ve Sargın, elleri kelepçelenerek, gözleri bağlanarak ve ite kaka götürüldüler. Onlar terörist değillerdir. Onlar birer gerçek yurtseverlerdir. Ve ülkelerini sevdikleri için döndüler."

"DEMOKRASİ NEREDE? BİZ BİLE POLİSİN BASKISI VE TAKİBİ ALTINDA KALDIK"

STRATIS KORAKAS- Çok kötü izlenimler bırakıyor. Demokratik bir ülke olmak istenilen bir yerde serbestçe örgütlenme ve düşünce hakkı olmalıdır. Türkiye'de demokrasi var, özgürlükler var, fakat komünist parti ve benzerlerinin kurulmasını engelleyen bazı yasa maddeleri var deniyor. Örneğin 141-142 engeli var. Bunlar ne zaman kalkar diye sorulduğunda, Türkiye'nin daha sağlam bir yapıya oturmasından ve halkında olgunlaşmasından sonra diyorlar. Bu bizce kabul edilebilir bir gerekçe değildir. Biz Türk halkını tanıyoruz. Ona karşı büyük saygımız ve güvenimiz var. Türk halkı olgundur ve Türkiye'de tüm siyasi görüşlere serbestçe örgütlenme ve çalışma hakkı verilmelidir. Demokrasi aynı zamanda halkın, çıkarlarına aykırı yasaları değiştirme savaşımının verilebileceği bir yönetim şeklidir. Ama Türkiye'de bu haklar da yoktur. Örneğin sokakta 141-142'nin kaldırılabilmesi yönünde gösteriler yapılamamaktadır. Polis baskısı vardır. Biz bile sürekli polis ta-

kibi altında kaldık Ankara'daki otelimiz polisle doluydu. İstanbul'daki otelimizde ise gerçekten provakatif bir polis takibiyle karşı karşıya kaldık. İstanbul Barosu'na dahi sivil polisler girdik. Komünist Parti Türkiye'de tüm kötülüklerin sorumlusu olarak sunuluyor, öcü gibi gösteriliyor. Şimdi de faşistlerle aynı kefeğe koymaya çalışıyorlar komünistleri. Bu tamamen trajik bir yaklaşımdır. Milyonlarca insanı katleden, demokrasiyi, insan haklarını ortadan kaldıran bir rejim ile komünistleri aynı kefeğe koymak doğru değildir.

Son olarak Türk halkının demokrasi savaşımında galip geleceğine inandığımı söylemek istiyorum. Bu yolda uluslararası dayanışma da artarak sürecek tir.

"HÜKÜMET NEDEN TÜRK HALKINI BİR ÇOCUK OLARAK GÖRMEK İSTİYOR?"

göstermiştir. Yöneticiler, hükümet kendi halkını neden daha gelişmemiş bir çocuk olarak görmek istiyor? Neden yönetim, Türk halkının demokrasi içinde olması gereken tüm partilere tahammülü olmadığını ileri sürüyor?

ALİTERİ- Size göre demokrasinin ölçütleri nelerdir?

M. FONSECA- Bana göre demokrasinin ölçütleri tüm yurttaşların ve grupların haklarına saygı göstermek, tüm demokratik kuralları kabullenmektir. Sağda ve solda tüm görüşlere açık olmalıdır. Kural budur.

ALİTERİ- Yalnızca komünist parti milletvekili olmanız mı sizi böyle bir savunmaya itiyor? Ülkenizin diğer parlamenterleri de benzer savunmayı yapabilirler mi?

M. FONSECA- Ben belirttiğiniz gibi komünist parti üyesiyim ve bu partiden milletvekiliyim. Fakat bana ülkedeki diğer partilerin temsilcileri ve parlamenterleri, Kutlu ve Sargın'ın gelişleri ve Türkiye'deki durum hakkındaki görüşlerinin bu konuda aynı olduğunu söylediler. Ben onların düşüncelerini de temsilen buradayım.

ZAMLAR VE KOMÜNİSTLER

Bu ikisinin arasında ne bağlantı var diyeceksiniz. Hiç bir bağlantı yok. Yok da seçim öncesinde başlayan ve devam edeceği çok önceden ilan edilen zamların birbiri peşisıra yapılmasına gerekçe olarak komünistler gösterilirse hiç şaşmamak gerekir.

Gelin bu ay neler oldu bir göz atalım. Seçimler bir ay ertelendi. Buna tahammül edemeyen ülkemizin seçkin tüccar, sanayici, işadamları sattıklarına büyüğünü seçim sonrasına bıraktıklarını ilan ederek ufak ufak zam yapmaya başladılar.

Bu arada ülkemizin diğer seçkin kesimi olan karaborsacı ve istifçileri de şekeri, rakıyı, sigarayı depolarına doldurdular. Bir iki istifçiye yapılan göstermelik baskınlar basında yerilirken, Tekel'in zamlı fiyatları sigara ve rakıları piyasada boy göstermeye başladı. Bu arada devlet ve hükümet erkani ne yapıyorlardı dersiniz?

Düşündüğünüz doğru. Bir tek şey söylediler; Aman 12 Eylül öncesine dönmeyelim!

Bütün bunlar olurken TKP ve TİP genel sekreterleri yasal bir Komünist Partisi kurmak için ülkeye geldiler ve hemen gözleri kapalı olarak sorgulamaya başladı.

Ve Evren Muğla'da konuştu. "Bu gelişin ardında gizli güçler vardır"

Zamların ardındaki açık güçleri görmezlikten gelip, **biz komünist partisi kuracağız** diye açıkça ilan edenlerin arkasın-

da gizli güç aramakta neyin nesi ki?

Halkın belini büken hayat pahalılığı ile ilgili önlemler almak yada önermek Cumhurbaşkanı'nın görevi değil midir? Ya da başka bir soru: TKP masası şefliği münhal mi durmaktadır?

Yaptıkları zamlara gerekçe olarak ekonominin zorunluluklarını gösterenlere bir soru daha: Zamlar ekonominin gereğidir de insanların düşünce ve inançlarını özgürce açıklamaları, komünist parti kurmaları demokrasinin gereği değil midir?

İki genel sekreterin ülkeye dönüşleri ve söylediklerini aktarma konusunda günlük basın içinde olmak üzere bütün basın görevini demokratça yaptı. Basın mensubu süsüyle dolaşanlar dışında.

Ancak bir noktayı belirtmekte yarar var. Basına yol göstermek haddimize düşmez diyemeyeceğimiz bir nokta.

İki genel sekreter gelirken uçakta komünist parti kurulsun mu kurulmasın mı diye referandum yapılmış. Ve bir işçi TKP genel sekreterine demiş ki "Niye ülkeye geliyorsunuz? Sizi kimse istemiyor." Bu söz öne çıkarıldı. Kimi gazeteler anketler yaptı.

Başbakan komünist partisinin kurulup kurulmaması konusunda referandumdan söz ediyor. Ne anketi? ne referandumu? ANAP kurulurken referandumu yapıldı? Bir siyasi parti kurulur. Programını ve görüşlerini özgürce halka aktarır. Halk onu benimser ya da benimsemez.

GÜN

Siyasi
Haber ve
Yorum
Dergisi
34
Aralık '87
500 TL (KDV dahil)

SARGIN VE KUTLU YURDA DÖNECEKLERDİ, DÖNDÜLER...

TBKP'nin
Yasallığı ve
Demokrasi
Sorunu

Aydın Erol
Ortak Bir
Simgedir

Silahsızlanmanın
Toplumsal
Temelleri

Oda Kongreleri:
Birlikte
Olabilmenin
Somut Bir Alanı

TBKP'nin yasallığı ve demokrasi sorunu

HALİL DAĞLI

POLİTİK denge ya da dengesizlik durumu, yalnızca dışardan görünüşüyle kavranamaz, çoğu kez yanlıştır. Dengede görünen bir politik durum, kendi içinde yoğun bir karmaşayı ve dengesizliği içerebilir.

Bir ülkenin politik yaşamında ilk bakışta görülen çok partili parlamenter bir yapı, onlara zaman zaman eklenen yeni partiler, aralarında süren iktidar savaşımı, bir demokrasi tablosunun unsurları olabilirler. Gelin görün ki, birileri çıkıp bu tablonun hâlâ soluk kaldığını, tüm renklerinin tamamlanmadığını söyleyebilirler.

Ülkemizin şu anda içinde yaşadığımız gerçekliği, yanılsamaların müdahale edenler tarafından ortadan kaldırılmaya başlandığı bir politik dönemi ifade ediyor. Demokrasi görüntüsünü tamamlayan yanılsamalar ardarda yıkılmaya başlayınca, toplumsal sınıfların temsilcileri partilerin iktidar savaşımını özgür koşullarda vermedikleri olanca çıplaklığıyla ortaya çıkıyor. Gözler önündeki, silah zoruyla, kaba kuvvetle sınırları çizilmiş, bu sınırlar içinde yer alacak ve almayacak oluşumların yine zora dayalı biçimde dikte ettirildiği bir yapıdır...

Ne var ki, bu kez de ikinci bir yanılsamayla karşı karşıyayız. Çünkü,

“Nesnel gerçeğin zorla yokedilmeye çalışılmasının karşısında, yasadışı görünenin bilimsel bir mantığı vardır. Yasadışılığı o seçmemiştir. Temsil ettiği sınıfın çıkarlarını savunabilmek için, varolmak zorundadır. Varolabilmek için, doğal ya da tarihsel değil toplumsal nedenleri vardır, gereken ne ise, onu yapmaktadır.”

Kutlu ve Sargın, demokrasi savaşımında yeni bir dönemi başlatıyorlar.

sınıflar savaşımı ve bu savaşımın araçları olan politik partiler, emir ve kararnamelerle belirlenmiyor. Politik savaşım, hakikate yalnızca belirlenen yapının görünen güçleri arasında sürmüyor.

Zorun yasaları yasaklasa da, toplumsal gerçeklikten kaynaklanan, bu yüzden de toplumsal bakımdan tümüyle yasal olan politik akımlar da iktidar savaşımının vazgeçilmez unsurları olarak oluşurlar. Yasallık kazandırılan yasaklar, bu noktada yasadışı kalırlar...

Nesnel gerçeğin zorla yokedilmeye çalışılmasının karşısında, ya-

sadışı görünenin bilimsel bir mantığı vardır. Yasadışılığı o seçmemiştir. Temsil ettiği sınıfın çıkarlarını savunabilmek için, varolmak zorundadır. Varolabilmek için, doğal ya da tarihsel değil, toplumsal nedenleri vardır, gereken ne ise, onu yapmaktadır.

Türkiye'de işçi ve emekçi sınıfların politik savaşıma özgürce katılması, işçi sınıfı partisinin açıkça örgütlenmesi yıllardır yasak. Sınırlı yasal olanakları değerlendirerek atılan adımlar da yasadışı yollarla engelleniyor. Legal ya da illegal örgütler ardarda saldırıya uğruyor... Ancak sorun çözülüyor. Görünürde bir süre denge sağlansa da, nesnel gerçeklikteki dengesizlik yoğunlaşarak gelişiyor.

Çünkü devrimci-demokrat ve komünist partiler yokedilemeyecek bir gerçeklikten, sınıflar savaşımından besleniyor. Bu kez tersinden söyleyim: onların toplumsal ve politik varlık nedenlerinin ötesinde, yadsın-

ması elde olmayan bir tarihsel haklılıkları vardır.

TBKP NE İSTİYOR?

Politik soyutlamalar somut karışıklıklarını bulmak zorunda. Türkiye Birleşik Komünist Partisi önderleri Haydar Kutlu ve Nihat Sargın'ın girişimlerinin açıklanması kendileri için kuşkusuz çok yalın ve somuttur. Biz de ülkemizin politik gündeminde ilk sırayı alan bu girişimi çözümlemek istiyoruz...

Askeri, faşist diktatörlükler dünyamızın çeşitli bölgelerinde şu ya da bu biçimde oluşurlar ve egemenliklerini yürütme biçimleri kadar, iktidar olma süreleri de farklıdır. Bugün artık dünyamızın kırk yıllık diktatörlüklere tahammülü yok. Kırk yıl önceden gelenler çözülüp yerlerini demokrasiye terkeden çok oldu. Komünistler, ülkelerinde demokrasi rüzgarlarına karşı duvarlar çevrildiğinde, politik varlıklarını demokrasinin yaşandığı ülkelerde, politik ilticalarla sürdürmeyi de seçebilirler. Şimdi pekçok Latin Amerikalı ve Türkiyelinin bulunduğu Kuzey ve Batı Avrupa ülkelerinde, yakın bir geçmişte İspanya, Portekiz ve Yunanistan komünistleri bulunuyordu. Onlar ülkelere döndüler. Dönüşlerini ülkelerinin demokratik kamuoyu, son derece önemli gelişmeler olarak selamladı.

Komünistler, gerek yurtdışında gerek yurtiçinde süren demokrasi savaşımının kendileri için de dönüş olanağı yaratmasını ve uygun bir dönem içinde, en uygun zamanla bu düşüncüyü eyleme geçiriyerek amaçlayarak savaşımını sürdürürler. İspanyol komünistleri, Franko faşizminin topyekün alaşağı edilmesinden önce illegal biçimde yurda döndükten bir süre sonra, komünist partisini legal olarak kurmak için ortaya çıktılar. Komünistlerin yurda dönüş için verdikleri savaşım, bu hareketin tarihinde gelenekselleşmiş, anıtsal örneklerle tarihsellik kazanmıştır. Deneyebilir ki, komünistlerin Türkiye'de ilk kez bu nitelikte gerçekleştirdikleri yurda dönüş girişimi, onların aynı zamanda uluslararası hareketin bugün daha saygın üyeleri olduklarını da gösteriyor.

Haydar Kutlu ve Nihat Sargın, politik savaşımın nesnellığının bir unsuru olan TBKP'nin ülkenin politik yaşamında zaten varolan, ancak engellenmeye çalışılan yerini alması için Türkiye'ye geldiler. Girişimlerinin ilk amacı, TBKP'yi legal bir parti olarak örgütlemektir. Bu amacın nesnel sonucu olarak, girişimlerinin başka çok yönlü sonuçları da ortaya çıkıyor.

Amaçları alabildiğine açık biçimde ortaya konulmakla birlikte, daha önceki pekçok açıklamadan da anlaşıldığı gibi, Kutlu ve Sargın

TBKP'nin yasallık kazanmasını yalnızca şu anda gerçekleştirdikleri girişimle çözülecek bir sorun olarak görmüyorlar. Bu yanılla girişimleri bir savaşımın başlatılması, bir sorunun çözülmek üzere ülkenin politik gündemine sokulması anlamını taşıyor.

Haydar Kutlu ve Nihat Sargın'ın girişimlerinin ilk önemli sonucu burada ortaya çıkıyor. Onların girişimi, politik yaşamda uzunca bir süredir olduğu söylenen istikrarın (dengenin) eksik, yapay ve sahte olduğunu gösterdi. Başarıları da, ör-

Tartışmanın bir boyutu Zaman sorunu

16 KASIM'da Sargın ve Kutlu'nun dönecekleri kesinleştikten sonra basında olayla ilgili yorumlar birbiri ardına gelmeye başladı.

Yorumlar içinde dikkat çeken bir ortaklık vardı: "Zamanlamanın yanlışlığı". Özetle şu söyleniyordu: "Seçimlerden sonra, hükümetin kurulmasının ardından gelmeleri, hem sonuçlarıyla hem de 1979'dan bu yana ilk kez serbestçe yapılan ilk seçimler bakımından doğrudur. 16 Kasım'da, yani seçimlere 13 gün kala gelinmesi, söylenenlerin ardında söylenmeyen amaçların mı olduğu kuşkusunu yaratıyor."

Buna, Berlin'de 11 Kasım'da yaptıkları ortak basın toplantısında, Sargın ve Kutlu şöyle karşılık veriyorlardı ya da daha doğrusu zamanlamayla ilgili yazılardan önce konuyu kendileri açıklığa kavuşturuyorlardı: "Amacımız, seçimler öncesinde, partilerin halkla en geniş görüş alışverişinde bulunabildikleri bir dönemde gelerek, konunun yaygın olarak tartışılmasını, uygar bir uzlaşmanın oluşmasını sağlamak, seçim sonrasında hükümet kuracak parti ya da partilerin konuyu, halktan aldıkları geniş onayla ilk işleri arasına almalarını sağlamaktır."

Gerçekten de, geriye dönüp şöylece bir geçen günlere bakıldığında, konunun geniş boyutlarda tartışmaya başlandığına, üstelik de, düşünülünce tersine, en azından tartışılması temelinde uygar bir uzlaşmanın sağlandığına tanık olunuyor.

Onaylasın onaylamasın, zaman için çekinceleri olsun olmasın, çok kısıtlı bir çevrenin dışında, ülkenin, toplumun ve genel olarak Türkiye'nin de içinde bulunduğu dünyamızın sorunlarının giderek bütünleşmekte olduğu, çözümlerinin de artık kapalı kapılar ardında bulunamayacağı yaklaşımı ağır basıyor. Bunun doğal sonucunun da, gerek Kutlu ve Sargın'ın dönüşlerinin gerekse de dönmelerine neden olan TBKP'nin yasal olarak çalışması isteminin, kapalı kapılar ardında, kısıtlı çevrelerde değil, tüm toplumda tartışılması olduğu görülüyor. İşte bu da, gerçekten toplumun politikaya en yakın olduğu dönemde, seçimler öncesinde konuyu gündeme getirmeyi anlaşılır ve gerekli kılıyor.

Ayrıca, belki geriye dönüp bakıldığında şu da görülecek ki, son bir ayda bu konunun da tartışılması ne seçimleri engelledi ne de seçim sonuçlarının alınmasına ket vurdu. Olsa olsa bugünkü yasal siyasal yapımızda bulunan partilerimizin politikadan ne anladıklarını, ülkemizin geleceği için düşüncelerini ve demokrasi istemindeki tutarlılık düzeylerini gösterdi.

Kutlu ve Sargın ile birlikte gelen Avrupa'lı konuklar, Ankara'da yaptıkları basın toplantısında.

gütlenme özgürlüğüne toplumun büyük çoğunluğu, politik partilerin önemli bölümü ve halk güçleri tarafından sahip çıkılmasına bağlı.

TBKP önderlerinin girişimi olumlu ve olumsuz yanlarıyla, çok geniş bir tartışma başlattı. Denebilir ki, son haftalarda politik yaşamın ana gündem konularından biri durumuna geldi. Ve öyle görülüyor ki, TBKP önderlerinin yurda gelmeden önce ve sonra yarattıkları geniş yankılar, savaş hedefleri bakımından etkin ve isabetli bir başlangıç yapıldığını gösteriyor.

GİRİŞİM NASIL DEĞERLENDİRİLMELİ?

Kutlu ve Sargın'ın girişimi demokratik, sol kamuoyu içinde de yoğun bir tartışmaya yol açıyor. Bu arada önemli eleştiriler de gündeme geliyor. Bu savaşında sol güçlerin ortak tutumu almalarının önemi büyüktür. Ortak tutum alınabilmesi için de, tartışma konularına açıklık kazandırmak gerekiyor.

Hiç kuşku yok ki, soldan gelen eleştirilerin konunun önemine uygun ağırlıkta olması beklenmelidir. Öncelikle serinkanlı ve darlıkları dışarda bırakan bir tartışma ortamı oluşturmak, Kutlu ve Sargın'a, dönmeden önce dostlarından istedikleri, "erken karar vermeden, beklenip görölme" hakkını da teslim etmek gerekiyor.

Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin yasallık kazanması sorunu geniş boyutlu özgürlükler savaşımının da bir parçasıdır. Bir başka deyişle, TBKP ancak demokratik ve sol güçlerin savaşımına ket vuran yasakların kalkması durumunda yasallık kazanabilecek. Bu nedenle, TBKP önderleri savaşımını, TBKP'nin yasallaşması ile yasakların kaldırılmasının içiçe geçtiği bir anlayışla sürdürüyorlar. Tüm demokratik ve sol güçler, TBKP'nin yasallaşmasına da aynı nedenle ilgi göstermelidirler. TBKP'nin yasallaşması ile devrimci-demokratik, sol güçlerin örgütlenme özgürlüklerinin kazanılması ve genel olarak emekçilerin demokratik ve politik savaşımını açısından daha uygun koşulların yaratılması üstüste çıkıyor.

Bu çerçevede, TBKP'nin yasallaşması girişimine soldan yönetilen eleştiriler haksız ve yanlış olmaktadır. Burada hemen şunları kaydetmek gerekir: Birincisi, TBKP önderleri kendi savaşımını topyekün yasaklar sorunundan kopartarak, tekil anlamda TBKP'nin yasallaşmasıyla sınırlı görmüyorlar. İkincisi, TBKP önderlerinin sorunu çözülmek üzere gündeme getirmeleri özgürlükler, af, yasaların değiştirilmesi vb. güncel hedeflerle örtüşüyor, onlara yeni ve gelişkin bir boyut ve yakıcı biçimde somutluk kazandırıyor.

Kaldı ki, yurda dönüş girişiminin görmezden gelinmeyecek bir başka boyutu daha vardır. Kutlu ve Sargın bu girişimleriyle, rejimle politik düzlemde bir hesaplaşmaya da kalkışmışlardır. Kendilerinin de belirttiği gibi, girişim bir "posta atma", kahramanlık eylemi değildir. Politik önderlerin olabilecek sıradanlığı içinde, 12 Eylül rejiminde köktenci değişikliklerin ivmesini yükseltmeyi amaçlıyorlar. Başlıbaşına 141 ve 142. maddelerin kalkması, böylelikle bugüne dek olduğundan çok daha sıcak bir sorun olarak gündeme geldi. Biliyoruz ki, 141 ve 142, iki ceza maddesi olmanın ötesinde bir içeriğe, işleve, simgeselliğe sahiptir. Antidemokratik, otoriter rejimlerin kendi özünü sağlama almasının olduğu kadar, saldırı noktasını da oluşturan bu maddeler, zorbalığın kılıcını on yıllardır biliyor. 141 ve 142. maddelerin hedef alınması, demokratik ve politik özgürlüklerin kazanılması, komünist partisine yasallık hakkının elde edilmesi ya da bu savaşında sıçrama gerçekleştirilmesi, rejimin direklerini sarsacak, özünü yaralayacaktır. Böylesine bütüncül bir kavrayışla görmeden, TBKP önderlerinin girişimini sağlıklı biçimde değerlendirmek olanaksızdır.

Antidemokratik, otoriter 12 Eylül rejimiyle savaşımı, ideolojik düzlemde pratiğe geçiren bundan önceki kaldıraçlardan daha önemsiz olmadığı gibi, onların birikimine de dayanan bu güçlü kaldıraç, tüm sol güçlerin kullanacağı bir araca dönüştürme göreviyle karşı karşıyayız.

Bu nedenlerle, sol parti ve çizgilerin, TBKP ile aralarındaki ideolojik-politik ayrım noktaları ile TBKP'nin özel olarak kendi üstündeki, genel olarak da sol üstündeki yasakların kaldırılması savaşımını birbirine karıştırmamaları gerekir. Kaderini ve geleceğini solun kadere ve geleceğiyle özdeşleştirmiş olan TBKP'nin savaşımına omuz vererek, hele hele karşı çıkarak kazanılacak hiçbir şey yoktur ama, kaybedilecek çok şey vardır.

GİRİŞİMİN ZAMANLAMASI DOĞRU MU?

Kutlu ve Sargın'ın girişimi için yapılan eleştirilerden biri de, "zamansızlığı" olarak belirlenmesi.

yor. Daha çok demokrat aydın çevrelerde kendisini gösteren bu yaklaşımı da ele almak istiyoruz.

Bu görüşün asıl dayanağı, girişimin seçimler öncesinde demokrasi aleyhine saptırıcı sonuçlar doğurabileceği endişesidir.

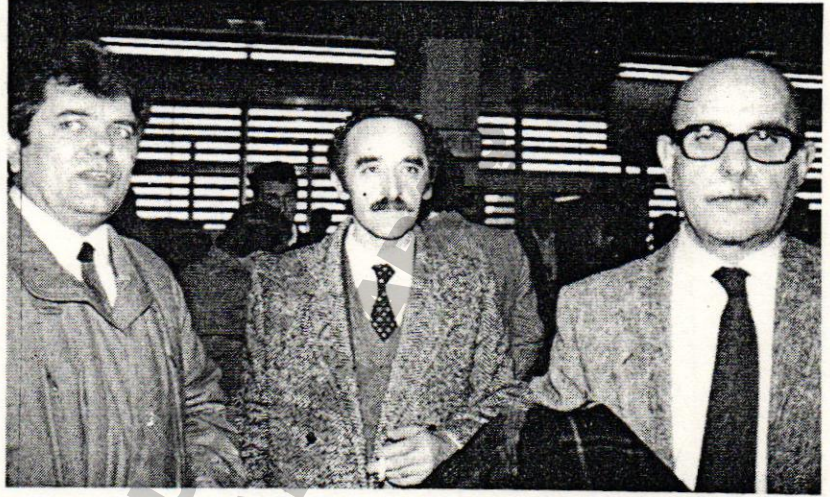
Hemen belirtelim ki, geçen süreye bu endişeyi haklı kılmamıştır. Tercüman'ın cılız gayretleri dışında, demokrasi güçlerine zarar verecek bir antikomünist kampanyaya itibar edilmemiştir. Yasallaşma talebinin haklılığı, geniş bir kesimde tam olarak benimsenmese bile, üstünde dikkatle durulması gereken bir sorun olarak değerlendirilmiştir.

TBKP önderlerinin seçim öncesinde bu sorunu gündeme getirmelerinin kendi açılarından haklı nedenleri vardır. Seçimler öncesinde demokratik kamuoyuna ve seçimlere katılan partilere görüşlerini belirtme olanağı yaratılmıştır. Görüşler belirtilsin. 1987 Türkiye'sinde komünist partisine yasallaşma hakkı var mıdır, yoksa tüm bir toplum yeni bir çıkmaz sokağa mahkum mu edilecektir? Politik özgürlükler yalnızca varolan partiler için midir, yoksa ülkemizin onurlu insanları, sol güçleri için de sözkonusu olacak mıdır? Zoru ve tehditi her fırsatta tek yol gören iktidar çevresi, iplerin elinden kaçmasından, kendi gündeminin bozulmasından tedirgin olmuştur. Bırakalım onlar bu tedirginliği bugün ve önümüzdeki uzun bir dönem içinde yaşasınlar. Sol bu ülkede politik gündemi kendine dönük biçimde belirleyebileceğini göstermiş olsun.

TBKP önderlerinin seçim öncesinde sorunu gündeme getirmeleri, demokratik ve politik hak ve özgürlükler tartışmasına somutluk ve ciddiyet kazandırmıştır. Demokrasi ile çelişen yasaklar sorunu, üstüne boş sözlerin edildiği, sonuçsuz vaatlerin verildiği bir konu olmaktan çıkartılıp politik bir zemine çekilmiştir.

TBKP önderleri, Kutlu ve Sargın yeni bir savaşım süreci başlattılar. Yedi yıllık bir birikime dayanan bu sürecin uzunluğunu (ya da kısalığını) kestirebilmek olanaklı değil. Ancak bir gerçek açık seçik görülüyor: TBKP'nin bu savaşımında yapabileceği her şeyi yapmaya kararlı olduğu...□

Sargın ve Kutlu yurda döneceklerdi, döndüler...

BEHİCE Boran'ın, Haydar Kutlu'yla birlikte 8 Ekim'de düzenlediği basın toplantısında TBKP'nin oluşumunu ve program tasarısını açıkladıktan iki gün sonra yaşamını yitirmesiyle, Türkiye politik yaşamında da üstüste gelen değişimler oluştu.

Brüksel'de 15 Ekim'de düzenlenen tören sonrasında basının sorularını yanıtlarken Haydar Kutlu'nun söylediği birkaç cümle, tam bir ay süren hızlı gelişmelerin ve 16 Kasım'da Sargın ve Kutlu'nun Ankara'ya gelmelerinin ilk belirtisi, açıklamasıydı. Kutlu şöyle diyordu özetle: "Boran'ı Türkiye'ye yolluyoruz... Ve artık komünistlerin Türkiye'ye dönme zamanı gelmiştir, bugün dönmüyorlar..."

Gelişmeler bir bakıma bu tarihten sonraki bir ay içinde hızlanan bir tempoda sürdü. Ülkenin günde-

mi birden değişti ve tüm kamuoyunun, basının, diğer kuruluş ve çevrelerin gözleri gelişmelere çevrildi. Konu, bir ay boyunca gazetelerin ilk sayfalarının önemli bir bölümünün değişmeyen haberi oldu. Bir yandan Kutlu ve Sargın'la yapılan konuşmalardan aktarmalar diğer yandan ülke içi soruşturma ve yorumlar yükselen bir sıcaklıkla olayı tartıştı, tartıştırdı.

11 Ekim'de Berlin'de Steigenberger Otelinde düzenlenen basın toplantısıysa, artık gelişmelerin bu ön aşamasını noktlayan, yeni bir sayfayı açan nitelikteydi. Ortak açıklamada şunlara değiniliyordu:

"Bu girişimimizle kimseyi zor durumda bırakmak istemiyoruz. Biz Türkiye'de demokratikleşme sürecine azami katkıda bulunmak istiyoruz. Genel seçimler öncesinde seçimlere katılacak bütün partilerin ko-

münist partisinin serbest çalışması konusunda kendi görüşünü belirlemesini ve konuyu halkla tartışmasını istiyoruz. Bu adımımızla, hangi parti olursa olsun, seçimleri kazanacak olan partinin seçimlerden sonra bu sorunu hemen yeni hükümetin gündemine almasına yardımcı olmak, bu amaçla da sözkonusu partinin seçimlerde bu konudaki politikasını halka danışabilmesine olanak sağlamak gerekiyor. Böylece parlamenter demokrasinin sağlıklı işlemesine katkıda bulunabileceğimizi düşünüyoruz.

"TBKP'nin çalışmasını legal olarak başlatma girişimimiz engellendiği sürece, ülkemizde insan haklarının tam olarak varlığından hiçbir zaman söz edilemeyecektir. Komünist partisinin legal çalışma hakkının tanınmaması, altında Türkiye'nin de imzası bulunan İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 19. ve 20. maddeleri, 1957 tarihli Avrupa İnsan Hakları ve Ana Özgürlüklerini Koruma Sözleşmesi'nin 9, 10 ve 11. maddeleri ve 1975 tarihli Helsinki Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı Sonuç Bildirgesi'nin birinci bölümünün 7. maddesiyle tümünden çelişmektedir. Bu çelişkiler giderilmeden ülkemizde gerçek anlamda demokrasi olabilir mi?"

Bu günden başlayarak da, dönüş tarihinin kesin açıklanmış olması nedeniyle, ülkenin belki de ilk gündem maddesini Kutlu ve Sargın'ın dönüşleri, TBKP'yi yasal olarak kurmak için çalışmaya başlamaları kararı oluşturdu.

Basında, Tercüman dışarda bırakılırsa, genel olarak haber verme kaygusu öne çıktı. Yazarların yorumlarında "zamanlama yanlışlığı"na değinilmekle birlikte, "demokrasi olacaksa komünistlerin partisi de olacak, bunu içimize sindirmeliyiz" yaklaşımı ortak bir temeli oluşturuyordu.

Tercümen gazetesiyse, Boran'ın ölümünün ardından başladığı, TBKP yöneticilerinin ülkeye döneceklerini açıklamalarıyla hızlandırdığı olumsuz yayını bu tarihle birlikte kampanyaya çevirdi. Kısaca şunları belirtiyorlardı: "TBKP Sovyet beşinci koludur. Ülkemizde istemiyoruz. Boran'ın cenazesinin geti-

rilmesi için izin veren Özal Hükümeti buna da sessiz kalarak evet derse, ülke yeniden anarşiye bular, kızıl ihtilale çanak tutulmuş olur..." Ve sürekli olarak karşı kampanya çağrılarını yineleyip, istedikleri gibi olmadığı için olsa gerek, "neden sessiz kalınıyor, bu cihatta Tercüman niye yalnız bırakılıyor" sorusunu ekliyordu. Ayrıca özellikle Rauf Tamer'in işlediği, "yerli komünistlerin, bizim solcuların bu harekete karşı çıkması gerekir, milliyetçiliği neden sağa bırakıyorsunuz solcular", yaklaşımı da, yıllardır sosyal demokrasiyi bile komünizm olarak gören Tercüman açısından ilginç bir gelişmeyi oluşturuyordu.

Bugünlerde toplanan Milli Güvenlik Kurulu'nun da gündeminin ilk maddesi olan konu, basına yanlış biçimiyle yöneticiler arasında iki ayrı eğilimi oluşturuyor, bir kısım yönetici, geldikleri takdirde en şiddetli biçimde tepki gösterilmesini önerirken, diğer bir bölüm için de konunun olabildiğince sessiz geliştirilmesi eğilimi hakim oluyordu.

7 Kasım'da Ekim Devrimi'nin

70. yılı kutlamalarına davetli olarak giden Sargın ve Kutlu, Moskova'da düzenledikleri basın toplantısında, 11 Kasım'da Berlin'de dile getirdiklerinin ana hatlarını aktarıyorlar ve özellikle de şunu vurguluyorlardı: "Amacımız gerginlik yaratmak değil, aksine ülkemizin yararına olan bir amaç için dönüyoruz..." Ve çeşitli gazetelerimizin muhabirlerinin belirttiklerine göre de, bu gelişmeler diğer ülkelerden gelen temsilcilerde genel bir sempati topluyor, Türkiye için yararlı olanın, Sargın ve Kutlu'nun serbestçe çalışmalarını yapabilmeleri olduğu dile getiriliyordu.

Bu arada Avrupa'da bulunan çeşitli sol hareketlerin yöneticilerinden kimileri de Kutlu ve Sargın'ın dönüşlerini özetle şöyle yorumluyorlardı: "Hükümetle varılan uzlaşmayla gerçekleşiyor." Bir kısım eleştiri de suçlamaya kadar varıyordu: "Yaptıkları ihanettir..."

Bu olumsuz eleştirilerin yanın da özellikle yurtdışında yaşamaya zorlanmış 50 seçkin sanatçı ve bilim adamımızın, politikamızın ortak

TKP'nin Sesi radyosu yayınıni durdurdu

15 KASIM'da kısa dalgadan şu anons ediliyordu: "TKP'nin sesi radyosu, TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu ve TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın'ın Türkiye'ye dönüşlerinden itibaren yayınıni durdurmuştur..."

Bu duyuru, Kutlu ve Sargın'ın Türkiye'ye gelme kararlarının politik özünü herhalde simgesel olarak en iyi anlatan örneklerdendi. Sargın ve Kutlu, "TBKP'nin Türkiye'de yasal olarak çalışmaya başlaması için kuruluş çalışmalarına başlamak üzere 16'sında Türkiye'de olacağız" diyorlardı. TKP'nin sesi radyosu da onyıllardır süren yayınına son veriyordu.

Haber basınımda hakettiği yeri bulamadı. Ne haberlerde ne yorumlarda yazıya dökülmedi. Oysa ki, "sözler çok önemli değildir, önemli olan iştir" denilmesi gereken bir zamanda yaşıyoruz. Ardı gelmeyen sözlerin aradan çok uzun zaman geçmeden kofluğunun çıktığı, görüldüğü, işe ve eyleme değer verildiği bir zamanda. Buna insanları bir bakıma bilimdeki hızlı gelişmeler zorluyor. Ama Sargın ve Kutlu'nun söylediklerini, ilettikleri mesajları sınavının önemli bir aracını hiç akla getirmiyoruz.

Şunu görmek gerekiyor. Onlar artık Türkiye'deler, kendi dedikleri gibi, kapsanı ve sınırları ne olursa olsun politikalarını Türkiye'de sürdürecekler. Ülkenin tüm politik çevrelerinin, tümümüzün yakalaması, kavraması, kabullenmesi gereken gerçek de bu.

açıklamalarıysa çok farklıydı. Soruna demokrasi açısından bakılması gerektiğini söylüyor ve şöyle çağırıda bulunuyorlardı:

"Sargın ve Kutlu'yu Türkiye'nin demokratik güçlerine emanet ediyoruz..."

Sargın ve Kutlu bu olumsuz görüşlere karşı şunları söylemekle yetiniyorlardı: "Dostlarımıza acele kararlardan kaçınmalarını tavsiye ederiz..."

Dönüş için büyükelçilik belgelerinin verilip verilmeyeceği tartış-

malarıyla geçen günler, belgelerin verilmesi, dönüş tarihinin tam olarak duyurulmasıyla saatlere, gide-rek dakikalara dönüştü.

15 Kasım'da Düsseldorf'da, Sargın ve Kutlu'yu uğurlamak için bir toplantı düzenlendi. Toplantıya, Haydar Kutlu, Türkiye'ye dönüş için verilen belgenin yalnızca Frankfurt'tan Türkiye'ye geçerli olması nedeniyle katılamadı, mesaj yolladı. Toplantıda konuşan Nihat Sargın da şunları söyledi: "Amacımız posta atmak değil..."

Uluslararası dayanışma, ulusların dayanışmasıdır

MÜMTAZ Soysal 18 Kasım'da "Açı"ında şöyle yazdı: "... TBKP yöneticilerinin yanlarına bir yığın Batılı katıp da gelmeleri, serden-geçtiliği yönünden belki Türk halkında sempati uyandırabilecek bir girişimi, tam tersine, 'küffara sığınıp da kalkışılan bir sefer'e dönüştür-müştür."

Sayın Soysal belki biraz sert de olsa, Sargın ve Kutlu'nun geniş bir dayanışma topluluğuyla birlikte gelmesine tepki duyduklarını belirten kimi gazetecilerin, kimi çevrelerin tepkilerinin ortak bir özetini bu cümlede veriyor.

16 Kasım'dan bu yana gazetelerdeki yaklaşımlarda kimi demeçlerde görülen bu eleştiri, iki haksızlığı içeriyor. Birincisi, Sargın'ın da 16'sından önce Düsseldorf'ta yapılan uğurlama toplantısında ortak görüşleri olarak belirttiği gibi, gelişleri "posta atma'yı amaçlamıyor. Daha doğrusu, politika da tıpkı insanları ilgilendiren günlük ve gerçek diğer olay, olgular gibi, bilimler gibi; hayallere, blöflere dayanarak değil, gerçeklere dayanarak geliştirilir. Düşünelim, bilimde toplumların yaşamında rastlantının payı ne kadardır? Daha kötüsü, geleceği üzerinde blöflere dayalı kararlar veren toplumların geleceği ne olur? Ülkemizde tersi yapılıyor diye yaygın bir kanı varsa da, kabul etmek gerekir ki politika da böyledir.

İkincisi ve en az onun kadar önemlisi, dünyamız, Çetin Altan'ın sıkça yinelediği gibi, hızla bütünleşiyor. Ya da bir diğer anlatımla insanlık tıpkı okyanus içinde bir kayıkta bulunan üç beş kişi örneği birbiriyle daha sıkı ilişkiye geçiyor. Artık kimse, "kol kırılır yen içinde" yaklaşımına itibar etmiyor. Bilim ve teknoloji buna olanak da bırakmıyor. O halde Kutlu ve Sargın'la dayanışma halinde olduklarını belirtme hakkını diğer toplumların politikacılarına, sanatçılarına, bilimcilerine ve halklarına nasıl yasaklayabiliriz? Bir adım daha atalım, Sargın ve Kutlu'nun bunu istemesini nasıl düşünebiliriz?

Kabul edelim, bugün ANAP, muhafazakârların toplu olduğu uluslararası birliğin üyesi, SHP ve DSP Sosyalist Enternasyonal içinde. Yine kabul edelim, ülkemizde de geçen yıllarla karşılaştırılamayacak kadar çok sayıda dernek benzeri örgütlenme uluslararası ilişkiler, üyelik bağları içinde. Bunları bilerek, görerek, Sargın ve Kutlu'yla gelen dayanışma grubuna "küffar" demek, Kutlu ve Sargın'ı da "sığınmayla" eleştirmek haksızlık olmuyor mu?

Ayrıca anımsayalım ki, 11 Kasım'da yaptıkları basın toplantısında, "TBKP'nin iktidarda ya da muhalefette olan diğer ülkelerdeki dostlarıyla ilişkileri, Türkiye'nin yararına ilişkilerdir" de demişlerdi. Ve bu doğrultuda da ülkemiz geleceğinde söz sahibi olmaya hazır olduklarını iletilmişlerdi.

16 Kasım günü Kutlu ve Sargın, Türkiye'ye gelecekleri uçağa, uluslararası dayanışma topluluğuyla birlikte biniyorlar, pekçok yabancı ve Türkiyeli gazeteci de kendilerine eşlik ediyordu.

Türkiye'ye, Ankara'da Esenboğa Hava Limanında saat 15.30'da ayak basan Nihat Sargın ve Haydar Kutlu gözaltına alınıyorlar, kendileriyle gelen dayanışma topluluğu durumu protesto edip, bindirildikleri arabanın önüne geçiyordu. Kutlu ve Sargın bir başka araca alınıp, hızla kargo çıkışından çıkartılıyorlardı.

Gazetecilerin belirttiklerine göre gözleri bağlı ve kelepçeli olarak Emniyet Müdürlüğü'ne getiriliyorlar ve artık yeni bir sayfa başlıyor.

Sorgulamada günler günleri izliyor, DGM Savcısının günlere göre değişen yorumlarıyla olay kamuoyuna aktarılıyor, avukatların girişimleri birbirine ekleniyor, konu Türkiye sınırlarını aşmış uluslararası boyut kazanıyordu. Avrupa Parlamentosu, Uluslararası Af Örgütü, Sosyalist Enternasyonal, pekçok ülkenin hükümet temsilcileri, çeşitli partileri, kuruluşları, birçok uluslararası kuruluş Sargın ve Kutlu'nun derhal salınmasını istiyor, TBKP'nin önünde engel oluşturan yasaların değiştirilmesini demokrasi gereği olarak Türkiye hükümetine iletliyordu.

1967'de Türkiye İşçi Partisi'nin başvurusu üzerine 141 ve 142. maddelerin kaldırılmasını görüşen Anayasa Mahkemesinin 8-7 verdiği kararla yasalarımızdaki yerini koruyan bu maddelerin belki de son öyküleri böylece başlamış oluyordu. □

TBKP önderleri Nihat Sargın ve Haydar Kutlu'nun yurda dönüş girişimi, yurtdışında olduğu kadar, yurtdışında da heyecana ve tartışmaya yolaçtı. Yurtdışındaki Türkiye'li politik göçmenler, ülkenin demokratikleştirilmesine kendi dönüşleriyle de önemli katkılar yapabileceklerini düşünüyorlar. Sol, sosyalist hareketler içinde birbirinden çeşitli ölçülerde farklılıklar taşıyan yaklaşımlar da ortaya çıktı. GÜN, Ahmet Kaçmaz (TSİP), Kemal Burkay (TKSP), Teslim Töre (TKEP), Kemal Daysal (DİSK) ve Gültekin Gazioğlu (TÖB-DER)'nin bu konudaki görüşlerini aldı. Kendilerine şu iki soruyu yönelttik:

☐ Yurtdışındaki politik göçmenlerin yurda dönmeleri, toplumun aktüel sorunu haline geldi. Bu sorunun çözümü için ne gibi koşulların varolmasını düşünüyorsunuz?

☐ Zorunlu olarak yurtdışında bulunuyorsunuz. Türkiye'ye dönmeyi düşünüyor musunuz?

Ahmet Kaçmaz

“Mücadelede en verimli sonuçların alınması, mümkün olduğunca herkesin artık yurt içinde olmasını gerektiriyor...”

☐ Siyasi mücadeleyi her şart altında kesintisiz sürdürme ilkesini benimseyenler, 12 Eylül darbesinden sonra bu ülkenin bir gereği olarak bir kısım kadrolarını yurt dışına çıkardılar. Bir de hapiste çürümek için bireysel olarak yurt dışına gidenler var. Bunların hepsinin bir an önce yurda dönmelerini sağlamak lazım. Bunun da çaresi, göçmenliğe yol açan şartların ortadan kaldırılması, bir diğer deyişle; yurda döndüklerinde politik göçmenlerin normal bir yurttaş gibi serbestçe yaşayacakları bir ortamın oluşturulması. Bugün pek çok politik göçmen 12 Eylül 1980 öncesindeki faaliyetlerinden ötürü kovuşturulduğu için yurt dışındadır. Yani 12 Eylül öncesinin 141'li, 142'li hukuki mevzuatı yürürlükteyken dahi bu kimselerin faaliyetlerinde suç unsuru bulunmamış. Bu hukuki bir skandal. Öyle olduğu için de, örneğin Avrupa Konseyi'ne dahil ülkeler Kon-

sey ile Türkiye'nin ilişkilerinin normalleştirilmesinde siyasi yargılamaları ve bunların sonuçlarını en büyük engellerden birisi olarak görüyorlar.

Politik göçmenlerin yurda dönmelerinde herhangi bir kovuşturma ve baskıya maruz kalmaksızın serbestçe yaşayabilmelerini sağlayabilecek şartların oluşturulması için bütün yolların denenmesi gerekiyor. Örneğin on yıllardır kanayan bir yara haline gelen ve Türk Ceza Hukuku'nun başlıca ayıplarından sayılan 141, 142, 146 ve 163 gibi maddelerin kaldırılması, siyasi göçmenlerin yurda dönmeleri için çok yerinde bir girişim olur.

☐ Yurt dışında bulunmamı bir “zorunluluk” olarak nitelemiyorum. Başta da belirttiğim gibi mücadelenin sürekliliği açısından böylesi uygun olduğu için yurt dışındayım. Mücadelenin en sonuç alıcı bir şekilde yürütülmesi için, somut

şartlar kimin ne zaman, nerede olmasını gerektiriyorsa o yapılır. Öyle dönemler olur ki, bir kısım kadroların yurt dışında mücadeleye katılmaları demokrasi mücadelelerinin bütünü için daha yararlı sonuçlar verir. Ne ki, bugün ülkemizde gelişen şartlar bu tür bir görev bölümünü giderek gereksiz kılıyor. Gerçek demokrasi için, gerekse emekçilerin sosyal kurtuluşu uğruna yürütmekte olduğumuz mücadelede en verimli sonuçların alınması, mümkün olduğunca herkesin artık yurt içinde olmasını gerektiriyor. Öyleyse “düşünmek”ten de öte yurda bir an önce dönmeyi gerçekleştirmek gerekiyor.

Siyasi göçmenlerin ülkeye dönüp serbestçe yaşayabilmeleri en temel yurttaşlık haklarından birisi. Bunun için de demokrasiden yana herkese, her kuruma ve örgüte görev ve sorumluluklar düşüyor. Tabii bu arada bizlerin de, yurt dışındaki politikacıların da, siyasi göçmenlerin Türkiye'ye dönmeleri için mevcut şartları zorlayıcı ve dönüşü teşvik edici girişimlerde bulunmaları lazım. Örneğin bugün haklarında kovuşturma olan ve Avrupa kamuoyunda fikir suçlusu (prisoner of conscience) olarak nitelenen pek çok siyasi göçmenin bağımsız sivil mahkemelerde yargılandıkları takdirde beraat etmemeleri için hiçbir sebep göremiyorum. ☐

Kemal Burkay

“Politik mülteciler de, zindanlardaki politik tutuklular gibi, başkalarından ‘af’ bekleyen ‘suçlu’ insanlar değildirler...”

□ Kanımca, “göçmen” terimi sözkonusu insanların durumuna tam uymuyor. Çünkü göçmenlik, genellikle istek ve iradeye bağlı ve yurt dışında kısa ya da uzun süre yerleşmeyi amaçlayan bir olgudur. Oysa bu insanlar ülkeyi kendi istekleriyle terk etmediler; 12 Eylül rejiminin baskı, işkence ve kovuşturmalarından kurtulmak, can güvenliklerini sağlamak ve politik koşullarda sürdürmek için ülkeyi terk ettiler. Yurt dışında yerleşmek gibi bir

amaçları yoktur; dönüş için uygun koşullar doğduğunda dönmeye isteklidirler.

Sorunun çözümü için, öncelikle 12 Eylül’ün getirdiği sözkonusu baskı, işkence ve kovuşturmaların son bulması ve can güvenliklerinin varolması gerekiyor. Bu ise en başta bir genel af sorunudur. Besbelli, politik mülteciler de, zindanlardaki politik tutuklular gibi, başkalarından “af” bekleyen “suçlu” insanlar değildirler. Tersine 12 Eylül’ün zindanlara tıktığı veya yurt dışına çıkarmak zorunda bıraktığı bu insanlar yurtlarını seven, özgürlük, barış ve adil bir düzen için mücadele eden insanlardır. Genel af ise ancak demokrasi güçlerinin mücadelesi ile sağlanabilir ve böylece, bu insanlara yapılan haksızlık bir ölçüde düzeltilebilir.

Diğer yandan, yurtdışındakilerin bir bölümü aynı zamanda yurttan çıkarılmıştır. Bunun da düzeltilmesi gerekir.

□ Ülkeme elbet dönmek istiyorum. Ama yasal bir dönüş için demokratik koşullar gereklidir. Ben Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi’nin bir yöneticisiyim. TKSP gibi, ülkede yasaklı olan birçok devrimci, ilerici parti var. Politik çalışmamız ve örgütlerimiz serbest olmadıkça, işçi sınıfı ve Kürt halkı üzerindeki yıllardır süren terör ve yasaklar son bulmadıkça yasal bir dönüşün ne anlamı var? Bu ise salt bir “genel af” veya “yurttaşlığa geri dönme” sorunu değil, çok daha köklü bir demokrasi sorunudur. Oysa 12 Eylülcüler bugün de işbaşında ve yasal muhalefet bile tutarlı demokratik bir tutum göstermekten çok uzak. Bu nedenle hayalci değiliz. Hak ve özgürlüklerimizi kazanmak için çetin bir mücadele yürütmemiz gerektiğinin bilincindeyiz. Bizim özgürlüğümüz, uğrunda mücadele ettiğimiz yığınların, halkın özgürlüğünü sağlamaya bağlıdır.

Diğer yandan, politik ve kültürel haklara sahip olmadığım bir ortamda, başkalarının bana sunacağı “yurttaşlık” belgesine hiç ihtiyacım yok. Benim yurdum var, ben onun kurtuluşu için savaşıyorum ve gerektiği zaman oraya dönebilirim. □

Teslim Töre
“Bu tür kara lekelerin toplumun alnından silinmesinin zamanı çoktan gelmiş ve geçmektedir.”

□ Sorularınızı yanıtlamaya geçmeden önce, Gün dergisinin değerli yönetici ve tüm çalışanlarını, Gün’ün yayın hayatına girişinden buyana demokrasi mücadelesinin gelişimine yapmış oldukları önemli katkıdan dolayı kutlamak istiyorum.

Bir toplum kendi sorunu ya da sorunlarını çözmek için çalışmıyor, bu uğurda aktif bir mücadeleye girmiyorsa, o toplumun ezilmeye mahkum bir toplum olacağı bilinen bir gerçekliktir. Eğer belirtildiği gibi toplumumuz, politik göçmenlik sorununu da diğer başka sorunları gibi güncelleştirmişse, zorbalık ve baskıyı kabul etmiyor, buna karşı direniyor demektir. “Yurtdışındaki politik göçmenlerin yurda dönmeleri” sorununun toplumun aktüel bir sorunu haline gelişini, bu sorunun çözümünü açısından atılmış önemli ilk adım olarak değerlendiriyorum. Çünkü bu sorunu çözmeye tek yetenekli güç ülkemizin emekçi toplumdur. Bu toplum, herhangi bir sorunu ya da sorunlarını gündemine almış tartışıyorsa, o toplum kendi sorunlarının çözümü yolunda en önemli temel adımı atmış demektir. “Politik göçmenlik” sorunu da, toplumumuzun bir sorunudur. Hem de, insanların politik düşüncelerinden dolayı ülkesinin dışında yaşamak

zorunda bırakılmaları gibi bir tür işkence olan yüz kızartıcı bir sorundur.

Nâzım Hikmet gibi halkımızın yetiştirip, uluslararası planda ünlendirdiği büyük bir ozanın yurdundan uzakta yaşamak zorunda bırakılması, yurt dışında ölmesi ve hâlâ mezarının yurt dışında olması, toplumumuzun alnından silemediği bir kara leke olarak durmaktadır. Bu tür kara lekelerin toplumumuzun alnından silinmesinin zamanı çoktan gelmiş ve geçmektedir. Emekçi halklarımız; gerici egemen güçlerin tarih boyunca Türkiye toplumunun alnına sürmüş olduğu kara lekeleri silmek ve yenilerinin sürülmesine izin vermemek için kolları sıvama, kendisinin yetiştirdiği evlatlarına sahip çıkmalıdır.

"Bu sorunun çözümü için ne gibi koşulların varolmasını düşünüyorsunuz?" şeklindeki sorunuzun yanıtı bir ölçüde yukardaki belirlemenin içindedir. Bence bu sorunun çözümü için başlıca koşul; başta işçi sınıfımız olmak üzere tüm emekçilerin, demokrasiden, insan haklarından yana tüm ilerici güçlerin "hak verilmez alınır" beğisi altında demokrasi mücadelesini yükselterek, bugünkü antidemokratik gidise "dur" deyip, demokrasiyi elde edebilmeleridir. Birbirinden kopartılması mümkün olmayan demokrasi ve sosyalizm uğruna mücadele boyutlanıp egemen gerici kırıktan, toplumumuzun ne diğer sorunları, ne de bu zorunlu "politik göçmenler" gibi yüz kızartıcı sorunu gerçek anlamda çözümlenemez. Bu ve diğer toplumsal sorunların çözümünü, diktatörlük yönetiminin sunacağı bir takım değişikliklerden beklemiyorum.

□ Türkiye'ye dönmeyi elbette düşünüyorum, istiyorum ve mutlaka döneceğim. Eğer sorun sadece Türkiye'ye dönmeyi istemek olsa idi, çözümü de o denli kolay olurdu. Ancak sorun, Türkiye'ye dönmeyi isteyip istememek sorunundan çok farklı bir boyuttadır. Çünkü, Türkiye'ye, "yasa-dışı" denilen yollardan da istenildiği zaman dönülebilir. Ama belirttiğim gibi, sorun, "Türkiye'ye dönme" sorunu değildir sadece.... Sorun, ülkemizin alnına sürül-

müş olan bu kara lekeyi silerek, demokratik ve insanlık haklarımızı, işçi sınıfı, emekçiler ve tüm demokrasi güçlerinin kırılmaz gücü ile elde ederek Türkiye'ye dönebilme sorunudur. İnsan haklarının ve onunun çiğnendiği, siyasi düşünce ve örgütlenme özgürlüğüne zincirlerin vurulmadığı, sosyalist topluma doğru yürümenin yollarının açıldığı demokratik bir Türkiye yaratma sorunudur... □

Kemal Daysal

"Bundan sonra yurt dışında geçecek her yıla, her aya değil, her güne kayıp gözüyle bakıyorum..."

□ Bugün sayıları onbinlerle ifade edilen Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı politik göçmen olarak yurt dışında bulunuyor. Bunlardan önemli sayılacak bir kesimi hiçbir yasal ve hukuki dayanağı olmayan, tamamen keyfi "idari" kararlarla yurt-

taşlıktan çıkarıldı. En başta 12 Eylül darbesini yapan generaller ve kimi basın organları tarafından politik göçmenlere karşı eleştiri sınırlarını aşan haksız suçlamalar getirildi. Politik göçmenler çoğu kez "kaçak", "vatan haini" gibi aşağılayıcı hakaretlere maruz kaldılar.

Bugün ise, sizin de belirttiğiniz gibi, politik göçmenlerin yurda dönme sorunu toplumun tüm kesimlerinde tartışılan aktüel bir konu haline geldi. Bu neyi gösteriyor? En başta şunu. **Politik göçmenler bugün kamuoyu vicdanında aklanmışlardır.** Kamuoyu, bugün ülkede yedi yıldır yaşanan gerçeklerin ortaya koyduğu deneylerle, bazı kişilerin yurtdışına çıkışının bir fanteziden değil, somut bir haklılıkta kaynaklandığını düşünüyor. Sorunuza cevap vermeden önce bu saptamayı yapma gereğini duydum.

Politik göçmenlerin ülkeye geri dönmeleri hangi koşulların gerçekleşmesini gerekli kılıyor? Burada toplumsal gelişmenin dinamiklerini önceden saptamanın olanaksızlığı ve diğer yandan kamuoyunun yanlış algılanmasına neden olması için sorunu, şunlar, şunlar gerçekleşirse dönülebilir gerçekleşmezse dönülemez biçiminde ele almak istemiyorum.

Çünkü böylesi "nazik" ve özgül bir sorunu kimseyle pazarlık konusu yapmaya da niyetim olmadığı için, konuya bu şekilde yaklaşmak istemiyorum. Burada sadece iki noktanın altını çizmek istiyorum.

Birincisi, 12 Eylül darbesiyle birlikte kısıtlı da olsa var olan demokratik yapı ortadan kaldırıldı. Hukuk kuralları yok edildi, en temel insan hakları ayaklar altına alındı. Kısacası insanlar asgari bir "demokratik güvenceden" yoksun bırakıldı. Yaşanan bu karanlık dönemde birçok insan sorumlu oldukları çalışmalarını yurt dışında sürdürmeden başka bir olanak bulamadılar. Şimdi politik göçmenler haklı olarak, hukuka ve insan haklarına saygılı bir toplum, demokratik bir güvence istiyorlar. Bu da politik göçmen sorununun "kesin" çözümünün gerçek bir demokrasiye geçişle kopmaz bağlarını ortaya çıkarıyor. 12 Eylül döneminin kapandığı, demokrasiye geçildiği iddiaları sık sık ve

ısrarlı bir biçimde sürdürülürken, hiçbir iktidar hiçbir kurum ve hiçbir kimse politik göçmenlere böyle- si bir demokratik güvence sağlamayı gözardı edemez, etmemelidir. Yoksa iddialarında magojiden öte bir anlamı, inandırıcılığı kalmaz. Bu bir.

İkincisi ise, politik göçmenler bu demokratik güvencenin sağlanması için kendilerine düşen görevleri çok daha aktif ve kararlı bir biçimde sürdürmelidirler. Sol politik güç-

lerin her kademedeki temsilcileri, aydın ve sanatçılar, yığın örgütü temsilcileri politik göçmenliğin sona ermesi için bugün girişimciliğin gerektiğini hiçbir zaman aklından çıkarmamalıdır. Ülkelerin toplumsal çehresini değiştirecek, hatta tarihsel yazgısını etkileyecek dönemler sık sık yaşanmaz. Bu tarihsel momentleri yaratıcılıkla kullanmak, dahası bu dönemleri yaratmak herbirimizin görevidir.

□ Ben yaşamımın bir dönemini

zorunlu olarak kendim çizmediğim bir coğrafik sınırlar içinde geçirdim, geçiriyorum. Ama hiçbir zaman kendimi ülkemin sosyal, politik, kültürel vs. yaşamının dışında düşünmedim. Düşünmüyorum. Bilgi ve becerilerimi, enerjimi, deneyimlerimi ülkede halkımın hizmetine sunmak istiyorum. Bugün bundan sonra yurt dışında geçecek her yıla, her aya değil, her güne bile kayıp gözüyle bakıyorum. Bu kaybın daha da uzamasına yanarım. □

Gültekin Gazioğlu

“Politik göçmenlerin yeniden ülkelerine dönebilmeleri için, Türkiye’nin politik ortamının uygun olması gerekir...”

□ Çeşitli Avrupa ülkelerinde yaşayan ve sayıları binlerce olan Türkiyeli politik göçmenin durumu sürekli politik bir sorundur. Politik göçmenleri ülkelerini terketmeye sevkeden en önemli etken, 12 Eylül rejiminin adalet düzenidir, daha doğrusu adaletsizliğidir. Türkiye’yi yöneteceklerini ilan edenler, mahkemelerin bağımsızlığını, doğal hakim ilkesini yok etmeyi de ihmal etmediler.

Tutuklananlara, gözaltına alınanlara yapılan insanlık dışı muameleler, Türkiye’de yaratılan son derece olumsuz politik ortam, yığınla insanımızı ülkelerini terketmeye mecbur etti. Politik göçmenlerin yeniden ülkelerine dönebilmeleri için, Türkiye’nin politik ortamının uygun olması gerekir. Daha başka bir deyişle, politik göçmenlerin Türkiye’ye döndüklerinde herhangi bir kovuşturmayla maruz kalmayacakları, serbestçe yaşayabilecekleri şartların

yaratılması gerekir. Böylesi şartların yaratılması için hem yurt içinde demokrasi mücadelesi verenlere, hem de bu mücadeleye yurt dışından katkıda bulunan bizlere görevler düşüyor. Örneğin “gene! siyasi af” sorunun kökten çözümünü mümkün kılar. Ancak genel affi beklemeden de yapılabilecek bazı girişimler çağdaş hukuk anlayışına ters düşen “12 Eylül hukuku”na dayanılarak haklarında kovuşturma açılmış pek çok politik göçmenin yurda dönmelerini mümkün kılabilir.

□ Benim durumum, yurttaşlık hakları kaybettirilenler arasında bulunduğum için özellik arz ediyor. Önce yurttaşlık haklarımızın iade edilmesi gerek. Her insanın doğuştan kazandığı, hiç kimsenin elinden alamayacağı yurttaşlık hakkı bir cezalandırma biçimi olarak elimizden alındı. Birleşmiş Milletler İnsan

Hakları Beyannamesine, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine açıkça aykırı olan ve Şili faşizminin bile uygulamadığı yöntemlerle binlerce kişiye yurttaşlık hakları kaybettirildi. Şimdi de, hiçbir şey yokmuş gibi, bizlere, “Türkiye’ye gelsinler, mahkemelerde hesap versinler, müracaat etsinler, yurttaşlık haklarını iade edelim” diyorlar. Biz de diyoruz ki, önce koşulsuz yurttaşlık haklarımız iade edilsin. Türkiye’ye gelip gelmeme bireyin özgürce karar vereceği bir konu. Pazarlık konusu yapılamaz. Kendi hesabıma, koşullar oluştuğunda, hemen yurduma döneceğimi söylüyorum. Diğer politik göçmenlerin de böyle düşündüğünü sanıyorum. □

Av. Bahri Belen

“Başbakan ve diğer yetkililerin yargıyı etkileyen açıklamalarında yanlılıktan öte sorumsuzluk, tehlikeli bir görüntü vermektedir...”

“Özal’ın ya da başbakanlık Basın Müşavirliği’nin TKP ve TİP’e yönelik suçlamalarında yer alan eylemlerin hukuk mevzuatımızda karşılığı olan ceza maddeleri, bu iki siyasal parti mensuplarına yönelik yoktu...”

GÜN □ 14 Kasım 1987 sabahı başbakan Turgut Özal tarafından yapılan, daha sonra, gazetelere ve basına ajanslardan akşam üzeri gönderilen haberde, Başbakan Turgut Özal’a değil de başbakanlık basın müşavirliğine ait olduğu söylenen, Türkiye İşçi Partisi ve Türkiye Komünist Partisi’ne yöneltilen suçlamalar hakkında ne düşünüyorsunuz?

BELEN □ Gerek başbakanın kendisi gerekse başbakanlık basın müşavirliğinin açıklaması olsun, sorumsuz davranışın son örneklerindendir. Bu tür açıklamalar konusunda tarafsızlık değil, sorumluluk beklenmeli. Sayın Başbakan ve diğer yetkililerin kamuoyunu, Anayasal ve yasal kuruluşları, özellikle de yargıyı etkileyen açıklamalarında yanlılıktan öte, sorumsuzluk, tehlikeli bir görüntü vermektedir.

Başbakan ya da diğer yetkililer yanlı olabilirler. Yanlıdır da. Ancak bu sorumlu davranılması gereğini ortadan kaldırmıyor.

Anayasa’nın 2. maddesi Türkiye Cumhuriyeti’nin “...bir hukuk devleti...” olduğunu ifade etmektedir. Eğer devletin en üst düzey yetkilileri açıklamalarında gerçekçi olmazlarsa “hukuk devleti” ögesini

ciddiye almadıkları anlaşılır. Yasama, yürütme ve yargının ayrılığı sistemine göstermelik görüntüsü verilse, “demokratik” olma savı inandırıcılığını yitirecektir. Yürütme yargı üzerinde böyle bir baskı atmosferi yaratırsa, Basın Yasası’nın 30 maddesi açıkça çiğnenirse, vatan-daşdan hukuka saygılı olması istenemez.

□ Gerçek olmayan ve dayanaksız açıklamalar nelerdir?

□ Sayın Başbakan ya da Başbakanlık basın müşavirliği aslında bu konudaki açıklamanın merciinin adının değiştirilmesi bile ne denli sorumsuz davranıldığını gösteren önemli bir göstergedir, açıklamasında:

“Gerek 1980 öncesinde gerek sonrasında bunların mensupları (Türkiye Komünist Partisi ve Türkiye İşçi Partisi) aleyhine çeşitli davalar açılmış ve hükme bağlanmıştır. Bilahare DGM’lerde açılan bazı davalar da halen bu mahkemeler tarafından görülmektedir. ...davalarda bu iki illegal parti mensupları hakkında silahlanmak, silahları eylem bölgesine sevk etmek, bir partinin mensuplarına karşı silah kullanmak... kendi fraksiyonları arasında şiddet kullanmak...

Bunda da anlaşılacağı üzere, söz konusu partiler terör faaliyetlerine aktif şekilde katılmış ve bu nedenle illegal örgütler olarak faaliyetten men edilmişlerdir...” denilmektedir.

Bu açıklamayı çok kısaca değerlendirecek, Türkiye İşçi Partisi ve Türkiye Komünist Partisi üyeleri; Sıkıyönetim, DGM ve Ağır Ceza Mahkemelerinde;

- silahlanmak, Türk Ceza Yasası’nın 168, 313 ya da 146’ncı maddeleri ile,

- silahları eylem bölgelerine sevk etmek, 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler hakkındaki Yasa’nın 12/1-5 maddelerine göre,

- Bir partinin mensuplarına karşı silah kullanmak, kendi fraksiyonları hakkında şiddet kullanmak, Türk Ceza Yasası’nın 452, 456, 457, 466’ncı maddeleri uyarınca,

- Terör faaliyetlerine katılmak, Türk Ceza Yasası’nın 448, 449, 450, 254, 255, 256, 257, 258, 264, 149 ve 150’nci maddelerinden dolayı yargılanmaları gerekirdi.

Bu siyasal partilerin yönetici ve üyelerinin, üyesi olduğu iddia edilen kişilerin, bu suçları düzenleyen yasa maddeleri ile yargılanmaları yetmez, bağımsız yargı tarafından suçlu bulunmaları, bu kararların kesinleşmesi gerekir. Bu da yetmez, sabit olan bu eylemlerin her iki siyasal partinin genel politikasına uygun düşmesi, parti yetkili organlarınca verilen karar ve talimatlarla yapıldığının da yargı kararı ile kesinleşmesi gerekirdi.

Aslında Türkiye’nin birçok yerinde, Sıkıyönetim ve Devlet Güvenlik Askeri Mahkemelerinde, Türkiye Komünist Partisi ve Türkiye İşçi Partisi üyesi olmak suçlaması ile da-

va açılmıştır.

Türkiye Komünist Partisi üyesi olmakla suçlanan insanların şahsında 1961 Anayasası'nın anayasal hak ve özgürlüklerini kullanan yasal kuruluşlar TKP'nin paravan örgütü olmak, kişiler de Türkiye Komünist Partisi'nin üyesi olmak suçlaması ile polisde işkence görerek yargı önüne taşınmışlardır.

Açılan tüm davalarda ve verilen kararlarda TKP sanıkları Türk Ceza Yasası'nın 141/1 "gizli örgüt yöneticiliği" ya da 141/5 "gizli örgüt üyeliği" suçlamasından yargılandılar. Hüküm giydiler ve bu kararların çoğu kesinleşmedi.

Türkiye İşçi Partisi, 1961 Anayasası'na göre ve 648 sayılı Siyasi Partiler Yasası'na göre kurulmuş bir parti idi. Bu partinin yasanın 7'nci maddesine göre (Şimdiki 2820 sayılı 10. maddesi) Anayasa Mahkemesi'nde bir sicili vardı. Bu sicilde, siyasi partinin programı, tüzüğü, yayımladığı her türlü yayın ve belgeler vardı. Yine eski yasanın 109'ncu maddesine göre, Yargıtay Ceza Daireleri Başkanlarından kurulu bir "Parti Yasaklamaları İnceleme Kurulu" vardı. Eğer bu yasa göre yasanın 4 kısmı- parti tüzük ve programı dışına çıkarsa, kapatılması için Anayasa Mahkemesi'ne dava açılabilirdi. Ve Türkiye İşçi Partisi bu Anayasal ve Yasal Denetimle 1980/12 Eylül'üne kadar faaliyetini sürdürdü. 12 Eylül 1980 sonrasında bu parti yönetici ve üyeleri hakkında dava açıldı. Bu davalarda üyeler Türk Ceza Yasası'nın 141/1 ve 141/5 maddeleri ile yargılandı. Aslında Türkiye İşçi Partisi davalarında eylemler değil, Anayasa Mahkemesi ve Parti Yasaklamaları İnceleme Kurulu'nun suç ögesi bulmadığı parti tüzük ve programı yargılandı.

Tüm bu siyasal davalarda amaç belli idi. Anayasa'yı suçlu bulmak. Bulundu. Hem de yargılamalar bitmeden. Anayasa yerini 1982 Anayasası'na bıraktı.

Demek istiyorum ki, sayın Özal'ın ya da Başbakanlık Basın Müşavirliği'nin bu iki partiye yönelik suçlamalarında yer alan eylemlerin hukuk mevzuatımızda karşılığı olan ceza maddeleri, bu iki siyasal parti mensuplarına yönelik da-

va iddianame ve kararlarında yoktu.

□ Peki neden böyle bir suçlama gereği duyuldu?

□ Bu şaşırtıcı değildir. Siyasal iktidar Avrupalı bir Türkiye olmak istediğini söylüyor. Avrupa'da 141, 142 ve 163. maddelerdeki düşünce, vicdan, inanç ve bunların yayılmasına yönelik örgütlenmelere yasak yok. Oysa Avrupa topluluğu silah, şiddet, terörü doğal olarak onaylamıyor. Batı, Türkiye'deki siyasal iktidara, düşünme ve örgütlenme özgürlüğü ile ilgili yasakların kalkması gerektiğini ileri sürünce, onlar da, bu tür siyasal organizasyonların düşünce suçlusu değil şiddet ve terör suçlusu olduğunu kanıtlamak istiyor. Bu nedenle DİSK davası sürerken, Barış Derneği davası sürerken, Türkiye İşçi Partisi ve Türkiye Sosyalist İşçi Partisi davaları ve Türkiye Komünist Partisi davaları sürerken, "Türkiye'de siyasal suçluların" ya da "politik davaların olmadığını", haklarında dava açılanların terör sorumluları olduğunu aynı sorumsuzlukla söyleyebildiler. Bu, yargı üzerinde büyük bir baskı idi. Halkımıza da gerçeği değiştirerek anlatmak da aynı derecede tehlikelidir. Siyasal iktidar mensupları yanlış beyanlarda bulunabilirler. Ancak Başbakan ya da diğer devlet organında yer alanlar Türkiye Cumhuriyeti adına konuşuyorlar.

□ Gizlenen ve değiştirilen bu gerçek nasıl düzeltilebilir.

□ Sağ ya da sol önemli değil. Ama tüm basının birincil sorumluluğu bu gerçeği ortaya koymaktır.

Sayın başbakanı eleştirmek, hata yapıyor demek de yeterli değil.

Sayın başbakanın kendisi yerine bu açıklamayı basın müşavirliğinin yaptığını bildirmesi de yeterli değildir. Bu konudaki suçlamaların bir yanlışlık olduğunun yetkililerce açıklanması ise "sorumsuzluğun belgelenmesi" değil, hatanın onarılması "sorumluluk duyulduğunun" kanıtlanması olarak değerlendirilmelidir.

Anılan siyasal partiler ile ilgili açılan dava iddianameleri ve kararları bir dahaki sayıda sayı ve tarihleri ve suç maddeleri ile açıklanacaktır. □

"Komünist partisi kurulmalı mı?"

PIAR tarafından Sabah Gazetesi için yapılan, "Komünist partisi kurulmalı mı?" konulu kamuoyu araştırmasının sonuçları, sorunun kamuoyunda geniş bir biçimde tartışılmayı hakettiğini gösterdi.

PIAR araştırmasına göre, yurttaşların yüzde 20.4'ü Türkiye'de komünist partisinin kurulmasını isterken, yüzde 61'i kurulmamasını istiyor. Bu arada yüzde 18.6'lık bir oran da, fikri olmadığını belirtiyor.

Kamuoyu araştırmalarının gerçeği tam olarak yansıttıkları kuşkusuz öne sürülemez ama, genel eğilimleri güçlü biçimde yansıttığı da bugüne kadarki örneklerle bakılarak, söylenebilir. Yurttaşların yüzde 20.4'ünün kurulmasını istediği, 18.6'sının fikir belirtmediği komünist partinin, politik yaşamdaki yeri de herhalde vazgeçilmez sayılmalıdır. TBKP'nin yasal olarak kurulmasının tartışılmaya başlandığı günlerde, ANAP Genel Başkan Yardımcısı Mustafa Taşar, "Ben karşıyım, ölünceye kadar da karşı olurum, ayrıca milletin yüzde en az 95'i de karşıdır, bir referandum yapılınsın, konu meydana çıkar," diyordu. PIAR araştırması, ilkin Taşar'ı yalanlamış oluyor.

Bu arada, araştırmayı yaptıran Sabah Gazetesi'nin yazarı Güngör Mengi, sonuçların, TBKP'ye şiddetle karşı çıkan Evren'in haklılığını gösterdiğini savunuyor. Bu yaklaşım, en azından demokrasiyle bağdaşmıyor. Demek ki kamuoyunun yüzde 20.4'ünün varlığını onayladığı bir politik akıma, bizim demokrasimizde yer olmayacaktır.

61 avukatın DGM'ye başvurusu

NİHAT Sargın ve Haydar Kutlu'nun belli bir suç isnadı olmaksızın gözaltında bulundurulması, gözaltı süresinin belirsiz olması nedeniyle, Sargın ve Kutlu adına 61 avukat tarafından Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığı'na toplu bir dilekçe verildi. Kutlu ve Sargın'ın Savcılık kanalıyla "derhal salıverilmesi" isteminde bulunulan bu dilekçenin tam metnini ve imzaları bulunan avukatların listesini bir belge olarak yayımlıyoruz.

DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ SAVCILILIĞI'NA,

Müvekkilimiz Dr. Nihat Sargın ve Yaşar Nabi Yağcı 16.11.1987 günü tarafınızdan açılan soruşturma ve verilen emir üzerine Ankara Emniyet Müdürlüğüne gözaltına alınmışlardır.

OYSA:

1. Müvekkilimiz Yaşar Nabi Yağcı yönünden TKP Genel Sekreteri olduğu gerekçesi ve faaliyetleri nedeni ile bir soruşturma yapılmaz. Çünkü müvekkilimiz Yaşar Nabi Yağcı hakkında TKP'nin tüm faaliyetleri ve kendisinin bu sıfatla yaptığı tüm faaliyetler suçlama konusu yapılarak İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde 20.10.1987 tarih ve 1987/209 esas sayılı dosyadan açılmış ve görülmekte olan bir dava mevcuttur. Bu davanın varlığından Savcılığı'mızda haberdar olduğunuz ve bunun telefonla tarafınıza bildirildiği dosya içindeki İstanbul Devlet Güvenlik Savcılığı'nın yazılı mütealaası ile de bellidir.

Bu davanın Savcılığı'nızca belirlenmekte olmasına rağmen, müvekkilin önceden dava konusu yapılmış olan tüm bu faaliyetleri için ikinci kez soruşturma açılması ve dava konusu yapılmak istenmesi Ceza Yargılaması Usulu Kurallarına, Uluslararası Antlaşmalara ve yasa hü-

kümlerine açıkça aykırıdır. Öte yandan bu uygulama, Mahkeme'nin yetkisine tecavüz anlamını taşımaktadır. Kaldı ki, bu soruşturma için celp edilecek tek delil TKP ile ilgili tüm bilgi ve belgelerin toplanmış ve yargı kakarına bağlanmış olduğu Sıkıyönetim Mahkemelerindeki dosyalardan görülmektedir.

Müvekkil halen görülmekte olan sözkonusu davada TUTUKSUZ yargılandığı ve kendi isteği ile yurda döndüğü için bir başka Mahkeme tutuklama kararı verilmesine olanak kalmamıştır.

2. Müvekkil Dr. Nihat Sargın bakımından da Genel Sekreteri olduğu TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ (TİP) davasında tüm deliller toplanmış, diğer yönetici ve üyeler hakkında ve Askeri Yargıtay'dan geçerek kesinleşmiştir. Bu dava sırasında sırf müvekkilin bulunmamış olması nedeni ile yokluğunda tutuklama kararı verilmiş ve bu karar tüm ilgililere bildirildiği gibi Savcılığı'nızın da bilgisi içindedir. Savcılığı'nızca yapılması gereken şey, kendi isteği ile yurda dönmüş olan müvekkil hakkında bu tutuklama kararı yönünden her türlü işlemten önce, yargı önüne çıkarılmasıdır. Savcılığı'nız bu karar gereğine de uymamıştır.

3. Ayrıca bu kararlar olmasa idi dahi; 2845 sayılı DGM Yasasının 16. maddesine göre müvekkiller ancak 48 saat gözaltında bulunabileceklerdi. Bu süre geçtiği halde halen yargı önüne çıkarılmamışlardır. Yasanın öngördüğü bu 48 saatlik süre aşılamaz. Çünkü iki müvekkil ile ilgili soruşturma DGM yasasının 16. maddesinde sözü edilen kapsam içindeki suç sanıkları değildir. Bu soruşturma emri yalnızca ikisinin eylemleri ile ilgilidir. DGM Yasasının 29. maddesinin gönderme yaptığı Ceza Yargılama Usul Yasasının 128. maddesinin açıklığı karşısında 48 saatten fazla gözaltında tutulmaları olanaklı değildir.

Sonuç ve İstem:

1. Yaşar Nabi Yağcı hakkında TKP genel sekreteri sıfatı ile açılmış ve halen görülmekte olan, İST. DGM 1987/209 es. sayılı dosyasından yargılanması devam ettiğinden, aynı suçlama nedeni ile yeniden soruşturmaya olanak bulunmamaktadır. Soruşturmanın DERHAL durdurularak müvekkilin serbest bırakılmasını,

2. Müvekkil Dr. Nihat Sargın yönünden de tüm delillerin toplanmış kesin hüküm haline gelmiş olan İST. Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Nolu Askeri Mahkemesini 1982/33 es. sayılı delillere dayalı olarak, İST. SYNT AS. Mahkemesinin 1982/400 sayılı ekte sunduğumuz karar nedeni ile yokluğunda tutuklanmıştır. Müvekkil kendi isteği ile yurda dönmüş olması karşısında DERHAL Yargı önüne çıkarılmasını ve salıverilmesinin sağlanmasını,

3. Her koşulda soruşturmanın belirtilen yasa hükümleri karşısında 48 saati aşamayacağından müvekkillerimizin Savcılığı'nıza getirilerek serbest bırakılmalarını diliyoruz. 20.11.1987

Savunucuları,

Ahmet Tahtakılıç, Refik Ergün, Ali Kalan, Muzaffer Erdoğan, Hasan Bakırcı, Akay Arsoy, Rasim Öz, Atilla Coşkun, Halit Çelenk, Reşat Kadayıfçılar, Nusret Senem, Hasan Ürel, Muzaffer Özbayrak, Günfer Karadeniz, Nezahat Gündoğmuş, Ahmet Toptan, Erşen Sansal, Gıyasettin Subaşı, Cengiz Güngör, Cem Alptekin, Metin Şekercioğlu, Kamil Muti, Hasan Çelikel, Halil Erdoğan, Bülent Utku, Levent Aral, A.Galip Yıldız, Aykut Ergil, Ali Şen, Erdoğan Şengezer, Gürken Rısvanoğlu, Ergin Cinmen, Gün Bulut, Bahri Belen, Erol Özcan, Nermiş Aksın, Ömer Güner, Turhan HÜR, Ali Rıza Dizdar, Atilla Balamir, İnci İşbulur, Hasip Kaplan, Hüseyin Durmaz, Şafak Albayrak, Tarhan Ertek, Sami Alptekin, Asım Kılıç, Hüseyin Aydın, Dursun Aslan, Hasan Şahin, Şener Yardım, Kemal Kırılgaç, Zeki Tavşancıl, Mehmet Özsuca, Lütfi Gülergün, Muhittin Gürlek, N.Bahtiyar, Mühür Derçin, Uğur Söylemezoğlu, Nurdan Çelik. □

ALMAN RAHİBE BARBARA WEIMANN:

TKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu ve TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın'ın Türkiye'ye gelişlerinde beraberinde çeşitli siyasi partilerden Avrupalı parlamenterlerle dini ve çeşitli çevre-yeşil gruplarının temsilcilerinden oluşan bir delegasyon vardı. Bu delegasyon ülkemizde çeşitli temaslarda bulundular, açık oturumlara katıldılar, basın toplantısı yaptılar.

Delegasyon 21 Kasım günü gitmeden önce yaptıkları basın toplantısında temasları hakkında bilgi verdiler. Sözcü olarak İspanyol parlamenter Manuel Fonseca, Türkiye'nin içişlerine karışmak gibi bir niyetlerinin olmadığını, ülkemizde demokrasiyi görmek istediklerini belirtiyordu.

"KUTLU VE SARGIN GERÇEK BİRER YURTSEVERDİR"

Delegasyondan sözü alan kadın papaz/rahibe Barbara Wiemann, kendilerine hükümetin önyargılı oldukları suçlamasında bulunduklarını hatırlatarak şöyle konuşuyordu:

"Evet, biz Türkiye'ye önyargılı olarak geldik. Bunu itiraf ediyoruz. Ülkenizin çok güzel olduğunu biliyorduk, halkınızın çok konuksever olduğunu, insanların sıcakkanlı olduğunu biliyorduk. Bunlar birer önyargılı ise, biz önyargılı geldik. Ama tüm bu güzel şeyleri gelişimizde yaşama fırsatını bu-

lamadık. Çünkü demokrasiye katkıda bulunmak üzere gelen Kutlu ve Sargın, elleri kelepçelenerek, gözleri bağlanarak ve ite kaka götürüldüler. Onlar terörist değillerdir. Onlar birer gerçek yurtseverlerdir. Ve ülkelerini sevdikleri için döndüler."

Alınan
Sayı 12
7 Aralık 87

ZAMLAR VE KOMÜNİSTLER

Bu ikisinin arasında ne bağlantı var diyeceksiniz. Hiç bir bağlantı yok. Yok da seçim öncesinde başlayan ve devam edeceği çok önceden ilan edilen zamların birbiri peşisıra yapılmasına gerekçe olarak komünistler gösterilirse hiç şaşmamak gerekir.

Gelin bu ay neler oldu bir göz atalım. Seçimler bir ay ertelendi. Buna tahammül edemeyen ülkemizin seçkin tüccar, sanayici, işadamları sattıklarına büyüğünü seçim sonrasına bıraktıklarını ilan ederek ufak ufak zam yapmaya başladılar.

Bu arada ülkemizin diğer seçkin kesimi olan karaborsacı ve istifçileri de şekeri, rakıyı, sigarayı depolarına doldurdular. Bir iki istifçiye yapılan göstermelik baskınlar basında yerilirken, Tekel'in zamlı fiyatları sigara ve rakıları piyasada boy göstermeye başladı. Bu arada devlet ve hükümet erkânı ne yapıyorlardı dersiniz?

Düşündüğünüz doğru. Bir tek şey söylediler; Aman 12 Eylül öncesine dönmeyelim!

Bütün bunlar olurken TKP ve TİP genel sekreterleri yasal bir Komünist Partisi kurmak için ülkeye geldiler ve hemen gözleri kapalı olarak sorgulamaya başladı.

Ve Evren Muğla'da konuştu. "Bu gelişin ardında gizli güçler vardır"

Zamların ardındaki açık güçleri görmezlikten gelip, **biz komünist partisi kuracağız** diye açıkça ilan edenlerin arkasın-

da gizli güç aramakta neyin nesi ki?

Halkın belini büken hayat pahalılığı ile ilgili önlemler almak yada önermek Cumhurbaşkanı'nın görevi değildir? Ya da başka bir soru: TKP masası şefliği münhal mi durmaktadır?

Yaptıkları zamlara gerekçe olarak ekonominin zorunluluklarını gösterenlere bir soru daha: Zamlar ekonominin gereğidir de insanların düşünce ve inançlarını özgürce açıklamaları, komünist parti kurmaları demokrasinin gereği değil midir?

İki genel sekreterin ülkeye dönüşleri ve söylediklerini aktarma konusunda günlük basın içinde olmak üzere bütün basın görevini demokratça yaptı. Basın mensubu süsüyle dolaşanlar dışında.

Ancak bir noktayı belirtmekte yarar var. Basına yol göstermek haddimize düşmez diyemeyeceğimiz bir nokta.

İki genel sekreter gelirken uçakta komünist parti kurulsun mu kurulmasın mı diye referandum yapılmış. Ve bir işçi TKP genel sekreterine demiş ki "Niye ülkeye geliyorsunuz? Sizi kimse istemiyor." Bu söz öne çıkarıldı. Kimi gazeteler anketler yaptı.

Başbakan komünist partisinin kurulup kurulmaması konusunda referandumdan söz ediyor. Ne anketi? ne referandumu? ANAP kurulurken referandummu yapıldı? Bir siyasi parti kurulur. Programını ve görüşlerini özgürce halka aktarır. Halk onu benimser ya da benimsemez.

 Alinteri

Sayı 12 1 Aralık 87

Parlamenter Stratis Korakas:

ALINTERİ- Türkiye'de düşünce, anlatım ve örgütlenme özgürlüğünü kısıtlayan hükümlerin bulunmasını bir Avrupalı olarak nasıl karşılıyorsunuz? Bu durum sizde nasıl bir etki yaratıyor?

"DEMOKRASİ NEREDE? BİZ BİLE POLİSİN BASKISI VE TAKİBİ ALTINDA KALDIK"

STRATİS KORAKAS- Çok kötü izlenimler bırakıyor. Demokratik bir ülke olmak istenilen bir yerde serbestçe örgütlenme ve düşünce hakkı olmalıdır. Türkiye'de demokrasi var, özgürlükler var, fakat komünist partisi ve benzerlerinin kurulmasını engelleyen bazı yasa maddeleri var deniyor. Örneğin 141-142 engeli var. Bunlar ne zaman kalkar diye sorulduğunda, Türkiye'nin daha sağlam bir yapıya oturmasından ve halkında olgunlaşmasından sonra diyorlar. Bu bizce kabul edilebilir bir gerekçe değildir. Biz Türk halkını tanıyoruz. Ona karşı büyük saygımız ve güvenimiz var. Türk halkı olgundur ve Türkiye'de tüm siyasi görüşlere serbestçe örgütlenme ve çalışma hakkı verilmelidir. Demokrasi aynı zamanda halkın, çıkarlarına aykırı yasaları değiştirme savaşımının verilebileceği bir yönetim şeklidir. Ama Türkiye'de bu haklar da yoktur. Örneğin sokakta 141-142'nin kaldırılabilmesi yönünde gösteriler yapılamamaktadır. Polis baskısı vardır. Biz bile sürekli polis ta-

kibi altında kaldık Ankara'daki otelimiz polisle doluydu. İstanbul'daki otelimizde ise gerçekten provakatif bir polis takibiyle karşı karşıya kaldık. İstanbul Barosu'na dahi sivil polisle girdik. Komünist Parti Türkiye'de tüm kötülüklerin sorumlusu olarak sunuluyor, öcü gibi gösteriliyor. Şimdi de faşistlerle aynı kefeye koymaya çalışıyorlar komünistleri. Bu tamamen trajik bir yaklaşımdır. Milyonlarca insanı katleden, demokrasiyi, insan haklarını ortadan kaldıran bir rejim ile komünistleri aynı kefeye koymak doğru değildir.

Son olarak Türk halkının demokrasi savaşımında galip geleceğine inandığımı söylemek istiyorum. Bu yolda uluslararası dayanışma da artarak sürecektir.

Alinteri Sayı 12 1 Aralık 87

Erken Sınav

Özal'ın kurulacak meclisteki gücü belli oluyordu artık. Seçim gecesi idi. Saat iki sularında İngiltere'nin tarafsızlığı ile ünlü BBC Radyosu'nun sunucusu, Türkiye'nin Avrupa Topluluğu ile ilgili tek yetkili sözcüsü durumunda bulunan Devlet Bakanı Ali Bozer'e, *Şimdi ANAP Anayasayı tek başına değiştirebilecek bir çoğunlukla iktidara geliyor. Avrupa Topluluğu'na uyum açısından Anayasa ve yasalarda değişiklikler düşünülmekte midir?* sorusu yöneltmekteydi.

Toplulukla ilişkiler konusunun net bir ayırıcı haline gelen bu soruya Bozer'in cevabı da oldukça açık ve net oldu:

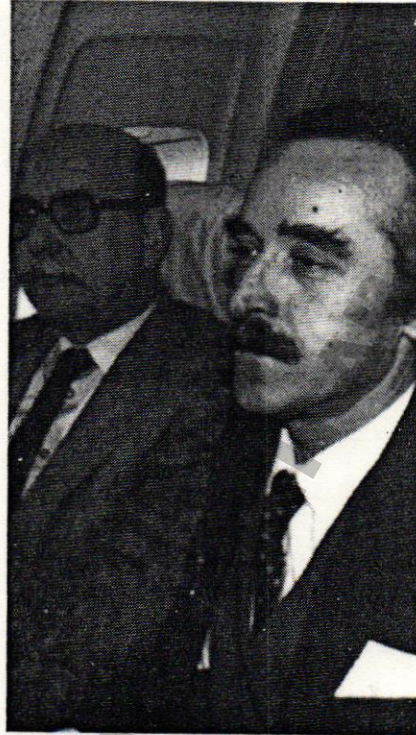
"Bakın size bir şey söyleyeyim. Yürürlükteki Anayasa'nın, ilgili yasalarda insan haklarına mani olan sivri yönleri yoktur. Topluluğun ekonomik vechesini öncelikle ele almak gerekiyor. Türkiye'nin ilk yapacağı iş ekonomik uyum programını işletmektir. Bunu sağlamaktır."

Cevap kısa ve netti ama, aynı anda sunucunun yanında bulunan ve Türkiye'deki seçimlerin değerlendirmesini yapan İngiliz Parlamenter Bruce George'un yorumu da açıklıkta ondan aşağı kalmıyordu:

"Türkiye'nin Avrupa Topluluğu'na girebilmesi için bir takım koşulları yerine getirmesi gerekecek. Şu sıralarda Komisyon bir rapor hazırlıyor. Umarım, Türkiye kısa dönemde üye olmak istemeyecektir. Çünkü karşılaşılabilecek sorunlar büyük. Türkiye'nin özgür ve demokratik bir üye olarak Toplulukta yerini almasını istiyorum. Ne ki, o gün daha gelmedi."

Türkiye'nin bütün kurum ve kurallarıyla Topluluk üyesi olmasının zamanlaması, geçiş aşamasındaki öncelikler, büyük ölçüde yeni Hükümetin politik seçimine bağlı. Nitekim şimdiye kadar en büyük hünerini zamanlamada ve muhalefete hiçbir şans bırakmadan Türkiye'nin tartışma gündemini belirlemede gösteren Özal ve kurmaylarının, daha tam üyelik baş-

vurusu yapmadan geçiş sürecinin aşamalarını belirledikleri kesin. Ali Bozer'in konuşmasından anlaşıldığı kadarıyla demokrasi sınırlarının genişletilmesi konusu da en sonlara bırakılmış.

Ne var ki, geçtiğimiz ayın ortalarında, yanlarında bazı Avrupa Parlamentosu üyeleri ve çok sayıda gazeteci ile Esenboğa'ya inen ikili, Özal'ın zamanlamasını ilk olarak bozdu ve gündeme yeni bir madde ekledi: Bunlar yarım asırdan fazla bir süredir yasaklı durumda bulunan TKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu ile 12 Eylül'den sonra kapatılan TİP'in Genel Sekreteri Nihat Sargın idiler.

İki partinin birleşerek kurmayı kararlaştırdıkları Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin (TBKP) hazırlık çalışmalarını yapmak üzere Türkiye'ye dönüyorlar ve, *"Türkiye bize göre bir demokrasi sınavı verecek. Biz ülkemizin bu sınavdan başarıyla çıkması için limizden gelen her şeyi yapacağız."* diyorlardı.

Yola çıkmadan önce bir basın toplantısı yaparak, *"Demokrasi Türkiye'nin sorunudur. Ne Avrupa Parlamentosu'nun sorunudur, ne sosyalist bir ülkenin sorunudur, ne Sovyetler Birliği'nin sorunudur. Demokrasi bizim sorunumuzdur. Geciktik mi gecikmedik mi, bizim kendi tarihsel gelişimimize bakarak bu soruya cevap vermemiz gerekir... Biz ne istiyoruz? Düşüncelerimizi özgürce ortaya koymak istiyoruz. Elbette ki düşüncelerimiz doğrultusunda örgütlenmek istiyoruz. Bu insan haklarının gereği. Türkiye bir dizi uluslararası sözleşmeye imza attı. En azından batı standartlarına uygun bir demokrasi için taahhütleri var. Biz bu taahhüdü yerine getirmesini istiyoruz"* diyen yolcular sonuçta, gündemi zorladılar ve konunun birkaç yıl öne alınmasına neden oldular. Özal, hiç beklemediği bir zamanda erken sınava girmişti.

Sınavın ilk bölümü pek parlak görünmüyor. Batıdan gelen şu ya da bu düzeydeki tepkiler bir yana, gözaltı süresi ile ilgili yasal hükümler şimdiden garip yorumlarla uygulanmaz hale getirilmiş durumda. Türkiye'nin jeopolitik konumu, komşuları, *"halkımızın cahilliği"* gibi gerekçeleri cevap diye yazarak sınavdan başarılı çıkmak mümkün değil.

Bu satırların yazıldığı sırada, hava alanına iner inmez yakapaça sorgulamaya götürülen, gazetelerde yer alan haberlere göre poliste kendilerine yorgunluk kahvesi ile kıymalı pide ısmarlanan, bir ara kalp elektrosu için apar topar doktor koşturulan, sonra da sorgulama yapılan aynalı odada aydınlatma amacıyla bile elektrikli herhangi bir aygıt bulunmadığı açıklanan Kutlu ve Sargın'ın DGM Savcılığı'na sevk edilmeleri bekleniyordu. Avukatlarının ve eşlerinin bütün ısrarlarına karşılık kimseyle görüştürülmeyen Kutlu ve Sargın'ın pijamaları ile *"istirahat"* ederken çekilmiş fotoğraflarını yayınlayan gazeteci ile nasıl görüşebildikleri de ayrı bir soru.

Bu iş nereye varır? Seçimlerden neredeyse mutlak iktidarla çıkan Özal'ın Hazreti Davut karşısında Calût Devi durumuna düşmeyecek kadar hesaplı olduğu biliniyor. Kelleyi koltuğa almış ikilinin sapanında demokrasi taşı var. Taş da, malûm, yerinde ağırdır. ■

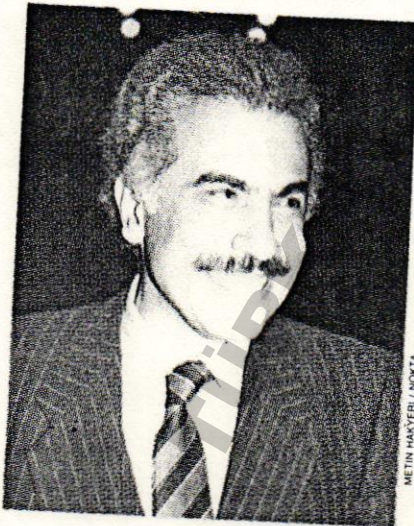
TKP / AYDINLAR TARTIŞIYOR

Komünist partinin geleceği var mı?

Bir yandan TKP ve TİP birleşmesi öte yandan Haydar Kutlu ve Nihat Sargın'ın yurda dönüşü ve gözaltına alınışı nedeniyle komünist parti tartışmaları son haftaların başlıca gündem maddelerinden birini oluşturdu. Tartışmalar genellikle "Türkiye'de legal bir komünist parti kurulabilir mi?" sorusu etrafında gelişti. Nokta, aydınlar arasında yaptığı bir soruşturmada bir başka soruyu ortaya attı: "Komünist parti kurulması için hiçbir yasal engelin kalmadığı bir veya birkaç komünist partinin kurulduğu varsayıldığında, böyle bir partinin Türkiye'de geleceği ne olur? Önü açık mı? Seçime girdiğinde ne kadarlık bir oy potansiyeli sağlar? Solun hangi kanadını birleştirir? Komünist parti, tabanını emekçilerin oluşturacağı bir işçi örgütlenmesi mi olur? Yoksa aydınların önderliğinde kurulmuş işçilerden destek bekleyen bir parti mi? Böyle bir partiye sosyal demokratların tavrı ne olur?" Varsayımdan türetilen sorulara ilişkin aydınların görüşleri şöyle:

Doğu Perinçek

"Türkiye için bir devrimci emekçi alternatifi sunan bir komünist partisinin elbette ki geleceği vardır. Çünkü Türkiye bü-

Refik Erduran

"Bu soruyu bana bir-iki yıl önce sorsaydınız Türkiye'de TKP'nin şansının yüzde 3 civarında olacağını söyledim. Ama şimdi, son çizilen rotanın çok daha gerçekçi ve çok daha somut koşullara uygun olduğunu görüyorum. Bunun Sovyetler Birliği'ndeki Glasnost politikasından da etkilendiği besbelli. Bu tutum sürdürülürse, yani gerek Sovyetler Birliği'nin bugünkü genel rotası değişmeden kalır, gerek TKP de aynı akıllıca tutumu sürdürebilirse, bir sonraki seçimlerde, katılım şansı bulunduğu takdirde, eskiye kıyasla çok daha yüksek oy alıp barajı aşacağı kesin. Solun kemikleşmiş, fosilleşmiş kanatlarının oyunu almak şöyle dursun, onlarla çekişecek ve çatışacaktır kaçınılmaz biçimde.

Şimdiye kadar emekçilerden kopuk, yalnızca kitap sayfalarının, koşullara uyup uymadığı düşünülmeyen fetvalarının tezgâhtarlığı yapılmaktaydı. O kanaldan işçilerle herhangi bir diyalog kurmak zaten olanaksızdı. Bu tutum terk edilmeli, işçi-aydın ittifakına yönelinmelidir."

Taha Akyol

"A nayasa ve kanun engelleri kaldırılırsa birden fazla komünist partisinin kurulacağını sanıyorum. Göşist soldan Moskova güdümlü TKP'ye ve bağımsız bir Avrupa komünizmine kadar... Olayı sadece oy açısından görürsek, normal şartlarda hiçbirinin ciddi oy alabileceğine ihtimal vermiyorum. Çok düşük orandaki oylar arasında en fazlayı Avrupa tipi komünist parti alabilir. Bu görüşüm, 1979 seçimlerinde Aybar'ın tek başına sağladığı nispi başarıdan kaynaklanıyor.

Her biri çok küçük oranda, bindelik ya da yüzde birkaçlık oy alabilir. Sosyal demokratlar sağa karşı asıl muhalefeti oluşturdukça ve bu durumlarını koruma ümidini sürdürdükçe toplam komünist oyların yüzde 10'u bulacağını sanmam. Ciddi bir ekonomik ve sosyal kriz

olursa ve sosyal demokratlar öyle bir ortamda ümit olamazlarsa, komünist oylar bir ölçüde artabilir.

Komünistlerin kendi aralarında birleşeceklerini bile sanmıyorum. İşçilerden kitlevi bir destek bulmalarına hiç ihtimal vermiyorum. 'Sınıfın partisi' değil 'örgüt partisi' olarak kalmaları daha kuvvetli bir ihtimaldir.

Ancak önemli olan komünistlerin oy oranları değil, 'meşruiyet'i 'illegalite'yi reddetme anlamında kabullenmemeleridir. Avrupa komünizmi dışında bu konuda hiçbir komünist akım güven verici değildir. Çünkü Leninizm 'legalite'si su üstünde olan illegal aysberg olarak örgütlenir.'

Asaf Savaş Akad

"Böyle bir partinin geleceği için projeksiyon yapmak çok zor. Bana göre yüzde 3'lük, yüzde 5'lik bir oy alır. Aldığı oy marjinal kalır. Komünist parti soldaki berraklığı artırır. Hem sosyal demokrasi ile sosyal demokrasinin solundaki ilişkilerin berraklığını artırır, hem de sosyal demokrasinin dışındaki solda berraklığı artırır."

İbrahim Eren

"TKP'nin önü mutlaka açıktır. Şu anda seçimlere girse yüzde 5 oranında oy alabileceğini sanıyorum. Çünkü Türkiye'de büyük bir muhalefet boşluğu var. Bu boşluğu ancak TKP doldurabilir."

TKP, Türkiye'de sol sosyal-demokrat politika izleyebilir. Zaten TKP'nin Türkiye'ye dönmesi klasik komünistlikten istifa etmesiyle eş anlamlıdır. Kaldı ki bütün dünyada, büyük patron Gorbaçov da dahil olmak üzere, klasik komüniz-

ERZADE ERTEK / NOKTA

Fehmi Kuru

"Yasallaşsa bile TKP'nin faaliyet gösterebileceği uygun bir zemin bulacağını sanmıyorum. Dışa bağımlı olduğunun bilinmesi, önündeki en büyük engel. Sol bile TKP'ye ters baktıktan sonra kendisine bir istikbal biçmek kolay olmuyor. Bu yüzden seçimlerde sözü edilmeye değer bir oy alacağını, aydınlar ve işçiler arasında kendisine yandaş ve yoldaş bulacağını tahmin etmiyorum. Yasallaşınca büyüğü bozulacağı için, popülerlikte gerileme bile beklenebilir."

KAPAK

TKP'NİN ÖYKÜSÜ

67 YILLIK
BİR EFSANE

Komünizmin kimlik arayışı ve Gorbaçov şokuyla gündeme gelen TKP-TİP birleşmesi nasıl gerçekleşti? 1917 Bakü Kongresi'nden bu yana, 67 yıldır bir giz perdesi ardında kalan TKP'nin öyküsü.

Air France'ın Brüksel rotalı uçağına attığı ilk adımın ötesi Behice Boran için ümitsiz bir karanlığı simgeliyordu. Son ay-

ların heyecanlı ve süratli temposunun neredeyse son saniyeleri. Ve 7 yıl sonra bir nevi zafermişçesine noktalanmış TİP-TKP birleşmesinin o günlerde esamesi okunmuyordu. Daha birkaç gün önce, neredeyse yarısı TKP kuyrukçuluğuyla suçlanarak tasfiye edilmiş TİP Merkez Yürütme Kurulu, Boran'ın yeniden cezaevine girmesinin uygun olmayacağı kararına varmıştı. Derhal kollar sıvanmış, bir üye Hatice Hatko adına pasaport işlemlerine başlamış, bir diğeri Türkiye'deki son günlerini geçirmek üzere Florya'da bir ev ayarlamıştı. Evinde polis gözetiminde tutulan Behice Boran, ilk önce kalbinden rahatsızlanarak Cerrahpaşa'ya kaldırılıyor, ardından da Florya'ya saklanıp son görüşmelerini düzenliyordu. İşte o puslu cuma sabahı, Yeşilköy Havalimanı'na yaklaşan beyaz Anadolü'nün içindeki 6 eski komünist atlatıkları her polis barikatının ardından geçip giden yılları, tevkifatları, sürgünleri, içerdeki arkadaşlarını düşünüyorlardı. Yaşları 50 civarındaydı, bu tür sahnelerde sık sık rol almak zorunda kalmışlardı. Pek çok hasretin hüznüyle doluydular. Korkuyorlardı! "Ya Behice Hanım'ın başına bir şey girerse..."

Biraz sonra korkulu yerini bir kez daha özlem duygusuna bırak-

tı. Behice Boran sırtında bej pardösüsü, alınına kadar indirilmiş başörtüsü, kızarmış gözlerini gizleyen kara gözlükleriyle son engelleri, havalimanı, gümrük ve pasaport duvarlarını da belasıza aşmıştı. Ve Air France'a attığı ilk adımlarla yepyeni bir dönem açılıyordu. 20 yıllık TİP dönemi bitmişti. Aklını kemiren binlerce soru vardı: Kadrolar ne

Haydar Kutlu ve Behice Boran, 9 yıllık birleşme sürecini geçtikten sonra çarşamba noktadılar

TKP efsanesi tevkifatlar, sürgünler ve her şeyden önemlisi mahpusluklarla yaratılmıştı. 1928, Ankara Hapishanesi, (İfanilalı) Nâzım Hikmet, (ayakta şapkalı) Laz İsmail

olacak? Türkiye nereye gidecek? Avrupa'da Türk solu nasıl yaşayacak?..

Bu kaçışın üzerinden yıllar geçti ve artık bu soruların önemi kalmadı. Türk solunun gündeminde en çok karşılaşılan iki sözcük TİP ve TKP, daha doğrusu yeni isimleriyle Türkiye Birleşik Komünist Partisi, şimdi yeni sorunlarla, yeni bir sürece adımlarını attılar.

Solda Gorbaçov şoku. Salı günü telekslerden geçen birleşme haberi ve onu izleyen ortak basın toplantısı Türkiye'de de hararetle tartışmalara, dudak bükmelere, farklı yorumlara yol açmıştı. Kimilerine göre bu bir birleşme değil, TİP'in TKP'ye iltihakıydı, eski bir TİP Merkez Yürütme Kurulu üyesi böyle düşünüyordu. TİP'in 3. Genel Başkanı Şaban Yıldız, bununla da yetinmiyor "Yurt dışına kaçan TİP üst kademe yöneticilerinden pek çoğu çoktan TKP içinde aktif görev almışlardı, Merkez Komite'de görevlendirilen Nihat Sargın bunlardan sadece biridir. Bu operasyon Behice Boran'ın onurunun kurtarılması için düzenlenmiştir, belki bi-

raz da itibarından faydalanmak için..." diyordu. TKP'den ayrılma İçinin Sesi grubunun lideri Yörük-öğlü ise, birleşmeyi TKP'nin legalleşme amacına bağlıyor ve "resimler" in halkın önüne çıkarabilecekleri kamuoyunda tanınan bir kadrodan yoksun olduklarını, TİP'in kadrosuna bu nedenle ihtiyaç duyduklarını söylüyordu. Birçok çevrede ise "Zaten ne farkları vardı ki?" fikri yaygındı, TSİP Genel Sekreteri Yalçın Yusufoglu bu fikri, "Ayrı ayrı var olmalarına ideolojik, politik gereksinme kalmamış olan iki partinin teklesmesi olumludur" sözleriyle ifade ederken, Devrimci Yol'un Avrupa'daki kaçak liderlerinden İbrahim Sevimli, "İki ayrı parti zaten gereksiz bir lükstü" diyordu. TİP'in son MYK üyelerinden Özcan Kesgeç ise bu birleşmeyi şu sözlerle ifade ediyordu: "TİP ve TKP'nin birleşmesini ülkemiz işçi sınıfının ve emekçi halkımız için son derece önemli ve olumlu bir gelişme olarak değerlendiriyorum."

Bu yorumlar bir yana, bir zamanlar birbirlerinin "gözlerini çı-

karan", her tartışmayı dinmeyen bir gerilimle sonuçsuzca sürdüren bu iki hareketin birleşmelerinin ardında hiç de küçümsemeyecek uluslararası bir etken vardı: Komünizmin bir türlü atlatamadığı kimlik bunalımıyla birleşen Gorbaçov şoku...

Batı Avrupa'da bazı komünist partileri kapısına kilit asıyor, diğerlerinin oy ve takipçi sayıları hızla düşüyor, sendikalar, kitle örgütleri, gençlik örgütleriyle bağlar giderek zayıflıyordu. Proletaryanın öncülüğü bir yana, varlığını ne ölçüde sürdürebileceği bile tartışılır hale gelmişti, yüzyılımızın başından beri "can çekişen" kapitalizm de bir türlü ruhunu teslim edememişti.

Bütün bu çıkmazlar dünya solu-nu yeni arayışlara yöneltirken, Gorbaçov bir dizi "yenilik"le gündeme geliyor ve en başta sadık takipçileri olmak üzere tüm sosyalist hareketi şoke ediyordu. Çarşamba günü TKP Başkanı Haydar Kutlu, yanında TİP Başkanı Behice Boran'la birlikte Brüksel'deki International Press Club'da, basın toplantısı düzenlediğinde, artık sırta da Gorbaçov modasına uygun yeni bir elbise vardı; Türkiye Birleşik Komünist Partisi yeni bir kimlikle doğmuştu.

Proletarya diktatörlüğünden söz etmeyen, çok partili sisteme karşı çıkmayan, barışçı geçiş ve legal çalışmaya ağırlık veren, uzun vadeli programları erteleyip kapitalizm çerçevesinde "demokratik bir alternatif politika" dan yana, AET ve NATO konusunda mülayim bir kimlikte bu. Ve bu yeni kimliğiyle TBKP, sol Kemalistler'den anti-empyeryalist İslamcılara kadar geniş bir kesime cephe çağırısı yapıyordu.

Zoraki izdivaç. Dile kolay. Tam dokuz yıl sürmüştü, birdenbire peydahlanamamıştı bu "izdivaç." Nice tartışmalarla süslenmiş, nice kellelere mal olmuştu. Reformizm, parlamenterizm, kuyrukçuluk, işçilik, bir çocukluk hastalığı, bir "aydın"lık hastalığı... Suçlamalar, dört yanı sarmıştı.

70'li yılların başlarında TİP'den kopardığı gençlerle Almanya ve İngiltere'de hızla gelişen ve ardından Türkiye'ye de sıçrayan TKP örgütü sanki 20 yıllık bir çilenin öcünü alıyordu. Kurulduğu yıldan itibaren zaman zaman TKP'lileri, hatta

anası, kardeşi, kocası TKP'li olanları örgütünden sürekli tasfiye eden TIP'in karşısına bir düşman gibi çıkmıştı. Kıran kırana bir savaş kopmuş TIP ve TKP ellerindeki kadroları ve genişleme alanlarını birbirlerine kaptırmamak için olağanüstü çabalar gösterir olmuşlardı. Her iki partinin de sık sık gündemine gelen "birleşme tartışmaları" taraftarların tasfiyesiyle sonuçlanıyordu. TKP'liler o günleri "Gerçek parti zaten biziz, TIP bizim olmadığımız yılların boşluğunu doldurmuştu. Artık gerek kalmadı" sözleriyle anlatıyorlardı.

Bütün bu kapışma ve tasfiyelerin üstünden bir yıl geçmeden, Behice Boran'ı taşıyan Air France'ın Brüksel'e inmesiyle birlikte, "Birlik" çalışmasının ikinci perdesi açılıyordu. Ancak bu çalışma fikri düzeyde değil, Behice Boran'ın kapışılması şeklinde yürüyecek, TKP, yaşlı liderle önce Bulgaristan'da temas kurmaya çalışacak, ardından yerleştiği Brüksel'de Doğan Özgüden el koyup "TKP'yle birlik propagandasına girişecekti. Ama TIP'li Osman Sakalsız'ın elleri de artmıştı. Osman Sakalsız'ın elleri de artmıştı. Osman Sakalsız'ın elleri de artmıştı.

Yorukoğlu, TKP'nin 1970 başlarında TIP'ten kopardığı genç militanlardan biriydi

"Geçmişe göre çok çok farklıyız"

TKP'nin Genel Sekreteri Haydar Kutlu, TKP üzerine Nokta'dan Emin Tanrıyar'ın sorularını yanıtladı.

Nokta: Basın toplantısında, Behice Hanım'ın yaptığı açıklamada "amaç legalleşmek" şeklinde bir ibare var. Legalleşmekten kastınız nedir?

Kutlu: Elbette amacımız legale çıkmak. Ancak, bugün hâlâ bir komünist partisinin Türkiye'de kurulması açısından koşullar bizim kanımızca yeterince olgunlaşmış değildir. Ama bu şu demek değil, 141-142 kalkmadan kurulamaz, böyle demiyoruz. Önemli olan politik ortam. Kuşkusuz bir de böyle bir politik ortamın oluşması için çaba harcıyoruz.

Nokta: Bu politik ortamın kısa sürede düzellebileceğine inanıyor musunuz?

Kutlu: Kuşkusuz bu tek başına bize de bağlı değil. Gelişmelere çok sıkı bağlı. Seçimlere de çok sıkı bağlı. Ama örneğin, seçimler dediğim zaman da, 1 Kasım'da yapılacak seçimler. Seçim sonucunda bir değişiklik olacak diye düşündüğüm için de değil, değişiklik olmamasına rağmen de, politik dengelerde değişiklikler de olabilir.

Nokta: İktidar kanadından mı demek istiyorsunuz?

Kutlu: İktidar kanadı, muhalefet toplam olarak. Politik güçler açısından... Komünist Partisi'nin legal olması tek başına değil tabii. Ama demokrasi sorunu bir rol oynuyor.

Nokta: İşçinin Sesi kesin karar aldı, birleşmeye katılmıyor. THKP-C hareketinden gelme, ya da öteki hareketlerin de böyle bir birlik içine girmeleri çok şüpheli. Dolayısıyla çok geniş olarak acaba hangi kesimleri derleyebilirsiniz?

Kutlu: Acaba yeni yaklaşımlar gerekmiyor mu? Geçmişte bu konuda her şeyi doğru söyledik mi? Her şeyi doğru yaptık mı? Ve yeniden birtakım şeyleri, yeniden gözden geçirmek gerekmiyor mu?

Biz bu soruları sorduk ve bazı yanıtlar verdik. Bu yanıtlara bağlı olarak da bazı pratik adımlar attık. Demokrasiyi kazanma konusu başta olmak üzere. Canalcı sorunun olduğu için de emperyalizme karşı olmak konularımız. Bu bir işbirliğidir tabii, cephe değil. Bizim tanımladığımız işbirliği, politik güçbirliği şöyle kısaca: Komünistler, sosyal demokratlar, Kemalistler ve burjuva demokratlar.

Nokta: 12 Eylül'le birlikte iktidara gelen kadroların Kemalist olduğu söylenemez mi?

Kutlu: Evet Atatürkçü olduklarını söylediler. Ama bize göre, Kemalizm ulusal kurtuluşçuluktur. O kategori içerisine girebceklerini zannetmiyorum.

Nokta: Çeşitli görüş ve teorilerinizin değiştiğini söylediniz. Mesela NATO'ya eskisi gibi sert karşı çıkmamak, -ki bu tabanda da tepkilere yol açmış galiba- sosyalist sistemlerde çok parti olabileceğini kabul etmek... Bütün bu değişikliklerin, Gorbacov'un Sovyetler Birliği'nde yönetime gelmesi ile eş zamanlı olmasını nasıl izah edebilirsiniz?

Kutlu: Önce iyi incelenirse, eş zamanlılık göstermediğini göreceksiniz. Biz bu konuda, yayınlamamızda bu politik değişikliği TKP kongresi olmadan önce, ilk ipuçları ile ortaya koyuyorduk. Benim 65. kuruluş yıldönümü konuşmamda da vardı. O toplantıdaki konuşmamda burda söylediklerim hemen hemen hepsi vardı. Ki bu toplantı, SBKP 27. Kongresi'nde çok önce gerçekleşti. Ama biz bunu demiyoruz: Biz keşfettik, bu sebeple değişme oldu. Yalnız biz arıyorduk, kendimizi yenilemeye çalışıyorduk. Bu süreç içerisinde SBKP 27. Kongresi geldi ve biz o zaman gördük ki, bu arayışlarımızda haklıyız ve yalnız değiliz.

Nokta: Mesela Türkiye'de, dünyada ve bütün Sovyetler Birliği parti tarihinde Troçki, Buharin gibiler hain, emperyalizmin ajanı, casus ilan edilirdi. Onlara karşı tasfiye kampanyaları açılır-

di. Fakat son dönemlerde Gorbacov, bunu da değiştirdi ve iade-i itibar kampanyasına girişti. Bu TKP için de acaba geçerli mi?

Kutlu: Şimdi bizim 5. Kongre belgelerimizde, parti tarihinde aynı şekilde olumsuzlanan, dışlanan isimleri sayarak, SBKP 27. Kongresi'nden önce yaptık 1983'te yani. Daha geniş bir biçimde ise, bundan sonraki kongremizde yapacağız. Çünkü o bizim için bir ilk yaklaşım, belki de bir tarih tezi gibiydi. Sadece parti yönetimi değil, şu ya da bu dönemde partili olmuş, sonra dışarda kalmış (şimdi mesela örnek vermek gerekirse Kuvilımcı gibi) isimlerin verileceğini şimdiden söyleyebilirim.

Nokta: Geçmişte Bizim Radyo'dan birçok sosyalistin ismi yayınlanıyor ve sizin karşıtlarınız olarak aynı zamanda ihbar ediliyordu. Türk solunda çok geniş tepkilerle karşılanan bu tavrınız değişti mi?

Kutlu: Çok değişti. Bakın bizi yakından izliyorsanız, artık bu tür herhangi bir tavra rastlanmadığını da görürsünüz.

Nokta: Geçmişteki bu davranışların köklü bir eleştirisi, ya da özleştirisi düşünülüyor, ya da yapıldı mı?

Kutlu: İlk eleştirisi bu sözünü ettiğim 5. Kongre'de oldu. Ve zaten bu temelde bu isimler sayıldı.

Daha sonra politikamızı daha da geliştirdik. Özellikle ideolojik alandaki sektör yanlışlarımızı açık isim vererek söyledik.

Nokta: Hakınızda şöyle ithamlar var: Yurt dışında kuruldu, yurt dışında gelişti, yurt dışından Türkiye'ye ahkâm kesti... Türkiye'yi bile doğru dürüst kullanamadılar. Birleşme de dahil ne söyleyecek ve yapacaklarsa gelsinler Türkiye'de söylesin ve yapsınlar.

Kutlu: Birincisi partimizin şimdiki yönetimi, 1960 sonrasında son zamanlarda 68 kuşağı denilen kuşak içinden çıkmış insanlar.

Örneğin ben şu anda başka isim veremiyorum bilinen nedenlerle. Ama bütün yöneticilerimiz bu kuşak içerisinden çıkmıştır. Kendim 1981'de çıktım Türkiye'den. Bu niteliler doğru değil yani. Şu anda parti için doğru değil. Geçmişte ise, ülkeden kopukluk doğru ama, burada da tek yönlü olmamak, başkalarını unutmamak gerekiyor. En nihayet yine bugün Batı Avrupa'da çok sayıda politik göçmen var. Yani sorunu böyle koymak, demokrasi sorununu gözden kaçırmak oluyor. Bütün kadroları ve yönetimiyle TKP Türkiye'de idi ve Türkiye'de halen var. Onca insan nerden tutuklandı? Yurt dışından değildi ki. Türkiye'de tutuklandı, hâlâ dava-

ları sürüyor. Hâlâ tutuklananlar var.

Nokta: Peki SBKP ile sürekli bir görüş alışverişi ya da koordinasyon söz konusu mu?

Kutlu: Bir komünist partisi olarak, elbette SBKP ile yakın ilişkiler içerisindeyiz. Dün de öyleydi. Bugün de. Ama bu herhangi bir diğer partiyle ilişkilerimizin biçimi açısından bir farklı biçim ifade etmiyor.

Nokta: Peki örneğin Sovyetler Birliği'nin Afganistan müdahalesine ne diyorsunuz?

Kutlu: Bu soru hep soruluyor. Bence her somut olayı, kendi çerçevesi içinde görmek gerekiyor. Genel olarak dersiniz ki, bir ülkenin başka bir ülkeyi işgaline ne diyorsunuz, elbette ben buna hayır derim ve kınarım da. Ama somut durumda bir ülke, eğer ülkenin yönetimi yardım etmişse o durumu somut bakmak gerekiyor. Bildiğiniz gibi bu böyle oldu. Ve bugün de Afganistan'da bir ulusal mutabakat yapıyor ve Sovyetler bunu destekliyor. Yani farklı görüşte olanlar, bugünkü rejime katılmayanlar da içinde. Bir ulusal mutabakat imzalanmaya çalışılıyor. Bu çok olumlu bir girişim. Elbette her ülke kendi geleceğine dair kendi karar vermelidir.

Nokta: Sizin ilave etmek istediğiniz bir şey var mı?

Kutlu: Önce size teşekkür ederim. Nokta'yla bizim ilk söyleşimiz bu. Umarım ki bundan böyle de sürer. Yalnız Nokta aracılığıyla ben Türkiye'deki sol çevrelere, dostlara şunu söylemek istiyorum: Bundan on yıl önceki yaklaşımlarımızla birbirimizi değerlendirmeyelim. Bu peygamberce bir yaklaşım değil, ilişkileri idealize etme değil, ama sol acı çekmedi 12 Mart ve 12 Eylül'de. Çok kayıplar verdi. Buna karşılık önemli potansiyele sahip. Bugün Türkiye'de sol açısından umutsuz bir durum var gibi bir tablo çiziliyor. Bu kesinlikle doğru değil. Pek çok işaretlerini sıralamak mümkün bunun. Sol geçmişten ders çıkarmadı diyorlar. Geçmişten yeterince, henüz ders çıkarıp almadığımız doğru ama, bu dergilere tek tek baktığımız zaman görüyoruz ki ülkenin sorunlarına daha gerçekçi yaklaşma çabası var. Bu bir umut ışığı bence.

sal nedenlerle yine yurt dışında gerçekleşen doğumu gibi...

Hayırlı bir cuma... Kürsüdeki adam, iyi özümsemiş bir Bolşevik jargonuyla ve kontrollü bir heyecanla, sözcüklerin üstüne basa basa konuşuyordu. 1914'ün başlarında, bir gece yarısı, yanında 12 refikasıyla birlikte küçük bir balıkçı teknesiyle Sinop'tan Sivastapol'a kaçışının üstünden 6 yıl geçmişti. "Büyük altüst oluş"un tam göbeğinde geçirilen bu altı yıl, onu "sapına kadar Bolşevik" yapmaya yetmişti de artmıştı bile. 10 Eylül 1920'de hayırlı bir cuma günü akşam ezanına yakın bir saatte Bakü'de Kızıl Ordu kulübünde toplanan 1. Umumi Türk Komünistleri Kongresi, kürsüdeki bu adamı; Mustafa Suphi'yi başkanlığa getiriyor ve TKP'nin günümüze kadar süren tarihi böylece başlamış oluyordu. Toplam 15 teşkilattan gelen 74 delegayı kabaca 3 gruba ayırmak mümkün diye yazıyordu Mete Tun-

cay: Vatana dönmekten başka hiçbir kaygısı olmayan harp esirleri, Almanya tarıklı önderlik heveslisi solcular, Sovyet Devrimi'nde yetişmiş Bolşevikler. Şevket Süreyya Aydemir, bunlara bir dördüncü kategori katıyordu: "Anadolu'nun yeni yetme solcuları..."

Ve Aydemir, Bakü Kongresi'nde yapılan bazı konuşmaları şöyle aktarıyordu: "Karadeniz kıyılarında hocalık yapan bir delege, Türkiye'de komünist bir devlet kurulduğunda 'Hilafet ve saltanat makamının hedef alınmamasını' istemiş, bir başka delege 'Kadınların mahremiyetine hâlel gelmemesi için apartuman usulü kapıları müşterek ikâmetgâhlar yerine her ailenin işleyeceği, kapısı ayrı olacağı evler' isteminde bulunmuştu."

ada 1. Kongre'deki bu tartışma düzeyi TKP'nin daha sonraki kongrelerini de bir ölçüde yansıttı.

Bakü'de TKP kurulmuştu kurulmasına, ama elbet bu partinin öz yurduna dönüşü de olacaktı. Ve dönüş yolunda, Mustafa Suphi'nin Karadeniz'i 7 yıl sonra bir kez daha geçerken öldürülmesi TKP'nin genç cumhuriyetle ilişkilerinin önemli bir özelliğini sisler ardına gömecekti. Daha cumhuriyet kurulmamışken ve kurulduktan sonra da hükümet ne komünistleri ne de TKP'yi can düşmanı olarak görüyordu. Tarihçi Rasih Nuri İleri, bu gerçeği şu sözlerle açıklıyordu: "Bakü Kongresi'ne katılanlar Türkiye'de üst kademe görev almışlardır, mesela Sadrettin Celal,

önce Pedagoji Enstitüsü Başkanlığı yapmış daha sonra da İstanbul Radyosu'nu kurmuştu, Şefik Hüsnü'nün partisinin ileri gelenlerinden Nurullah Aysat, önce Sümerbank'ı kurmuş ardından milletvekili olmuştu, yine Bakü'den Cevat Durunoğlu ilk Meclis'te yer almıştı. Gerek Atatürk, gerekse İsmet Paşa komünistlikten vazgeçenlerin, daha doğrusu partiyle ilişkisini kesenlerin itibarlarının iadesinde azami hassasiyeti göstermişlerdi. Bu hoşgörünün nedeni neydi? "Birinci etken" diyordu Rasih Nuri, "Genç Türk Cumhuriyeti'nin, genç Sovyet Cumhuriyeti'ne dostluğuna duyduğu ihtiyaç, ikincisi ülkedeki entelektüel kitledi"ydı. Bu hoşgörülü politika 1951'e kadar bazı zikzaklar çizmekle birlikte devam edecek, zaman zaman tutuklamalar, cezalandırmalar yaşansa bile, bunlar üç- beş ayı geçmeyecekti.

Küçük bir dünya. TKP'nin tarihini kabaca iki bölüme ayıran ta-

programla bugün Türkiye'de var olan sosyalist parti girişimlerinden birisine katılabilirsiniz. Neden bu isimle çıkarak kendinizi illegallığe mahkûm ettiniz?

Boran: Bugünlerde açıkladığımız ortak program tasarısı ile TİP'in 1980 öncesi programı arasında farklılıklar olduğu doğrudur. 1980 sonrası Türkiye ve dünya koşullarında köklü, nitel değişiklikler olmuştur. Türkiye, göreceli bir demokratik rejimden baskıcı, otoriter, faşist karakterli bir rejime geçmiştir.

Yine dünyamızda son yıllardaki gelişmeler son derece önemlidir. Silahlanma yarışı dünyamızı ya hep birlikte yaşamak ya da hep birlikte yok olmak noktasına getirmiştir. Nükleer bir felaketin önlenmesi sorunu, tüm insanlığın en temel sorunu haline gelmiştir. Bu da uluslararası kolektif güvenlik ve uluslararası ilişkileri, nükleer silah dengesi üzerine oturtmak yerine, barışçı politik bir zemine oturtulması sorunlarını ön plana çıkarmıştır. Bütün bu son derece önemli değişikliklerin bir partinin programına yazılmaması düşünülemez. Bunun için dünyada barışın korunması ve Türkiye'de demokrasinin kazanılması sorunu, TBKP program tasarısının iki temel unsurudur.

"Köklü değişiklikler olmuştur"

TİP ile TKP'nin birleştiğini basın açıklaması ile ilan eden Behice Boran, NOKTA'nın sorularını yanıtladı.

Nokta: Uzun yıllar TKP ile mücadele içinde olan bir ekip olarak, bu birleşmenin sizin için anlamı nedir?

Boran: TİP ile TKP arasında iki ayrı parti olmanın getirdiği farklı tutumlar, olaylara farklı bakış açıları olmuştur. Yani, başka bir deyişle nesnel bir rekabet doğmuştur. Bu farklılıkların en fazla olduğu dönemde bile, TİP ve TKP'nin üye ve sempatisanları değişik yurt örgütlerinde birlikte çalışmışlar, barış ve demokrasinin kazanılması yolunda eylem birliğini geliştirmeye çalışmışlardır.

Birlik sorunu, özellikle 1970 yılından sonra TİP'in gündeminde olmuştur. Ayrıca 1980 başında partinin tüm üyelerinin katıldığı, parti içi tartışmanın sonucunda ortaya çıkarılan "Tek Parti-Tek

Cephe" broşüründen sonra, işçi sınıfı hareketinin politik birliği sorunu, parti politikasının ana eksenini oluşturmuştur.

Nokta: 1980 öncesinde TİP içerisinde TKP ile birleşme yanlılarına karşı bir mücadele verilmişti. Bugün bu mücadelenin galibinin kim olduğunu düşünüyorsunuz?

Boran: 1980 öncesinde TİP içerisinde TKP ile birlik isteyenlerle bir mücadele söz edilemez. TİP içerisinde TKP ile birlik konusunda farklı anlayışlar yoktu.

Farklılık TİP'in bilimsel sosyalist parti olma istemi ve eğiliminden kaynaklanıyordu. Partinin, işçi sınıfı partisi olma niteliğini red ve inkâr eden bu görüş, parti saflarının dışına düştü. Bugün ise Türkiye işçi sınıfının Marksist-Leninist iki partisi TİP ile TKP birleşmektedir. Mücadelenin galibi, birliği isteyen ve gerçekleştiren iki partidir.

Nokta: Bugün açıklanan ortak program, sizin 1980 öncesi programınızdan oldukça farklı bir program gibi görünüyor. Siz bu

rihçiler 1951'e kadar olan birinci dönemde kadroların az sayıda da olsa yurt içinde çalışmalarını sürdürdüklerini, 1951 sonrasında Zeki Başımur'la simgelenen ikinci dönemde ise, TKP'nin artık bir sürdürülen partisi görünümüne büründüğünü belirtiyorlardı. Birinci ve ikinci dönemlerinde parti çalışmalarından partililerin yaşantılarına kadar uzanan bir dizi ayrılık göze karşıyordu. "51 öncesi TKP'lilerin belki de en ayırt edici özellikleri siyasetle pek uğraşmamalarıydı" diyor du eski bir TKP'li. Onlar polis takiplerini atlatmayı, sohbet sofraları kurmayı, büyük aşklar yaşamayı, ada vapurunun keyfini çıkarmayı da iyi bilirlerdi. Sansaryan Han'ın hücreleri ikinci evleri gibiydi, bavulları yeni bir tevkifat için her zaman hazır dururdu.

Kendilerine özgü bir dünyaları vardı... Yoğun baskıların etkisiyle bu tecrit edilmiş dünyalarında bazı fobilerin gelişmesi de kaçınılmazdı. Ajan korkusu, polis korkusu, illegale tutkusu başlıcalarıydı. Komünistlikten sol düşmanlığına geçen Aclan Sayılğan'a göre bu hücre toplantıları şöyle yapılıyordu: "15 günde bir, rutin halde hücre toplantıları yapıldı. Sekreter, siyasi yorumlar yapardı: 'Buğday fiyatları arttı, sosyalizm yakındır' gibi yorumlar yapıldı. Sultan Palamut zamanından kalma ekonomi politik notları verildi. Onları topluca okurduk. Hiç unutmam, Ma-o'nun 50. yaş günü dolayısıyla yazılmış bir yazıyı bir arkadaşımız, toplantıya pantolon paçasında getirmişti, halbuki yazı Amerikan Lifester dergisinden tercüme edilmişti." Ama gösterilen tüm özene rağmen, tevkifatlar kaçınılmazdı, her 1 Ma-

Nazım Bey, İçişleri Bakanlığı da yapmış, TKP'li olduğundan dolayı hapishaneye de girmişti

ys'ta, bir hariciye vekilinin Türkiye'yi ziyaretinde Mütferrika fişli komünistlerle dolduruldu. Bir saniye bile kesilmeyen siyasi polisin takibi, her komüniste bir memur anlamına geliyordu. Tabii, polis atlatma teknikleri de alabildiğine gelişmişti. İzmir'de Karşıyaka vapuruna atılmış gibi yapılmak, ya da İstiklal Caddesi'nde bir taksiye atlamak aslında polisten kurtulmak için yeterliydi. Zira polisin taksiye binecek meteliği olmazdı.

Rasih Nuri İleri: "TKP'nin, Cumhuriyet'in ilk yıllarında Kemalizm'e karşı çıkamaması en önemli zaafılarından biriydi."

... gelen, eşi ve Nâzım Hikmet ile eşi Gâlna

"Çok önemli gelişme"

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi ve Türkiye Sosyalizm mücadelesini gerçekleştirmek için 15 yıl cezasını çektirilen Adil Demirci, "Nokta" dergisinin sorularını yanıtladı.

Nokta: Bu dava hakkında biraz bilgi verir misiniz?
A. Demirel: İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi İstanbul 10. TTKP davalarda yargılanan 10. Hepimiz TKP'ye üye olmakla suçlanıyorduk. Tipik bir 141-142 davasıydı. Ben savunmamda, TKP üyesi olup olmadığımı yolundaki bir soruya yanıt vermiyordum. dedim.

Nokta: Tıp'le birleşildiği ve ye-

ni bir program benimsendiği açıklandı. Bu gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

lara bakıldığında, en çok yakınılan konunun bölünme olduğu görüldü. Oysa TKP-TİP birleşmesi solda birliğe giden süreçlerin de pekâlâ işletilebileceğini ve sonuç alınabileceğini gösterir bir örnek olması açısından son derece dikkat çekici. Dahası bu birleşme, daha ciddi ve toplumsal etkileri güçlü yeni alternatif politikaların oluşturulması yönünde de önemli bir gelişmedir.

Bence, toplumumuzun her türlü gelişme yolunun önünü açabilmesi için güçlü bir TKP'ye-artık TBKP demek daha doğru-olan gerekisinim her zamankinden daha çok.

Nokta: SBKP'nin 27. Kongresi üzerinde ne düşünüyorsunuz?

A. Demirel: Gündümüzde insanlık öylesi sorunlarla karşı karşıyadır ki, bunların çözümünde sınıfsal bakış açılarının yanı sıra, ulusal ve evrensel yeni bakış açılarına gerek duyuluyor. Kim ne derse desin, 70 yıldır insanlığın tarihsel gelişmesinin, barış ve ilerlemenin yolu sosyalizm tarafından çiziliyor. 27. Kongre, sosyalizmin bağrında taşıdığı yeni potansiyelleri bir kez daha açığa vurdu. Değişen iç ve dış koşullara göre sosyalizmin kendini yenileyebileceği yeteneğe fazlasıyla sahip olduğunu gösterdi.

nai kalkınmayı durdurmalıyız."

Herkes birbirinin kuyusunu... 51
tevkifatıyla birlikte işlerin rengi değişmişti. TCK'ya küleşen gibi oturan 141-142 şaka değil, götürdü mü 15 yılı birden götürüyordu yaşıdam. Sonuç: Partililerin büyük çoğunluğu hapse girmeye ya da girdikten sonra tüfeklerini duvara asıyor, küçük bir kesimi ise yurt dışının yolunu tutuyordu. TKP tarihinin ikinci dönemi başlamıştı. Fikir ayrılıklarının "kan davaları"na dönüştüğü, liderlik kavgasının iyice kızıştığı, herkesin birbirinin kuyusunu kazdığı, yönünün tamamen Sovyetler'den esen rüzgâra sapındığı bir dönemdi bu. Türkiye'yle bağların kopması zaten zayıf olan Parti'yi iyice güçsüz düşürmüştü.

Kâh Zeki Baştımar'ın 280 sayfa-
lık polis ifadesine karşı, Mihri Bel-

Sayılan: "TKP'de hem kendimi hem de insanları tanıma fırsatını buldum."

"1936 oncesi davalar kuskuludur"

Türkiye Komünist Partisi'ne ilişkin bugüne kadar açılmış davalar konusunda Av. Atilla Coşkun Nokta'nın sorularını yanıtladı.

Nokta: Bugüne kadar TKP davalarında hangi yasa maddeleri uygulanmıştır?

Coşkun: 141 ve 142'nci maddelerin kabulünden önce, yasalarımızda sol örgütlenmelerle ilişkin doğrudan ve kesin bir hüküm (düzenleme) yoktu. Bu nedenle, gerek TKP, gerekse diğer olaylarda sürekli olarak değişik yasa hükümleri uygulanageldi. 1923 TKP soruşturmasında Hiyanet-i Vatanıye Kanunu, 1925'te 1274 Sayılı Ceza Yasası'nın Devlete Karşı Suçlar Bölümü'nde yer alan 55'inci maddesi ve nihayet 1927 soruşturmasıyla birlikte, 1926 yılında kabul edilmiş olan 765 Sayılı Türk Ceza Yasası'nın devleti silah yolu ile devirmeye ilişkin 171'nci maddesi uygulandı. İtalyan faşizminin icadı 141 ve 142'nci maddelerinin 1936 yılında benimsenmesinden sonra da, maddeler TKP'nin karşısına çıkartıldı.

Nokta: Sayın Coşkun, 141 ve 142'nci maddelerin Türk Ceza Yasası'na dahil edilmesi, 1936 yılından önceki yargılamaları kuşku altında bırakmıyor mu? :

Coşkun: Yasa koyucunun 1936 yılında 141 ve 142'nci maddeleri yasaya dahil etme gereksinimi duyması ve bundan sonra da hep bu maddelerin uygulanılması, önceki TKP yargılamalarının "kanunsuz suç ve ceza olmaz" ilkesine rağmen yapıldığının bir çeşit

kabulü idi. Nitekim, 141 ve 142'nci maddelerin genel gerekçesinde, "...Mevcut ceza hükümlerinin bu hadiseleri daireyi şumülüne almadığı..." belirtilmiştir. Yani, 141 ve 142'nci maddeler, Türk Ceza Yasası ve komünist örgütlenme "hadiseleri"ni kapsamadığı için kabul edilmiştir. İşte bunun içindir ki, komünist örgütlenmelere ilişkin önceki yargılamalar kuşku altında kalmaktadır.

Nokta: TKP soruşturmalarını tarihsel süreç içinde ele aldığımızda görülen ana özellik nedir?

Coşkun: Kuruluşundan bu yana TKP için çeşitli düzeylerde soruşturma ve yargılamalar yapılmıştır. Bu nedenle, sağlıklı bir değerlendirme için, toplu TKP davalarını göz önüne almak gerekiyor. Böylesi bir değerlendirmeye gösterdiği gerçek şu: Ülkemizde genel olarak sol örgütlere ama özellikle TKP'ye yönelik soruşturma ve kovuşturmalar hukuksal nedenlerin gereği olmamıştır. Bu gibi soruşturmalar, daha çok politik saiklerle ve politik bir karar sonucu yapılagelmıştır. Soruşturmalar sırasında, iktidara egemen politik güçlerce örgütlendirilen propaganda kampanyaları bu gerçeğin belirtisidir. Bilindiği gibi, TKP'ye ilişkin her soruşturma basın ve resmi açıklamalar ile kamuoyuna adeta bir kampanya havası içinde abartılı olarak verilmeye çalışılmıştır. Bu kampanyalarda, TKP, yaşanan bunalımların "baş sorumlusu" ilan edilmiş ve ezilmesi gereken "illegal odak" olarak gösterilmiştir. Öte yandan, toplu TKP soruşturmalarının

önemli politik oluşumların gerçekleştiği dönemlerde yapılmış olması da bu gerçeği doğrulamaktadır. Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası davasının Çerkez Ethem ve yeşilordu eylemlerinin, yapıldığı 1925 toplu TKP davasının Şeyh Said İsyanı ve "Terakki Perver Muhalefet" in, gerçekleştiği 1929 ve 32 davalarının dünya ekonomik krizine ve nihayet, 1952-53

toplu TKP davasının ise, Türkiye'nin NATO'ya girmesi ve Kore Savaşı'na katılması dönemlerine rastlaması bu gerçeği göstermektedir. Bu özellik, 12 Eylül TKP davaları açısından, üstelik daha net olarak yaşanmıştır. Tüm bunların arkasından sonuç olarak belirtmek istiyorum ki, her ne nedenle açılmış olursa olsun, TKP ve benzeri davalar Türk demokrasisinin ayıbıdır. Bu gibi davalar demokratik olmayan rejimlerde görülmektedir.

li'nin yakalanan mektupları günde-
me getirilip bölünmeye kadar giden
bir suçlama kampanyası başlatılı-
yor, kâh Yakup Demir'in ölümü
üzerine binbir türlü spekülasyon
yapılıyordu. İsmail Bilen mi? "Biz
onu iyi biliriz" diyordu bazı eski
TKP'liler. "Rusya'da bulunan
TKP'liler onu iyi tanırlardı. Hatta
bir rivayete göre Baytar Salih'i işpi-
yonlayıp Sibirya'ya ölüme gönde-
ren de Laz İsmail'di." Bu arada
Laz İsmail'in Şefik Hüsni aleyhi-
ne açtığı karalama kampanyası ka-
faları iyice karıştırıyordu. Bu keş-

kemş 1980'lere kadar böylece sürüp gidecekti. Bu öyle bir karmaşaydı ki, bazen tasfiye bir gecede yön değiştiriyordu. İşçinin Sesi grubunun lideri R. Yörüköğlu, 1979 yılında kendi yaşadıkları garip bir tasfiyeyi Mustafa Erdenol'la **Nokta** için yaptığı şöylelikle şöyle aktarıyor: "Merkez Komitesi'nin bir toplantısı yapılıyor, bu toplantıda Bilen Yıldız ve öteki MK çoğunluğu Parti içindeki azıllı ve ezeli 'sağ'ları, yani resmilerin şimdiki yöneticilerini MK'dan tasfiye kararı alıyorlar. Ertesi sabah Bilen

Yoldaş, 'Hayır' diyor. 'Bu yoldaşları değil, V. Dursun'u MK'dan çıkaracağız! Demek ki o gece bir şeyler oluyor. Parti içinde 'sağ'ı tasfiye kararı alınıyor, ertesi sabah 'sol' kanat tasfiye ediliyor. Bilen'in tutumunun bir gecede 180 derece değişmesinin nedeni ancak Sovyetler'den gelen dayatmayla açıklanabilir." İçişin Sesi grubuyla TKP arasındaki kavgalar büyük ve İngiliz mahkemelerine konu olurken 80'li yıllara gelinmişti. TKP, tarihindeki en büyük atılımı 78-79 yıllarında gerçekleştiriyor, bu yıllar-

İspanyol Parlamenter Manuel Fonseca:

ALINTERİ- Sayın Fonseca, bildiğiniz gibi Türkiye Avrupa Topluluğu'na girmek istiyor. Sizler de Türkiye'de demokrasinin olmadığını ileri sürüyorsunuz. Fakat ülkemizdeki hükümet çevreleri sizin Türkiye'nin içişlerine karıştığınız iddialarını sıralıyor. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz? Siz gerçekten Türkiye'nin içişlerine karışmak için mi geldiniz?

MANUEL FONSECA- Biz her şeyden önce iki Türk vatandaşına eşlik ederek Türkiye'ye geldik. Onlara yardım etmek, haklarını savunmak ve insan haklarını savunmak üzere geldik. Bana gelirken Türk halkının komünist partiyi kabullenmeyeceğini söylediler. Ben Türkiye halkının İspanyol halkından daha geril düşünce yapısında olduğuna inanmak istemiyorum. Türk halkı defalarca demokratik atılımlar konusunda yetenekli olduğunu

"HÜKÜMET NEDEN TÜRK HALKINI BİR ÇOCUK OLARAK GÖRMEK İSTİYOR?"

göstermiştir. Yöneticiler, hükümet kendi halkını neden daha gelişmemiş bir çocuk olarak görmek istiyor? Neden yönetim, Türk halkının demokrasi içinde olması gereken tüm partilere tahammülü olmadığını ileri sürüyor?

ALINTERİ- Size göre demokrasinin ölçütleri nelerdir?

M. FONSECA- Bana göre demokrasinin ölçütleri tüm yurttaşların ve grupların haklarına saygı göstermek, tüm demokratik kuralları kabullenmektir. Sağda ve solda tüm görüşlere açık olmaktır. Kural budur.

ALINTERİ- Yalnızca komünist parti milletvekili olmanız mı sizi böyle bir savunmaya itiyor? Ülkенizin diğer parlamenterleri de benzer savunmayı yapabilirler mi?

M. FONSECA- Ben belirttiğiniz gibi komünist parti üyesiyim ve bu partiden milletvekiliyim. Fakat bana ülkemdeki diğer partilerin temsilcileri ve parlamenterleri, Kutlu ve Sargın'ın gelişleri ve Türkiye'deki durum hakkındaki görüşlerinin bu konuda aynı olduğunu söylediler. Ben onların düşüncelerini de temsilen burada yım.

Alinteri Sayı 12 7 Aralık 87

Bu fobilerin bir de öbür yönü vardı. Falakaya yatınca dilini ısırıp korku şımayan zamane komünistlerinde polis de korkardı. Saygı duyardı. Umum müfettişler toplantısında 1936'da tutulmuş şu gizli zabıt, dönemin emniyetinin fikirlerini ortaya koyuyordu: "Türkiye'de aydınlar arasında komünizm her zaman var oldu. Biz de bunları izlemişizdir. Aydınlar işçi sınıfıyla irtibat kurduklarında tevkifata gidilmiştir. Dava açılmıştır..." diyordu Emniyet Umum Müdürü Şükrü Sokmensüer. Ama içindeki paranoayı dile getirmeden de edemiyordu: "Komünizmi önlemek için her 100 işçiye bir polis lazımdır. Polis kadrosu çok zayıf olduğundan sı-

İsmail Bilen, eşi ve Nâzım Hikmet ile eşi Galina

"Çok önemli gelişme"

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi ve Türkiye Sorumlusu olduğu gerekçesi ile 15 yıl ağır hapis cezasına çarptırılan ve cezasını bitiren Adil Demirci Nokta muhabirinin sorularını yanıtladı.

Nokta: Dava hakkında biraz bilgi verir misiniz?

A. Demirci: İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi'nde görülen toplu TKP davasında yargılandım. Hepimiz TKP'ye üye olmakla suçlanıyorduk. Tipik bir 141-142 davasıydı. Ben savunmamda, TKP üyesi olup olmadığım yolundaki bir soruya yanıt vermeyi reddettim.

Nokta: TİP'le birleşildiği ve ye-

ni bir program benimsendiği açıklandı. Bu gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

A. Demirci: Soldaki tartışmalara bakıldığında, en çok yakınılan konunun bölünme olduğu görülür. Oysa TKP-TİP birleşmesi, solda birliğe giden süreçlerin de pekâlâ işletilebileceğini ve sonuç alınabileceğini gösterir bir örnek olması açısından son derece dikkat çekici. Dahası bu birleşme, solda daha ciddi ve toplumsal etki gücü yüksek alternatif politikaların oluşturulması yönünde de önemli bir gelişmedir.

Bence, toplumuzun her türlü gelişme yolunun önünü açabilmesi için güçlü bir TKP'ye-artık TBKP demek daha doğru-olan gereksinim her zamankinden daha çok.

Nokta: SBKP'nin 27. Kongresi üzerinde ne düşünüyorsunuz?

A. Demirci: Günümüzde insanlık öylesi sorunlarla karşı karşıya ki, bunların çözümünde sınıfsal bakış açılarının yanı sıra, ulusal ve evrensel yeni bakış açılarına gerek duyuluyor. Kim ne derse desin, 70 yıldır insanlığın tarihsel gelişmesinin, barış ve ilerlemenin yolu sosyalizm tarafından çiziliyor. 27. Kongre, sosyalizmin bağrında taşıdığı yeni potansiyelleri bir kez daha açığa vurdu. Değişen iç ve dış koşullara göre sosyalizmin kendini yenileyebilecek yeteneğe fazlasıyla sahip olduğunu gösterdi.

nai kalkınmayı durdurmalıyız."

Herkes birbirinin kuyusunu... 51 tevkifatıyla birlikte işlerin rengi değişmişti. TCK'ya külçe gibi oturan 141-142 şaka değil, götürdü mü 15 yılı birden götürüyordu yaşamdan. Sonuç: Partililerin büyük çoğunluğu hapse girmeden ya da girdikten sonra tüfeklerini duvara asıyor, küçük bir kesimi ise yurt dışının yolunu tutuyordu. TKP tarihinin ikinci dönemi başlamıştı. Fikir ayrılıklarının "kan davaları"na dönüştüğü, liderlik kavgasının iyice kızıştığı, herkesin birbirinin kuyusunu kazdığı, yörüngenin tamamen Sovyetler'den esen rüzgârla saptandığı bir dönemdi bu. Türkiye'yle bağların kopması zaten zayıf olan Parti'yi iyice güçsüz düşürmüştü.

Kâh Zeki Baştımar'ın 280 sayfalık polis ifadesine karşı, Mihri Bel-

Sayılan: "TKP'de hem kemdimi hem de insanları tanıma fırsatını buldum."

"1936 öncesi davalar kuşkuludur"

Türkiye Komünist Partisi'ne ilişkin bugüne kadar açılmış davalar konusunda Av. Atilla Coşkun Nokta'nın sorularını yanıtladı.

Nokta: Bugüne kadar TKP davalarında hangi yasa maddeleri uygulanmıştır?

Coşkun: 141 ve 142'nci maddelerin kabulünden önce, yasalarımızda sol örgütlenmelere ilişkin doğrudan ve kesin bir hüküm (düzenleme) yoktu. Bu nedenle, gerek TKP, gerekse diğer olaylarda sürekli olarak değişik yasa hükümleri uygulanageldi. 1923 TKP soruşturmasında Hiyanet-i Vatanıye Kanunu, 1925'te 1274 Sayılı Ceza Yasası'nın Devlete Karşı Suçlar Bölümü'nde yer alan 55'inci maddesi ve nihayet 1927 soruşturmasıyla birlikte, 1926 yılında kabul edilmiş olan 765 Sayılı Türk Ceza Yasası'nın devleti silah yolu ile devirmeye ilişkin 171'nci maddesi uygulandı. İtalyan faşizminin icadı 141 ve 142'nci maddelerinin 1936 yılında benimsenmesinden sonra da, maddeler TKP'nin karşısına çıkartıldı.

Nokta: Sayın Coşkun, 141 ve 142'nci maddelerin Türk Ceza Yasası'na dahil edilmesi, 1936 yılından önceki yargılamaları kuşku altında bırakmıyor mu?

Coşkun: Yasa koyucunun 1936 yılında 141 ve 142'nci maddeleri yasaya dahil etme gereksinimi duyması ve bundan sonra da hep bu maddelerin uygulanması, önceki TKP yargılamalarının "kanunsuz suç ve ceza olmaz" ilkesine rağmen yapıldığının bir çeşit-

kabülü idi. Nitekim, 141 ve 142'nci maddelerin genel gerekçesinde, "...Mevcut ceza hükümlerinin bu hadiseleri daireyi şumulu- ne almadığı..." belirtilmiştir. Yani, 141 ve 142'nci maddeler, Türk Ceza Yasası ve komünist örgütlenme "hadiseleri"ni kapsamadığı için kabul edilmiştir. İşte bunun içindir ki, komünist örgütlenmelere ilişkin önceki yargılamalar kuşku altında kalmaktadır.

Nokta: TKP soruşturmalarını tarihsel süreç içinde ele aldığımızda görülen ana özellik nedir?

Coşkun: Kuruluşundan bu yana TKP için çeşitli düzeylerde soruşturma ve yargılamalar yapılmıştır. Bu nedenle, sağlıklı bir değerlendirme için, toplu TKP davalarını göz önüne almak gerekiyor. Böylesi bir değerlendirmenin gösterdiği gerçek şu: Ülkemizde genel olarak sol örgütlere ama özellikle TKP'ye yönelik soruşturma ve kovuşturmalar hukuksal nedenlerin gereği olmamıştır. Bu gibi soruşturmalar, daha çok politik saiklerle ve politik bir karar sonucu yapılagelmiştir. Soruştur- malar sırasında, iktidara egemen politik güçlerce örgütlenirilen propaganda kampanyaları bu gerçeğin belirisidir. Bilindiği gibi, TKP'ye ilişkin her soruşturma basın ve resmi açıklamalar ile kamuoyuna adeta bir kampanya havası içinde abartılı olarak verilmeye çalışılmıştır. Bu kampanyalarda, TKP, yaşanan bunalımların "baş sorumlusu" ilan edilmiş ve ezilmesi gereken "illegal odak" olarak gösterilmiştir. Öte yandan, toplu TKP soruşturmalarının

önemli politik oluşumların gerçekleştiği dönemlerde yapılmış olması da bu gerçeği doğrulamaktadır. Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası davasının Çerkez Ethem ve yeşilordu eylemlerinin, yapıldığı 1925 toplu TKP davasının Şeyh Said İsyanı ve "Terakki Per- ver Muhalefet" in, gerçekleştiği 1929 ve 32 davalarının dünya ekonomik krizine ve nihayet, 1952-53

toplu TKP davasının ise, Türkiye'nin NATO'ya girmesi ve Kore Savaşı'na katılması dönemlerine rastlaması bu gerçeği göstermektedir. Bu özellik, 12 Eylül TKP davaları açısından, üstelik daha net olarak yaşanmıştır. Tüm bunların arkasından sonuç olarak belirtmek istiyorum ki, her ne nedenle açılmış olursa olsun, TKP ve benzeri davalar Türk demokrasinin ayıbıdır. Bu gibi davalar demokratik olmayan rejimlerde görülmektedir.

li'nin yakalanan mektupları gündeme getirilip bölünmeye kadar giden bir suçlama kampanyası başlatılıyor, kâh Yakup Demir'in ölümü üzerine binbir türlü spekülasyon yapıyordu. İsmail Bilen mi? "Biz onu iyi biliriz" diyordu bazı eski TKP'liler. "Rusya'da bulunan TKP'liler onu iyi tanırlardı. Hatta bir rivayete göre Baytar Salih'i ispiyonlayıp Sibirya'ya ölüme gönderen de Laz İsmail'di." Bu arada Laz İsmail'in Şefik Hüsnü aleyhine açtığı karalama kampanyası kâfaları iyice karıştırıyordu. Bu keş-

kemeş 1980'lere kadar böylece sürüp gidecekti. Bu öyle bir karmaşaydı ki, bazen tasfiyeler bir gecede yön değiştiriyordu. İşçinin Sesi grubunun lideri R. Yörükoğlu, 1979 yılında kendi yaşadıkları garip bir tasfiyeyi Mustafa Erdenol'la Nokta için yaptığı şöyleşle şöyle aktarıyordu: "Merkez Komitesi'nin bir toplantısı yapılıyor, bu toplantıda Bilen Yoldaş ve öteki MK çoğunluğu Parti içindeki azı ve ezeli 'sağ'ları, yani resmilerin şimdiki yöneticilerini MK'dan tasfiye kararı alıyorlar. Ertesi sabah Bilen

Yoldaş, 'Hayır' diyor. 'Bu yoldaşları değil, V. Dursun'u MK'dan çıkaracağız! Demek ki o gece bir şeyler oluyor. Parti içinde 'sağ' tasfiye kararı alınıyor, ertesi sabah 'sol' kanat tasfiye ediliyor. Bilen'in tutumunun bir gecede 180 derece değişmesinin nedeni ancak Sovyetler'den gelen dayatmayla açıklanabilir." İşçinin Sesi grubuyla TKP arasındaki kavgalar büyür ve İngiliz mahkemelerine konu olurken 80'li yıllara gelinmişti. TKP, tarihindeki en büyük atılımı 78-79 yıllarında gerçekleştiriyor, bu yıllar-

da kitle örgütlerinde önemli etkinlik sağlıyordu. Ama bu etkinlik de 12 Eylül'le birlikte yok olup gidecekti.

TKP efsanesini kim yarattı? Türkiye Cumhuriyeti tarihi boyunca, TKP'den yargılananların toplam sayısının 1562, hüküm giyenlerinse 722 olduğunu ortaya koyuyordu adalet istatistikleri. Atilla İlhan'a göre, devlet en büyük TKP tevkifatında bile 200 kişiden fazla adam bulamamıştı toplayacak. Eski sendikacı, TİP Başkanı Şaban Yıldız, "1919'dan beri TKP güçsüzdür. Hem Müslüman bir ülkede yaşayacaksınız, hem de komünistler güçlü olacak, mümkün mü? Allah'ın gücü daha ağır basıyor!" diyordu. Çok kaba gözlemler bile Türkiye'nin en eski siyasi partisi

Şaban Yıldız: "1919-51 döneminde TKP'nin güçlü olabilmesi için gerekli koşullar yoktu"

olan TKP'nin, yaşıtları kimi yerde iktidar olur, kimi ülkelerde güçlü muhalefetler oluştururken sembolik bir gücün ötesine geçemediğini ortaya koyuyordu.

Peki neden ve nasıl yaratılmıştı bu TKP heyulası? Aslında tek parti döneminden bu yana, hep hükümetler yaratmış, partililerin de hoşuna gitmişti bu efsane. Hükümetler açısından güç dönemlerde zaaf anlarında hedef gösterilecek bir günahe geçisine ihtiyaç vardı. "Kuzeyden gelen tehlike" büyütüldükçe büyüyen TKP, sonunda bir efsane olup çıkmıştı. Bu efsanenin yıkılıp TKP'nin gerçek boyutlarına ulaşması ise ancak radyoda bir ses olmaktan çıkıp, etiyale canıyla halkın karşısına çıkmasıyla mümkün olabilecekti.

Ali BORATAV, Gulay GÖKTÜRK

SÖYLEŞİ / ATILLA İLHAN

"Karanlıkta körebe"

"... 1919 baharı olmalı, adı bahar, ortalık kış kıyamet, arasıra hırçın tipiler ki adama göz açtırmaz. O sabah, fırının önünde çift atlı bir kızak durdu, buhar tütüyor; üç kişi, tepeden ayağa kara bulanmış, indiler; 'Ofu' Maksud'u o dakika tanıdım; öteki ikisini tanıımıyorum, o tanıttı: Mustafa Suphi ile 'Sarı' Mustafa; üçü Uralsk'ta sürgün arkadaşmışlar, ihtilali müteakip MÜSKOM bunları buluyor; Sultan Galiyef'le Nur Vahidof, Mustafa Suphi'yi himayesine almış, Moskova'da büro açmışlar, Temmuz'da içtima, maksat fırka'nın Kurucu Komitasını ve Programını ihzar etmek..."

Atilla İlhan'ın son romanı "O Karanlıkta Biz" in baş kahramanı Ahmet Ziya Bey, TKP'nin kuruluş günlerini böyle hatırlar. Şu anda basımı süren ve önümüzdeki günlerde piyasaya çıkacak olan romanın TKP tarihi ile ilgili bilinmedik birçok noktayı aydınlatacağını ve "gürültü koparacağını" söyleyen Atilla İlhan, kitapla ilgili olarak Nokta'nın sorularını yanıtladı.

Nokta: Romanınızın adı, "O Karanlıkta Biz." Buradan, sizin de ömrü boyunca karanlıkta kalan bu hareket içinde yer aldığınız, çalışmalar katıldığınız sonucunu çıkarabilir miyiz?

İlhan: Tabii. Ben, 1941'den 52'ye kadar bu hareketin içinde yer aldım. En büyük şansım da, hareketin kurucuları sayılabilecek eski partililerle tanışmak fırsatını bulmamdı. Çalışmalarına İzmir'de başladım. İstanbul'da Türkiye Sosyalist Partisi'nde çalıştığım de vardır. Fransa'da ileri Jön Türkler hareketine katıldım. Nâzım Hikmet'i Kurtarma Komitesi'nde çalıştım. Sonra 50 başlarında ciddi ihtilaflara düştüm. Stalinçilikle, büyük devlet sevenizmiyle uzlaşmam söz konusu değildi. Ancak ondan sonraki yıllarda ve şu anda da Marksist hareketin faal unsurların-

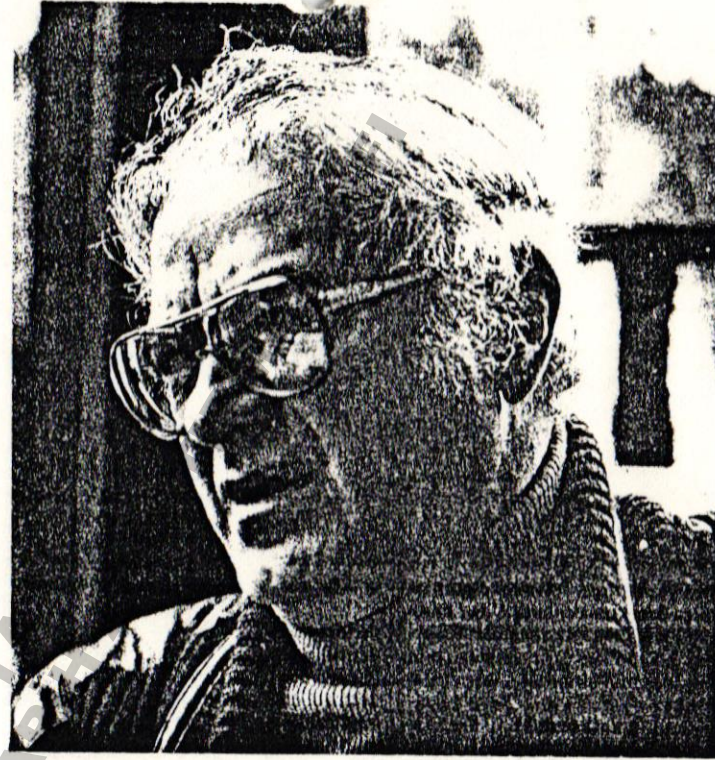
dan biri olarak kaldım.

Nokta: Kitap nasıl ortaya çıktı? Yalnızca sizin anılarınıza mı dayanıyor, yoksa başka kaynaklar da kullandınız mı?

İlhan: Bu kitap, "Aynanın İçindekiler" adlı politik roman dizimin son halkası. Bu dizide ben, Türkiye'de askerlerin, aydınların ve komprador burjuvazinin Meşrutiyet devriminden 27 Mayıs'a kadar ki dönemde oynadıkları rolü anlatmaya çalışıyorum. Bu roman, 40-41-42 yıllarını kapsıyor. Ama geri dönüşlerle 1919'lara, partinin kuruluş günlerine kadar gidiyor. Romana malzeme toplarken, kendi anılarımdan, incelediğim çok sayıda belgeden yararlandım. Ayrıca en önemli kaynaklarımdan biri de Sarı Mustafa'nın (Börklüce) anlatıktıydı. Sarı Mustafa'yla Türkiye Sosyalist Partisi'nde birlikte çalışmıştık. Hafızasına ve zekâsına güvendiği birkaç kişiye ve bu arada bana ve İbrahim Topçuoğlu'na anılarını aktarmıştı. Daha sonra İbrahim Topçuoğlu'nun yazdıklarını okuduğumda, benim hafızamdakilerle tam bir çakışma gördüm. Romana koymayı düşündüğüm birkaç isim vardı: Bunlardan biri "Karanlıkta Körebe" idi. Çünkü bütün TKP'nin tarihi karanlıkta bir körebe gibidir. Hem ortalık karanlıktır, hem de oynayanların gözü bağlıdır. Gerçeğin tümünü hiçbir zaman görmezler, hep küçük parçaları görür ve el yordamı ile hareket ederler. Koymayı düşündüğüm bir başka isim ise, "TKP'nin Gizli Tarihi" idi. Bence TKP'nin resmi tarihi tahrifatlarla, bilinmezliklerle doludur. Gizli tartışmalar, hesaplaşmalar hiçbir zaman yansımamıştır.

Nokta: Bize biraz ipuçları verir misiniz romanda işlenen bu gizli tarih hakkında?

İlhan: Mesela, resmi TKP tarihi, Partinin Sultan Galiyef ve arkadaşları tarafından örgütlendiğini yazmaz. Mustafa Suphi'nin Sultan Galiyef tarafından Türk esirleri arasında bulunup çıkarıldığını, Galiyef'in çırağı olduğunu yazmaz. TKP'nin ilk önemli kişilerinin Türk Ocağı aydınları olduğu söylenmez.

Aslında bu hareket başlangıçta Turancı sosyalist hareket olarak ortaya çıkmıştır. Kafadaki proje, Azerbeycan, Kazan, Kırım ve Buhara hanlıklarını içeren bir Turan Sosyalist Cumhuriyeti kurulmasıdır. Yani TKP'nin kökeni Galiyef'tir. Sultan Galiyef bu fikirleri yüzünden Stalin'le ihtilafa düşmüş, mahkeme edilmiş ve mahkûm olmuştur. Mustafa Suphi'nin kaçışı da bununla ilgilidir.

Nokta: Nasıl bir ilgi? Mustafa Suphi Kurtuluş Savaşı'na katılmak için gelmiyor mu?

İlhan: Evet ama, Galiyef ve arkadaşlarının tasfiye edilmesinin de büyük rolü oluyor. En büyük destekçilerinin, arkasındaki dayadığı temel güçlerin tasfiyesi durumunu çok zayıflatıyor. Sonra Mustafa Suphi'nin öldürülmesi de oldukça bilinmeyen bir konudur. Mustafa Suphi, Bakü Kongresi'nde Enver Paşa'nın hakim olmasını önleyen kişidir. Mustafa Kemal'le çeşitli yazışmaları vardır. Mustafa Kemal onu Türkiye'ye çağırılmış, "Buyrun, Meclis'te yeriniz hazır" demiştir. Öldürülmesi tamamen İttihatçıların

işidir.

Nokta: 51 öncesi TKP'de temel olarak iki çizgi olduğunu söylüyorsunuz. Bunları tanımlar mısınız?

İlhan: TKP'nin içinde iki akım var oldu. Birincisi Sultan Galiyef tarafından işaret verilen Turancı Sosyalist eğilim, ikincisi Avrupa kanadının geliştirdiği spartakist-kozmopolit kanat. Aslında Mustafa Suphi'nin tabii halefi Şevket Süreyya idi. Fakat Ruslar ihanet etti. Şevket Süreyya'nın Galiyefçi komünistlerle teması var. Bu temasta olduklarından biri durumu Ruslara bildiriyor. Bunun üzerine Şevket Süreyya hareketi bırakıyor ve kadrosu sallanıyor. Daha sonraları Şefik Hüsnü eski kadronun Enternasyonal'den aldıkları tahsisatı kesti-riyor. Ve partide Şefik Hüsnü hakim oluyor. Tabii, Enternasyonal'in başında Zinoviev, Radek ve Kamanev gibi Yahudiler'in olması da kendisi de Selanikli olan Şefik Hüsnü'nün hakimiyetini pekiştiriyor. Ama daha sonraki yıllarda Stalin; Enternasyonal'in başındaki bu kişileri "temizleyince", Şefik Hüsnü de paniğe kapılıyor.

Nokta: Nereden anlıyorsunuz bu paniği?

İlhan: Şöyle, o sıralar Şefik Hüsnü Paris'te. Stalin, Komüntern'in Batı Avrupa Örgütü'nün bütün üyelerini Moskova'ya çağırıyor. İki kişi gitmiyor Moskova'ya. Tito ve Şefik Hüsnü. Şefik Hüsnü, 1941 yılında yurda dönmek için İnönü'ye başvuruyor. Birinci başvurusu reddediliyor. İkinci başvuruda kardeşi Semyettin Bey aracılık ediyor. Bu kez kabul ediliyor. Ve Şefik Hüsnü, daha önce el konan bütün rüt-beleri, nişanları geri verilerek, Sivas'a askeri doktor olarak tayin ediliyor. Düşünün, o sırada Nâzım hapiste, Hikmet Kıvılcımlı hapiste... Şefik Hüsnü, yıllar sonra İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki yıllarda, Reşat Fuat vasıtasıyla tekrar faaliyete girişiyor.

Nokta: Bir de Nâzım Hikmet'in partiden ihracı olayı var. Bu nedir?

İlhan: Nâzım da partinin Galiyefçi kanadındandı. Ben Fransa'ya Nâzım Hikmet'i Kurtarma Kampanyası için çalışmaya gittiğim zaman garip bir durumla karşılaştım. Komite Fransız Komünist Partisine gitti, kampanyamıza destek olun diye. "Biz bu adama destek vermeyiz. Enternasyonal'den bildirdiler, Troçkistmiş" cevabıyla karşılaştı. Nâzım 1930 sonlarında Şefik Hüsnü tarafından "Troçkisttir" diye partiden çıkarılıyor, Şefik Hüsnü o yıllarda Enternasyonal'in dergilerine kod isimle Nâzım Hikmet aleyhine yazılar yazıyor, polistir diyor. Zaten bu raporlar yüzünden, Nâzım Rusya'ya kaçarken kaygılar içindeydi. Başına ne geleceğini tam olarak bilmiyordu.

Nokta: 67 yıllık bir geçmiş olan bu partinin Türkiye'deki gücü konusunda neler söyleyebilirsiniz?

İlhan: Aslına bakılırsa, TKP, çaresiz, zavallı bir örgüttür. TKP efsanesini, TKP heyulasını devlet yaratmıştır büyük ölçüde. Tabii, bazı TKP'lilerin de işine gelmiştir bu. Devlet, en büyük TKP tevkifatında, 1951'de, toplayacak 200 kişi ancak bulabilmiştir. Bunlar bir grup aydın olarak kalmışlar, işçilerle, başka sınıflarla bağlar kuramamışlardır. İşçi tabanı denilen, İstanbul'daki tüccarlar istedi. Yıllar yılı böyle tecrit edilmiş vaziyette kalmak sonucu, gizlilik merakı, polis fobisi gelişmiştir tabii. Ama buna rağmen içlerinden epey polis çıkmıştır.

TSİP, KUTLU VE SARGIN'IN
SALIVERİLMESİNİ İSTEDİ

o TSİP Genel Başkanı Kaçmaz, "Kendileri siyasi örgütletmeden yararlananlar, kendilerine en ufak saygısı varsa başkalarının haklarını da savunmakla yükümlüdürler" dedi

- Duisburg 22.11.1987 (BEM) - Türkiye Sosyalist İşçi Partisi Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz, TKP ve TİP genel sekreterlerinin gözaltına alınmasına ilişkin yaptığı açıklamada, "Kendileri siyasi örgütlenme haklarından yararlananlar, kendilerine en ufak saygıları varsa ve demokratlıklarının inandırıcı olmasını istiyorlarsa, başkalarının da aynı haktan yararlanmalarını savunmakla yükümlüdürler" dedi.

Kutlu ve Sargın'ın alabildiğine hoyrat bir şekilde gözaltına alınmaları ve günlerce gözaltında tutulmalarının Türkiye'deki rejimin gerçek yüzünü gösterdiğini belirten TSİP Genel Başkanı Kaçmaz, "Bir kere daha görüldü ki, ülkemizde hukuk yoktur, hukuk dışı baskı ve keyfilik egemendir" dedi.

Özal ve çevresinin, siyasi göçmenlerin yurda dönüşüne ilişkin beyanlarının tam bir ikiyüzlülük örneği olduğunu da ifade eden Kaçmaz, Kutlu ve Sargın'a yapılabilecek öteki siyasi göçmenlere gözdağı niteliğinde olduğunu bildirdi.

Bundan sonra dönmek isteyen politik göçmenlerin tutuklanmayacaklarına ilişkin hükümetin güvence vermesi gerektiğini de belirten TSİP Genel Başkanı, haklarında kovuşturma olanların da sadece bağımsız sivil mahkemelerde yargılanması gerektiğini bir kez daha vurguladı.

Kaçmaz açıklamasının son bölümünde şu görüşlere yer verdi:

"Kutlu ve Sargın, demokrasilerin vazgeçilmez haklarından birisini, siyasi örgütlenme hakkını kullanmak istiyorlar. Hemen serbest bırakılmalıdırlar. Onların siyasi görüşleri paylaşılmayabilmir, beğenilmeyebilir. Ama kendileri siyasi örgütlenme haklarından yararlananlar, kendilerine en ufak saygıları varsa ve demokratlıklarının inandırıcı olmasını istiyorlarsa, başkalarının da aynı haktan yararlanmalarını savunmakla yükümlüdürler."

21.

Kasım - 1987

Düşmanla ilgili söyleyeceklerimizi belirtmeden önce bir düşüncemi belirtmek istiyorum. En başta Nihat Sargın ve Haydar Kutlu yoldaşların kendilerinin gidip faşizme esir düşme eylemlerini onaylamıyorum. Politik anlayışlarını doğru bulmuyorum. Bundan sonra diğer konuya geçeyim.

Bu olayla birlikte bir daha kanıtlanmış ki, Türkiye'de demokrasi yoktur. Faşist bir yönetim vardır. Ülke yöneticilerinin sık sık kullanmış oldukları "Demokratik hukuk devleti" ve benzeri kavramların sahte birer aldatmacadan başka birşey olmadığı dünya kamuoyunca açıkça görülmüştür. Demokrasi, hukuk devleti kavramları bir yana, kendi faşist yasalarına bile uymayarak cumhurbaşkanı

Kenan Evren ve başbakan Turgut Özal henüz mahkeme önüne bile çıkmadan yaptıkları açıklamalarla Nihat Sargın ve Haydar Kutlu yoldaşları gerçek dışı, ağır isnatlarla suçlayarak cezalandırmışlardır zaten. Artık bundan sonraki yargılamalar bir formalite olacaktır.

Yoldaşların cezaları Turgut Özal ve Kenan Evren tarafından verilmiştir. Ancak Devlet Güvenlik Mahkemesi bu cezanın hukuki gerekcesini yaratacaktır. Bu açık açık bir hukuk ve insanlık suçudur. Türkiye faşist yönetimini kınıyor, Nihat Sargın ve Haydar Kutlu ile birlikte tüm siyasi suçluların özgürlüklerine kavuşmaları için komünistleri, devrimcileri tüm demokratları mücadeleye ve görev başına çağırıyoruz.

Teslim Töre

Türkiye Komünist Emek Partisi Merkez Komitesi
Genel Sekreteri

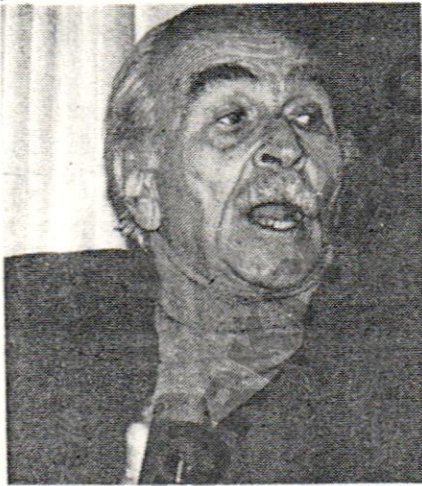
“Herkes gelebilmeli”

M. Ali Aybar, Murat Belge, Yalçın Büyükdaglı ile Toplumsal Kurtuluş, Gün, Yeni Öncü, Gelenek, Alinteri, Zemin, Yeni Aşama dergileri yöneticileri Nabi Yağcı ve Nihat Sargın'ın yurda dönüşünü değerlendirdiler.

“**B**ugün Avrupa'daki belli başlı komünist partilerin, Sovyetler Birliği'nin güdümünde olduğu söylemez. Sanırım TBKP de bugün Avrupa partileriyle bu bakımdan aynı paraleldedir.” Eski SDP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, 2000'e Doğru'nun “Nabi Yağcı ve Nihat Sargın'ın yurda dönüşlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusunu böyle yanıtlıyordu. TBKP'nin programı Aybar'a “sosyal demokrat bir parti programı gibi görünüyor”du. Aybar, “Mesela benim için, NATO'dan ayrılmak ve tam bağımsızlığa sahip çıkmak, sosyalizmi kurmak için birinci koşuldur. Ama okuduğum programlarında böyle bir rahat yok” diyordu. *Yeni Gündem* dergisi Genel Yayın Yönetmeni ve yazar Murat Belge, TKP'nin Türkiye'de bugüne dek “kurulu olamamasını” yasal engellere bağlıyor ve TKP'nin bunu aşmanın yolunu bulamadığını belirtiyordu. Söz konusu yasal engellerin aşılması, “iç dinamiklerle değil, AT ile bütünleşme gibi dış dinamiklere bağlı olarak gerçekleşiyor”du. Bu koşullarda geleceği değerlendiren TKP, “kendi sosyalizm anlayışında kesin dönüş yapmak için gerekli değişiklikleri düşünmüş olmalıydı?” Belge'ye göre yeni program da “bu düşünceleri yansıtıyor”du.

Sosyalist Parti Girişim Komitesi Sözcüsü Y. Büyükdaglı'ya göre ise Nabi Yağcı ve Nihat Sargın'ın gelişleri “Türkiye toprağında olmadan siyasal mücadele ver-

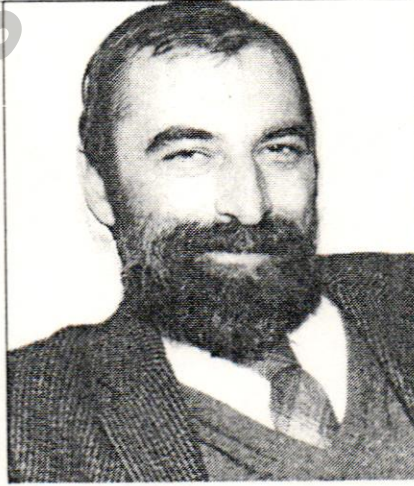
► MEHMET ALİ AYBAR

► NABI YAĞCI, TKP Türkiye'ye adım atarken.

menin mümkün olmadığını ve Türkiye'ye özgü programların yurtdışında yapılamayacağını artık tartışılmaz bir gerçek olduğunu gösteriyor”du. Büyükdaglı, TBKP önderlerinin yurda gelişlerini olumlu karşılıyor, bu adımın “ideolojik bağımsızlık çizgisinin benimsenmesiyle pekişmesini diliyordu. *Toplumsal Kurtuluş* dergisi adına görüş bildiren Erhan Tezgör de Yağcı ve Sargın'ın dönmelelerinin “son derece yararlı olduğu” düşün-

► MURAT BELGE

cesindeydi. Tezgör, “Daha önce dönse-lerdi daha iyi olurdu. Kişiler açısından problem yaratabilir belki ama her şeye rağmen, Türkiye için önemli bir açılımdır” diyordu. Yayıncı, yazar Muzaffer İlhan Erdost da dönüş olayını yöneticisi oldukları parti açısından değil, “Türkiye'nin demokratikleşmesi açısından” değerlendiriyordu. “Türkiye, içerisinde yer aldığı dünya kapitalist sistemiyle ekonomik açıdan bütünleşme yöneli-

► YALÇIN BÜYÜKDAĞLI

BİR YANLIŞI DÜZELTİYORUZ

TKP Bakû'da değil İstanbul'da kuruldu

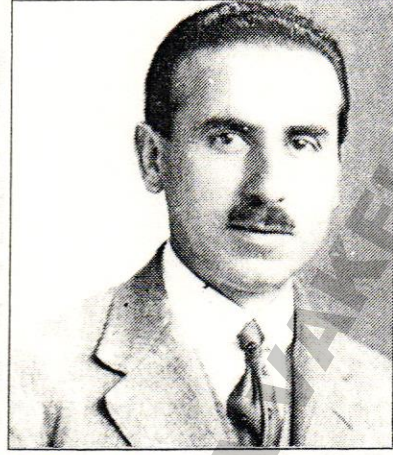
Bugünkü Türkiye Komünist Partisi, yeni adıyla Türkiye Birleşik Komünist Partisi (TBKP), TKP'nin 10 Eylül 1920 günü Bakû'da kurulduğu görüşündedir. Bu görüş, uzun zamandır değişik çevrelerde bir gerçek olarak kabul ediliyor. Hatta çeşitli Marksist gruplar bile, TKP'nin kuruluş tarihini tartışmaksızın benimsediler. 1960 sonrasında yurtdışında, Doğu Almanya'da faaliyet gösteren bir partinin, kendisine yurtdışında bir başlangıç bulması, doğal karşılanıyordu. Oysa tarihsel gerçek hiç de TKP'nin resmi kabulündeki gibi değildir.

TKP, 10 Eylül 1920 günü Bakû'da değil, 23 Eylül 1919 günü, yani bir yıl önce İstanbul'da kuruldu. Parti olarak ilk komünist örgütlenme, Kurtuluş savaşı'nın başında İstanbul'da faaliyete geçen Türkiye İşçi Çiftçi Sosyalist Fırkası'dır (TİÇSF). Bu partiyi, Dr. Şefik Hüsnü önderliğinde işçiler ve aydınlar kurmuştu. Mete Tunçay, 23 Eylül 1919 günü kuruluşu ilan edilen TİÇSF'nin aslında TKP'nin yasal örgütü olduğunu belirtir. (Türkiye'de Sol Akımlar, üçüncü baskı, Ankara 1978, s. 308) Bu değerlendirme, Şefik Hüsnü'nün TKP'nin kökeni konusundaki açıklamalarına da uymaktadır.

Şefik Hüsnü, TKP'nin kuruluş tarihi olarak daima İstanbul'da ilk işçi örgütlerinin partileştiği 1919 yılını kabul etmiştir. 1950 yılına kadar Türkiye'de faaliyette bulunan TKP'nin görüşü bu merkezdeydi.

Şefik Hüsnü'nün tespitinin doğruluğu, doğrudan doğruya TKP'nin tarihsel gerçekliğinden çıkıyor. Türkiye'deki Marksist hareket, İstanbul'da kurulan TKP'nin devamı olarak gelişti. Zaman içinde sürgün vererek yaşayan kök, buydu. Öte yandan 1920 yılında Sovyetler Birliği'ndeki Türk savaş esirlerinin kurduğu TKP'nin ömrü çok kısa sürdü ve bu parti Türkiye topraklarında boy veremeyen bile bulamadı. Bilindiği gibi 10 Eylül'deki kuruluşun dört ay sonra Türkiye'ye Kurtuluş Savaşı'na katılmaya gelen Mustafa Suphi ve arkadaşları, Trabzon'da bir motora bindiriler, Karadeniz'de boğdurulmuşlardı.

İstanbul'da kurulan TKP, hem zaman açısından Bakû'da kurulandan öncedir, hem de Türkiye topraklarında ve en büyük sanayi kentinde işçilerin katılımıyla oluşmuştur. Ayrıca, hayat bulan ve geleceğe bir birikim taşıyan parti de bu olmuştur.

ŞEFİK HÜSNÜ

MUSTAFA SUPHI

mini, bu ülkelerin demokratik düzeyle-riyle de bağdaştırmak durumunda'ydı. 2000'e Doğru'nun sorusunu Gün dergisi adına yanıtlayan, derginin sahibi Sami Alptekin de yurda dönüş girişimi tek başına TBKP'nin legal kuruluşuyla sınırlan-dığı takdirde, değerlendirmenin "sağlıklı olmaktan uzak düşeceğini" düşünüyordu. Alptekin'e göre, "Gerek savaşımlı yurtdışında sürdürmek zorunda kalan politik göçmenlerin yurda dönüşü, gerek ülkemizde demokrasinin işlerlik kazanıp derin biçimde soluklanabilmesi için, bu girişim vazgeçilmez'di. ANAP hükümetine bir fırsat sunulmuştu, "görüşler belirtilmeli"ydi. Bu arada tanınmış, "bazı saygın kişiler de girişimin zamansızlığını öne sürüyorlar"di. Oysa dönüş olayı, iktidar çevresini, "kendi gündemini bozarak tedirgin etmiş"ti.

Yeni Öncü dergisinden Nuran Ağan'a göre ise "Türkiye'de var olacak demok-rasiyi, kendi varlıklarıyla sınırlı görenler yanıtlıyorlar"di. Hatta sınır, "141-142'nin kalkması da değil"di. Ancak Ağan, "Bunlara rağmen düşünce ve eylemlerinden dolayı kişilerin cezaevlerinde tutulmalarını nasıl kınıyorsak, Yağcı ve Sargin'in de gözaltına alınmasını

kınıyoruz" diyordu. Gelenek dergisinden Metin Çulhaoğlu da TBKP önderlerinin, özgürce ortaya çıkmaları ve dolaşmalarını adı ne olursa olsun bütün partilerin kurulmasından yana olduklarını açıklı-yordu. Ancak Çulhaoğlu, "Bunu ideolo-jik temelde savundukları doğrudur, katılırız anlamına getirmiyor"du. Çünkü bu düşünceye, ideolojiye temelden karşıy-dı. Yeni Aşama dergisi Yazışmaları Müdü-rü Nadir Nadi Usta ise TBKP'lilerin Tür-kiye'de parti kurma girişiminin "sınıf farkı gözetmediği için anayasal" sınırlar için-de değerlendirdiyordu. Usta'ya göre hem TBKP yöneticileri hem de Cumhurbaş-kanı Evren "Avrupa Komünizmi'nin kabul edilebileceğinde anlaşıyorlar"di. Her iki taraf da aynı şeyleri, aynı frekanslar-da söylüyorlar"di. Frekans ayarını iyi yapı-lırsa, "hiçbir sorun kalmayacak"tı. Usta, yıllardır TBKP'liler için sosyal demok-rasi değerlendirmesi yaptıklarını belirtiyordu. Usta, gözaltına alınmayı da pro-testo ediyordu.

Alınteri dergisi, "TKP Genel Sekreteri Nabi Yağcı ve TİP Genel Sekreteri Nihat Sargin, yasal olarak TBKP'yi kurmak üzere ülkeye geleceklerini ilan ettiler ve geldiler. Sözünün erleri olanlara saygı-

mız sonsuzdur" diyordu. Zemin dergi-sinden Orhan Dilber, kimsenin siyasi düşüncelerinden dolayı yurtdışında yaşa-mak zorunda kalmasını doğru bulmuyor-du. Bu yüzden Nabi Yağcı ile Nihat Sargin'in yurda dönebilmeleri "sadece on-lara özgü bir hak olarak görülmemeli"ydi.

Nabi Yağcı ve Nihat Sargin'in soruş-turmalarını yürüten Ankara DGM Savcısı Nusret Demiral, TBKP önderlerinin en az 15 gün gözaltında tutulacaklarını söy-lemişti. Ama bu süre gerekirse "bir ay yapılır"di. Yağcı ve Sargin'in elleri kelep-çelenerek emniyete götürülmeleri, yur-da dönüşlerinde kendilerine eşlik eden Avrupalı parlamenterler ve demokratik kuruluş temsilcilerinin gözleri önünde cereyan etmişti. Avrupa Parlamentosu Genel Kurulu ise komünist milletvekille-rinin hazırladığı bir önergeyi görüşmeyi kabul etmişti. Önergede, AT dışişleri ba-kanlarının Türk hükümeti nezdinde Yağcı ve Sargin'in derhal serbest bırakılması ve siyasi faaliyetlerine izin verilmesi için acil girişimde bulunmalarının karara bağlanması isteniyordu. Seçimlere bir-çok başka vaadin yanı sıra bir sol vitrin de hazırlayarak giren Özal, bu durum-da ne yapacaktı? □

"Hükümetten kim güvence verdi?"

Polisin sorgulamasında kimlerin adı geçmiyor ki! Rahşan Ecevit, Hasan Fehmi Güneş, Cevdet Selvi. En ilginç soru ise "Hükümet çevrelerinden size kim güvence verdi, kimlerden güvence alarak geldiniz?"

TBKP yöneticileri Nabi Yağcı ve Nihat Sargın, Emniyet'te, yöneticilerin kamuoyuna gösterdikleri yerde kalmadılar. Yağcı, kendileriyle görüşen avukatlara, uygulanan senaryoyu anlattı. Polis, tutukluları ancak Avrupalı parlamenterlere göstermek üzere iki kişilik bir odaya alıyor ve pijama giydiriyor. Basına, "Bakin biz onları emniyetin en lüks yerinde tutuyoruz" diyor. Hatta basın "otelden motelden" bile söz ediyor. Tutukluların anlattığına göre, polis kendilerini havaalanından getirir getirmesiz emniyet sarayının ünlü 6. katında işkenceyle sorgulamaya başlıyor. İşkenceli sorgu 7-8 gün sürüyor. Bu süre içinde artık kamuoyunun iyice bildiği askıya alma, elektrik verme, tazyikli soğuk suya tutma gibi bütün yöntemler uygulanıyor. Yağcı ve Sargın'ın anlattıkları diğer bir yöntem ise iğneyle uyuşturma. Sargın bir ara daldığını, bacağında bir yanma ile uyandığını, kendisine iğne yaptıklarını gördüğünü söylüyor. Yağcı ise iğneden sonra iki saat boyunca rüyada mı, uyanık mı olduğunu karıştırdığını anlatıyor. Polis, gözaltı süresinin geri kalan kısmını işkence izlerini iyileştirmek için kullanıyor.

Polis TBKP yöneticilerine Türkiye'ye gelince kimlerle temas edeceklerini soruyor. Aynı zamanda kamuoyunun tanıdığı birçok ismin TKP ile ilgisini araştırıyor. Bunlar arasında kimler yok ki: Rahşan Ecevit, Hasan Fehmi Güneş, Cevdet Selvi... Daha da dikkat çekici olan Yağcı ve Sargın'a yöneltilen ve yanıtı istenen şu soru: "Hükümet çevrelerinden size kim güvence verdi?", "Kimlerden güvence alarak geldiniz?" Acaba polis TKP soruşturmasıyla yetinmiyor da devletin daha uzun vadeli bazı ihtiyaçlarını mı gözönünde tutuyordu? Kuşkusuz, devlet hükümetlerle kaim değildi. İstihbarat örgütleri hükümetler için olduğu gibi devlet için de bilgi toplardı. Hatta hükümetler hakkında bile. İşin diğer yanı ise TBKP yöneticilerinin gerçekten bazı güvenceler alıp almadıklarıyla ilgiliydi ki gazeteci kulislerinde bu konuda söylenenler, bazı Avrupalıların hükümetle TBKP'liler arasında ilişki kurdukları yönündeydi.

Polis, çeşitli kişileri gözaltına alarak

başlattığı TKP operasyonunda Nabi Yağcı'nın verdiği bilgilere dayandığını öne sürüyor. Yağcı ise kendisiyle görüşen avukatlara, "Biz gelmeden hazırlanmış bir operasyonu uygulamaya koydular. Bizim ifadelerimizden yararlanmaları söz konusu değil. İfadelerimizde isim geçmiyor" şeklinde açıklama yaptı. Yağcı ve Sargın, polis ifadelerini, okutulmadan imzalatıldığı için reddetmişlerdi.

Yağcı ve Sargın, Türkiye'ye dönme kararlarının doğru olduğu fikrini koruyorlar ve "Yanlış tahlil etmedik" diyorlar.

TBKP yöneticileri Türkiye'ye dönme yönündeki kararlarının doğru olduğu fikrini koruyorlar. "Yanlış tahlil etmedik" diyorlar. "Ne konjonktür, ne de hükümet çevrelerinin havası polisin uygulamalarını sürdürmesine elverişli." Gene tutukluların fikrine göre, demokrasi taraftarı güçler konuyu gündemde tutarlarsa, uy-

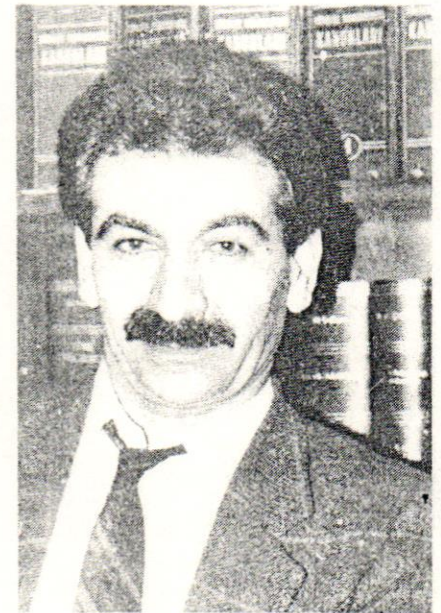
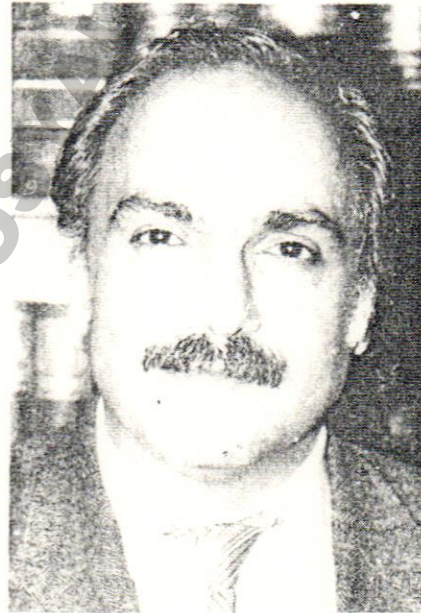
gulama geriletilir.

TBKP yöneticilerinin avukatları ise daha işin başında önemli engellemelerle karşılaştılar. Bir gün boyunca avukatları Devlet Güvenlik Mahkemesi binasına sokmama gibi görülmemiş bir uygulama yapıldı. Avukatlar durumu bir zabitle belgelediler ve baroya başvurdular.

Sargın ve Yağcı'nın cezaevine konmalarının ertesi günü avukatları ikinci bir sürpriz bekliyordu. Avukat Rasim Öz ve Atila Coşkun müvekkilleriyle görüştükten sonra cezaevinden çıkarken apar topar emniyete götürüldüler. Ertesi gün bırakıldılar, ama savunmaya yöneltilen tehdit gerçekten büyük boyutlardaydı. Avukatlar durumu Erdal İnönü ve Süleyman Demirel'e çektikleri telgrafla protesto ettiler.

DGM'nin görülmemiş uygulamalarından biri ise sanıkların tutuklanmasından sonra bile dosyanın avukatlarca incelenmesine izin vermemesi oldu. Savunucular, savundukları insanların polis ifadelerini inceleyemiyorlardı. Oysa yasalar sanık tutuklanır tutuklanmaz avukatın her türlü belgeyi incelemesine izin veriyordu.

▶ ATILLA COŞKUN — RASİM ÖZ Bir gün boyunca DGM binasına sokulmadılar.

“Özal’ı telgrafla uyardık”

Müvekkillerimiz, gözaltına alınmalarının ilk haftasında toplam olarak 170 saat sürekli uykusuz bırakılmışlar. Bu süre içerisinde bir sandalyede oturtulmuşlar. Bu sürenin sonunda, iyice yorgun bir hale getirildiklerinde yoğun işkenceler uygulanmış. Her ikisine de tazyikli soğuk su sıkılmış. Daha sonra Nabi Yağcı'ya elektrik işkencesi uygulanmış. Her iki müvekkilimiz de “Filistin askısı” tabir edilen işkence aracına asılmışlar. Bu sırada Nabi Yağcı'ya elinin üstünden ve cinsel organından elektrik verilmiş. Elektrik verilmesinden dolayı elinin üzerinden iz kaldıysa da daha sonra buraya ilaç sürerek izin geçmesini sağlamışlar. Hem Sargın ve hem de Yağcı gerdirmeye yöntemiyle işkenceye tabi tutulmuşlar. Sorgulama bitiminde ifadelerini altına, ifadeleri alanların isimleri yazılmamış. “Şu şu numaralı memur” denilerek imza konulmuş.

Müvekkillerimiz, emniyette sorgulama sırasında kendilerinin söylediği ve tutanağa geçen ifadelerine sahip

çıkyorlar. Ama kendi ifadelerine monte edilmiş kısımlar olabilir veya tahrifat olabilir.

Esasen müvekkillerimizin DGM savcılığı ve tutuklama hakimliğindeki itirazları sorgunun yöntemine ilişkindir. Sorgunun işkence ve baskı altında alınmış olmasındadır.

Bu davada görev yapan avukatlar olarak meselenin hukuki bir zemine oturtulmasını ve bağımsız yargı işleyişinin sağlanmasını arzu ediyoruz. Ama, bu dava içinde pek çok açık baskılar var. Devletin en yüksek makamlarında bulunan kişiler bu dava ile ilgili yorumlarda bulundular. Başbakan Turgut Özal'ın da bu dava ile ilgili sözleri vardı. Bunun üzerine biz kendisini sürmekte olan bir davayı etkileyici konuşmalar yapmaması için bir telgraf çekerek uyardık. Davanın başlangıcı sırasında ülkede bir seçim yaşanıyordu. Bu dava içerisinde bazı siyasi partiler konuyu çıkarlarına uygun biçimde kullanmaya çalıştılar.

“Rejimimizin adını koyalım”

Olaya, daha doğrusu tüm olup bitenlere, isimler ve portreler açısından değil, toplumsal açıdan bakmak gerek.

Çağımızda, fikrin suç oluşturduğu ülkelerde, demokrasiden (özgürlükçü halk yönetiminden) söz etmek aldatma ya da aldanmadır, bunalım nedenidir.

1920 yılında, düşmanlıklar ateşten çemberi alev alev yanarken, geriye dönülmez ulusal egemenlik kararı alınmış olan Cumhuriyet Türkiye'sinde, üzülererek söyleyeyim ki durum böyledir.

İnsan hakları ve özgürlükleri açısından çelişkiler içindeyiz.

Kamu hukukunda rejim bunalımı denir bu hale.

Rejimimizin adını koymakta birleşmeliyiz her şeyden önce.

Öte yandan yasalar, totaliter yönetim denemelerine açık kapı bıraktıkça, adı konmuş faşizmden daha berbat uygulamalar sürer gider. Toplum kan kanserine tutulmuşa döner.

Tarih böyle yazıyor.

İNSAN HAKLARI HAFTASI

“Bu imzalar özgürlük isteğinin belgesidir”

İnsan Hakları Derneği, 19 Eylül 1987 günü başlatılan “Genel Af İçin ve Ölüm Cezasına Karşı” kampanyasının sonuçlarını tüm dünyada İnsan Hakları Günü olarak kutlanan 10 Aralık'ta Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sundu. Kampanya proramında birtakım etkinliklerle birlikte imza çağrısı da yer almıştı. 130 bini aşkın imza dilekçelerini Meclis'e ulaştıran heyet, aralarında Ankara Milletvekillerinden Rıza Yılmaz ve İbrahim Tez, Almanya'dan 14 bin 305 imza getiren Alman Sosyal Demokrat Partisi üyesi, parlamenter Manica Gence Foral, Yeşiller Milletvekili Ellen Olms, gazeteci-yazar Mustafa Ekmekçi ve Şükran Kerteci'nin de bulunduğu 24 kişiden oluşuyordu.

“Bu imzalar toplumumuzun insan haklarına ve demokratikleşmeye yönelik eğilimini belgeleyen bir onur belgesi olarak tarihimizdeki yerini alacaktır” diyen Nevzat Helvacı, oluşacak yeni Meclis'ten toplumun bu eğilimini en iyi bir biçimde değerlendirmesini, ayrımsız bir genel af çıkarılarak ölüm cezalarının kaldırılmasını istedi.

Hakkâri'den İsveç'e kadar uzanan çizgide toplanacak imzalar 28 Nisan 1988 günü bir kez daha Meclis'e sunulacak.

HER YIL 10 ARALIK'TA

İnsan Hakları Derneği, “İnsan hakları bilincini en geniş kitlelere yayabilme isteğiyle” 10 Aralık günü başlayan haftayı “İnsan Hakları Haftası”nı Türkiye'de ilk olarak kutluyor. 10 Aralık 1948'de İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ni ilan eden Birleşmiş Milletler, 1950 yılında bu günü “İnsan Hakları Haftası” olarak kutlama kararı almıştı. Dernek ayrıca 12-13 Aralık 1987 tarihinde Türk-İş salonunda 1. İnsan Hakları Kurultayı'ni düzenledi.

CEZAEVLERİ İLE KÜLTÜREL DAYANIŞMA

Dernek, “Genel Af” ve “Ölüm Cezalarının Kaldırılması” için yürüttüğü kampanyanın yanı sıra, yeni bir girişime hazırlanıyor. “Cezaevleri ile Kültürel Dayanışma Kampanyası” adını taşıyan bu girişim, cezaevlerini gözden gizleme ve cezaevlilerindekileri toplumdan yalıtmaya

politikasının kırılması yönünde bir adımı.

Kampanya, “cezaevlerindeki insanların dışarıyla ilişkilerinin sağlanmasına, uzun dönemde bilgi edinme, kültürel etkinliklerde bulunma gereksinimlerinin giderilmesine” yardımcı olmayı amaçlıyor. Kampanyanın ilk hedefi, hücre, blok, koğuş gibi tüm cezaevi birimlerinde ortaklaşa kullanılabilecek bir kitaplık oluşturmak. Bunun yanı sıra, cezaevinde üretilen şiir, öykü, araştırma gibi ürünlerin dışarıda oluşturulacak çevreler aracılığıyla tanıtılması ve tartışılması amaçlanıyor.

Dernek, “İnsan haklarına duyarlı herkesin” aktif bir biçimde kampanyaya katılması çağrısında bulunuyor. Bu çağrı, katılımın kitapların bedelini ödemek, makbuz karşılığı bağış yapmak ve yalnızca kitap vermek edilgenliğini aşmasını diliyor. Çünkü, “Kampanyaya katılan insanlarımızın daha etkin katkılarla cezaevlerindeki insanlarımızla sıcak ve süreklilik taşıyan ilişkiler kurmasını sağlamak, yaşama geçirilmesi gerekli bir işleyiş gereksinmesi olarak önümüzde duruyor.”

Gümrükten geçmek

Sayın Nihat Sargın ve Sayın Nabi Yağcı'nın önümüzdeki günlerde Türkiye'ye gelmesi bekleniyor. 1960'lardan beri sosyalizm, ülkemizde kendisini yasal bir akım olarak kabul ettirdi. Sosyalist partiler, Türkiye gerçekliğinin bir parçası oldu. 12 Eylül yönetimi, yasal partileri feshetmişti, ama kamuoyu ve basın da geçerli olan gerçeğin kendisiydi; toplumda temeli olan partiler yaşıyordu. Askeri mahkemeler, yasal parti yöneticilerine ağır hapis cezaları veriyordu, fakat toplum onları yasal görüyordu. Yargı uygulamasıyla toplumsal gerçekliğimiz arasındaki bu çelişme, kendi çözümünü de dayatıyordu. Sonunda gerçeklerimiz, yargıyı ve hukuku hizaya getirecekti ve şimdi Türkiye bu süreci yaşıyor.

Siyasal parti davalarında Marksizmin savunulması, "fikir suçlularının" düşüncelerini açıklamadaki kararlı tavırları ve en önemlisi birleşik bir sosyalist parti için yürütülen mücadele, yurtdışındaki sosyalistleri de ikna etmiştir. Demek ki, bu çabalar Türkiye toprakları üzerinde yürütülebilir. Hatta daha önemlisi, Türkiye emekçilerinin iktidarı için mücadele, yalnız ve yalnız Türkiye'de yürütülebilir. Çünkü iktidara gelecek olan emekçiler, Brüksel'de veya Doğu Berlin'de değil, İstanbul'da, İzmir'de ve Diyarbakır'dadır.

1980'lerin Türkiye'sinde sosyalist akımın yasallığını yeniden kabul ettirmek için yürüttüğü mücadelenin meyvaları, beklenenden de erken alınmaktadır. Çünkü daha dün kadar yasal partileşmeye yukarıdan bakanlar bile, artık gerçekçi adımlar atıyorlar. Düzenle en büyük uzlaşma, düzene verilecek en büyük ödün, en çıplak icazetlilik, yurtdışında kalmaklar ve oradan Türkiye emekçileri için programlar yapmak, yollar çizmektir. Yurtdışındaki yayınları okuduğumuz zaman, devrimci siyaset yapmak için bu topraklara ayak basmanın ve şu havayı solumanın ne kadar önemli olduğunu yeniden anlıyoruz.

Aslında Türkiye'ye gelmek, en çok Mihri Belli arkadaşaya yakışırdı. Çünkü 1960'larda sosyalist hareketin kendi yolunu kendisinin çizmesi için mücadele etti. Yurtdışındaki bütün sosyalistlerin, bütün demokratların Türkiye'ye dönmeleri, demokrasi uğruna mücadeleye önemli bir katkı olacaktır.

Türkiye'ye gelmekte kararlılık, bir uzlaşmanın ve bir icazetin belirtisi sayılamaz, fakat hayata emekçilerin penceresinden bakmamak ve gümrükten geçecek programlar yapmak, bir icazet ruhunu ifade edebilir. İçeride yapılan programlarla, içeri girmek uğruna yapılan programlar farklı olur. Çünkü bir program Türkiye'de yapılırken, "nasıl gümrükten geçiririm" diye bir kaygı taşınmıyor.

Sosyalist Parti Girişim Komitesi'nin yeni açıkladığı Program Taslağı, ideolojik bağımsızlığa büyük önem veriyor. Bu tavır, 1960'lı yılların önemli bir kazanımıdır. Türkiye emek

Türkiye'ye gelmekte kararlılık, bir uzlaşmanın ve bir icazetin belirtisi sayılamaz, fakat hayata emekçilerin penceresinden bakmamak ve gümrükten geçecek programlar yapmak, bir icazet ruhunu ifade edebilir. İçeride yapılan programlarla, içeri girmek uğruna yapılan programlar farklı olur. Çünkü bir program Türkiye'de yapılırken, "nasıl gümrükten geçiririm" diye bir kaygı taşınmıyor.

çilerinin penceresi, 2000'lerin devrimci Türkiye'sine açılır. O pencereden dünyaya baktığınız zaman, Çekoslovakya'nın ve Afganistan'ın işgalini haklı göremezsiniz. Türkiye sosyalist hareketi, omuzlarının üzerinde kendi kafasını taşımamalıdır. Çekoslovakya'nın işgalini kinamak için, önce Gorbaçov'un bu olguyu kabul etmesini beklemek, hayata bir dünya devletinin penceresinden bakmaktır. Sonra Sayın Nabi Yağcı, *Hürriyet* gazetesine verdiği demeçte, niçin Bulgaristan'daki millî baskıya karşı tavır alamıyor? Irkçı baskı, dünyanın her yerinde ırkçı baskıdır. Bulgaristan'da buna göz yumanlar, pekâlâ Türkiye'de de böyle bir

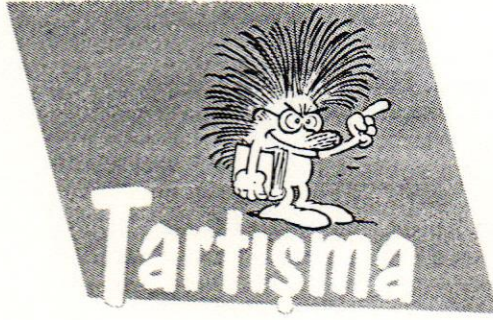
uygulamayı görmezden gelebilirler.

Sovyetler Birliği bir dünya devletidir. Dünyadaki kuvvet ilişkileri ve ekonomisinin içine girdiği tıkanma, bu süper devleti belli politikalara yöneltiyor. Sovyetler Birliği'nin özellikle Avrupa ve Çin ile daha yakın ilişkiler geliştirme çabaları, kuşkusuz gerçekçi hesaplara dayanıyor. Avrupa Topluluğu, artık SB için bir kapitalist entegrasyon değil, fakat ABD kontrolünü zayıflatabilecek bir olaydır. SB'nin AT ile ilişkilerini geliştirmek için attığı adımlar göze çarpıyor. Buna bağlı olarak, Gorbaçov yönetimi, Avrupa ülkelerinin NATO içindeki konumlarını da bir sorun yapmıyor. Moskova'nın Türkiye hakim sınıflarının dünya dengelerini kollayan kesimiyle daha sıcak ilişkiler geliştirme politikası da bu perspektif içinde bir anlam kazanıyor. Türkiye sosyalizmine gelince, bir dünya devletinin ihtiyaçlarına ayak uydurma kaygısından kurtulmak, ülkemizde emekçi seçeneği yaratılmasına katkıda bulunmak için zorunludur.

Türkiye topraklarında düşünerek yapılan programlar ile Türkiye'ye dönüşü düşünerek yapılan programlar birbirinden farklı oluyor. Türkiye'ye dönmek, mücadeleye karar vermek ve icazetten vazgeçmektir, ama programlar Türkiye'ye dönüşü kolaylaştırmak için yapılırken, düzeniçi bir karakter kazanmıyor. İçerden bakınca, sorun sosyalist akımın emekçilerle birleşmesi ve yasallığını herkese bu sayede kabul ettirmesidir. Ama dönüş olayı, eğer zihnin bütünü işgal edecek olursa, Türkiye hükümetinin zararsız sayabileceği programlar oluşturmak, herşeyin önüne geçebilir.

Türkiye'ye gelmek, Türkiye'de olmak için bir adımdır. Ama bu adımı ancak ideolojik bağımsızlık ruhu anlamlı ve verimli kılar. Artık kimse uluslararası alanda, ideolojik bir yol göstericinin propagandasını yapamıyor. Ama bu hastalıktan kurtulmak için bile, uluslararası bir işaret gerekmiştir.

TBKP önderlerinin Yeşilköy'e inmeleri, sosyalizmin çok temel ilkelerini yeniden tartışma gündemine getirecektir. Ama ilke sorunları ile haksızlıklara karşı mücadelenin gereklerini birbirine karıştırmamak doğru olur. Nihat Sargın, Nabi Yağcı ve arkadaşlarının yüzyüze gelebilecekleri uygulamalar (karşısında düşünce ve örgütlenme özgürlüğünü savunmak, bir demokrasi görevidir.

Komünist Parti

RASİH NURİ İLERİ

Birinci TİP'den sayın arkadaşlarım Dr. Nihat Sargın ve Nabi Yağcı 12 Eylül darbesinden sonra yurda 16 Kasım 1987 günü döndüler... ve kızılca kıyametler koptu. TBKP günlerdir bütün gazete ve dergilerin manşetlerinden inmedi, böyle bir olayın eşine Türkiye tarihinde rastlanmamıştır.

Kurtuluş Savaşı Türkiye'sinde kurulan ilk siyasi parti olan, Mustafa Kemal Paşa'nın kurduğu Komünist Parti hariç tutulursa. Bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'mizde de komünistler her zaman legal parti kurma çabası içinde olmuşlardır, olamayınca yeraltına itilmek zorunda kalmışlardır. 1919'da İstanbul'da Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası (Dr. Şefik Hüsnü, Ethem Nejat), 1920 Ankara'da Halk İştirakiyun Fırkası, 1946 İstanbul'da Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi (Dr. Şefik Hüsnü) TKP'nin legal partileridir.

Son günlerdeki polemikler nedeniyle bir noktayı daha vurgulamak gerek. Gizli bir parti ile kanunsal bir partinin en büyük farklarından biri de programlarında belirir. Kanunsal partiler, kanun düzenini ne kadar zorlasalar da kanun çerçevesinde kalmak zorundadırlar, amaçları, kuruluşları, işleyiş biçimleri günün kanunları çerçevesinde olmak zorundadır. Bu nedenle de işte bu parti sulandırılmış bir partidir, revizyonisttir gibi bazı eleştiriler çoğu kez yere basmamaktadır. Benim bildiğim kadarıyla da sözü edilen partinin programı yok, program tasarısı vardır. Yine de bu tasarı şüphesiz ki eleştiriye açıktır. (*) Bu da Türkiye sol eğilimleri arasındaki devrimcilik açık artırmasını pek olumlu karşılamamak için bir nedendir. Üstelik yapılan bütün kurgularla ve dünya kamuoyunun tepkisine karşı günlerdir süren gözaltı ve sorgulama bence birçok sol eğilimi kontrpiyede bırakmak-

tadır. Hattâ diyebiliriz ki, akıllı bir iktidar bu arkadaşların gelişi karşısında kendilerini ilk günü serbest bırakır, gerekiyorsa ertesi günü savcının karşısına çağırıp tutuksuz olarak davalarını gördürebilirdi; bu, böyle bir iktidar için en iyi bir demokratik niyet göstergesi olabilirdi ve hattâ "muvazaa" diyenlere bir tutamak da sağlanmış olurdu. Politik iktidar bu ucuz fırsatı kaçırmıştır.

Kanunsal nedenler ise bana pek ciddi gelmemektedir. Örneğin 141 ve 142. maddeleri ele alalım. Bilindiği gibi bu maddeler İtalya'nın faşist rejimi koruma kanunundan tercüme edilmişlerdir, oysa savaş sonrasında İtalya'da bu maddeler yürürlükte iken İtalyan Komünist Partisi kurulmuş ve memleketin en güçlü iki partisinden biri olmuştur. İtalyan hukukçuları basit bir yorumla maddeleri etkisiz kılmışlar, "suç rejimi devirecek güçte silah depo etmek ve fiilen teşebbüse geçmekle oluşur" yorumunu getirmişlerdir. Böylece maddeleri kaldırmak değil, yorumlamak bile yeterlidir.

"Politik" diyebileceğim Ceza Kanunu maddeleri ve de onların uygulanışı politik iktidara bağlıdır, görece kavramlardır. Zaten takibat başlamanın Başbakan Özal gelirlerse gözaltına alınacaklarını açıkça söylediği gibi iş adliyeye intikal edince önce Cumhurbaşkanı, sonra da Başbakan açıkça bu konudaki kanaatlarını televizyonda belirtmişlerdir; bu ise açıkça kanuna aykırıdır veya değilse böyle bir kovuşturmanın politik niteliği vurgulanmış olur.

Bu iki arkadaşımızın gözaltına alınışları üzerine en yüksek makamlardan "kışkırtma", "memleketin itibarını düşürmek için tertip" gibi sözler kullanıldı, bu da bence tam tersine oldu, eğer siyasi iktidar yukarıda belirttiğim gibi daha politik davranıyorsa, hükümet dışı karşı büyük bir yatırım yapmış olurdu. Demek ki, "memleketin itibarını küçük düşürmek" hatası, yabancıları iş işlerimize karıştırmak hatası bambaşka yönden oluşmuştur, buna politik iktidar neden olmuştur.

Bir nokta daha, diyorlar ki, "Komünist partisine izin verilirse, faşist ve İslamcı partilere de izin vermek gerekir; memleketimizin şartları buna elverişli değildir." Benim bildiğim kadarıyla faşist ve İslamcı partiler bugün mevcuttur, üstelik seçimlere katılıyorlar. Daha dün, Ülkücülerin bir davası idam cezalarıyla sonuçlandı. Erbakan ise açık seçik fikirlerini söylemektedir. Kahramanmaraş katliamını, Konya mitingini daha unutmamak, Cumhurbaşkanımızın bu konulardaki sözlerini de unutmamak, iddianameler ise ortada.

Gelelim komünist partisine... Kanunun öngördüğü sayıda ve nitelikte vatandaş, bir program ile yetkili makamlara gidip parti kurma teşebbüsünde bulunsalar, aynı programa komünist yerine sosyalist sözcüğünü koysalar ne fark olur. Yok sizin niyetiniz kötü mü denir? Denebilir mi? TKP yerine TBKP koysalar veya TSEKP koysalar ne değişir? Adalet Partisi'nin 27 Mayıs'tan sonraki seçimlerde "gözümüze bakınız anlarsınız" dediği gibi hareket etseler ne yazar? Yok ona da itiraz edilirse, olay değil niyet üzerine iş

görülürse, demokrasi bunun neresinde kalır? Doğulu kurnazlıktan artık vazgeçme zamanı geldi, geçti bile.

Bütün mesele şekilsel bir anayasa sorunu mudur? Ceza Kanunu, Siyasal Partiler Kanunu sorunu mudur, hiç sanmam. 1961 Anayasası'na göre de TİP'in yani bir sosyalist partinin kurulamayacağını 1961'de yazmışım; kuruldu, Anayasa'nın en büyük savunucusu oldu. Aynı anayasanın dibacesine göre Adalet Partisi DP'nin devamı olarak her an kapatılabilirdi, aksine iktidara gelip Anayasa'yı uygulatmamayı başardı. 12 Eylül Anayasası'nın hangi ilkesi ayakta, milletvekillerinin transferi mi önlendi? Saymak boşuna, bazı kanun maddeleri zamanla uygulanmaz, geçersiz olur, bu da bir hukuk kuralıdır. Öyle ise sorun nedir? Bence tek sorun bazı sınıf ve zümrelerin vehim ve korkularından ibarettir. Yoksa iki kişinin uçaktan inip kuracakları bir parti rejimi tehlikeye düşürecekse, iş o raddeye geldiyse, komünist hareket o derecede güçlüyse, zaten korkunun ecele faydası yoktur... Hayalet korkularından kurtulacak yaşa geldik sanırım.

Ben yurda dönen iki arkadaşına karşı hayranlık duyuyorum. Tutuklanacaklarını biliyorlardı geldiler. İşkence edilebileceklerini biliyorlardı geldiler. Şunu da unutmayalım; işkence sadece dayak, falaka, elektrik değildir, çok çeşitleri vardır... Yıllarca hapsedilebileceklerini biliyorlardı geldiler. Parti kurma izni verilse de az sonra bir askerî darbe veya bir tutuklama furysı ile yine aynı şeylerin başlarına gelebileceğini bile geldiler, cesaretlerine selam. Selam çünkü onların böyle davranmalarına hiçbir zorunluk yoktu, rahatları yerinde idi. Sadece memleket hasreti, memleket sevgisi vardı. Gelmelerinin başka mantıklı izahı olamaz. Kanunları zorlamak ise tabii bir haklır.

Hâkim sınıflar da, keskin devrimciler de birbirine zıt fakat aslında aynı kapıya gelen temel bir hata ediyorlar. Marksizm-Leninizm kurulduğu günden bugüne dek anarşizme ve de darbeciliğe karşı sürekli bir savaşım vermiştir, çünkü bu kavramlar bilimsel yönden yanlıştır. Bir örgüt kendine Marksist-Leninist ve de komünist dese de, öyle olduğunu sansa da, anarşik çözüm ararsa doktrine aykırı hareket ediyordur. Bu, bazı ahvalde meşru savunmanın sözkonusu olmadığı manasına gelmez. Ancak böyle hareketlerin yorumlarını yaparken bunların devrim yolunda bir adım atıldığı sanılmamalıdır, savunma başka şeydir, taarruz bambaşka bir şeydir. Hiçbir parti ihtilal yapmaz, yapamaz, memleketlerin sosyal şartları bazı tarihsel şartlarda ihtilalci durumlar yaratır. Örneğin büyük burjuva ihtilalinin beşiği Fransa'da ihtilalci durumlar ancak 1848, 1871, belki de 1968'de belirmiştir. İlk ikisinde zaten olanakları yoktu, üçüncüsü çok kural dışı başladı, ondan yararlanacak parti çıkmadı. Şunu söylemek istiyorum, bir ülkede bir parti ihtilalci bir durum yaratamaz, ancak güçlü ve kararlı bir partinin varolup olmaması o ihtilal-

iki kişinin uçaktan inip kuracakları bir parti rejimi tehlikeye düşürecekse, iş o raddeye geldiyse, komünist hareket o derecede güçlüyse, zaten korkunun ecele faydası yoktur... Hayalet korkularından kurtulacak yaşa geldik sanırım.

ci durumun kullanılmasını sağlayabilir veya 1919 Almanya'sında olduğu gibi ihtilalci durum geçişirilir, yenilgiye varılır. Bu söylediklerim partilerin rolünü küçümsemek anlamına gelmez, sınırlarını gösterir. Partinin bir görevi de gerektiğinde kitleleri dizginleyip onların bir provokasyona gelmelerine engel olmaktır. Devrim ise mutlaka kanlı olmaz, örneğin Sovyet askerlerinin bulunmadığı Çekoslovakya'da komünistler 1948'de kansız olarak iktidara geldiler, çünkü ordu ve polis onlardan yana idi ve Cumhurbaşkanı Beneş Koalisyon hükümeti istifa edince hükümet kurma görevini komünistlere verdi.

Cumhuriyet Türkiye'mizde, ne derlerse desinler, bugüne dek devrimci bir durum olmamıştır. Partinin asıl, esas görevi işçi sınıfını bilinçlendirmek, eğitmek ve örgütlemektir, bu ise hiçbir şekilde kendiliğinden bir suç teşkil edemez. Demokrasi, bağımsızlık ve sosyalizm için savaşım uygar dünyada en doğal bir hak, bir görevdir. Bu halkın bütün sınıf ve zümreleri için, memleketin kalkınması için, dengeli bir gelişme için bir önkoşuldur. □

(*) Cumhurbaşkanı konuşmasında, "TBKP Kıbrıs'tan askerlerimizi çekmek istiyor" dediler. Bu bence açık bir yorum hatası. Bildiğim kadarıyla TBKP Program Taslağı Kıbrıs'tan tüm askerî güçlerin çekilmesini önermektedir: İngiliz üslerinin, Amerikan tesislerinin, Yunan kuvvetlerinin, Rum bölgesi silahlı güçlerinin ve bunlarla aynı zamanda Türk Silahlı Kuvvetleri'nin çekileceği, federatif, barışçıl bir Kıbrıs öneriyor ki, bu bambaşka bir şeydir. Nasıl ki, bu olamayınca çifte Enosis de değişik bir çözüm olabilirdi.

Hukuk dışı yasa

TKP ve TİP genel sekreterlerinin gelişi, nendense "tam seçim zamanı neden geldiler?" gibi spekülasyonlara yolaçtı, ama Türkiye'nin iç politikasından çok dış politikasını etkileyecek bir olay olması muhtemeldir. Avrupa'yı 1980'den beri ilgilendiren "Türkiye'nin demokratikleşmesi" süreci, Avrupa Topluluğu'na üye olmaya adaylığımızı koyduğumuzdan beri orası için daha da ilginç ve önemli hale geldi.

Sekreterlerle birlikte gelen Avrupalı grup, gözaltına alınma tarzını gözlemledikten sonra görüştüğümüzde, epey endişeli bir havadaydılar. Yasalarımızın böyle olabileceğini mantıkla kavramakta güçlük çekiyorlardı. Polisin vaziyet etme üslubuysa büsbütün şok olmuştu. Topyekün "komünistlik"le suçlanmışlardı, Türkiye'nin geleneklerine uygun olarak. Ama aralarında din adamları da vardı ve bunlar da ötekilerden daha az etkilenmemişlerdi.

Biz Türkler bağımsızlığımıza pek düşkünüzdük ve yabancıların işlerimize karışmasından hoşlanmayız. Bütün bu titizliğimize rağmen, geçen yüzyıldan beri yabancılar durmadan işlerimize karışmış, dahası bütün önemli politikalarımızı belirlemişlerdir. Bu durumda, yalnız "daha çok demokrasi olsa" dedikleri zaman bizdeki bu bağımsızlık tutkusunun coşması, "işimize karıştırmayız"ı ispatlamak için gereksiz sertliklere kalkışmamız, gerçekten bir tuhaf. Yalnız anti-demokratik ve hoyrat olmakta bağımsızız herhalde.

Ancak bağımsızlığın bu türüsü, Avrupa Topluluğu'na girmemiz için o kadar da uygun değil. Bunun hattâ "formel" denebilecek koşulları var. Uyup uymamakta tam özgürlüğe sahibiz. Ama koşullara uymadığımız zaman adamların da bize itiraz etme özgürlüğü var. Bundan dolayı da onlara kıyamayız. Girmek isteyen biziz. Onlara kızma hakkımız olmadığı gibi, gelip bu konunun gündeme konmasına yolaçtılar, provokasyon yaptılar, diye, TKP ve TİP genel sekreterlerine öfkelenmemiz de pek anlamlı olmaz. Avrupa'nın ilgili kişileri bizim mevzuatı unuttuysalardı da, bu vesileyle hatırlamış olmaları sanırım. Bu mevzuatı, özellikle 1980'den beri, kimseye unutturmayacak şekilde uyguluyoruz zaten. Nihat Sargın'la Nabi Yağcı gelse de, gelmese de, bu gibi konularda pek unutkan veya dalgın sayılamayacak Avrupalılar herhalde bu mevzuata ilişkin kuş-

kularını gerekli zamanlarda dile getireceklerdi.

Refakatçi heyete, biraz güçlük çekmekle birlikte, sekreterlere uygulanan prosedürün yasal bakımdan çok da aykırı olmadığını anlatmaya çalıştık. Olanın garipliği yasadışı uygulama yapılması değil; yasanın böyle olması. Şüphesiz başka bir anlayış, başka bir yaklaşım olabildi; o zaman, Batı'dan gelenleri dehşete düşüren görüntüler olmazdı. Ama bunlar ne olsa ayrıntıda kalan konular. İşin özü değişmeyecekti. Gene gözaltı, gene sorgu vb.

Çünkü bu ülkede TKP üyesi olmaktan mahkûm yüzlerce insan var ve birçoğu halen hapiste. TKP genel sekreterinin kendisi bunun dışında kalmaz. Zorunlu olarak mahkemeye çıkacaktır; çıkınca da, eldeki yasalara göre, "ben TKP genel sekreteriyim" diyen biri mahkûm olacaktır. Öte yandan, bizce ne kadar tartışılır biçimde olursa olsun, TİP de yasadışı sayılmış, böylece eldeki TİP üyeleri mahkûm edilmiştir. Nihat Sargın da bu partinin yöneticisidir.

Onun için, yapılan muameleye özünde yasa dışı dememize imkân yok. Bu durum, asıl önemli soruyu gündeme getiriyor. Bizim yasalarımız ne kadar yasal ya da hukuki? Daha birkaç zaman öncesine kadar, örneğin, "geçmiş eleştirilemez, tartışılmaz" diye bir yasa vardı memlekette. Bu da, yasa olmasına yaysaydı, ama hukukla bir ilgisi yoktu.

Bu da, yukarıda değindiğim bir konuyla aynı hesap. Hukuka uymayan yasalara sahip olmaktan özel bir zevk alan bir toplum olabiliriz. Burada da özgürüz. Ama başkaları bizim bu zevkimizi paylaşmak zorunda değil; dolayısıyla yasalarımızı hukuki bulmak zorunda değil. Bunun da çok kolay tahmin edilebilecek sonuçları var.

Bir ara, 141-142 ve 163. maddelerde değişiklik yapılması hükümetçe düşünülmüyordu. Buradan çıkış da böyle bir olayda yatıyor sanırım. Yasa kalkar veya değişirse, geriye doğru da işler ve bu "suçu" önceden işlediği iddia edilenlerin davaları da, mahkûmiyetleri de düşer.

Bu olmazsa, Nihat Sargın ve Nabi Yağcı da yurt özelemlerini bir özel tip Türk cezaevinde giderirler. Avrupalılar bu işin hikmetini bir türlü anlayamaz. Ama biz, hikmetini çok iyi anladığımız 141'lerimizi, 142'lerimizi bağrımıza basar, ilelebet onlarla yaşarız. □

Murat Belge

GELENEK

GELENEK KİTAPINDIZI ARALIK 1987

ARALIK 1987

İRKİYE SOLU : YÖNELİMLER
VE PERSPEKTİFLER

- GÜNDEM : TBKP PROGRAM
TASARISI ÜZERİNE
- SOLDA DURUM SAPTAMASI
VE PERSPEKTİFLER
- EKİM'DEN NE
ÖĞRENİYORLAR?
- İKTİSAT VE YÖNTEM
ÜZERİNE
- ŞİLİ : MÜCADELE HANGİ
NOKTADA?
- SU DA YANAR :
YA KUŞAKLAR VE UMUTLAR...

TÜSTAV
TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

GELENEK

GELENEK KUTUPHANE ARALIK 1987

ARALIK 1987

TRKİYE SOLU : YÖNELİMLER
VE PERSPEKTİFLER

- GÜNDEM : TBKP PROGRAM
TASARISI ÜZERİNE
- SOLDA DURUM SAPTAMASI
VE PERSPEKTİFLER
- EKİM'DEN NE
ÖĞRENYORLAR?
- İKTİSAT VE YÖNTEM
ÜZERİNE
- ŞİLİ : MÜCADELE HANGİ
NOKTADA?
- SU DA YANAR :
YA KUŞAKLAR VE UMUTLAR...

GÜNDEM: TBKP PROGRAM TASARISI ÜZERİNE

TKP bugün açıkça ortaya çıktığı gibi tarihinin büyük bölümünü sınıfa kök salmış, bir programı siyasal pratikte de savunabilen bir örgüt olarak yaşamadı. Parti tarihi yazılabilse, bu dönem sınırlı sayıda özverili insanın giderek küçülen bir çevre halinde, daha çok polisiye olaylarla sınırlı yaşantıları ile belirlenirdi.

73 "atılım"ından sonra, 77 yılında üçüncü program ortaya sürüldü. On yıl sonra da bir diğer program tasarısı. Önce el altından, sonraları da birçok legal yayında ayrıntıları tartışıldı. *Tercüman* dışındaki gazete ve yayın organları nihayet Avrupa'dakilerine benzer bir "Komünist Partisinin" Türk siyasi hayatına legal olarak girme olasılığına zımni bir onay gösterdiler. TKP ve TİP dışındaki diğer sol örgütler ve çevrelerse, daha sol bir konumda olmalarının sonucu olarak (eski SDP ve TİKP'nin artık kapitalist düzenin sınırlarını aşmak isteyen türden "sol-lar" olmadıkları eklenirse, Türkiye solunda TKP ve TİP'in daha sağında bir siyasi çizgi bulunmuyor) zaman zaman siyasi tartışma sınırlarının ötesine geçen tepkiler verdiler. *Gelenek* sosyalist politika ve ideolojinin özünden taviz vermeye eğilimde olmasına karşın, bir "program tasarısına" gösterilecek ilk tepkinin bir *program tasarısı eleştirisi* olması gerektiğini düşünmektedir. Yine doğaldır ki, TBKP program tasarısındaki eğilimler TKP ve TİP'in şu ana kadarki tarihsel eğilimlerinden ya da ideolojik/teorik üretiminden ayrılamaz. Fakat yine de bir örgütün programatik eleştirisi ile ideolojik-siyasal eleştirisi birbirlerine özdeş değildir. Program programdır; program tasarısı da ne eksiği ne fazlasıyla bir tasarıdır. Geleneksel solda da eleştirinin bir üslubu, bir adabı vardır, olmalıdır.

TBKP program tasarısı büyük ölçüde TİP'in 1978'lere kadar taşımaya çalıştığı ancak pratikte yükünü kaldıramadığı sosyalist siyasetin reddi ile, eski TKP programının burjuva hukuksallığına sığabilecek tarzda revize edilmesi sonucu belirlenmiştir. Ne ana tezler, ne terminoloji bilimsel sosyalizmin ana tezlerinden ve terminolojisinden ilham almamıştır. Program tasarısı, bu haliyle ve 50 sayfaya yaklaşan hacmiyle bir parti programı değil, TKP ve TİP'in Avrupa-Komünizmini yeniden üretmelerinin gerekçelerini sıralayan ve herkesin doya doya ezberlediği bir *gerekçeler belgesi* sayılabilir.

TKP ve TİP Avrupa Komünizmini yeniden üretmeye çalışırken, gerçekten çok büyük gaflar yapmaktadır. Muhtemelen ideologlarının yetersizlik ve sorumsuzlukları sonucu, zaman zaman Avrupa Komünizminin sınırlarını aşan "yönelimler" bile görülüyor. Başta da belirtildiği gibi amacımız dar anlamda bir "program taslağı"nı ele almak olmasına rağmen, söz konusu vahim yaklaşımların örneğini vermek istiyoruz. TBKP'nin "yeni yaklaşımlar"ının özünü, şu sözlerden çıkarsamak mümkündür: "Marks, Engels kendilerinden önceki insanlık düşüncesine nasıl yaklaştıysa. Lenin Marksizme nasıl yaklaştıysa, bugün de Marksizm-Leninizm'e öyle yaklaşılmalıdır."

Türkiye solunun genel ideolojik geriliği varsayımıyla bile, böyle yaklaşımların hesabını vermek "komünist" adını taşıyan bir kuruluş için mümkün değildir. Bir kere, Lenin'in kendinden önceki Marksist mirasa yaklaşımı ile Marks ve Engels'in kendilerinden önceki düşünce birikimlerine yaklaşımlarını aynı çerçevede değerlendirmek, Marksist teori ve pratiğin gelişimi sürecinden hiçbir şey anlamamış olmak demektir. 19. yüzyılda Marksizmin ortaya çıkışı, bundan önceki düşünce birikimine göre *niteliksel bir ayrışmayı*, bir *kopuşu* ifade eder. Lenin'in 19. yüzyıl Marksizmine yaklaşımı ise, kesinlikle bu içerikte *global* bir kopuşu ifade etmez. "Marksizm-Leninizm" ifadesinde "Leninizm" sözcüğünün varlığı teori ve pratiğin gelişimini, aynı sözcüğün baştaki "Marksizm" sözcüğü ile birlikte kullanımı ise, sürekliliği ve bütünlüğü ifade eder. Önce, bunun öğrenilmesi gerekiyor.

Model olarak "Marks, Engels'in kendilerinden önceki insanlık düşüncesine yaklaşımlarını" almak ise çok daha vahim bir tutumdur. Bu, düpedüz bir sistemin reddi ile eş anlamlıdır. Avrupa'da, Marksist formasyonlarını geliştirme fırsatı bulamayanlara hatırlatıyoruz: Marks ve Engels'in sözelimi spekülative Alman felsefesine, Ricardo ekonomi po-

litiğine ve utopyacı Fransız sosyalizmine yaklaşımlarında Marksist sistemin niteliksel bir kopuş olmasını sağlayan inkâr, sürekliliğe rağmen ve onunla birlikte belirleyici ögedir. "Marks ve Engels kendilerinden önceki insanlık düşüncesine nasıl yaklaşıtlarsa, biz de Marksizme öyle yaklaşacağız" demek, inkar yanı belirgin, aynı zamanda niteliksel kopuşu ifade eden yeni bir sistem kuracağız demektir. Bu durumda TBKP önderlerinin Marks'ın Hegel'e yaptığı gibi "başşağı çevrilecek" sistem aramalarına hiç şaşmamak gerekiyor. Bu sistem Marksizmin kendisi olsa bile...

Yeni program taslağında yer alan "işçi sınıfını kendisi ve başkaları için bir sınıf durumuna getirmek" hedefi de, yeni yaklaşımların bir uzantısı olsa gerek. "İşçi sınıfını başkaları için bir sınıf durumuna getirmek" hedefi, daha doğuşunda "işçi sınıfının kurtuluşu tüm insanlığın kurtuluşudur" diyen bir sistemi cepheden sorgulamak ve yadsımak demektir. Bunun çok ciddi ekonomik, siyasal ve felsefi temellere dayanması gerekir ve "yahu ne yapalım yoldaşın biri yazmış işte" diye geçiştirilecek bir husus değildir. Yine de bilerek yazılmışsa "Büyük toprak sahipleri, büyük ve tekelci burjuvazi dışındaki tüm sosyal güçlerin sosyalizmde varlık perspektifleri vardır" diyebilen bir programın, işçi sınıfını burjuvazinin diğer kesimleri ve zengin köylülük için de "sınıf olmaya" ikna etmeye çalışacağı bu sözlerden ortaya çıkmış oluyor.

Söylediklerimizin "sektecilik" olarak yorumlanacağı şimdiden bellidir. Nitekim TBKP programı kime yönelik olduğu pek fazla anlaşılmayan bir "sektecilik" eleştirisi ile başlıyor. Bu hedefi belirsiz eleştirir, gerçekte, TBKP çevresine yönelmiş ve yönecek tutumlara karşı körü körüne yapılan savunma atışları olsa gerek. Bu savunma tavrı program tasarısının bütününe damgasını vuran mülayimliğe, okuyanların duya bileceği tepkiyi tamponlamayı amaçlıyor.

Program tasarısı "evrensel insanlık sorunları", "barış koalisyonu", "çağdaş uygarlık düzeyi", "kent yoksulları", "yenilenme" gibi Marksist literatürdeki yeri ve içeriği muğlak kavramlarla doludur. Kavramsal birlikten ve sosyalist terminolojiden yoksunluk, sadece biçimsel bir sorun olmayıp, çeşitli siyasal eğilimlere değişik ve çok yönlü çağrışımlar yapma ve onay alma kaygısından kaynaklanmaktadır. Program tasarısı, bu yönüyle işlevseldir; fakat gereksiz hacmiyle bir parti programı olmaktan uzaklaşmaktadır.

Devrim - Strateji - Demokrasi

Programın en ciddi tıkanıklıklarından biri, siyasal-teknik terminolojideki kavramları bir ve aynı anlamda kullanmaması, birbirine geçirilmesidir. Programda taktiksel strateji, "stratejik aşama", "yenilenme programı", kimi yerde devrim sürecinin kendisini, başka yerde bir aşamasını çoğunlukla da devrim ile ilişkisi olmayan bir "reformlar paketi uygulama dönemi" ifade etmektedir.

TBKP, TKP'nin 77 programındaki "ileri demokrasi" ve "ileri demokratik devrim" biçimindeki aşamacılığı giderek daha ileri götürmüş, devrim perspektifi çoğalttığı aşamaların ötesinde tümüyle likide olmuştur. Artık aşamaların içerisinde de basamaklar söz konusudur. Burjuva hükümet değişiklikleri, devrim aşamalarında bir yer tutar olmuştur. TBKP'nin programında geçen "stratejik aşama"nın sosyalist devrimdeki önceki bir aşama mı, yoksa ileri demokratik devrimden önceki bir geçiş süreci mi, yoksa burjuva demokrasisinin genişletilmesi etaplarından biri mi olduğu açıklanmamıştır. Okuyanlar, bu soruların cevabını Haydar Kutlu ve Nihat Sargın çevresinin genel ideolojik yapısını düşününce bulabileceklerdir. TBKP programı tasarısında, stratejik aşama "barış ve demokratik yenilenme"dir. "Yenilenme"nin proletaryanın öncülüğünde mi olacağına ilişkin uyanabilecek soruların cevabı aynı bölümde yarım-ağızla verilmektedir. Bu "demokratik yenilenme", burjuvazinin bir hükümet değişikliğine tekabül etmektedir. Örneğin ANAP hükümetinin "muhalif partiler" tarafından oluşturulmuş bir koalisyon ile ikame edilmesi program tasarısının bu bölümünü geçersizleştirecektir. Demek ki bir "komünist partisi", böyle bir durumda program değiştirmek zorunluluğunda kalabilecektir. Öte yandan eğer bu "barış ve demokratik yenilenme" bir devrim sürecinin başlangıcı ise, ortaya daha ciddi sorunlar çıkmaktadır. Çünkü TBKP'nin devrime yaklaşım biçimi, "demokratik, çoğunlukçu ve politik demokrasi zemininde"dir. Bu ilkelerin sosyalizmin ilkeleriyle ilişkisi son derece inorganiktir; üstelik yukarıdaki devrim zemini, proletarya ve müttefiklerini devrimin inisiyatifi yüklenmekten alıkoymakta ve bu inisiyatifi siyasal demokrasi kuşu hangi burjuva siyasal temsilci kurumun başına konmuşsa, ona yüklemektedir. Bu tutum ise sosyalist literatürde "teslimiyetçilik"ten başka bir isimle adlandırılmıyor. Tabi eğer bu terim de "eskimiş" sayılıyorsa...

Tasarıya göre proletaryaya ve komünistlere düşen, "devlet aygıtla-
rını barış ve demokratik yenilenme programı yönünde etkileme" gö-
revidir.

Zaten bu ifade de proletaryanın ve komünistlerin, devleti "dışarı-
dan etkileme" gibi iktidara ortak olmayı bile gerektirmeyen bir konu-
muna denk düşmektedir. Bu, *aczin programlaştırılması*dır. Herhangi
bir siyasal hareketin iktidara gelmeyi gözetmeden hedefler ve görevler
saptaması, daha açıkçası *başkaları için* program yazması, *acizden* baş-
ka bir terimle adlandırılmaz.

Gerçekte TBKP program tasarısında hedeflenen stratejik aşama
"burjuvazinin bir grubunun hegemonyasında kurulan iktidar blokları-
nı" burjuvazinin bir diğer grubu lehine değiştirmekten ibarettir. Pekli
hangi grup aleyhine, hangi grup lehine?

Program tasarısında, tüm muğlaklığa ve kavram kargaşasına rağ-
men, bu sorunun yanıtı az çok bellidir. TBKP program tasarısına göre
egemen sınıf "bağımlı, tekелci-militarist oligarşi"dir. Dolayısıyla, ikti-
dara gelmesi gereken burjuva kesimleri, bağımlı ve tekелci, militarist ve
oligarşik olmayanlardır. İşçi sınıfının ve sosyalist devrim perspektifi
içerisindeki müttefiklerinin dışında hangi burjuva sınıf veya katmanın
bu inisiyatif ve özelliklere sahip olduğunu tartışmak ve "birilerinin"
böyle olduklarını kanıtlamak ise TBKP program tasarısının yazarlarına
düşüyor... Ancak, şu kadırı söylenebilir:

1) Kapitalizmin gelişmesi burjuva sınıfını kendi içerisinde bölüp,
kısmi çelişkiler doğururken, bölünenler arasında karşılıklı bir bağımlı-
lık da yaratır. Emperyalist dönemde kapitalist sınıfın ulusal-işbirlik-
çi, bağımlı-bağımsız, militarist-anti-militarist kesimlerini iktisaden
birbirlerinden soyutlamak mümkün değildir. Sektörler ve tekil kapita-
listler, hatta orta ve küçük burjuva katmanlar arasındaki ilişkiler dışsal
ilişkiler değildir. İsteyen Türkiye'de kimler oldukları bilinen birkaç tek-
kelci grupla, küçük ve orta sermaye gruplarının birbirlerini koşullayan,
karşılıklı olarak birbirlerini yaratan ve varlık temellerini oluşturan iliş-
kilerini inceleyebilir. TİP'in yakın dönemde kaybedilen eski genel baş-
kanının *Gelenek*'in 12. kitabında yer verdiğimiz yazısındaki tezler, isteyenler için böyle bir araştırmaya giriş teşkil edebilir...

2) İşçi sınıfının siyasal arenada varlığını ortaya koymasından, ta-
rihini vermek gerekirse 1848'den beri kapitalist toplumlarda burjuva
siyasal hareketler ve üstyapı kurumları, salt burjuvazinin iç çelişkileri-

ne bağlı olarak şekillenemiyor. Demokrasiden faşizme, askeri diktalar-
dan, oligarşilere kadar tüm devlet biçimleri burjuvazinin *bütünlüğünün*
savunulması gereklerine göre şekilleniyor. Dolayısıyla işçi sınıfının ve
sosyalistlerin mülk sahibi sınıflar arasından müttefik aramalarının, ya
da burjuvazinin herhangi bir kesimine "ilerici" misyonlar tanımlarını-
nın ciddi hiçbir nesnel zemini bulunmuyor.

3) Türkiye, bu genel yasalara istisna teşkil edebilecek derecede
kapitalizmin azgeliştiği bir "muz cumhuriyeti" değildir. Türkiye'de
siyasal gelişmeler modern sınıfların mücadelesiyle belirlenmektedir.

İttifaklar ve Siyaset

TBKP program tasarısı işçi sınıfından ve öncüsünden aldığı mis-
yonları kime devrediyor? Birkaç fanatik faşist eskisinin dışında, he-
men herkese... Tasarıda toplumdaki tüm sınıflar ve siyasal çizgiler tara-
fından a priori reddedilecek hiçbir talep veya ilke yoktur. TBKP prog-
ram tasarısı yazıcıları da bunu biliyorlar; "ulusal ekonomiye katkıda
bulunan işadamları" barış ve demokratik yenilenmenin toplumsal güç-
leri içinde sayılıyorlar. Demokrasi ve barışın sınıf mücadelesiyle ve bu
mücadelenin sonuçlarıyla, hele ki sosyalizmle herhangi bir ilişkisi ku-
rulmuyor. Demokrasi sınıfsallıktan uzak, herkesin tuzunun olduğu bir
çorbaya benziyor. Büyük kapitalistler bile demokrasiden yana oluyor-
lar. Sonuçta TBKP büyük burjuvaziye, bir komünist partisinin progra-
mı olması planlanan bir metinde akıl öğretmektedir: "Barış ve demok-
rasinin kazanılması küçük-büyük bütün sanayici ve işadamlarının çı-
karlarıyla uyum halinde" görülmektedir. Böylece SHP'den sonra
TBKP'nin de sanayici ve işadamları derneğine iyi niyet ve güven ziya-
retleri düzenlemesi gereği doğuyor. Tek sorun, evsahiplerinin daha mi-
safirperver olabilmelerine iniyor...

Bu kesim, tasarıda varsayılan tek müttefik değildir. Yine son de-
rece tehlikeli bulduğumuz bir diğer yönelim de, İslamcı-gerici militan
hareketlenmelerin "anti-emperyalist yönlü çıkışlar yapan dinsel akım-
lar" olarak nitelendirilmesidir. TBKP program yazıcıları, Türkiye'de
faşist hareketin mutlaka Türkes'in komandolarından ibaret olması ge-
rektiğini varsaydığı için, İslamık gericiliğe demokratik nitelikler atfe-
derek tarihsel bir *günah* işlemektedirler. Daha önce söylendiği için,
tekrar etmek yerine aktarıyoruz: "Türkiye solu mizah üretmekten vaz-

geçmelidir. Bir zamanlar bir TUDEH vardı. İran'da yaşanan trajediyi hafife aldı. Fiziki olarak neredeyse yok edilirken, bütün dünya televizyonlarında traji-komik bir oyunun baş aktörlüğü ne yazık ki bu partiye düştü." ("Gündem: Gericiiler 'İlericiler' ve Zemin Yanıt", *Gelenek* 5 Mart 1987 içinde, s. 8) "Türkiye'de sistem bugün iki ideoloji ile entegre edilmektedir. Yalnızca siyasal üstyapıya baktığımızda burjuvazinin farklı siyasal kadrolaşmalarında Kemalizm ile dinci ideolojinin, değişik biçim ve dozlar halinde bir ortak dilin ortaya çıkmasını sağladığını görüyoruz. Kemalizmin inkarına yönelen İslamcı partiler, hem kapitalist sistem ile önemsiz sayılamayacak bağlar geliştirdikleri hem de siyasal yapının bir bütün olarak dinci ideoloji ile de şekillenmesi nedeniyle söz konusu entegrasyona dahildirler." (a.g.y, s. 9)

TBKP program tasarısında bu söylenen güçlerin hiçbirisi eksik kalmıyor. TKP'nin burjuva ideolojileriyle koparamadığı göbek bağına yeni partinin de son derece sadık olduğu anlaşıyor. Sınıflar mücadelesindeki konumu bilinen Kemalizm, elçabukluğuyla müttefik bir akım haline getirilmekte, kendi içinde suni bir ayrıma tabi tutulmaktadır: TKP'nin son 15 yıllık siyasetindeki "ikili yan" tekerlemesi ve yöntemi Kemalizm için de uygulanmakta, ilerici Kemalizm ve biçimsel Kemalizm gibi kavramlar sözgelimi *Cumhuriyet* gazetesinin eski cuntaçı-Kemalist yazarlarından devralınmaktadır. Ayırmak, iki yandan biri lehine tercih kullanmak için gerekli olmaktadır.

Program tasarısında yanaşılacak sınıflar ve katmanlar bitmiyor. Sosyalist ideolojinin ve bilimin ilk önemli kilometre taşı olan "köylülüğün farklılaşması" TBKP için önemsiz görülüyor. Bu politik merkeze göre "egemen güçlerin politikası köylülüğün tümünün çıkarlarıyla gelişmektedir"

TKP'nin 77 programında işçi sınıfının müttefiklerinin önünde, iktidara gelmesinden önce burjuvazinin en gerici kesimlerinin dışında kalanlarıyla birlikte bir iktidar paylaşımı öngörülüyordu. Artık TBKP program tasarısı böyle çarpık bir iktidar perspektifinden bile yoksundur. Yukarıda sayılan bütün "tarihsel politik akımlar biraraya gelmelidir". Bu ahenk ve huzur ortamında "parlamento politik sistemin en üst organı olmalıdır. Bu, sosyalist siyasetin burjuva parlamentosuna, burjuvazinin sınıf diktatörlüğünü yürüttüğü parlamento kurumuna yönelik tüm teorik birikimini ve eleştirisini reddetmek anlamına gelmektedir.

Bir komünist parti programında hedefler ve talepler partiyi iktidara yöneltecek sıçrama noktaları oldukları ölçüde değerlidir. Her talep karşı sınıfı zor durumda bırakmalıdır. Talebin elde edilmesi, talep eden partiyi daha güçlendirmesi ölçüsünde siyasal bir anlam taşır. Bir parti programını toplu iş sözleşmesi kitapçığından, bir demokratik dernek bildirisiinden ya da dilekçeden ayıran, bu niteliğidir. Siyaset siyasal zora dayanır ve iktidar için yapılır. TBKP program tasarısındaki 50 sayfalık talepler yığını ise işçi sınıfı ve politik bir öncüyü neredeyse yisasetin dışına iten, onu gereksizleştiren kısırlaştırıcı hedeflerden ibarettir. Tasarıda partiye tanınan misyon da daha fazlasına olanak tanımaaktadır. NATO'dan çıkılması erken bulunur hale gelir; Türkiye'nin "NATO içinde kendi meşru güvenlik çıkarlarına ve dünya barışının çıkarlarına uygun bir politika" izlemesi yeterli görülür...

Böylesi bir mücadelenin (eğer mücadele ise) anti-emperyalist özünde nereden olacak, belli değildir. Bir tasarıda bile varlığı yüz kızartıcı olan diğer bir talep de şu: "Amerikan üsleri denetim altına alınmalı ve bu üslerin kaldırılması için ABD ile görüşmelere başlanmalıdır." Bu, acizliğin kabulü ile talepler arasındaki ilişkiyi göstermesi açısından da anlamlıdır. Sosyalistlerin örneğin bu konudaki tek talebi, ülkenin NATO'dan ve tüm diğer emperyalist kuruluşlardan kopartılmasından başkası olamaz.

Program tasarısı proletaryanın görevlerini, demokrat ilan ettiği değişik burjuva katmanlara devrederken, bir taraftan da burjuvazinin misyonlarına ve sorunlarına sosyalizm adına sahip çıkmaktadır. Barış ve demokratik yenilenme programı, özünde, bir burjuva iktidar altında kalkınma programıdır.

Demokratik talepler ile sosyalist devrim mücadelesi arasındaki bağlar koparılmaktadır. "Kalkınma", kurulu 64 yıl olmuş bir burjuva devletinde sosyalistlerin sorunu olmamalıdır. Anti-emperyalist ve sosyalist görevlerin bu kalkınmanın sonrasına ertelenmesi ise, Türkiye sorununun egemen aşamacı anlayışının iflah olmaz bir tezahürü olarak tasarıda şekillenmektedir. NATO'dan çıkılması ertelenirken, AET ile ilişkilerle dair söylenen de "kalkınma yolunda adımlar atıldıktan sonra" yeniden değerlendirilmeye havale edilmektedir. Tüm bunların pratik anlamı, emperyalizme bağımlı bir kapitalist ülkenin kalkınmasını burjuva iktisatçıların bile ciddiye almadıkları bir çağda, ülkenin emperyalist ilişkilere bağımlılığının onaylanmasına indirgenebilir.

TBKP program tasarısı, hiçbir talebi net, sosyalizm perspektifi ile bağlantılı ve sonuna kadar götüren bir tarzda öne sürememektedir. Bütün gelişmeler evrimsel bir süreç sorunudur, bütün siyasal akımların "ikili" yönü vardır, bütün talepler ise "iyileştirme derecelerini" ifade etmektedir.

Uluslararası İlişki ve Sorunlara Bakış

Tasarıyı oluşturanların, sosyalizmin emperyalist kuruluşlara ve uluslararası ilişkilere yönelik teorik birikiminden de habersiz oldukları anlaşılmaktadır. Çözümler, soyut bir "adil uluslararası düzene" havale edilmektedir. Bu tezlerin hiç de yeni ve yaratıcı olmadığını, sadece sınıfsal bakış açısından her uzaklaşıldığında düşülen tuzakları yansıttığını belirtmek gerekiyor. Açıkça ifade edilmeli: Hangi düzeydeki hangi yetkili, hangi gerekçelerle söylerse söylesin, barış sorunu da dahil, "sistem farkı tanımayan evrensel insanlık sorunları" yoktur. Tersini söylemek, Vatikan'daki pazar vaazlerinde yer alabilecek filantropik tezlerin bir komünist parti programına sızması anlamına gelir. Bu durumda "Her şey çalışan insan için"; ya da dinsel akımlara çiçek atarken ulvi bir teminoloji ile "faziletlere saygı" vb. den söz etmek kaçınılmaz olur.

TBKP program tasarısı, ulusal plandaki bakışıyla, uluslararası sorunlara ilişkin çözümlemeleri arasında tutarlıdır. Her iki alanda sınıfsız, nötr, üçüncü bir perspektif üretilmeye uğraşılmaktadır. "Sistem farkı tanımayan evrensel insanlık sorunları", "sistem farkı gözetme", "uygarca uluslararası yaşam tarzı" vb., bunlar program tasarısının hakim söylemini yansıtmaktadır. Ana çelişki sosyalizm ve emperyalizm arasında değil, savaş ve barış arasında tanımlanmaktadır. Sosyalist teoride ve pratikte, sosyalizm ve sosyalist devrim barışı kurma ve geliştirmenin toplumsal zemindir. Dünya barışına hizmet sosyalizme daha çok ülke ve proletarya kazanmakla gerçekleşir. Oysa TBKP program tasarısı "barış" sorununu devrimin evrensel geçerliliğini ve güncelliğini likide edecek bir tarzda ele almaktadır. Önerisi "dünya çapında barış koalisyonu"dur. Sınıfsallığı likide olmuş bu bakış açısının ürünleri ise "dış borç ödemeleri ve taksitlerinde reform" beklemek, "IMF, Dünya Bankası, OECD gibi kuruluşlarla ilişkilerin tekrardan düzenlenmesi" gibi tevazu açısından sosyal-demokrasi ile liberalizm arasında dengelenmiş talepler oluyor. Uluslararası emperyalist ku-

ruluşlardan kopmak için o ünlü "süreç meselesi" tekerlemesi gündeme gelmekte, diplomatik yumuşama siyaseti sosyalizmi ve devrimleri uyuşturucu siyasetine tercüme edilmektedir.

Kalkınma, Sınıflar ve Program

Kanımızca, "önce kalkınma ve ulusal ekonomi" perspektifi bugün tamamen burjuvaziye terk edilmesi gereken bir siyasettir. Sosyalistleri diğer siyasal hareketlerden ayıran, *üretimin niceliğini değil, bölüşümün niteliğini* siyasetin merkezine almalarıdır. TBKP program tasarısındaki iktisadi hedef CHP devletçiliği, korumacı politikalar ve popülist bir merkantilizmin eklektik bir tarzda yoğrulduğu eski bir restorasyon reçetesidir. Bu reçete, faşist bir iktidardan, burjuva liberal bir iktidara kadar geniş bir mekanda ve zamanda uygulama alanı bulabilir. Tüm bu sahte alternatifler sosyalist düzenlemelerin savunulmasının erken ve pek aşırı bulunmasından kaynaklanmaktadır. Üretimin özünü ve dağılımın karakterini değiştirmeyen yönleriyle, siyasal planda talep edilen konsensusa tekabül etmektedir. Türk solunun kendinden saymadığı başka çevrelerde "ulusal uzlaşma" ya da "konsensus" terimleriyle ifade edilen sağ konumlanış, program tasarısında "ulusal mutabakat" halini almaktadır.

Tasarı Türkiye'nin iktisadi gelişkinlik düzeyinden söz ederken "küçük meta üretiminin egemenliği"nden söz ediyor. Küçük meta üretiminin egemenliğinden söz edilince de akan sular duruyor. Bu tespit, sınıf işbirliği, sosyalist devrimin ertelenmesi, burjuvaziden demokrat imali vb. ye yolların açılması oluyor. Bu mekanizma artık yalama olmuştur. Sosyalizmin tarihi, deyim yerindeyse, küçük meta üretiminin "egemen olduğu" ülkelerdeki devrimlerin tarihidir. Kapitalizmin kendi iktisadi programını mantıksal sınırlarına kadar geliştirmeye muktedir olamayışının sonucu, iktisadi yaşam alanında işçi sınıfından başka düzene muhalif olma potansiyeli taşıyan emekçi kitlelerin varlığı, siyasal alanda da "ittifaklar politikası"dır. "Zayıf halka" denilen ülkelerden anlaşılması gereken, kapitalizmin metropollerde olduğu kadar gelişmediği, yoksul köylülüğün ve kısmen diğer emekçi halk kitlelerinin burjuvaziye angaje olamadığı, düzenin siyasal istikrarı ve iktisadi refahı sağlayamadığı toplumlardır. Bu olgu, işçi sınıfının diğer muhalif sınıflarla; burjuva düzeni ile sosyalizm arasında ne idüğü belirsiz bir "demokra-

si"ye birleşmesi sonucunu yaratmaz. Bu sınıfların işçi sınıfının öncü partisinin hegemonyası altında sosyalizm yoluna çekilmeleri ile sonuçlanır. Sosyalistlerin ittifaklar politikasından anlamaları gereken, özünde bu olmalıdır.

TBKP program tasarısını oluşturan mantığın sorunu başkadır. Sonucu ise oldukça eski bir tezi yeniden cilalayıp piyasaya sürmek olmuştur: Burjuva devriminin tamamlanmadığı ve bu sınıfın içinde kapitalizme göre geri üretim faaliyetlerine karşı, ilerici bir kanat bulunduğuna yanılması. Böylelikle işçi sınıfının müttefikleriyle birlikte iktidara gelmesinden önce burjuvazinin en gerici kesimlerinin dışında kalanların hükümeti öngörülür. Yukarıda da söylendi; eski TKP bu hükümette yer almasını vazgeçilmez görüyordu; yeni TBKP için, bu, "koşulların uygunluğu"na bağlanmıştır. TBKP liderlerinin dillerinden düşürmedikleri "artık zaman değişti, eskisi gibi değil" sözleri herhalde sosyalistlerin güçsüzleştiği, iktidardan uzaklaştıkları anlamına geliyor. Sonuç, bu güçsüzlüğe uygun, kolay ve "gerçekçi" yollar aramak oluyor. Güçsüzlük konumundan kurtulmak değil, bu konumun teorileştirilmesi yoluna giriliyor.

Bu "geleceksizlik", geçmiş çarpık görme ve gösterme ile besleniyor. Türkiye'de 70'li yıllar "terörün tırmandırılması" olarak tasvir ediliyor. Ortaya kesin karşılaşma düşmanı, adeta devrim fobisi içinde bir komünist partisi çıkıyor. Aynı itidal ve barışseverlik, Kürt sorununa bakışta da ortaya çıkıyor. Bu sorunun çözümü de Türkiye'nin demokratikleştirilmesine bağlanıyor.

Böylece büyük kapitalistlerle kol kola, milim milim demokratikleştirmelerle, huzur ve güven ortamı içinde, kimseyi incitmeden, sosyalizme vasıl oluyoruz. Program taslağının son bölümündeyse, "burjuva demokrat partilerin varlıklarını sürdürdükleri", "büyük köylülerin üretim araçlarının devletleştirilmediği", "İslam kültürünün insancıl öğelerinden" feyz alan bir sosyalizm hikayesi anlatılıyor. Bunların yanısıra kitaplardan alınmış genelgeçer ve ülkedeki sınıf mücadelesiyle ne tür bir ilişkisi olduğu belirlenemeyen, sosyalizm üzerine soyut-kıtabi cümleler serpiştiriliyor. Geriye elimizde ne kaldı diye düşündüğümüzde, programı ve savunayı olmayan, kerhen kaydedilen ve herhalde "modasının geçtiği" düşünülüp de, nasıl ifade edileceği bilinmeyen bir garip sosyalizmle karşılaşırız.

Sonsöz Yerine

TBKP program tasarısı, bir legalizasyon programıdır. TBKP program tasarısı, iddia edildiği gibi yeni ve yaratıcı bir kavrayışın değil, Avrupa komünizmi ile sol sosyal demokrasi arasında, ayrımları muğlaklaşmış bir ideolojinin program tasarısıdır. İçerdiği motifler, değişen dünyaya ve Türkiye'ye özgü olamayacak denli tanıdık tezlerdir. II. Enternasyonal'in dejenere partilerinden, Rus Menşeviklerine, 70'lerin Avrupa komünizmi savunucularına kadar sayısız kaynakta bunların daha rafine formülasyonlarını bulmak mümkündür.

Tasarı, gerçekte bir komünist partisnin programı değil, bunun dışarıdan desteklediği bir izafi burjuva demokrat koalisyonun, olması istenen hükümet programıdır.

TBKP program tasarısı 70 yıl sonra Türkiye'de bilimsel sosyalizme ve sosyalistlere hak edilmeyen bir figüranlığı layık görmektedir.

Tasarı, TBKP'nin ilk kongresinde reddedilmeli, Türkiye sosyalist hareketi ise bu program tasarısından daha ileride, daha ileriye layık olduğunu, başka oluşumlarla ve gerçekten sosyalist programlarla kanıtlamalıdır.

Elimizdeki müstakbel program, bir ölçüde ıslah edildiği koşulda bile, bir tarafta savunayı olmayan bir sosyalizm bırakmaktadır. Sosyalizmi, onu savunabilecek olanlara terketmesi belki de TBKP adını taşıyan kuruluşun Türk soluna yapabileceği en değerli katkı olacaktır.

GELENEK

Not : Bu yazıda yapılan alıntılar için kullanılan kaynak "Türkiye Birleşik Komünist Partisi Program Tasarısı, Düsseldorf 1987"dir. Başlığın altında "TİP (Türkiye İşçi Partisi) ve TKP (Türkiye Komünist Partisi) Merkez Komiteleri tarafından hazırlanmıştır" şeklinde bir not bulunmakta, ayrıca metnin parti üyeleri ve partizimler arasında tartışmaya açıldığı ifade edilmektedir.

SOLDA DURUM SAPTAMASI VE PERSPEKTİFLER

Metin ÇULHAOĞLU

Türkiye sosyalist hareketinde önemli günler yaşanıyor.

Son bir ayda sol, günlük basının sütunlarından düşmez oldu. Türkiye Komünist Partisi (TKP) ile Türkiye İşçi Partisi (TİP), yurtdışında başlattıkları birleşme sürecine (TBKP) ek olarak, parti çalışmalarında bulunmak üzere iki liderini Türkiye'ye gönderme kararı aldı. Bu satırlar yazıldığı sırada, Haydar Kutlu ve Nihat Sargın'ın Türkiye'ye dönüşleri bekleniyordu.

* * *

Geliyorlar...

Gelecekler...

Hayır, geldiler bile...

Geçtiğimiz aylarda yoğun biçimde "geliş" olayı tartışıldı. Öyle sanıyorum ki, iki sekreterin Türkiye'ye dönüşleri üzerine iktidarın olası bir sert tutumu, bu ülkede hep görüldüğü gibi, tartışmalarda bir odak kaymasına da neden olabilecek. İnsanlar, inançlarını ve itirazlarını bir süre askıya almaya ve birer "demokrat" olarak TBKP'nin ve liderlerinin haklarını savunmaya davet edilecekler...

Önce, bu olası davete kendi adıma yanıt vermek istiyorum.

"Demokrat" değilim; ama Kutlu ve Sargın'ın Türkiye'de özgürce, istedikleri çalışmada bulunabilmelerini istiyorum.

TKP ve TİP'in birlik programlarını ve yeni yönelimlerini hiç mi hiç benimsemiyorum; ama birleşme iyi olmuştur diyorum.

10 yıl önce TİP'in Birinci Büyük Kongresi'nde alınan bir kararda nasıl "TKP adını taşıyan kuruluş Türkiye'de yasal olarak kurulabilmelidir" denmişse, bugün kendi adıma "TBKP adını taşıyan kuruluş Türkiye'de yasal olarak kurulabilmelidir" diyorum...

Hemen ardından ekliyorum; Ama "demokratlık" adına, sözü edilen birlik zemininin tartışma dışı tutulmasına itiraz ediyorum. Sayıları ne olursa olsun, karanlık bir dönemde bile tercihlerini sosyalizm doğrultusunda yapmış gencecik insanların, "çağımızın sosyalizmi" olarak TKP ve TİP'in yeni zeminini tanımalarına suskun kalınmamalıdır diyorum.

O halde, tartışacağız.

Kuşkusuz, efendice tartışacağız. Önce, Türkiye sosyalist hareketi-ne iyi kötü yıllarını vermiş insanların nasıl, hangi gerekçelerle yeni bir zemin seçtiklerini anlamaya çalışacağız. Elbette "şu kadar yıllık revizyonizm" diye kestirip atmayacağız. Sonra, daha önemlisi, bu ülkeye bir kez daha ve dikkatle bakacağız. Liberal-sivil bir topluma dönüşme şansının ne olduğunu şöyle bir düşüneceğiz. Yargımızı, ondan sonra vereceğiz. Bu yargının klasik suçlama ve aşağılamalarla başlaması gerekmiyor. Yalnızca, duruma göre, yolların çok ciddi ve köklü biçimde ayrıldığını vurgulamak yetiyor.

Yazıda, kendi adıma, bunun bir başlangıcını denemek istiyorum.

Yakın Geçmiş Kısa Bir Gezi

Tarihsel süreçte iki ana eksen olarak bir yanda Türkiye'deki sosyalist mücadeleyi, öte yanda da uluslararası ilişkilerle birlikte dünya sosyalist hareketini alırsak, bu iki eksenin zaman zaman ilginç biçimde çakıştıklarına ya da ayrıldıklarına tanık olunuyor. Örneklerini 1960 öncesinden de bulmak mümkün. Ancak son çeyrek yüzyıl sıcaklığını koruduğundan, kısaca bu dönemi ele almaya çalışacağım.

Türkiye'de 61-71 canlanışı, uluslararası alandaki olumlu gelişmelerden önemli ölçüde beslendi. Burada ayrıntılarına girmeyeceğim, başka yazılarda değinmeye çalıştığım nedenlerle, Türkiye sosyalist hareketi bu dönemde adeta bir "doğum" olayı yaşadı. Küçük bebek her şeyi eline alıp ağzına götürdü, tadına baktı. Bebeğin tattıklarının pek çoğunda o döneme özgü keskin bir radikalizm vardı. Türkiye sosyalist hareketi bu gecikmiş, daha doğrusu yenilenmiş doğumunda, en çok radikalizmin etkisini duydu. Bu çerçevede, yalnız da değildi. Köklü

bir geleneğe sahip batı da, aynı dönemi, Castro-Guevara eylemleri, Fransa'da 68 olayları, doğuda Vietnam direnişi ve nihayet Çin Kültür Devrimi'nin haykırışları arasında geçirdi. Çok büyük ölçüde etkilendi.

Türkiye'de sol hareket 61-71 döneminin radikal gıdalarını sindirebileceği bir noktaya ulaştığında ise, 12 Mart geldi çattı. Bugün geriye dönülüp bakıldığında, 12 Mart döneminin, zamanında yeterince dikkat çekmeyen önemli ve kalıcı sonuçlar yarattığı görülebiliyor. Başlıcalarını şöyle özetliyorum:

- 12 Mart döneminin genç kadro adaylarını yıldırma anlamında ki etkisi, sanıldığı kadar büyük değildir;
- 12 Mart dönemi baskıları kadrolarla yığınlar arasındaki bağları koparmış, bu anlamda "yalnız" kalan insanların, yalnızlığın genellikle verdiği teorik düşünme dürtüsü sonucu, radikal gıdaları kendilerince sistemleştirip bir ölçüde sindirebilmesine olanak tanımıştır;
- Bu açıdan, 12 Mart döneminin özelliği, baskılarından çok, sosyalist kadroların, geleceği de etkileyecek bir *yeniden konumlanma* süreci yaşamalarıdır.

Kısacası, önce aşırı radikal bir beslenme, sonra burun sürtülmesi...

Türkiye sosyalist hareketi 12 Mart dönemini, bu ikisi arasındaki çelişkiyi bir sentezde uzlaştırmaya çalışarak geçirdi. Aşırı sert öğeler önemli ölçüde törpüldendi; ama doğrusu bu ya, bilimsel sosyalist teoriye içkin olan özel radikalizmden pek ödün verilmedi. Türkiye solunun ana kadroları, 12 Mart'la birlikte "demokratlaşan" ara unsurlara karşın, yeni döneme uzun ömürlü olacağına inandığı bu sentezle başladı.

Ama gel gör ki yeni dönemde böylelerini radikalizmden çok "sivil" tonların ağır bastığı bir dünya ilerici hareketi ile, masmavi ve gene "sivil" damgalı bir Ecevit solculuğu bekliyordu... İkinci Büyük Savaş'tan kesin bir "demokrasi" umuduyla ve gömlekle çıkan Türkiye solu hemen karşılaştığı soğuk savaşta nasıl zatürree olmuşsa, bu kez tersi yaşanıyordu: 12 Mart'tan radikalizmin kalın paltoları ile çıkan sol, şimdi "sivil" rüyaların bunaltıcı sıcaklığıyla yüzyüze geliyordu...

Avrupa'nın güneyinde Akdeniz kuşağında faşist rejimler armut gibi düşüyordu. Ama onun yerine yükselen, en çok "demokrasi" ile sınırlanan, daha önemlisi sosyalist hareketi de bununla sınırlayan modeller oluyordu. Fransa ve İtalya'da komünist partiler oy sıçramaları gerçekleştiriyordu. Ama bunu başaran gene "yeni" ve "sivil" bir çizgiydi

ve adına Avrupa Komünizmi dendi. Dünya ABD emperyalizmini zorluyordu, ama en çok barış adına. Detant ise pek çok kesim tarafından, sınıf mücadelelerinin radikal uçlarının uğruna törpülenebileceği bir üst hedef olarak algılandı.

Ve Türkiye...

Evet, kitleler 12 Mart döneminden "sola yönelmiş" olarak çıkmışlardı. Ama bu kitleleri alıp götüren, Ecevit CHP'sinin mavi ve liberal umut dalgasıydı. Dalganın, çok ama çok yüksek olduğunu kabul etmek gerekiyor. İsteyen araştırabilir; bir gösterge olarak şunu söylemekle yetiniyorum: Türkiye'nin en radikal, en "anti liberal", özenti de olsa en Jakoben solcularını alın, hepsinin geçmişinde, özellikle 75-77 arasına sıkışan bir Ecevitçilik bulursunuz...

Sonra, 12 Eylül yılları geldi.

Önce sindirilmiş, geçici öğelerden esinlenen, çoğu kez de Kemalizmin ve milliyetçiliğin hizmetine koşulan bir radikalizm. Sonra, 12 Mart dönemindeki senteze oturtulan ortodoks-teorik radikalizmin, detant koşulları ve Avrupa Komünizminin sıcaklığında hafifçe erimeye başlaması. Ecevit dalgasının "kitleler" konusunda yarattığı liberal ve populist umutlar. Ve nihayet 12 Eylül'le birlikte, bir kez daha, çok ağır darbelerle karşılaşılması...

Açıkçası, bir yere kadar anlayışla karşılamak mümkün. Bu, herkesin kolaylıkla kaldırabileceği bir yük değildir. Anlayış gösterilsin, gösterilmesin, net sonuç şudur:

Türkiye solunun önemlice bir kesimi, yaşanan bunca deneyden sonra sol liberalizmi seçmiştir. Sol liberalizm, 12 Mart'la birlikte solun ara kesimlerinde başlayan "demokratlaşma" sürecine, önceki kadroların da katılmalarıyla ulaşılan bir son halkadır.

Belki "taktik"? Belki "stratejik manevra"?

Bence hayır. 12 Eylül'le hız kazanıp günümüzde doruk noktasına gelen süreçte, Türkiye solunun önemlice bir kesimi, artık tam tamına yapı ve kabuk değiştirmektedir. Yeni solun liberal türevlerine eğilimli, "sivil toplumcu" ve anti jakoben tekil aydınlar ile TKP ve TİP'in geçirdiği dönüşüm sürecinin özü aynıdır.

Nereye kadar "gerçekçi"?

Gerçekten de almaşığı olmayan, kaçınılmaz bir süreç mi?

Bunları da tartışmak gerekiyor.

Tartışmanın Temelleri

Çok açık konuşulabilir.

Ama en başta Haydar Kutlu'yu kutlamak istiyorum. Şöyle demişti: "...temel sorun hiç bir tarafın tekellilik iddiasıyla ortaya çık-mamasıdır. Yani, gerçeği yalnız biz biliyoruz, gerçek bizim tekelimiz-dedir, işçi sınıfı yalnız bizim tekelimizde... Hatta Sovyetler'le dostluk bizim tekelimizde vs. bunları demiyoruz. Sol üzerinde tekellilik anlamda hegemonya kurmak yaklaşımında olmamak gerekiyor." (1)

Yukarıdaki yaklaşım biçimi, TKP çizgisinin 1974-80 arasında iz-lediği saldırgan ve iddiacı tutumla karşılaştırıldığında, kuşkusuz olum-ludur. Kutlu'yu ve TKP'yi bu sevecen tutuma götüren (belki de zorla-yan) gerekçelerin farkına varmak zor değil; ama gene de olumlu karşı-lamak gerek. Daha önemlisi, bu durumda, yeni yönelimlerin eskiden yapıldığı gibi kaş göz işaretleriyle "yukarıya" fatura edilmesi ve hep o sınırdaki tutulması da mümkün değildir.

Demek ki, tartışabileceğiz.

Çünkü, gene öyle anlaşıyor ki artık ortada çok ama çok dene-yimli, her şeyi her zaman çok iyi bilen, sürekli olarak kafasında sınıf mücadelelerinin kırk tilkisi dolaşan efsane önderler de yok. Bunu da Kutlu'nun söylediklerinden çıkartmak mümkün: "Birincisi partimizin şimdiki yönetimi, 1960 sonrasında, son zamanlarda 68 kuşağı denilen kuşak içinden çıkmış insanlar. Örneğin ben şu anda başka isim vere-miyorum bilinen nedenlerle. Ama bütün yöneticilerimiz bu kuşak içe-risinden çıkmıştır." (2)

* * *

Tartışırken ilk konuyu iyi seçmek gerekiyor. Bilimsel sosyalizmin özü, temel öğeleri, zamanla dönüşebilen yanları, değişen koşullara ayak uydurmanın biçimleri vb. sanıyorum iyi bir başlangıç noktası olacaktır.

Marksizm elbette bir laboratuarda, üzerinde çalışan insanların ni-teliklerinden bağımsız, tam nesnellikle incelenebilecek bir "bilim ob-jesi" değil. Marksizm, her şeyden önce bir sınıf mücadelesi öğretisidir. Sınıf mücadelesi, toplumda nesnel biçimde ve kendiliğinden varolsa da, bunun ulaşması gereken bir üst aşama siyasal mücadeledir. Siyasal

mücadele ise, bilinçli tercihlerle kolektif yapıların içinde yer alan, bel-li nitelikte insanlarca verilir.

Bu durumda, bir öğreti olarak marksizmin nihai gerçekleşme bi-çimi siyasaldır ve bu anlamda öğretinin nesnelliği ile onu bir siyasal mücadele olarak sürdürenlerin öznel konumu ayrılmaz bir bütün oluş-turur.

Yukarıda söylenenler, subjektif öge üzerinde yeniden durulmasını gerektiriyor. Subjektif öge, yalnızca sınıf mücadelesi süreci içinde so-mut siyasal kararlar alan, insanları örgütleyen bir yapı değildir. Subjek-tif öge aynı zamanda bir teorik mirası devralıp onu yorumlayan, daha yolun başında ona yeni bir ruh kazandırabilen etmendir. Oldukça önemli olduğunu sanıyorum: Subjektif ögenin öneminin vurgulanışı, yalnızca sınıf mücadelesi sürecine ilişkin pratik bir sonuç değildir; marksist mirasın belli bir ülkede entelijansiya tarafından ele alınıp şe-killendirilişi de, gene doğrudan doğruya subjektif ögeye ilişkin bir so-rundur. Geçmişe dönülüp bakıldığında, tam da bu nedenle, subjektif öge yalnızca "Nisan Tezleri'ni yazan" öge değildir; en başta, 1898-1902 yılları arasında marksist miras ile yerli devrimci demokrat gelene-ği teorik olarak yorumlayabilen bir etkinliktir.

Türkiye'ye, subjektif ögeyi izlemek için dönebiliriz.

Çok açık yazmak gerek: Türkiye'de, yazının başlarında sözünü et-tiğim süreci yaşayan, radikalizmle beslenip darbe yiyen, sonra giderek demokratlaşan ve çağımızın sırrını demokratlıkla liberallikte bulmaya başlayan kesim, kendi olgunlaşma dönemini, marksizmin liberal yoru-muyla bütünleştirmeye çalışan bir subjektif ögedir.

İkincisi: Geleneksel solda olsun, devrimci demokrat kesimlerde ol-sun, marksist mirası, yaşadığımız çağı ve özellikle de bu ülkeyi, liberal ve demokrat yaklaşımların sınırlarını aşarak, radikal bir özden hare-ketle değerlendirenler ise, bir başka subjektif ögeyi oluştururlar. Bun-lar da, kendi olgunluk dönemlerini, radikal çıkışlarına denk düşen bir teorik-pratik anlayışla başlatmak isteyenlerdir.

İkisini birlikte gözetip yazarsak, ortaya şu sonuç çıkıyor: Bugün Türkiye solunda marksist mirasa liberal yaklaşımla radikal (ya da jako-ben) yaklaşım arasındaki farklılık, en genel anlamda, yolların ayrılması noktasına ulaşmıştır.

* * *

Liberal yaklaşımın evrensel ve Türkiye'ye özgü gerekçeleri, genel hatlarıyla nedir?

Liberal yaklaşım, Sovyetler'de başlatılan açıklık ve yeniden yapılanma sürecinin getirecekleri ile kapitalist dünyada artık vazgeçilmez bir yerleşiklik kazandığı varsayılan demokratlığın, ayrılmadan ve birlikte yürüyebileceğine inanıyor. Eskisine göre önemli bir farklılık var: Daha önce evrensel (global da diyorlar) sorunlar, çok açık biçimde sınıf çelişkilerinin aldığı görünümle olarak değerlendirilirdi. Pek de uzak olmayan bir "son tahlil"de, hep bu baza indirilirdi. Bugün, evrensel sorunlara sınıf çelişkileri ve mücadeleleri ekseninin çok daha dışında sorunlar olarak bakma eğilimleri güç kazanıyor. Doğal bir sonuç olarak demokrasi de, sınıfsal içeriğinden bağımsız, mutlak ve insanlar için artık ekmek su gibi vazgeçilmezlik taşıdığına inanılan bir kategori olarak görülüyor.

Batıda gerçekten şu ya da bu anlamda (hangi anlamda olduğu ayrıca tartışılabilir) demokrasi ve barış isteyen yığınların varlığının, kapitalist devletin sınıf niteliğini ne ölçüde rötuşlayabildiği ya da yumuşattığı, çok dikkatle tartışılması gereken bir noktadır. Kitlesel özlemlerin, kapitalist devletin sınıf niteliğine her zaman etkili olabilen frenler koyduğu düşüncesi aşırı iyimser, dolayısıyla gerçekçilikten uzak bir düşüncedir. Sınıfsal güçler ve temellerle pekiştirilmemiş standartlar, burjuvazinin zorlanarak da olsa her zaman geri alabildiği standartlardır. Hiç unutmamak gerekir: İnsanlığın en büyük katili olan savaşlar ve faşizm, burjuva demokrasilerinin beşiklerinden türemiştir.

İkinci olarak söylenmesi gereken şu: Kalıcı bir dünya barışının sağlanması gibi pratik ve elde edilebilir hedeflerin dışında, kapitalist ve sosyalist dünyaların az çok ortak bir demokrasi anlayışında buluşabilmesi, bütünü olanaksızdır. Buna inanmak, demokrasinin sınıflar ve sistemler dışı mutlak bir kategori olduğunu savunmakla eş anlamlıdır.

Sol liberalizmin, sözelimi Türkiye'de savunduğu ve savunacağı demokrasi anlayışının aynısı, kapitalist sistemin sosyalist sisteme saldırırken kullanacağı demokrasi anlayışdır ve bu çelişkiyi çözmek, ne kısa ne de uzun dönemde mümkün değildir.

Liberallik : Ya Tutarsa...

Liberal yaklaşım, "Türkiye'ye özgü" olduğu varsayılan ya da Tür-

kiye'de artık devreye girdiğine inanılan başka gerekçelere de dayandırılıyor.

Kimi örnekler vereceğim. Örneklerin sahipleri, bu yazıda ele alınan kesimin temsilcileri değil. Ancak söylenenlerin özünün TKP ve TİP'in yeni yönelimlerinin de tam tamına temelini oluşturduğuna inanıyorum. Örneklerin, bir tipolojiyi ve ona özgü bakış açısını sergileme açısından önem taşıdığını sanıyorum.

12 Eylül'ün solda köklü ve kalıcı etkiler yarattığı anlaşılıyor. İşte tipik bir örnek: "Seksenlerden sonra Türkiye şu ya da bu şekilde dengelenmeye aday bir toplum görünümündedir. Sürprizler eskisi gibi şaşırtıcı değil, umutlar eskisi gibi sınırsız değil. Olabileceklerle olamayacaklar arasındaki çizgi daha net." (3)

Elbette Belge ile Kutlu görünürde çok ayrı yerdeler. (*) Ama "biz kapitalizmden sonrasını düşünmüyoruz" diyen, kapitalizmin sınırları içinde çözümler aradığını açıklayan Kutlu'nun da bu anlamda beklentilerini sınırlayabildiği, Belge ile aynı noktada bulunduğu söylenebilir. Kutlu'nun, bugüne dek "tabandan kurulan parti" bulmak için her yeri dolaşan A. Savaş Akad ile de fazla ortak yanı olmadığı düşünülebilir. Oysa Akad da diyor ki "Türk toplumunun Osmanlı'dan bu yana bir türlü liberalizm üretememesi, toplumun dinamik unsurunu oluşturan bizlerin, gelişme uğruna bu işlevi de yüklenmek zorunda kalmamız ile sonuçlanabilir." (4) TKP ve TİP'in yeni zemininin gerçek anlamı, tam tamına budur.

Kısacası Türkiye'de, belli bir "demokrasi" modelinin iyice yerleştiği, yasaksız, liberal bir toplum hedefleniyor. Ne ölçüde gerçekçi?

Günümüz Türkiye'sinde burjuvazinin temel sorunu (eğer böyle ayırmak doğruysa), altyapıda sürekli bunalımlara, hatta tüm ayarlamalar tek bir modele göre yapıldığı için devrilmeye gebe bir ekonomi ile, üstyapıda kalıcı ve kapsayıcı bir pasifikasyon ideolojisinin üretilme-

(*) Bu yazıda ayrıntılarına girmem mümkün değil. Türkiye toplumunun inançlar, değer yargıları, beklentiler vb. ile çok ayrı köşelerde biriktirdiği kümelenmelere bakıp ve bunlardan hareketle "çoğulculuğa yakınlık" saptaması yapmak, kanımca çok kestirmeden gitmek oluyor. Ben, bugünkü sınıflar dengesinde, tam tersine, sözü edilen "çoğulcu" görünümün demokrasiyi değil, baskıncılığı davet ettiğine inanıyorum.

miş olmasıdır. Ekonomide büyük riskler alan bir kapitalizmin, üstelik ideolojik güvencelerinin de yetersiz olduğu koşullarda, kimilerinin beklediği anlamda bir sivil topluma oynaması mümkün değildir.

Bu noktayı açmak gerekiyor.

Türkiye ekonomisinin 24 Ocak'la oldukça köklü bir değişiklik geçirdiğini kabul etmek gerek. Üzerinden 8 yıl geçti ve pek çok alanda, geri dönülmesi güç adımlar atıldı. Öyle ki, Demirel'in, uygulanmakta olan ekonomik politikaya ilişkin olarak söylediği pek az söz bile "nasıl olsa değiştirecek duruma gelemem" rahatlığına dayanıyor. SHP'nin ise kendini 24 Ocak çizgisi doğrultusunda "yenilemesi" gündemdedir. Kısacası: Türkiye burjuvazisi, oy sandıklarından anladığı kadarıyla yığınların eskiye pek de hevesli olmadıklarını görüyor ve ANAP'ı daha çok kolluyor. Başlatılan işi, Türkiye burjuvazisi adına sınına dek götürebilecek olan, ANAP'tır. Gel gör ki, ihracatın durması, şu ya da bu nedenle petrolsüzlük ya da petrol faturasının birden kabarması, düpedüz ekonominin çöküşü anlamına gelecektir.

Bu, dikenlerin üstünde bir yürüyüş. Yürüyüşü daha da tehlikeli kılan, Türkiye burjuvazisinin, toplumsal hareketliliği çeşitli "siper savaşlarında" oyalayabileceği bir ortak payda ideolojisini bir türlü yerleştirememesidir. Türkiye, batıdan farklı olarak, liberalizm-sivil toplumculuk türü bir ideolojiyi topluma yerleştirme şansına baştan sahip değildi. Fırsat, tarihsel olarak çoktan kaçmıştır. Kimsenin kuşkusu olmamalı: Türkiye burjuvazisi ciddi biçimde kalkan her başa, açılan her gedige sınıf egemenliğinin doğrudan güçleri ile yönelmek zorundadır. Başka yolu, başka çaresi yoktur.

Sonuç olarak Türkiye solu Akad'ın deyişiyle "liberalizm üretmekte" ne denli verimli ve başarılı olursa olsun, alıcı bulamadığı için ürettiğini kendisi tüketmek zorunda kalıyor. Türkiye'de sosyalistlerin demokratlaşmasında, burjuvazinin bir türlü almadığı liberalizmin iç tüketiminde kullanılmasının büyük payı vardır.

Söylenenlere birkaç ek daha yapmak mümkün: Türkiye'nin bugünkü ekonomik politikası özellikle işçi sınıfını liberal ve uzlaşmacı yaklaşımlardan uzak tutmaya mahkum bir tutuculuk barındırıyor. Bugünkü politikalar çerçevesinde, işçi sınıfını kitle olarak radikalizmden koparmak çok güç olacaktır. Bu durumda liberal yaklaşımları yeğleyen solun önünde iki yol kalıyor: İlki, işçi sınıfından büsbütün vazgeçip kentli orta sınıflardan taban aramak; ikincisi, yeni ve "sol" bir işçi

aristokrasisi yaratıp, uygun bir "devrimci" sendikal örgütlenmeyle işçi kesimini denetim altında tutmaya çalışmak... Duruma göre, ikisinin bileşimi de uygulanabilir. Bu olasılığın, daha doğrusu tehlikenin altını özellikle çizmek istiyorum.

Tarih ve Tekerrür

Tartışma, daha teorik bir çerçevede sürdürülebilir.

Az önce marksist mirasın, onu ele alıp yorumlayan subjektif öge ile bir bütünlük kazandığından söz etmiştim. Böyle bir yaklaşım, eldeki marksist mirasa yaklaşan kesimlerin bizzat kendilerinin otopsi masasına yatırılmasını gerekli kılıyor.

Gerekçelerden birine değinmiş bulunuyorum: Son çeyrek yüzyılda dünyada ve Türkiye'de yaşananlar, sonuçta gelinen yer olarak, liberal bir illüzyon için oldukça elverişli bir çerçeve oluşturdu. Dünya artık adına demokrasi denen bir eksen etrafında dönüyordu. Böyle bir bakış, 12 Eylül'ün demokrasi düşmanı sillelerini yemiş insanlarımızı aylesine uygun geldi ki...

Burada bir 12 Eylül sonu solcu tipi çizmek istiyorum. Bunun için, bir süre onlar gibi düşünüyorum: "Geçmişte 1961-71 TİP hareketinin sağladıkları 'donmuş bir toprakta buzların çözülüşü'ne benzetilmişti. Bugün bir kez daha donmuş toprağın buzlarını çözmek gerekmiyor mu? Zamanında TİP 'sosyalizm' sözcüğünü bir tabu sayılmaktan çıkartmıştı. Şimdi, yeni yönelimler içinde, makul, aşırı ve ürkütücü hedefler koymayan, kısacası gerçekçi bir hareket bu kez 'komünist' sözcüğünü tabu olmaktan çıkaramaz mı? Çıkarırsa fena mı olur? 61-71'de radikal marksist yorumlar TİP'in buzlarını çözdüğü toprakta yeşermişti. Şimdi, yeni ve belki de gene radikal yorum ve hareketler için önce TBKP'nin şu anki buzları çözüp toprağı elverişli hale getirmesi düşünülemez mi?"

İlk bakışta çok cazip, ama cazip olduğu kadar da "kâzib" bu yaklaşım biçimini daha yakından irdelemekte yarar var.

İlk bakıştaki çekici yanlarına karşın yukarıdaki yaklaşım tarihsellik, süreç ve gelişim fikirlerinin tam bir yadsımasını oluşturuyor. 1961-71 TİP deneyimi, o dönemin tarihselliğine denk düşen, "otantik yaşamış" bir olgudur. 61-71 dönemi, güzel sonuçlarına karşın, kim ne

derse desin, içindeki hiçbir kesimin tarih ve sınıf bilinci olarak diğer-
lerinden tam ayrılmadığı bir *emprovizasyondur*. (*)

Oysa Türkiye sosyalist hareketi çeyrek yüzyılda ideolojik-teorik formasyon olarak, geçmişe dönülmesini karikatüre çevirecek adımlar atmıştır. Kritik nokta, bu adımların hızlandırılması ve süreklileştirilmesidir. Daha açık bir deyişle günümüzün koşullarında 1961-71 açılımlarına öykünmek, eğer ideolojik ve örgütsel alanlarda köklü ayarlamaları da gündeme sokuyorsa, son derece tehlikelidir. Türkiye'deki kadroları, tüm potansiyel ve perspektifleriyle birlikte yeniden "donmuş toprakta buzları çözme" adına tek başına demokrat görevlere mobilize etmek, onları geriletmek, iğdiş etmektir.

Okurların dikkatini çekmiştir. Yukarıdaki örnek düşünce biçimi ve ona yönelttiğim eleştiriler, söz konusu düşünce biçiminin belli bir "taktik" anlayışına dayandırılması durumunu varsayıyordu. Aynı varsayım ışığında son olarak söylenebilecek olan ise şu:

Taktik esneklik, kaydırma ya da konumlanmalarda, asıl güç alanı hiçbir zaman boş bırakılmaz. Başka deyişle, söz konusu olan sosyalist hareketse, ideolojik, örgütsel ve politik alanlardaki ana tahkimat uygulanan taktik adına tümüyle ortaya sürülmez, bu alanlar boş bırakılmaz.

10 yıl önce söylene söylene sakızlaşan "ideolojik titizlik politik esneklik" deyişinin anlamı da, tam tamına budur.

Eğer söylenenler doğru ise, ortada iki ihtimal kalıyor: Yeni yönelimler ya son derece hatalı bir taktik anlayışına dayanmaktadır ya da ortada herhangi bir taktik değil, düpedüz yeni bir ideolojik-politik konumlanış vardır.

Bugüne dek, özellikle de son aylarda söylenenlere bakılırsa, söz konusu olan ikincisidir. Yani TKP ve TİP gerçekten de, çağımıza ve koşullarına uygun olduğuna inandıkları yeni bir ideolojik-politik konumlanma süreci içindedir.

Bu durumda, yeni konumun temellerine eğilmek gerekiyor.

(*) "Emprovizasyon" sözcüğünü bir örnekle açmak istiyorum. Geçmişte, Bir arkadaşım, eski TİP'in son dönemlerinde "Emek" dergisi grubu ile yapılan ittifakın, bolşeviklerle legal marksistlerin yaptığı ittifakla çakıştığı söylemişti. Benim inancım ise şuydu: Anımsatan yanları olabilir; sonuçta, nesnel olarak bu anlama da gelebilir. Ancak, işin içinde önsel bir bilinç ve tercih yoktu; el yordamıyla gerçekleşmişti ve bu yönüyle de bir bakıma *emprovizasyon*du. Emprovizasyonun anlamlı ve yaratıcı sonuçlar verebileceğini kabul ediyorum.

Revizyonizm : Bir Tanım Denemesi

Çok net bir soru ile başlamak istiyorum: Revizyonizm nedir?

TKP ve TİP'in, geldikleri son noktada inandırıcı ve doyurucu bir revizyonizm tanımı yapmakta zorlanacaklarını sanıyorum. Yardımcı olabilir inancıyla, ben bir tanım öneriyorum.

Radikal ve devrimci tutum, değişeni, özgün hedefler doğrultusunda yeniden dönüştürmeye çalışmaktır. Revizyonizm ise, değişenle birlikte değişmektir. Radikalizmde direnç, değişmemek değil, değişeni dönüştürmektir. Revizyonizmde kolaycılık, değişenin peşinden sürüklemektir. Sosyalist hareketle yaşam arasındaki ilişkiler bütününe gerçekten ileriye yönelik ve bu anlamda sarmal bir nitelik kazandırmanın yolu, değişeni dönüştürmekten geçer. Değişene teslim olmak ise, sarmal gelişim modelinin dışında, yatay düzlemde eksen kayınlarıyla sonuçlanır.

Yukarıdaki tanımda yalnızca soyut bir "değişim" kavramını ele alıp kullanıyorum. Daha somut bir değerlendirmede "çok şeylerin değiştiğini" söyleyenler, bunların neler olduğunu bir bir açıklamak zorundadırlar. (*)

Yukarıdaki revizyonizm tanımı doğrultusunda, sorunun uluslararası boyutlarına ilişkin eklemeler yapılabilir. Dünya ölçeğindeki kapitalizm-sosyalizm çelişkisinin ulusal ölçekteki yansımalarını ele alırken, *Gelenek*'te pek çok kez değinildiği gibi, dikkatli olmak gerekiyor. En kısa biçimiyle, yeniden vurguluyorum: İki sistem arasındaki çelişkinin odaklanma biçimi, ulusal ölçekteki sınıf mücadelesinin içinde çereyan edeceği genel çerçeveyi belirler; yoksa bu mücadelenin her

(*) Bundan 10 yıl önce, TİP'in Merkez Eğitim, Bilim ve Araştırma Bürosu tarafından yayınlanan Yurt ve Dünya dergisinde, TKP'nin o dönemki programını ele alan bir eleştiri yayınlandı. İlginç bir bölümü aktarıyorum. "Bilimsel sosyalist hareketin ideolojik temellerini sürekli olarak sağlamlaştırmadan, hareketi sadece politik ve örgütsel alanlarda güçlendirmeye çalışmak mümkün değildir. Bilimsel sosyalist ideolojinin arılığını koruyamayan bir işçi sınıfı hareketi, burjuvazinin koyduğu bütün politik ve örgütsel engeller önünden kalksa bile kahçı ve anlamlı başarılar kazanmış olmayacaktır." (Mehmet Gökürza; "TKP Programı", Yurt ve Dünya sayı: 9, Mayıs 78, s. 363) Bu değerli eleştirinin, bugün için özellikle anlamlı olduğunu düşünüyorum. Ama denecektir ki "işler değişti"... Bu durumda, yukarıdaki değerlendirmeyi de kadük edecek değişikliklerin neler olduğu, artık iyice tahrik edici bir sır olmaya başlıyor...

AVRUPA TÜRKİYESİ'NDE DÖRT TARZ-I SİYASET

Çelik BİLGİN

Taşra, kısır ve boğucudur. Avrupa, Türkiye'nin siyasi ve ekinsel taşrası haline geldi; kısır ve kıraç toprak, artık, hem Avrupa'yı ve hem de Türkiye Avrupası'nı belirliyor. Avrupa Türkiye'si'ni, şimdi, Türkiye'nin ilerici devrimci hareketlerinin kreması oluşturuyor; en azından yedi yıldır Türkiye'nin devrimci ve ilerici hareketlerinden bir büyük kesim Avrupa'da yaşıyor. Yaşıyor mu? Bir hareketsizlik ve verimsizlikten söz edilmelidir; Avrupa Türkiye'sinden Türkiye'ye bir yeni açılım veya bir yeni değerlendirme gelmiyor.

Taşra, metropolün gerisidir.

Avrupa, Türkiye'nin gerisindedir.

Türkiye ilerici tarihi Avrupa'ya yönelik ikinci Exodus'unu yaşıyor. Birincisini, Tanzimat ötesi aydınlar gerçekleştirdiler; Namık Kemal'ler, Ağah ve Şinasi Efendiler, Tanzimat Diktatoryası'ndan kaçarak Avrupa'ya sığındılar. Mehmet ve Reşat Efendiler, bir yiğitleme içgüdüleriyle, Paris Komünü'ne katıldılar; hepsi Avrupa'nın ilk ve elle tutulur gericiliğinin üstüne düştüler. On dokuzuncu yüzyılın son üçte birinde Avrupa, daha sonra adına emperyalizm denilen bir gericiliği yaşamaya başlıyor; artık Avrupa için model olan burjuvazi, Fransız Devrimi'ni gerçekleştirenler değil, Junker çizgileri kaba taşıyan Alman burjuvazisidir.

Alman burjuvazisi tarihte, kendi ülkelerine ihanet eden bir sınıfı temsil ediyor. Almanya, tarih sahnesine, kaba, geri ve hain bir burjuvaziyi çıkarıyor. Yükselen ve güçlü devleti oluşturuyor; damgasını vuruyor.

On dokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru Tanzimat Diktatoryası veya Hamid İstibdatı'na dayanamayarak özgürlük tahsil etmek üzere Avrupa'ya sığınan Osmanlı aydınlarının junker damgalı bir Avrupa burjuvazisiyle karşılaşmaları bir büyük talihsizlik oluyor. Ancak 1980 yılı Eylül ayında başlayan Exodus'u çok daha büyük bir talihsizlik bekliyor. Ne büyük talihsizlik; dünya, ikinci Soğuk Savaşı ve Avrupa, yakın tarihinin en muhafazakar hükümetler dönemini yaşıyor. Avrupa'da komünist partileri evcilleştirme sürecini açıkça yaşamaya başlıyorlar; yaptıkları işlere ve ülkelerine güvendikleri izlenimini bile vermiyorlar.

1970 yıllarının ortasında başlayan devrimci çözümleri red ve sosyalizmden uzaklaşma eğilimleri 1980 yıllarında tümüyle egemenliğini kuruyor; bu ikinci Exodus döneminde Türkiyeli solcuları Avrupa'da, Mısır'dan Filistin'e göçen İsrailoğulları'nın karşılaştıklarından çok daha kıraç topraklar bekliyor. Avrupa'da en canlı eylem yeşilciliktir; Türk devrimcilerine kucaklarını açıyor.

Yirminci yüzyılın tarihsel adı, Devrimler Çağı'dır; bu çağın son çeyreğinde Avrupa'ya giderek burjuva demokrasisinin faziletlerini yeniden tahsil etmenin bir büyük talihsizlik olduğunu düşünüyorum. Bir büyük talihsizliktir; tutucu Avrupa parlamentolarının koridorlarından özgürlük mesajları çıkarmaya çalışmanın ve en ileri eylemin bu olduğunu düşünmenin son derece gerilettiği olduğunu düşünüyorum.

Abdülhamit İstibdatı'ndan kaçanlarla Eylül Darbesi'nden darbe almamak için Avrupa'ya geçenlerin mesajlarının bu kadar birbirine benzemesi tarihin tekrarı olarak alınmamalıdır; benzerliğe karşın imkanlar çok daha farklı görünüyor. Bugün, daha önce görülmeyen yepyeni imkanlar var.

Toprak imkanlı ise bitkiler-suları kesildikleri zaman ürün veriyorlar.

Bütün talihsizlikler, içlerinde, bir büyük talihi gizliyor.

Yirminci yüzyılın son yirmi yılına girilirken Türkiye'de yirmi yaşına girmek bir büyük şans'tır; toprak, bütün imkansızlıklar içinde, büyük olanakları sunuyor. Türkiye bir evrensel kısırılık içinde kendi göbeğini kendisi kesmeye zorlanıyor.

Kendi göbeğini kendisi kesebilene devrimci deniyor.

Yalnızca Türkiye Avrupası mı? Garbaçov'un Sovyet Ülkesi de, dünyanın ilerici devrimcilerini, kendi çözümlerine zorluyor. Avrupa'nın kısırılığı Sovyetler Birliği'ndeki yeni arayışlarla eş zamanlıdır? Garbaçov, olgun sosyalizmin karşılaştığı önemli sorunlara çözüm yolları arıyor. Elde başarısı kesin çözümler olmayınca kütlenin yaratıcılığına başvurmak kaçınılmazdır ve ekonomik yapıdaki paslanmaları temizleyebilmek için katılımı artırmak bir çare olarak ortaya çıkıyor. Paslanmaları ve işlerliğini yitirmiş mekanizmaları saptayabilmek için açıklık ve yeni çözümler bulabilmek için de katılımlı tartışma gerekiyor: Glasnost ve demokratizm ortaya çıkıyor.

Söylenecekler var. Birincisi, hem glasnost ve hem de demokratizm'in bir çözüm olmadığıdır; çözüm arayışı için yaklaşımları anlatıyorlar. Hem glasnost ve hem de demokratizm, hangi mekanizmaların terk edilmesi ve hangilerinin geliştirilmesi konusunda hiçbir açıklığa sahip değiller; bunların bulunması gerekiyor. İkincisi, buradaki demokratizmin siyasal demokrasi ile hiçbir ilintisi yoktur; Sovyet toplumunda Stalin dönemi de dahil her zaman katılım ve tartışma olmuştur. Bugünkü dünya, Sovyet toplumu ve tarihi konusunda Garbaçov'un iddialarının bir bölümünü gözü kapalı kabul etmeyecek ilerici ve devrimcilerle doludur.

GENİMLER
ÇERÇİLERİ
VE
DEVİRİM
HAREKETİ

SOSYALİST
HAREKETİN
YAKIN GEÇMİŞİ
VE
BUGÜNÜ

Bir parantez açabiliyorum: 1970 yıllarında ortalama bir Türkiyeli gencin Bolşevik tarihi bilgisinin aynı zamanlarda ortalama bir Sovyet uzmanının Bolşevik tarihi bilgisinden çok daha ileri ve doğru olduğunu ileri sürebiliyorum. Türkiye'de gençlik Mitka Gribçeva'ya büyük bir istek ve coşkuyla okuyor; Bulgaristan'da gençlik için Mitka'nın yaşamı bir sıkıcı ders anlamına geliyor.

Devam ediyorum ve "Sovyetler Birliği'nde Sosyalizmin Kuruluşu" çalışmasının derslerine geliyorum. 1930 yıllarında Sovyetler Birliği'nde önce büyük işletmeler kurmak bir çözümdür ve devrim sayılıyor. Karşı çıkanlar Trotskist damgasını yiyor ve şiddetle eleştiriliyor. 1930 yıllarının sonuna doğru anti-gigantomania bir politika oluyor; büyük işletme kurma eğilimleri mahkum ediliyor. İkisi de doğrudur; kapitalist mülkiyet ve piyasa mekanizmasının işaretleri olmadığı için, diğer taraftan kollektif çıkarın tek ilke sayılması aşamasına henüz varılmadığından, politika değişiklikleri ve yeni politika arayışları büyük vurgularla tanıtılıyor. Vurgulama bir yönetim biçimidir ve şimdilik kaçınılmaz görünüyor.

Dördüncüsü şöyle oluyor; glasnost ve demokratizm, Sovyetler Birliği'nde olgun sosyalizmin sorunlarını çözebilmek için geliştirilen yeni yaklaşımları gösteriyor. Sovyet toplumu için bunları çok sağlıklı ve önemli buluyorum. Ancak bir insanın bunların Türkiye için de önemli ve çözüm getirici olduğunu düşünebilmesi için ilerici değil Kuran Kursu öğrencisi olması gerekiyor; böyle ezberciliklere devrimcilikte yer kalmıyor.

Kimse Garbaçov'dan olgun sosyalizmin sorunlarına çözüm arama işini bırakıp Türkiye türünden ülkelerde devrim yollarına ışık tutmasını beklememelidir. Elde klasikler var; zengin deneyimlerin arkası kesilmiyor. Ancak olgun sosyalizmin sorunlarından daha çok klasikler ile devrim deneyimlerinin başlangıçları, devrim eşindeki ülkelere ışık tutabiliyor; Garbaçov'un arayışları kendi ışığının kendisine ait olduğunu ortaya çıkarıyor.

Sorunlar ve çözümler tarihlidirler.

Türkiye, Avrupa'dan çözüm önerileri ithal edemeyiş, bir talihe çevirmek durumundadır.

DEV-YOL'UN YEŞİL DALI

Avrupa Türkiye'si bir ortam oluyor ve bu ortamda en canlı eylemleri Yeşilci hareket sağlıyor. Etkilememesi mümkün değil; Türkiye'de devrimci geçmişe sahip olduktan sonra Avrupa Türkiye'si'nde siyasal göçmen statüsüne geçenler içinde en çok Dev-Yol çizgisini etkiliyor. Avrupa Türkiye'si'nde dört tarz-ı siyasetten ilkinin ortaya çıkıyor.

Başkası değil, fakat Dev-Yol, bir dalıyla Türkiye Avrupası'nda yaygın sayılabilecek bir Yeşil hareketini doğuruyor; açıklanmaya muhtaç görünüyor. Bununla başlıyorum ve kaynak olarak Avrupa'da yayınlanan bir tartışma dergisinde çıkan uzun bir söyleşiyi alıyorum. Dergi, söyleşiyi "Bir Dev-Yol Lideri ile Röportaj" başlığıyla yayınlıyor. Aynı yayından anlaşıldığına göre adı verilmeyen ancak kendisiyle röportaj yapılan Dev-Yol Lideri, aynı zamanda, Avrupa'da Yeşil Hareketi içinde seminerler de veriyor.

Sorulardan birisini aktarıyorum: "Geçenlerde bir başka Dev-Yol geleneği içerisinde yer almış arkadaşla konuşurken ona şöyle bir şey söylemişim. Bu arkadaş -tam motomot değil- ama dedi ki, Brikim, bu anlamda Dev-Yol'un teorik organıydı." * 1970 yıllarında başında Murat Belge'nin bulunduğu Birikim Dergisi'ni Dev-Yol'un teorik yayın organı sayan Dev-Yolcu'lar bulunuyor ve soru, bunun irdelenmesi üzerine kuruluyor.

(*) Bir Dev-Yol Lideri ile Röportaj, Devrimci Marksist Tartışma Defterleri, Sayı 1, Ekim 1985, s. 111.

Dev-Yol'un Devrimci Yol'un ilk yayıncısının Birlikim Dergisi'ni kabul etmesi mümkün değil, ama "devrimci" kavramı da gelince, bir tek Birlikim-Devrimci Yol'un değil. Zannediyorum, eğer Türkiye'de anılan ilk Dev-Yol ve Çin merkezli okulları ve ilkel bir teori merkezleri bir kenara bırakırsanız, bunun dışındaki ortada bulunan ve belli bir arayış içinde olan kesimin her birisinin dünya çapında, Avrupa çapında, Türkiye çapında birbirlerini etkilediklerini kabul ederim. Birlikim Dergisi'nin de bu anlamda Türkiye'de sol literatürde önemli katkıları olduğunu kabul etmek gerekiyor." Doğrusu cevap, utangaç ve çekingen bir kabulü içeriyor.

Söylenecek ikidir; Birlikim Dergisi, 1970 yıllarında Türkiye'de sol içinde hiçbir sözü dile getiremedi. Yalnızca ve sürekli olarak teorinin önemli olduğunu söyledi ve Althusser'in bir tür Türkiye acentalığını üzerine aldı.* Bu, birinci oluyor. İkincisi ise şudur: Eğer sorulduğu ve önemli ölçüde kabul edildiği gibi, bir hareketin teorik kaynağı Birlikim Dergisi olursa, bu, Avrupa'dan gelecek her türlü salına açıktır, anlamına geliyor. Murat Belge'nin Birlikim'i, okuyunlarını, yalnızca Avrupa modalına alıcı hale getiriyor.

Avrupa aksırsa, Birlikim okuyucusu nezle oluyor.

Dev-Yol Lideri, geçmişte Birlikim'e yakın görünüyordu, şimdi de yine Murat Belge'nin, bu kez Kavala Sermayesi ile çıkardığı Yeni Gündem'e yakınlık duyması gerekiyor. "Yeni Gündem'in siyasal çizgisine gelince sınırlı ve eksik buluyorum" diyor. Şunları ekliyor: "Bir geniş cephe politikası izlemeye, Cunta'nın dışındaki bütün sağ liberal güçlerden demokratik olmayı kabullenmiş, Batılı anlamda, burjuva anlamda demokratik ölçülerini kabullenmeye hazır olan, islamcı çevrelerden en radikal sol kesimlere kadar, oldukça geniş bir yelpazenin birarada olması gerektiği fikrini savunmaya çalışıyorlar." Bunları yapanlar, savunular, Yeni Gündemciler oluyor; Dev-Yol lideri bunları sınırlı ve eksik buluyor. Eksik bulmakla birlikte "sağ liberal güçler" veya "islamcı çevreler" demokrasinin potansiyel savunucuları arasına konulunca, buna da pek itiraz etmiyor. "Cuntaya karşı bu tür demokratik talepleri ileri sürmek de, bugün mücadele edilmesi gereken şeylerden birisidir elbette" diyor. Yeni Gündem'in yelpaze çalışmalarını reddetmiyor; burada bunu saptayabiliyorum.

Bir adım daha atılabiliyor ve aktarıyorum: "Bu anlayışa göre, burjuva muhalefeti diye ifade edilen muhalefet, Doğru Yol, SODEP, DSP, cuntaya karşı farklı bir zeminde yer almaktadır. İçerisini istediğimiz kadar eleştirmekte özgürüz; eleştirdiğimiz için de zaten dışındayız. Ve farklı bir demokrasi anlayışını savunuyoruz. Ama bunların da cuntaya karşı bir demokrasi mücadelesi verdiklerini kabul etmek zorundayız."** Önemli olan budur; tartışmayı en aza indirerek tartışma noktasının değil ayrılığın Doğru Yol'a bir demokrat mücadele yeri

verip vermemekle ilgilenilmesini söyleyebilirim. Dev-Yol lideri Birlikim'i ve Yeni Gündem'i Murat Belge ile aynı telden çalarak, Demirel'in Doğru Yol'unu da demokratik mücadelesi yapanlar arasında katıyor.

Bir parantez açabiliriz; kendisiyle röportaj yapılan kimseyle ne ölçüde Dev-Yol lideri olduğunu tartışarak gereğini dayıyıyorum. Dev-Yol içindeki eğilimi de önemli saymıyorum. Önemli olan bu eğilimi göstermesidir; söyledikleri adın adım bir yere yaklaştığı için bu açıklamaları seçiyorum.

Bundan sonra bu Dev-Yol Lideri, Dev-Yol'un aşılması gerektiğini söylemelidir. Söylüyor ve aktarıyorum: "Nasıl Devrimci Yol hareketi THKP-C'yi aştı ise, geliştir-diye Devrimci Yol hareketinin de bugün, somut gerçeklikteki politikalarda, aşılması gerektiğini zannediyorum." Aşma sözcüğü her zaman güzeldir ve her zaman yüksek değerlerle yüklü bir anlam taşıyor.

Ancak, ne yazık ki, aşma sözcüğünden Dev-Yol Lideri, Yeşilleri anlıyor. Uzun bir aktarma gerekiyor: "Türkiye'de bir düşünür var: Cemil Meriç. Her ne kadar Yalçın Küçük 'sağcı' mı, solcu mu olduğuna karar veremedi' diyorsa da, 'sağcı' bir düşünür. Hoşuma giden bir sözü var. Aşağı yukarı şöyle diyor, Cemil Meriç: 'Marksizm en efendice Batılı düşünce, sağ olsun hiç değilse bize Batı'yı eleştirebilme icazetini verdi'. Güzeli bir benzetme. Bu benzetmeden hareket etmek istiyorum. Beni Yeşiller hareketi üzerine veya onun içerisinde ve çevresindeki kesimlerin belli tartışmaları üzerine araştırmaya iten önemli şey, yine de bu konuda icazetin Batı'dan gelmesi. Şaka bir tarafa. Bir sorunla esaslı uğraşılması gerektiğine inanıyorum. 30 yıllık bir tarih kesitinden başlarsam her 10 yılda bir askeri müdahale yaşadık, her 10 yılda gelişim durduruldu, müdahale edildi. Basit bir olay değil. Bu durulan yerde ciddi bir tarih problemi ile karşı karşıyayız. Tarihin ve geçmişin yeni bir biçimde ele alınması gerektiğini zannediyorum. Özetle 200 yıllık Batılılaşma macerası ile önemli bir hesaplaşmanın yapılması gerektiğine inanıyorum. Ana sebebi de şu; Türkiye'deki sol hareketlerde gizli veya açık hedef olarak Batı medeniyetine ulaşmak devamlı var oldu. Batı medeniyetinin mutlaka içinden geçilmesi gerektiğine inanıldı veya hâlâ inanılıyor. Bu bir tesbit, yanlış da olabilir. Zannediyorum solun bu ilerlemeci geleneği, onun Türkiye'deki Kemalist geleneğinin yanında yer almasının önemli sebeplerinden birisini oluşturuyor. Yeşillerdeki şu andaki tartışmalarda Batı medeniyetinin kendisi toptan bir sorguya çekiliyor. Oldukça güçlü bir eleştiri bu medeniyet eleştirisi. Batı medeniyetinin insanlık açısından hiç de olumlu gelecek anlamına gelmediği anlaşılıyor, tartışılıyor. Pratik örnekleriyle burada yaşanıyor. Yeşillerle kapitalist Batı medeniyetinin köklü eleştirisinin bir fırsatını verdiği için ilgilendim."* Doğrusu Dev-Yol Lideri'nin Yeşillerle ilgilenmek için entelektüel nedenler aramış olması son derece sevindiricidir. Ancak ilgilenmesi için bulduğu gerekçeyi yeni saymayı mümkün göremiyorum; Yeşiller burada hiç yeni gelmiyor. Ötelere gitmeye gerek yok; Mehmet Akif yıllar önce "medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar" dizeleriyle ve manzuma olarak Batı medeniyetini ciddi ciddi sorguya çekiyordu.

(*) "Örneğin niçin sadece, diyelim ki Althusser ekolünden çevriler ağırlıklı? Bu, birilerinin eksik bulunabilir. Ama zannediyorum ki, dünyada başka tarafların da olduğunu, başka şeylerin de konuşulup tartışıldığını, ilk defa, ilk defa demiyim, ama önemli bir biçimde geniş malzemeler halinde bu dergi sundu." ibid., s. 111.

Birlikim, gerçekten bunları yapmış olabilir; ancak, buna, teori denilemiyor.

(**) Ibid., s. 113.

(*) Ibid., s. 116.

Yalçın Küçük'ün bir düşünür saymadığı Cemil Meriç, Murat Belge için bir büyük düşünür oluyor. Batı uygarlığını sorgulamak zaman zaman islama açılan pencere yerine geçiyor.

TKKP hareketinin doğuşunda Türkiye'nin kapitalist bir ülke olduğunu reddetme düşüncesi son derece önemlidir; TKKP çizgisi, Türkiye'deki sanayileşme sürecini ölçene çabalarından çok etkilendi. Doğuşunda, 1970 yılında Türkiye'de sanayileşme aşamasını tanımlamaya eğilimi var. Şimdi Dev-Yol Lideri sanayileşme aşamasını yalnızca pratikte değil teorik planda da reddetmek istiyor. Uzun ve zor bir paragraf daha aktarıyorum: "Az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerdeki devrim hedefi ne olmalıdır? Bu hedeften bakıldığında şimdiye kadarki alışılmış biçimi ile Batı toplumları, içinden geçilmesi ne derece zorunlu bir insanlık evresidir. Dolayısıyla sosyalizm bizim gibi ülkelerde ne derece sanayileşmenin, kapitalist sanayileşmenin diye ifade edeyim (kapitalist ve sosyalist sanayi arasındaki farkı mülkiyet problemi olarak görmüyorum. Partinin sosyalist olması, yönetici olması, üretimin niteliğinin kapitalistliğini benim açısından dışlamıyor) ürünü olacaktır. Sosyalizme ulaşmak için ülkemizde kapitalist sanayileşmeyi kendi gelişmesinin sonuna kadar (proletarya diktatörlüğü altında da olabilir) yaşamak zorunda mıyız?" Doğrusu bu düşünceleri hiç entellektüel bulmadığını, tersine son derece ilkel saydığını, kapitalizmi atlama savlarının bundan yüz yıldan biraz uzun bir zaman öncesinde narodizm tarafından savunulduğunu, Pyotr Struve ile Plehanov'un gerekli dersleri verdiğini kaydetmekle yetiniyorum.

Bütün bunlar düşünmeye yeni başlayanlar için çok heyecan ve umut vericidir. Ancak toplumsal planda "bizim" bunları ciddiye alma lüksümüz görünmüyor; askeri müdahalelerin okuma isteğini artırdığını görerek sevinmek gerekiyor. Ancak insanlar okuduklarını ve düşündüklerini söyleyebilmek için biraz daha bekleyebilirler.

"Bir Dev-Yol Lideri", Devrimci Yol çizgisi içinde neyi temsil ediyor; bilmiyorum ve önemli bulmuyorum. Önemli olan bu yeşilci dalın, Türkiye'nin devrimci platformunda hiçbir yere sahip olmamasıdır; mücadele yığınları için çekici bir alan olabilir. Hepsini bu kadar; her yığın mücadele alanını terketmek için bir gerekçe arıyor.

Dev-Yol'un yeşil dalı bir canlanmaya değil çürümeye işaret ediyor.

Avrupa Türkiye'sinden çıkardığım birinci Taziri Siyaset, Türkiye'deki ilerici devrimci alanının dışına düşüyor.

HAYDAR KUTLU'NUN ÖRO-KOMÜNİZMİ

Avrupa gerileyişini yaşıyor.

Yeşil hareketi, tepkileri topluyor. Öro-komünizm, komünist hareketleri kemiriyor.

30 Haziran 1987 tarihinde toplanan TKP Politbüro toplantısının açılışında, herhalde rastlantı olmamalı, Haydar Kutlu şunları söylüyor: "Geçmişte Eurokomünizm olarak isimlendirilen akımın içinde yanlış sonuçlara varıldığı, Marksizmi revize edici niteliklerin yer aldığı bir gerçektir. Ama unutmayalım ki, onlar uluslararası komünist hareketin ele almakta geciktirdiği sorunların çözümünü yolunda bir arayış içindeydiler. Vardıkları sonuç doğrularla yanlışların iç içe girmesini getirdi."* Herhalde hiçbir öro-komünist hareket, kendisini bu

kadar yüceltmemiştir ve hiçbir komünist partisinin içinde ve tepede güçlü bir öro-komünist ekip olmadan öro-komünizmi bu kadar açık ve cüretle övebileceğini sanmıyorum.

Haydar Kutlu'nun gözlerine titreme gelmiş; hiç net göremiyor. Her yerde doğrularla yanlışları iç içe buluyor. Öro-komünizmden sonra sıra Mehmet Ali Aybar'a geliyor ve aktarıyorum: "Bizim dışımızda yeni gerçekleri arayanlar çıkmayacak mıdır? Onların yanlışlara yuvarlanmamasının garantileri var mıdır? Kendi sol hareketimizin geçmişinde de bunun örnekleri yok mudur? Bugün bize Aybar'ı soruyorlar. Soruyu beğenelim beğenmeyelim, soru haklı değil midir? Elbette bizim paylaşamaya çağınız görüşleri vardır. Ama söylediği şeylerde doğru hiç mi yoktu?" Kutlu, sonsuz bir zaafiyet ile konuşuyor; zaafiyetten gözleri hiç net göremiyor. Hep ikili görüyor; zayıflıktan kaynaklanıyor.

"Marksizmi-Leninizmi kavrayış tarzınızı gözden geçirmeliyiz. Marksizm-Leninizmin teori ve metod olarak iki yönlü işlevini açıklıkla göremedik." Şimdi görmeye başlıyor ve gördüğünü aktarıyorum: "Sınıfa karşı sınıf anlayışının yanlışlığı." TKP Genel Sekreteri, sınıfsal bakış açısını terketmeyi öneriyor. Sınıfsal bakış açısını reddetmek, kapitalist sistemi veri almak demektir; kapitalist çerçevede içinde bir politika oyunu ortaya çıkıyor.

Yorumlayarak bulmuyorum; Kutlu açıkça yazıyor. Aktarıyorum: "Bu durum toplumsal sorunların çözüm tarzına yaklaşımımızda da köklü bir farklılık gerektiriyor. Bugün temel yaklaşım tarzı 'yıkamak' değil 'kurmak' olmalıdır. Kapitalizmin sözünü ettiğimiz yıkıntı yaratan sonuçlarının, otomatikman sınıf mücadelesini ilerletici, bizi devrime, sosyalizme yaklaştıran sonuçlar değil, tersine olumsuz sonuçlar doğurduğunu görmeliyiz. Öyleyse komünistler olarak yapıcı politikalar, programlar ve belgilerle ortaya çıkmak gerekiyor. Başka deyişle daha kapitalizm çerçevesi içindeyken demokratik bir alternatif ortaya koymak ve gerçekleştirmek bize görev olarak düşüyor." İnanmak mümkün değil; sıradan bir sosyal demokrat parti bile kapitalizmin bu kadar hırslı ve yalıtık muhafızı olmayı istemiyor. TKP Genel Sekreteri, kapitalizm için olumsuz gelişmelerin sosyalizm için de olumsuz olduğunu ileri sürerek ölçüde kendinden geçmişe benziyor.

Bir nedeni olmalıdır; herhalde emperyalizme bağımlı Türkiye burjuvazisinin kendinden geçmiş bir komünist partisine ihtiyacı olduğu hesap ediliyor. TKP, yasal bir parti olabilmek için düşünülecek her türlü değişime ve ödüne razı olduğunu göstermeye hazırlanıyor. Politbüro toplantısının kapanışında Haydar Kutlu bir de şunları söylüyor: "Yukarıdan beri bir yolun seçiminden söz ettim. Gerçek anlamda bir seçme durumu ile karşı karşıya değiliz. Bu yol bugünkü koşullarda artık zorunluluktur. Bugün yasal bir parti gibi çalışmak, yığınsal nitelik kazanmak, güncel bir politikaya sahip olmak, ülkemizin, halkımızın daha bugünkü sorunlarının çözümüne sahip çıkmak, hemen yarın iktidara gelecekmizcesine hazırlanmak, böyle bir sorumlulukla politika yapmak, yasal bir parti haline gelme zorunluluğunu görmek, tüm bunlar tercih sorunu değildir, zorunluluktur."* TKP Genel Sekreteri'nin açığa çıkan isteği bir güçlülükten kaynaklanmıyor, zayıflığa dayanıyor. Kabul edilebileceği umulan bir ölçüye uymayı amaçlıyor.

(*) Atılım, 1 Temmuz 1987, Sayı 13, s. 3.

(*) Atılım, 15 Temmuz 1987, Sayı 14, s. 2.

TBKP: NATO'YA, AET'YE, ABD'YE EVET

Bu da bir politika'dır; ancak Münich'e benziyor.

Hitler'in oburluğunu tatmin için istediğinden çok fazlasını vermeye hazır burjuva politikacılarını hatırlatıyor.

TİP bir yana "Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin Program Tasarısı" dökümanına bakıldığında TKP'nin varlığı değil ancak kendisini yeniden tasfiye edip etmediği tartışılabilir. Bu, bir tasfiye belgesidir.

TKP tarihi bir tasfiyeler tarihidir ve bu üçüncüsü oluyor.

Ortaya boşluk çıkıyor ve boşluk hiçbir zaman uzun ömürlü değildir. Türkiye için bir işçi sınıfı partisi boşluğu daha da büyümüştür; süratle doldurulması gerekiyor. TİP ve TKP, biraraya gelerek bir birleşik komünist partisi yaratamıyorlar; bir büyük boşluk açıyorlar.

Boşluğun doldurulacağından hiç kuşku duymuyorum: Varolan istekliler bu işi üstlenmezse bu kaçınılmaz sorumluluğu üstleneceklerin olduğunu biliyorum. Ancak boşluk aynı zamanda bir açıklıktır; üzerinde durmak gerekliliği çıkıyor.

Bir "Parti" olmalıdır; ancak başka çizgileri bir yana böyle bir "Parti" bir açıdan kesinlikle tasfiye işlemleri başlatılan TKP'ye benzememelidir. TKP, bütün ömrünü iktidar aramaktan daha çok "legale çıkmak" için harcadı. Böyle bir politika bugün için dünden çok daha yanlış görülüyor; artık Türkiye'de iktidara gelmeden açığa çıkmayı amaçlamayan bir "Parti" olmalıdır.

Türkiye'de iktidarın yalnızca açık yollarla mücadele sonucunda elde edilebileceğini düşünmek, bugün için, büyük bir hayal olarak görünüyor. Açığa çıkmayı, "legale çıkmak" anlamında kullanıyorum, tek başına ve büyük bir hedef olarak koymak, kesinlikle iktidar perspektifinden yoksun olmayı anlatıyor.

İktidarın yolu, üç ayaktan geçiyor.

TBKP, bir iktidar perspektifini değil iktidarsızlığı politika sayıyor.

Dünyanın en yaşlı insanına benziyor; herkesi ve her şeyi beğeniyor. Sanki can çekişen bir canlıdır; hesaplıyor ve canlılığa veda ederken herkesi affediyor. Eylülizm'i affediyor; aslında pek kızmamıştı. Önce Eylülizm'in kendi yolunu açacağını umuyordu ve Eylül'e faşist demeyi 1984 yılından sonra öğrenmeye başladı. Şimdi cansızlığa dönerken yine eski savlarına dönmüş oluyor; "1980 askersel darbe" nitelemesi tekrar ortaya çıkıyor. Program Tasarısı'nda "faşist" sözcüğüne hiç yer yok; yalnızca bir yerde "yüzbinlerce politik tutuklu faşist terör çarkının dişlileri arasında geçirilmiştir" cümlecigi yer alıyor.* Hepsi bu kadar; bu kadar kusur kadı kızında da var.

Program Tasarısı'nda faşizm olmadığı gibi sosyalizm de pek yok; aslında sosyalizm sözcüğü var, yalnızca bir ihtiyaç olarak ortaya çıkıyor. Şöyle yazılıyor: "Türkiye'nin sosyalizme ihtiyacı vardır." Program Tasarısı'nın son sayfalarına atılan bu cümlecik Türkiye'nin sosyalizme ihtiyacı olduğunu ortaya koyuyor. Türkiye'nin neye ihtiyacı yok ki? Temiz havaya, maden-kömürüne, çeliğe, yeni otomobil fabrikalarına ve sosyalizme de ihtiyacı

vardır. Ancak ihtiyaçların da bir sırası olmalıdır; Program Tasarısı'na göre Türkiye'nin sosyalizme olan ihtiyacının henüz sırası değil. Şöyle yazılıyor: "Sosyalizmin maddi önkoşullarının varolanı, öte yandan, devrimin nesnel ve öznel koşullarının oluşmasından henüz uzak olduğumuz gerçeğini ortadan kaldırmıyor."* İhtiyaç var; ancak objektif ve sübjektif koşullar yok. Sırası değil; bekleyeceksiniz, öyle anlaşılıyor.

"Sosyalizm" sözcüğü var; ancak sırası değil. "Devrim" sözcüğü de var; ancak son derece barışçıl olarak belirleniyor. Tasarı şunları kaydediyor: "Türkiye Birleşik Komünist Partisi, devrimci yolun bir iç savaşa dönüşmeksizin gerçekleşmesini amaçlıyor. Partinin bugünkü stratejisi, aynı zamanda devrimin barışçı yolunun kazanılması stratejisidir."** Gerçekten harikulade bir manzara ortaya çıkıyor; "devrim", "barışçı" ve "strateji" sözcüklerinin yan yana gelişine alışmak gerekiyor. "Barışçı" sözcüğü Tasarı'da hem "devrim" sözcüğünden ve hem de "kürt" sözcüğünün hemen arkasından sürekli tekrarlanıyor. Tasarı'da sık sık tekrarlanan bir klişe var; "Kürt ulusal sorununun adil, demokratik ve barışçı bir çözüme kavuşturulması" ısrarla vurgulanıyor. Tasarı, Kürt ulusal sorununa son derece diplomatik bir dille yaklaşıyor.

Tasarı'da, "Yüce Meclis" sözleri geçmiyor; fakat "parlamentonun politik sistemin en üst organı olması" ilkesi kabul ediliyor ve tekrarlanıyor. Parlamentoda bütün partiler var: "Tüm anayasal partilerin, sosyalizmi benimsemeseler de demokratik kurallara saygılı olmak koşuluyla, bütün haklarını kullanabildikleri politik bir sistem çerçevesinde" işler yürütülüyor ve her şey tıkırında gidiyor. Amaç da buna uygun olarak formüle ediliyor: "Barış ve Demokratik Yenilenme Programı, ulusal kültürü koruma, demokratizm, yurtseverlik ve hümanizmin temellerinde geliştirme programıdır."*** Gayet açık; bu programa "evet" demeyecek bir parti bulmak biraz zor görünüyor.

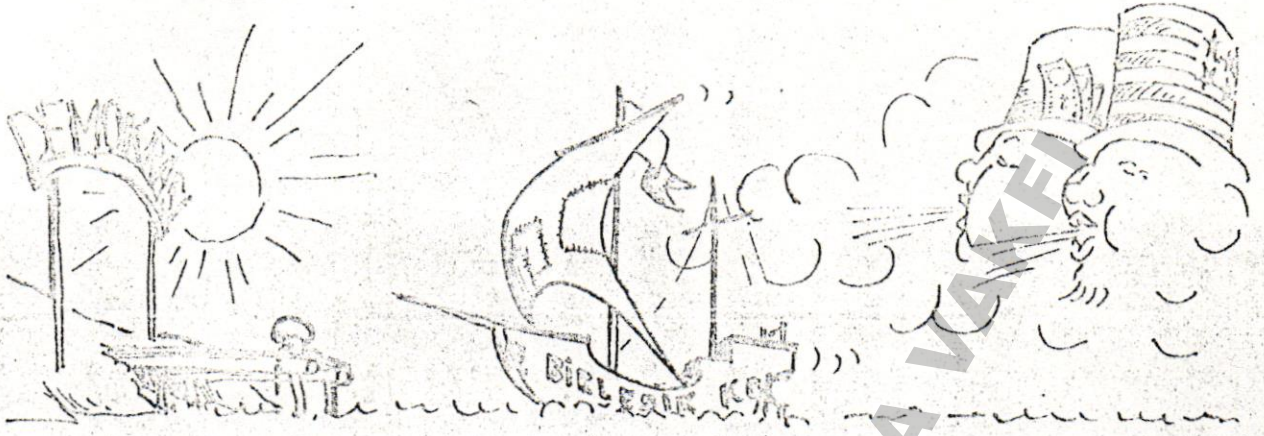
Süleyman Demirel acaba bu programı okudu mu? Ne derdi, acaba? "Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin bugünkü aşamadaki amacı; Barış ve Demokratik Yenilenme" başlıklı bölümü okurken utandığını söylemek durumundayım. "Ulusal kültürü koruma, demokratizm, yurtseverlik ve hümanizm temellerinde geliştirme programı" tanımı da bu bölümde yer alıyor. Daha çok utandığım bölüm burası değil; aktarıyorum: "Ancak ekonominin

(*) Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin Program Tasarısı, Düsseldorf, tarihsiz, s. 25.

(*) Ibid., s. 61.

(**) Ibid., s. 63.

(***) Ibid., s. 35.

ulusal temellerini güçlendirmek, sanayileşmek, modernleşmek ve üretimi artırmak yoluyla emekçilere ulusal gelinden daha büyük bir pay sağlamak ve halkın ekonomik, sosyal, kültürel ihtiyaçlarını karşılama düzeyini adım adım yükseltmek olanaklıdır." Dünyada buna imza atmayacak gerici bir iktisatçı veya politikacı bulunamaz; zavallı Süleyman Demirel yıllarca bu görüşleri savundu, durdu. Bunun adı şöyle: Önce pastayı büyütmek! Daha iyi bir gelir bölüşümü için milli ekonomiyi güçlendirmek, üretimi artırmak ve bölüşümü iyileştirmeyi bu koşullara bağlamak en sağ politikacıların en sağ politikalarıdır. Komünizm adına kimsenin bunları yazma hakkı olmadığını sanıyorum.

Türkiye'de mücadelenin temel amacı, daha iyi paylaşımıdır. Daha çok üretmek, burjuvaların tutkusudur. Daha iyi paylaşımı, kapitalist üretimin artırılmasına bağlamak son derece burjuva bir yaklaşım olarak ortaya çıkıyor.

Barış ve demokratik yenilenmeyi kimler gerçekleştirecekler? Cevabı bunun, bütün "ulus" olarak ortaya çıkıyor ve iki taksitle veriliyor. Birinci taksidi şudur: "Ülkemizde tarihsel kökleri olan politik akımlar, komünist ve diğer devrimci sol akım, sosyal demokrat akım, Kemalist akım, anti-emperyalist çıkışlar yapan dinsel akım, burjuva demokrat akım ve Kürt ulusal demokrat akımı bugün legal ya da illegal parti ve çevrelerde rejime ve bugünkü egemen politikaya karşı muhalefet etmektedir." Etmeyen kalmıyor ve tereddütleri silmek için ikinci taksit geliyor: "DP-AP devamı olan politik çizgide, egemen burjuvazinin parlamenter yöntemleri ön planda tutan geleneksel politik kadroları rol oynamaktadır. Bu çizgi bir yandan ordu müdahalelerini reddederken burjuva demokrat fikirlere eskisine göre daha açık konuma gelmiş, öte yandan da darbelere 'gerekçe' yapılan 'ulusal güvenlik' doktrininin etkisinden kurtulamamış durumdadır." Zamanla kurtulurlar; ordu müdahalesini reddettikten ve burjuva demokrat fikirlere açıldıktan sonra, gerisini düşünmemek gerekiyor. Önemli değil. Bunlar da muhalefetin içine giriyor.

Böyle bir büyük muhalefet ortaya çıkınca hedefler de kendiliğinden küçülüyor. TBKP artık ABD'ye karşı değildir; TBKP'yi artık sadece Türkiye'nin "ABD emperyalizminin saldırgan politikasına araç olma" rahatsız ediy-

yor.* TBKP, artık NATO'ya da karşı değildir; TBKP "Türkiye NATO içinde kendi meşru güvenlik çıkarlarına ve dünya barışının çıkarlarına uygun bir politika izlemeli" diyor.** TBKP, AET ile bugünkü "ortaklık" bağlatısının sona erdirilmesini istemiyor; tam üye için acele edilmesini ve bunun üretimin artırıldığı bir zamana bırakılmasını öneriyor. Aynen böyle istiyor: "AET'na tam üyelik bu çerçevede ele alınmalı, bugün ulusal çıkarlarla bağdaşmadığı için AET üyeliği amaçlanmamalı, ancak kalkınma yolunda sonuç alıcı adımlar atıldıktan sonra bu sorun, o günün koşulları ve ulusal ekonominin ve çok yönlü dış ilişkilerinin ihtiyaçları temel alınarak değerlendirilmelidir."*** Hepsi bu kadar.

TBKP'yi bitiriyorum: Artık böyle bir partiden, eğer adına parti deniliyorsa, kimseye ne zarar ne de yarar gelir. Bu, bir fikir kulübü bile olamaz; insanlar böylesine eskimiş, pörsümüş düşünceler için parti kurmazlar. TBKP için hazırlanan Program Tasarısı'nın YÖK üniversiteleri de dahil her üniversitenin dergisinde kolaylıkla yayınlanabileceğini sanıyorum; yeteneksiz profesör makalelerinin birisi olarak yer alabilir.

Ancak bir noktaya işaret etmem gerekiyor; TBKP'nin Tasarısı'na ve TİP ile TKP yöneticilerinin açıklamalarına bakıldığında Program Tasarısı'nın oluşturulmasındaki esin kaynağının Sovyetler Birliği olduğu ileri sürülebilir ve ileri sürülüyor. Böyle bir savaştırmayla katılmayı imkansız görüyorum. Tasarı'da yer alan "her şey insan için, her şey halkın mutluluğu için"**** türünden sloganların Sovyet yayınlarında yer alan "vse v çeloveke, vse dlya çeloveka" sloganının kötü bir çevirisi olduğunda kuşku yok; ancak bunu, Sovyetler Birliği'nin bir programı dikte ettirmesinden daha çok TİP ve TKP yöneticilerinin entellektüel tembelliklerine bağlamak gerektiğini sanıyorum. Bu Program Tasarısı'nın Türkiye'de bir nesnellığe tümüyle uyduğunu gözden uzak tutmamak gerek; iç dinamiği küçümseme eğilimlerine hep karşı durmak istiyorum.

(*) Ibid., s. 17

(**) Ibid., s. 40

(***) Ibid., s. 41

(****) Ibid., s. 11

"Ayrışma ve Kopma" incelemesini hatırlatmak durumundayım.* Eklemecektir var; sosyal mücadelede tutucu eğilimin başlangıcı işçi aristokrasisine dayanıyor. Birinci Dünya Savaşı'na doğru sosyal demokrat işçi hareketinde revizyonizm işçi aristokrasisinden doğdu. Türkiye'de ise şimdiki bir "aydın aristokrasisi" ortaya çıkıyor; tekelci burjuvazi, eski sol aydınları "iyi" ödemelerle kendisine hizmet ettiriyor. Raskam şirketleri, ansiklopedi üreticileri, büyük basın, büyük basının satmayan dergileri, pazarlamacılar, holdinglerin orta düzey bürokratları "iyi" para kazanıyorlar. Bunlara bir "TBKP" gerekiyor.

Teorist pratik olmaz; kesin. Ancak bu yol gösterici ve eylem açısı teori olduğu sürece doğrudur. Yoklukta, teorik açıklıkları ortak ve kollektif eylemden çıkarmak gerekiyor.

Pragmatik, geçmişi ya TİP'li ya da Dev-Genç'li ve THKP-C veya THKO'lu, iki darbe yenilşi, yüreği sıkışmış ve beyni zedelenmiş aydın aristokrasisinin, TBKP ile yıllardır aradığını bulacağına inanıyorum. TBKP, yaşı elli-nin üzerinde olan aydın aristokrasisinin hücumuna uğramıştır; bundan kuşku duyulmaması gerekiyor.

Bu program ile TBKP bir boşluğu dolduruyor ve bir boşluk yaratıyor: Ayrışmaya çok olumlu katkılarda bulunuyor. Bundan sonra TBKP'nin ilerici devrimci mücadeleyi sürdürmek isteyenlere hiçbir zararı olamayacağına inanıyorum. Bu dönem kapanıyor.

ÜÇÜNCÜ SİYASET: REFORMİZMİN VE HALKÇILIĞIN ELEŞTİRİSİ

Kesinlikle söylenebilir ve tekrarlamam gerekiyor: Devrimci-Yol'un yeşile dönüşen kanadı ile Türkiye Komünist Partisi'nin, Türkiye İşçi Partisi'nin tüm tarihini bitirerek TB-Komünist Partisi olan gövdesi, Türkiye'de devrimci ve ilerici akımla bağlarını koparmış oluyorlar; Türkiye'de bilinç ve bilgi düzeyi DY-Yeşil Kanat ile TB-Komünist Partisi'ne, bırakınız komünist ya da sosyalist, solcu bile dememeyi bilecek kadar gelişmiştir, kuşku duyulmayacağına umuyorum. DY-Yeşil Kanat, Türkiye'nin devrimci tarihine ve TB-Komünist Partisi ilerici geçmişine "tövbe" ederek veda ediyorlar. Her ikisi de tövbe-kar oldular; "yolumuzu" açıyorlar.

Ancak pratikte yolun üzerindeki engelleri açmalarının yanında, teorik planda da belli açıklıkları sağlıyorlar; işaret edilmesi zorunludur. Çok açık; DY-Yeşil Kanat, "İslamcı çevreler" ile "sağ liberal güçler" dediği Demirel çevresini demokratikleşme perspektifi içinde görüyor. TB-Komünist Partisi de aynı anlayışı daha açık ve ısrarla dile getiriyor. Çok açık olarak "anti-emperyalist çıkışlar yapan dinsel akım" ile "DP-AP devamı olan

politik çizgi" TB-Komünist Partisi'nin mücadele dostları arasında yer alıyor. Üstelik TB-Komünist Partisi, bu dostlarını övgü ile uluslararası komünist partileri platformuna götürüyor* ve sunuyor. TB-Komünist Partisi, dostlarıyla ilgili illüzyonlarını diğer komünist partilerden de buluşturuyor.

Bir tezi yazabiliyorum: Sınıf bilinci ne kadar düşükse, sınıf bakışı ne ölçüde kör ise, bir hareket, burjuvazi ve gerici kampla o kadar çok müttefik bulabiliyor.

Bu bilinç düşüklüğü ve sınıf körlüğü, DY ve TKP'ten ille basamak hareketlerinde hep oldu. Bu hareketler içinde bilinçli, devrimci ve yürekli üyelerin yanı sıra önemli ölçüde bilinç düzeyi düşük ve sınıf bakışı yığı üyeler yer aldı. Bugünkü sonuç, bu yapının doğal uzantısıdır.

Bağlantılı ikinci tezi yazıyorum: Anti-emperyalizme aşırı vurgu, kapitalizmi bir hedef olarak görmeyi engelliyor.

Aşırı anti-emperyalist vurgunun kapitalizm hedefini gizlemesi, Kemalizmin büyük katkısıdır. Kemalizm, en çok bu rengiyle, sınıf bilincinin gelişmesini yavaşlatmıştır.

Dünya eşitsiz gelişme yasasının kontrolünde hareket ediyor: Türkiye'de Komünist hareketin gecikmesi Kemalizmin gelişmesi sonucunda ortaya çıkıyor. Türkiye'nin komşu ülkelerinde bir Kemalist hareket olmadığı için daha güçlü devrimci hareketler olabiliyor.

TB-Komünist Partisi artık Kemalizmin de gerisine düşüyor veya geriletilmiş bir Kemalizme denk geliyor. Ancak TKP sonuna kadar ve çok büyük ölçüde Kemalist kaldı ve THKP-C ise bir Kemalist kaynaklı hareket olarak doğdu. Bu nedenle THKP kaynaklı DY-Yeşil Kanat ile TKP damgalı TB-Komünist Partisi'nin sınıf körlüğü ve gerici dinci akımlar ile tekelci burjuvazinin deneyimli liderlerinde müttefik bulmaları mantıklı ve tutarlı oluyor; her ikisi de sınıf kördürlükler.

Ancak buradan bir kötümserliğe ve kötümserlikle bir inkara gitmemek gerektiğini düşünüyorum. Hem TKP ve hem de THKP-C ve THKO "bizimdir", TKP'nin Kemalist olduğu bir zamanda Kemalist olmayan bir sol yoktur. THKP-THKO ise bir Jakoben canlanmadır ve tarihlerinde ilgi çekici ve kalıcı olan, Kemalist olmaları değil devrimci ruhu canlandırmalarıdır. TKP'yi eleştirmeden Türkiye devrimci hareketine yeni canlılıklar kazandırmak mümkün değil; ancak 1951 yılına kadar TKP'ne sahip çıkılmadan da sosyalist olunabileceğini sanmıyorum.

(*) World Marxist Review'in bana gelen en son sayısında, bir sempozyumda TKP temsilcisinin söylediklerini aktarabiliyorum:

"The reactionary Turkish paper, Tercüman, has accused the 'radical currents' cooperating with godless Communists' of betraying faith. The Islamic scholar Abdurrahman Dilipak replied by saying that he saw the hand of the United States behind these accusations, who would like to play off the Moslems and the left against each other and so get a free hand for its dirty business."

World Marxist Review, August 1987, Sayı 8, s. 90.

Murat Belge'nin büyük keşfi Milli Gazete yazarı Abdurrahman Dilipak'ı TKP "İslam bilgini" yapıyor ve Tercüman-ABD kampına karşı TKP-Dilipak ittifakını çıkarıyor. Dilipak, Tercüman'ı, solcularla müslümanlar arasındaki bağları koparmakla suçluyor.

WMR'in aynı sayısında TKP adına yazılan bir yazıda İslam verileriyle yalnızca Süleyman Demirel övülüyor. Ibid., s. 109.

(*) Çelik Bilgin, Ayrışma ve Kopma, Toplumsal Kurtuluş, Sayı 3, Eylül 1987.

Aynı biçimde THKP-THKO hareketini, tıpkı açıldıkça parti ve örgütleniş planları ile son derece görecesiz beklentilerle; ancak bu hareketin ve ideolojisinin eylem planlarında açığı yendi çizimi, sergiledikleri halk örgüt ve toplumsal hareketi her türlü örgütün inşaatı, birleşme ve yitmeyle ilgili sergilediği her ille THKP-THKO çiziminin yarattığı cansızlık, her iki çizimin de, güncel hareket için ilave için yeterli ölçüde verimlidir; eleştirilen kodlamak için bir neden bulamıyorum.

1971 öncesi THKP'yi reddetmeden, 1961 sonrasında THP'nin görkemli yükselişini, 1970 yılına doğru Dev Genç ile THKP-THKO çıkışlarını, 12 Mart'ın sonra bir yandan Hükümet Kuvvetleri patlaması ile diğer yandan TKP atılımını, arkasından iç savaşın yürekli savunma örgütlenişini bir büyük zenginlik ve bir büyük laboratuvar saymak gerekiyor; hiçbirisini fetişleştirmeden yeni yola tutabilecekleri ışıkları saptamak zorunlu oluyor. Şimdi bu aşamada olduğumuzu düşünüyorum.

Umut için yeterli arayış ve ip uçları var.

Ç. Can'ın kısa çalışmasını umut veren arayışlardan birisi olarak görmek istiyorum. THKP-THP çizimine yöneldiği sert eleştirilerden THKP kökendi olduğu sonucunu çıkarıyorum; ancak THKP ardılı hareketleri fetişleştirmiyor, bir ayrı çizimi temsil ediyor. THKP-THP çizimi, buraya kuşkusuz TSİP de giriyor, "sosyal reformistler" adını alıyor ve devrimci bir kenara atıp yalnızca "demokratikleşme" ile avunmaları nedeniyle sert eleştirilerle karşılaşılıyor.

Aktarmam gerekiyor: "Demokrasi oyununun tamamlayıcı demokratik figüranları sosyal reformistlerdir. Bakmayın ayrı tellerden çaldıklarına; maşallah koro gibi söylüyorlar! Çin'miş, yok Sovyetler'miş, yok Marksizm'miş, yok Leninizm'miş yahut 'güller yüzlü sosyalizm'miş, yok Marksizm krizde imiş veya değilmiş; bunların hepsi laf! Esas olan varsa yoksa 'demokratikleşme'! Hem de devrimin bugünü geleceğini ve geçmişi yerin yedi kat dibine gömerek!"* Ç. Can'ın değerlendirmesi acı; ancak gerçekçi görünüyor.

Laboratuvar zengindir; derslerini, "üzerimize" yıkıyor.

David Ricardo durduğu yerde, siyasal iktisat üzerine geliyordu. Türkiye'de şimdi devrimci çizimin dersleri, beynini ve yüreğini iki darbeden sağlıklı çıkarabilmiş olanların üzerine yıkılıyor.

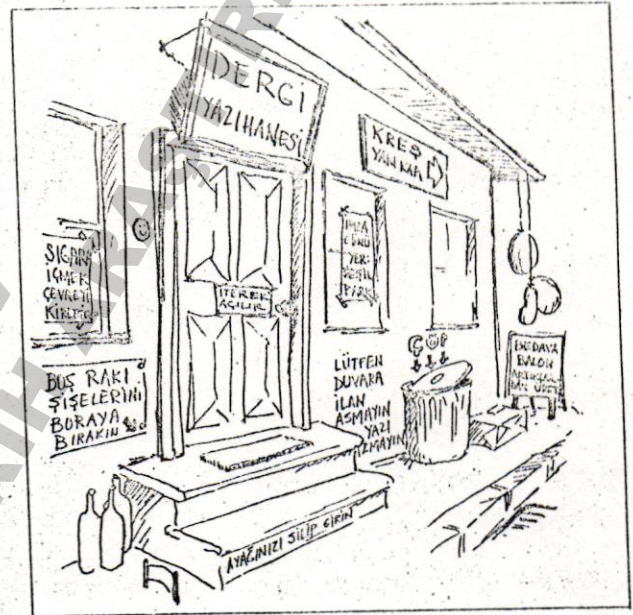
Öyleyse iki dersten çıkan iki tezi arka arkaya "yazabiliyoruz." Bir: Kapitalizmin boğruüne boğruüne hücum etmeden tekrarlanan anti-emperyalist vurgu, Türkiye ilerici hareketini Kemalist durağa götürüyor. İki: Artık Türkiye'de "devrimci" tonu olmayan bir demokratikleşme arayışı, Türkiye'de ilerici hareketi, burjuva kamplarına bağlıyor.

Can'dan aktarmayı sürdürüyorum: "Hepsi de tıpkı 12 Mart sonrası günlerindeki gibi, devrimin ezilmesinden memnun, sevinç ve büyük umutlar içerisinde binmişler gemilerine, 'demokratikleşmeye' açılıyorlar. Yelkenlerini yılınlık rüzgarlarıyla şişirerek... Demirel'in ve sosyal demokratların ardından önce Avrupalı burjuva demokrasisine, sonra da, Allah izin verirse, sosyalizme varacaklar. Bir kısmının icazetleri ceplerinde, diğer bir kısmı da ica-

zet uğruna burjuvaziye ve 'yasal muhalefet partilerine' kur yapma ile meşguller. 'Demokrasiye geçiş' uğruna burjuva muhalefet partilerini canla başla destekliyorlar. Burjuvazi için ne mudluk! Telleri uygun sonuçlar çıkarılıyor.

"Bir de şu Kürt direnişi olursa bak ne güzel gidecek işler!" Körtler, rejime olduğu kadar, "sosyal reformistler" için de sorunlar çıkarıyorlar.

Ç. Can, Türkiye'nin yeni bir devrimci kabarıya gebe olduğuna inanıyor ve bu konuda çok iyimser görünüyor. "Sosyal Reformistler", Can'a göre, burjuvaziden ayrı olarak bu kabarıya önlemek misyonu ile yürüdüler; bunun için de "ülkü provokasyon teorisi" ön plana çıkarıyorlar. Can, şunları yazıyor: "Bu nedenle, yani devrimci kabarıya engel olabilmek için, burjuva gerici, sosyal demokratlar ve sosyal reformistler, farklı hesaplar da olsa, sandık elbirliği omışlar gibi ükü provokasyon teorisini halk muhalefeti için önüne koyuyorlar." Örnekler veriyor; tekrarlama gereğini duymuyorum.

dirençleri giderek daha sık ve çok yer alıyor."* Doğru; ancak abartıldığı anlaşıyor. Can'ın değerlendirmesinde 1985 yılının başlangıç çalışmalarının sıvici önemli bir yer tutuyor.

Ancak abartmada ve ayrımsız değerlendirilmede Aybar'ın artık Türkiye'de taşıdığı önemün önemli bir rolü var; Aydınlık Dilekçesi ile Emlak ve Halk Dilekçesi'nin yanı sıra gelişmesi bunu çok açık olarak gösteriyor. Aydınlık Dilekçesi bir güçtür; diğeri ise net bir inişi ve uyuşmayı anlatıyor.** Bu son derece geri ve parlamenter-todali her temelinin imza atabileceği dilekçe hiçbir tepki uyandırmadan dosyaya giriyor.

Tağra ayrımsızlığa dayanıyor ve bilim ise ayrıntıları ortaya çıkararak gelişiyor. Ç. Can, kısa çalışmasında zaman zaman başka ayrımsız değerlendirmeler de yapmaktan geri kalmıyor. Birisini daha aktarıyorum: "Bu akımın çeşitli temsilcileri lafta birbirinden 'derin' çizgilerle ayrılırlar. Örneğin, TKP, TLP, TSLP, Saçak gibileri lafta ortodoks Marksist görünmeye çalışırken, Aybar'cılar Marksizm ile Leninizm arasında 'ayrım' getirerek proletarya diktatörlüğüne karşı 'güler yüzlü sosyalizm'i savunur. Kimileri krizde bulundukları Marksizmi burjuvayaştırarak huzuru kuşatmaya çalışırken beri yanda 'arınmayı', 'saf' hale gelmeyi savunanları (Y. Küçük) görürüz."*** Bunu da bir ayrımsızlık sayıyorum; fakat bunlar, Ç. Can'ın çalışmasının değerini azaltmıyor ve yalnızca tartışmaya renk katıyor.

Eylül Darbesi geliyor ve hiçbir direnişle karşılaşmıyor. Can, sosyal reformist olarak nitelediği kesimin direniş göstermeyişi uzlaşmacılıklarına bağlıyor ve bunu şöyle açıklıyor: "Sosyal reformistlerin direnişe niyetli olmaları zaten beklenemezdi. Hatta durumun olumlu gördükleri bir yanı da vardı: MHP de 'sol teröristler' de kaybetmiyorlar mıydı? Demek ki önleri açılabilirdi. Ama akıllı dururlarsa! Cuntanın hüsnunu üzerlerine çekmemek için sindiler. Hatta onun 'gerçekçi' kanadıyla uzlaşma arayarak geleneksel politikalarını sürdürmeye çalıştılar. Ancak generallerin hiç te kendilerine yol açmak için gelmediklerinin ortaya çıkması, üstelik onların da 'devrimci', 'sol terörist' yerine koyarak üzerlerine gelmesi karşısında ve biraz da genel havanın etkisiyle anayasa oylaması ile birlikte cuntanın faşistleştiğine (!) karar verdiler."**** Fakat daha sonra, TB-Komünist Partisi Tasarısı ele alınırken değiştim, Eylülizmi faşizm olarak görme kararlarını geri aldılar; İ. Bilen'in "askersel devirge" keşfini de bırakıp "askersel darbe" demeye başlıyorlar.

Ç. Can'ın "sosyal reformist" olarak nitelediği kesimle ilgili eleştirilerinin değerlendirilmesini burada tamamlayıyorum; kısa çalışmanın en ilginç yanı "cephkökenli" hareketleri de aynı sertlikle eleştirmesidir. Bunları Marksist saymıyor; halkçılığı Marksizm saymamasından kaynaklanıyor.

(*) Ibid., s. 52.

(**) "Etimek Dilekçesi" olarak da bilinen bu girişim, Aziz Nesin'in Yalçın Küçük'ten ayrı bir "iş" yapabileceğini gösterme yarışının bir ürünü olarak ortaya çıktı. Aziz Nesin'i ise bu talihsiz iş ve aydın hareketini bölmeye, Behice Boran'ın üç buçuk ardılı sürükledi; 3 Şubat 1986 tarihinde Şan Tiyatrosu'nda gerçekleştirilen "Ekin Düşünü" Behice Boran'ı son derece ürküttü. Bir "ceph" kurulduğu ve bunun dışında kaldıkları vehmine kapıldılar. Aziz Nesin'i güvencelerle böyle bir bölücü girişime tahrik ettiler.

Aziz Nesin, sanıldığından çok daha fazla masumdur. Ancak hepsiyle birlikte yıkılan projenin altında kalmaktan kurtulamadı.

(***) Ibid., s. 55.

(****) Ibid., s. 86.

Aktarıyorum: "1978 CHP Hükümeti ile Ecevit'un devrimci sosyal reformistlerin boşluğa kalmasını neden olmadı. Onların ayaklarının altında toprak hisla kayarken, toplumsal çatışmaları olduğu gibi görmeye ve onu bir halk iktidarıyla görmeye çalışan devrimci çizgiler tamamen öne geliyorlardı. Ne var ki devrimci hareketlerin bütün medyası bu kadar."* Çok ağır ve ağır olduğu kadar da ağır bir değerlendirme başlıyor.

Devam ediyor: "Hiçbir ciddi bir ideolojik ve örgütsel süreç yaşanmadı. Kendi içlerinden grup yapıları şekillendirdiler. Sınıf karakterleri muğlak. Bu halleriyle mücadelenin gereklerini karşılayabilmekten uzaktılar." Böyle bir değerlendirme de bir içinde bir anlamı davet ediyor. Aktarıyorum: "Devrimci hareketlere hakim olan eğilim halkçılıktır. İşçi sınıfının toplumdaki yeri, mücadelesinin anlamı ve taktik rolü konusunda bilimsel bir kavrayıştan yoksundur. Perspektifleri Marksist bir perspektif değil, devrimci demokratiktir." Belki de Marksist bir perspektiften uzak olma, gelen darbeyi görmeyi ve bir ölçüde de olsa önemi almaya önlüyor.

Ancak Ç. Can, sorunu ve eksikliği, işçi sınıfına "devrimci demokratik" bir buluşla yaklaşımda görüyor. Aktarılmış gerekiyor: "Bir yandan 'proleter devrimci' sıfatını kimseye bırakmıyorlar, öte yandan da işçi sınıfına tüm çabaların onun sınıf bilincinin geliştirilmesine, örgütlenmesine ve mücadelesinin iletilmesine indirgenmesi gereken bir sınıf değil de, demokratik devrimden en çok çıkarı olan tutarlı bir demokrasi savaşçısı, bir halk sınıfı olarak bakıyorlardı. İşçi sınıfının bağımsız sınıf hareketinin ihmali nedeniyle mücadelenin sağ-sol çatışması halinde yüzeyselleşmesinin önüne geçilemedi. Faşist saldırılar nerelere çektiyse devrimci hareketler oraya sürüklendiler. Öyle ki, faşist çeteler 12 Eylül'de dizginlendiklerinde devrimciler şaşkın ortada kaldılar."** Acı; hen tekpi yerine üzerinde düşünülmesi ve tartışılması zorunlu oluyor.

Ç. Can, "Kürdistan'daki mücadele esas olarak Türk solundan bağımsızlaşarak ulusal bağımsızlığı amaçlayan ayrı bir hareket olarak biçimlendi" diyor. Ancak kısa çalışmadan örgütsel ayrılığa karşın birbirlerini etkilediği ve etkilemesi gerektiği sonucunu çıkarıyorum.

Bunun dışında Can'ın çıkardığı sonuçlar var. Bunları sıralıyorum: "Halkçılık ihtilalcidir, hızlıdır, ancak aynı zamanda koftur. Onun bütün tarihi mazereti, sosyalizm adına sosyal reformizmin varlığı ve işçi hareketinin düzeyinin görece düşüklüğüdür. Türkiye'de sosyalizm ve işçi hareketi geliştikçe halkçılık liberalizm ile işçi sınıfı arasında tercihe zorlanacaktır."*** Nerede ise bir anaför eğilim olarak ele alınıyor. Bunu şu sonuç izliyor: "Marksist bir hareket sosyalist harekete hakim olan sosyal reformist ve halkçılığın eleştirisi ile gelişebilir." Aslında bu eleştirinin iki değil tek olduğunu söylemek zorunluluğunu duyuyorum: 1940 yıllarında başlayan Ruhi Su türküleri, Abidin Dino'nun ibrik resimleri, Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun yazmacılığı ile TKP ve çevresi dünya görüşünün özüyle popülisttir. Kemalizm'i içermiş olmak da bunu gerektiriyor.

Can, bu eleştirinin eylemle birlikte geliştirilmesi gerektiğini savunuyor.

(*) Ibid., s. 27

(**) Ibid., s. 28

(***) Ibid., s. 58

KURTULUŞ YOLU:

EYLEMLİ YAKINLAŞMA

Ç. Can, bir devrimci kolleksiyonunda yitmiş olanlarla birlikte bundan sonra atılacak ilk adımlarda daha münasip davranışları öneriyor. Şöyle yazıyor: "Sovyetler Birliği'ne içinde bulunduğumuz ideolojik hareketin bir grupta birleşmesi hani bir şeydir. Bu bakımdan birleşme, belirli problemlerde 'tam bir müttefiklik' yerine, hareketin belirli sorunlarına ve gelişmelerine yoldaşlık birliği, yoldaşlık için daha seçilirdir. Böylece bir birlik hareketi içinde bulunulduğu düşünülürken yoldaşlık için en ideal bir yol olarak görülmektedir." İktisadi birlik bir değil; toplumsal birlik, ortak bir yol açmak için birliktir. garkıyor.

Her yol arayışı bir tarih yazımı işidir.

Günel; ancak gerekli olan her zaman yeterli olmuyor.

*Türkiye'de kemalist hareketin geçilmesi
Kemalizmin gelişmesi sonucunda ortaya
çıkıyor. Türkiye'nin komünist ülkelerinde
bir Kemalist hareket olmadığı için daha
güçlü devrimci hareketler olabiliyor.*

Tarih yazısı, tarihçilere bırakılmayacak kadar önemli ve ciddi bir uğraştır. Yeni yazımın ipuçlarını eylemden ve birlikte eylemden çıkarmak zorunlu oluyor.

Teorisiz pratik olmaz; kesin. Ancak bu yol gösterici ve eylem açıcı teori olduğu sürece doğrudur. Yoklukta, teorik açıklıkları ortak ve kolektif eylemden çıkarmak gerekiyor.

Ali H. Karadağ, "Kurtuluş Yolu" yayınları arasında çıkan "Günümüz Süreçleri ve Devrim Hareketi" başlıklı kısa çalışmada, "eylemli yakınlaşma" adını verdiği bir yolu öneriyor. Başka bir noktadan çıkmakla birlikte Karadağ'ın önerisi Ç. Can'ın görüşlerini tamamlama eğilimini gösteriyor: Tarihe yakın bakabilenler eylemde yakınlaşmalıdırlar.

Ç. Can, "cephe kökenli" ancak, bu eğilimin 1970 yıllarında iki ana kola ayrıldığı bir zaman kesitinde bir üçüncü arayışı temsil ediyor; yazdıklarından bunu çıkarabiliyorum. Ali H. Karadağ'ın ise TKP kökenli olduğu ve TKP içinde yüksek deneyimli görevler yapmış olduğu, küçük kitaptan, hemen anlaşılıyor.

Bu dördüncü Tarz-ı Siyaset'i çözümlemeye, Karadağ'ın iki eleştirisi ile bir saptamasıyla başlıyorum. Birinci eleştirisi şudur: "Devrimci hareketin önder kadrolarından çok sayıda insan yurt dışında yaşamaktadır. Yurt dışındaki tablo olumlu değildir. Yurt dışında en azından faşizmi sergileme, cezaevinde direnenlerle etkin bir dayanışma, yurt dışındaki milyonluk işçi kitlesinin sorunlarına sahip çıkma, politik göçmenlerin sorunlarına çözümler arama gibi demokratik-ekonomik konular ekseninde

birlik ol bir eylemlilik ve örgütlülük geliştirilebilir. Bu anlamda da birlik ol bir zaman içinde fazla bir şey yapılmadı. Ç. Can'dan 5 yıl sonra devrimci hareketin Avrupa'da yaşadığı değişimler..."^(*) Ama, ama gerçek; müttefikler Avrupa partilerinin birlikteliğiyle Türkiye'de rejim değişikliği bir işi pratik yapmak değil; bir işi yapmak, duyuluyor.

İkinci eleştiriyi aktarıyorum: "İktisadi sol örgütleri hiçbir, 'demokrasi' ve 'halk devrimi' hedeflerini açmıyor. Türkiye'nin önemli ki devrimci adını olan sosyalist devrim, sosyalist iktisadi politikaların doğru bir yoldaşlığı göstermiyor. 'Alien' ile tartışmalarında sorunlarının en önemli noktasından biri budur."^(**) Cem, işçi sınıfına net bir sosyalist perspektifiyle gidilmesini öneriyor; Karadağ, özellikle "cephe kökenli" hareketlerde sosyalist devrim perspektifinin önemini büyük bir titizlikle olarak kaydediyor.

İki eleştirden sonra, bir açık saptamaya geçiyorum. TKP içinde üst düzey görevler almış olduğu anlatılan Ali H. Karadağ şu saptamayı dile getiriyor: "Bugünkü uluslararası konjonktürde TKP'ye Türkiye'de devrim yapmak diye bir misyon verilmedi. Misyonu, Türkiye'de Sovyetler Birliği ile dostluğu, barışı ve 'demokrasiyi' savunma mülkiyse legal ve etkili bir güç olmaaktır."^(***) Tis-Komünist Partisi'nin Programı Tasarısı'sı Karadağ'ın saptadığı TKP'deki legalite değişikliğini çok açık olarak ortaya çıkarıyor; saptamayı belirgin bir biçimde doğruluyor.

Karadağ, belli bir soğukkanlılıkla, Türkiye burjuvazisinin böyle bir imkanı tanımayacağını tartışıyor ve şunları yazıyor: "Türkiye burjuvazisi de zaman zaman TKP'nin talip olduğu bu 'olanağı' ona tanıyıp tanımayacağını tartışma gündemine getirmektedir. Son aylarda yalnızca liberal burjuvaların ağzından iletilen 'Avrupa'daki komünist partiler tipinde bir partiye evet deriz' biçimindeki mesajlar bunu gösteriyor." Bundan sonra TKP'nin bir öro-komünist parti olduğu değerlendiriliyor ve şöyle devam ediyor: "TKP'nin ideolojik siyasal çizgisinin aslında Avrupa komünizminden fazla bir farkı yoktur. Sadık bir 'kardeş' parti olması, anti-komünizmle, anti-Sovyetizmle eşanlamlar yükleyen burjuvazi açısından TKP'nin bu isteğinin karşılanmasını güçleştirmektedir. Aynı nedenle, burjuvazi açısından da TKP'ye legalite bugünkü olağanüstü koşullar dışında ve büyük ölçüde uluslararası konjonktürde değişikliklere bağlıdır."^(****) Türkiye'nin tekeli burjuvazisi açısından adı KP olan bir partinin güvenilirlik güvencesi veren bugünkü ekipten başka bir ekibin eline geçme ihtimali her zaman için ürkütücüdür; hesaba katılması gerekiyor.

(*) Ali H. Karadağ, Günümüz Süreçleri ve Devrim Hareketi, Köln, Ocak 1986, s. 19.

(**) Ibid., s. 18. (***) Ibid., s. 22.

(****) Teoman Erel, Behice Boran'ın cenazesi ile Süleymanof'un kendisi arasında bir takastan söz ediyor.

"Özal'ın Batıyla ilişkilerinde bazı tereddütler belirlenirken, komünist blok ile flörtü ilerliyor. İktidar sözcüleri TKP'ye legale çıkma umudu verecek şekilde 'Marksizme özgürlük' vaatleri yapıyorlar. Cem Karaca'nın gümbürtülü dönüşünü, ölümünden hemen önce Türkiye Komünist Partisi ile birleşmiş Behice Boran'ın cenazesine izin verilmesi ve saygı gösterilmesi izliyor. Tam bu sırada Moskova'dan büyük bir mukabil jest patlıyor: Uzun süreden beri elçiliğimizde mahsur yaşayan Bulgar uyruklu soydaşımız Mustafa Süleymanof'un yurda dönmeye Sovyetlerce izin veriliyor."

Teoman Erel, Moskova'dan Seçim Hediyesi, Milliyet, 20 Ekim 1987.

EMEK

Sayı 51

Aralık 1987

DÖNÜŞ

Türkiye İşçi Partisi ve Türkiye Komünist Partisi Genel Sekreterleri Nihat Sargın ve Haydar Kutlu 16 Kasım tarihinde Türkiye'ye döndüler. İki genel sekreter uçaktan iner inmez güzel tına alındılar. Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde 15 gün sorgulandılar. Daha sonra Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığına çıkarıldılar. Buradaki ifadelerinden sonra ise çıkarıldıkları mahkeme tarafından tutuklandılar.

Dergimiz baskıya verildiği sıra da polisin başta İstanbul olmak üzere çeşitli kentlerde TKP'ye yönelik geniş bir operasyona yöneldiği gazete haberlerinde yer alıyordu.

İki genel sekreterin dönüşlerinin tutuklanmalarına kadar geçen süreç Türkiye'de seçimler ve zamlardan sonra kamuoyunu meşgul eden üçüncü konu oldu.

Bu olay nasıl değerlendirilmeli dir? Açık ki "yasal bir komünist partisini kurmak" için yapılan bu dönüşün başlatıldığı süreç henüz için başındadır. İki genel sekreterin kısa bir hapislikten sonra salıverilecekleri de, şu ana kadar ki gelişmelerin ışığında düşünülemez. Tersine, en azından Haydar Kutlu'nun geniş bir TKP davası kapsamında yargılanacağı düşünülebilir. Esasen DGM savcısının ve polisin şu andaki yönelimi de bunu göstermektedir.

Türkiye ve T. Kürdistanı solunda iki genel sekreterin dönüşü çeşitli değerlendirmelere konu oldu. Esas olarak "dönüş kararı" üzerinde duran bu değerlendirmeleri (doğruluk yanlışlıkları bir yana) ciddi bulmak mümkün değildir. İki partinin Merkez Komiteleri karar almışlar ve genel sekreterlerini ülkeye yollamışlardır. Burada üzerinde asıl düşünülmeli gereken konu; TİP ve TKP'yi böylece bir karara götürerek etkenlerdir.

Konuya bu açıdan bakıldığında esaslı değerlendirilmesi gerekenin "dönüş kararı" değil de, Türkiye'de yasal olarak kurulması düşünülen partinin (Türkiye Birleşik Komünist Partisi)

programı olduğu görülür.

Bu program taslak halindedir. Ancak TİP ve TKP'nin çeşitli yetkililerince yapılan birçok açıklama ve ayrıca Türkiye'de yasal örgütlenme kararı bu programın hemen hemen kesin ifadesini almış olduğunu göstermektedir.

TKBP Programı'nın temel amacı Partiyi legale çıkarmaktır.

Bu amaçla proletarya diktatörlüğü, demokratik halk devrimi gibi temel ilkelerin programdan çıkartılmasının yanı sıra, ülkemizde devrimin barışçı yoldan gerçekleşeceği de vurgulanmıştır (komünistler devrimin barışçı yoldan gerçekleşmesi için ellerinden geleni yaparlar, bile denilmiyor. Tek yol barışçı yol!).

İki partinin liderleri daha sonra bu programa uygun olarak verdikleri çeşitli beyanatlarda; "Ulusal sorunun ülkenin mevcut sınırları içinde çözülmesi gerektiğinden", "ANAP içindeki demokrat adaylara" varıncaya dek birçok konudan söz etmişlerdir. Bu çerçevede bakıldığında iki partinin de düzen için tehlikeli olmadıklarını gösterme çabası içinde oldukları söylenebilir.

Bu temel üzerinde "dönüş kararı" kimilerinin böylesine şaşırmasını anlamak zordur. Dönüş kararı programın ruhuna tamamen uygundur. "Tehlike olmayız, legal çalışma izni verin!"

Açıklanması gereken tek nokta kalmaktadır: Neden seçimlerden önce?

Bu konuda TİP ve TKP yönetimlerince karara iten gelişmeler şunlar olmuştur:

Birincisi; Behice Boran'ın cenazeyle ilgili gelişmeler. Cenazenin ülkeye girişine ve T.B.M.M.'nde tören yapılmasına izin verilmesi.

İkincisi; seçimler öncesinde Başbakan Üzal ve genel olarak ANAP bir 'liberalleşme' görünümüne girmiştir. "Her şey zamanla olacak, komünist partisi de kurulacak" denilmiştir. Devamı

el de bu konuda eskisine göre daha yumuşak konuşmuştur.

Düşünülüyorduk ki; rejim gevşiyor. Zaten AET'ye girmek için de gevşemek zorundalar. TBMP'yi yasal olarak kurmak için bir çıkış yapsak hem insaniyatı onlardan alırız ve 'demokratikleşmenin' öncüsü oluruz ve hem de gerek uluslararası alandan gerekse ülke solundan geniş destek alabiliriz. Böylece bir çıkış aynı zamanda iyice sağa yönelmiş olmayı da yükselecek heyecan ve eylemlilik içinde örtebilir.

Bu düşünceye ek olarak da TİP ve TKP hükümet çevreleriyle de görüşmeler yapıyorlar ve gelişmelerine ilişkin olumlu işaretler almışlardır. Bu görüşmenin doğrudan veya dolaylı yapılmış olmasının önemi yoktur. Adnan Kahveci, "Biz onlara anlayış gösteririz yeter ki onlar da bize gösterebilirler" derken dayandığı şeyler vardı.

Böylece hükümet ile TİP ve TKP'nin çıkar çizgilerinde bir kesişme noktası ortaya çıkmış görünüyordu. Bir tarafın legale çıkmak ihtiyacı var, diğeri tarafın ise "ülkede demokrasi olduğunu göstermek için uygun bir komünist partisinin kurulmasına"... Hükümetle TBKP arasında en azından bir dönem için anlayış birliği kurulmuş gibi görünüyordu.

TİP ve TKP'nin Merkez Komiteleri dönüş kararını aldılar ve olaylar kendilerinin beklemediği bir yöne kaymaya başladı. Doğrusu ya hükümet TKP gibi Türkiye'nin en eski politik partisinin TİP gibi uzun deneyim yılları olan bir partinin, Türkiye'deki demokratikleşme sözlerini bu kadar ciddiye alacağını beklemiyordu. Hükümet tutumunu sertleştirdi, işe Evren de karıştı. Ama TİP ve TKP için artık geriye dönüş olanaksızdı. Kararlarını geri çekmeleri ciddiyetsizliklerini ortaya koyacaktı. Bunun üzerine rejimi geriletebiliriz umuduyla büyük bir kampanyaya başvurdular. Bugüne kadar Türkiye'de yapılmış birçok insanlık dışı uygulama

devamı arka sayfadadır

DÖNÜŞ

maya karşı pek duyarlı olmamış olan kimi parti ve kuruluşlar TBKP için kolları sıvadılar. Türkiye'de TBKP var sa demokrasi vardı, yoksa yoktu! Bu tutuma Avrupa'dan birçok aydınımız da katıldı ve dönüş gerçekleşti.

Havaalanına iner inmez gözaltına alınmaları bekleniyordu ama bu kadarı da beklenmiyordu. Rejim anlaşılan uluslararası desteği pek de önemsemiyordu. Avukatlar savunma adına da olsa ilginç tutumlar sergilediler ve biraz da gülünç oldular. Göz altına alınma ve sorgulanmanın yasalarına aykırı olduğunu iddia ettiler. Tersine yasalara uygunluk vardı. Bir komünist partisinin veya ilerici bir partinin diyalim, faşist veya diktatörlük anayasası veya kışla talimnamesi dedikleri bir Anayasanın yasallığına sığınmak zorun da kalmaları çok acıdır.

"En büyük güvencemiz Türkiye'nin demokrat kamuoyudur" demişti Haydar Kutlu. Gelişmeler hiç de böyle olmadığını gösterdi. Türkiye ve T. Kürdistanı solu (TŞİP dışında) dönüş kararı karşı olumsuz bir tutum aldı veya en azından desteklemedi. Ülkede ise durum hiç iç açıcı değildi. TİP ve TKP a'ısından. Beklenildiği gibi ilerici köşe yazarlarının tümü bu dönüşü destek lemediler. TÜRK-İŞ, "komünist partisine bu ülkede yer yoktur" anlamında bir a'ıklama yaptı. TBKP programında 'burju va-demokrat' ilan edilen Demirel ve partisi ise, "Bunlar seçim öncesinde Ü zal'a puan kazandırmak için gelmişler dir" açıklamasını yaptılar. Sadece Ece vit açık ve olumlu bir tutum belirle di. İnönü ve SHP ise olumlu ama sessiz bir tutum aldılar. Böylece TİP ve TKP' nin tek güvencesi yurt dışından alı nan destek oldu.

Haydar Kutlu ve Nihat Sargın'ın dönüşleri ve sonrasında gelişen olay lar tüm demokrasi güçleri ve demokrat kişiler tarafından dikkatle değeri len dirilmiştir. Bizce ilk adımda şu so nuçlar çıkartılabilir:

Birincisi; görüş ayrılıklarımız ne olursa olsun Türkiye devrimci hare tinde önemli bir birikimi temsil e- den iki genel sekreterin gericiiliğin eline teslim edilmesi kararı büyük bir sorumsuzluktur.

İkincisi; özellikle TKP'ye yöne- lik ve boyutlarının büyük olduğu an la şılan bir operasyon vardır. TKP'nin ö- nemli bir darbe yemesi Türkiye ileri- ci hareketi açısından da bir kayıp- tır. Dolayısıyla TİP ve TKP'nin son yö nelimleri Türkiye ve T. Kürdistanı so- luna karşı da büyük bir sorumsuzluk- tur.

Üçüncüsü; TİP ve TKP dayanışma hareketinin olanaklarını da sorumsuz- ca harcamaktadırlar. Türkiye'de demok- rasi olmadığının sayısız örnekleri vardı. Ek olarak TBKP'yi kurma giriş i- mine hiç de gerek yoktu. İki genel sekreterin tutuklanmaları ülkede de- mokrasi olmadığını bir kere daha gös- termiştir ama, başka örneklerle de gös- terilebilecek bu gerçek için bu kadar büyük bir bedel ödemek gerekmezdi.

Batı Avrupa ülkelerinde yürütü- len "idam cezasının kaldırılması ve genel af" için kampanya, kimi güçler "dostluk ilişkileri" nedeniyle TBKP i le dayanışmaya yöneldiklerinden yete-

rince güçlü olmamıştır. TİP ve TKP u- luslararası dayanışmayı kendileri i- çin kullanmaya yönelerek bu alanda da sorumsuz ve bölücü bir rol oynamışlar dır.

Dördüncüsü; inanıyoruz ki, TBKP' nin yasal olarak kurulmasına ve bunun la ilgili olarak iki genel sekreterin dönüşüne destek veren herkes şimdi ye niden ve iyice düşünmelidir. Ulaşılmak istenen amaçla o amaca gitmekte seç i- len yol daima bütünlük içindedir. Komü nist partisi legale çıksın, ama hangi rejimde ve hangi yoldan? Batı Avrupa' da birçok aydın ve sanatçı TBKP'nin kuruluşuna demokrasi adına destek ver diler. Birçoğu TBKP ile aynı görüşleri paylaşıyorlardı ama demokrasi için komünist partisi zorunludur diye dü- şündüler. Bu düşünce doğrudur ama ne zaman ve nasıl kurulmak koşuluyla. E- ğer diktatörlüğe karşı olan ve demok- rasiye inanan aydınlar, sanatçılar ge- nel bir coşkuya kapılarak destek ver- lek yerine uyarı yapabilselerdi; zayıf bir olasılık ama belki TİP ve TKP yö- netimleri de ne yaptıklarını bir kere daha düşünmeye yönelirlerdi. Aydın so- rumluluğuyla bağdaşan da bu olsa ge- rektir.

Beşincisi; TKP açısından ise so- nuçlar çok kötüdür. TKP politik ge- neklerle sahip bir partidir. Bu gelenek lerden bir tanesi de burjuvaziye ko- layca güvenmek eğilimidir. Mustafa Sup hi'den beri bu konuda fazla bir şeyin değışmemiş olduğu görülmektedir.

TİP ve TKP'nin ortaklaşa yaptık ları bu büyük politik hata, ideolojide derin kökleri olan bir hatadır. Dünyada birçok parti zor gizlilik koşulla- rında çalışırken üyelerini, yöneticile rini hatta genel sekreterlerini düşma na kaptırmıştır. Ama genel sekreterle- rini düşmana böyle kolayca teslim e- den ve ardından da boyutu küçük olma- yacağı belli olan darbeler yiyen par- tiler herhalde görülmemiştir.

TİP ve TKP ünlü esneklik ve kur nazlıklarını burjuvaziden çok devrim- ci harekete karşı göstermişlerdir, gös- termektedirler.

Bundan sonra ne olabilir?

İlk ihtimal; TİP ve TKP'nin ver- dikleri kararın yanlışlığı üzerinde yeterince düşünmeleridir. Bu yanlışın kökleri TKP'nin 5. Kongresi'nden sonra girdiği olumlu yönelimden vazgeçerek, önce Ulusal Konferans Tezleri'yle son ra TBKP Programı'yla iyice sağ bir çizgiye yönelmesidir (TİP'in politik çizgisindeki değışim ayrı bir konudur ve esasen legalist yönelim TİP'e ya- bancı da değildir).

Bu olumlu ihtimal zayıf bir ger çekleşme şansına sahiptir.

İkinci ihtimal; bataklığa giren yürür örneğinde olduğu gibi bu çizgi- de devam edilmesidir. Bu çizgide ısrar edilmesinin Türkiye ve T. Kürdistanı devrimci hareketine daha fazla zarar vereceği açıktır.

TİP-TKP davaları çerçevesinde yeni bir Barış Derneği veya DİSK Dava sı örneği yaratılmaya çalışılacaktır. Bu durum Batı -Avrupa'daki dayanışma hareketini bölecektir. Avrupa'daki ile rici birçok örgüte ve kişiye; "Yedi yıldır Türkiye'nin mahkemelerinde bir çok komünist yargılandı ve ağır hapis cezaları yediler. O zaman siz neredey- diniz? Sizin dayanışma anlayışınız da

çifte standartlı değil midir? sorusu sorulacaktır. Kaldı ki, içeriden yete- rince örgütlü bir ses çıkmadan ulus- lararası dayanışmaya yaslanıldığında bu durum da özellikle TKP için var o- lan "dış desteğe dayanan parti" imajı nı güçlendirecektir.

TİP ve TKP'nin bu yönelimleri- nin sürmesi durumunda, şimdiden de gö- rüldüğü gibi, Türkiye ve T. Kürdistanı solu (onların devrimiyle devrimci sol) içeride ve dışarıda kayda değer bir dayanışma eylemine girmeyecektir. En fazla onlara uygulanan polis baskısı protesto edilecektir.

Biz her çeşit ilerici düşünce- nin olduğu gibi TBKP'nin de Türkiye'de serbestçe örgütlenmesinden yana- yız. Ancak bir fikrin örgütlenmesinden yana olmakla, o fikir-merkez alınarak yürütülmeye çalışılan bir kampanyaya katılmak veya o fikrin örgütsel ifade sinin (TBKP'nin) kamuoyuna sunulması- na aracı olmak birbirinden ayrı şey- lerdir.

İşin bir başka garipliği de o- dur ki, TBKP'yi eksen olarak bir demok rasi kampanyası yaratmayı planlayan TİP ve TKP, ilişkilerini genişletmek bir yana ülke solundan soyutlanma du- rumuna gelmişlerdir.

İlkesizlik ve günlük politika; üstelik de bu politikaların program- laştırılması ve uygulanmaya başlanma- sının bu kadar kısa zamanda bu kadar olumsuz sonuç vermesi aslında az görü len bir şeydir. Böylece politikaların zararları daha uzun vadede ortaya çı- kar. Ama burası Türkiye... ANAP'ın ve Ü zal'ın dışında Evren'li, MGK'lı bir de devlet var. Bunların da demokrasiye ve onun programını bir hayli 'düzeltmiş' komünist partilerine bile hiç taham- mülleri yok.

Türkiye'nin demokrasiye doğru i lerlediğini rejim savunuyor. Onlara gö- re bu demokrasidir! Ne diyordu Evren, "demokrasi demek her düşünceye özgür- lük demek değildir" ve ayrıca "düşün- ce özgürlüğü ile propaganda ve örgüt- lenme ayrı şeylerdir!" Türkiye'deki re jimin inandığı demokrasi budur. Kendi- si bu 'demokrasisini' ciddiye alır, Ba tı dünyasındaki dostları da alır. Ama ya TİP ve TKP bu sözüme demokrasi- yi, rejimin yöneticilerini de şaşırta- cak ölçüde nasıl bu kadar ciddiye al- dılar? Şaşmamak elde değil!..

EMEK
Aylık Kitle Dergisi
MAINZERLANDSTR. 147
6000 FRANKFURT

KOMÜNİST PARTİSİ İLLEGAL VE ÖZGÜRDÜR

Ekim ayı ile birlikte "yasal komünist parti" tartışması ve girişimi Türkiye'nin gündeminde önemli bir yer edindi.

Komünistler de dahil tüm devrimci ve demokratik siyasi akımların, tabii Kürt ulusal-demokratik hareketinin de siyasi arenada açık biçimde yerini alması yolundaki siyasal özgürlük mücadelesine ivme katacağı için, bu gelişmeler önemlidir ve olumludur.

Ancak bir komünist partinin açık ve özgür biçimde örgütlenmesinin ve çalışmasının ilkesel yönleri gözardı edildiğinde, bu gelişmeler çok tehlikeli boyutlara varmaktadır. Komünistler olarak, bu konuda ilkimizi ve politik tutumumuzu kitlelere açık ve net olarak iletmek göreviyle yüzyüzeyiz.

Herşeyden önce "yasal komünist parti" kavramı, kendi içinde ilkesel yanlışlığı taşımaktadır. İşçi sınıfının devrimci öncü partisi olarak, komünist parti kapitalist düzen koşullarında hiç bir zaman "yasal" olmaz. Komünist parti, burjuva rejim koşullarında her zaman yasa tanımazdır.

Komünist parti, Marksizm-Leninizmin vazgeçilmez evrensel ilkelere dayanır. Bu ilkelere burjuva devlet düzeniyle ve kapitalizmin yasallığıyla uyum sağlama mümkün değildir. Komünist partinin ilkeleri ve yapılanması ile burjuva yasallık, kapitalist rejim alışağı edilene kadar sürekli çatışma halindedir.

Bir komünist partisinin açık ve özgür biçimde çalışma, örgütlenme alanına çıkması, ona "yasal" karakter kazandırmaz. Parti bu koşullarda da burjuva yasallığını tanımaz. Onu yıkmak ve yerine sosyalist toplum düzenini kurmak için politik mücadelesini sürdürür.

Aynı şekilde gizli çalışmak zorunda bırakılan, yeraltı örgütlenmesine faşist rejim tarafından itilen her parti, illegal temellere dayanmış sayılmaz. İlegalite, Partinin ilkelerinde, hedeflerinde, devrimci çizgisinde yer alan temel bir kavramdır. Legal Marksist akımlar Leninist partinin ilkelerini ve devrimci çizgisini reddederler. Asıl olarak burjuvazinin yasallığıyla uzlaşmaya dayanırlar. Ama faşist rejimin uzlaşmacı akımları bile şiddet uygulayarak yasaklaması, yasadışına itmesi, bu legal Marksist ya da reformist akımların yasa tanımaz bir nitelik kazanmalarına yol açmaz.

Temel karakteri illegal olan komünist partiler, her ülkede burjuvazinin yasaları karşısında devrimci ilkelere, program hedeflerinden taviz vererek değil, yığınların devrimci eylemlerinin burjuvazi üzerinde yarattığı baskı ve geriletme gücüne dayanarak açık ve özgür çalışmaya çıkarlar.

Bunun son erneği, 1970'li yıllarda Portekiz ve Yunanistan Komünist Partilerinin açık ve özgür mücadele alanına

çıkışlarında görülmüştür. Her iki parti de, açık siyasi mücadeleye atılmak için, programlarından, devrimci ilkelere ve temel hedeflerinden her hangi bir taviz vermemişlerdir. Çünkü çıkışları işçi sınıfının ve emekçilerin devrimci, anti-faşist başkaldırısına dayanmıştır.

Türkiye'de bu koşullar henüz yoktur. Yığınların devrimci başkaldırısı sınıfın faşist rejimde çözülmeye yol açması durumu yoktur. Türk faşist diktatörlüğünün "Satı Avrupa demokrasisi"ne kendini benzetme manevraları ise göstermeliktir. Faşist rejimin mevcut koşullarda 141-142. maddelerin kalkmasına ve komünistlerin açık propaganda, örgütlenme ve eylemlerine tahammülü yoktur. Bu şartlarda, bir komünist partinin yeraltından açık çalışmaya çıkma çabası, ya faşist rejim tarafından zorla bastırılır. Ya da, komünist parti, Marksizm-Leninizmin temel devrimci ilkelerini bir tarafa bırakarak; burjuva yasallığına taviz vererek, uzlaşarak açığa çıkarılır. Bu mümkündür. Ancak bu takdirde artık böyle bir parti, komünist parti olmaktan çıkar.

1982'de toplanan TKEP 2. Genel Kongresi, Türkiye ve T.Mürdistanı koşullarında komünistlerin birliğini sağlayacak ve özümlemesi zorunlu temel Marksist-Leninist ilkeleri şöyle belirlemiştir:

1- Toplumun sosyalizme geçmesi yolunda proletarya diktatörlüğünün; devrim mücadelesinde proletarya öncülüğünün kabulü.

2- Proletarya devriminin ancak zora dayanarak gerçekleştirilebileceği; siyasi erkin ele geçirilmesi için askerî-bürokratik aygıtın parçalanması zorunluğunun benimsenmesi.

3- Dünya devrimci sürecinde SSCB'nin öncülüğünün benimsenmesi.

4- Dünya komünist hareketinin ayrılmaz bir parçası olarak, illegal temellerde bir Leninist partinin demokratik-merkeziyetçi yapısı içinde bütünleşmenin kabulü.

5- Türkiye devriminin, sosyalizme kesintisiz varacak bir Demokratik Halk Devrimi niteliği taşıyacağı kabulü.

6- Kürt ulusunun, ayrılıp bağımsız devlet kurma hakkı da dahil, kendi kaderini tayin hakkının savunulması.

7- Ülkemizde Demokratik Halk Devriminin faşist diktatörlüğe karşı mücadeleden geçtiğinin benimsenmesi.

Türkiye Komünist Emek Partisi, günümüz koşullarında, bu temel devrimci ilkelerin tümünü programında, politikalarında, örgütlenmesinde ve eyleminde özümleyen ve dayanan en ileri yapılanma niteliğindedir.

Ve bu temel ilkeler komünist partinin açığa çıkması, yasal alanda yerini alması uğruna, bir kenara bırakılabilecek, vazgeçilebilecek ilkeler değildir. Ülkemiz koşullarında yasal planda kurulabilecek hiç bir parti bu temel ilkeleri bütünlük ve tutarlılığı içinde savunamaz, mücadelesinin özüne yerleştiremez. Faşist baskı rejimi bugün için bunu zorla engelleyebilecek güçtedir. O takdirde böyle bir partiye de "komünist parti" denemez.

Bu nedenle TKEP MK Plenumu, Nisan 1987'de aldığı kararlarda, Türkiye işçi sınıfının bilimsel-sosyalist partisinin, yani komünist partinin yasal alanda kurulmasının söz konusu olmadığını; ancak sosyalizmi savunan ve geniş devrimci ve demokratik güçleri etrafında birleştiren yasal, birleşik Sol Parti'nin kurulmasının dönemsel bir görev olarak önümüzde bulunduğunu belirlemiştir.

Sonuç olarak "yasal Komünist Parti" zorlamalarına değil, yasal birleşik Sol Partinin kurulmasına ihtiyac vardır. Tüm komünist, sosyalist ve devrimci-demokratik güçleri bu yolda çabalarını birleştirmeye çağırıyoruz.

Birlik Yolu, sayı:41, Kasım 1987 sayısından alınmıştır.

AÇIKLAMA

SOL BİRLİK üyesi TKP ve TİP, "TBKP" adı altında birleşme kararlarını açıkladıktan bir süre sonra, bu partiyi legal olarak Türkiye'de örgütlemek üzere genel sekretterlerini yurt içine göndereceklerini kamuoyuna açıklamış bulunuyorlar. Bu konudaki kimi spekülasyonları gözönüne alan Partimiz, kamuoyuna aşağıdaki açıklamayı yapmak gereğini duymuştur:

Sözkonusu partilerin bu girişimini Partimiz de ancak basın-yayın organlarından öğrenmiştir. Bu konu, daha önce SOL BİRLİK'in herhangi bir organında görüşülmemiş, ya da Partimize herhangi bir bilgi verilmemiştir.

Kendi geleceğiyle, çalışma tarzıyla ilgili olarak karar vermek, elbet her partinin kendisine ait bir haktır. Ancak, sözkonusu adımın SOL BİRLİK'in çalışmalarını ve hatta belki geleceğini etkileyeceği açıktır. Birlik üyesi örgütlerin böylesi bir adım atarken onu ortak organlarda tartışma gereği bile duymamalarının, birlik anlayışıyla bağdaşmadığını ilgili partilere ilettik.

Sözkonusu partilerin legale çıkma çabalarına, bunun koşullarının olup olmadığına ve bunun, devrimci hareket bakımından yaratabileceği sonuçlara ilişkin görüşlerimizi ise ayrıca, gelecek sayılarda belirteceğiz.

TÜRKİYE KÜRDİSTANI SOSYALİST PARTİSİ

DENG Û BAS JI KURDISTANA İRAN

NEVROZ - Kurdistan

Serdest:

Dî roja 28, îlona 1987 da, pêşmerge Hêza Giyareng (hêzeke PDK-İran) êriş birine ser molgên rejîma kevneperest, 16 molgên dijmin dan bin agirê xwe. Şerê dijwar çêbû û 45 deqqe ajot. Şer li gundên Axelan, Gelê, Serşiv, Helwê, Diwalan û Beşaspê da çêbû. Pêşmerge kari 2 molgên dijmin bi tevayî destxê yê dinê ji bisotîne û kawîl bîke. Ji dijmin qasî 60 nefer hat kuştin û 11 kes ji hêşir hate girtin.

Dî vi şerî da destketiyên pêşmerge ev in:

RPG : 1 heb
Xunpare-60 : 1 "
Tirbare-G-3 : 1 "
Tifingê G-3 : 11 "
Tifingê klâşînkof : 5 "
Motor : 2 dezge
Besim 77 : 1 "

Traktorek, sê tankêrên niftê (heryek bi 7000 litrî),

becor, guleyên xumpare, RPG û bombên destî û çend ambarên xwarinê û pirtû ji teqandî û sotî. Dî vi şerî da du pêşmerge birindar bûn.

Mahabad - Bokan

Dî roja 29, îlona 1987 pêşmerge Hêza Pêşawa û Hêza Beyan li gel yek, êriş birine ser hêzên dijmin, di nivê şevê da, 12 kilometir Rojavayê Bokan, li Gundê Nubar. Piştî du saet şer, hemû çeperên dijmin bi dest pêşmerge ketin. 137 neferên dijmin hatin kuştin û 7 kes ji hêşir hatine girtin. Ji kuştîyên dijmin 86 kes bi ali pêşmerge hatine nasîn û di nav wan da 11 fermanîdar (zabit) hebûn. Ev molge di nav kurahiya çeperên dijmin da bû. Ev yek ji nişan dide ku ji hêzên dagirker ra li Kurdistanê rehet tune.

Dî vi şerî da destketiyên pêşmerge ev in:

Sıddık Bilgin olayı ve işkencenin asıl sorumluları

Geçmiş sayılarımızda Riya Azadi'de ısrarla üzerinde durduğumuz Sıddık Bilgin Olayı hatırlardadır. Bingöl'de köy öğretmenliği yapan Sıddık, işkence ile öldürülmüş, sonra da kaçarken vuruldu süsü verilmişti.

Yakınlarının, basının ve SHP'li milletvekillerinin üzerinde durması sonucu, olayla ilgili soruşturma açıldı ve kısa süre önce, Yüzbaşı Ali Şahin, Üsteğmen Ümit Eriş, Astsubay İbrahim Yıldızgörü, Astsubay Mehmet Acar ve Onbaşı Suat Akova haklarında, işkenceyle adam öldürmekten ve görevi kötüye kullanmaktan dolayı dava açıldı.

Yüzbaşı Ali Şahin'le ilgili olarak, daha önce, Muğla'da görev yaptığı sırada yine işkence yaptığını, hatta bu işkenceler sırasında ırza geçme suçları işlediğini, bu yüzden kendisi hakkında Muğla Ağırceza Mahkemesi'nde dava açıldığını, ama bu ırz düşmanının Kürdistan'a görevlendirildiğini yazmıştık. Şimdi öğreniyoruz ki Ali Şahin ırz düşmanlığında yalnız da değil. Bu davada yargılanan Üsteğmen Ümit Eriş de, iki erin ırza geçmekten dolayı 19 yıl cezaya çarptırılmış ve halen cezaevinde yatmakta.

İlginç değil mi? Türk ordusunun, sözde Kürdistan'da "halkın can ve mal güvenliğini korumakla" görevlendirilmiş iki subayının durumu bu. Ama, gerçekte bu durum, insanlarımız için hiç de ilginç değil. İşkencenin, terörün halkımızın doğal yaşamına girdiği ülkemizde bütün bunlar şaşırtıcı değil. Bu olayın üstüne gidilmiş olması ve dava açılması ise istisna türündedir. Aslında, işkence yapmakta, ırz düşmanlığın-

da ve benzeri alçakça eylemlerde Yüzbaşı Ali Şahin ve Üsteğmen Ümit Eriş yalnız değildirler. Yalnız halka karşı değil, bizzat erlere karşı da, barbarca bir tutum Türk ordusunda gelenektir. Erin doğal soyadı "eşkeşoğlu eşek" olmuştur. Er dayak yer ve hertürlü hakareti üstlerinden görür. Ve bu olayda görüldüğü gibi, zaman zaman ırzına bile geçilebilir..

Burjuva toplumda ordu genel olarak halka karşı baskı aracıdır. Ama Türk ordusu kadar halktan kopuk, halka düşman hale getirilmiş olanı azdır. 12 Eylül rejimi ise bunu daha da derinleştirdi. Bu dönemde polis ve subaylar ali kıran başkesen haline geldiler, boğazlarına kadar teröre, suça battılar. Kürdistan'da ise bu terör ve zorbalık daha da sistemlidir, kat kat fazladır.

Bir işkence davasının soruşturması başladı. Ama sorun yalnız bu mu? Suçlu olanlar yalnızca bu maşalar mı? Ya onlara bu işleri yaptırılanlar, işkenceyi sistemli olarak hazırlayanlar? Faşist generaller, onların işbirlikçisi Özal hükümeti, işkence çarkında görev alan binlerce canavar yaptıklarının hesabını vermedikten sonra, göz boyama kabilinden şurda burda açılmış bir-iki davadan ne çıkar. Ama asıl işkenceciler ülkeyi yönetiyorlar. Bu durumda, şimdi göstermelik kabilinden yargılananların da yarın bu işten yakalarını sıyırmaları, hatta terfiyen başka yere gönderilmeleri şaşırtıcı olmaz. Şimdiye kadar yapılan bu oldu.

Ve bu yapılmadıkça, işkence toplumun yakasını bırakmayacaktır.

Tifingên corbecor : 47 heb
RPG-7 : 2 "
Muşekên RPG : 62 "
Fişeng : 7000 "
Bombên destî : 50 "

Dî vi şerî da gelek ewragên eskerî yê nî şîrî ji bi dest ketin. Her usa jî, 104 tîfîn-

gên corbecor, 8 besim (têlsız), bi dehhezanan fişeng, 20 sandoq muşekên RPG, 13 sandoq bombên destî, 3 dezgeh malên seyyar, 4 tankêrên benzîne û gelek tiştên xwarinê û pirtû hate sotin. Dî şer da 4 pêşmerge şehîd hatin.

4. Yüklü bir temsil ödeneği.

5. Subay, astsubay, er dahil şahsi hizmeti için en az 10 görevli. (Emir Sb., emir ast. sb., emir çavuşu, iki-üç şoför, evde aşçı, bahçıvan..)

6. Türkiye'nin her tarafındaki orduve ve kamplar-da her an kullanılmaya amâde boş ve hazır bekleyen daireler.

29 Ağustos geçeki Albay ile 30 Ağustos gecesindeki general arasında bu bir kısım ancak sayılan faktörler sayesinde bir uçurum teşekkül etmektedir. Önce, Albay'ın meselâ Aysel Hanım olan eşi artık hanımefendidir.

31 Ağustos'tan itibaren artık general; şeklen bazı yerlere karşı sorumludur. Fakat pratikte hiç bir yere, hiç bir şeyin hesabını vermek mecburiyetinde değildir. Sanki uzayda yaşıyordur. İşte onun için emeklilik, bir general için düşünülebilecek en kötü şeydir. Sahib olduğu bütün imkanlar bir gecede elinden yok olmaktadır. Ve o, geçmişteki hayatını, bir hayat tarzı olarak seçtiği için mutlaka bunalıma düşecektir.

Dolayısı ile hiç bir sayın general emekli olmayı istememektedir.

İşte, emekli olduktan sonra sirket yönetim kurullarında görev alarak yahut cesitli hatıralar yazarak üzerindeki pırıltıların döküldüğünü görüp, hayal kırılığına uğradığımız generallerimizin içinde bulundukları ruh hâli budur.

Peki, Cumhuriyet generali böyledir de, Osmanlı paşası nasıldır?

Bu konuda, tek fakat çok çarpıcı bir örnek yazıyı bitirmek istiyorum.

93 Harbi'nde Doğu'da Gazi Ahmet Muhtar Paşa'nın Özel Kalem Müdürlüğünü yapan ve "Başımıza Gelenler" adlı kitabın yazarı olan Mehmet Arif Bey, kitabının 76, 77 ve 78'inci sayfalarında şöyle yazar:

"... eski bir asker olan babam, evde arada bir bize bu savaşlarda başından geçenleri anlatır ve hele Kırım Harbi'nden bahsederken paşaların, hususiyle müşirlerin rahat ve huzurlarına olan düşkünlüklerinden yakını, kilerci çadırlarına kadar her şeylerinin yerinde ve mevcut olduğundan bahsederdi. Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa'nın kumanda ettiği Mısır Ordusu'na karşı yapılan savaşlardan bahsederken de (İbrahim Paşa, yanında taşıdığı tulumu şişirip nerede olursa öylece yatarken, bizim paşalar azamet ve ihtişamlarına halel getirmemek için gayrette kusur etmezlerdi. Bunun içindir ki ordularımız, İbrahim Paşa karşısında bozuldu ve hatta Sadrazam'ımız bile esir oldu.) derdi.

Ordu, hepimizin ordu'sudur. Türk Milletinin emrindedir. Gözbebeğimizdir. Dostça ve iyi niyetle yapılan bu tenkitler, son dayanağımız olan ordumuzun kılına bile zarar gelmemesi için yapılmış olarak değerlendirilmelidir.

TBKP PROGRAM TASLAĞI İLE İLGİLİ TARTIŞMALARIN GETİRDİKLERİ...

Deniz YALMAN

Türk siyasi hayatında uzunca bir süreden beri tartışılan demokrasi, insan haklarına ilişkin iddialar ve özellikle son dönemlerde genel seçimlerin yapılması ile yeni yasama yılının başlaması, TCK'nun 141, 142. maddelerinin değiştirilerek Komünist Parti'nin legale çıkması. Sosyalist parti kurulması gibi konularla oldukça hareketli günler yaşanmaktadır.

Bu hareketli günler, geçtiğimiz yıl Ekim ayında TKP ve TİP'in birleşme kararı almalarını takiben, her iki örgütün TBKP adıyla yeni bir parti kurduklarını açıklamalarından sonra yeni bir boyut kazandı. Kurulan partinin kamuoyunun dikkatini çekmek ve M-L ideolojinin uygulama alanı bulduğu SSCB'nde Glasnost, Ferestroika gibi adlarla gündeme getirilen yeni yapısal değişikliklerle aynı dönemlere rastlayan legale çıkma çabalarının bir sonucu olarak her iki örgütün genel sekreterleri Haydar KUTLU ve Nihat SARGIN'ın Türkiye'ye gelişleri, tutuklanmaları ve yargılanmalarıyla işkence iddiaları da sıkça kullanılır oldu. Bu arada, birleşme kararı aldıktan sonra iki örgütün yurtdışında yayınladıkları ortak program tasarısını tartışmaya açtıklarını açıklamalarıyla bugüne kadar iç sorunlarını çözemeyen partilerde meydana gelen gürültülü tartışmalar bu defa TBKP bünyesinde ortaya çıktı. Hazırlanan program taslağına çeşitli kesimlerce değişik yorumlamalar getirildi. Bu yazı, bahsi geçen program tasarısının kısaca açıklanması ve bu konudaki farklı yaklaşımlara açıklık getirilmesi yönünden ele alındı.

Program tasarısı çeşitli alt başlıkları içeren şu ana başlıklardan oluşmaktadır: GİRİŞ, GÜNÜMÜZ DÜNYASI, TÜRKİYE'NİN DÜZENİ VE DURUMU, BARIŞ VE DEMOKRATİK YENİLENME STRATEJİSİ VE GÜÇLERİ, TÜRKİYE BİRLEŞİK KOMÜNİST PARTİSİ'NİN BUGÜNKÜ AŞAMADAKİ AMACI: BARIŞ VE DEMOKRATİK YENİLENME İÇİN DİYALOG VE İŞBİRLİĞİ POLİTİKASI, TEMEL AMAÇ SOSYALİZM, KOMÜNİST PARTİSİ.

Tasarıda GÜNÜMÜZ DÜNYASI başlıklı bölümde "Emperyalizmin en saldırgan ve gerici güçlerin politikasıyla, barıştan yana olan insanlık arasındaki çelişki

günümüzde, öne çıkan başlıca politik çelişkidir" denilerek Marksizm'in katı sınıf çelişkisi yerine Barış ve Savaş yanlıları arasındaki çelişki günümüz dünyasının çelişkisi olarak açıklanmaktadır. "En önemli barış gücü Sosyalist ülkelerdir. Nükleer silahlanma ve çatışma politikası ABD emperyalizminin emperyalist ülkelerdeki askersel sınaî kompleksinin politikasıdır. Uluslararası gericiliğin kalesi ABD emperyalizmidir." ifadelerinden günümüz çelişkisinin ABD'nin başı çektiği kapitalist dünya görüşü ile SSCB'nin savunduğu sosyalist dünya görüşü arasında olduğu açıklanmaktadır. "TÜRKİYE'NİN DÜZENİ VE DURUMU" başlığını taşıyan ikinci bölümde, "Türkiye, emperyalizme özellikle de Amerikan emperyalizmine ekonomik, politik, askerî bakımlardan bağımlı bir ülkedir" tanımlaması yapılarak, bu bağımlılığın 12 Eylül hareketiyle arttığı öne sürülmekte ve daha önce Faşist olarak tanımlanan bugünkü yönetimin otoriter bir rejim olarak nitelendiği görülmektedir. Bu görüş, legale çıkma çalışmalarının propaganda biçimi olarak değerlendirilebilecektir.

TBKP, bugünkü yönetime ve rejime "oligarşi", "anti-demokratik", "otoriter" suçlamalarında bulunarak bu rejimin işlevinin işçi sınıfının ve halkın istem ve çıkarlarını engellemek, belli bir kesimin menfaatini korumak olduğunu, "Oligarşinin uyguladığı politikanın ve anti-demokratik, otoriter rejimin işlevi, işçi sınıfının ve halkın istem ve çıkarlarının gerçekleşmesini engellemektir" iddiasıyla öne sürmektedir.

"BARİŞ VE DEMOKRATİK YENİLENME STRATEJİSİ VE GÜÇLERİ" başlıklı bölümde, "Barış, özgürlük ve eşitliğin tam olarak gerçekleştirilmesi ancak anti-emperyalist, anti-teke, devrimci dönüşümler sürecinden Sosyalizme geçilmesiyle olanaklıdır" ifadelerinden Sosyalizme geçişin devrimlerle olacağı belirtilmekte, ancak bu devrimlerin barış yoluyla mı başka yollarla mı olacağına açıklık getirilmemektedir. Bu ifadede ve tasarının daha önceki bölümlerinde "Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin programının, politikasının temeli, Marks, Engels ve Lenin'in teorisi"dir. Parti bu fikirleri yaratıcılıkla Türkiye koşullarına uygular" açıklamalarından devrimin Lenin'in ihtilalci görüşleri paralelinde gerçekleştirilmesinin amaçlandığı, bunun da "TKP'nin barıştan yana olduğu" iddiasının inandırıcılığıyla açıkça ters düştüğü anlaşılmaktadır. Aynı bölümde, "TBKP'ne göre egemen burjuvazinin bugünkü politikası ve rejimiyle nüfusunun ezici çoğunluğu arasındaki çelişki günümüzde öncelikle çözülmesi gerekli ve olanaklı politik çelişkidir" sözleriyle TBKP, bugünkü rejim ile geniş halk kitleleri arasında çelişki olduğunu kabul etmekte ve öncelikle bu çelişkinin çözülmesini öngörmektedir. TBKP bugünkü rejimi halkın karşısında, halkın düşmanı görmekte, halk ile yönetimi iki kampa ayırıp karşı karşıya getirmektedir.

Tasarıda dikkati çeken husus, daha önce TKP'nin programında yer alan "Ulusal Demokrasi" yerine "Barış ve Demokratik Yenilenme" programının ikame edil-

mesi, Komünist bir partinin, Komünist güçlerle diğer politik güçlerin bir potada mütalâa edilmesi, partinin kendisini öncü görmesi, vaktiyle eleştirilen burjuva sınıfıyla işbirliğine gidilmesine olanak tanınmasıdır. Nitekim, "Barış ve Demokratik Yenilenme"nin toplumsal güçleri, "İşçi sınıfı, kent yoksulları, köylüler, aydınlar ve geleneksel orta katmanlar, ulusal ekonomiye katkıda bulunan iş adamları gibi sosyal - sınıfsal gruplar, Kürt halkı gibi ulusal bir güç, çıkarları bu stratejiye uyum içinde olan toplumsal güçleri oluşturuyor. Bütün bu güçlerin özgül dinamizm��lerini, hareket potansiyellerini Barış ve Demokratik yenilenme Stratejisi doğrultusunda birleştirmeleri olanaklı ve zorunludur. Türkiye işçi sınıfı toplumun en ilerici, en devrimci gücüdür. Barış ve demokrasi mücadelesinin, toplumsal ilerlemenin motor gücü ve toplumun sosyalist yenilenmesi sürecine öncülük edebilecek tek sınıf işçi sınıfıdır" şeklindeki belirleme ile öncü ve devrimci güç olarak yine işçi sınıfı kabul edilmekte, ancak barış ve demokratik yenilenmenin temel güçlerini oluşturan sınıf ve katmanlar Marksist-Leninist teorinin aksine geniş tutulmaktadır. Görüldüğü gibi, bu aşamanın müttefikleri de geçmişin Ulusal Demokratik Cephe'sinden (UDC) hayli farklıdır. UDC, CHP'nin sol kanadına kadar uzanırken, bugünkü cephe anti-emperyalist dinci akımı ve ülke ekonomisine katkı yapan sanayiciyi de kapsamaktadır.

Barış ve Demokratik Yenilenmenin politik güçleri de; "ülkemizde, tarihsel kökleri olan politik akımlar, Komünist ve diğer devrimci sol akım, sosyal demokrat akım, kemalist akım, anti-emperyalist çıkışlar yapan dinsel akım, burjuva demokrat akım ve yeni sol akım" olarak belirlenmektedir.

Tasarıda dikkati çeken diğer bir husus da, parlamentonun politik sistemin en üst organı olması, ancak hiç bir devlet organı ve kurumun parlamento üzerinde olmaması ve onun denetimi dışında kalmaması ön görülürken, yerel yönetimlerin, sendikaların, kooperatiflerin ve öteki örgütlerin bunun dışında tutulması ve yetkilerinin artırılması ilkesinin benimsenmesidir. Bunda amaç, "Barış ve Demokratik Yenilenme" stratejisi çerçevesinde, yukarıda sayılan katmanlarla geniş cephe oluşturup bugünkü rejimi yıkmaktır. Ayrıca, parlamentonun politik sistemin en üst organı olması; demokrasilerde sözkonusu olan yasama, yürütme ve yargının bağımsızlığı ilkesine açıkça aykırı olan ve Sovyetler Birliği'ndeki tek parti diktatöryasını çağırıştırır bir sistemin özlemine yansıtılmaktadır.

TBKP, program tasarısında "Türk Ulusu", "Kürt Ulusu" şeklinde açıkça bir bölücülük yapılmaktadır. Örgüt, Kürtleri bir millet olarak görmekte, kendi kaderlerini tayin hakkının tanınmasını istemektedir. Bu hakkın ayrılma yönünde olabileceği gibi T.C. sınırları içinde Türk halkıyla birlikte kalabileceği yönünde kullanılabileceği vurgulanmaktadır. Bu husus da "TBKP Kürt sorununun tam demokratik bir çözümünün ancak Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkının, ayrılma hakkının tanınmasıyla gerçekleşebileceği görüşündedir.

TKP'NİN BURJUVA KUYRUKÇULUĞU VE ŞÖVENİZMİ

Adnan SAATÇI

Dünya devrimci deneylerine göz atıldığında, hemen her devrimci deneyin ortaya koyduğu bir gerçekle de karşılaşacağız. Bu gerçek, çeşitli ülkelerin devrimci süreçlerinde devrimci çizginin yanında, işçi hareketinin kendi bağımsız siyasi hattında gelişmesini engelleyen, onu egemen sınıfların kuyruğuna takan reformcu çizgilerinde varolduğudur.

Devrimci çizgi, egemenlerin iktidarını halkın devrimci girişiyle yıkarak kesintisiz bir süreç sonucu sosyalizmi kurmayı amaçlarken, reformist çizgi - lafızlarındaki farklılıklara rağmen - halkın devrimci atılımını yadsır ve pratikte işçi ve emekçi yığınlarını egemenlerin kuyruğuna takar, proleteryanın iktidar sorununu gözardı ederek, kitleleri reformist hayallerle avutur.

Bu yüzden sol saflarda ortaya çıkan reformist çizgi ile devrimci çizgiyi dikkatle birbirinden ayırmak gerekir. Kimi zaman bunu yapabilmek sanıldığı kadar kolay olmayabilir. Çünkü reformizmde sosyalizmi savunduğu, proleteryanın iktidarı için savaştığını söyler ve hatta bunun için ayrıntılı programlar çıkarır, yayınlar. Ama pratikte proleteryanın mücadelesini reformlar peşinden koşarak baltalamaktan, ona ihanet etmekten başka bir şey yapmaz. Reformcu çizgiyi devrimci çizgiden ayırmak için öncelikle nasıl bir çalışma tarzı izlediğine bakmalıyız. Eğer pratikte iktidar için mücadeleyi öne çıkaran devrimci taktikler uygulamak yerine, reformcu taktikler izleniyorsa, ortada kopkoyu bir reformizm var demektir. Sosyalizmi savunduğunu söylemesi devrimci olduğunu iddia etmesi hiç önem

taşımaz. Lafızların gerçek yüzünü gizlemeye yarayan maske işlevinden öte gitmez. Reformizm, proleterya iktidarını değil, burjuva demokrasisini hedefler. Proleteryanın devrim diye bir sorunu olduğunu tekrarlarsa da, pratikte ona ulaşacak yollardan uzak durur.

Dünyada zafere ulaşan devrim mücadelelerinin ortaya koyduğu somut bir gerçek vardır. Her devrim mücadelesi, egemen sınıflara olduğu kadar işçi sınıfı hareketini onun kuyruğuna takmaya çalışan reformcu anlayışlara karşı da mücadele ederek zafere erişebilir. Her ülkenin devrim süreçlerinde reformist anlayışlar kitleler nezdinde teşhir ve tecrit edildiği, geniş yığınlar devrimci çizginin önderliğinde iktidar mücadelesine seferber edilebildiği ölçüde egemen sınıflar yenilgiye uğratılabilir.

Bu olgu, ülkemiz açısından da geçerlidir ve belki de daha fazla geçerli olacaktır. Çünkü ülkemiz sınıf mücadelesi tarihinde reformizm olgusu önemli bir yer tutmaktadır. Sol hareketlerin 1970'lere kadar olan 50 yıllık tarihi, aynı zamanda reformizmin, revizyonizmin de tarihidir. Sol'a damgasını vuran küçük burjuva reformist anlayış, burjuva kuyrukçuluğunu aşamamış, kendi özgücüne güvenden yoksun, kendi dışındaki güçlerden medet uman bir anlayışa sahip olmuştur. Reformizm, yıllar boyunca işçi ve emekçi sınıfların kendi iktidarı için savaşımı sorununu adeta unutmuş, proleteryanın iktidar sorunu üzerine bağımsız bir politik hat, belli bir strateji ortaya koymamıştır. "Toplumsal ilerleme" adına burjuva reformlarının destekçisi, burjuva partilerinin

yedeği konumuna düşmüştür.

Sömürge, yeni-sömürge ülkelerde reformcu çizginin izleyicileri ne yazık ki, genellikle "Komünist Partisi" adıyla bilinen partilerde Marksist öğretiyi onun diyalektik ruhuna aykırı bir biçimde dogmatlaştırarak ele alan bu partiler, ezilen-sömürülen sınıfların devrim talebini hiçe saydığı gibi, onların devrimci potansiyelini egemen sınıflarla uzlaşma siyaseti izleyerek köreltmekten başka bir fonksiyon da görmemektedirler. Dünya proleteryası ve ezilen halkları bu tip partilerin, proleteryanın sınıf davasına sayısız ihanetlerine tanıklardır.

Bizim gibi ülkelerde, reformizmin temelleri sürekli devrimci durumun varlığını anlamak ya da bilinçli olarak anlamak istememe olmuştur. Çünkü izlenecek mücadele biçimleri, çalışma tarzı, örgüt biçimleri bu nesnel olgunun varlığına göre biçimlenir. Ülkede devrimci durumun varlığı koşullarında, ona uygun düşmeyen siyasi çizgi, taktik ve örgütlenme devrimci olamaz.

Devrimci durum tesbiti yapıp, onun gerektiğinde temel mücadeleyi (barışçı olmayan politik mücadeleyi) lafta savunmakla yetinen ve hayata geçirmekten kaçınanların durumu da farklı değildir. Onlar da reformizm cephesinde yer alırlar. Çünkü devrimci çizgi ile reformist çizgi arasındaki ayrımın biricik kıstası hayata geçirilen pratiktir. Pratiğe geçirilmeyen teorik tesbitler hiçbir anlam taşımaz.

Bugün iktidar sorununu devrimin temel sorunu olarak gören herkes için tek bir yol vardır, o da barışçı olmayan mücadeleyi temel olan bir politik çizgiyi izlemektir. Eğer bu yapılmazsa, ikti-

dar için mücadele bir yana bırakılarak reformlar peşinde koşuluyor demektir. Bu objektif olarak proleteryanın davasına ihanettir.

Tüm revizyonist-reformist akımlar sözde hiçbir mücadele biçimini reddetmezler. Ama barışçıl olmayan mücadeleyi bugünün değil, geleceğin sorunu olarak ortaya koyarak ona taktik bir fonksiyon yüklerler. Koşullar elverişli olduğunda mücadelenin barışçıl olmayan biçimlerinin de hayata geçirilebileceğini söyleyen bu çizgi, sahiplerinin sözünü ettikleri "koşullar" nedense hiçbir zaman ortaya çıkmaz. Yıllar, bürokratik bir merkezi yapı etrafında daha çok yayın vb. faaliyetler sürdürerek uzlaşmacı bir mücadele çizgisinin sürdürülmesiyle geçer. Diğer yandan bu güçler, kendi dışlarında gelişen devrimci mücadeleye burjuvazinin ağızyla saldırmaktan geri durmazlar.

Ülkemizde bu çizginin tipik temsilcileri TKP, TİP vb. partilerdir. 60 yıllık sınıf mücadelesi tarihine bir göz attığımızda bu çizginin pratigini ihtilalci atımdan yoksun, burjuva güçlere bel bağlayan uzlaşmacılığı oluşturduğu rahatlıkla görülebilir.

1970 sonrası devrimci mücadelenin gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla birlikte kitlelerden tecrit olmaya başlayan reformizm-revizyonizm devrimcilere karşı "terörizm" edebiyatı ile saldırıya geçmekte gecikmedi. Yıllardır bir yandan bu mesnetsiz saldırıyı burjuvazi ile ağız birliği etmişcesine sürdürürken, diğer yandan da günahlarına yeni günahlar ekliyordu. Faşizme karşı mücadeleyi "provakasyona gelme" olarak niteleyip kitleleri faşizmin saldırıları ile başbaşa bırakanlar onlardı. 15-16 Haziran'larda, 1 Mayıs 1977'de, Profilo'da, Tarih direnişinde mücadeleyi yükselten işçi ve emekçi yığınları "provakasyona gelme", "sakin ol" çağrılarını yapan onlardı. 12 Eylül'le birlikte, soluğu ülke topraklarının çok uzaklarında alan ve halk yığınlarını 12 Eylül zulmü, işkencesi karşısında yalnız bırakan yine onlardı.

Tarih boyunca işçi sınıfı hareketini devrime değil, burjuvazinin kuyruğuna takmaktan başka bir fonksiyon görmemiş bu güçleri iyi tanımalı ve geçmişten bugüne kadarki pratikleri dikkatle değerlendirilmelidir.

TKP'nin Tarihi, Sol Hareketi Burjuvazinin Kuyruğuna Takma Tarihidir.

TKP'nin pratikte iktidar için mücadele anlayışı olmamıştır. O, reformlar uğ-

runa mücadeleyi, her dönem iktidar uğruna verilen mücadelenin önüne koymuştur. TKP'nin ideolojik-siyasi hattı ve sınıf mücadelesi pratiği bu anlayışın somut ifadesidir. Reformları her şey olarak gören bu anlayış, kaçınılmaz olarak burjuva kuyrukçuluğuna varmıştır.

Proleteryanın bağımsız bir siyasi çizgisi olması gerektiğini unutan TKP, burjuva reformcu güçlerin düzen içi çözümlerine angaje olmuş ve bu güçlerin yedeğine düşmekten kurtulamamıştır.

Kemalizm döneminde, feodalizmin tasfiyesi adına Kemalist iktidarı destekleyen TKP'dir. Kemalist'ler, ulusal talepli Kürt isyanlarını bastırırken onlara alkış tutan yoksul Kürt köylülerinin katledilmesine seyirci kalan TKP'dir. 73 sonrası oligarşi tarafından halka "umut" olarak lanse edilen Ecevit önderliğindeki tekkelci burjuvazinin reformist tercihlerinin temsilcisi CHP'nin programını "toplumsal ilerleme", "ilerli demokrasi" adına destekleyen yine TKP'dir... Daha başka örnekler de verilebilir. İfade etmek istediğimiz şey, TKP'nin 60 yılı aşkın siyasi mücadelesinde izlemiş olduğu politik hattın, proleteryanın bağımsız siyasi hattı olmadığı. Aksine burjuva kuyrukçusu bir siyasi hat olduğudur.

Bugün yine aynı anlayışın devamı olarak SHP kuyrukçuluğu yapılmaktadır.

TKP, bugünkü programının SHP'den hiç farklı olmadığını açıkça ilan etmekte ve SHP'nin "tamamen aynı olmasa bile birçok konuda" kendisiyle benzer istemler dile getirdiğini söylemektedir. Ama bir türlü devrimcilikten de vazgeçmiyor. Ve kuşkusuz böyle bir durumda soruna bir açıklık getirmesi gerekiyor. Halk yığınları burjuva reformistleri ile devrimciler arasındaki farkı nasıl ayırt edecektir? Devrimcilerin reformları devrime giden yolda temel amaç değil, sadece bir basamak olarak gördüklerini nasıl anlayacaktır?

TKP'ye göre yığınların bunu anlaması çok kolay, ortada hiç te endişe edilecek bir durum yok. Nasıl mı?

"Bir kere, biz komünist olduğumuzu gizlemiyor ve sosyalizmi amaçladığımızı mücadelemizin bu amaçla bağlı olduğunu açıklıyorsak, zaten herkesten farklıyız demektir. Herkesten ayrılıyor demektir(...) Halk ayrıca ve en başta demokratik reformlar için en önde mücadelemizle bizi ayırt edecektir."

İşte bu kadar basit!.. Sosyalizmi amaçladıklarını halktan gizlemezlerse halk zaten onların farkını anlayacak-

mış! Bir de reformlar için en önde mücadele ederlerse, halk onları ayırt etmekte neden güçlük çeksinmiş!..

TKP'de reformcu anlayış o kadar köklüdür ki, devrim için mücadele edilmesi ve esas mücadelenin bu olması gerektiği reformların devrim mücadelesinin bir kazanımı, onun yan ürünü olacağı düşünülemez bile.

Bugüne kadar ipliği pazara çıkmış bu klasik reformist mantık, kitlelere yenden kabul ettirilmeye çalışılırken, ülkemiz koşullarının çarpıtılmasında da alabildiğine yararlanmaktadır.

TKP için devrim, geleceğin sorunudur. Bugün devrimci durum yoktur. Koşullar olgunlaşmamıştır. İşçi ve emekçi sınıfları eğitmek, onları gelecek günlere hazırlamak esastır. İktidar için barışçıl olmayan mücadele araçlarını temel alarak mücadele etmek anarşizmdir, terörizmdir. Bu yüzden TKP, kendisinin leğalleşeceği bir "demokrasi"nin kurulması hayaliyle yaşar. Öyle ki, "legalitenin özlemine hiç kimse bizden daha fazla taa yüreğinde duymaz." diyecek dile getirirler, bu demokrasi özlemine... TKP, tam stratejisini "demokrasi'nin kurulması ve bu "demokrasi" de TKP'nin vazgeçilmez yasal bir ağırlığa sahip olmasını başarmak üzerine oturtmuştur.

Ülkemizde burjuva anlamda da olsa, demokrasi hayalleri beslemek tam da TKP, v.b'lerinin işidir. Yeni-sömürge ülkelerin ekonomik sosyal, siyasal yapısını, emperyalizmle olan ilişki ve çelişkilerini doğru tahlil edemeyen ve bu ülkeleri metropol ülkelerle bir tutan bir anlayışın ürünü olarak beslenir bu ham hayaller... Yıllar demokrasinin geleceği günleri beklemekle geçer. Ama beklenen demokrasi bir türlü gelmez. Darbeler darbeleri izler. "Toplumsal ilerleme", "İleri demokrasi" tezleri yenden ve yeniden iflas eder. Ama olan emekçi kitlelere olur. Yığınlar, devrim perspektifinden uzak, egemen sınıfların sistem içi sahte çözümlerinin peşinden sürüklenir durur. TKP vb. leri kitleleri yıllar boyu devrim için değil, reformlar için koşturarak uyutur. Ve düzenin çarkları arasında onların devrimci dinamizminin körelmesinde büyük bir rol oynar.

Ülkemizde burjuva demokrasisinin kurulacağı ve kendilerinin de bu "demokrasi" içinde legal bir parti olarak varolacağı hesabını yapan TKP, böyle bir "demokrasiyi" yaratacak(!) SHP'yi desteklemekten çekinmiyor. SHP gelecektir, burjuva demokrasisi kurulacaktır. Hayal edilen budur.

Devrimi hedefleyen bir program ve ona uygun mücadele taktikleri gerekiyor-muş, TKP için ne gam!...

Reformist hayaller beslemenin eninde sonunda burjuva kuyrukçusu bir çizgi izlemeye götürmesi kaçınılmaz bir olaydır.

Proleterya partisi olduğunu, proleter-yaya "öncülük rolünü hiç kimseyle tartışma" durumunda olmadığını söyleyen bir parti, bugün kalkıp bizim programımız SHP'nin programı ile çatışıyor diyorsa, öncelikle yapması gereken şey kendi çizgisini, izlediği politik hattı gözden geçirmek olmalıdır. Bir burjuva partisi ile proleterya partisinin programı çakışamaz. Elbette ki, proleterya partisi reformist bir parti değilse... Proleterya partisinin kendi bağımsız siyasi çizgisi olmak zorundadır ve günlük siyaseti de bu çizginin damgasını taşır. Kuşkusuz kitlelerin kısmi taleplerine proleterya partisi kadar bir burjuva partisi de sahip çıkabilir. Ama bu aynı programa sahip olmak anlamına gelmez. Proleterya partisi, kitlelerin somut-çelişkilerinden hareketle, onları devrim hedefine yöneltirken, burjuva partileri düzen içi sahte çözümlerle uyutmayı yeğler. Eğer kitleler devrim perspektifinden uzak sadece reformlar uğruna mücadele için seferber edilirse, bunun adı devrimci çizgi değil, burjuva kuyrukçusu çizgi olur. TKP'nin yıllardır izlediği yol da tastamam budur.

TKP İktidarla Paslaşp, İcazet Dileniyor

4-5-6 Nisan 1987 tarihli Güneş Gazetesi ve 12-18-1987 tarihli Yeni Gündem dergisinin 58. sayısında, TKP Genel Sekreteri H.Kutlu, kendisiyle yapılan röportajlarda ilginç açıklamalarda bulunuyor. İlginç diyoruz, çünkü TKP'nin bilinç çizgisinin de ötesinde adeta oligarşiye geleneksel devlet ideolojisinin temel taşlarını kabul ettiğine dair güvence veriyor.

H.Kutlu'nun dediklerine bakalım...

"TKP şimdi çok açık şekilde ulusal çıkarları korumak ve ulusal nitelikte bir parti olmak istiyor. Türk halkının karşısında her sorunun çözümüne talip olan bir parti niteliğini kazanmak istiyor."

Aynı röportajın satırları arasında H.Kutlu başka şeyler de söylüyor. Ege ve Kıbrıs konusunda, NATO'da kalma konusunda, "Terörizme" karşı olma konusunda, PKK'yı değerlendirme ve "Kürt sorunu"na yaklaşım konusunda görüşlerini dile getiriyor. TKP genel sekreterinin açıklamalarının ne anlama

geldiği sorusuna verilecek tek bir yanıt vardır, o da şudur: TKP, oligarşiye "Biz milli parti olmaya hazırız, sizin çıkarlarınızı temelden sarsacak konularda (egemenlerin tüm kanatlarının "milli politika" adı üzerine birleştiği noktalarda), devletimizin çıkarlarına aykırı şeyler savunmayacağız, ama karşılığında biz de yasallaşacağız..." diyor.

Evet... TKP genel sekreterinin söylemek istediği ya da oligarşiye iletmek istediği mesaj tastamam budur.

Türkiye'nin tamda AET'ye başvurusunun gündeme geldiği koşullarda TKP'nin böylesi bir tutuma girmesi ve bunu egemen basın sayfaları aracılığıyla duyurması, bir zamanlama sorunu olsa gerekir. Çünkü Avrupa Topluluğu'na katılacak bir Türkiye, emperyalist Avrupa ülkelerinin koyduğu kimi vecibelere asgari düzeyde de olsa uymak zorundadır. Bunun anlamı, burjuva demokratik kurumlara asgari ölçülerde sahip olmak, burjuva demokratik hak ve özgürlüklerin şu ya da bu oranda varolması demektir. Bunlardan biri de komünist partileri de içinde olmak üzere her türlü görüşün serbestçe örgütlenebilmesini (yani yasallaşmasını) içerir. Emperyalist-kapitalist ülkeler, proleteryanın yüz yıllık mücadeleleri sonucu kazandıkları bu hak, artık burjuva demokrasilerinde vazgeçilmez bir kurum özelliği kazandığı için Türkiye'nin AET'ye katılmasının bu konuda da adım atmasına bağlı olduğu sık sık tekrarlanmaktadır.

Zaten oligarşinin sözcüleri, bu konunun bir "zamanlama" sorunu olduğuna dair açıklamalarda bulundular. İşte TKP tam da böylesi bir zamanda oligarşiye rahatlatacak açıklamalar yapmakta, ona, kendisinden çekinmemesi gerektiğini belirtir mesajlar ileterek "milli parti olmak istiyoruz" demektir...

TKP'nin bu tutumu, burjuva milliyetçiliğine soyunmanın bir ifadesi olarak da görülebilir. Ve yine TKP bu tutumuyla -nesnel olarak- ANAP'ın "demokrasi" manevrasına alette olmaktadır. Bu yolun, ilkesizliğin, tutarsızlığın, pragmatik yaklaşımın yolu olduğunu, sosyalist tutum ve tavırla ilgisi olmadığını söylemeye herhalde gerek yoktur.

TKP böyle bir yolu niçin seçmektedir?

Sadece ve sadece yasallaşmak için... Çünkü TKP'nin hedefi "vazgeçilmez yasal ağırlığa sahip olan bir parti olmak"tır. Bu hedefe ulaşmak için her

konuda adım atmaya hazırdır. H.Kutlu'nun açıklamaları bunun somut işareti olarak değerlendirilmelidir.

NATO'da kalınabileceğini, AET'ye girilebileceğini söylemek, bağımsız Türkiye isteminden vazgeçmek anlamına gelir.

Yıllardır Türkiye'nin emperyalizmin askeri bir paketi olan NATO'dan çıkılmasını savunan TKP, şimdi NATO içinde kalınabileceğini söyleyebilmektedir. Doğallıkla şu soruyu sormak gerekiyor: Madem böyle diyecektiniz, yıllardır NATO'dan çıkılmasını savunmak niye?

Ashnda TKP'nin bu tutumu, Yunanistan'da PASOK'un, İspanya'da Gonzales'in sosyalist partisinin tutumundan bile geridir. Onlar hiç olmazsa seçim öncesi dönemlerde NATO'dan çıkılmasını (seçim propagandası geroği de olsa) açıkça savunmalarına rağmen, seçim sonrası yan çizmişlerdir. Oysa TKP, daha şimdiden Türkiye'nin NATO içinde kalmasına ses çıkarmayacağını açıklamaktadır.

Bakın ne diyor TKP genel sekreteri: "Bugün NATO'dan çıkmalı istemini ileri sürmek başka bir şey, ama NATO içindeyken yapılacakları söylemek başka bir şeydir. Bu nedenle TKP olarak biz NATO'dan çıkalmı demiyoruz. Ama NATO içinde Türkiye barışçı ve kendi ulusal çıkarlarına uygun bir dış politika güdebiliriz diyoruz." (abc)

Haydar Kutlu, reformculuğun bataklığından Türkiye işçi sınıfına yol göstermeyi (!) sürdürüyor. "TKP olarak biz NATO'dan çıkalmı demiyoruz!" diyor H.Kutlu, Türkiye sanki gerçekten bağımsızmış, emperyalizmin varlığı söz konusu değilmiş gibi "...barışçı ve kendi ulusal çıkarlarına uygun bir politika güdebilir" diye devam ettiriyor sözlerini. Emperyalizmin saldırgan, vurucu gücü NATO'ya girip, onun programına ve politikasına uygun hareket etmeyi baştan kabul ettikten sonra, hangi "barıştan ve ulusal çıkardan" söz ediliyor? Kimin için barış ve kimin ulusal çıkarları? Emperyalizmin saldırganlığına gönüllü angaje olup, sonra da bu şekilde "emekçi halkımızın ulusal çıkarlarını ve barışın" korunabileceğini savunmak, sosyalist kurum ve ilkelere yeni bir "katkı" değilse, ne menem bir şey olduğu açıklanmalıdır. Bu tür bir anlayışın ve ürettiği politikaların sonuçları üzerinde ciddi olarak düşünmek bir zorunluluktur.

Kuşkusuz NATO'dan çıkma istemi ve NATO'dayken yapılacakları söylemek başka şeylerdir. Hatta bunlar, uzlaşmaz iki politik platformdur. Biri proleterya ve emekçi halkın talebi, diğeri burjuvazinin talebi üzerine oluşmuştur. Zaten reformizmin çirkin burjuva yüzü de burada ortaya çıkmaktadır. Burju-

vaziye akıl hocası yapmak, onun adına politika üretmek, proleteryanın temsilcilerinin sorunu olamaz. Bu onursuzluktur, ikiye bölünlülüdür. Proleteryanı savunduğunu iddia edip, günlük politika-burjuva çıkarları için mücadele-dir.

TKP, açıkça Türkiye'nin emperyalist bir askeri pakt içinde kalmasını onaylamakta, birbirine taban tabana zıt sınıfların talebini uzlaştırmaya çalışmaktadır. Ne için? Yasallaşmak için... "milli parti" olmak için...

İşte reformculuk budur... Burjuvazi ile uzlaşma budur...

Bugün devrimcilerin önündeki en acil görevlerden biri anti-emperyalist, anti-oligarşik mücadeleyi geliştirmektir. Ve bu yüzden her türlü faşist kurumsallaşmaya, emperyalist ittifaklara, paktlara karşı çıkmak ilkesel düzeyde düşünülmelidir. Devrimci propaganda taktik düzeyde bile olsa, kitlelere faşist kurumların, emperyalist paktların dağıtılması gerektiğini anlatmalıdır. Bu Bağımsız Türkiye şiarının ısrarla vurgulanması ve bu şiarın geniş kitlelere matedilmesi olarak anlaşılmalıdır. NATO'da kalınabileceğini, AET'ye girilebileceğini söylemek, objektif olarak Bağımsız Türkiye isteminden vazgeçerek egemen sınıflara Sol'dan destek vermektir.

TKP, H.Kutlu'nun son açıklamalarıyla oligarşinin yıllardır adeta tabu haline getirdiği ve tüm kanatlarını birleştiren geleneksel devlet politikasının temel taşlarını olduğu gibi kabul etmektedir. "Türkiye'nin NATO'da kalması", "terörizme karşı olma", "Kürt'lerin ayrılma hakkını reddetme", "Ege sahasında geleneksel politikayı onaylama", "AET'ye katılmayı kabul etme" tutumu takınarak oligarşinin adeta dokunulmaz kıldığı konularda, onun kabul edeceği şeyleri savunur olmuştur. Oligarşi, zaten bu konularda farklı politikaları savunanları "vatan hainliği" ile damgalamıştır. "Milli parti" olabilmek de bu "vatan hainliğinden" kurtulmayı gerektirmiyor mu?

Oligarşi ile uzlaşma peşinde koşanlar, nedense hep bu noktalardan yola çıkarlar. Geleneksel egemen ideolojinin kalıplaşmış şöven yaklaşımını benimserler ya da onlarla uzlaşırlar. Bunun en somut örneği PDA burjuva milliyetçileridir. Hatırlanırsa onlar da ilkin Ege ve Kıbrıs konularında çıkış yapmışlardı. Ama nereye vardıkları herkesin malumudur. Uzlaşmacılık sınır tanımaz. Bir kez proleteryanın mücadelesini hançerleme yolu seçilmeye görülsün, nerede durulacağı belli olmaz.

PDA gibi burjuva kapısına gönüllü yazılanların kuşkusuz Sol saflarda ye-

ri olamazdı. Ve bu yüzden de hızla tecrit oldular.

Bizim PDA örneğini vermekteki amacımız, ondan alınması gereken tarihsel derslerin olduğuna inanmamızdır. Yasallık uğruna burjuvaziye uzlaşmaya çalışmanın, ondan icazet dilenmenin proleteryanın genel çıkarlarına zarar vermekten başka bir anlama gelmeyeceği çok iyi bilinmelidir.

TKP'nin "PKK fobisi", İcazet Dilencililiğinin Bir Parçasıdır

TKP, oligarşiye şirin gözükme için öylesine çaba göstermektedir ki, Genel Sekreter H.Kutlu, kendisine PKK ile işbirliği yaptıklarına dair sorulduğunda, ilkin soruyu sorana teşekkür edip ondan sonra başlıyor yanıt vermeye ve kesin bir biçimde PKK ile hiçbir ilişkileri olmadığını belirterek, PKK ile işbirliği yaptıklarının öne sürülmesine adeta feryat ederek karşı çıkıyor.

Aynı yaklaşım Yeni Gündem'deki röportajında da vardır. H.Kutlu, TKP ile PKK arasında işbirliği olduğu iddiasını burada da yalanlayarak, "Hiçbir zaman TKP'nin PKK ile ortak toplantısı olmamıştır" diyor. (Yeni Gündem. sayı: 58) Bu ifadelerin kuşkusuz bir anlamı olmalıdır. TKP'deki PKK fobisinin kaynağı acaba nedir? TKP, PKK ile adının birarada anılmasından neden bu ölçüde rahatsız olmaktadır?

Aslında bunun yanıtını vermek hiç de zor değil. TKP, oligarşi nezdinde kendine icazetli bir konum sağlamak için "terörizmle" hiçbir bağının olmadığını ispatlamak istemektedir.

Gerçi, yıllardan bu yana barışçı olmayan mücadele metodlarını savunanlara "anarşizm", "terörizm", "maceraçılık" adı altında saldırıp durmuştur. Ama PKK konusu, Türkiye egemen sınıfları açısından -bugünkü süreçte- çok daha hassas bir konudur. Hele "milli parti" olmayı amaçlayanlar için egemen sınıfların tüm kanatlarının birlikte bir blok gibi tavır aldığı bir konuda, onların dışında bir görüş öne sürmeleri hiç de kolay değildir. En azından "yasallık" sağlamanın ve oligarşi nezdinde kabul edilebilir bir yaklaşıma sahip olmanın bir adımı da, "TC devletinin bölünmez bir bütün olduğunu savunmak"tan geçer. Oysa PKK gibi örgütler, "Kürt'lerin, ayrı bir devlet olarak örgütlenmesini" savunmakta ve "bunubaşarmak için de savaştıklarını" söylemektedirler. Öyle ya, hem "Kürt'lerin ayrılmasını" savunan, hem de şiddet temel alan bir örgütle nasıl olur da

TKP'nin işbirliği yaptığı söylenir?.. Böyle bir şey söz konusu olamaz!.. TKP, Türkiye egemen sınıflarına özellikle bu mesajı iletmek çabası içindedir.

H.Kutlu egemen sınıflara mesajlarını peşpeşe vermeye devam ediyor: "Terör eylemlerine karşıyız, tasvip etmiyoruz."

"Ulusal azınlıklar dediğimiz zaman, toprak sorunundan sözletmiyoruz(...) Türkiye'nin toprak bütünlüğü, sınırları elbet korunmalıdır."

Kuşkusuz sormak gerekir H.Kutlu'ya... Hangi terörizme karşıyız? Ülke-mizde terörü kim uyguluyor? Oligarşi mi devrimciler mi? 12 Eylül'ün terörü üzerine tek kelime etme gereği duymadan, devrimci eylemlere "terörizm" diye saldırmak ne demektir? Bu, burjuvazi ile aynı ağız kullanmak değil midir? Ona yaranmak, onun gözüne girme çabası değil midir? Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ne oldu? Bütünlüğün korunup korunmayacağına sen mi karar vereceksin, yoksa ulus mu? Eğer bir ulus herşeye rağmen ayrılma hakkını kullanmak istiyorsa, buna kimin adına, hangi amaçla ve nasıl engel olacaksın?

Ve bütün bunlar ne için yapılmaktadır?..

Bir tek şey için... Sadece ve sadece legalizme çıkmak, legal bir parti olmak için...

Evet, TKP'nin oligarşi ile uzlaşma çabası, onu öyle bir noktaya getirmiştir ki, bir ulusun kendi kaderini tayin etme hakkını bile açıktan savunamaz hale gelmiştir. Oysa devrimci politika, her ulusun kendi kaderini serbestçe tayin etme hakkını her şart altında savunmayı gerekli kılar. UKKTH'nı savunmak ile mutlak ayrılma aynı şeyler değildir. Bugün PKK "terörizm"inin kınanması altında, aslında UKKTH reddediliyor. TKP, meseleyi her şart altında "milli sınırlar" içinde ele almakta ve bu tavırla kopkoyu bir şövenizm sergilemektedir. Kemalizm döneminde "gericiliğe karşı mücadele" diye Kürt halkına yapılan baskıları desteklemenin altında yatan gerçek zihniyet de bu değil miydi? Bugün bu zihniyet çok daha netleşmiş olarak açığa çıkmaktadır.

Proleteryanın Güncel Siyaseti, Bağımsız Genel Siyasetinden Ayrı düşünülemez, Ona Ters Olamaz

Siyasi iktidara ulaşmayı hedefleyen proleterya, bu amacına hizmet edecek

devrimci bir stratejiye sahip olması gerektiği gibi, bu sürecin çeşitli aşamalarında çeşitli sınıf ve tabakaları yanına çekerek burjuvaziyi yalnızlaştıracak taktik bir zenginliğe de sahip olmalıdır. Ancak güncel plandaki taktik tavırlar, genel siyasetinden ayrı olamaz ve ondan bağımsız ele alınamaz. Proleteryanın devrimci partisi, günlük siyaset adına nihai amacına ters düşen, ondan taviz ya da pratikte o amacı unutan bir politika izlemeye başlarsa, bu kopkoyu bir reformizm olur. Bu ister bilinçli, isterse de bilinçsiz yapısın, yığınları burjuvazinin kuyruğuna takmaktan başka bir anlama gelmez. Proleterya partisi, kendi ideolojisinden, kendi bağımsız devrimci siyasetinden güncel politika yapma adına taviz veremez.

Reformistlerle devrimcileri birbirinden ayıran en önemli nokta budur. Devrimciler, proleteryanın sınıf siyasetinin kararlı savunucuları iken, reformistler, burjuvazi ile uzlaşma siyaseti güder. Reformizmin burjuvaziden bağımsız bir politikası yoktur. Çünkü reformizm, tek kelimeyle kişiliksizliktir. Politik esneklik adına, kişiliksiz bir siyaseti meşrulaştırma onun temel taktiğidir. Bu taktik ister istemez pratikte burjuva güçlerinin yedeği olmaktan kurtulamama sonucunu doğurur.

Kuşkusuz reformistlere, kendilerinin proleteryanın amaçlarına ters düşen bir yol izlediği, onu iktidar yapma diye bir sorunları olmadığı söylendiğinde, buna şiddetle karşı çıkacaklardır. Sosyalizmi savundukları, onun için mücadele ettiklerini söyleyeceklerdir. Ancak bunun hiç de önemi yoktur. Menşevikler de sosyalizmi savunduğunu söylüyor, onun propagandasını yapıyorlardı. Ama Menşevizm hiçbir zaman proleteryanın tutarlı savunucusu olmamıştır. Sınıf mücadelesi tarihi, Menşevizmin ve onun izleyicilerinin sayısız ihanetine tanıklıktır.

Ülkemizde TKP'nin izlediği çizgide pratikte iktidar perspektifli bir çizgi değildir. Reformlar için mücadeleyi iktidar mücadelesinin önüne çıkarmıştır. Lafızlardaki tüm keskinliğe rağmen pratikte izlediği yol budur. Yığınları devrimci hedeflere yöneltme yerine, reformcu hayallerle aldatmaktadır. Ülkenin içinde bulunduğu durum, sistemin niteliğini, sınıfların durumunu doğru tahlil edemeyen TKP, kendi özgücüne dayalı devrimci politikalar izlemek yerine, burjuvazinin icazetine sahip çıkmaya çalışan reformcu taktikler gütmektedir.

"Eğer ideolojik ilkelerinizden ödün veriyorsanız, nihai amacınızı bir yana bırakıyorsanız, yine reformizme

kapıldınız" diye TKP Genel Sekreteri H.Kutlu, proleteryanın, nihai amacından asla kopmaması gerektiğini pek iyi ifade ediyor. Ama kendisinin yaptığı bu değil midir? Türkiye'nin her türlü emperyalist ittifaktan çıkmasını, UKKTH'nı savunmak ideolojik bir ilke değil midir? Sosyalistler ne zamandan beri emperyalist askeri pakt olan NATO'da kalınabileceğini savunmaya başlamışlardır? Ne zamandan beri toprak bütünlüğünün korunması havariliğine soyunmuşlardır?

TKP kendi değişleriyle de tutarlı bir politik çizgi izlemiyor. Biz, yaklaşık 20 yıldır TKP'nin pratikte devrimin yolu ve biçimi konusundaki belirsiz tavrı nede ni ile reformist-revizyonist bir çizginin savunucusu olarak gördüğümüzü söyledik durduk, hâlâ da söylüyoruz. Ama bugün bizzat kendi değişleriyle en çıplak haliyle sergilenmektedir. Bu değişlerden sonra ayrıca kendi pratiğine bakmaya bile gerek kalmamıştır.

Yalan, Demagoji ile Gerçek Gizlenemez

Demokrasi hayali ile yaşayan ve le-galleşme ile yapıp tutuşan TKP, bir taraftan oligarşiye "kabul edilebilir" bir parti olduğunu ispatlamaya, en azından sanıldığı kadar tehlikeli politikalar savunmadığını göstermeye çalışırken, diğer yandan da demokrasiyi getirecek gözüyle baktığı SHP'nin kuyruğuna takılmaktan geri kalmıyor.

Ama H.Kutlu, TKP'nin o bilinen yüksekte atma huyundan yine de bir türlü vazgeçmiyor. "TKP'nin Türkiye'de yeri olup olmadığına Türk halkı karar verecektir." diye.

Madem karar verecek olan Türk halkıdır, o zaman nedir burjuva basının-da bunca boy gösterip, icazet dilenciliği? TKP'ye halkın sahip çıkmasını sağlamak ve onun ezilen-sömürülen yığınların gerçek devrimci partisi haline getirmek için çaba gösterme yerine, neden burjuva reformist güçlere bel bağlamıyor? Emekçi yığınların somut taleplerine sahip çıkarak, onların gerçek kurtuluşunun sosyalizmle mümkün olduğunu göstermek ve bunun için onları mücadeleye seferber etmek yerine, neden "demokrasi" hayalleriyle avutuyor?

Halka güvenen, halkın talepleri üzerinde yürütülecek mücadelenin gücüne güveniyor demektir. Ama TKP, tam aksine burjuvazinin taleplerine sahip çıkarak, onun politikasına angaje olarak, bunu sağlamaya çalışıyor. Dolayısıyla yukardaki söz, boş sözler olmaktan öte anlam ifade etmiyor.

Keskin lafızlarla, bayağı demagojilerle TKP, kendi gerçek tutumunu gizleyemez. Ve kimseyi de aldatamaz. TKP'nin bu tutumu yeni değildir. Yaklaşık 60 yıldır çeşitli biçimlerde süregelmektedir. Sınıf mücadelesi arenasında bir güç olmaktan yoksun olduğu dönemlerde bile TKP, egemen sınıflara karşı yükselen her muhalefeti, her direnişi kendisine maletmekten çekinmemiştir. Yıllardır halkın mücadelesinden uzak, onun dışında olmalarına karşın, sanki herşeyi kendileri yapıyor, herşey kendilerinden sorulur havasını yaymaya çalışmış ve kendini Sol hareketin merkezi gösterme gayretine girmiştir. Bizim Radyo'nun gerçekle en ufak bir ilgisi olmayan yayınları hatırlardadır.

Evet Haydar Kutlu... TKP'nin Türkiye'de yeri olup olmadığına Türkiye halkı karar verecektir. Ama belirtelim ki, halkımız kendi somut taleplerine sahip çıkmayan, haklı mücadelesine önderlik ederek kendini mücadele ile kabul ettirmek yerine, burjuvazinin icazetine sığınarak yasallaşmaya çalışan sizi, hiçbir zaman kendi öz partisi olarak kabul etmeyecektir.

Ne kadar saklamaya çalışırsanız çalışın, gerçekleri bir çırpıda unutturamazsınız. Yaşanmış tarih tüm çıplaklığıyla ortaya serilecektir.

Bugün devrimcilerin görevlerinden biri de, yıllardan beri oligarşinin reformist tercihlili partilerinin peşine takılmaktan başka bir şey yapmayan, kitleleri reformcu hayallerle uyutan mücadele kaçkınlarının gerçek yüzlerini teşhir ederek, emekçi halkın devrimci dinamizmini kendi kurtuluşunu sağlayacak devrim mücadelesine kanallı edebilmektir.

Uzlaşmacı, reformist çizgi, halkın daha çok acı çekmesinden başka bir sonuç vermez. Bu yolun terkedilmesi ve doğru devrimci politikanın egemen olabilmesi için devrimciler, reformizmin her çeşidini ve her türlü reformist taktiği mahkum etmeli, bunun için elinen gelen tüm çabayı göstermelidir.

DİPNOTLAR

"TKP '86 Ulusal Konferansı" ile ilgili TKP Genel Sekreteri H.Kutlu'nun yaptığı konuşmadan.. (1 Ağustos 1986'da... yayınlandı)

a.g.k.

Güneş Gazetesi 4 Nisan 1987, H.Kutlu ile yapılan röportajdan.

TKP '86 Ulusal Konferansı ile ilgili konuşmadan.

Yeni Gündem sayı 58, H.Kutlu ile yapılan röportajdan.

Turhan Aytul Türkiye Komünist Partisi lideri ile Paris'te konuştu

Güneş 4. Nisan-87

TKP de Gorbacov çizgisinde

HAYDAR Kutlu, "Mili parti olmak istiyoruz... PKK ve ASALA'ya kesinlikle karşıyız. TİP'le birleşip Türk siyasi hayatında yer almak istiyoruz. Ege'de karasuları 12 mil olursa İstanbul'dan Antalya'ya giden vapur, Yunan karasularından geçmek zorunda kalır" dedi

TKP lideri, "Türkiye NATO'da kalabilir. Ama barışçı ve ulusal çıkarlara uygun bir politika izlemek partıyla... Türkiye ile Yunanistan adil bir çözüm için masaya oturmalıdır" şeklinde konuştu

Haydar Kutlu kimdir?

TKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu'nun asıl adı: Yaşar Nebi Yağcı... Haydar Kutlu adını kullanıyor. 1944 yılında Tokat'ın Niksar ilçesinde doğdu. Baba adı Musa. İstanbul Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. 12 Eylül öncesinde TKP'nin Türkiye sorumlusu ve parti'nin Merkez Komitesi üyesiydi. 12 Eylül sonrasında yurt dışına çıktı 2 Nisan 1983 tarihinde TKP 5. Kongresi'nde parti genel sekreterliğine getirildi. O tarihte henüz ölmemiş olan 91 yaşındaki eski genel sekreter İsmail Bilen, Komünist Partilerin gelineğinde olmayan bir makam yaratarak parti başkanlığına kayınlı. Böylece boşalan genel sekreterliğe Haydar Kutlu seçilebildi. Bilen öldükten sonra parti başkanlığı da kaldınlı.

TKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu (solda), arkadaşını Turhan Aytul ile

TÜSTAV
TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMALARI

TKP de Gorbaçov çizgisinde

TÜRKİYE Komünist Partisi Lideri Haydar Kutlu, Paris'in kuzey batısında, La Courneuve denen bir dış mahallesinde, küçük bir apartman daireesinde bana partisinin de geniş politikasını şu dört noktada açıkladı:

1- Biz, Türkiye'nin NATO'dan çıkmasını istemiyoruz. Ama NATO içerisinde barışçı ve ulusal çıkarlarımıza uygun bir politika izlemesinden yana-yız.

2- PKK ve ASALA'nın eylemlerini tasvip etmiyoruz. Tüm tehdit eylemlerine de karşıyız.

3- Ege sorusunda Türkiye ve Yunanistan, çıkarlarını kendi aralarında bir masada görüş-meli ve anlaşmalıdır.

4- Türkiye İşçi Partisi (TİP) ile birleşeceğiz. Ve Türkiye'deki muhalefet partileriyle ilişkiler kurma kararındayız.

BULUŞMA NASIL OLDU?

TKP Lideri Haydar Kutlu'nun bu açıklamaları yaptığı konuşma, aylar süren bir hazırlık sonunda gerçekleştirildi. Partiyeye "yakın" olarak tanınan ve Almanya'nın Duisburg kentinde yayınlanan "Türkiye Postası" gazetesinin yöneticisi, bu buluşmayı gerçekleştirdiğini ve TKP lideri ile Paris'te buluşacağını bir hafta önce bana bildirmişti.

Partinin Paris grubundan iki kişi beni 1 Nisan günü Charles De Gaulle Havaalanı'nda karşıladılar. Birbirimizi tanımadığımız için ben elimde Güneş gazetesi, onlar da bir başka gazete tutuyorlardı. Böylece buluştuk. Gece otel telefon edilerek solumun hazır olup olmadığı soruldu. Ben de konuşmayı bir teyple tesbit edilecek şekilde sohbet biçiminde yapmayı tasarladığımı söyledim. 2 Nisan sabahı aynı kişiler beni otelimden alarak otomobille Paris'in dışında bir apartmanın 5. katına götürdüler. Ve bu konuşma orada gerçekleşti.

Haydar Kutlu 43 yaşında. Kısa boylu, sarışın bir kişi. 2.5 saat süren konuşma onun tarafından da iki teybe alınarak tesbit edildi. Konuşmada Fransız Komünist Partisi'nden bir kadın ve TKP'den iki kişi daha bulundu.

TKP lideri de 1 Nisan Çarşamba günü Paris'e gelmiş, partisinin 4 koruma arabasıyla havaalanından alınarak oteline götürülmüştü. Haydar Kutlu, Paris'te Fransız Komünist Partisi yöneticileriyle konuşacak, daha sonra Ja partisinin Fransız bürosu ile çalışacak TKP lideri, şimdiye kadar alışagelmis dışında Türkiye'nin çıkarlarına daha objektif bakar gibi konuştu. Bu da partinin politika değiştirmesinden beri geliyordu. Konuşmada,

TURHAN AYTUL-PARİS

TKP'nin, Türkiye'nin SSCB ile ilişkileri, Türk-Yunan anlaşmazlığı, PKK ve ASALA tehditi karşısında TKP'nin tutumu üzerinde konuşmaya başladık. Sordum:

"Gorbaçov'u gördünüz mü, onunla konuştunuz mu?"

Kısaca şöyle yanıt verdim: "Gorbaçov'la yalnız bir kez el sıkıştık. SSCB Komünist Partisi'nin 27. Kongresi'nde oldu bu. Ama karşılıklı bir konuşma yapmadık."

Sonra Haydar Kutlu, Türk-Sovyet ilişkilerini şöyle özetledi:

"Gorbaçov'un yenileşme hareketleri SSCB'ye sempata besleyen veya beslemeyen herkes tarafından ilgi ile izleniyor. Bize göre bu hareket ekonomik, sosyal, politik ve ideolojik olarak çok yönlüdür. Etkisi de yalnız SSCB ile sınırlı olmayan uluslararası bir oluşumdur. Elbette ki bu çerçevede Türkiye'nin SSCB ile olan ilişkilerini de etkiler."

SSCB, dünyada barış istiyor. Gorbaçov bunu sadece sözde bırakmıyor. Fiilen adımlar atıyor. Türkiye, SSCB'ye komşu bir ülke. Biz, öteden beri iyi komşuluk ilişkilerinin esas olmasını düşündük, onerdik ve bu politikayı da doğru gördük. Türkiye'nin denebilir ki, dış politikasında tek sorunu olmayan ülke SSCB'dir. Bunu sadece biz söylemiyoruz, herkes görüyor. Bu alanda Gorbaçov'la birlikte Türkiye ile ilişkilerin daha iyi olması doğaldır. Genellikle bizim gibi ülkelerle ilgili Gorbaçov politikasında karşılıklı yarar esası vardır. Bu, SSCB'nin kongresinde kabul edilen programda da çok açık şekilde vardır.

Sovyetler, Türkiye ile ekonomik ve kültürel ilişkilerini geliştirmek istemiştir. Şimdi de bu istekleri var. Bunu değerlendirmek herhalde bize düşüyor. Ayrıca Gorbaçov'un yeni politikasında her ülkenin uluslararası gelişmelerde belirli bir yeri olmaktadır. İnisiyatif kullanma imkânları doğuyor. Türkiye bu imkânları kullanmalıdır.

NATO İÇİNDE BARIŞÇILIK

Türkiye, SSCB ile en uzun sınırları olan bir NATO ülkesi. NATO içinde eğer Türkiye bağımsız, kişilikli bir rol oynayabilirse o zaman uluslararası durumlarda yeni imkânlar yaratabilir. Türkiye'nin, dış barışçı bir politikaya ihtiyacı vardır. Bize göre şimdi uygulanan politika, Atatürk'ten bu yana uygulanan barışçı politika değildir. Bunda sapma olduğu kanısındayız. Atatürk, dünyada barış istiyordu. İşte bu değişti. Hem de çok sonra.

Türkiye, hangi komşusuyla çelişki içindedir diye sorarsak, bunu görmek zor değildir. İşte bunu değiştirmek imkânı var şimdi. Örneğin, SSCB sadece NATO dağılsın demiyor. NATO ve Varşova Paktları karşılıklı olarak ve belirli bir zaman içinde kademeli güç indirimi yaparak iki blok birlikte tasfiye olsun diyor. Bu bir imkândır bizim için. Yani bugün NATO'dan çıkmalı, istemini ileri sürmek başka birşey. Ama NATO içindeyken yapılacakları söylemek başka şeydir. Bu nedenle TKP olarak biz NATO'dan çıkalmı demiyoruz. Ama NATO içerisinde Türkiye barışçı ve kendi ulusal çıkarlarına uygun bir dış politika güdebilir diyoruz. İşte bu bir olanaaktır."

YUNANİSTAN

AYTUL: Türk-Yunan ilişkilerini nasıl buluyorsunuz? TKP olarak bunun nasıl çözümleneceğini düşünüyorsunuz?

KUTLU: Özetle şunu söyleyeyim; Ege karmaşık bir sorun. Ege'de Türkiye'nin çıkarları vardır. Ege sorunu, Türkiye'nin çıkarları dışında çözümlenemez. Sorunun tek çözümü yolu vardır; bu da, iki ülkenin barışçı diyalog kurmasıdır. Burada iki görüş var; Yunanlılar, uluslararası hukuk çerçevesinde sonuca gitmek istiyor. Türkiye ise bununla yetinmek niyetinde değil. Bizim görüşümüz şu; uluslararası hukuk çerçevesini kabul etmek lazımdır. Ama bu yeterli değildir. Ama aynı zamanda her iki tarafın çıkarlarını gözetken adil bir çözüm bulmak için iki taraf bir masaya oturmalıdır. Eğer Türkiye ile Yunanistan kendi çıkarlarının azamisini almak için masaya oturlarsa çözüm yine yoktur. Anlaşmak lazımdır. Biz bu konuya ABD ve NATO'nun karışmasını doğru bulmuyoruz. Elbette SSCB de karışmamalıdır. Biz Ege sorusunda 12 milin sorun yaratacağını çok önceden söyledik. Bu, Türkiye açısından adil bir çözüm olamaz. Çünkü İstanbul'dan Antalya'ya giden bir vapur Yunan sularından geçmek zorunda kalır.

Ege sorunu iç politikada iki tarafça bir malzeme olarak kullanılmamalıdır. Ama her iki taraf da bunu yapıyor. İçerideki sosyal ekonomik sorunlardan halkın dikkatini çekmek için Ege sorununu ne yazık ki sık sık kullanıyor, alevlendiriyor.

Bize göre savaş tehlikesi Ege'de kuçumsanmayacak bir durumdur. Yaşadık zaten. Her iki tarafın soğukkanlı olması şarttır.

Kıbrıs sorunu ayrıdır. Ayrı çözüm gerektirir. Ama birbirinden farklı değildir. Biz bu iki ihtilaflı konu bir anda çözüm lensin demiyoruz. Çözümleyici adım nedir? Bir yandan toplumlararası görüşmeler devam etmeli, ama aynı zamanda BM gözetiminde uluslararası bir forum hazırlanmalıdır.

ULUSAL PARTİ

AYTUL: PKK'ya bakış açınız nedir? Güneydoğu'daki olayları tasvip ediyor musunuz?

KUTLU: Bu soruyu sordunuz için ben önce size teşekkür ederim. Uzun zamandan beri TKP ile PKK arasında ilişkiler olduğu yazılıp duruyor. Hemen kesin olarak yanıt vereyim ki, bizim PKK ile hiçbir ilişkimiz yoktur. Bir ortak açıklama yapıldığından söz edildi. Ama böyle bir açıklama kanıtlanmadı. Çünkü yok böyle birşey. PKK ile TKP'nin işbirliği yaptığı havası yaratılmak isteniyor. Bunu daha önce de ASALA ile de yaptılar. TKP-ASALA işbirliğinden söz ettiler.

TKP şimdi çok açık şekilde ulusal çıkarları korumak ve ulusal nitelikte bir parti olmak istiyor. Türk halkının karşısında her sorunun çözümüne talip olan bir parti niteliğini kazanmak istiyor.

Biz Güneydoğu'da olanları biliyoruz. Herkes biliyor. Burada bir sorun var. Bu gerçek kabul edilmelidir. PKK gerçekte bir avuç insan. Biz PKK'nin eylemlerini benimsemiyoruz elbette, doğru görmüyoruz, ama anlıyoruz. Bu eylemlerin, bu sorunları çözeceğine inanmıyoruz. TKP, Meclis'teki gizli görüşmelerde PKK meselesinden suçlanıyor. ASALA meselesinden suçlanıyor. Gizli görüşme açıklanmalı, biz neden suçlandığımızı bilmeli ve buna yanıt vermeliyiz. Terör eylemlerine karşıyız, tasvip etmiyoruz.

AYTUL: Ama bu iki hareketin gayesi Türkiye'den toprak istemede birleşiyor. Bu konuda ne diyorsunuz?

KUTLU: Ulusal azınlıklar dedimiz zaman, toprak sorunundan söz etmiyoruz. Olaya soğukkanlı olarak bakılınca kimsenin Türkiye'den toprak istediği yok. Öyleyse önce bunu görmemiz lazım.

Şunu kabul etmeliyiz: Türkiye'nin toprak bütünlüğü, sınırları elbet korunmalıdır. Türkiye de bir başka devletin toprak bütünlüğüne tecavüz etmemelidir. Kürt sorununda toprak sorunu olmadığı görülmelidir. İşte bundan sonra ulusal hak sorunu gelir.

YARIN: TİP'LE BİRLEŞME VE TKP'NİN YENİ TUTUMU

GÜNEŞ
4-NİSAN-87

Paris'te arkadaşımız Turhan Aytul'a geniş açıklamalar da bulunan TKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu, "Bizim dışımızdaki tüm sol partilerle iyi ilişkiler kurmak istiyoruz" dedi.

Genel Sekreter Kutlu: "Amacımız yasal parti olmak"

TKP Ortak Pazar'a girmemizi bekliyor

TURHAN AYTLU PARİS'TEN YAZIYOR

GÜNEŞ 5-NİSAN-87

KUTLU, TKP'nin yeni stratejisini iki noktada topladı: Akılcı İslam grupları ile işbirliği yapmak. Türkiye'nin AET'ye girişi sırasında Türkiye içinde yasal bir parti olmak

TKP lideri, "İslami hareketlerin Türkiye'ye sızma girişimlerini kabul edemeyiz ve doğru bulmayız" diyor ve ekliyor: "Ne Humeyni rejimiyle ilgimiz var, ne de başka çevrelerle"

TKP, Ortak Pazar'a girmemizi bekliyor

TURHAN AYTLU

AVRUPA'da aşırı sol akımlar kadar aşırı sağ da dövüş içinde, Türkiye'deki gibi. TKP de bu dövüşte tavrını almış. Siyasi göçmen olarak sınıfta çeşitli Avrupa ülkeleri sığınmış 100 bine yakın insanın önemli bir bölümü de sağcı. TKP yeni politikasını oluştururken, İslami gruplar arasında kendisine yandaşlar arıyor.

TKP lideri Haydar Kutlu, yeni politikasını açıklarken, özellikle iki nokta üzerinde durdu. 1- Türkiye'deki İslami hareketleri yeniden değerlendirmek ve TKP olarak "akılcı" İslam grupları ile işbirliği yapmak. 2-Türkiye'nin AET'ye girişi sırasında Türkiye içinde yasal bir parti olmak.

TKP lideri Haydar Kutlu'ya soruyorum:

"Çeşitli İslami hareketlerin, Türkiye'ye sızmaları karşısında tutumunuz nedir? Bu konuda ne düşünüyorsunuz?"

Kutlu, İslami hareketler içinde "Akılcı"larla işbirliği yapmak istediklerini açıkça öne sürüyor, fakat bu grupların "iler" olduğunu belirtmiyor. Ancak kendisine yakın FİDEF gibi örgütlerin "Milli Görüşçüler"le işbirliği yapmaları onları Türkiye'deki "Erbakancılar"la güç birliğine gitmek istediklerini ortaya koyuyor. Kutlu şöyle konuşuyor:

"İslami hareketlerin Türkiye'ye sızma girişimlerini kabul edemeyiz ve de doğru bulmayız. Onlar İslam devrimini ıhraçtan söz ediyorlar. Bizim şu prensibimiz vardır. Devrim ıhraç edilmez. Her ülke kendi koşulları içerisinde devrimi gerçekleştirir. Türkiye'de şu veya bu hareketler oluyor. Bunlar Humeyni tarafından destekleniyor veya kışkırtılıyor deniliyor. Bunları çok somut olarak biliyorum. Ama elbette hangisi olursa olsun, bu doğru değildir. Ne var ki bugün Türkiye'de İslami hareketler içerisinde Türkiye'nin sorunları dikkatle gözleniyor. Biz bu sorunların demokratik bir şekilde çözümlenmesini istiyoruz. Türkiye'nin ABD ile olan ilişkilerine karşı çıkan İslami çevreler de vardır. Butun bun-

ları şeriat devleti isteniyor ve Humeyni'nin politikası güdü-lüyor, tarzında hepsinin ayrı kaba konulması doğru değildir.

Bu iki bakımdan doğru değildir. Önce gerçekleri yansıtmıyor. İkincisi, Türkiye'nin ulusal çıkarları açısından da doğru değildir. Artık Türkiye'de tarihsel bir sentez gerekiyor. Bizce İslam hareketi yeni baştan değerlendirilmelidir. Zaten bütün dünyada yeniden değerlendiriliyor. Laikliği elbette savunuyoruz. Bu çok önemli ama, ne olduğunu da etraflı şekilde anlatmalıyız. Laiklik dinsizlik demek değildir. Böyle baktığımız zaman, İslami çevreler içinde akılcı çevrelerle işbirliği savunuyoruz. Onlarla ortak hedefler içinde birlikte mücadele edebileceğimizi görüyoruz. Ve bunu da açıkça söylüyoruz ama, dediğim gibi, bunlar Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde ortak aynı mihraklarda aynı sorunlarla yaşayan insanlar olarak düşündüğümüz şeylerdir. Ne Humeyni ile ilişkimiz var, ne de başka çevrelerle. Biz aynı zamanda Türkiye'de özellikle Suudi kökenli karışmaların olduğunu da çok açık biliyoruz. Örneğin Rabita olayında olduğu gibi. İşte esas dikkatleri oraya çevirmek lazım. Ve esas tehlike olarak bunu görmek lazım. Yani fanatik dinsel akımları destekleyen çevreler bunlardır. Ve bunun arkasında elbette ABD var. Bunu kanıtlamak çok kolay, özellikle Rabita olayında Rabita'nın çıkardığı dergilerde, kimler yazıyor? Bunlara bakmak gerekir, örneğin, Bay Mirza Hayd.

Bu adının artık, CIA'nın ajanı olduğunu herkes biliyor. Tartışmaya gerek yok. ABD Başkanı Carter'in Başdanışmanı Brezezinski'nin bir sözü var: "Müttefik ülkelerde, İslam hareketlerini desteklemek şarttır. Ama ABD'ye karşı çıkan İslam hareketlerini de batırmak gerekir."

Şimdi Türkiye'de olanlar bu, öyleyse biz bu İslami hareketlere dinsel çevrelere eskisinden farklı yaklaşmamız gerekiyor. Ve de ikisini aynı kaba koymamamız gerekiyor." AYTUL: TKP yurt dışında varlığını sürdüren, birçok sol parti ve grup içinde beşi ile "Sol Birlik" adı ile ittifak oluşturuyordu. Türkiye'de kapatılan DISK'in yurt dışında bulunan bazı yöneticileri ile sürekli temasta oldukları da iddia ediliyor. Bana sol kesim ve liderleri ile olan ilişkilerinizi anlatır mısınız?

KUTLU: Şimdi biz, bizim dışımızdaki bütün sol parti ve gruplarla yakın bir ilişki kurmak istiyoruz. Sadece sol değil, Türkiye'deki muhalefet çevreleri ile de ilişkili olmak istiyoruz. Türkiye içinde ve dışında. Zaten sol partilerle, gruplarla ilişkimizin olması çok doğal, bir defa 6 partinin kurduğu sol birlik var ve biz de bunun içindeyiz, bunlar Türkiye İşçi Partisi (Behice Boran'ın), Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (Ahmet Kaçmaz), Öncü Türk İşçi Partisi, Sosyalist Parti (Kemal Burkay), Türkiye Komünist Emek Partisi (Teslim Töre) ve TKP.

Yaklaşık 2 yıldır bu 5 parti ile birliğimiz devam ediyor. Bizze göre bu çok önemli idi. Sol harekette sürekli parçalanma ve bölünme süreçleri yaşanıyordu. Bunu tersine çevirmek önemlidir.

Bunun dışında kalan diğer sol gruplarla da partimizin ilişkileri var. Kuşkusuz dışardaki sendikacılarla yani yurt dışına çıkmak zorunda kalmış olan sendikacılarla, hepsiyle de biz ilişkimizi sürdürmek istiyoruz ve sürdürüyoruz. Toplantılar da biraraya geliyoruz.

(Aytul'un notu: DISK Genel Başkanı Abdullah Baştürk'un 1986 Aralık'ında Avrupa'ya yaptığı gezide, Avrupa'da bulunan DISK yöneticilerinin ilişkisi ve demecilerinin DISK'i bağlamayacağını resmen açıklamasını hatırlatmakta yarar vardır.)

TIP ile özel ilişkilerimiz vardır. Biz bunu açıkladık. TIP de açıkladı. Birleşmek için çalışıyoruz. Temaslarımız gayet iyi gelişiyor. TKP ile TIP birleşecek. Şu anda ideolojik ve politik görüşmeler üzerindeyiz. Bunları birleştirmeye çalışıyoruz. İki tarafta ileri bir düşünce birliği var. Bu nedenle çok umutluyuz.

Kuşkusuz üzerinde tartıştığımız noktalar var ama buna hiç kimse ayrılık noktaları diyemez. Sol harekette teori sorunu önemlidir. Bu nedenle de kapsamlı sorunlar üzerinde duruluyor. Türkiye'nin sosyal ekonomik ve yapısal analizleri yapılıyor. Bu nedenle bir partinin kendi içinde de tartışmaların olması çok doğaldır. Ama iki partinin birleşme sürecinde böyle tartışmalar, gayet tabiidir. Bunlar iki partinin birliği engel olacak noktalar değildir. Bunları çoktan aşmış durumdayız, şimdi sorun tek parti olarak Türkiye'nin ve dünyanın sorunlarına bakmamız lazım. Bu koşullarda nasıl bir program yapmamız lazım. Bunun bilincindeyiz.

(Aytul'un notu: Bu birleşme kararlılığı, TKP'nin Avrupa konferansına katılan TIP lideri Behice Boran tarafından da bir deklarasyonla doğrulanmıştır.)

AYTUL: Türkiye'nin AET'ye tam üyelik için başvurusunu nasıl karşılıyorsunuz? Bize yararlı mı, yararsız mı olur?

KUTLU: Biz ilkesel olarak Türkiye AET'ye girmesini demiyoruz. Ama diyoruz ki, bugünkü ekonomik durumda bu bizim çıkarımıza olmayacaktır. Bunu, ekonomisi bizden daha iyi olan AET üyelerinin durumuna bakarak söyleyebiliriz. Ancak Türkiye'nin ekonomik sorunları çözülebilir ve rekabet gücüne varırsa o koşullarda AET üyeliğinin Türkiye'ye yararlı olup olmayacağı tartışılmalıdır. Ama bugün yararlı olacağını zannetmiyorum. Biz Batı kamuoyuna sesleniyoruz. Türkiye gerçekten AET'ye girmek istiyorsa Türk demokrasisi ve insan hakları gerçekleştirmelidir. Bu olmadan Türkiye'nin AET üyeliğini zannetmiyorum. Türkiye'de henüz insan haklarına saygı verileceği değildir.

Öyleyse Türkiye bu sorunu çözmek zorundadır. Politik göçmenlerin Türkiye'ye özgürce dönmelerinin koşulları yaratılmalıdır. Artık 20. asırdayız. Politik görüşleri nedeni ile insanların kovuşturulmaları, topraklarından ve yurtlarından dışlanmaları herhalde demokratik her vicdanı rahatsız eden bir durumdur.

YARIN: "BİR TÜRK GAZETECİSİYLE KONUŞTUGUM İÇİN SEVİNCİLİYİM"

GÜNEŞ 5-NİSAN-87

TKP lideri açıkladı:

Yasaksız Türkiye'de çalışmak istiyoruz

GÜNEŞ . 6. NİSAN - 1987

'Yasaksız Türkiye'de çalışmak istiyoruz'

TURHAN AYTUL

TURHAN AYTUL

HAYDAR Kutlu, "Halka Türkiye'nin sorunlarını açıklamak istiyoruz" diyor ve ekliyor: "Türkiye'de ciddi reformların yapılması gerekir. Bizim de sesimizin Türkiye'de duyulması lazımdır"

TKP lideri Haydar Kutlu, "Şimdi izlenen dış politika, Türkiye'yi yalnızlaştırma politikasıdır" görüşünü savunuyor.

PARIS'te bir arkadaşının büro olarak kullandığı bir evin küçük bir odasında 2,5 saat süren görüşmede dikkat ettim. TKP lideri Haydar Kutlu, Türkiye'nin sorunlarını anlatırken ve yönetimden söz ederken "Faşistler" demiyordu. Bugünkü yönetimi eleştiriyor, fakat daha önce alışılmış deyimleri kullanmaktan özellikle belirli şekilde kaçınıyordu. Üstelik Atatürk'ün hedeflerini ilk hedefler görerek... Sordum:

"TKP'nin izlediği politikada değişiklik var mı?"

Bir an düşündü ve:

"Evet" dedi ve şöyle devam etti:

"Bir politika değişikliğinden söz edebiliriz. Biz 1983'te yapılan 5. kongremizden sonra yeni bir politika izliyoruz. Orada parti içinde 'açıklık' politikasının gerektiğini savunduk. Partinin bugün Türkiye'nin karşısında ne tür sorunlar varsa hepsinin çözümüne sahip çıkmasının gerektiğini söyledik. Elbette sorunlara sahip çıktığımız zaman bunların çözümünü de getirmek zorundaydık. Biz Türkiye'nin çağdaş, modern ve uygar kalkınmış bir Türkiye olmasını istiyoruz. Bunlar demokratik Türkiye'nin hedefleridir. Ama hangi dönemde bu hedefler başlanabilir? Bu bizi Atatürk dönemine getirir. Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın hemen sonrasına getirir... Bunun savunucusu sadece biz değiliz. Türkiye'de çok geniş bir çevre bu hedefleri savunuyor. Atatürk döneminde bu yasa Türkiye çok yol aldı. Peki nasıl oluyor da uygar bir Türkiye'ye varılmadı? Biz farkı, biz farklı düşünebiliriz. Ama bu farklı düşünceler halkın önüne konulmamalıdır. Türkiye'nin tüm sorunları politik ve ekonomik, sosyal sorunları çözülebilir diyoruz. Ama farklı çözümler. Bizim Türkiye'ye farklı çözümler. Türkiye'nin sorunları, bu dönemde de çözülmez. Ya bu çağdaş çağda gidilecek, yani Özal'ın izlediği politika yolunda gidilebilir ki, bu yolda Türkiye'nin sorunları çözülmez, partiye götürür. O zaman bu politikayı değiştirir. Bu da ancak halkın ulusal demokratik güçlerin birliği ile yapılabilir."

Bugün Türkiye'nin sorunlarını hiçbir politik güç tek başına çözemez. Bu çözülebilir. Türkiye çok değişimlere uğramış, çok sorunlara uğramış. Türkiye'nin sorunları çözülmez. Türkiye önemli sorunlarla sahip bir ülkedir. Ama kalkınması için Türkiye'nin modernleşmesi, uygarlaşması isteyen güçlerin iktidara geçmesi gereklidir. Elbette Türkiye 12 Eylül'den hemen sonraki Türkiye değildir. Örneğin artık hıphanecekler ve işkenceler üzerinde durulabiliyor. TKP'nin görüşlerine eskiden farklı olarak yer verilebiliyor. Bunlara bakarak bazı değişiklikler olduğunu söylüyorum. Ama bunlar Türkiye'de tam demokrasinin varlığının kanıtı değildir, yeterli değildir."

İMF'YE DAYALI POLİTİKAYA SON
AYTUL: Sizce Türkiye'nin sorunları na-

sıl çözülür?

KUTLU: Bugün ekonomik alanda iki strateji izleniyor; biri dışa bağımlılık, bu Özal'ın programıdır. Ondan önce Demirel'in ithal ikamesine dayalı bir ekonomik politikası vardı. Bu değiştirildi. Ne ithal ikamesi, ne de dışa bağımlılık politikası Türkiye'nin sorunlarını çözer. Yani IMF'ye dayalı, ona boyun eğen ekonomi politikasına son vermek gereklidir.

Biz Türkiye kapitalist dünya ile ilişkilerini kesin demiyoruz. Bu realist bir çözüm olamaz. Ama sosyalist ülkelerle ekonomik ilişkiler kursun, çok yönlü ilişkiler içine girsın diyoruz.

Dış politikada uluslararası ilişkilerde çok yönlü değişiklikler getirilmelidir diyoruz. Şimdi izlenen politika Türkiye'yi yalnızlaştırma politikasıdır. ABD'yi destekliyoruz.

Ama ABD'de bile Türkiye yalnızdır. Orada lobiler, Rum lobileri gibi çeşitli güçler vardır. Onlar Amerika'ya etkili olabiliyor. Ama Türkiye olamıyor. ABD yalnız bir politika izlediği halde Türkiye Amerika'da da yalnız. Ancak çok yönlü bir politika ile Türkiye uluslararası alanda önemli bir yer bulur ve politika izleyebilir. Bu politika barışçı temelde olmalıdır. ABD'nin Ortadoğu'da verdiği rol reddedilmelidir. Politika-mız Amerika'nın değil, Türkiye'nin ulusal çıkarlarını korumalıdır. Bu politika değişikliği zaman ekonomik politika da değişecektir. Kültürel alanda da yozlaşma vardır. Bu bilinçli yapıyor. F.ğ.er üniversitelerden önce bilim adamını atarsanız sonu böyle olur. Türkiye'de kozmopolit bir kültür politikası yapılıyor. Bunlar ürünü verici tablolardır.

CİDDİ REFORMLAR YAPILMALI

Türkiye'de ciddi reformların yapılması gerekir. Bizim de sesimizin Türkiye'de duyulması lazımdır. Yasaksız Türkiye'de çalışmak istiyoruz ve halka Türkiye'nin sorunlarını açıklamak istiyoruz.

İLK KONUSAN LİDER

Haydar Kutlu 1944 yılında Tokat'ta doğmuş. İstanbul Hukuk Fakültesi'nde okumuş. TİP'e girmiş, öğretmenler ve Basın İş Sendikası'nda çalışmış. 12 Eylül öncesinde 'olaylar' nedeniyle 'polise' düşmüştür. 1974'te de Türkiye'de TKP'ye üye olmuştur.

1981 yılında yine polise arandığı zaman yurtdışına çıkmış ve 1983'te de TKP'nin genel sekreteri seçilmiştir. Haydar Kutlu'nun asıl adı Nahi Yağcı'dır. Fakat Türkiye'de örgütte ona Haydar Kutlu kod adı verilmiş ve bu isimle tanınmıştır. Şimdiye kadar TKP liderleri arasında bir Türk gazetecisiyle konuşan ilk genel sekreterdir. Haydar Kutlu bu konuda, "Ben" diyor, "Böyle bir konuşmadan son derece mutluymum. Daha öncekiler de benim bu mutluluğumu duymak isterlerdi. Ama onların konuşmaları çoğu kez saptırıldığı için konuşmaktan kaçınmak zorunda kalmışlardı."

SİYASİ BİRLİK VE YASAL SOL PARTİ

Görüş
S. 17
Nisan '88

Esas olan bölünmüşlüğü azaltılması değil, bütünün birliğinin sağlanmasıdır.

Bu açıdan, iki partinin bu hedefi gözetmeksizin kısmi bir birleşmeyle birlik meselesine çözüm aramaları nihai çözümü geciktirmektedir.

işçi sınıfının birliği, onun siyasi hareketinin birliğinin maddi - toplumsal temelidir, birliğin gerçekleştirilmesinin başlıca teminatıdır.

Bu doğrudur, ancak "işçi sınıfının birliği" kavramını mistifiye etmemek, onu kadir-i mutlak bir belirleyici yerine koymamak şartıyla...

"İşçi sınıfının birliği" kavramı, her şeyden önce bir soyutlamadır, mutlak bir birliği değil, işçi sınıfının gelişme sürecinde, onun bütünü içindeki hakim eğilimi ifade eder. İşçi sınıfı yekpare bir vücut değildir, olmamıştır, olmaz da. Tarih sahnesinde yer aldığından bu yana işçi sınıfı, kendini dağınık tutan, bölen pek çok toplumsal faktörün bağrında taşınmıştır, taşınmaktadır. Buna karşılık işçilerin sermaye, işçi sınıfının işe sermaye sahibi karşısındaki konumlarından kaynaklanan bir dizi

başka faktör de işçi sınıfının birliğine yönelik işlev görür. İşçi sınıfı bağrındaki bu bölücü ve birleştirici faktörlerin karşılıklı etkileşimi, her verili durum için işçi sınıfının birlik kesitini ve düzeyini belirler. Teorinin tespitlerine paralel olarak pratiğin de gösterdiği odur ki, işçi sınıfının gelişme sürecinde birleştirici faktörlerin bütünü, bölücü ve dağıtıcı olanlar karşısında ağır basmaktadır. İşte "işçi sınıfının birliği" kavramından anlaşılması gereken şey budur.

Eğer öyleyse bundan çıkarmamız gereken sonuç şudur: "İşçi sınıfının birliği" sınıfın bütünü söz konusu olduğunda ağır basan eğilim de olsa bu objektif şart birliğin sağlanmasında tek başına tayin edici rol oynamaz. Siyasi birlik meselesinde objektif duruma ha-

yatiyet kazandıracak olan sübjektif faktörlerdir, onların en etkin bir şekilde devreye sokulmalarıdır. Bir diğer deyişle kendilerine "dünyayı sadece anlamayı değil aynı zamanda değiştirmeyi" düstür edinenlere, "işçi sınıfının birliği" meselesinde, işçi sınıfı içinde hakim eğilimi oluşturan birlik doğrultusunda davranmak, siyasi birliğin bir an önce gerçekleşmesi için olanca çabayı harcamak düşer.

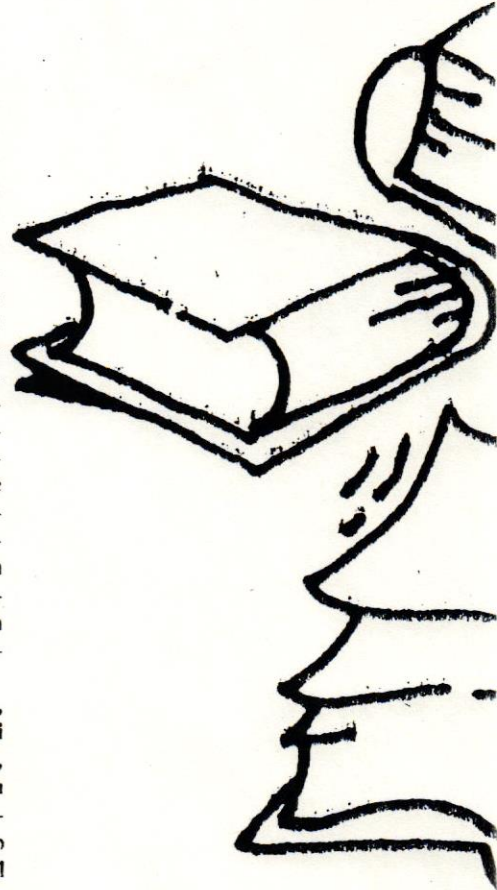
Yaklaşık 20 yıldır -Türkiye solunun 1960'lı yılların sonuna doğru yaşadığı buhrandan bu yana- solda en çok tartışılan konuların başında "birlik meselesi" geliyor. Herkes birlikten yana, birliğin mezzetleri sayıla sayıla bitirilemiyor ama, gördüğümüz, birliğe yönelik gelişmelerden çok, yeni bölünmeler ve dağınıklığın daha da azdığı.

Bunda akla gelen ilk soru şu olabilir: Acaba işçi sınıfı bağrındaki bölücü ve dağıtıcı faktörler ağır basıyor da ondan mı böyle oluyor?

İlk olarak sol hareketin bütününden işçi sınıfının siyasalini temsil etmediğine, daha doğru bir deyişle bir bütün olarak sol hareketin proleter nitelikli bir siyaset olmadığının dikkati çekmek gerekiyor. Gerçi lafızda herkes "bilimsel sosyalist", her ağzını açan "başta işçi sınıfı" diye söze başlıyor. Marx, Engels, Lenin'den alıntılar gırla gidiyor ama sıra somut belirlemeler ve "fiiliyat" a geldi miydi kimin ne olduğu ayân beyan ortaya çıkıyor... Bu noktada mihenk taşı, yapılanların işçi sınıfının kolektivist doğasıyla ve mücadele üslubuyla ne kertede bağdaştığıdır; somut belirlemelerin, ülkemiz gerçeklerini -bu kapsamda sol içi farklılaşmaları- ve dünyada olup bitenleri -bu kapsamda varolan sosyalizmi- ne ölçüde doğru ve gerçekçi yansıttığıdır. Bu durumda "işçi sınıfının birliği" meselesinin solun bütünü değil, sol hareket içinde yer alan proleter nitelikli siyasetleri ilgilendireceği açıktır. Dolayısıyla az önce vaaz edilen sorunun işçi sınıfı siyaseti içindeki farklılaşmalar açısından ele alınması gerekir.

İşçi sınıfı siyaseti içindeki farklılaşmaların, bizzat işçi sınıfındaki katmanlaşmalardan ileri geldiğini söylemek gerçeği yansıtmadığı gibi, meselenin çözümüne de katkı getirmez. Bu gün işçi sınıfı kitlesinde, bilimsel sosyalist ideolojiyle mücehhez siyasi hareketlere mensup olanların ya da sempati ile bakanların nicel olarak oldukça küçük bir azınlık oluşturduk-

ları bir gerçek. Sınıfsız büyük bölümü burjuva partilerinin etkinliği altında. Sendikal hareketin kesiti bu gerçeği elle tutulur kanıt. Tabii bir hayli azınlıkta olan sosyalist -ya da sosyalizme sempati duyan- işçilerin nitel önemi, nicel oranın kat be kat üstünde. Ancak bu kadari dahi örneğin Türk-İş bünyesinde güçlü bir sosyalist blok oluşturulmasına yetmiyor. Böyle olmasının, 12 Eylül döneminde DISK'e reva görülenler başta olmak üzere konumuzu doğrudan ilgilendirmeyen çeşitli nedenleri var.

ı içinde hakim
oluşturan
oğrultusunda çaba
yak, kendilerine
ı değiştirmeyi
edinenlere

Konumuz açısından önemli olan işçi sınıfı siyaseti kapsamındaki farklılaşmaların sosyalizm yanlısı işçiler içindeki farklılaşmalardan kaynaklanıp kaynaklanmadığı. Gözlemler böyle bir determinizme işaret etmiyor. Sosyalizmde yakınlık duyan işçiler arasında sınıf içi farklılaşmalar olsa bile -ki var- bu faktör onların siyasi tercihlerinde tayin edici rol oynamıyor. Aksine bu türden işçilerin ezici çoğunluğu bölünmüşlükten şikayetçiler, siyasi birlikten yanalar, birliğin gerçekleşmesini istiyorlar ve özütüyorlar.

Öyleyse işçilerin birlikten yana eğilimi, siyasi hareketteki bölünmüşlüğü giderilmesinde rol oynamıyor mu?

Bu faktörlerin şimdilik yeterince etkili olmadığı ortada. Bunun da anlaşılır bir yanı var. Çünkü sosyalizmden yana işçilerin iradesi aktif olarak hayata geçmiyor. Örneğin bu tür işçiler birlikçi eğilimlerini işçi sınıfı partilerine empoze etmiyorlar, edemiyorlar. Bunun, bir partiye organik ilişkiye geçmenin getirebileceği sıkıntılardan tutulsun da, bölünmüşlüğü yol açtığı isteksizliğe ve umutsuzluğa değin bir seri nedenleri var. Bir de buna sosyalizm yanlısı işçilerin sınıfın bütününe kıyasla nicel çapı eklenince, bazıları için işçilerin birlikçi eğilimi kaale alınması gereken bir faktör olmaktan çıkıyor.

Kısacası bugün acil olarak kendisini dayatan, bölünmüşlüğü giderilmesinde işçilerin birlikçi tutumu tek başına yeterli (bu faktörün hiç etkisi olmadığını söyleyemiyorum kuşkusuz) olamıyor.

Bu durumda siyasi birlik meselesi nasıl çözüme ulaştırılacak?

İşte yazının baş kısmında değindiğim "sübjektif faktör"ün önemi burada ortaya çıkıyor.

Buraya kadarki söylediklerimizden "işçi sınıfının siyasi birliği"ni bir "iyi niyet" meselesi olarak ele almadığımız sanırım anlaşılmalıdır. Çünkü birliğe ilişkin kimi naif eğilimler, "birlikten güç doğar" vb. şarlarla yansıtılan birlikçi yaklaşımlar, şimdiye değin birlik doğrultusunda pek de olumlu gelişmelere yol açmadı. İdeolojik farklılaşmaları hesaba katmayan ve solda genel bir birlik arayan -cephe anlamında değil- "iyi niyet"e dayanan birlikçi tutumların ve arzuların bir meyve vermesi zaten beklenemezdi. Bu açıdan sırf iyi niyet üzerine kurulan birlik retorığının bir noktadan sonra gına getirdiği bile oldu.

Ancak böyle diye birlikçi eğilimleri, hangi olgudan kaynaklanırsa kaynaklansın, isterse naif bir birlikçiliği yansıtın, küçük görmenin, hatta önemsememenin günümüz şartlarında büyük bir haksızlık olacağı kanısındayım. Evet, esas olan işçi sınıfının birliği doğrultusunda, bu birliğin yetkinleşmesine hizmet edecek tarzda davranmaktır, ama sırf iyi niyete dayanan birlikçiliğin dahi böylesi bir anlayışa varılmasında impuls etkisi yapabileceği asla gözden kaçırılmamalıdır. Siyasi birlik uğrunda birlikçi davranmak, adı üzerinde "sübjektif" faktördür ve sübjektif şartların nasıl olgunlaşacağı herkesin illa kara kaplı kitapta araması gerekmez.

İşçi sınıfının siyasi hareketinin birliği üzerine çok yazıldı, çizildi, bu konuda çeşitli girişimler oldu, hâla oluyor. Hedef ülkemizdeki tüm işçi sınıfı devrimcilerinin tek bir çatı altında toplanması idi. Bunun da en zahmetsiz, en akılcı yolu hareket içinde yer alan örgütlerin birleşmeleri ve işçi sınıfının ideolojisini benimsemiş, birlikte yana, ancak birlik sağlanmadığı sürece tek tek örgütlerin de dışında durmayı yeğleyen sosyalistlerin bu birleşik örgütte yerlerini almalarıydı. Bu hedef işçi sınıfı sosyalistlerinin önünde bütün önemli ve ciddiyeyle durmakla devam ediyor. Öyleyse işçi sınıfının siyasi birliği doğrultusunda yapıcı ve olumlu bir yol izlemek, özellikle mevcut imkânlardan yaratıcı bir şekilde yararlanmak gerekiyor.

Bu kapsam içinde, iki partinin birleşmek amacıyla ortak bir program tasarısı üzerinde anlaşmış olmaları olumlu bir gelişme olarak değerlendirilemez mi?

Tek başına ele alındığında iki örgütün tek örgüte inmesi -şayet birleşme fiilen gerçekleşirse- siyasi hareketin bütününde içindeki uyarıların sayısının azalması anlamında olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Ancak unutmaya değer ki esas olan bölünmüşlüğü azaltması değil, bölünmüşlüğü sağlamasıdır. Bu açıdan değerlendirildiğinde iki partinin, bu hedefi gözetineksizin, bütün içinde yer alan diğerlerinin politikalarına ve somut önerilerine tamahıyla kayıtsız kalarak kısmi bir birleşimle siyasi birlik meselesine çözümler aramaları, meseleli hâl çözümlüne yataf getirmedikleri gibi böylesi bir çözümlü keçiktirmektedir de. Bir başka deyişle siyasi birliğin tarafınınin tümünü kapsayacak bir birleşimin şartları ve imkânları mevcutken, meseleli bir kademedeki bir süreçte kalan iki parti birleşme girişimi, siyasi birliğin muhataplarının sayısını azaltıcı bir olumsuzluk içerebilir, yeni birleşme süreçleri için bir program hazırlamak, bahil her şey yeniden başlatılacağı için, işçi sınıfının siyasi birliğinin topluca çözümünde yararlı olmamıştır. Ve böylece bir gelişimde sübjektif faktörlerin yetersizliğinin belirleyici etkisi olmuştur. Şöyle ki:

Siyasi birliğin kimleri kapsadığı, birlik kapsamında yer alan herkesin daha baştan bildiği bir olgudur. Bunu partilerin yönetici kademeleri dahil tüm üyeleri, sempatiyanları bildiği gibi, organik bağı olmayan fakat birliği isteyen ve bekleyen sosyalistler de bilmektedirler. Böyle olduğu halde örgütlerden ikisi, diğer örgütlerin ve "başkılar" sosyalistlerin geniş kapsamındaki birliği öğreten politikalarını ve tavirlerini gözmezden gelmeyi, bu doğrultudaki girişimleri de suskunlukla geçiştirmeyi yeğlediler. "Birleşecek ümitsiz sayıca ne kadar az olursa, sonucu o kadar kolay gidilir, hele ikisi birleşsin, arkası gelir" türünden gerekçeler inandırıcı olamaz. Çünkü farazi, denememiş "zorluklar" ikna edici olmayacakları gibi, örneğin 3 örgütün birleşmesini mümkün kılan Meksika deneyi vardır önümüzde! Siyasi birliğin kapsamlı bir şekilde ele alınmamasında, her iki partinin meseleye ilişkin sübjektif şartlarının yetersizliği rol oynamıştır. Bu nok-

Hatırı sayılır bir siyasi birlik doğrultusunu dayatıcı adımların cesar

tada öncelikle yönetimler sorumlu tutulmalıdır. Geçmişte işçi sınıfının siyasi hareketinin yegâne temsilcisi olarak kendilerini görenler bu yanlışın mirasından kendilerini kurtaramadılar. Bir parti yönetimi için siyasi birlik meselesinde subjektif şartların olgunlaşması demek, o yönetimin kendi partisi dışında kalan öteki partileri de birliğin taraflarından birisi olarak görmesi, bilimsel sosyalistlerin sayısının sadece kendi partisindekilerle sınırlı olmayıp çok daha fazla olmasından sevinç ve hoşnutsuzluk -en azından memnuniyet- duyması demektir. Bundan, siyasi birliğin "duygular" üzerine inşa edileceği anlamı çıkmaz. Ne ki Türkiye gibi, bilimsel sosyalist hareket için toprağın hayli kiracı olduğu bir ülkede, değil öteki örgütleri, tek tek bilimsel sosyalistleri birliğe kazanmanın hayati önemi vardır. Bu noktada, ideolojik çerçeve içinde kalınmak şartıyla, subjektif şartlar layihesi olmaya başlar. Subjektif şartların olgunlaştırılmasında başında ise, birlik kapsamındaki yer alan öteki örgütleri rakip değil yoldaş örgütler olarak görmek gelir. Bu noktada şöko-nusu partilerin yönetimleri başatılı bir aınay verememişlerdir.

Siyasi birlik meselesi birlik kapsamında yer alan partilerin üyelerini ve hatta sempatan-larını da doğrudan ilgilendirir. Çünkü birliğin sağlanması demek ayrı ayrı partilerin üyelerinin, birleşik ve yeni bir partinin üyeleri haline gelmeleri demektir. Dolayısıyla üyelerin ve sempatanların da birliğin subjektif şart-larının oluşmasında belirleyici rolleri vardır. Olmalıdır. Ne ki söz konusu gelişmede bu fak-tör yeterince etkili olamadı. Üyeler ve sempatanlar genellikle siyasi birliğin bütünsel ola-rak sağlanmasından yana oldukları halde -ki kişisel gözlemim bu doğrultudadır- onların bu

tavrı ve özelemleri süreç içinde aktif ve zorlayıcı rol oyna-madı. Bunda uzun yılların biriktirdiği şartlanmışlıkların ve tek taraflı "bilgilenmekle" yetinmenin de payı oldu. Ve sonuç olarak subjektif şartları yeterince güçlü siyasi birlik sü-recini biraz daha meşakkatli bir yola sevketti.

Ne ki "olan olmuştur" ve artık siyasi birlik meselesinin nihai çözümünü için ileriye bak-mak gerekmektedir.

Bütünsel birliğin sağlanma-sında subjektif şartların etkin-liği belirleyici rol oynadığına göre subjektif şartları olgun-laştırılmasına mı ağırlık veril-meli?

Gördük, subjektif şartların olgunlaşması çeşitli faktörlere bağlı ve tek taraflı çabalar bu konuda kolayca sonuç alınmasını müm-kün kılmıyor. Ancak unutmayalım ki subyek-tif şartlar partilerin konuya ilişkin tutumla-riyla sınırlı değildir. Örneğin hatırı sayılır bir işçi kitlesi siyasi birlik doğrultusunda irade-sini dayatsa, bütünsel birliği zorlaştırıcı adımlar atmaya kimse cesaret edemez. Öyleyse sos-yalizme, sosyalist mücadeleye olabildiğince çok işçiyi -hatta diğer emekçileri- kazanma-nın, siyasi birlik sürecinin hızlandırılmasın-da ve hedefin yakınlaştırılmasında tayin edi-ci önemi olabilir.

İşçileri sosyalizme kazanmanın çeşitli va-sıtaları ve imkânları vardır ve herkes, tüm olumsuzluklara rağmen elinden geldigince işi-ni yapmaya çalışmaktadır. Ancak hep üzzerin-de durduğum bir eksikimiz var: Yasal siya-setin imkânlarını yeterince değerlendirmiyor-uz. Evet, yine söz sol bir partinin oluşturu-lmasının önemine, hem de bu yazıda ele ali-nan konu açısından önemine gireceğim.

Mevcut şartlar -önce de çeşitli vesilelerle açıklamaya çalıştığım gibi- günümüzde sol ha-reketin ağırlıklı bölümünü temsil edecek bir yasal partiyi, solun tamamının çıkarları açı-sından en "feasible" kılıyor. Bu objektif bir tespit. Böyle bir sol partinin oluşturulması için objektif şartlara subjektif şartların da eşlik etmesi, somutlarsamı sol hareket içinde yer alanların tamamının -veya çoğunluğunun- böylesi bir partinin oluşturulmasına yardım-cı olmaları gerekiyor. Gelişmelerin yönünü kestirmek şimdiden mümkün değil. Ancak si-yasi birlik kapsamında yer alan örgütlerin ta-mamı, kendini bu birliğin tabii üyesi sayan tek tek sosyalistler, yasal sol partinin elbirli-ğiyle oluşturulmasına omuz verdiklerinde geli-smelerin olumlu bir doğrultuya sokulacağı ve daha baştan sonuç alıcı adımların atılaca-ğı da aşikâr.

Bu noktada, herkesin -ya da solda yer alan-ların çoğunluğunun- yasal partiye ilişkin ça-lışmaların başlatılması aşamasında illa benim gibi düşünmeleri gerekmiyor. İlk adım atıl-masında belirleyici ve yeterli olan, yasal bir partinin gereğine inanmak. Doğal ki yasal partiyi reddeden anlayışlar, bu tutumlarında ısrarlı oldukları sürece konumuz dışında ka-lıyorlar ve gerek sol hareketin bütünü içinde, gerekse siyasi birlik kapsamında yer alanlar arasında yasal bir partiye azımsanmayacak bir ilgi var. Yukarıda bahsi geçen iki partinin de yasallaşmaya yönelik istekleri yasal partinin birlikté katarılması için şartları şimdi daha el-verişli kılıyor.

Siyasi birliğin sağlanmasında yasal parti-nin işlevi ve katkısı ne olacak?

1) Her şeyden önce yasal parti -kendisine kitle tabanı sağlamayı esas alacağı için- birliğin başlıca teminatı sosyalist işçilerin sayıca artarak işçi sınıfı içinde ağırlıklı bir blok oluşturu-lmalarına imkân sağlayacak. Böylesi bir gelişmenin toplumsal potansiyeli olduğunun çeşitli emareleri var. Bu gerçekleştiğinde si-yasi birliğin başlıca teminatı, onun sınıf tem-meli, kimsenin görmezden gelemeyeceği bir boyuta erişmiş olacak.

2) İkincisi, siyasi birliğin bileşenleri böyle bir parti içinde birlikté yer alacaklar, beraberce çalışacaklar ve birbirlerini daha yakından ta-nıyacaklar. Dolayısıyla birliğe ilişkin subjektif faktörlerin oluşturulması için çok elverişli bir ortam oluşacak.

3) Üçüncüsü, bu sayede sol parti içinde yer alacak öteki sol hareketlerle de yakın ilişki-ler kurulmuş olacak. Zaten bilimsel sosyaliz-min etkisi altında olan bu sol hareketlerle ide-olojik olarak daha yakınlaşmanın imkânları çıkacak. Böylece siyasi birliğin kapsamı da-ha genişleyebilecek, bilimsel sosyalizmi be-nimsemiş kadroların sayısı daha artacak.

4) Nihayet son -sakat kritik öneme sahip- bir nokta: Yasal parti herhangi bir örgütle bağı-nı olmayan, toplumsal saygınlığa sahip sos-yalist aydınların da inisiyatif gösterecekleri ve

İçinde önemli görevler alacakları bir parti ola-cak. Onların varlığı hem bu partinin demok-ratik merkezîyetçilik esaslarına göre işleme-sinin güvencelerinden birini teşkil edecek hem de onların saygınlığı siyasi birliğe ilişkin sub-jektif olumsuzlukların giderilmesinde bir tür katalizatör rolü oynayacak. Bunlardan da öteye, sosyalist aydınlar partiyi zenginleştir-cekler. Onların katkısıyla partinin fikri sevi-yesi yükselecek, çalışmaları kalite kazanacak. Yine onlar sayesinde partinin emekçi yığın-lar katında cazibesi artacak, parti daha ge-niş boyutlarda kitleleşme şansına sahip ola-cak.

Sol bir yasal partinin, başka işlevleri dışın-da, siyasi birliğin sağlanmasına getireceği kat-kılar inkâr edilemeyecek öneme sahip. Bütün bu öngörülerim kimilerine fazla iyimser, hatta ütöpik gelebilir. Olabilir. Daha işin başında-yız. Ve ilk adımı atmak için yeterli şart, ya-sal bir partinin oluşturulmasına niyet etmek-tir. Öyleyse başlamak için bir sebep yok. En azından konuya ilişkin görüşleri detaylan-dırmak, tartışmayı canlandırmak ve giderek tartışmaları ve görüş alışverişini yurt çapın-da merkezi bli şekilde sistematize etmek pe-kala mümkündür, mümkündür de öteye zo-runludur.

Son bir nokta... Dikkat edilirse bu yazıda siyasi birliğin ideolojik veçhesine fazla yer ver-medim. Buna gerek görmedim, çünkü siyasi birlik kapsamında yer alanların a priori bilimsel sosyalist ideolojinin genel çerçevesi da-hilinde olduklarını kabul ediyoruz. Bu kabul objektif değerlendirmeler üzerine temelleni-yor. Ve bu konuda taraflar arasında geçerli bir consensus var. Ancak bu, siyasi birliğin sağlanmasında ideolojik bazı problemler çık-mayacağı anlamına gelmez. Birliğin ideolo-jisi -ve politik hattı- onun kimlik belgesi sa-yılan parti programı ile belirlenir. Bu prog-ram ülkemiz şartlarında, bilimsel sosyalizmin, bir işçi sınıfı partisi için öngördüğü prog-ra-matik ilkelere uymak zorundadır. Örneğin bu yazıda bahsi geçen iki partinin "ötek program tasarı" stratejik hedefin belirlenmesini-de -ki başta gelen programatik ilkedir- ciddi yanlıgı içindedir. Yasal her iki partinin ken-di programlarından daha geri bir iktidar ko-numunu öngörmektedir. Böylesine ciddi ya-nılıgı içinde olan bir programın bilimsel sos-yalistler arasında kabul görmesi mümkün de-gildir. Ancak bir siyasi birliğin bütünsel he-deflenen bir sürece girildiğinde bu tür yan-lıgıların dahi dikkate alınması mümkündür. Ve ye-ter ki bu sürecin hızlandırılmasında inkâr edil-meyecek işleve sahip yasal partiyi ciddiye ala-lım...

ahmet ural - hasan zeki

**GENÇLİĞİN
AKADEMİK ve SİYASİ
MÜCADELESİ**

ÇIKIYOR

yeni aşama dergisi yayınları

TKP, Dış TKP ve TBKP

Mehmet Gündüz

Türkiye Birleşik Komünist Partisi (TBKP) yöneticileri Kutlu ve Sargın'ın Türkiye'ye gelişlerinde görmüş oldukları muamele ve sonrasındaki gelişmeler, Türkiye'deki işkence mekanizmasının nasıl bir pervasızlık içinde çalıştığını, devlet ve hükümet sorumlularının, Türkiye ve dünya kamuoyu önünde, "biz işkence yaptırırız arkadaş" anlamına gelen bir sessizliğe bürünerek, icrai faaliyet halindeki bütün işkence görevlilerine cesaret verdiklerini göstermesi açısından ibret vericiydi. TBKP'yi esprili bir sözcük oyunuyla TöBe-KP olarak adlandıran, Y.Küçük'ün başında bulunduğu *Toplumsal Kurtuluş* dergisi, her türlü demokratik dayanışma gereğini bir kenara bırakarak "neyi soracaklar, bilinmeyen bir şey yok ki?" diye alay etmeye kalksa da, polis, TBKP yöneticileri Kutlu ve Sargın'ın gözlerini bağlayarak Ankara emniyetinin bilinen bölümlerinde sorguya çekmeye götürmüştü. Adeta, legale çıkmaya çalışan TBKP'ye paralel olarak, işkence de legale çıkıyordu!

TBKP yöneticilerinin, partilerini legal olarak kurmak amacıyla Türkiye'ye gelişleri, askı, tazyikli su, elektrik ve bilinç karartıcı iğne gibi "bilimsel" ve "teknolojik" bilgilendirmelerin ötesinde, siyasi yapımızın geleceği, demokrasi, siyasi kültürümüzün boyutları tartışmalarına da yol açtı. Bunun yanı sıra, özellikle solda TBKP'nin yönelimi, ideolojisi, programının niteliği, solun tarihiyle bağlantısı yeni bir tartışmayı başlattı. TBKP ile daha yakın ideolojik köklere sahip olan sol kesimlerde TBKP ile hırçın bir hesaplaşma ve "doğan boşluğa" yeni örgütler ikame etme arayışı dikkati çekerken, diğer sol kesimlerde belki de böyle bir köken yakınlığının olmasından ileri gelen daha serinkanlı bir bakış göze çarpıyordu.

Günlük basın, elbette işin daha çok siyasi ve gündel yönleriyle, örneğin bu olayın AT ile ilişkileri nasıl etkileyeceği vb. ile ilgileniyor, solun içindeki programatik ve ideolojik tartışmaları pek yansıtmıyordu. Öte yandan, günlük basınımız, TKP'nin geçmişine ilişkin tanıtımlarında, her zamanki yüzeyselli-

ği ile, salt adlandırmalardaki benzerliklere takılıp kalıyor, 1920'de kurulan TKP ile bugünkü TKP ve TİP arasındaki benzerliklere işaret etme yeteneğini gösteremiyordu. Mustafa Suphi'nin Türkiye'ye gelişi ile bugünkü TBKP yöneticilerinin gelişi arasında kurulan benzerliklerden tutun da, TBKP'nin bugün Rusya ile olan bağımlılık ilişkilerinin, Türkiye solunun yetmiş yıllık geçmişine damgasını vurduğunu ileri süren yorumlara kadar. Hele hükümet çevrelerinden yayılan, TBKP yöneticilerinin seçimleri provoke etmek ve Türkiye'de demokrasi olmadığını kanıtlamak ve AT ile ilişkileri bozmak için geldikleri yönündeki yorumlar, eğer can havliyle uydurulmuş propaganda sözleri değilse, Türkiye burjuvazisinin olayları anlamakta ne kadar yeteneksiz olduğunu göstermesi bakımından ilginçti.

TBKP neydi? Programı ne ifade ediyordu? TBKP'nin geçmişi neydi? Gerçekten 1920'de kurulan TKP'nin devamı mıydı, bu partinin kendi iddiasıyla gerçek arasında bir bağlantı var mıydı? TBKP'nin niyeti gerçekten seçimleri provoke etmek ve Türkiye ile AT'nin arasını açmak mıydı? TBKP hangi çıkarların temsilcisiydi? Bu örgüt bugün sol içinde neyi temsil ediyordu? Geçmişe bir bakışla başlayalım.

İlk örgütlenmeler

Türkiye Komünist Partisi, kurtuluş savaşının altüst oluşu içinde, işgal altındaki İstanbul'da, direnişin beşiği Anadolu'da doğdu. İstanbul'da ve Anadolu'da kurulan komünist gruplar kurtuluş mücadelesine en ön safta katıldılar.

Ekim devrimiyle kurtuluş savaşımızın aynı tarihlere rastlayan buluşması, özellikle Anadolu'da ilginç *mayalanmalar* yol açmış, salt milli kurtuluş emelleriyle yola çıkan kimi öncü aydınlar, Ekim devriminin getirdiği fikirlerle karşılaşarak daha da sola kaymışlardı. Anadolu'daki oluşumlar böyle bir gelişme ve etkilenmenin sonucu olarak ortaya çıkmıştı.

Anadolu'da, daha sonradan içinden daha sola kayan aydınları çıkaran ilk sol eğilimli örgüt Yeşil Ordu cemiyetidir. 1920 yılının Mayıs ayında kurulan cemiyette Anadolu hükümetinin de temsilcileri vardır. Cemiyet, programında, emperyalizme ve kapitalizme karşı mücadele edeceğini ilan etmiştir. Cemiyetin yayın organı *Seyyare-i Yeni Dünya*'dır. Cemiyet daha sonra Ankara Hükümeti tarafından feshedilmiş, kurucularından Hakkı Behiç ve çevresi Ankara hükümeti tarafından kurulan Resmi "Komünist Partisi"ne katılırken, Tokat Mebusu Nazım ve bir kısım aydın daha sonraki Halk İştirakiyun Fırkasını oluşturmuşlardır. Türkiye'de ilk kurulan Marksist - Leninist örgüt Türkiye İşçi Çiftçi Sosyalist Fırkası'dır (TİÇS). Almanya ve Fransa'dan yurda dönen aydınlar ve işçiler tarafından 23 Eylül 1919'da kurulmuştur. İstanbul'daki işçi kesimleriyle güçlü bağlara sahip bir örgüt olarak doğmuştur.

O zaman İstanbul'un en güçlü işçi örgütlerinden olduğu anlaşılan Beynelmillel İşçiler İttihadı ile, çıkardığı derginin adından dolayı "Aydınlıkçılar" diye anılan TİÇSF arasında yakın bağlar olduğu anlaşılmaktadır. B.İ.İ., Komintern'in Kızıl Sendikalar Birliği'ne bağlı bir örgüttür ve saflarından, daha sonra Yunanistan Komünist Partisi'nin bazı önderlerini yetiştiren bu teşkilatın TKP'nin İstanbul'daki teşkilatında "Aydınlık çevresi ile işbirliği" içinde bulunduğu, bilinmektedir.

1920 yılının yaz aylarında Anadolu'da TKP diye anılan bir çevre kurulmuştur. Ankara ve Eskişehir'de TKP teşkilatları belirmiştir. Bu örgütlerin 25 maddelik "Umumi Nizamnamesi" Haziran 1920 tarihini de taşımaktadır. Teşkilat, bünyesinde, Sovyetler Birliği'nde Mustafa Suphi'nin örgütüyle bağlantılı komünistleri ve Yeşil Ordu içinden gelen solcu aydınları toplamıştır. Anadolu'daki bu örgütlenme TKP'nin Anadolu'daki ilk çekirdeği olarak görülebilir. Bu örgütlenme daha sonra Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası (THİF) adıyla kısa bir süre için de olsa legal faaliyet alanına girmiştir.

TKP'nin kuruluşu

1883 yılında doğan Mustafa Suphi hukuk okuduktan sonra gittiği Fransa'da, Paris Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdi. 1908'de yurda döndü. Hürriyeti destekledi. 1912 yılından itibaren *İfham* gazetesinde İttihat ve Terakki iktidarına karşı mücadele etti. 1913 yılında Sinop'a sürgün edildi. 1914 yılında diğer sürgünlerle birlikte Rusya'ya kaçtı. Çarlık iktidarı tarafından Urallardaki esir kamplarına gönderildi. Burada Bolşeviklerle bağ kurdu. Ekim devriminden sonra Bolşevik Partisi saflarında müslüman halkların devrime katılması için çalıştı. 1918 Temmuz'unda Türk Sol Sosyalistleri Konferansını topladı. Bu konferansta Türkiye İştirakiyyun (Sosyalist) Teşkilatı (TİT) kuruldu. M. Suphi bu teşkilatın Merkez Komitesi Başkanlığına getirildi. 1918 Kasım'ında toplanan ilk Müslüman Komünistler Kongresine katıldı. Rusya Müslüman İşleri Merkez Komitesi üyesi ve Uluslararası Doğu Propaganda Dairesi Türk Kesimi başkanlığını yaptı. 1918 Aralık'ında yapılan Uluslararası Devrimciler toplantısına ve 1919 Mart'ında Moskova'da toplanan III. Enternasyonalin Birinci Kongresine Türkiye delegesi olarak katıldı.

Türkiye İştirakiyyun Teşkilatı, daha sonra Kırım'a taşındı. Burada günlük olarak *Yeni Dünya* gazetesi yayınlanmaya başlandı. Esir düşmüş Türklerden ve diğer uluslardan oluşan "Beynelmillel Şark Alayı" kuruldu. Mustafa Suphi, Kurtuluş Savaşına, Sovyetler Birliği'nin desteğini sağlamak için Mustafa Kemal'le temasa geçti ve Sovyetler Birliği hükümetine önerilerde bulundu. Örgüt 1920 Mayıs'ında Bakû'ya nakledildi. Burada bazı eski ittihatçıların kurmaya çalıştığı sahte bir Komünist Partisi'ni açığa çıkardı. Anadolu'daki kurtuluş savaşına katkıta bulunmak üzere Türk esirlerinden oluşan 1200 kişilik bir Kızıl Alay kurdu.

Mustafa Suphi ve arkadaşları 1 Eylül 1920 tarihinde Bakû'da toplanan Şark Milletleri Kurultayı'na katıldılar. Bundan birkaç gün sonra 10 Eylül 1920'de yurtiçi ve yurtdışı komünist örgütlerin temsilcilerinin katılımıyla "Birinci ve Umumi Türk Komünistleri Kongresi" toplandı. Kongre, tüzük ve programı onayladı. Mustafa Suphi'yi başkan seçti. Kongrede 15 kadar örgütten gelen 32'si oy sahibi 74 delege hazır bulundu.

Böylece Türkiye komünist hareketinin o dönemde oluşmuş üç sacayağını temsil eden İstanbul (TİÇSF), Anadolu (THİF) ve Sovyetler Birliği (TİT) delegelerinin katılımıyla Türkiye Komünist Partisi, birleşik bir parti olarak kurulmuş oldu. Daha sonraki yıllarda TKP'nin sürükleyici motoru rolünü Şefik Hüsnü'nün önderlik ettiği İstanbul kesiminin oluşturduğu açıktır. Bu kesim, en dirençli ve sürekliliği koruyan kesim olarak dikkati çekmektedir. Ancak yine de, kuruluşun 10 Eylül 1920'deki Birinci Kongreyle, ayrı oluşumları birleştiren bir doruk noktası olarak ortaya çıkması, partinin gelecekteki bütünlüğü açısından önemli rol oynamıştır.

Burada diğer bir önemli nokta ise, Bakû'da Birinci Kongresini yapan TKP'nin esas dayanaklarının yurtiçinde olması ve daha da önemlisi, yurtdışındaki kesimi örgütlemiş olan Mustafa Suphi ve arkadaşlarının Türkiye toprağına ayak basmak için harekete geçmiş olmalarıdır. TKP, tarihi boyunca Türkiye emekçilerinin içinde kök salmak için mücadele etmiş, bu konuda inatçı çaba göstermiş bir parti olarak dikkat çekiyor.

Mustafa Suphi, karısı ve ondört arkadaşının kurtuluş savaşına katılmak ve TKP'yi örgütlemek üzere Türkiye'ye gelme girişimlerinin Erzurum ve Trabzon'da irtica tarafından düzenlenen anti-komünist gösterilerle karşılanması, geri dönmek zorunda bırakılmaları ve kimden emir aldıkları hâlâ tarihin karan-

lıklarına gömülü olan Yahya kapitanın adamları tarafından Karadeniz açıklarında 1921 yılı Ocak ayının 28'ini 29'una bağlayan gece öldürülmeleri Türkiye komünist hareketinde bir sayfayı kapatıyordu. Aynı günlerde Anadolu'daki komünist hareket de bastırılmış ve Türkiye'nin ilk komünistleri baskılara uğratılarak tutuklanmışlardı.

Kurtuluş savaşının bitimine yaklaşıırken TKP de uzun yıllar sürecek yeraltı çalışmasına itiliyordu.

TKP'nin faaliyetleri bundan sonraki tarihlerde İstanbul'da yayınlanan *Aydınlık* Dergisi ve *Orak Çekici* gazetesi çevresinde sürüyor. TKP, Marksist fikirlerin savunmasını ve işçilere yönelik propagandasını bu legal yayınlar aracılığıyla sürdürüyor. 1925 yılında Doğu illerinde başlayan Şeyh Said ayaklanmasından sonra çıkarılan Takrir-i Sükun kanununa dayanan hükümet, solu da baskı altına alıyor. 1 Mayıs 1925'te yayınlanan bir beyanname üzerine *Aydınlık* çevresinden 38 kişi tutuklanarak Ankara'ya gönderiliyor ve İstiklal Mahkemesi'nde yargılanıyorlar.

1925 sonrası

TKP'nin faaliyetlerinin İstanbul'a kaymasıyla birlikte TKP'nin İstanbul sacayağını oluşturan TİCSF ve *Aydınlık* çevresinin hem faaliyetleri yürütmede hem de önderliği belirlemede harekete damgasını vurduğunu görüyoruz. Artık 1925'lerden itibaren TKP'nin fiili önderi Şefik Hüsnü'dür. Bundan sonraki otuz yıl içinde TKP'nin hayatı ile Şefik Hüsnü'nün hayatı birbirinden ayrılmaz bir içiçelik içinde olmuştur.

TKP, 1925 tevkifatından sonra illegal faaliyetini sürdürdü. 1926 yılında toplanan koniçerasta parti'nin yeni tüzüğü ve programı kabul edildi. 1920 yılında kurulan TKP, ilk başlarda, doğal bir ajitasyon ve yüzeysel "inkılâpçılık" aşamalarından geçerek teorik bakımdan derinleşmiş ve 1926 programıyla oldukça olgun bir teorik ve siyasi formasyona ulaşmıştır. Elbette bu yönelişte, TKP'nin kendi iç gelişmesi esas olmakla birlikte, dünya komünist hareketinin etkisini de küçümsememek gerekir.

1926 programının en önemli yanı, genel işçi taleplerinin ve genel stratejik hedeflerin ötesinde, ülkenin somut şartlarına dayanan bir toplumsal ve siyasal tahlil getirmesidir. Diğer bir önemli nokta ise, bu sosyal ve sınıfsal tahlilden çıkarak dayanılacak sınıflar ve "inkılâbın" izleyeceği yol konusunda oldukça net ve reformcu olmayan bir çizgiye oturtulmuş olmasıdır.

1926 programına göre Türkiye'nin önündeki adım, emperyalizmin ve feodalizmin kalıntılarının kökten tasfiyesini sağlayacak olan "burjuva inkılâbı"dır. Bu devrimin esas yapıcısı "amele-köylü ittifakı"dır. Bu ittifak, devrimin hem aşamalı, hem kesintisiz niteliğinin belirleyicisidir. TKP o günkü aşamada taktik hedefini, emperyalizmin ülkeyi "yeniden esir alması"na karşı mücadele olarak belirlemektedir.

TKP'nin "kemalist burjuvaziye" karşı siyasetini bir yandan emperyalizmle uzlaşma yönündeki gelişmeler, diğer yandan amele ve köylülerin sınıf mücadelesini ve teşkilatlanmasını önleyen baskıcı yöneliş belirlemektedir. Programda, o günkü hakim sınıf iktidarına karşı sert bir mücadele tutumu gözlenmektedir.

TKP 1926 programının köylü sorununa, Kürt milli meselesine, parlamentarizm karşısında tutuma, sınıf mücadelesine, devrim sorununa, hakim sınıf kurumlarına karşı tutum konusuna, enternasyonalizme, aşğıdan kitle inisiyatifine ilişkin gediirdiği bakış açısının, bugünkü TKP ya da TBKP'nin programıyla karşılaştırılması, bu iki örgüt arasındaki ideolojik farklılıkları tespit etmek açısından önemli sonuçlar verecektir.

TKP tarihi, 1926 yılına kadar olduğu gibi, bundan sonraki otuz yıl boyunca da ardı arkası kesilmeyen tevkifatların, takiplerin, baskıların, direnmelelerin, yeraltı çalışmasının zor koşulları içinde işçi sınıfına seslenmeye ve onlarla bağ kurmaya çalışmanın tarihidir.

TKP tarihi boyunca, parti içinde çeşitli ayrılıkların su yüzüne çıktığı biliniyor. Ancak, daha sonra kadro hareketine katılan V.Nedim Tör ve Ş.S.Aydemir'le olan ayrılığın dışındaki ayrılıkların hangi fikri temellere dayandığı konusunda yeterince net bilgiler yok. Bunda, partinin uzun yıllar yeraltında faaliyet göstermesinin, dolayısıyla tarafların görüşlerinin yazılı metinler halinde belirginleşmemiş olmasının payı herhalde büyüktür.

1920'li yıllarda Nazım Hikmet'in ve Laz İsmail Mara'nın "işçi muhalefeti" denen bir muhalefet hareketi içinde yer aldıkları, hatta Nazım Hikmet'in bir ara "Troçkist" suçlamasıyla partiden atıldığı, diğer yandan Şefik Hüsnü ile Hikmet Kıvılcımlı arasında süregelen bir ayrılığın var olduğu, Kıvılcımlı'nın çalışmalarını oldukça bağımsız bir biçimde sürdürdüğü söylenmektedir. Ancak, bu konularda yeterli bilgi yoktur, olayların içinde yaşayanlar, böyle bir illegal dönemin anılarını çoğunlukla yazmamışlardır. Ancak şu kadarını söyleyebiliriz. Yansıdığı kadarıyla, Nazım Hikmet'in Şefik Hüsnü önderliğindeki parti çizgisine genellikle muhalif olduğu anlaşılmaktadır. Bu ve buna benzer muhalefetlere karşı parti önderliğinin yer yer gereksiz bir dışlayıcılık tutumu takındığı ve yerli yersiz bir "Troçkizm" suçlamasına gittiği söylenebilir.

TKP'nin tarihinde nedenleri ve sonuçları açıkça ortaya çıkmış ayrılık ise daha sonra Kadro hareketine katılanlarla TKP önderliği arasındaki ayrılıklar. Kadro hareketi, Kemalizmin sol kanadında yer alan bir kısım aydın ile TKP'nin sağ kanadında yer alıp daha sonra Kemalizmin sol kanadına katılan V.Nedim Tör, Ş.S.Aydemir gibi aydınların birleşmesi sonucunda ortaya çıkmıştır. TKP'nin sağ kanadında yer alan bu kesim "emperyalizme karşı mücadele"

fikrinden yola çıkarak sınıf mücadelesini reddetmiş ve sosyalizm yerine, milli burjuvazinin öncülüğünde bir devlet kapitalizmi fikrine kaymıştır. Açıkcası TKP içindeki bu sağ hareket, Ekim devriminden sonra işçi sınıfı hareketine katılmış bir kısım aydının yeniden burjuvazinin ideolojik hegemonyası altına girmesinin göstergesidir. Burada parti içindeki diğer ayrılıklardan nitelikçe farklı, açıkca bir sınıf değiştirme olayı söz konusu olduğu anlaşılmaktadır.

Nazım Hikmet, bir sınıfsal ihanet olarak gördüğü bu hareket üzerine şu dizeleri yazmıştı:

*Onlar istiyorlar ki
çift ağızlı baltalarıyla
yuvarlansın kafalarımız önüne yarın-
o kara gömlekleri beyaz kordonlu
golf pantolonlu
kadroların...*

KARDEŞLER!

*Onlara sokakta rastlarsanız eğer
ölümü görmüş gibi çevirin başınızı
Kirpiksiz sarı gözler önünüze bakarken
arkadan sırtınıza bir
bıçak girebilir...*

*Onlar istiyorlar ki
kara toprağın kalbi durana kadar
bir pazarda kelepirci bir mal gibi satalım
kafamızın ışığını, gücünü kolumuzun...*

Yeraltında durgunluk

1930'lu yılların TKP için nispi durgunluk yılları olduğunu söyleyebiliriz. Dünya çapında da devrim dalgası durulmuş, Avrupa'da faşizm yükselmiştir. Komintern 1930'ların ortalarından itibaren faşizme karşı geniş cephe taktiklerine geçmiştir. Sovyetler Birliği, "tek ülkede sosyalizm" politikası çerçevesinde bütün gücünü sanayi kesim üzerinde yoğunlaştırmıştır. Öte yandan Türkiye'de nispi bir istikrar durumu vardır. Ekonomi, dünya iktisadi bunalımından da yararlanarak belli bir gelişme içine girmiştir. Bu koşulların kitlelerle zaten çok güçlü bağlara sahip olmayan gizli bir partinin faaliyetlerinde belli bir durgunluğa yol açması doğaldır.

Partinin Üçüncü Kongresi 1931 yılında toplanıyor. Ancak bu kongrenin kararları konusunda fazla bilgi yok. Yalnızca Bulgar tarihçi Şişmanof, *Türkiye'de İşçi ve Sosyalist Hareketi* (Bulgaristan Baskısı, 1965) adlı kitabında, bu kongreden sonra "oportünistlere, solcu sektanlara, parti saflarına sokulan burjuva ve polis ajanlarına, fraksiyonierlerin çeşitli yıkıcı faaliyetlerine karşı çok çetin bir savaş yürütmüştür" diye yazıyor. Şişmanof'ta bunların kimler olduğu hakkında bir bilgi yok. Ancak, Sovyetler Birliği'nde parti içinde başlatılan temizliklere ve partileri "Bolşevikleştirme" programına paralel olarak, TKP içinde de bir takım tasfiyelere ve sıkılaştırmalara, muhalif seslerin bastırılmasına girişil-

miş olması muhtemeldir.

1930'lu yıllarda Şefik Hüsnü yurtdışındadır. Komintern'de görevlidir. 1933 yılında Nazilerin düzenlediği Reichstag yangını provokasyon sırasında Dimitroff ile birlikte tutuklanmıştır. Dünya savaşının başlamasıyla birlikte yurda dönmüş ve faaliyetleri yeniden ve bu kez geniş cephe taktiği çerçevesinde canlandırmaya girişmiştir.

Bu arada 1938 yılında Nazım Hikmet ve bir kısım solcu aydın, harp okulunda yürütülen solcu faaliyetler gerekçe gösterilerek tutuklanmışlar ve Nazım Hikmet 28 yıl hapse mahkum edilmiştir.

40'lı yıllarda geniş cephe faaliyetleri

TKP, o günkü koşullar içinde faşizmin yenilgisini baş sorun olarak ele almıştı. Buna bağlı olarak, Türkiye'de de hakim iktidara karşı taktik, onun faşizmle uzlaşıp uzlaşmamasına göre belirleniyordu. Bu taktiği Şefik Hüsnü bir raporunda şöyle anlatıyor:

"Hükümetin takip ettiği iç ve dış siyaset gözden geçirildi. Onu faşist telakki etmek ve hakkında tamamiyle menfi, muhalif bir hat takip etmek görüşü muvafık görülmedi. Esasen bu hükümetin serbest ticareti tahdit, fiyatları sıkı kontrol vesaire gibi tedbirleri ile garp demokrasilerine tamamiyle dost bir siyaset gütmesi hesabıyla, kendisine mütemadiyen hücum eden yerli faşist hareketine müvazi bir duruma düşmekten ve kabine çekilecek olursa o sıradaki şartlarda yerine daha ziyade Almanlara dost unsurlardan tamamiyle faşist temayüllü bir hükümetin geçmesi ve harici siyasette büsbütün müttefik devletlerden yüz çevirmesi muhakkak olduğundan, günün muayyen ve maddi şartlarına göre ve sol hareketten olgunlaşmaktan çok uzak bulunması dolayısıyla, inkılap hareketi için Refik Saydam hükümetinin iktidarda kalması bütün ihtimallere müreccah görülmüştü."

Faşizme karşı bu geniş cephe sipaseti çerçevesinde "Faşizme ve Vurgunculuğa Karşı Demokrat Mücadele Cephesi"nin kurulmasına karar veriliyor. Bu cephe çalışması TKP'yi anti-faşist eğilimler içinde olan gençlerle ve aydınlarla birleştiriyor. Örgüt bu kesimler içinde hızla büyümeye, hatta legal alana yansıyan faaliyetler geliştirmeye başlıyor. Sanat ve edebiyat cephesinde güçlü bir anti-faşist cereyan örgütleniyor.

Bu geniş cephe döneminde, TKP'nin 1940'lı yıllardaki faaliyetinin ağırlık merkezinin işçi sınıfından orta sınıflara, gençlik ve aydınlarla doğru kaydığı söylenebilir.

Bu dönemde, artık legal planda da uç vermeye başlayan TKP'ye karşı tevkifatlar sürüyor. 1944 yılında İstanbul, Ankara ve Karabük'te yüz kadar solcu tutuklanıyor. İşkence yapılıyor. Ayrıca üniversite çerçevesinde kurulmuş İleri Gençlik Birliği'ne karşı bir tevkifat başlatılıyor. Ş.Hüsnü'nün raporundan öğrendiğimize göre Kayseri vb. yerlerde de işçiler arasında tutuklamalar yapılıyor.

Fakat bu tevkifatlara rağmen gençlik ve aydınlar arasında sol ve anti-faşist fikirler yayılmaktadır. Demokrat kesimlerin muhalefetiyle de birleşen bu hareket, legal planda Nazım Hikmet'in affı kampanyası çerçevesinde etkili çıkışlar yapmaktadır. Bu kampanyaya, iktidardaki CHP, anti-komünist sağ unsurların galeyanlarını örgütleyerek cevap vermektedir. Sertel'lerin çıkarttığı *Tan* gazetesinin tahrip edilmesi olayı, tamamen iktidar partisinin bir düzenlemesiyle sahneye konmuştur.

TSEKP ve TSP'nin kuruluşu

Faşizmin yenilgiye uğramasıyla birlikte Türkiye'de de çok partili düzene geçme hazırlıkları başlar. Ardı ardına yeni partiler kurulur. Bu arada solcular da legal plana çıkmak için hazırlıklara başlarlar. Artık legal planda mücadele edecek bir parti düşünülmektedir.

Ancak legal parti kurulması sırasında ayrılıklar başgösterir. Baştan Esat Adil Müstecaplıoğlu'nun başkanlığında bir partinin kurulmasına Şefik Hüsnü de taraftar olmuştur. Ancak daha sonra anlaşmazlıklar çıkar ve Şefik Hüsnü kendisinin başkanı olduğu bir parti kurmaya girişir. Bu ayrılığı R.Nuri İleri'den dinleyelim:

"Dr. Şefik Hüsnü o sıralarda her zaman içtenlikle taraftarı olduğu legal faaliyet olanaklarını zorlamaktadır. Dr. önce Esat Adil ve Cami Baykurt'un bir sosyalist parti kurmasını, Suphi Nuri İleri'nin de parti gazetesi çıkarmasını öngörmüş, fakat liderlik ihtirasları ve 'icazetli sosyalizm' özentileri az sonra bölücü bir etki doğurmuştur.

"Bunun üzerine Dr. Şefik Hüsnü kendisinin de katılacağı bir parti kurmak üzere temaslara geçmiş, 1919 partisi kurucularından Prof. Sadrettin Celal Antel, Cami Baykurt, Zekeriya ve Sabiha Sertel'den olumsuz cevaplar almıştır...

"Buna ramen, Sosyalist Partisinin bölücü durumuna son vermek ve onun otuz yıllık birikime konup saptırmasını önlemek için Dr. Şefik Hüsnü Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisini kurdu (20.6.1946)". (Aydınlık Sosyalist Dergi, Sayı: 7, Mayıs 1969)

Türkiye Sosyalist Partisi saflarında yer alan Hüsamettin Özdoğu ise o günlerde yazdığı bir mektupta Şefik Hüsnü ve arkadaşlarını suçlayarak ayrılığın nedenlerini şöyle anlatıyordu:

"Onlar bir kaç kişiden başka, kimsenin inkılapçılığına inanamayacak kadar kötü bir zihniyetin pençesine kapılmışlardı. Bunlar inkılapçılıktaki inhisarlarında o kadar ileri gitmişlerdir ki, nihayet bunu iddia ederken gülünç mevkie de düşmüş bulunuyorlar."

Emin Sekun'un *Aydınlık* dergisine yıllar sonra anlattıklarına göre ise bu iki parti bütün ayrılıklara rağmen birleştirmeyi gerçekleştirmek üzereydiler. Tam o sırada tevkifat olmuş ve bu iki parti de kısa süren faaliyetlerinden sonra kapatılmışlardı.

Altı ay kadar süren legal faaliyeti sırasında her iki partinin de önemli güç topladıkları anlaşıyor. TSEKP'in örgütlenmesini R.N. İleri şöyle anlatıyor:

"Üç aylık bir kuruluş döneminden sonra teşkilat çıg gibi gelişmeye başladı. 13 ilde teşkilat kurulduğu gibi yalnız İstanbul'da 10.000 işçi partiye katıldı."

1946 yılının sonunda her iki parti de kapatılıyor ve yöneticileri tutuklanıyor. TSEKP yöneticileri mahkum oluyor. TSP yöneticileri ise yargılamaları sonucunda beraat ediyorlar.

1951 tevkifatı ve TKP'nin örgütlü varlığını sona erişti

TSEKP'nin kapatılmasından ve yöneticilerinin tevkifinden sonra TKP illegal faaliyetini sürdürüyor. Hatta bir bakıma geliyor da. Ancak kitlelerle kısıtlı bağlara sahip olan parti, tevkifatlar zinciri içinde yeni kadrolar yetiştirme olanağından büyük ölçüde yoksundur ve yetişen kadrolarının çoğu da polis tarafından izlenmektedir. Öte yandan polis belli illegal teşkilatlara sızmayı başarmıştır. Bu olumsuz şartlarda 1951 yılına gelinir.

Demokratik vaatlerle iktidara gelen Demokrat Partinin ilk işlerinden biri 141. - 142. maddeleri ağırlaştırmak ve ardından yeni bir tevkifata girişmek olur.

İki yüz civarında solcu tutuklanır. Sirkeci'deki ünlü Sansaryan hanında ve Harbiye'deki hücrelerde tutuklulara işkence uygulanır. bu tevkifatın sonucunda TKP'nin teşkilatları büyük ölçüde açığa çıkar ve çöker. 1950 affıyla dışarı çıkan Şefik Hüsnü de bu tevkifatta bir kere daha içeri alınır. Sanıklar, yargılanmaları sonucunda 10 yıla 1 yıl arasında cezalara çarptırılırlar. TKP önderliği bu kez aşağı yukarı bütünüyle hapse atılmış ve TKP'nin örgütlü varlığı sona ermiştir.

Buna rağmen, dışarda sol kesimin mücadelesi devam eder. 1950 yılında Türkiye'nin Kore savaşına katılmasına karşı çıkan ve içlerinde Behice Boran'ın da bulunduğu Türkiye Barış Cemiyeti yöneticilerinin tutuklanıp üçer yıl hapse mahkum edilmelerinin ardından, 1950 yılında yeniden kurulan TSP, 1952 yılında kapatılır ve yöneticileri yargılanır. 1954 yılında Dr. Hikmet Kıvılcımlı tarafından kurulan Vatan Partisi ise 1957 yılında kapatılır ve yöneticileri tutuklanır.

Neydi TKP?

TKP'nin otuz yılı aşan örgütlü varlığının tarihi, herşeyden önce, her türlü olumsuzluğa rağmen, Türkiye toprağında kök salma mücadelesi olarak özetlenebilir. TKP bu otuz yıllık gizli çalışma döneminde çok kısa aralar dışında geniş kitlelere seslenme olanağı bulamamış, ancak işçi sınıfının yoğun olduğu yerlerde sınıfın öncülerini saflarında toplanma çabasını inatla sürdürmüştür.

TKP'nin otuz yıllık mücadelesi aşağı yukarı bütünüyle tek parti dönemi içinde geçmiştir. Bu dönem

içinde TKP gerek milli burjuvazinin emperyalizmle uzlaşma eğilimleriyle ve gerekse daha sonraki yıllarda "kemalizmin tereddidi etmiş" biçimi olan milli şef iktidarının anti-demokratik baskılarıyla mücadele etmiştir. TKP, 1920'li yıllarda Kemalizmi bir yandan emperyalizme ve gericiliğe karşı mücadelesinde desteklerken, diğer yandan uzlaşma siyasetlerine karşı çıkmıştır. Bu dönem içinde, bizzat TKP önderlerinin de belirttikleri gibi, milli burjuvaziye fazla kredi açan tutumlar olmuştur. Ancak TKP hiçbir zaman sınıf işbirliğine yönelen bir siyaset izlememiştir.

TKP, bütün bu dönem boyunca işçi-köylü ittifakının gerekliliğini savunmuş, ancak böyle bir ittifakın gerçekleştirilmesi için başarılı adımlar atamamıştır. Köylü kitleleri içindeki çalışması son derece güdük kalmış, işçi kitlelerini bile peşinden sürüklemeye olanağını elde edemediği için, işçilerin köylülere önderliğini sağlayamaması kaçınılmaz olmuştur.

TKP, toplumu etkileyebilecek, kitlelere siyasetlerini geniş ölçüde ulaştırabilecek bir olanağa ve yeteneğe esas olarak ulaşamamıştır. Buna rağmen, kısıtlı güçleriyle de olsa, somut şartlara uygun siyasetler geliştirebilmiş ve bunları hayata geçirmek için mücadele etmiştir. İnâatçı bir çabadır bu. Ama súbjektif çaba her şeyi halletmeye yetmemektedir.

TKP, ulusal azınlıklar sorununu, doğru bir biçimde tahlil etmiş ve uygun çözümler önermiştir. Ancak sözü edilen güçsüzlük nedeniyle bu siyasetlerini hayata geçirme olanağı bulamamıştır. Doğu'da çıkan Kürt isyanları konusunda izlediği siyasetin genel Marksist tutuma uygun olduğu söylenebilir de, isyanların gerici yönünü vurgularken, milli zulmün yönüne gereğince dikkat çekmediği de bir gerçektir.

TKP, enternasyonalist bir parti olma niteliğini bütün tarihi boyunca korumuştur. O günün dünya koşullarında, 1920'li yıllarda SSCB'nin emperyalist ablukaya karşı savunulması ve 1930'lu, 40'lı yıllarda faşizmi tecrit siyaseti bu enternasyonalizmin yer yer, Komintern karşısında oldukça pasif kalma ve SSCB'nin izlediği siyasetleri tartışmasız kabul etme gibi bir zaaf taşıdığını da söylemeliyiz. Genel olarak, o zamanki dünya komünist partilerinin SSCB'ye enternasyonalist dayanışmasının ötesinde bir bağımlılık içinde olmalarına yol açan bir hatayı TKP'nin de paylaştığı söylenebilir. Bu durum, anti-komünist güçlerin, solcuları bir dış devletin uydusu gibi gösterme propagandasını kolaylaştırmıştır.

TKP bütün tarihi boyunca legal olanakları kullanmak için mücadele etmiş, fakat her seferinde hakim iktidar tarafından yeraltına inmek zorunda bırakılmıştır. TKP'nin legal imkanları kullanmak konusundaki bu sınırsız isteği yalnızca kitlelerle bağ kurmak çabasının ifadesidir. TKP bu anlayışına rağmen, hiçbir dönem parlamentarist umutlara kapılmamış ve burjuva kurumlarının cazibesine kapılmamıştır.

TKP'nin iç fikir hayatı ve örgüt içi demokrasisi konusunda çok fazla bilgi olmamakla birlikte, illegalite koşullarının örgüt demokrasisini bir hayli kısıtla-

dığını tahmin etmek zor değildir. İç fikir hayatı ve farklılıklar konusundaki tutuma ise, o zamanki dünya komünist hareketinin monolitik anlayışlarının yansıdığı anlaşılabilmektedir.

Dış TKP'nin kuruluşu

1960'ların başlarında Doğu Almanya'da faaliyete geçen "TKP" adlı örgütün, 1920'de kurulan TKP'nin devamı olduğu, bugüne kadar bir iddia olarak ileri sürülmüştür. Bu iddianın sahibi, öncelikle yurtdışında "TKP" adlı örgütü kuranlar ve bugüne kadar sürdürenler olmuştur. Türkiye hakim sınıfları da bu iddiayı benimsemişler ve dış TKP'yi, 1950'li yıllara kadar faaliyet gösteren TKP'nin devamı olarak kabul etmişlerdir. Oysa sorun, iddiaların ötesinde ciddi bir incelemeyi gerektirmektedir.

Dış TKP, gerçekten 1920 yılında kurulan TKP'nin devamı mıdır? Bir örgütün devamlılığını sağlayan başlıca üç unsur vardır: ideolojik, örgütsel ve kitle bağları ya da taban sürekliliği. Bunların birinde ya da ikisinde bazı kopukluklar olması doğal karşılanabilir. Ama bu üç temel öğede de temelden bir kopukluk söz konusuysa o zaman sorunun üzerinde daha ciddi durulmalıdır. Örneğin bugün Fransız Komünist Partisi'nin, diyelim ki 1930'lu yıllardaki FKP'nin devamı olmadığını söylemek doğru olmaz. Çünkü, ideolojik planda bazı değişiklikler söz konusu olsa da bu parti, örgütsel, kadrosal ve kitlese düzeyde bir kesintisizlik, bir devamlılık göstermektedir. Oysa TKP olayında bunun tersini görüyoruz.

O dönemi yakından yaşayanlardan biri olan Mihri Belli, dış TKP'yi Leipzig grubu olarak nitelendiriyor ve bu örgütün oluşumunu şöyle anlatıyor:

"Bu grup 1960'ların başlarında Doğu Almanya'da "TKP Dış Bürosu" adı ile ortaya çıktı. Sayıları onu geçmiyordu. Hemen hepsi uzun yıllar yurtdışında kalmış siyasi mültecilerdi. İçlerinde partili olmayanlar da vardı. Aralarında adı duyulmuş iki kişi vardı: Zeki Başımaz (Yakup Demir) ve İsmail Bilen (Laz İsmail)".

Mihri Belli daha sonraki gelişmeler konusunda şunları belirtiyor:

"Yakup Demir, bu 'Dış Büro'nun sekreteri olarak Türkiye'deki sorumlulara başvurdu. Büronun tanınmasını istedi, özetle, 'bizden böyle bir dış büro kurmamız istendi ve biz de kurduk, irtibat halinde çalışalım' diyordu, istemi reddedildi... Bunun üzerine dergi ve radyolarında saldırıya geçtiler... Sonunda bu mülteci grubu kendini doğrudan doğruya 'TKP' olarak ilan etti." (Adem Kalfa, *Türk Solu*, Stockholm, 1986).

Gerçekten de, TKP'nin yetiştirdiği ve daha sonra "eski tüfekler" diye anılan önder kadrolar yurtdışında değil, yurtiçindeydiler. Bu kesim hapisten çıktıktan sonra, 1960 sonrasının kendine özgü koşullarında yeni bir örgütlenmeye gitmek gereğini duymamış, bir çevre olarak ilişkilerini sürdürmekle birlik-

te, 1961 yılında kurulan TİP'i örgüt olarak dıştan desteklemeyi uygun bulmuştur.

Diğer yandan TKP'nin ve sol hareketin uzun yıllar süren çalışmaları sonucunda oluşan kitlesel taban da, yurtdışında kurulan dış TKP'nin değil, TİP'in tabanını oluşturmuştur. Zaten dış TKP'nin uzun yıllar Türkiye'de hiçbir etkinliği olmadığı açıktır.

Bunlara ek olarak, TKP'nin geniş cephe mücadelesi içinde etkilediği M.A.Aybar, Behice Boran gibi solcu aydınlar da TİP'in saflarında yer almışlar, hatta 1962 yılından itibaren TİP'in yönetici kadrosunu oluşturmuşlardır.

İdeolojik devamlılığa gelince, bunun da dış TKP tarafından değil, içerdeki "eski tüfekler", Reşat Fırat Baraner, Mihri Belli vb. tarafından temsil edildiğini söylemek gerçeğe daha uygundur. Dış TKP, Türkiye Komünist Partisi'nin yıllardır savunduğu programdan tamamen kopmuştur, 1976 programında 1926 programını sektarizmle suçlamıştır. Öte yandan TKP'ye yıllar boyu önderlik eden Şefik Hüsnü'nün dış TKP yöneticilerince uzun süre yadsınmış ve karalanmıştır.

Türkiye Komünist Partisi'nden kadro düzeyinde dış TKP'ye geçen yalnızca iki kişi vardır. Bunlardan İ.Bilen aşağı yukarı otuz yıldır Sovyetler Birliği'nde ve doğu bloku ülkelerinde yaşayan bir mülteci. Zeki Baştımar ise 1960'tan sonra yurtdışına çıkmıştır. Dış TKP'nin yurtiçinde uzun süre sol hareketle hiçbir bağı olmamıştır. Yalnızca yurtdışındaki işçiler ve öğrenciler içinde etkili olmaya ve oradan kadro kazanmaya çalışmıştır.

Dış TKP, yıllanmış "memur" tipi kadroların dışında yeni kadrolarını yurtdışındaki bu çalışmalarından kazanmıştır. 1967 yılında, sosyalist gençlerin kurduğu ve ilk başkanlığını Doğu Perinçek'in yaptığı Türk Toplumcular Ocağı yönetim kurulu üyelerinden bir kısmı, daha sonra yurda dönmeyerek dış TKP'nin yurtdışı kadrolarını oluşturdular. Bu, bir bakıma dış TKP'nin taze ve dinamik kan alması anlamına geliyordu, ama aynı zamanda bu genç unsurların da yurttan kopuk bürokratlar haline gelmesi sonucunu doğuruyordu.

Türkiye İşçi Partisi (TİP)

1960 sonrasının kendine özgü koşulları içinde sosyalist sol hareket, legal bir parti olarak kurulan TİP'in çevresinde toplandı. TİP, geçmişteki sol mücadelelerin kesintisiz bir devamı değildi, ama mirasçısıydı. Daha önce de belirttiğimiz gibi, geçmiş sol birikim TİP'in tabanını oluşturmuştu. Aynı şekilde, özellikle 1940'lı yıllardaki mücadelesinin etkisiyle yetişen solcu aydınlar TİP'in yönetici kadrosunu oluşturmuştu. Nihayet TKP'nin ideolojik mirasını savunan "eski tüfekler" TİP'i dıştan desteklemişlerdi.

Ancak TİP yönetiminin, geçmiş ideolojik mirastan nispeten kopuk yapısı, bu yönetimin özellikle 1965 yılından itibaren parlamentarist bir çizgi izle-

mesine ve düzen içi konumlara girmesine yol açtı. Böylece 1966 yılından itibaren TİP çevresinde toplanan sosyalist sol hareket sağ ve sol kanatlara ayrıldı.

Sol kanatta, eski TKP'nin ideolojik mirasını temsil eden "eski tüfekler" in, TİP ve FKF içinde gelişen sol muhalefetin oluşturduğu "MDD" hareketi yer alıyordu. Sağ kanatta ise, TİP yönetimince temsil edilen "sosyalist devrim"ci kesim bulunuyordu. Sağ ve sol kesimler arasındaki mücadele, gençlik örgütü olan FKF'nin içinde de cereyan ediyordu. FKF içinde sağ kesimin gerçek temsilcisi ve örgütleyicisi İstanbul Sekreterliğini elinde tutan Veysi Sarısözen ve arkadaşlarıydı. FKF içinde sağ eğilimin yenilgiye uğramasından sonra Veysi Sarısözen, Nabi Yağcı ve diğerleri TİP Eminönü ilçesini kendilerine üs edindiler ve *Partizan* adlı bir dergi çıkartmaya başladılar. 1970 yılından itibaren bu grup "Partizan Grubu" olarak anılmaya başlandı.

Dış TKP'nin Türkiye'ye adım atması

Kitle hareketinin en çok geliştiği ve sol hareketin boy verip serpildiği 1960'lı yıllarda Türkiye'de hiçbir etkisi ve etkinliği bulunmayan dış TKP, 12 Mart darbesinden sonra, solun gerilemesi ve dağıtılması ortamından doğan boşluktan yararlanarak ilk kez Türkiye soluna ayak basmaya başlamıştır. TİP mahkum edilmişti. Kendi içinde bölünen sol kesim örgütler ağır darbeler yemişti. Türkiye solunda kendi gücüne güvensizlik eğilimleri gelişmeye başlamıştı. Bütün bunlar dış TKP'nin solda gelişmesi için fırsatlar yaratıyordu.

Öte yandan TİP'in sağ kanadında yer alan ve FKF İstanbul Sekreterliğini kaybettikten sonra "Partizan Grubu"nu kuran Veysi Sarısözen, 12 Mart darbesinden sonra yurtdışına çıkmış ve dış TKP'ye iltihak etmişti. Keza Türkiye'den dış TKP'ye katılan bir diğer genç ve dinamik unsur, Sosyalist Gençlik Örgütü (SGÖ) ve *Emek* dergisi çevresinde çalışmış Nihat Akseymen (R.Yürükoğlu). Bu genç ve dinamik unsurların, yıllardır yurtdışında ülkeden habersiz yaşayan ve adeta fosilleşmiş dış TKP'nin yönetimine yeni bir hava getirdikleri muhakkaktır. Türkiye'den gelenler Türkiye'yi biliyorlar, soldaki akımları tanıyorlar, kimin ne etkisi olabileceğini ölçebiliyorlardı. Bu da dış TKP'nin Türkiye'ye adımını atmasını kolaylaştıran önemli bir etken olmuştur.

Dış TKP, sendikalara vb. el atarken aşağıdan, işçiler arasında bir kitle çalışmasına dayanmadı. Daha çok sendikaların üst mevkilerindeki bazı sendika bürokratlarını dayanak noktası olarak almayı baş hedef seçti. Bu yöneliş bile, dış TKP'nin sınıfsal özellikleri hakkında fikir veren bir husustur.

"Partizan grubu" 1970'li yıllarda dış TKP'yi adım adım ele geçirdi ve bu süreç içinde Türkiye'de yaygınlık kazanmanın yollarını aradı. Bugünkü dış TKP'nin yönetiminin esas olarak bu grubun eline

geçtiği söylenebilir. Hatta İ. Bilen'in ölümünden önce bu gerçekleşmişti. Arka planda kalmayı tercih eden Veysi Sarısözen, bugünkü başkan Nabi Yağcı, Avrupa'da TKP adına demeçler veren Sıtkı Coşkun hep bu grubun önde gelenleridir. Nitekim bunu Nabi Yağcı, *Nokta* dergisine verdiği bir demeçte şu sözlerle ifade ediyor:

"Partimizin şimdiki yönetimi, 1960 sonrasında, son zamanlarda 68 kuşağı denilen kuşak içinden çıkmış insanlar. Örneğin ben. Şu anda başka isim vermiyorum bilinen nedenlerle. Ama bütün yöneticilerimiz bu kuşak içerisinde çıkmıştır."

Doğrudur. Ancak bir eklenme yapmak gerekir. O zamanki FKF İstanbul sekreterliği, 68 gençliği içinde tutucu kanadı temsil ediyordu. Örneğin 6. Filo'ya karşı Dolmabahçe'ye inen gençlerin önüne bariyer kurmasına önayak olanlar bu kesimdendi.

1975'ten sonra dış TKP

1975 yılından itibaren Sovyetler Birliği'nin dünya çapında atağa geçmesine paralel olarak dış TKP'nin yönetimini ele geçiren kesimin de "atılımcı" bir strateji izlemeye başlaması dikkat çekiyordu. Artık TİP sağ kanadından gelen bu yönetim Deniz Gezmiş propagandası yapıyor, "savaş örgütlerinden" söz ediyor, sol içinde sekte bir üslubu geliştiriyordu. "Maoocu bozkurtlar", "Troçkistler" vb. türü söylem o döneme attır.

1980 yılının başında, iç krizinin yoğunlaşması üzerine Sovyetler Birliği'nin yeniden savunmaya çekilmesi süreci yaşanmaya başladı. Bu durum, "KP"lerde "atılım" siyasetinde bazı düzeltmeler yapılmasını daha yumuşak bir üslup benimsenmesini gerektiriyordu. Bu durumda dış TKP içinde bir mücadele yaşanması kaçınılmaz oluyor, "atılım" siyasetini sürdürmek isteyen ve İngiltere'de faaliyet gösteren Nihat Akseymen (R.Yürükoğlu) kanadı tasfiye ediliyordu. Bu tarihten sonra dış TKP, siyasetlerinde adım adım ayarlamalar yapıyor ve Gorbaçov'un başa gelişiyle birlikte, bugünkü sosyal barışçı ve parlamenterist konumuna oturuyordu. İşin aslı, TİP'in sağ kanadının gençlik içindeki temsilcisi olan Veysi Sarısözen kesiminin, dönüp dolaşıp yeniden eski sağ konumuna gelmesiydi. Ancak bir farkla. Şimdi "Partizan Grubu" artık, geçmişten farklı olarak, bir göçmen örgütüydü ve Türkiye emekçilerinin çıkarlarına değil, Sovyetler Birliği'nin çıkarlarına ayarlanmış politikalar üretmek zorundaydı.

TİP'in gelişimi

1960'lı yıllarda sosyalist solun sağ kanadını oluşturan TİP yönetimi, bazı parçalanmalardan ve 12 Mart dönemindeki tevkifattan sonra, daha istikrarlı bir yönetim altında TİP'i yeniden oluşturdu. Behice Boran'ın önderliği altında, çizgisini pekiştirdi. 1970'li yılların ikinci yarısında, gelişmelere ayak uydurmak

için TİP'in de bazı "sol" çıkışlar yaptığı gözlenmekle birlikte, aslında bu yönetim 1968'lerdeki çizgisini esas olarak değiştirmede. 1970'lerin TİP'i, öncü kesimlerin örgütü olmaktan çok, düzene ayak uydurmuş solcuların örgütü olma özelliği gösterdi. TİP'in "sosyalist devrim" söylemini sekte solculuk olarak anlayan ve ciddiye alan kesimler bu partiden adım adım uzaklaştırıldı. Bugün *Toplumsal Kurtuluş* dergisini çıkartan Yalçın Küçük, *Gelenek* dergisini çıkartan Metin Çulhaoğlu, ayrıca Yalçın Cerit vb. bu sürecin sonunda tasfiye edildiler ve TİP yönetimi Behice Boran, Nihat Sargın, Osman Sakalsız ekibinin elinde kaldı.

1980 sonrasında başlı ortamında yurtdışına çıkmak zorunda kalan TİP yöneticileri Avrupa'da ayaklarını basacak yer aradılar. Dış TKP'nin yöneticilerini, kendilerine fikri bir yakınlık içinde buldular. TİP bu süreç içinde, Türkiye'de mücadele etmekten doğan özelliklerini yavaş yavaş bırakarak dış TKP gibi bir göçmen örgüt haline geldi. Eski TİP'in sağ kesiminden parti yöneticileriyle FKF İstanbul sekreterliği yöneticileri, şimdi birer göçmen örgütün başında yanyanaydılar. Eskiden gelen ortak yanlar epey çoktu. Gorbaçov'la birlikte gelen değişim ılımlı sağ politikaları geliştirmek için uygun bir ortam yaratıyordu. Birleşme koşulları oluşmuştu.

TBKP

Bugünkü TBKP, eskiden Türkiye'de sosyalist solun aynı sağ kanadında yer alan TİP ve bir kısım FKF yöneticisinin birleşmesi sonucu oluşmuştur. Bugün karşımızda gördüğümüz TBKP yönetimi, 1968 yılındaki sosyalist solun sağ kanadının aşağı yukarı bir devamıdır. Çizginin devamlılığından öte, kişilerde bile bir devamlılık vardır. Nihat Sargın, Osman Sakalsız, Veysi Sarısözen, Nabi Yağcı, Sıtkı Coşkun isimleri bunu açıkça göstermektedir. Ancak 1960'lardan bir önemli farklılık vardır, o da o gün herşeye rağmen Türkiye solunun ve emekçilerinin ihtiyaçlarına cevap verme zorunluluğunun sonucu olarak çok daha kişilikli ve bağımsız olan bu kesimin, bugün SBKP'nin çıkarlarına ayarlanmak gibi bir yükü omuzlamış olmalarıdır.

TBKP, 1968'teki TİP yönetiminin sağ çizgisine yeniden oturmuş bulunuyor. Program taslağını incelediğimiz zaman bunu apaçık görüyoruz. Aynı, reformcu çizgi, aynı düzen içi kurumları ve parlamenterizmi benimseyiş, aynı sınıf uzlaşmacılığı söz konusudur. Eski TİP'de var olan emekçi vurgusu ve aşağıdan harekete verilen önem ise terkedilmiştir. İ. Bilen'in TKP'sinden miras olarak kalan yukarıdan-cılık ve reel politikerlik eski çizgiye eklenen öğeleri oluşturmaktadır. TBKP programında emekçilerin aşağıdan inisiyatifinin yerini, hakim sınıflar arasındaki denge hesaplarına verilen ağırlık almıştır.

Ancak bugünkü TBKP programını, geçmişteki TİP yönetiminin ki gibi, daha çok işçi sınıfının üst

kesimlerinin ve orta sınıf aydınların çıkarlarına ayarlanmış basit bir sınıf uzlaşması programı olarak görmek gerekir. Sınıf uzlaşması geçerlidir, ancak bu kez bu sınıf uzlaşması, Sovyetler Birliği'nin bugünkü dünya konjonktürü içindeki denge hesaplarına ayarlanmak gereksiniminden gelmektedir. İç buhranı yoğunlaşmış bulunan Sovyetler Birliği bugün Amerika karşısında zaman kazanmaya çalışmakta ve halihazır statükonun kendi aleyhine gelişmemesi için çalışmaktadır. Bu durumda Sovyetler Birliği'nin kendisine bağlı "KP"lere verdiği talimat, statükoyu mümkün olduğu kadar sarsmayacak tedrici politikalar izlemeleridir. TBKP'nin programında NATO'dan çıkmanın yerine NATO içinde daha "kişilikli" bir politika izlenmesi talebinin alması, TBKP'nin NATO'yla uzlaşmasından çok, Sovyetler Birliği'nin çıkarlarına akort edilmekten ileri geliyor. Çünkü bugün için Sovyetler Birliği'nin reel politikası, Türkiye'nin NATO'dan çıkamayacağı, ama daha nötrleşmiş bir politika izlemesi hesabı üzerine dayanıyor. TBKP programı da, hiçbir ülke içi özgüllük tanımadan bu reel politikayı olduğu gibi benimsiyor. Böylece, Türkiye koşullarına ve o gün emekçilerin ruh haline son derece yabancı olan bir "atılım" politikası, SB'nin isteklerine uysa da, Türkiye şartlarında nasıl başarılı olamadıysa, sırf SB'nin çıkarı gerektirdiği için Türkiye emekçilerine devrimden vazgeçmeyi öneren bu sağ program da başarılı olamayacaktır.

Tabii, TBKP'nin legalite kazanabilmeyi birinci plana koyan stratejisi ve bu amaçla gümrükten geçecek bavulları hafifletmesi taktikleri de böyle sağ bir programın ortaya atılmasında etkili oluyor.

Böylece "kendine özgüllük" ve "ayakları yere basmak" gibi aklı başında bir söylem ortaya çıkan, son derece yumuşak bir üslup benimseyen TBKP'nin çok temel bir zaafı malul olduğu ortaya çıkıyor. TBKP Türkiye emekçilerinin çıkarlarını değil de, SBKP'nin çıkarlarını birinci planda tuttuğu sürece, ne Türkiye soluyla ne de Türkiye toprağı ile birleşemeyecektir.

Ancak, yine de, Türkiye'ye dönmek, orada tutunmaya çalışmak şeklindeki son girişimi olumlu bir başlangıç olarak görmek gerektiği açıktır. Bu süreç,

belki de TBKP'yi ileride Türkiyeli güçlerle yakınlaşma içine sokacaktır.

TBKP programının temel zaafına rağmen yine de soruna objektif bakmak gerektiği açıktır. TBKP, bugün Türkiye sosyalist solunun sağ kesiminde yer alan bir örgüttür. İdeolojik planda eleştirilmelidir. Ancak bu, eski türden bir üslup sertliği içinde yapılmamalıdır. Bunun dışında, TBKP'nin programı, son tahlilde demokrasi talep eden bir programdır. Oldukça kısıtlı bir demokrasi programıdır. Bu açıdan da eleştiriyi hak etmektedir. Ama Türkiye'de demokrasi talep eden bir gücün, demokrasi düşmanı yönetimlere karşı müttefik olarak görülmemesi için hiçbir sebep yoktur.

TKP geleneği ne oldu?

1920'lerde kurulan TKP bugün örgütsel olarak yaşıyor. Ama sınıflar var oldukça sınıf hareketleri de yok olmazlar. TKP'nin ideolojik mirasın 1960'ların sonlarına taşıyan Mihri Belli ve bir kısım eskilerin hatalarıyla sevdaları içindedir. Hatalar özellikle 1969-70 yıllarında ön plana çıkmıştır.

Eski TKP'nin örgütlü mücadele geleneğinin terk edilmesi, sınıfa yönelme tutumunun zayıflaması, yaklaştığı düşünülen bir darbenin sol kanadı olma hesapları, belki de uzun yıllar süren mücadelenin yorgunluk hastalıkları olarak görülebilir. Ancak son tahlilde Türkiye toprağından kopmamakta kendi ayakları üzerinde durmakta, parlamentarizme saplanmamakta, teorik geleneğe bağlılıkta ve Marksizmin gelişmelerine karşı az çok açık olmakta, Türkiye devriminin aşamalarını doğru tesbit etmekte gösterilen ısrar, geçmiş gelenekle bugün arasında bir köprü oluşturmuştur.

Bugün TBKP'nin oluşumuyla Türkiye sosyalist solunun sağ kesimi, *SSCB çizgisinde*, birleşme yönünde önemli bir adım atmıştır.

Eski geleneğin gerçek mirasçısı olan ve aynı zamanda sosyalizmin yeni sorunlarına açılma yetenek ve şansını içinde barındıran sosyalist hareketin sol kesiminin, *Türkiye emekçilerine öncülük etme ve kitlelerle kaynaşma çizgisinde*, birleşmesi için daha ne kadar zaman geçmesi gerekecek?

YASAL PARTİ, AMA NASIL?

TBKP'nin yasal olarak kurulması girişimi, solun bütünüyle kıyaslandığında, yetersiz bir toplumsal meşruiyet zemini üzerinde yapılıyor. Yetersiz toplumsal meşruiyetler temelinde kazanılan hukuki meşruiyetler ise hayli enderdir.

T

KP Genel Sekreteri Haydar Kutlu ile TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın Türkiye Birleşik Komünist Partisi'ni yasal olarak kurmak amacıyla Türkiye'ye döndüler. Böylesi bir girişim ne gibi gelişmelere yol açabilir? Bu girişimi demokrasi mücadelesinin gelişimi ve sol hareketin bütününe çıkararak nasıl değerlendirmek gerekir?

Her düşüncenin, her "izm" in siyasi örgütlenme hakkına sahip olması, çağımızda demokrasinin -burjuva demokrasisinin- vazgeçilmez şartlarından biridir. (*) Ne ki Türkiye'de demokrasi yoktur. Demokrasi olmadığı için de Kutlu ve Sargın'ın amaçlarını gerçekleştirmeleri, girişimlerini realize etmeleri, yani temel demokratik haklardan biri olan siyasi örgütlenme hakkını kullanmaları yasaklanmaktadır.

Her düşüncenin, her "izm" in siyasi örgütlenme hakkına sahip olması, çağımızda demokrasinin -burjuva demokrasisinin- vazgeçilmez şartlarından biridir. (*) Ne ki Türkiye'de demokrasi yoktur. Demokrasi olmadığı için de Kutlu ve Sargın'ın amaçlarını gerçekleştirmeleri, girişimlerini realize etmeleri, yani temel demokratik haklardan biri olan siyasi örgütlenme hakkını kullanmaları yasaklanmaktadır.

Yasak olan demokratik bir hakkın elde edilmesi için mücadele vermek, bu haktan yararlanacak olanlar için elbette ki son derece **meşrudur**. Ayrıca bu kadarla da kalmaz, aynı hakkın topluma kazanılması için çaba göstermek, elinden geleni yapmak, kendine demokratlığı yakıştıran herkes için de **vaciptir**. Bu açıdan tüm demokrasi güçlerinin, bütün demokratların, Kutlu ile Sargın'ın yasal siyasi örgütlenme hakkını savunmaları, onların bu haklarını kullanmalarının engellenmesine karşı çıkmaları, bu engellemeye mehzaz gösterilen antidemokratik hukuki mevzuatı mahkûm etmeleri ve bu mevzuatın yürürlükten kaldırılması için mücadele vermeleri gerekir. Bu bir demokrasi görevidir.

Yasaklanmış bir demokratik hakkın elde edilmesinde her imkândan azami ölçüde yararlanılması doğaldır. Burjuva demokrasisinin tarihinin gösterdiği, -bugün hepimize pek doğal gelen, örneğin üniversal seçme ve seçilme hakkı da dahil- pek çok demokratik hakkın burjuva demokrasisinin doğuşunda mevcut olmadıkları, fakat bunların uzun süren, meşakkatli mücadelelerin sonucu kazanıldıklarıdır. Demokratik hak ve özgürlüklerin elde edilmesinde hemen daima kural, önce bunların **toplumsal meşruiyetlerinin** kazanılması, bunu hukuki meşruiyetin izlemesi olmuştur. Dolayısıyla demokratik hak ve özgürlükler uğruna verilen mücadele, her zaman mev-

cut hukuki mevzuatın sınırlarını zorlamış, çoğu zaman da toplumsal meşruiyetin sağladığı haklılık nedeniyle hukuki mevzuata rağmen yürütülmüştür. Fazla geriye ve uzağa gitmeye gerek yok, ülkemizde grev hakkının elde edilmesinde, grev yasak iken yapılan ünlü Kavel grevi tayin edici rol oynamıştır.

Benzeri bir duruma Türkiye'de Marksistler'in örgütlenmesi konusunda da şahit oluyoruz. 1920'lerden başlayarak Türkiye Komünist Partisi'nin yasal örgütlenmesi yasaklandı. Ne ki çok cılız da olsa kapitalist bir gelişme çizgisine oturan, dolayısıyla ücretli emek kullanan bir ülkede, 20. yüzyılda Marksist örgütlenmenin yasaklanması toplumsal gelişme ile bağdaşmıyordu. Bu nedenle Marksistler uzun yıllar boyu yasal meşruiyetin devamlı dışına itilmelerine rağmen, tarihi ve toplumsal meşruiyetin verdiği haklılıkla örgütlenmenin yollarını buldular. Öyle ki, bir aşamadan sonra tarihi ve toplumsal meşruiyet ağır bastı, Marksistler yasal siyasi örgütlenmenin de imkânlarından yararlanır hale geldiler. Üstelik mevcut hukuki mevzuat yürürlüğünü koruduğu halde bu gerçekleşti. Bir bakıma kazanılan toplumsal meşruiyet hukuki mevzuatı bazı dönemler ve durumlar için işlersiz kılabilirdi. Burada hemen dikkati çeken olgu şu: Demokrasi mücadelesi, diğer demokratik hak ve özgürlükleri de içerek mesafe katettiği, kısıtlı da olsa, demokratik hak ve özgürlüklerin iyi kötü **kullanılabildiği** durumlarda işçi sınıfı devrimcileri de yasal örgütlenme imkânlarından yararlandılar. 60'lı ve 70'li yılların büyücek bir bölümü bunun göstergesidir. Buna karşılık ne zaman demokratik hak ve özgürlükler askıya alındıysa -ki 12 Mart ve 12 Eylül dönemleri de bunun örnekleridir- Marksistler de yasal örgütlenme haklarından mahrum edildiler.

Konumuz açısından bu noktanın, yani demokrasi mücadelesinin bütünselliğinin tayin edici önemi var. Kutlu ve Sargın girişimleriyle, hukuki meşruiyetin sınırlarını zorluyorlar. Hukuki meşruiyetin kazanılmasında mesafe kazanmak istiyorlar. Girişimin bu doğrultuda ne gibi gelişmelere yol açacağını zaman gösterecek. Ancak olumlu bazı gelişmeler olabileceğinin işaretleri var. "Batı" ile, özellikle Avrupa'nın batısı ile ilişkilerini normalleştirmek isteyen Avrupa Topluluğu rüyaları gören, dış borç kışkacındaki Türk burjuvazisi, sırtında zaten yeteri kadar kambur varken, ufak da olsa -örneğin "Beşler" in dillerine dolayabilecekleri- yeni pürüzler çıksın istemiyor. Ama bundan burjuvazinin Kutlu ve Sargın'a partilerini kurmaları için yeşil ışık yakacağı anlamı çıkmaz. Şimdilik gözükene o ki Özal dahil egemen çevrelerin istedikleri, ko-

nuya ilişkin olarak fazla patırtının, gürtültünün kopmaması, örneğin "141 ve 142'yi kaldırdık kaldırıyoruz" diyerek meselenin sürünce mede bırakılmasıdır. Kısaca Kutlu ile Sargın'ın TBKP'yi kurma girişimi, komünistlerin yasal örgütlenme hakkını kazanmaları doğrultusunda bir kısım olumlu gelişmelere yol açabilecek olsa dahi **tek başına** yetersizdir ve bu konuda fazla bir mesafe katedilmesini mümkün kılacak gibi gözükmemektedir.

İşte bu noktada demokrasi mücadelesinin bütünselliğinin ve toplumsal meşruiyetin önemleri bir kere daha ortaya çıkıyor.

Bugün Türkiye'de temel demokratik hak ve özgürlüklerin hemen hiçbirisi geçerli değil. Bunları kazanmak için mücadele vermek ve gerektiğinde de sınırları zorlamak şart. Ne ki yapılacak olanların **olabilirliği** de söz konusu. Örneğin afiş yapıştırmak yasak. Oysa bu çok basit bir demokratik hak. Ve bu hakkı kazanmak için mücadele etmek gerekiyor. Şimdi düşünelim, afiş yapıştırmak hakkının kazanılması için mücadele eden birileri "biz filan gün, filan saatte, filan yerde afiş yapıştıracamız, bu bizim en doğal hakkımız" diye önceden açıkça ilan edip afiş yapıştırmaya giderlerse, afiş yapıştırmak hakkı kazanılmış olur mu? Ya da böyle yapmakla afiş yapıştırmak hakkının kazanılmasında ne elde edilmiş olur? En önemlisi böylesi bir girişim, afiş yapıştırmak hakkından yararı olanların ağırlıklı çoğunluğu tarafından değil de, bir grup, tarafından yapıldığında, bunun, afiş yapıştırmak hakkının toplumsal meşruiyetinin yaygınlaştırılmasına katkısı ne olur?

Veyahut alalım öğretmenlerin örgütlenmesini. Demokrasilerde öğretmenlerin sendika kurmaları en doğal hak. Oysa Türkiye'de bugün, dernek kurmak dahi yasak öğretmenlere. Şimdi isterse bir grup öğretmen "biz bir ►►

öğretmen sendikası kurduk" diye ilgili mercilere başvurabilir. Ama böyle yapılmakla sendika kurulmuş olur mu? Ya da bu girişim öğretmenlerin örgütlenme hakkını elde etme mücadelesine ne ölçüde katkı getirir? Hele sendikal örgütlenme davası öğretmen kitlesi içinde yeterince yaygın değilken, bir grup öğretmenin bu tür girişimi, toplumsal meşruiyeti yeterince gözetmediği için, resmi çevrelerden göreceği tepkiler nedeniyle, örgütlenme mücadelesine omuz vermek isteyen öğretmen kitlesi üzerinde geriletici etkiler doğmasına yol açmaz mı?

Örnekleri uzatmaya gerek yok. Kutlu ve Sargın'ın parti kurma girişimi ile verilen örnekler arasında bir hayli paralellik olduğu ortada.

Birleşerek TBKP'yi oluşturacaklarını açıklayan TKP ve TİP, Türkiye solunun bütünü içinde bir azınlığı - şu veya bu kadar- temsil ediyorlar. Üstelik birleşme henüz gerçekleş-

miş değil ve birleşik partinin hüviyetini belirleyecek parti programı tasarısının ne kadar kişi tarafından onay göreceği, kimlere cazip geleceği bilinmiyor. Bir hak için, o haktan ilk ağızda yararlanacak olanların mücadelesinde daha fazla gayret göstermeleri doğaldır. Bu, kurulması öngörülen TBKP için de geçerlidir. Bu durumda ister istemez şu soru zihinlere takılıyor: Acaba Kutlu-Sargın girişimine olanca gücüyle omuz verecek kaç kişi çıkacaktır? Kaç kişi yasal örgütlenme hakkının elde edilmesi için daha bugünden TBKP'nin kurulmasına fiilen katılacaktır?

İşte bu noktada meselenin "toplumsal meşruiyet" yanı bütünü önemiyle bir kere daha kendini hissettiriyor. Evet bugün işçi sınıfının, emekçilerin siyasi örgütlenmeleri çok doğal bir hak ve bu hakkın yıllar öncesinden kazanılmış bir toplumsal meşruiyeti var. Ama bu toplumsal meşruiyet Türkiye boyutu söz konusu olduğunda, içinde bulunduğumuz

şartlarda solun bütünü için bir anlam taşıyor. Oysa TBKP'nin yasal olarak kurulması girişimi, solun bütünüyle kıyaslandığında yetersiz bir toplumsal meşruiyet zemini üzerinde yapılıyor. Yetersiz toplumsal meşruiyetler temelinde kazanılan hukuki meşruiyetler ise hayli enderdir. Ve üstelik böyle meşruiyetler hukuki meşruiyetlerin ne kadar dayanıksız olduklarını 12 Mart ve 12 Eylül dönemleri acımasız bir şekilde kanıtlamışlardır.

Bu durumda yapılması gereken, sol hareketin bütününe sahip olduğu toplumsal meşruiyetin potansiyel gücünü yasal örgütlenme doğrultusunda harekete geçirmektir. Yasal örgütlenme hakkının tüm kısıntı ve yasaklardan arındırılmış olarak elde edilmesinin biricik yolu da budur. Böylesi bir girişimin TBKP'nin- kenden kat be kat geniş bir toplumsal meşruiyet zeminine sahip olduğu ortadadır.

"TBKP komünist partisidir, sol parti ise sol hareketin bütününe temsil etmek iddiasında

Çağatay Anadol

Kutlu ve Sargın'ın özgürlüğü

▼ Gürültüye mi gidecekler? Kutlu ve Sargın gelince, devlet "ben adamı n'aaparım biliyor musun?" dercesine öfkeli davrandı.

H ukukçu değilim ama Türkiye'de huküğün bir komedi, trajik sonuçlara yol açan bir komedi olduğunu söyleyebilirim sanıyorum. Hukuk her ülkede komedi özellikle ri taşır mı? Herhalde taşımaz. Huküğün uygulayıcısı kimdir peki? Genel olarak devlet. O halde bi-

zim huküğün bu özelliği devletten ileri geliyor olmasın? Her devletin bir sınıf devleti olduğunu, huküğün da o sınıfsallığı çatısını oluşturduğunu bilmeyen yok. (Acaba?) Ama Türkiye'nin hukuk özelliğini bu genel kuraldan çıkarmayız. Bence devletin "insansı" niteliğinden de ileri geliyor hukuk komedileri.

Ne demek istiyorum "insansı" sözcüğü ile? Batının burjuva devletleri "kanun ben'im" diyen aristokrat kralların devrilmiş tahtları üzerine kurulduğu için, devlet de hukuk da insansı niteliğinden arındırılmıştır. Hükümetler, devlet başkanları, başbakanlar değişir ama huküğün temel işleme biçimleri zaman zaman "Dreyfus Davası" misali skandallar olsa da genellikle değişmez. Bizde devlet demek padişah demekti bir zamanlar. Padişahlık devrildi, yerine Cumhuriyet kuruldu. Ama nedense devletin sabah akşam kükremesi geleneği bir türlü son bulmadı. Demek ki tahtları yıkmadan yıkmaya fark olduğu için, bu yıkıntının üstüne kurulan modern devlet yapıları arasında da bir fark var. Devlet, kişi özelliği gösteriyor bizde. Sinirleniyor, köpürüyor, intikam alıyor. Onun uyguladığı hukuk da sınırlı, adrenalini bir hukuk oluyor.

Hukuk diyor ki: "Tutuklama bir tedbirdir". Ne ye karşı? Kaçma ihtimaline ve delillerin "karartılmasına" karşı. Eğer devlet kişi gibi sinirlenme ve davranmаса, iki parti liderinin, Kutlu ve Sargın'ın tutuksuz yargılanmaları gerekirdi. Ama devlet "Sen ha!" "Bana ha!" "Ben adamı n'aaparım biliyor musun?" dedikçe huküğün ne dediği hiç önemli değil.

Hukuk "haklar" demek olduğuna ama hakları asla korumadığına göre insanoğlunun-özellikle ezici çoğunluğu/oluşturan, sıradan yurttaşın- hakları nasıl ve kim tarafından korunacak?

Bunun cevabını biliyoruz. Hakları gaspedilenler kimlerse onlar tarafından, işçiler, tüm emekçiler, demokrasiye ihtiyacı olan yığınlar, aydınlar tarafından korunacak. Yurdumuzda hakları koruyacak bir sendikal konfederasyon var mı? Yok! Öğretmen sendikası var mı? Köylü birlikleri, siyaset yapmaktan alıkonulmamış meslek odaları ve benzerleri var mı? Yok!

Bunları var etme, yani örgütlenme hakkını elde

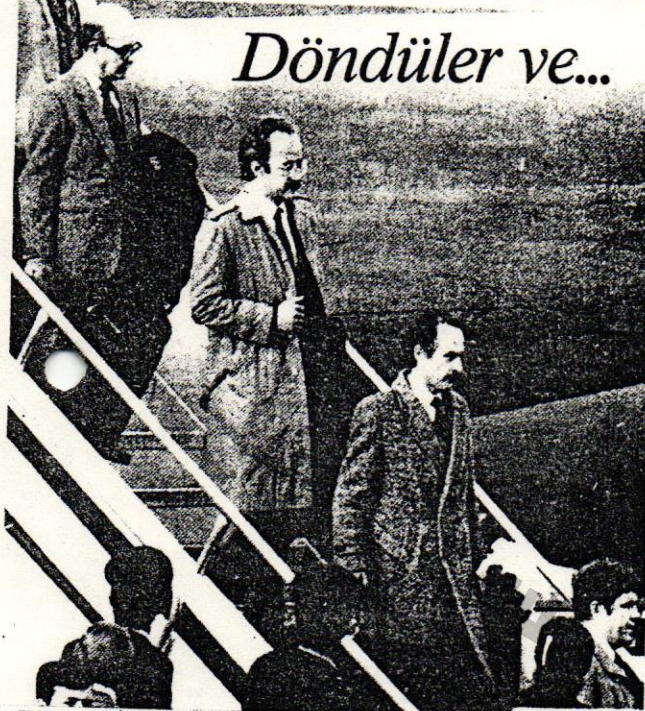
etme savaşı ile genel olarak hakları elde etme savaşı bu yüzden bir bütün. Ama bu uzun erimli bir iş. O vakte kadar adrenalin salgılayan Devlet'e karşı Kutlu ve Sargın'ı nasıl koruyacağız?

Biliyorum, koruma ihtiyacı Kutlu ve Sargın ile başlanıyor. Onlarla da bitmiyor. Bugün, hükümlü olanlar bir yana, 141-142. maddelerden tutuklu olanların sayısı da bir hayli kabarık. Kutlu ve Sargın'ın özgürlüğü için mücadele etmek, tüm 141-142 tutuklu ve hükümlüler için de mücadele etmektir. Kutlu ve Sargın'ın Türkiye kamuoyunun ve Avrupa kamuoyunun ilgi odağı haline gelmeleri bu mücadele için olanaklar yaratıyor. İzmir DGM'si tarafından tutuklanmış adsız insanların durumu "gürültüye gidiyor" du. Kamuoyunun ilgisi onların üzerinde odaklanılamıyordu. Kutlu ve Sargın'ın durumu gürültüye gitmeye elverişli değil. Onların sahipsiz olmadıklarını göstermek gerekiyor. Bu sağlanabilirse, hiç kimsenin sahipsiz olmadığı da anlaşılacak.

Ve bu sorun herkesin sorunu. Demokrasiye ihtiyacı olan herkesin olduğu kadar "adrenalinsiz" devlet isteyenlerin de sorunu. Bence, demokrasiye ihtiyacı olanların örgütsüzlüğünden, "adrenalinsiz devlet" isteyenlerin çekingenliğinden ve hareket-sizliğinden dolayı yeterli tepki oluşmuyor toplumda. Bundan cesaret alan devlet de kafası her bozulduğunda -ki hiç düzelmüyor zaten- kükrüyor ve adrenalin salgılamaya devam ediyor.

Ne ki, bunun zararını hep birlikte çekiyoruz. Devletin saldırdı adrenalinden boğulmak kader değilse, neden demokrasi için kollarımızı daha bir şevkle sıvayalım?

Döndüler ve...

TKP ve TİP genel sekreterleri Kutlu ve Sargın Ankara'da

Gözaltındalar

TKP'yi kurmak amacıyla dün uçakla Türkiye'ye gelen TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın ile TKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu, uçağın merdivenlerinden iner inmez gözaltına alındılar. İki TRKP'li de-ları bağlı olarak

UÇAKTAN NOTLAR

Gergin yolculuk

HADI ULUENGİN

olan Sargın bekleme salonunday-

“Bizim için erken”miş!

İdam cezasını sürdürmede ısrar, bireyleri ve toplumu terörize etmekten de çok, devlet adına hüküm sürenlerin genel olarak terör estirme işlevini devlete ve kendilerine yakıştırma özentisinden kaynaklanıyor.

olan heterojen bir partidir, ikisini birbirine karıştırmamak gerekir; solun bir bölümünü oluşturan komünistlerin toplumsal meşruiyetlerinin boyutunu solun bütününekiyle kıyaslamak doğru olmaz” denebilir. Bu itiraz doğru olsa da, günümüz şartlarında haklı sayılmaz. Çünkü günümüzde en hayati mesele demokratik hak ve özgürlüklerin savunulması ve toplumda geçerli kılınması ise, TBKP'nin yasal olarak kurulması girişimi tek başına bir anlam ifade etmez. Bütün öteki hakların alınması mücadelesiyle birlikte herkese siyasi örgütlenme hakkının tanınması mücadelesi at başı yürütüldüğünde istenilen sonuca varılabilir. İşçilerin grev yapmaları fiilen önlenmişken, çalışan insanların en basit haklarını aramaları mümkün değilken, yasal bir komünist partisinin kurulması imkân dışıdır. Demokratik hak ve özgürlükler bir bütündür.

Ancak bundan hakların mutlaka bir bütün olarak bir defada kazanılacağı anlamı çıkmaz. Kuşkusuz böylesi de mümkündür ve en istenendir. Ama hayat tek düze gelişmez. Mücadele sürdükçe peyderpey kazanımlar da olur. Ve gün gelir ki nice bir birikimler nitel sığra in trampelenini oluşturlar. Ama hiç akıldan çıkarılmamalıdır ki, toplumsal meşruiyeti en köklü ve yığınsal olan haklar öncelik kazanırlar. Bu açıdan da değerlendirildiğinde pek çok demokratik hak ve özgürlük yasakken komünist partisinin yasal olarak kurulması zavıf bir ihtimaldir.

Her şey bir yana TBKP sol içinde tek bir ideolojinin yasallaşması girişimi. Oysa solun bütününe yasal siyaset arenasında temsili ni öngören sol parti, bünyesinde ideolojik çoğunluğu -tabii hepsi sol karakterli- taşıyor. Böyle olduğu için de sol partinin hukuki meşruiyetin sınırlarını -TBKP'nin yaptığı gibi- yok saymak gerekli olmuyor. Elbette genel sol karakterli bir partinin de hukuki meşruiyet açısından bir hayli zorlanacağı açık. Ama partinin köşeli, adı konmuş bir ideolojisi olmayacağı için, -çünkü maddi temeli, sol hareketin geniş ideolojik yelpazesi buna imkân vermiyor- onu oluşturan unsurların ortak paydası, sol partinin üzerine oturacağı zemin belirliyor, onun dünya görüşünü en genel hatlarıyla ortaya çıkarıyor. Ve üstelik günümüz -nekçi halkın -dolayısıyla Türkiye solunun- en acil hedefi demokrasinin bir an önce gerçekleşmesi olduğu için de, sol partinin, öncelikle demokratik hak ve özgürlükler mücadelesine öncülük etmek misyonunu yükümlenmesini gerektiriyor. Bu da, yasal örgütlenme hakkının tüm kısıntı ve yasaklardan kurtarılması hedefiyle, bütün öteki demokratik hak ve özgürlüklerin elde edilmesi mücadelesinin koordinasyonunda ve ahenkleştirilmesinde, dolayısıyla demokrasinin bir bütün olarak kazanılmasında sol partiyi çok daha avantajlı ve olabilir kılıyor.

Yönetimin başı, Türkiye'de idam cezasının kaldırılması konusunda, “Bizim için biraz erken” diyor.

Evet, öyle. “Bizim için biraz erken”. Bizde biraz daha adam öldürmek gerekiyor, ya da yüzlerce insanı her an öldürülme tehdidi altında cezaevlerinde rehine tutmakta “bizim için daha henüz” yarar var!

Bu yaklaşım -ve bu yaklaşımın ifade üslubu- Türkiye’yi yönetenlerin, daha yıllar yılı yönetmeye talip olanların kafa ve ruh yapısındaki ıkkelliği çok güzel ortaya koyuyor.

Devlet eliyle, kendine özgü ayrıntılı resmi merasimle bir yurttaşın canının alınması, tarihin belgediği en iğrenç uygulamalardan biridir. Bu niteliğiyle insanlığın yüz karasıdır. Uygur ülkelerin hemen tümünde böylesi bir “ceza” landırmının çoktan tarihe karışmış olması da insanlığın giderek bu gerçeğin bilincine vardığının kanıtıdır. “Bizim için daha erken” diyenler, insanlığın kendi tarihsel ve balinden kurtulma özlemini de bize çok görüyorlar. “Daha erken” diyerek kimi suçların ve kimi suçluların öldürülmeden de pekâlâ cezalandırılacaklarını şimdiden öngördüklerine göre, o zamana kadar yine merasimle adam öldürmeyi sürdürmenin ne anlama geldiğini hiç kaale almayacak kadar da insanlıktan ve uygarlıktan nasipsizler.

İdam cezasını -hele bizdeki uygulamasını- sürdürmede ısrar, bireyleri ve toplumu terörize etmekten de çok, devlet adına hüküm sürenlerin genel olarak terör estirme işlevini devlete ve kendilerine yakıştırma özentisinden kaynaklanıyor. Bu bakımdan, devlet otoritesi ve toplumun suç işleyenleri cezalandırma yetkisi konusundaki anlayış ve uygulamaları doğrudan kendi mayalarının bir yansıması. Bizde “normal” zamanlarda adi ağır suçlardan idam hükmü giyenlerin cezalarının infazı, genellikle, TBMM'nin onayı prosedürüne takılarak yıllar boyu ertelemeye bırakılır. O hükümlerin bir genel affa kadar infaz edilmeyeceği muta olmuş, âdeta “hükme” bağlanmış. Ama ne zaman bir “olağanüstü durum” zuhur etse o hükümlüler, onu, yirmisi birden, birkaç gün içinde tüm resmi prosedür işletilerek öldürülürler. Hani nerdeyse devlet ve siyaset “büyük”lerinin yoluna kesilen kurbanlar gibi! 27 Mayıs’tan sonra da, 12 Mart ve 12 Eylül’den sonra da böyle olmuştur.

On yıl infaz edilmeyen bir hükmün bir gecede, söz konusu kişiler açısından durup dururken infazına karar verilmesi, insan hayatına verilen değ-

rin ne olduğunu ve “ceza”nın neye yaradığını gösteriyor. İnsan hayatının hiçe sayılması bahasına bu infazları dayatanlar, parlamentodan tutun da üniformalı tabut taşıyıcılarına kadar bütün devlet mekanizmasını buna alet edenler, doğrudan politik bir değerlendirmeye kendi kendilerine “iktidar aşısı” yapmıyorlarsa ne yapıyorlar? Toplumu terörize etmenin başka yolları da varken ve alabildiğine kullanılmaktayken işin bu raddeye dek götürülmesinin başka bir izahı olamaz.

İdam cezasının bizatihi iğrenç ve müstehcen niteliği bu anlayış ve uygulamayla bizde daha da belirgin olarak ortaya çıkmaktadır. Bütün diğer gerekçeler bir yana, sırf bu barbarlığa son vermek için bile olsa idam cezası bir an önce, yeni yeni kurbanların kanı aktılmadan kaldırılmalıdır. Vakit erken değil, geçtir bile...

Server Tanilli
Nasıl
bir
demokrasi
istiyoruz?

**NASIL BİR
DEMOKRASİ
İSTİYORUZ**

Server Tanilli

1.600 TL.

**ÇAĞDAŞ
SENDİKAYA
EVET**

Henri Krasucki

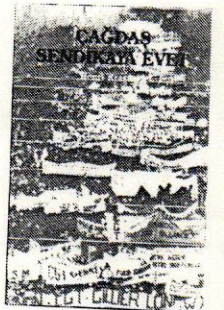
1.750 TL.

AMAC
YAYINCILIK

AMAC YAYINCILIK

Çatalçeşme Sokak 15/1 Çağaloğlu/İSTANBUL
Tel: 522 11 96

* Burjuva demokrasisinin, “en demokrat” olduğu “Batı”nın gelişkin kapitalist ülkelerinde bu kural faşizm için dahi -ne yazık ki- geçerlidir. Faşizm, “Batı”da neofaşist kükler altında örgütlenebilmektedir. Ne ki, bu “Batı”nın örgütlenme konusunda ne kadar toleran olmasının bir kanıtı diye yorumlanamaz. Faşist örgütler, gerektiğinde işçi sınıfının, emekçi halkın mücadelelerinin önüne dikilmek için, burjuvaziler tarafından el altında tutulagelmislerdir. Bu, burjuva demokrasisinin zaaflarından birisidir. Faşizmin yasaklandığı bir demokrasi, yasaklanmadığı demokrasiden daha demokratiktir.

SAP VE SAMAN

*Marksizm bir tanrının kafasında eksiksiz ve hiç değişmemek üzere doğmuş bir tanrıça...
Yani kapalı bir sistem değil, sürekli gelişmeye açık bir bilim, bir "praksis felsefesi"dir.*

T

KP ve TİP'in, yurtdışında birleşerek, "Türkiye Birleşik Komünist Partisi" (TBKP)

adını almaları üzerine Uğur Mumcu, 22 Ekim 1987 günlü *Cumhuriyet*'teki "Gözlem" köşesinde, "Teori ve Pratik..." başlıklı bir yazı yazdı.

Sayın Mumcu'ya göre, "Leninizm'in özü proletarya diktatörlüğü'dür. Proletarya diktatörlüğü amacını terk eden bir düşünceye Marksist-Leninist denemez. Proletarya diktatörlüğü Leninizm ile demokratik sosyalizmin yol ayrımında duran bir işaret levhasıdır. ...Öyleyse Birleşik Parti'nin program taslağında yer alan sosyalizmin bize özgü renkleri ve proletarya diktatörlüğünün çok partili bir politik sistemi önerileri ve sosyalizme geçişin en geniş bağlaşıklık sistemi ile gerçekleşeceğinin öngörülmesi Leninizm ile bağdaşmaz. Bu bir ayrı siyaset, bir ayrı yoldur. Ve bu yol, oportünizme ve revizyonizme dönüş yoludur", vb...

Aşağıdaki yazının yazılmasına, Uğur Mumcu'nun bu tür olumlamları yol açtı.

Ayrım çizgisi

Marksist proletarya diktatorası teorisinde hem ağaçları görmek, hem de ormanı gözden yitirmemek için, devlet tipi olarak proletarya diktatorası ile devlet biçimi olarak proletarya diktatorası arasında bir ayrım çizgisi çekmek gerekir.

Devlet tipi olarak proletarya diktatorası, burjuva devlet yerine geçecek yeni bir devlet tipidir. Devlet tipi olarak proletarya diktatorası söz konusu olduğunda, proletarya diktatorası teriminin proleter devletin sınıfsal niteliğini olumlamaktan başka bir anlamı yoktur. Hegemonik sınıf olarak proletaryanın, öyleyse geniş bir demokratik bağlaşıklık sistemini de öngerektiren egemenliğini, bir başka

deyişle gerçek sosyalist demokrasiyi simgeler.

Devlet biçimi olarak proletarya diktatorasıysa, "ismiyle müsemma" gerçek proletarya diktatorasıdır. Marx'ın (*Gotha Programının Eleştirisi*) diliyle söylemek gerekirse, "kapitalizmden komünizme devrimci dönüşüm dönemi"ne karşılık geçen "siyasal geçiş dönemi"nde, bu yeni devlet biçiminin bürüneceği "devrimci diktatör" biçimidir. Devlet tipi olarak proletarya diktatorası, devlet biçimi olarak proletarya diktatorasını içerir de, ona indirgenemez. Yoksa içinden çıkılması güç (ve yazıda durduğu gibi durmayan) teorik ve pratik karışıklara yol açılmış olur.

Devlet tipi olarak proletarya diktatorası ile devlet biçimi olarak proletarya diktatorası arasındaki ayrım çizgisi gözardı edilince, örneğin Marx ile Engels'in, 1871 Paris Komünü'nü birbirlerine taban tabana karşıt bir tarzda değerlendirdikleri gibi bir izlenim edilebilir. Gerçekten de Engels, Paris Komünü'nün 20. yıldönümü dolayısıyla, *Fransa'da İç Savaş*'ın Almanya Sosyal-demokrat partisi tarafından yayımlanan Almanca üçüncü baskısı için 1891'de yazdığı ünlü "Giriş" in sonunda, Paris Komünü'nün proletarya diktatorası olduğunu söylüyordu. Oysa Marx, *Fransa'da İç Savaş*'ta, Paris Komünü'yle ilgili olarak proletarya diktatorasından hiç söz etmiyordu. Söz etmemekle de kalmıyor, Enternasyonal'in 7. yıldönümü dolayısıyla Londra'da düzenlenen bir toplantıda, 25 Eylül 1871 günü, yani Paris Komünü'nden dört ay sonra, siyasal iktidarın işçi sınıfı tarafından fethini simgeleyen Komün'ün, **yeni bir sınıf hükümeti biçimi bulamadığını** ileri sürüyordu. Marx'a göre, tüm çalışma araçlarının üreticiye verilmesiyle varolan baskı koşullarını yok ederek, sınıf egemenlik ve baskısının tek temelini ortadan kaldırmak gibi bir değişikliğin gerçekleştirilebilmesi için, ilk koşulu proleter bir ordu olan proletarya diktatorası zorunlu bir duruma geliyordu. İşçi sınıfı, kuruluş hakkını savaş alanında kazanmak zorundaydı.

Gerçeklikte Marx ile Engels, Paris Komünü'nü birbirlerine taban tabana karşıt bir biçimde değerlendirmiyorlardı. Ancak Marx, Paris Komünü'nün "yeni bir sınıf hükümeti biçimi bulamadığını", yani **devlet biçimi olarak proletarya diktatorası bulamadığını** söylerken, Engels aynı Komün'ün **devlet tipi olarak, yeni tip bir devlet olarak proletarya diktatorası olduğunu** ileri sürüyordu.

Bu ayrım çizgisi, Marksist proletarya diktatorası teorisi ve pratiğinde neyin bırakılabileceği, neyin bırakılamayacağını da ortaya koyar. Devlet biçimi olarak proletarya diktatorası bırakılabilir; çünkü o işçi sınıfının kur-

tuluş hakkını ancak savaş alanında kazanabilmesine yol açan somut koşulların zorunlu sonucudur ve bu koşulların değişmesiyle zorunluluğunu yitirebilir. Devlet tipi olarak proletarya diktatorası bırakılamaz; çünkü bütün öteki devlet tiplerinden çok daha demokrat olması bir yana, gelişmiş sınıfsız toplumun kurulmasına yönelik tek devlet tipidir o.

Ayrım ölçütü

Devlet biçimi olarak proletarya diktatorasını devlet tipi olarak proletarya diktatorasından ayıran ölçüt, devlet biçimi olarak proletarya diktatorasının devrimci devlet terörizmini uygulayarak, **burjuvaziye demokrasiden dışlaması**, burjuvaziye ve "suç ortakları"nın yurttaşlık haklarından yoksun bırakmasıdır. Öyleyse devlet biçimi olarak proletarya diktatorasının çok partili (ya da daha doğrusu çoğulcu) bir politik sistemi olamayacağı açıktır. Çok partili bir politik sistem ancak devlet tipi olarak proletarya diktatorasında ve ancak burjuvazi dahil çeşitli sınıf ve katmanların savunulacak özgül çıkarları olduğu süreçte olanaklıdır.

Buna güven getirmek için herkesten önce Marx'ın tanıklığına başvurulabilir. Daha Paris Komünü'nün dumanları tüterken Marx, New York'taki *The World* gazetesine verdiği ve 3 Temmuz 1871'de yayımlanan bir demecinde, şöyle diyordu:

"Amaçlarımız işçi sınıfının bütün eylem biçimlerini kucaklayacak kadar geniş olmalıdır. Eğer onlara özgül bir nitelik vermiş olsaydık, onları bir tek kesimin, bir tek ulusun işçi sınıfının gereksinimlerine uyarlama zorunda kalmış olurduk. Ama bütün insanlar, küçük bir sayıdaki insanın çıkarları için nasıl birleştirilebilir? Eğer bizim derneğimiz öyle davran saydı, Enternasyonal adını taşımaya hakkı olmazdı. Dernek siyasal hareketin hiçbir belirli biçimini dayatmaz; yalnızca bu hareketin son ereğe yöneltilmesini ister. ...Dünyanın her yerinde sorunun özel yönleri çıkar ortaya, işçiler bunu hesaba katar ve çözümüne kendi tarzlarında yansırırlar. İşçi toplulukları Newcastle ve Barcelona'da, Londra ve Berlin'de, en küçük ayrıntılarına kadar birbirleriyle tıpatıp özdeş olamazlar. ...Ereğe barışçı ajitasyonla daha çabuk ve daha güvenli bir biçimde erişilebilecek bir yerde, ayaklanma bir budalalık olur. Fransa'da baskı yasalarının çokluğu ve sınıflar arasındaki korkunç karşıtlık, toplumsal çatışmaların zora dayanan bir çözümünü zorunlu kılar gibi görünüyorlar. Böyle bir çözümün seçilip seçilmemesi, bu ülkenin işçi sınıfının işidir. Enternasyonal ne bu soruya verilecek yanıtı dikte etmek hakkını

Marx, Paris Komünü'nün "yeni bir sınıf hükümeti biçimi bulamadığını", yani devlet biçimi olarak proletarya diktatorası olmadığını söylerken, Engels aynı Komün'ün devlet tipi olarak, yeni tip bir devlet olarak proletarya diktatorası olduğunu ileri sürüyordu.

görür kendinde, ne de bu konuda öğüt vermek hakkını. Ama tüm harekete sevgi ve yakınlık gösterir ve kendi özel yasaları çerçevesinde ona yardımcı olur.”

21 Eylül 1871’de Marx, Enternasyonal’in Londra konferansında, hükümetlere şöyle sesleniyordu:

“Sizin proletaryaya yönelik silahlı güçler olduğunuzu biliyoruz. Biz de sizlere karşı, olanaklı görüldüğü zaman barışçı yollardan, zorunlu olduğu zaman da silah kullanarak davranacağız”.

Eylül 1872’de toplanan Lahey kongresinin ertesi günü Amsterdam’da düzenlenen bir toplantıda da, toplumsal örgütlenmenin yenilenmesi için siyasal iktidarın proletarya tarafından fethinin zorunlu olduğunu bir kez daha yineleyen Marx, şöyle ekliyordu:

“Ama biz bu ereğe erişmenin yollarının her yerde ve her zaman aynı olduğunu söylemedik. Çeşitli ülkelerin kurum, töre ve geleneklerine verilmesi gereken payı biliyoruz. Emeklerin erkeklerine barışçı yollardan erişebilecekleri Amerika ve İngiltere gibi ülkelerin varlığını yadsımayız. Eğer sizin kurumlarınızı daha iyi bilseydim, Amerika ile İngiltere’nin yanına belki Hollanda’yı da eklerdim. Ama kıta ülkelerinin çoğunda, devrimlerimizin kaldırıcının zor olacağını da kabul etmek zorundayız. Emegün egemenliğini kurmak amacıyla, bir zaman için zora başvurmak gerekecektir.”

Böylece 1872’de İngiltere dışında kalan Avrupa ülkelerinin çoğunda, emegün egemenliğini kurmak amacıyla devlet biçimi olarak proletarya diktatorasının kurulmasını zorunlu gören Marx, 1878’de Almanya’da sosyalistlere karşı çıkarılan yasa konusundaki düşüncesini de şöyle açıklıyordu:

“Tarihsel bir gelişme, ancak toplumsal iktidarı ellerinde tutanlar tarafından çıkarılan zorlu engellerle karşılaşmadığı sürece “barışçı” kalabilir. Örneğin eğer İngiltere ya da ABD’de işçi sınıfı Parlamento ya da Kongre’de çoğunluğu elde ederse, gelişmesine engel olan yasa ve kurumları yasal yoldan ortadan kaldırılabılır. ...Ama “barışçı” hareket, emeklerin eski gidişinden çıkar sağlayıcıların başkaldırısıyla “zora dayanan” bir hareket haline de dönüşebilir. Eğer başkaldırıları, Amerikan iç savaşında ve Fransız devriminde olduğu gibi güç aracıyla yenilirse, “yasal” iktidara karşı isyan eden asilerin yenilmesi gibi bir şey olacaktır bu.”

Birinci Enternasyonal dönemiyle İkinci Enternasyonal dönemi arasındaki koşulların farklılığı, proletarya diktatorası konusunda Marx’ın daha çok devlet biçimi olarak proletarya diktatorasını, Engels’inse daha çok devlet tipi olarak proletarya diktatorasını göz önünde bulundurmasına yol açıyordu. Bu iki dönem arasında, sosyalizme barışçı yoldan, yani devlet biçimi olarak proletarya diktatorasını “bırakarak” geçmek olanakları daha da artmıştı. Öyle ki Engels, İngiltere ve ABD’ye ek olarak, Almanya ve Fransa için de barışçı geçiş olasılıklarını öngörülebiliyordu. Bu durumda Kautsky’nin proletarya diktatorasını, “demokrasinin proleter iktidar evresindeki içeriği” olarak tanımlaması çok doğaldı. Ama Kautsky bununla kalmıyor, devlet tipi olarak proletarya diktatorası adına, devlet biçimi olarak proletarya diktatorasının teorik varlık hakkını yadsıyor ve bu işi, Marx

ve Engels’in kimi temel metinlerini (1875’te yazıldığı halde ancak 1891’de yayımlanabilen) (**Gotha Programının Eleştirisi** ve “Fransa”-da Sınıf Savaşları, 1848-1850” için 1895’te yazılan **Giriş**) sansür etmeye kadar vardıyordu. Gerçeklikte Kautsky, devlet tipi olarak proletarya diktatorasını, üstelik “gerçek diktatora” etiketiyle, fetişleştiriyordu. Kautsky’ye karşı polemigi, özellikle **Devlet ve Devrim**’deki kimi polemik formüller, Lenin’in de devlet biçimi olarak proletarya diktatorasını fetişleştirdiği izlenimini verebilir. Oysa Lenin, devlet biçimi olarak proletarya diktatorasının bırakılmasına kapalı değildir. Polemik formüllerde içkin teorik ilkeleri ayırt etmek, bunları polemik görüngüleriyle karıştırmamak gerekir. Kaldı ki Lenin, **Devlet ve Devrim**’den önce, örneğin **Nisan Tezleri**’ni de yazmıştı. Gerek bu tezlerde, gerekse 26 Şubat-4 Temmuz 1917 dönemindeki bütün etkinliklerinde Lenin, tüm iktidarın Sovyetler’e geçmesini istiyor, böylece devrimin barışçı bir yoldan ilerleyerek, “proletaryanın sosyalist diktatorası”nın barışçı bir yoldan kurulmasını, yani **devlet tipi olarak proletarya diktatorasının kurulabilmesi için, devlet biçimi olarak proletarya diktatorasının bırakılmasını** öngörü-yordu. Gerçi “Temmuz günleri”nden sonra devrimin barışçı gelişme olanakları bir kez daha yok oldu ve Lenin “Tüm iktidar Sovyetler’e” belgisini geri aldı. Ama tam da o sıralarda, Ağustos sonlarında tezgâhlanan Kornilov darbesinin elbirliğiyle yenilgiye uğratılabilmesinin yol açtığı olumlu hava içinde Lenin, çok kısa bir süre için de olsa, devrimin barışçı bir gelişmesi, yani devlet biçimi olarak proletarya diktatorasının bırakılabilmesi olanağı üzerinde yeniden durdu. Uzattığı elin havada kalması ve Eylül’le birlikte sovyetlerin bolşevikleşmeye başlaması üzerine yeniden ortaya atılan “Tüm iktidar sovyetlere” belgisi, artık silahlı ayaklanmaya, devlet biçimi olarak proletarya diktatorasının kurulmasına bir çağrıydı. Sonuç, Ekim Devrimi oldu.

Bırakmak ve Aşmak

Gerçek anlamda proletarya diktatorasının, devlet biçimi olarak proletarya diktatorasının bırakılması, ne Marksizmin bırakılması anlamına gelir, ne de Leninizmin. Öyle olsaydı, Marksizmi ilk bırakanların Marx ile Engels, Leninizmi ilk bırakanın da Lenin olması gerekirdi. Ancak Marksizmin ya da Leninizmin “bırakılması” ile, Marksizmin belli bir gelişme aşaması olarak Marksizm-Leninizmin “aşılması”nı da karıştırmamak gerekir. Marksizm bir tanrının kafasında eksiksiz ve hiç değişmemek üzere doğmuş bir tanrıça... Yani kapalı bir sistem değil, sürekli gelişmeye açık bir bilim, bir “praksis felsefesi”dir. Her sürecin yeni bir gelişme uğrağı, bir önceki gelişme uğrağının aşılması demek olduğu gibi, Marksist teori ve pratiğin her yeni gelişme uğrağı da, bir önceki gelişme uğrağının ve o uğrağı simgeleyen kişiliklerin aşılması anlamına gelir. Öyleyse Marx da, Engels de, Lenin de aşılabılır. Örneğin Marksist teori ve pratiğin ilk iki temel gelişme aşaması daha Marx ile Engels’in sağlıklarında gerçekleşmiş, Marx ile Engels kendi kendilerini en az iki kez aşmışlardır. Sözcüğün tam anlamıyla Marksizm, **Komünist Manifesto**’dan başlatılabilir.

Marksist teoride belirleyici bir yer tutan artı-değerin gizemi 1858’de (**Grundrisse**) çözüldüğüne göre, bu yıldan önceki Marksizm, bu yıldan sonraki Marksizm tarafından “aşılmış” sayılsa yeridir. Marksist devlet teorisi, Paris Komünü’yle yetkinleşti. Öyle ki 1871’den önceki Marksizmin 1789 Fransız devrimine oranı neyse, 1871’den sonraki Marksizmin Paris Komünü’ne oranının o olduğu bile söylenebilir. Öyleyse 1871’den önceki Marksizm 1871’de Marx ve Engels tarafından bir kez daha aşılmıştır. Ama bundan ötürü örneğin 1858 ya da 1871’den önceki Marx ve Engels’i “bırakmak” gerekmez. Aşarı alıp aşılını vermek, organik bir gerçeklik söz konusu olduğunda, ancak cin olmadan şeytan çarpma meraklılarının heves edebilecekleri bir alışveriştir. **Manifesto**’suz bir Marx, **Kapital**’i yazabilir miydi? **Kapital**’siz bir Marx, **Gotha Programının Eleştirisi**’ni yazabilir miydi? Kuşkusuz, o nitelikte bir adam boş durmazdı; ama yazdıkları **Kapital** ya da **Gotha Programının Eleştirisi** mi olurdu?

Leninizm, Marksizmin Marx ve Engels’ten sonraki yeni bir gelişme aşaması oldu ve onu Marksizm-Leninizm durumuna dönüştürdü. Avrupa komünizmi, başarı derecesi ne olursa olsun, Marksizm-Leninizmi bir aşma girişimi olarak da değerlendirilebilir. Ama bu girişimin öncülüğünü, gerçeklikte Avrupa komünizminden önce, 1956-1957’den başlayarak **SBKP** yaptı. Ve sürdürüyor.

Aynı bir teorinin temel gelişme uğrakları ve bu uğrakları simgeleyen kişilikler aşılabılır, ama teorinin organik bütünlüğü bozulmadan, öyleyse teori çarpıtılmadan, bırakılamaz. Hiçbir sonuç, kendisine yol açan süreçten ayrılamaz. Marx ve Engels aşılabılır, ama bırakılamazlar. Lenin ve Marksizm-Leninizm, gene Marksist teori ve pratiğin gelişme süreci içinde aşılabılır, ama bırakılamazlar. Çünkü Lenin, bu gelişme sürecinin temel uğraklarından birini simgeler; örneğin Stalin, Mao ya da Castro gibi, bu temel uğrağa bağlı bir epizod, bir oluntu ya da bir “zuhurat” değildir. Bir kez aşıldıktan sonra, ancak episodik, ancak oluntuluk örnekler ya da “zuhurat”lar bırakılabilir. Ama temel uğraklar ve bu uğrakları simgeleyen kişilikler bırakılamaz.

Komünistler Marx’ı da, Engels’i, Lenin’i de aşılabılır; ama bilimsel sosyalizmi bırakmadıkça onları bırakamazlar. ■

KUTLU VE SARGIN'IN "DÖNÜŞ"LERİNE DAİR

Geçtiğimiz ay kamuoyunu yoğun biçimde meşgul eden bir konu da, TKP ile TİP Genel Sekreterleri Nabi Yağcı (Haydar Kutlu) ve Nihat Sargın'ın TBKP'yi yasal olarak kurmak üzere "ülkeye dönmeleri" idi. TİP Genel Başkanı Behice Boran'ın ölümünden kısa bir süre önce, TİP ve TKP'nin TBKP (Türkiye Birleşik Komünist Partisi) çatısı altında birleşmeleri kararı alınmış, bu kararlar birlikte de "ülkeye dönme" ve "TBKP'nin legal olarak kurulması" fikri, gerek sol içi çevrelerde, gerekse de iktidar çevrelerinde yoğun biçimde tartışılır olmuştur.

İktidar çevrelerinde "hele bir gelsinler o zaman bakarız" türünden mesajlarla birlikte, Başbakan'ın "son yıllarda edindiğimiz tecrübeler, komünist partisinin oyunun yüzde üçü geçmediğini göstermiştir. Legalleşme düşünülebilir. Ancak ne zaman, onu bilemem. Çünkü Türkiye'de komünist ya da dinci partilerin kurulmasına pek çok kişi tepki gösterecektir. Zamanla bazı şeyler daha esnek olabilir. 141-142-163. maddeleri seçimden sonra düşünebiliriz." sözleri, TBKP önderlerinin Türkiye'ye döndükleri koşullarda olabilecek gelişmeler konusunda kesin bir işaret vermemekle birlikte, TBKP'nin yasallaşmasına (en azından 1-2 yıl içinde) hoşgörüyle yaklaşabileceği umudunu veriyordu.

Konuya ilişkin "Sol" içi yorumlar ise doğal olarak, "Sol"un renkliliğine ve çeşitliliğine uygundu. Ülkede demokrasi-nin yerleşmesini SHP'nin iktidar olması ile özdeşleştiren bir kısım "aydın"larımız, icazetli "komünist(!)"lerin parlamentoda temsilini, demokrasi için gerek ve yeter koşul olarak gördüklerinden, Kutlu ve Sargın'ın ülkeye dönüş girişimlerini bir olumluluk olarak değerlendiyorlar ve bu dönüşü alınacak tav-rın, iktidar için öneminden söz ediyorlardı. Tam da AT kapısında bekleyişte olduğumuz bir dönemde, ülkede demokrasiye geçişin gerçekleşip gerçekleşmediği konusunda Avrupa'nın gözü üzerimizde iken, "iki komünistin" ülkeye girişine izin verildiği koşullarda, iktidar demokrasiyi yerleştirmeye ne kadar gönüllü olduğunu gösterecek ve en önem-

lisi AT'nin kapıları ardına kadar açılacaktı. Aksi bir durumda ise, iktidarın ne kadar "faşist" olduğunu tüm Avrupa görmüş olacak ve AT üyeliği şansımız daha da azalacaktı. Kutlu ve Sargın dönmeliydi dönmesine de, bu dönüşteki zamanlama "aydınlarımızı" telaşlandırıyordu. Böyle bir gelişimin SHP'nin oylarına hiçbir olumlu katkısı olmayacağı gibi, ANAP'ın bu "dönüşü" seçim propagandasında kendi lehine kullanabileceği endişesi, bu telaşa neden oluyordu.

TİP ve TKP'ye yakınlığı ile bilinen çevre ise, Kutlu ve Sargın'ı adeta kahramanlaştırıyor ve "şimdi ülkemizdeki demokrasi, af konusu gibi, işkence gibi, idamlar gibi İTKP konusunda da bir sınavdan geçiyor" (GÜN Sayı 34. Aralık 87) diyerek, TBKP'nin kuruluş izni-ni "demokrasi sınavı"nın merkezine oturtuyordu. Yani, TBKP kurulduktan

sonra, ülkenin demokrasiye geçtiği kanıtlanıyor. Ötesi önemli değil. İşçilerin örgütlenme hakkı önündeki engeller, öğrencilere atılan YÖK çengeli, memurların değil sendikalaşma, dernek kurma hakkının dahi olmaması, öğretmenlerin örgütlenme sorunları, köylülerin en ufak kıpırdanmalarının boğulmaya çalışılması, ülke demokrasisinde "tali" sorunlarıdır. TBKP'nin icazetli varlığı yanında...

Ve yine GÜN dergisi, Kutlu ve Sargın'ın "politik önderlerin olabilecek sıradanlığı içinde davrandıklarını" belir-tip "posta atma", "kahramanlık" gibi niyetleri olmadığını söylerken bile, "komünistlerin yurda dönmek için verdikleri savaşın, bu hareketin tarihinde genelleşmiş, anıtsal örneklerle tarihsellik kazanmıştır. Denebilir ki komünistlerin Türkiye'de ilk kez bu nitelikte

gerçekleştirdikleri yurda dönüş girişimi onların aynı zamanda uluslararası hareketin bugün daha saygın üyeleri olduklarını da gösteriyor" sözleriyle ne denli abartıya vardığını, ne denli "kahraman" olarak lanse etmeye uğraştığını ayırt edemiyor mu? Acaba... Burada ülkeye dönüşün, mücadeleye katılışın başka onurlu yolları olduğunu unutanlara hatırlatma yerinde olacak. Saygın üyelik ne zamandan beri böylesine basit anlaşılıyor?..

Amaç ve izlenecek program açıldı: "Partilerin seçim programlarında gündemde olmak" amacıyla, tam seçimler arifesinde dönülecek, -belli bir süre tutuklu kalmak da göze alınarak- iç ve dış kamuoyu olabildiğince zorlanarak bir süre gündemde kalınacak ve ardından 141-142 konusunda yüklenilen misyon yerine getirildikten sonra burjuva parlamentosunda "savaşım" sürdürülecek. Bu amaçla, burjuvaziye kendi ölçütlerinde verebilecekleri önemli ödünler veriliyor, on yıllardır düzen karıştı yayınlarını kahramanca(!) sürdürmede güçlü bir silah(!) olan TKP'nin Sesi yayınlarını durduruyorlardı. Bu durdurma "Biz sözümüzde durduk. Yayınlarımızı keseceğiz dedik, kestik. Şimdi de burjuvazi sözünde dursun" türünden mesajlarla yapılıyor, ardından da -Tutuklanma sonrası- TKP'nin Sesi yayınları aralıklarla da olsa ihmal edilmiyordu. Aynı zamanda legal partinin isminde 'komünist' kelimesinin geçmesinde ısrarlı olunmayacağı ışı ışığı yakılıyor vb.

TKP'nin geçmiş çizgisinden de geriye dönüşü simgeliyor, TBKP'nin programı. TKP, Sovyetler Birliği'ndeki Glasnost'a en hızlı adapte olmaya çalışan partilerden biriydi. Glasnost'un bir boyutu olan II Enternasyonal partilerinin aklanmasına da hemen uyum sağladı. Parti programını -TBKP- bu teorilerden vola çıkarak sıradan bir sosyal demokrat parti programına dönüştürdü. NATO'ya, AET'ye evet diyerek, legalleşmeye soyundu. "Barışçıl geçiş" teorisinden; "seçimle gelip, seçimle gitme" çizgi(!)sine atladı. Tümü uzun tartışma konuları. Ancak bu yazımızda "dönüşleri" ile birlikte kamuoyunda canlanan konulara değiniyoruz.

Öncelikle, tekrar tekrar vurgulamak istediğimiz; ülkede onlarca kişinin idam edildiği, işkencelerde sokaklarda katledildiği, yüzlercesinin polis ve cezaevi işkencesinden geçirildiği, ölüm oruçlarında yaşamlarını yitirdiği, kitlelerin gözdağı, baskı ve zulüm ile susturulmaya çalışıldığı, tüm bunlara karşın devrimci mücadelenin cezaevlerinde ve dışar-

—İSTE BÖYLE LAZ İSMAIL—

İlerleyen aydınlığın içindeyim
Ellerim iştahlı, dünya güzel.
Gözlerim doyamıyor ağaçlara
Ağaçlar öyle ümitli, öyle yeşil.
Güneşli bir yol gidiyor dutlukların arkasından
Mapusane revlinde penceredeyim.
Duymuyorum ilaçların kokusunu,
Bir yerlerde karanfiller açmış olacak.
İste böyle laz İsmail
Mesale esir düşmekte değil,
İstlim olmamakta bütün mesele!

(Bursa Cezaevi) 1948 Nazım Hikmet

da özvertili, onurlu biçimde, sürdürüldüğü devrimci iymenin yükseltilmeye çalışıldığı zorlu dönemde ülkedeki gelişmeleri dışarıdan izleyip, gerek ülke içinde verilen mücadele, gerekse de Avrupa demokrat kamuoyunun baskıları sonucu ülkede oluşan yumuşak zeminli politik ortamı fırsat bilerek ülkeye dönme kararı alan bir hareketin temsilcisi olan iki kişinin bu tavrı ne kahramanlık, ne de ülke politik tarihinde önemli bir dönüm noktasıdır.

Bu dönüş olsa olsa, "60 yıldan fazla geçmişe sahip güçlü(!) bir komünist(!) partinin politik yaşamı içinde "dönüm noktası" olabilir. Ülkedeki taraftarlarını bu 60 yıldan fazla süre içinde -ki bu yıllarda iki cunte dönemi dahil, bir yığın çalkantılı politik ortam yaşanmıştır. Yurt dışından yönlendirildikten sonra, Avrupa ile özdeşleşme ve ülkedeki somut gerçekleri kavrayamama sonucu, varolan "demokrasiye geçiş" görünümünü abartmış ve seçim öncesinde Özal'ın muğlak, umut verici sözlerine kanarak, farklı beklentilerle ülkeye dönme "cesaretini" gösterebilmişlerdir. Bu "cesur"lukla, ülkede var olan -önderlerini bekleyen- potansiyeli harekete geçireceklerini ummuşlardır.

İki kişinin ülkeye dönüşünü, komünist partinin yasalık hakkının elde edilme-

sinin, "rejimin direklerini sarsacak, özünü yaralayacak...", "politik yaşamda istikrarın eksik, yapay ve sahte olduğunu gösterecek bir gelişme olarak lanse etmek, bırakan bu iki kişiyi kahraman göstermeyi, bugüne dek demokrasi mücadelesini gerçekten kahramanca sürdürenlere saygısızlıktır.

Ve bu saygısızlıkla en büyük pay da, bu "kahramanlık" görünümünü yaratmada rolü olan icazetli basınıma ve aydınlarımız(!) aittir. Demokrasi mücadelesinin her alanda verildiği koşullarda, işkence ve cezaevi baskılarına, derneklere sendikalar uygulanan baskılara karşı üzerine düşen görevin çok gerisinde kalan basınıma ve aydınlarımız; demokratikleşme sorunu, iki kişinin ülkeye dönüşünde odaklaştırılmasının nasıl bir anlayış ürünü olduğunu sormak gerekiyor. Ve yine, bugün Kutlu ve Sargın'ın davasına yüzlerce avukatın katıldığı "oley" haline dönüştürmek isteyen kişilere, 12 Eylül yönetiminin en azgın günlerinde, yüzlerce devrimci, yurtsever, demokrat, toplu davalarda sözumone yargılanırken, "adaletin" katledildiği mahkemelerde bu olaya karşı, duyarlı tutuklu yakınları dışında hiçbir kuruluş kılını kıpırdatmazken nerede olduklarını sormadan edemiyoruz.

İddianamenin Değerlendirilmesi

Savcı Konuştu, TİP ve TKP Konuştu

Hükümet Ne Diyor?

Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin legal olarak kurulmasını sağlamak amacıyla sürgünde bulundukları yurtdışından Türkiye'ye dönmüş bulunan Türkiye Komünist Partisi Genel Sekreteri Haydar Kutlu ile Türkiye İşçi Partisi Genel Sekreteri Nihat Sargın hakkında Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi savcılığı tarafından hazırlanan iddianame açıklanmış bulunuyor.

Söz konusu iddianamede insanları yalnızca düşünceleri nedeniyle ağır hapis cezalarına çarptırmayı ve komünist partisini yasaklı tutmayı savunan anlayışın çağdışılığı çarpıcı biçimde gözler önüne serilmektedir.

Ankara DGM Savcılığı düşünceyi suç saymaktadır. Şu satırlar aynen iddianameden alınmıştır: "Sanıkların **düşüncesini kapsayan** bir düzen her halukarda anayasamızda çizilen devlet düzenimize aykırı düşmektedir. Sanık Nabi Yağcı ve Nihat Sargın tarafından **savunulan** devlet düzeninin demokratik devlet düzeni içinde düşünülmesi yersizdir." (abç) (İddianame sayfa 228).

İnsanlar belli bir düzene inandıkları, bu düzeni savundukları için, yalnızca bu nedenle, cezaya çarptırılmak istenmektedir. Savcılığın yukarıdaki iddianamenin görüşü, Kutlu ve Sargın'ın için cezalandırılması gerektiğini kanıtlamaya çalışan bölümünden alınmıştır.

İkinci olarak Ankara DGM Savcılığı komünistlerin uğrunda mücadele verdiği düzenin demokratik olmadığı iddiasını öne sürmektedir. İddianamede bu iddia kanıtlanmamaktadır. Aynı şekilde komünist hareketin Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı bir tehlike olduğu iddiası da kanıtsız kalmaktadır.

İddianamede komünizm, komünistler ve komünist partisi hakkında keyfi ve subjektif değerlendirmeler yapılmakta ve bu değerlendirmeler suç kanıtı gibi gösterilmektedir.

Komünistler, yaşamdaki komünist partileri dünyanın hiçbir yerinde iddianamede çizilen resme benzememektedir. Savcılık komünistleri fırsat buldukları her yerde karıştırlarını öldüren, kötülükten zevk duyan, saldırgan, barbar bir güç gibi göstermeye çalışmaktadır. Komünistlere ilişkin bu resimi, maddi olgulara, yaşamdan alınmış örneklerle değil, "bu sistemi benimsemiş, devlet yaşamını görmüş kişilerin anlatımları"na dayandırmakta, fakat bu kişilerin kim olduklarını, bu anlatımları nerede yaptıklarını bile belirtmemektedir. Suçlama bu denli keyfi ve subjektiftir.

Savcılık iddianamede komünizmi tanımlamaktadır. Aynı şey 141 ve 142. maddeler için de geçerlidir. Gerek iddianamedeki, gerekse 141 ve 142. maddelerdeki komünizm ve marksizm-leninizm tanımlamaları, komünistlerin kendi yaklaşımlarıyla taban tabana zıttır. Bu bir yana, bir düşünce akımının, bir politik hareketin somut bir suç gibi tanımlanmak istenmesi mantık dışıdır. Herkesin kendi politik ko-

numuna göre başka türlü tanımlayabileceği, üstelik sürekli değişen ve gelişen bir politik akımın, bir ceza istemine kanıt olacak şekilde objektif tanımlanması imkansızdır. Bu nedenle de, iddianame hukuki değil, politik bir belgedir.

Söz konusu iddianame belli bir politik görüşün, belli bir politik amaca ulaşmak için öne sürdüğü bir belgedir.

Bu politik amaç TBKP'nin legal olarak kurulmasının önlenmesi, TBKP Program Tasarısının görüşlerinin kamuoyundan saklanmasıdır.

Ankara DGM Savcılığı, Kutlu ve Sargın'ın TBKP'yi legal olarak kurma amaçlarından tek bir satır bile olsun söz etmemektedir. Etmemektedir, çünkü buna karşı öne sürüleceği inandırıcı tek bir kanıtı yoktur. İki komünist önder kendi iradeleri ile Türkiye'ye dönmüşler, işkenceyi, tutuklamayı, antidemokratik yargılamaları göze almışlardır. Eğer haklı olduklarına inanmasalar, eğer davalarının doğru olduğunu bilmeseler bunu yapmazlardı.

Savcılık iki komünist önderi, kaba anti-komünist iddialara dayanarak ağır hapis cezalarına çarptırmak, böylece TBKP'nin legal olarak kurulmasını önlemek istemektedir. Savcılık bu nedenle komünizm hakkında genel iddialar öne sürmekle yetinmekte, TBKP Program Tasarısı'nın görüşleriyle ve iki komünist önderin basına açıkladıkları görüşlerle polemige girmektedir.

TBKP Program Tasarısı'nın görüşleri savcılığa ele alınmamaktadır. Çünkü bu görüşler, savcılığın komünizm hakkında öne sürdüklerinin tam tersini dile getirmektedir. Program Tasarısı'nı okuyan herkes komünistlerin insancıl amaçlarını, işçi sınıfının ve öteki emekçilerin, bütün ülkenin ve bütün insanlığın çıkarlarını savunan politikalarını görebilir. Komünistlerin uğrunda mücadele ettikleri sosyalizmin demokrasi ile tam bir uyum içinde olacağını da burada görmek mümkündür.

Komünistlerin görüşleri günceldir, çağdaş ve ilerici görüşlerdir, akıl ve sağduyunun ürünü görüşlerdir. Komünizm demokrazimin, yurtseverliğin ve hümanizmin kararlı savunucusudur. TBKP Program Tasarısı bunun belgesidir. Ankara DGM Savcılığının görüşleri çağdışı ve gerici, günün gerçeklerini kabul etmeye yanaşmayan, fanatik görüşlerdir. İddianame bunun belgesidir.

Ankara DGM Savcılığı belli bir politik görüşün temsilciliğini yapmaktadır. Bu 12 Eylülcülüktür. İddianame baştan aşağı 12 Eylülcü mantıkla hazırlanmıştır. Amerikancı, gerici, militarist güçlerin demokrasi güçleri karşısında iflas eden mantığı bu iddianame ile yeniden karıştırmıştır.

İddianame, gerginlik ve çatışma yanlısı bir politikanın militan savunuculuğunu yapmaktadır. Komünistler, öteki ilerici güçler hakkında çizilen resim, bu güçlere karşı kışkırtıcı, onlara karşı savaşmayı haklı gösterici bir resimdir. Bu niteliği ile

iddianame politik ortamı zehirleyici, politik mücadeleyi gerginleştirici bir nitelik taşımaktadır.

Komünistlerin görüşleri ile tartışmayan savcılık, onları irtica ile işbirliği yapmakla, terörizmi desteklemekle suçlamakta, ama bu iddialarını doğrulayan tek bir kanıt gösterememektedir. Bu, 12 Eylülcü kafanın bütün ilerici güçlere karşı uyguladığı yöntemdir. Bu mantıkla işkencelerden geçirilen, yargılanan, ağır hapis cezalarına mahkum edilen kişiler son genel seçimlerde milletvekili seçilmişlerdir. Partiler, kamuoyu ve halk 12 Eylülcülüğü böylesine mahkum etmişlerdir.

Ne var ki savcılık intikamcı bir anlayışla 12 Eylülcülerin ilericiyle yönelttiği suçlamaları aynen tekrarlamaktadır. Askeri Mahkeme beraat eden aydınların dilekçe verme eylemini hâlâ bir suç gibi göstermekte, DISK'e yönelik antikomünist iftirlar yinelenmekte, TİP Genel Başkanı Sayın Behice Boran'ın cenazesine katılmak ve İnsan Hakları Derneği'nin bir kampanyasında imza vermek suç gibi gösterilmektedir.

İddianameyi kaleme alan savcılar kendilerini komünizme karşı dünya çapında yürütülen bir mücadelenin neferi gibi görmektedirler. "Türkiye'de komünist Partisinin serbestçe çalışması, bu bütün B. Avrupa'da ve ABD'de serbestken, niçin yasaktır?" sorusuna verecek hiçbir inandırıcı yanıtları olmayan savcılar, komünist partisinin bu ülkelerde serbest olmasını da içlerine sindirememekte ve iddianamenin 18. ve 19. sayfalarında bu ülkeler komünist partilerine karşı süren uluslararası bir mücadelenin reklam ve övgüsünü yapmaktadırlar. "Komünist partisi Türkiye'de yasak olmalıdır" diyen bir mantık, kaçınılmazlıkla bu konuma düşecektir.

Bütün Batı ülkelerinde akli başında herkesin bütün vaktini komünist partilerine karşı mücadeleye ayırdığı izlenimini verme çabasıındaki savcılar, Türkiye'de Cumhuriyet kurulduğundan bu yana toplumumuzun komünist partisine karşı özel bir mücadele içinde olduğunu öne sürmektedir. Elbette bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de her zaman antikomünist çevreler olmuştur, komünistlere karşı en kaba yöntemler uygulanagelmıştır. Bizim burada altını çizmek istediğimiz, savcılığın, komünizmi hem dünyada, hem de ülkemizde yalnızca kendisine karşı mücadele edilmesi ve bu mücadelede her türlü yöntemin kullanılması gereken bir şey gibi gösterme çabasıdır. Üstelik burada soyut bir komünizmden söz edilmekte, yıllarca antikomünist propaganda merkezlerinin çizdiği uydurma komünizm resimlerinin ardına gizlenilmektedir. TKP'nin ve TİP'in onlarca yıllık mücadeleleri, program ve açıklamaları, her yurtseverce saygıyla anılan eylemleri kesinlikle gündeme getirilmemektedir.

Savcılığın yaklaşımı, gerici, militarist güçlerin çağdaş realiteyi kabul etmeye,

gerçekleri olduğu gibi görmeye yanaşmayan mantığının ürünüdür. Bu mantık dünya komünist hareketini, Türkiye'de de ilerici hareketi yokedebilmeyi uman mantıktır. Komünistlere yaşam hakkı tanımama tutkusu, insanlığı nükleer savaş tehlikesinin eşliğine getirmiştir. Tehlikenin boyutları öylesine büyüktür ki, dün "komünizme karşı haçlı seferi" açan, sosyalist ülkeleri "kötülüklerin kaynağı" sayan ABD Başkanı Reagan bile, Sovyetler Birliği ile nükleer silahsızlanma anlaşmaları yapmanın, bir çok konuda işbirliğine girmenin zorunluluğunu kavramış bulunmaktadır.

Ankara DGM Savcılığı bu gerçeklere gözünü kapamakta, iddianamede sosyalist ülkeleri kendilerine karşı mücadele edilmesi gereken devletler gibi göstermektedir. Bu barış açısından son derece tehlikeli bir yaklaşımdır. İnsanlığın çıkarları sosyalist ülkelerle sosyalist ülkeler arasında işbirliğini gerektirmektedir. Türkiye de sosyalist ülkelerle işbirliğini geliştirmektedir. Savcılığın amacı nedir? Bu, kimin çıkarlarına yarar? Savcılık, Türkiye komünist hareketini sosyalist ülkeler ile irtibatlandırmaya çalışarak, ülkeler arasındaki gerginliklerin artmasını isteyen askersel-sanayi kompleksinin, Amerikan emperyalizminin en gerici kesimlerinin çıkarlarına hizmet etmektedir.

Savcılık 1982 Anayasasına dayanarak komünizmi mahkum etmeyi denemektedir. Komünist partisinin amaçlarının anayasasınan amaçlarıyla çeliştiği iddiasından yola çıkarak, savcılık, komünist faaliyetlerin cezalandırılması gerektiği sonucuna varmaktadır. Burada 1982 Anayasasını korumak arzusu belirgindir. Bu üstelik ağır hapis cezalarıyla yapılmak istenmektedir. Oysa bugün toplumun çoğunluğu 1982 Anayasasını demokratik bulmamaktadır. Son genel seçimlerde bu görüşte olan partiler oyların yaklaşık %60'ını aldılar. Anayasının eski politikacılara getirdiği politika yasağı Eylül 1987'de referandumla kaldırıldı.

Bugünkü rejimin demokratik olmadığı da geniş güçlerce paylaşılan ve bütün Batı kamuoyunca desteklenen bir görüştür. Kaldı ki, Özal hükümeti bile bugün, kendisinin adım adım demokratikleşmeden ve liberalleşmeden yana olduğunu söyleyerek bugünkü rejimin tam demokrasi olmadığını kabul etmektedir. Bu durumda, savcılığın 1982 Anayasasının antidemokratik hükümlerine dayanarak komünist önderleri mahkum etmek istemesi ne anlama gelmektedir?

Bugünkü rejimin sözcüleri TBKP'nin legal kurulması istemi öne sürüldüğünde, Türkiye'de zamanın bunun için henüz erken olduğunu söylediler. Başbakan bu görüşü birçok kez tekrarladı. Zamanın erken olup olmadığını tartışması bir yana, bugünkü iktidar sahipleri, bu açıklamalarıyla komünistliğin ilkeri bir tarihte suç olmanın çıkacağını söylemiş oldular. Muhalefet partilerinin görüşleri de bu doğrultudadır.

Komünist partisi ilkeri bir tarihte serbest çalışabilecekse, komünist faaliyetler suç olmanın çıkacaksa, insanların şimdi komünist partisine üye ve yönetici oldukları için onlarca yıl hapis istemiyle yargılanması büyük bir adaletsizlik olmaktadır. Bu durumda yapılacak ilk iş Sargın ve Kut-

lu hakkındaki yargılamaların ertelenmesi ve tahliyelerinin sağlanmasıdır.

İddianamenin hukuki temelini oluşturan 141 ve 142. maddelerin eskimiş olduğunun, çağdışı kaldığının tek kanıtı bu çarpıcı çelişki değildir.

Bu maddeler bir kere en başta sürekli gelişen, değişen, kendini yeni koşullara uygun geliştiren, bu çaba içinde olan komünist hareketi ve onun dogmatizme uzak ideolojisini tarif etmeye kalktıkları için çağdışıdır.

Günümüzde komünist hareket, TBKP Program Tasarısından da görülebileceği gibi çok daha zengin görevlere sahiptir ve çok geniş güçler ile diyalog ve işbirliği içinde barışın korunmasına ve insanlığın ve toplumların ilerlemesine katkıda bulunmaya çalışmaktadır. Marks ve Engels'ten bu yana komünistler sınıf tahakkümünü ebediyen ortadan kaldırmaya aday olmaktadır.

141 ve 142. maddeler ile egemen sınıfın tahakkümü, ekonomik, politik ve ideolojik konuları antidemokratik biçimde güvence altına alınmak istenmektedir. Ama iddianameden de ve bütün bir 12 Eylül dönemi uygulamalarından da görüldüğü gibi, bu çaba, kaçınılmazlıkla politik ortamı zehirlemekte, politik yaşamı sınırlamakta, politik güçleri daraltmaktadır. Türkiye'nin böylesi bir darlığa razı gelmeyeceğini pratik kanıtlamış bulunmaktadır.

Komünist partisini yasaklayan 141 ve 142. maddeler ülkemizde tek parti rejimi varken ceza yasasına alındı. Soğuk savaş döneminde 141 ve 142. maddeler ağırlaştırıldı. Bu maddelerin daha çok askeri müdahale dönemlerinde işletilmesi de onların çağdışı olduğunu kanıtlamaktadır.

141 ve 142. maddeler komünizmi devlet olarak mücadele edilmesi gereken bir güç olarak aldıkları için son derece tehlikelidir. Çünkü dünya ve bölge barışının korunması, ülkede demokratik bir rejimin kurulup pekişmesi ancak komünistleri de içeren işbirlikleri ile olanaklıdır.

141 ve 142. maddeler yalnızca komünistlere karşı değil, öteki devrimci güçlere, Kürt ulusal güçlerine ve aydınlara, politik işlevleri barış ve demokrasi için vazgeçilmez olan bu güçlere karşı da kullanıldığı için de çağdışıdır.

İddianamedeki 12 Eylülcülüğün kalıntısı mantık ülkemizin geleceği açısından son derece tehlikeli bir mantıktır. Çünkü, birincisi bu mantık, ülkemizde demokratik bir politik kültürün gelişmesine engel olacak bir mantıktır. Politik güçler arasında diyalog, tartışma, karşılıklı anlayışlara varma, işbirliği çabalarının karşısına çatışma ve gerginliği, antikomünizmin kışkırtıcı saldırınlığını koymaktadır. Bu mantık çok ihtiyacımız olan demokrasiyi öğrenmemize engel bir mantıktır.

İkincisi bu mantık, Türkiye'nin dış ilişkilerini olumsuz etkileyecek bir mantıktır. İddianame sosyalist ülkelere düşmanca yaklaşmakta, B. Avrupa ülkelerinin içişlerine karışmakta ve Türkiye için dünya çapında saldırgan, antikomünist, gerginlik yarılısı bir rol biçmektedir. Eğer Türkiye'de

insanlar bu iddianame ile mahkum edilirse, ülkemiz dünya çapında yalıtılacaktır.

İddianamenin dili ve üslubu, ne yazık ki, karacahil birisinin dilini ve üslubunu andırmaktadır. Daha anadilimizde düzgün cümle kurmasını bilmeyen, imla kuralları ile hiç tanışmamış bir kaleminden çıkan temelsiz ve kanıtsız iddialarla insanların onlarca yıl hapse mahkum edilmek istenmesi ne kadar acıdır.

Kutlu ve Sargın dışındaki sanıkların da veya dahil edilmesi de temelsizdir. Bunların bir bölümü aynı suçtan ikinci kez mahkum edilmek istenmektedir. 12 Eylül döneminin en sert günlerinde bile böyle hukuk dışı uygulamalar yapılmamıştır. Aynı şey Kutlu ile Sargın'ın çeşitli yazılardaki (Atılım ve Çark Başak'tan alınmış) kimi kelimeler, ibareler, deyişler öne sürülerek onlarca kez mahkum edilmek istenmesinde görülmektedir. Kutlu için birkaç ayrı dava açılması da bir başka hukuk dışı girişimdir.

Kutlu ve Sargın'ın yargılanacağı DGM'lerin kuruluşunun ve usul kanununun antidemokratikliği de unutulmamalıdır.

Savcılığın temel tezi komünistliğin demokrasi ile çeliştiği, demokratik düzenin komünizmi dışladığıdır. TBKP Program Tasarısı'nda ve iki komünist önderin şimdiki kadarki mücadelelerinde parlak biçimde ortaya konmuş olduğu gibi komünist fikirler, komünist partisinin amaçları ve komünistlerin faaliyetleri demokratiktir, doğrudan demokrasinin yerleşip pekişmesine yöneliktir.

Buna karşılık iddianameye temel olan militarist ve gerici anlayış demokrasiyi reddeden, onun gelişmesini engellemeye çalışan, politik istikrarsızlığı ve gerginliği kışkırtan bir anlayıştır. Komünist partisinin serbest çalışmasına karşı çıkmak, komünist fikirleri savunmayı ağır hapis cezalarını hakeden bir suç gibi görmek, günümüzde sınıflar ve devletler arasındaki ilişkileri tehlikeli şekilde gerginleştirmeye hizmet eder. Bu ise barış ve demokrasiye zarar verir.

Bütün insanlığın ve halkımızın özlemi olan barış ve demokrasiye karşı bir nitelik taşıyan iddianame böyle olduğu için kanıt ve argümanlarında da çok zayıf ve inandırıcı olmaktan uzaktır.

Buna karşılık parlak komünist fikirlerimizle, işkence sınavından başarıyla çıkmış, yiğitçe partimizin özgürlüğünü savunan önderlerimizle haklı ve güçlüyüz. Çok geniş demokrasi güçlerine gerek ülkede, gerekse dünyada savcılığın çağdışı mantığını sergilemek ve onların dayanışmasını almak olanaklıdır.

İddianame ilk sayfasından son sayfasına kadar bir şeyi kanıtlamaktadır: Komünist Partisinin legal çalışması kaçınılmaz bir zorunluluktur, Kutlu ve Sargın'ın girişimleri haklı ve doğrudur. KP'nin yasaklı tutulmasını hiçbir şeyle haklı göstermek mümkün değildir. Hükümet ya iddianamedeki bu çağdışı görüşlere sahip çıkacak, ya da demokratikleşme yolunda gereken adımları atacaktır.

Şamil Tuncay Beştoy 'Eylem Birliği' davasından yargılanarak idama mahkum edilmiş ve sekiz yıldır cezaevinde bulunan bir okuyucumuz. Mahkûm Askerî Cezaevinde gönderdiği yazısını sunuyoruz:

TBKP DEMOKRASİ LEGALİZM

Bugünlerde ülkemizde sıhırlı bir kelime dolaşıyor: Demokrasi. Politik yelpazenin en sağında en soluna kadar yer alan değişik parti grup kişileri ağzından hergün demokrasiyi yeni faziletlerini öğreniyoruz. Demokrasi; İnsan haklarına, cezaevlerine, enflasyona, eşitsiz gelir dağılımına, gırtlak azalan reel ücretlere, YÖK'e, çevre kirliliğine, hükûleer savaşa, partisz kalmış liderlere, liderisz kalmış partilere, 'valansız' kalmış sosyalistlere, 'legale' çıkmaya karar verenlere, Velhasıl her derde deva bir ilaç olarak sunuluyor.

"Sonunda bu konuda eksik kaldığımızı" kendisine sürekli yöneltilen sorulardan anlayan Demirel'den sonra, demokrasiyi en son keşfeden TBKP oldu. Haydar Kullu "Bakın" diyor, "programımızda proleterya diktatörlüğü yok. Artık halkımız diktatörlük sözünü sevmiyor. Biz demokrasiyi savunuyoruz. Amacımız en geniş demokratik özgürlük ortamını sağlamak. Özal, kendisine demokrat diyor. Biz de bunu savunmak için geliyoruz. Komünizmi sözcüğü de o kadar önemli değil, legal bir partinin isminde yer almayabilir. Geçmiş ve onu değerlendirmemiz bize halktan, işçi sınıfından ve onun istemlerinden ne kadar uzak kaldığımızı gösterdi. Ve biz her türlü kalıplaşmış düşünceden uzak, günümüze uygun bir program arayışı içine girdik" (çeşitli gazete ve dergilerden).

Arayış güzeldir. Aramak ve yeniyi bulmak daha güzeldir. Geçmiş eleştirmek, yanlışlardan ders çıkarmak, teoriyi bu değerlendirmeden ve günün somut koşullarından çıkan sonuçlarla zenginleştirmek, tutarlı bir programla ortaya çıkmak en güzeldir. Bugün herkes, 12 Eylül'e dağılan sol güçlerin yeniden bir toparlanma ve gruplaşma sürecine

girdiği, küçük burjuva reformizmi ve radikalizminin pratik illaşını, teorik sonuçlarını tartıştığı, bu hedefle yeni bir ayrışma ve helleşme bilgisinin yaşandığı, aynı bir yarıdan da eskini tüm eğilimlerinin şu ya da bu ölçüde varlığını sürdürdüğü, Türkiye'nin değişen ekonomik ve siyasal yapısının geliştirdiği yeni koşulların siyasal savaşıma açısından çözümlenmeye çalışıldığı bir arayış içinde. Bu kadar çok arayış olunca da bulunanın ne olduğu büyük önem kazanıyor.

Her program bir soyutlamadır. Ve her soyutlama, eğer somutun zenginliğinden hareket ediyor ve onu yansıtıyorsa bir değer taşıyor. Günümüz koşulları böyle bir zenginlik sunuyor. Artık sosyalist ve devrimci demokratik hareketin kendini, birşeylere karşı olma, başkalarının yarım bıraktıklarını tamamlama, ara hedeflere varma, geçiş örgütleri olma şeklindeki programlarla nitelendiği dönemden, işçi sınıfının iktidarını hedefleyen bağımsız bir programla ortaya koyacağı bir döneme girdik. GÜHÖMÜZ, sosyalist hareketin birbirinden kopuk teorik ve pratik savaşımını tek bir bütünde birleştireceği bir döneme giriyor.

Türkiye'de sosyalist hareketin temel eksiklikleri, iktidar perspektifinin yokluğu, teorik sığlık ve programsızlık, sınıfsal bakış açısının eksikliği, süreksizlik, sosyalist siyasetle işçi sınıfı hareketinin birliğinden yoksunluktur. Yığınla hareketin birliği, artık sosyalizmin, sosyalistlerin ülke politikasında bir gerçeklik haline geldiği, marjinaliteyi kurtulup kitleselleştiği, teorik sığlığa karşı pratik savaşım geleceğinin yerleştiği bu olgunlaşma döneminde arayış çabaları bağımsız bir sınıf politikası temelinde bu eksiklikleri gidermeye yönelmeliyken, yönelmişken,

TBKP'nin 'proletarya diktatörlüğünden vazgeçen demokrasi' talihli bir paradoks olmuştur.

Burada sorun sadece 'proletarya diktatörlüğü' savunup savunmama sorunu değildir. Sorun, işçi sınıfı ekseninde mücadele ve örgütlenme biçimlerine nasıl baktığımız, nasıl bakmamız gerektiği sorunudur. Bu ayrı zamanda mücadele ve örgütlenme biçimlerine yaklaşımda ülkemizde yıllardan beri süregelen ciddi bir yönetsel yanlışın da artık terkedilmesi gerekliliğinin bir anlamı olarak kavranmalıdır. Türkiye'de sorun hep, devrimci yapan ülke partilerinin, örgütlerinin kendi tarihsel koşullarındaki mücadele ve örgütlenme pratikleri yasalastırılarak, fetişleştirilerek ve 'aktarılarak' ya da yaşanan çok dar bir pratikten 'özgün' kalkılar çıkartılarak, hangi örgüt ve mücadele biçiminin geçerli olduğuna indirildi. Bunlar devrimci olan-olmayanı, sağ-sol, aktivist-pasifist olarak kategorileştirildi. Devrimci olmanın ölçütü seçilen model oldu. Oysa sorun, hangi devrimci yapacağımız, sosyal hedefimizi ne olduğu, bunun için, kazanmak için hangi programı önerdiğimiz, bağımsız bir siyasal eylem anlayışımızı olup olmadığı sorunu olmalıydı. O zaman mücadele ve örgüt biçimleri koşullara ve sınıfsal hareketin düzeyine göre, bunların gerektirdiği yöntemler olarak zaten ortaya çıkacaktı, çıkmalıydı. Devrimci olmanın ölçütü kazanmak için yola çıkmak, son hedefi bir an bile gözden kaçırmamak, siyasal ve ideolojik açıdan bağımsızlığı korumak ve gereken tüm yöntemleri kullanmaya hazır bir güçlülükle olmak olmalıydı.

TBKP, 'en geniş demokratik özgürlükler' için mücadeleyi ve 'legal' bir örgütlenmeyi öneriyor. Ancak öneriş biçimi önerdiği yöntemlerin işçi sınıfı hareketinin düzeyine ve koşullara uygun olup olmadığının, bunların TBKP'nce nasıl değerlendirilip çözümlendiğinin tartışılmasından önce, TBKP'nin bir komünist parti olarak niteliğini tartışmalı hale sokuyor. Çünkü TBKP bunları önerirken, bugün en ufak ekonomik ve demokratik istemin bile siyasal bir nitelik kazandığını unutuyor. En önemli görevlerden birinin işçi sınıfı hareketi ile sosyalistlerin siyasal hareketi arasındaki bağı, bütünlüğü sağlamak olduğunu ve bunun tek devrimci yöntemini unutuyor. Siyasal ve ideolojik bağımsızlığını yitiriyor ve başka partilerin kuynuğuna takılıyor. '12 Eylül'ün verdiği yığılıklık içinde, 'en geniş demokratik güçlerle' birlik içinde 'kurtulmaya' çalışıyor. 'Meşru' bir sol hareket yaratmanın iktidarın bir taktiği olduğunu bile görmüyor. 'Meşru'luk arayışı içinde 'proletarya diktatörlüğü'nden vazgeçiyor!

"Burjuvaziden korkunun son izini de silmek için, kızıl hayaletin gerçekten yalnızca bir hayalet olduğunu, böyle bir şeyin bulunmadığını ona açıkça

ve inandırıcı biçimde kanıtlanacaktır. Ancak kızıl hayaletin sırrı kendisiyle proletarya arasındaki kaçınılmaz ölümlü-kahırli savaşımdan burjuvazinin duyduğu korku değil de nedir? Modern sınıf savaşımına ilişkin değiştirilmez kârdan duyulan korku değil de nedir? Sınıf savaşımını ortadan kaldırma, o zaman burjuvazi ile 'tüm bağımsız insanlar' 'proleterlerle' eşleşmekten çekilmeyeceklerdir! O zaman aldıkları da elbette proleterler olur..."

"Bizleri iyi anlamalı, biz 'partimizin ve programımızın teslimi olmasını' istemiyorduk, 'ama çok yaygın çabalarımızı gerçekleştirmesini düşünmeden önce çok yakında bulunan her türlü koşullar altında erişilmesi zorunlu olan bazı hedeflerimize ulaşılmasına tüm gücümüzü, tüm enerjimizi yönlendirsek, yıllar boyunca yatacağımız işimizin bulunduğunu söylüyoruz! O zaman burjuvalar, küçük burjuvalar ve işçiler, 'şimdi aşırıya varan işlemlerimiz yüzünden.. korkuluları' bu kişiler yığın yığın bize katalacaklardır."

"Programdan vazgeçmemeli, yalnızca ertelenmelidir. Belirsiz bir zamana kadar..." (Bebel, Liebknecht, Bräcke vb. 've Genelge Mektup! Üç Zorunlu Bildiri! 17-18 Eylül 1879, Marx-Engels, Toplu Eserler, cilt 34, s.401-8)

TBKP'nin demokrasi ve legalite yönteminin bir taktik olarak değeri nedir? Bir an bile sosyalist inançlarını gizlemeksizin yaşamın her alanında yığınların her kesiminde ve her dönemde düşüncelerini anlatmak sosyalistler için temel ilkedir. Devrimci demokrasi ordunun içinde, onunla berabere, ama ön solunda yer alarak yürümek ve bunu sosyal hedefi bir an için unutmadan yapmak, 'her genel demokrasi sorunun ortaya konulmasında, keskinleştirilmesinde ve çözümünde herkesten önce gitme görevini pratikle' gerçekleştirmek sosyalist için temel görevdir. Siyasal ve ideolojik bağımsızlığın koşulu, her durumda ve konuda politikalar üretmekten geçer.

Ama tüm bu politikalar, her program, her taktik sosyal hedefe varmak için birer araçtır. Bu araçlar amaç haline gelirse, hedefi şaptırarak işçi sınıfının bilincini bulandırarak, hareketin sınıf özünü ortadan kaldırarak bizi yenilgiye götüren taktikler haline gelirler.

TBKP'nin tutumu 'taktik' olarak sosyalist inançları gizleme' şeklinde yorumlanabilir mi? Çünkü bunun hakkında kuvvetli belirtiler var. Çıkan haberlerden, en azından yurda dönme konusunda TBKP yöneticileri ile ANAP Hükümeti arasında bir diyalogu gerçekleştirdiği ve belirli şartlarını görüşüldüğü izlenimi çıkarmak olanaklı. Hatta, izlenimden de öte, bunu, TBKP'nin seçim öncesi yurda dönme kararı olarak "anlaşmayı" bozması, gerek ANAP içi ve gerekse dışı sağ kesimin yoğun muhalefeti,

larla bağ kuracaktır. "İşçi hareketinin daha yavaş ve yüksek hedeflerine ilişkin her konuşmayı, yığınlar üzerindeki etki derecemizin yetersizliğine işaret ederek" erteleyen, kötümserliğe yığınlar kapılan bir anlayışın ifadesinden başka bir şey olabilir mi, bu yaklaşım? "Yığınlar üzerindeki elkimizin, kılı kılıta Marksist propaganda ve ajitasyomuzun, işçi sınıfının ekonomik savaşımı ile bağlantımızın vb. derinleştirilmesi ve genişletilmesinin, genişletilmesi ve derinleştirilmesinin her zamanı, kesinlikle zorunlu olduğuna işaret etmekten daha haklı bir şey yoktur. Ama asıl böyle uyarmalar sürekli olarak ve her zaman, her türlü koşullar altında ve her durumda haklı olduğu için, özel sloganlar haline getirilemezler, üstlerine sosyal-demokraside herhangi bir özel akımın kurulması girişimlerini haklı çıkaramazlar. Burada bir sınır vardır, eğer bu sınır aşılsa bu tartışma götürmez doğru uyarmalar görevlerin daraltılması ve hareketin canlılığının engellenmesine, çağımızın ivedi görevlerini doktriner yoldan savsaklamasına götürür..." (Politika ile Eğitimbilimin Birbirine Karşılaştırılması Üzerine, Lenin, Haziran 1905, Toplu Eserler, cilt 8, s. 450-453)(*)

TBKP legal bir komünist partisi için bugünkü sınırların çok dar olduğunu, bu sınırların ancak, işçi sınıfının, devrimci-demokratların ve sosyalistlerin örgütlü ve zorlu bir savaşımı ile genişletilebileceğini görmüyor. Bu nedenle de siyasal ve ideolojik yönden bağımsız olması gereken işçi sınıfı partisinin sağını solunu budayarak bu sınırların içine sığdırmaya çalışıyor. Bu da işçi sınıfına güvensizlik, hareketli 'meşru'luk sınırları içinde sınıf uzlaşmacılığı yö-
rüngesine sokmak oluyor.

Oysa işçi sınıfının eylemi her geçen gün yükseliyor. Koşullar her gün bu eylemin yükselmesinin ortamını hazırlıyor. Hayat pahalılığı, reel ücretlerin düşmesi vb., kronikleşen ekonomik krizin doğal sonuçları olarak somutlaşıyor. Bütün bunlar işçi sınıfı eksenine oturmuş bir sosyalist hareketi oluşması için en elverişli koşulları yaratıyor. Birincisi: Yığınlar deneyim var. Sosyalist ve devrimci-demokrat hareket geniş bir örgüt ve mücadele biçimleri dağarcığına sahip oldu. Sosyalizmin bir bilim olarak giderek daha derinden kavranması ve ülkenin yapısal çözümlemesi ileri bir teorik çalışma ile sığlık ve yüzeyselliğin aşılmasına doğru güçlü bir birikim oluşuyor. Her türlü yanlışına, teorik sığlığına karşı devrimci hareket savaşçı bir gelenek yarattı. İkincisi: Küçük burjuva-reformizmi ve radikalizminin yenilgi, tutarlı arayış çabalarının önünü tıkayan, donmuş, kalıplaşmış, katılaşmış eğilimler olarak ortadan kalkmaları, ya da en azından etkisizleşmeleri, sosyal-

ist hareketin yeniden yapılanması için elverişli bir ortam yaratıyor. Üçüncüsü: Artık en uzak devrimci faaliyet bile 70 öncesinin ve 74'lerin kolaylığını taşımıyor. Koşullar artık 'kolay' yollara izin vermiyor. Her arayış ve yenilenme içinde olmak, yeni yollar ve yöntemler bulmak gerekiyor. Bu da zor ama sağlıklı bir süreç demektir. Dördüncüsü: Ülkemiz egemen güçlerini oluşturan sınıflar, ekonomik kriz sonucu, artık bu illitaklarını sürdürmemeye tehlikeyle karşılaşıyorlar. Bugüne kadar ekonomik ve siyasal istemlerine bağlı olarak, farklı ve eşnek politikalar uygulamışlardır. Büyük sermaye: ekonomik zorunlulukları nedeniyle ihracata yönelik bir ekonomik model, dış kaynaklara daha bağımlı bir ekonomik politikayı, sermayenin merkezleşmesini ve büyük mülkiyetin güçlendirilmesini istiyor. Bu, bir yandan -açıklanması bu yazının çerçevesini aşar- Türkiye kapitalizminin yapısal özelliklerinden, diğer yandan ülkemize ihrac edilecek dünya kapitalizminin buhalımından ve bunalımından dolayı uyguladığı ekonomik politikalarından kaynaklanıyor.

Sonuçta eğitim olarak siyasal çözüm terk ediliyor, ekonomik çözüm ön plana çıkıyor. Egemen sınıf illitakı bozulduğu gibi, orta sınıfların yedeklenmesi de zorlaşıyor. Ülke içinde bağlaşıkları yitirme dönemine giren büyük sermaye siyasal güç sorununu dış sermaye ile bağlarını daha da sıkılaştırarak çözmeye çalışıyor. Ülke emperyalizme daha bağımlı kılınıyor. İçte de, her türlü demokrasi özgürlüğün yok edildiği, ekonomik-siyasal şiddetle eşlik ettiği bir gerici dönem yaşanıyor. Her türlü ekonomik-demokratik istem karşısında devlet buluyor ve siyasal bir nitelik kazanıyor. Hiç, bir reformcu çizginin başarı şansı olmuyor.

ANAP bu politikanın uygulayıcısı olarak yeni tipte bir parti görünümü veriyor. Bir yandan 12 Eylül döneminde daha gerici uygulamaların partisi olur, yeni bir ideoloji şekillendirmeye çalışırken; diğer yandan işçi sınıfına karşı mücadele repertuarı çok geniş Türkiye burjuvazisinin en sağ olduğu anda sol görünme geleneğinin sürdürüldüğü gösteriyor.

Bütün bunlar, bir yandan işçi sınıfının mücadelesinin gittikçe yükselmesinin, diğer yandan her türlü teslimiyetçi-reformcu siyasal hareketin oluşmasının heshel koşullarını oluşturuyor.

Görümüz, sosyalist hareketin olgunlaşması, işçi sınıfı ekseninde bağımsız siyasal hareketin oluşması, savaşımın teorik ve pratik yanlarını bütünleşmesi, mücadeleciler geleneğini teorik derinliğe kavuşması dönemi. Tercih bize ait ve her şey üç söz-
cükte özelleniyor:

Studieren, Propagandieren, Organisieren.
(Liebknecht).

İnceleme, Propaganda, Örgütlenme.

(*) Alıntılar aktaran, İşçi Sınıfı Partisi Üzerine Sol Yayınları.

DEVİRİMCİ PARTİ TARTIŞMALARI ÜZERİNE

Ali Can TAMER

Belki bir yılı aşkın bir süredir devrimci parti kurma çabaları hızlandı. Bu arada TBKP'nin yasallaşma girişimiyle durgunlaşır gibi olan bu çaba tekrar hızlanma sürecine girdi.

Sol parti kuruluşuyla ilgili çalışmalara baktığımızda iki önemli girişimle karşılaşırız. Bunlardan birincisini eskiden "Ak Aydınlikçılar" veya "Köylücüler" olarak bilinen kesim oluşturuyor. Ne varki bu kesim total özelliklerden bir sol partinin kuruluşunu sağlayabilecek niteliklerden çok uzak. Bu kesimin geçmişteki hataları, savrulmaları, yalpalamaları siyasal kişiliklerini güvensiz kılıyor.

Söz konusu kesim, bugün çok farklı bir çizgiyi savunduklarını, özeleştir yaptıklarını söylüyorlar. Gerçekten de bu kesimin görüşlerinde görünürde de olsa bir değişikliğin olduğu farkediliyor. Ancak özeleştir, total partileşme için gerekli nitelikleri kendiliğinden sağlamıyor. Total bir parti için program taslaklarının, tüzük taslaklarının hatta stratejik görüşlerin yeterli olması, sorunu halletmiyor. Bunlarla birlikte, belki de bunlardan önemli olarak siyasal kişilikler ön plana çıkıyor.

Sözkonusu kişilerin geçmişte fanteziden fanteziye uçuşları, kişilerin oluşu, siyasal yönden güvenilir, dolayısıyla toparlayıcı olamamalarını getiriyor. Bu kişilerin geçmişleri gelecekte kısıt kısıt ediyor.

Özeleştir yapmak her zaman yeterli olmuyor. Çünkü özeleştir bugünden yataca geçmişten aşılmasına yetmiyor. Geçmişteki büyük hatalar geleceğe katedilen uzun ve zahmetli yollarla aşılabiliyor. Ve özeleştir bu yolun başlangıcına işaret olmaktan başka bir anlam taşıyor.

Onun için bu kesimin siyasal yönden güvenilirlik kazanabilmesi için, özeleştirmenin sonrasında uzun ve zahmetli bir yol katedilmesi gerekiyor.

Bu yolu katedildiğine dair bir belirti yok.

Partileşme çabasındaki ikinci kesimi TBKP

oluşturuyor. Birleşik partinin yasallaşma çabaları neyi ortaya çıkarıyor. Birincisi bu kesim kavramların üzerindeki yasaklamaları kaldırmayı birinci hedef kabul ediyor. Marksizm üzerindeki "yasağın" kaldırılmasını birinci hedef bilmemesi olumsuzluğunu oluşturuyor.

Biz "Yasak" kalkmadan da yeterli bir devrimci mücadelenin, devrim mücadelesinin mümkün olduğunu düşünüyoruz. Bunun için de en başta kavramcılıktan kurtulmak, kavramları nesnel varlıklar olarak kabul etmekten kurtulmak gerektiğini söylüyoruz. TBKP'yi "yasağın" kalkmasını birinci hedef görmeye ahlâşışına ilişkin hedefli bilmiyoruz. Arada yasallaşma girişiminin olumlu bir sonuç vermediğini, yasağın kalkmadığını biliyoruz.

Çepheiden hücum her zaman doğru bir taktik olmuyor.

"Yasağın" kalkmamış olması, kanıtıyunda olumlu yankılar bulunmuş olan devrimci parti kuruluş çabalarını olumsuz yönde etkilememelidir. "Düzen devrimci partiyi mücadele etmiyor, böylece kurulmasına çalışan parti devrimci olamaz" anlayışı bir tarafa bırakılmalıdır.

Bütün bu görüşlerimizden, marksizm üzerindeki "yasağın" kalkmasını önemli olmadığı kanıtında olduğumuz çıkarılmamalıdır. Tam tersine bu "yasağın" kalkması için çaba göstermemenin bir görev olduğunu kabul ediyoruz. Karşı olduğumuz "yasağın" kalkması hedefinin tek ve birinci taktik hedef olarak kabul edilmesidir. Devrimciler şüphesiz "yasağa" karşı mücadele etmeli, ama bunu tek ve /veya birinci amaç haline getirmemelidirler. Aksel taktikde "marksizm yasağına" tepki çizgisi, başörtü yasağına tepki ve cezâevlerinde tek tip elbiseye tepki çizgileriyle aynı siyasal kısırlığın içine düşer. Üstelik tek tip elbiseye tepki, hâşhaş şartlarıyla sınırlı bir eylem ortamında yapılmaktadır. TBKP için ise böyle bir sınırlandırıcı ortam söz konusu değildir. Diğer

tarafından "marksizm yasağına" karşı tepki, başörtü yasağına tepkiden çok daha soyut niteliktedir. Dolayısıyla söz konusu yasağı tepki stratejisi verimsiz olabilir. Eleştirilerimiz bu noktada oluşuyor.

Daha önce de söylediğimiz gibi "yasağın" kalkması için çalışmak devrimcilerin görevidir. Çünkü "yasağın" kalkmasını çok büyük bir yarar vardır. Bir kez "yasağın" ortadan kalkması daha çok sayıda kişinin daha kolay ve çabuk devrim kavramını algılamasına yarayacaktır. Hepsinden önemlisi, yasaklamanın yarattığı kavram kargaşası-kaos sonucu doğan "marksizme platonik bağlılık-karasevda" yok olacaktır. Yani marksist lafbeliliği-entellektüelizm-doktrinerizm" büyük ölçüde ortadan kalkacaktır. Bu durumda da özellikle küçük burjuva aydın üzerindeki "marksizm büyüğü" yok olacak ve küçük burjuva aydınların ayakları yere basmaya başlayacaktır.

Bu noktada bir parantez açmayı gerekli buluyorum.

Türkiye devrimci teoriye bilinçli ve açık bir şekilde sahip çıkmanın en zor olduğu, işçi sınıfı partisinin yasaklı olduğu tek Avrupa ülkesi. Hakim güçlerin devrimci teori üzerindeki yasaklama istemleri, baskı uygulamaları hiç bir Avrupa ülkesinde kabul edilemeyecek boyutlarda bugün de sürüyor. İşte bu gerçek sonucunda, ülkemiz devrimcileri arasında, devrimci teori yine hiç bir Avrupa ülkesinde ve benzeri ülkelerde görülmedik boyutta bir otorite kazanmış oluyor. Türkiye'ye özgü bu şartlar giderek devrimci teoriye karşı çöküşü bir yönelim, bu da giderek devrimci teorisini mitleştirilmesini yaratıyor. Türkiye'de bu tür mitleştirme iki yolla hayata geçiriliyor: Birincisi, entellektüelizm (bazan de teorizm) dediğimiz kuramsal lafbeliliği yolu. İkinci yol da, çok daha etkin olan doktrinerlik (ya da doktrincilik) dediğimiz yol. Doktrinerlik; devrimci kuramın; ezberlenen formüllerin gerçekliği hiç dikkate almadan, harfler harfine, körü-körüne uygulamak istemek, öğretinin özünü bir tarafa bırakmak şeklinde ortaya çıkıyor. Doktriner, eski ve kitabi formülleri habire tekrarlayan bir uyutgezerden farklı değil. Doktrinerlik, entellektüelizm yapışık kardeşler oldukları için de, lafbeliliği özelliğini beraberinde taşıyorlar.

Parantezi kapatıyorum.

Evet, küçük burjuva aydını kavramlarla oynamayı sever, onları semboller, isimler olarak değil de, nesnel varlıklar olarak kabul eder. Küçük burjuva aydın hayalleri, oyunları ve "devrimci" görevliliği sever. Bütün bunlardan dolayı TBKP üzerindeki "yasağın" kalkması için çaba göstermek bütün devrimcilerin görevidir. Ama bu görev hiç bir zaman güncel görevi, devrimci bir partinin kurulması görevinin önüne çıkarılmamalıdır.

TBKP'den söz edince doğal olarak TIP gündeme geliyor. 12 Eylül sonrasında, dışarıdaki yöneltici çoğunluğunun TIP'i "saklanmacı" bir yapıya çektiği, ülkemizdeki eski TIP'ileri olumsuz şartlara mahkum etmiştir. Bugünkü konjektörde illegal parti örgüllenişini temel almak, basitizmi ve popülisti körüklemek demektir. Bu bakımdan TIP'in "saklanmacı" bir örgüllenişmeye çekilmesi, eski TIP'ileri olumsuz koşullara mahkum etmiştir.

TIP'in anlamı legal bir parti oluşundadır, dözenin sınırlarını zorlayarak legalde tutunabilen bir parti oluşundadır. Dışardaki yönelim çoğunluğunun TIP ismiyle illegaliteyi kabullenmesi büyük bir dönüşümdür. Böyle bir dönüşümde oluşturmaya yönelik çoğunluğunun bile "yatkınlı" olmamalıydı. Bu karar bu kadar kolaylıkla alınmamalıydı. Örgütlülük eski TIP'ileri zor koşullara mahkum etmeden de sağlanabilirdi. Söz konusu kesimin bunu başarmayacağı yetersiz ve tecrübede oldukları açıktır. Öyleyse hiçbir bu sonuç ortaya çıkmıştır. Kesin bir şey söylemek için gerekli belgelere sahip değiliz, ama biz söz konusu kesimin TBKP karşısında "tarlisme gücüne" sahip olabilmek için TIP ismiyle ortaya çıktığını düşünüyoruz. Söz konusu kesimin TBKP'nin uluslararası konumuna eskiden beri önem verdiğini biliyoruz.

Sophist, uluslararası konumunu yeterli hellige kavuşturulması her sol hareket için önemlidir. Ama uluslararası hareketteki yeterli konum, ulusal hareketle bağmen ve onu olumsuz koşullara mahkum etmek pahasına sağlanmamalıdır. Uluslararası hareketle ulusal hareket arasındaki dayanışma önemlidir. Ne var ki uluslararası ile ulusal olanı karşı karşıya koymak, ulusal olanı bağmen ve hatta ona karşı bir şekilde, uluslararası olanı temel almak yanlışlıktır.

Bu noktada TBKP'nin yasallaşma girişimine geliyoruz. Böyle bir yasallaşma çabası sözkonusuydu da hiçbir TIP'ini yönettici çoğunluğu "saklanmacı" lavı kabullendi? Daha sonra ne gibi anlamlı değişiklikler oldu da legalleşme dönüşümüne girdi? Doğru uygulamalar yapılsaydı tarih avantajları dolayısıyla TIP'in yasal olarak toparlanması daha kolaylıkla sağlanabilirdi. Legalleşme ve ulusal aktivite, uluslararası gerekli konumu elde etme çabasının gerisine alındığından mı böyle bir şey sağlanmadı?

TBKP üzerindeki "yasağın" kalkması için çaba göstermek bütün devrimcilerin görevidir. Ama bu görev hiç bir zaman güncel görevi, yani sol parti kurulması, devrimci bir parti kurulması görevinin önüne çıkarılmamalıdır. Ve yine devrimci partinin kurulması görevi uluslararası yeterli konumun edinilmesi gerekliliği vurgulanarak "bilinmez" bir geleceğe ertelenmemelidir.

Rasih Nuri İleri dostumuzun Yeni Gündem Dergisi'nin 5 Aralık 1987 tarihli sayısında TİP ve TKP Genel Sekreterlerinin Türkiye'ye gelişleriyle ilgili bir yazısı çıktı. Bu yazıyı yayın kurumumuzda görüştük; bizim değerlendirmemizin son derece dışında olan böyle bir yazının sahibinin sürekli yazatımız olup olmayacağı tartıştık. Olamayacağı sonucuna vardık. Ancak, Rasih Nuri Bey özgün bir yazar ve araştırmacı olduğu için ayrı düşünebileceğimizi de belirttik.

Bu değerlendirmeyi yaptıktan bir süre sonra,

Rasih Nuri Bey "belki de son yazı"sını gönderdi. Her zaman yaptığımız imla ve anlatım düzeltmeleri dışında, virgülüne dokunmadan sunuyoruz.

"İhtiyat bir ağabey" olarak uyarılar yaptığını söyleyen Rasih Nuri İleri, "gökten inen kahramanlar"ın yâ-pâcıklarını beklenmeyi öğütüyor. Ağabeylerden bile gel-se bu tür önerilere kulak vermenin mümkün olmadığı ortadadır.

Yine de, bu "son yazı"nın dostluğumuzun sonu olmayacağını umuyoruz.

GLASNOST

KONU: TOPLUMSAL KURTULUŞ

Rasih Nuri İLERİ

Toplumsal Kurtuluş Dergisi'nin bugüne dek altı sayısı çıktı. İlk beşinde yazılarım var, altıncısında yok. İkinci sayısında Reşat Fuat yazışmasının konusunu dergi önerdi, blayı güncelleştirdim. Aramızda ücret diye bir konu olmadı. Dergiden büyük bir hoşgörü gördüm; başka yerlerin aksine sansüre uğramadım; tahrifat ise söz konusu olmadı. Bu işbirliğinden çok mutluyum. Oysa altıncı sayıya yazı yazmadım.

Toplumsal Kurtuluş'ta ilişkim gerçekten ilginç. Sayın dostum Yalçın Küçük "Aydın Üzerine Tezler III" kitabında bana ağır biçimde sataştı. Ben en ağır, hallâ insafsız hücumlardan üzülebilirim; ancak, bunlar yazarın kanaatlarıdır, der geçtim. Eleştiriyi açtım, oysa konu bu değildi. "Somut" dergisinde söylediklerimin tam tersi bana mal ediliyordu. Yeni Gündem dergisinin 15 günlük döneminde "İstemeye İstemeye" diye yanıt verdim. O yazıma genç bir öğretim görevlisi cevap verince onu da yanıtladım. "Aydın Üzerine Tezler"i'n dördüncüsünü bekledim, "Atatürk ve Komünizm" kitabı ile ilgili bir eleştiril yer aldığı halde ve tartışmanın konusu "Sabahattin Ali Olayı" işlendiği halde. Yeni Gündem'deki tartışma kitapta geçiştirilmişti. Doğrusunu söyleyeyim, üzüldüm. İki yıl sonra, kırk yıllık dost Sayın Muzaffer Yurdakul'er, Bilgesu Erenus'un senaryosunu yazdığı hayal hikâyesinin galaşına beni davet etti. Grup halinde Ankara'ya gittik. Sabahın köründe "Yalçın Küçük'e kah-vallıya gldiyoruz" dediler. "Rahatsız olmaz mı?" diye sordum. "Seni bekliyor" yanıtını aldım. Çok sert sataş-mıştım, o bekledikten sonra sözün yoktu. Beraberce gittik. Soğuktan dondumsa da güzel bir sabah geçirdik. Uğur Mumcu hakkında yazdığım, yayımlanamadığım, yazımdan söz edince, "derhal yolla, dergimiz çıkıyor" yanıtını aldım. Zaten Birleşik Sosyalist Parti toplantısında anlı-sövyetizme tek başına karşı geldiğinden dolayı kendisini kullamışım, bu konuda aynı paralelde idik. Sonra, ne yazık ki uzaktan, çok güzel bir insani dostluk başladı aramızda, karşılıklı hoşgörü ve saygıdan

yoğrulmuş. Böylece Türkiye Solunda yeni ve çok gerekli bir çizgini öncülüğünü yapmıştık.

Aybar-Pertinçek Parti girişimine karşı aynı paralelde idik, hallâ gılgıda böyle bir parti kurulursa, ona karşı anlı-Lenlist, ve anlı-Sövyetlik olmayan bir parti kurmanın zorunlu bulduğu düşüncesinde birleşik şahıtlım. Konu her şeyden önce bir ön koşul konusuydu. Şüphesiz yirminci yüzyılın başındaki gizli bir partinin yöntemleri ile yirminci yüzyılın sonunda bambaşka bir ülkede kurulacak kandnl bir partinin yöntemleri çok değişiktir, doktrinin diyalektikliğine göre bu böyledir. Şüphesiz bazı konularda Sövyetler Birliği ön saat ve fakat dostca eleş-tirilebilir, oysa karşı tutum bu doğrultunun çok dışındadır. Bu da Yalçın Küçük'te ortak yanımızı buluşturuyordu.

Burada bir alıntı yapmak zorundayım. Türkiye İşçi Partisi'nin Üçüncü Genel Başkanı Sayın Mehmet Ali Aslan "Sosyalist Parti Tartışması" diye bir kitap yayımladı (Ekim 1986). Açığı ankete yanıt veren 23 kişi arasında ben de vardım, diğerleri arasında Çağatay Anadol, Sadun Aran, Mehmet Ali Aybar, Behice Boran, Tahir Ziya Ekincl, Muşvik Ereri, Fehmi Işıklar, Yalçın Küçük, Doğu Pertinçek sayılabilir.

"Türkiye'nin bugünkü koşullarında, bir Sosyalist Parti'nin kurulması gerekli midir? Neden?" sorusuna verdiğim yanıtın uzunca bir paragrafının burada aktar-mam gerek:

"Türkiye'de Komünist Parti'nin yasal olarak kurulabilmesinin meimleketimizde demokrasinin ön koşu-lu olduğunu yıllardır yazdım. O güne dek ancak demok-rasile doğru adımlar atılabilir, sonra da karşı devrimci atılımlar gelişir.

"Doğada boşluk diye bir kavram yoktur. İşçi sınıfının gerçek Partisi olmadan rejimimiz yayına otura-maz. Bu Parti yasal olarak kurulamıyorsa yasa dışına kılınıp bulunur, o kadar. Ankara'da 2, Trakya'da 1 ve bil-medigim başka T.K.P. davalarının varlığı bunun en belli-gin kanıtıdır."

"T.K.P. açıkca kurulamayınca bir yünden bazı yozlaşmalar, diğer yünden de Partiler yelpazesinde Sol'da olanlara sürelice Komünistlik isnadında bulunulması doğaldır, hep böyle olmuştur. Bunun karşılığı olarak da Sol Partilerde bu gerekçe ile tasfiyeler, ihbara varan ihraçlar, demagoji yolu açıktır. Birinci T.I.P.'de bunun acı gerçeğini yaşadık. Sıkıyönetim Mahkemelerine 13'ler hakkında sunulan M.I.T. rapor özelleri bunun delilidir.

"Anarşizme ve anarşik hareketlere gelince bunlar yüzyıldır Komünizmin en sert şekilde savaştığı akımlardır. Kurulması gereklidir, ancak gerçek bir sosyalist partinin kurulması olanaksızdır gibisinden sözler laf ebeliğini aşamaz. Bu demek değildir ki, bazı şartlar altında her şeyi göze alarak zorlamalar yapmak zorunluluğu söz konusu değildir. Ancak alışverişte görülmek için sosyalist partisinin sahtesini kurmak ayrıca sakıncalıdır."

Yanıtlarımda ayrıca bugünün kanuni düzeyinde gerçek anlamıyla bir sosyalist parti kurulamayacağını savunmaktaydım.

Bu arada Aybar-Perinçek ortak girişimi sonuç veremedi, giligide bir Perinçek partisine doğru kayma oldu. Yalçın Küçük'ün girişimi platonik olarak sürdü. Ve... 9 Eylül 1987 günlü Güneş Gazetesinde küçük bir haber yayınlandı: T.I.P. ile T.K.P. Birleşti, diye!

Gelelim dergimize. Dergi aykırı tezleri büyük bir hoşgörü ile karşıladı, yine de esas çizgisine sadık kaldı, bir Parti girişimi organı niteliğini korudu. Burada da ben sürelice kontripiyede kaldım. Ve de bu tutumum hoşgörü ile karşılandı. Anayasa referandumu konusunda beyaz oy taktiği önerildi, ben Evet taraftarı olduğumu belirttim. Seçimlerde müstakil sosyalist adaylar ve diğer seçim çevrelerinde boş oy önerildi, ben "kerhen S.H.P." formülünü benimsedim. Son günlerde Çağalay Anadolu bu teze yaklaştı. Ben sosyalist adayları bir propaganda aracı olarak benimsiyordum, ancak son günü çekilmelerini arzuluyordum. Ecevit'e ise şiddetle karşı idim. Dergi ise en aşırı sloganların en sol bir davranış olduğunu savundu, bence aldandı. Nitekim belki referandum'da boş oylara "bizim" diyebilirdi, ancak seçimde 6 seçim bölgesinde sosyalist adayların toplam oyları 1800'ü pek geçmedi sanırım, oysa ilişkisiz bağımsız adaylar da buna yakın bir ortalamaya eriştiler. Bu yenilgi dergide değerlendirilmedi. Bence bu iki konuda "göşlet" bir tavır süregeldi.

Derginin ilk dört sayısında: Mehmet Sert'in Yasal Sol Parti, M. Erdemir'in Yasal Partileşme, yazıları ve Veli Dolu-Kasımoğlu ile olumsuz bir röportaj yer aldı. Ancak T.I.P.+T.K.P.=T.B.K.P. girişiminden sonra durum değişti. Beşinci sayıda "Olaylar" bölümünde: "T.B.K.P. - Legalite Maymuncuğu: Solculuktan Tövbé Elmek" yorumu ile Çelik Bilgin'in "Avrupa Türkiye'sinde Dört Tarz'ı Siyaset" yazısı çıktı, Mihri Belli'nin eski röportajı yayımlandı ve buna ters düşen Mesut Odman'ın "Teshim Olmamış Bir Savaşçının Ardından" ile Behice Arkadaş'ın eski bir yazısı. Altıncı sayıya yazı vermemenini nedenleri bu ilk iki yazı idi. Altıncı sayıda ise durum daha da keskinleşti, yanılıgı derinleşti: "Sağ yanım çürüyor Sol yanım dir, Haluk Yurtsever -Yasal Komünist Parti Tartışması, Bora Yıldırım"- Tekellerin eliyle gelen Komünizm de olsa

reddederiz" gibi başlıklar. Nihal Sargın ile Behice Boran arkadaşların 1976 yılında "Yürüyüş" dergisinde T.K.P. eleştirileri: ilginç ve fakat zamansız. İki arkadaş işkence görülen, hatta ayıp. Ve en kötüsü "Töbe-KP için Açık Kapi" başlığı. Oysa aynı sayıda derginin yarısına yakın yerini tutan Gorbacov'un 70. ci yıl teorik demecinin metni yayımlanmıyordu...

İyi ki bu sayıya yazı yollama gallelinde bulunmamışım.

Olay nedir? Tam Milletvekili seçimlerinden önce, T.B.K.P.'nin iki lideri T.I.P. Genel Sekreteri Nihal Sargın ve T.K.P. Genel Sekreteri Nabil Yağcı, eski arkadaşlarını, Parti kurmak için Türkiye'ye döneceklerini ilan etmişler, Başbakan Turgut Özal'ın ikazlarına karşı, başlarına gelebilecekleri bile bile yurtlarına dönmüşlerdir. İşte o kadar. T.K.P. ismi varken T.B.K.P. ismini kullanılmadığını ilk gündür yadırgamıştım. **SÖZ SÖZÜ GİLEK? PROGRAMI TASLAĞI'NIN BAZI TÜMCELERİNİN YANILIS ANLAŞILABİLİR VEHYA FAZLA YUMUŞAK BULULUŞU'NU ANCAK ANLAŞILIR KADARI İLE TASLAĞIN TÜMÜNE YAKIN KISIMINI TASVİP ETMİŞTİM.** Asil Programda ise herhalde gereken tashihler yapılabilirdi. Kanunî zorunluluklarla da isim tümden değişik olabilirdi, veya ölmüyebilirdi. Bunlar Anayasa Mahkemesinin takdirine kalmış konulardı. Kaldı ki, bir Parti Programı kanunları zorlasa bile kanunlara uymak zorundadır. Ondan da ki, "1986'da Kanunlarımızla göre gerçek bir sosyalist parti kurulamaz" demiştim. Aynı yazımda zorlamaları yapmaktan da söz etmişim. Oysa olaylar hepimiz için çok aşı, T.B.M.M. açılışında Cumhurbaşkanı T.K.P. Programından, kopuk tümceler okudu, bu da dönüş olayının erişliği çapı kanıllamakta.

Cumhurbaşkanımız ta 1980 Eylülünden beri kendisine sunulan rapor veya demecileri kendisi kontrol etmeğe gerek görmeden okumakta, bunun sonucunda da, en iyi niyetle de olsa, yanlış şeyler söyleyebilmektedir. Örneğin, 1977 1 Mayıs gösterisinde Taksim'de Türk bayraklarını bulunmadığını, kızıl bayraklar olduğunu söyleyebilişleridir. Bunun fotoğrafları, renkli fotoğrafları izledim; tek bir kızıl bayrak olmadığı gibi yüzlerce Türk bayrağını dalgalandığını gördüm. Yine "Atatürk diyor ki, Türk aleminin en büyük düşmanı komünistlik" tümcesini kullanmışlardır. Oysa Atatürk'ün Söylev ve Demecleri tsmil derlemesinde, Eskişehir nulkunda bu tümce yoktur. Bunu delilleri ile önce ben, sonra Çetin Altan 1986'da ispatlamıştı. Atatürk'ün sahte yazısını yazan kişi de bunu kabullenmek zorunda kalmıştı. Oysa Sayın Cumhurbaşkanı sahte raporlara dayanarak bu sözü doğru sanmış, yanıt verdiğinden dolayı da 12 Eylül döneminde kendilerinin ikaz edememişlik. Ne yazık ki, Programı Taslağı elinde değil. Ancak sayın Evren T.B.M.M. de söylediklerinde Doğu Anadolu'dan söz ederken Program taslağında "Misak-ı Milli" hudutlarının aleyhinde sözler olduğunu belirttiler. Önce hemien şunu belirtelim: Doğu sınırlarımız sözkonusu olunca Musul Vilayeti, yani Irak'ın büyük bir kısmı ve petrolleri Misak-ı Milli sınırları içindedir; Lozan'da petrol den dolayı konu çözümlenememiş; bir referandum'a bağlanmış, o da politik ortam nedeniyle gerçekleştirilememişti. Hatırlayabildiğim kadarı ile de genel ayırtma hakkından söz eden Program taslağı, ak-

DER PROZESS

gegen N.Sargin und H.Kutlu
und die Auseinandersetzung
um die Menschenrechte in der Türkei

April 1988

Herausgegeben von **BEM** (Pressezentrale Einheit) Moltkestr. 45, 4100 Duisburg 1

**TÜRKİYE SOSYAL
TÜSTAV
TARİH ARAŞTIRMA VAKFI**

Inhaltsverzeichnis

Ein "Jahrhundertsprozeß".....	1
Sind Foltervorwürfe unbegründet?.....	2
Die Anklage basiert auf primitivem Antikommunismus.....	4
Kann ein einwandfreies Gerichtsverfahren erwartet werden?....	7
"Es geht alles nach Gesetz!".....	9
Die Geschichte des Verbots der kommunistischen Bewegung.....	10
Eine in Europa beispiellose Verfolgung der Gesinnung.....	12
Was sagen westeuropäische Juristen zu diesem Problem?.....	14
Kriminalisierung von Demokraten und Kommunisten.....	15
Das politische Leben in der Zwangsjacke.....	18
Die Verfassung und die Grundrechte.....	19
Eine "Demokratie zweiter Klasse".....	21
Die TBKP wird verfolgt, weil sie für Demokratie eintritt....	25
.....	

TÜRKİYE SOSYAL TÜSTAV TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Ein "Jahrhundertsprozeß"

In Ankara beginnt ein politischer Prozeß. Der zuständige Staatsanwalt brüstet sich schon damit, daß es "ein Jahrhundertsprozeß" sein wird. Tatsächlich stehen wir vor einem Gerichtsverfahren, der seinesgleichen sucht. Wie weit müssen wir in den Chroniken der Justizgeschichte zurück gehen, um etwas Vergleichbares zu finden?

Angeklagt sind neben Kutlu und Sargin, für die nach Ansicht der Rechtsanwälte mehrere hundert Jahre Gefängnisstrafen gefordert werden, zwei Anwälte, die sie verteidigen wollten und zwölf weitere türkische Bürger. Es geht jedoch um weit mehr als das Schicksal von 16 Personen. Dieser Prozeß ist eine Herausforderung an alle, für die die Menschenrechte nicht bloß ein leeres Wort sind.

Die Idee der Menschenrechte ist aufs Engste mit der Durchsetzung der demokratischen Staatsformen verknüpft. Magna Carta, die Erklärung der Menschen- und Bürgerrechte der französischen Revolution und schließlich die Allgemeine Erklärung der Menschenrechte von 1948 bilden die Meilensteine eines Weges, der von der absolutistischen Alleinherrschaft zur demokratischen Republik und zum Grundsatz der Volkssouveränität führt. Die Türkei hat diesen Grundsatz bereits 1923, mit der Proklamierung der Republik anerkannt. Die Verwirklichung der Demokratie blieb jedoch bis heute eine Aufgabe, für deren Erfüllung große persönliche Opfer gebracht werden müssen.

Ministerpräsident Özal, der drei Jahre nach dem Militärputsch von 12.9.1980 an die Macht gekommen ist, behauptet, daß in der Türkei demokratische Verhältnisse wiederhergestellt worden seien und die Menschenrechte respektiert würden.

Im November 1987 kehrten zwei Politiker, die sich seit dem Militärputsch im europäischen Exil befanden, Dr. Nihat Sargin (Generalsekretär der Arbeiterpartei der Türkei) und Haydar Kutlu (Generalsekretär der Kommunistischen Partei der Türkei) in die Türkei zurück, um für sich und ihre politischen Ansichten die Rechte und Freiheiten einzufordern, wie sie in jeder bürgerlichen Demokratie üblich sind.

Die beiden Politiker wurden auf dem Flughafen von Ankara festgenommen und 19 Tage lang verhört und gefoltert. Danach wurden sie verhaftet. Diese Vorgehensweise stellt selbst nach der geltenden, von den Militärs eingeführten Verfassung eine Verfassungswidrigkeit dar. Denn der Artikel 19 der jetzigen Verfassung legt fest, daß festgenommene Personen nach maximal 15 Tagen einem Richter vorgeführt werden müssen.

Die Festnahme von Kutlu und Sargin hat sowohl in der Türkei wie auch im Ausland eine Diskussion über alle Parteigrenzen hinweg eröffnet. Bereits am 19. November verlangte das Europaparlament in einer Resolution ihre sofortige Freilassung sowie die Gewährleistung ihres Rechts auf freie politische Betätigung. In der Türkei verwiesen die beiden sozialdemokratischen Parteien SHP und DSP auf ihre Programme, in denen sie freie politische Betätigung für alle politischen

Richtungen, die Gewalt ablehnen, verlangen. In Europa setzten sich zahlreiche Persönlichkeiten für ihre Freilassung ein.

Der Justizminister in der neuen Özal-Regierung, Öltan Sun-gurlu, erklärte gegenüber der Presse: "Gegenwärtig gibt es keine Vorbereitungen für eine Generalamnestie, zur Aufhebung der Todesstrafe oder zur Streichung der Paragraphen 141, 142 und 163 aus dem Strafgesetzbuch. Es kann sein, daß wir dies in Zukunft in Angriff nehmen oder auch nicht."

Die Erklärung des Ministers zeigt: Wenn die demokratische Öffentlichkeit in der Türkei sich konsequent für dieses Ziel einsetzt, wenn die demokratische Öffentlichkeit in Europa sich in diesem Sinne engagiert, ist es durchaus möglich, daß mit den Vorbereitungen, von denen der Minister sprach, heute schon begonnen werden. Es kann erreicht werden, daß die Verfolgung der Menschen wegen ihrer Gesinnung ein Ende findet. Alles hängt von den Anstrengungen derjenigen ab, die sich für die Menschenrechte einsetzen.

Sind Foltervorwürfe unbegründet?

Die Verantwortlichen in der Türkei bestreiten immer wieder, daß gefoltert wird. Nachgewiesene Fälle von Folter werden als "Übergriffe von einzelnen Beamten" eingestuft, die dann strafrechtlich verfolgt würden. Bei näherer Betrachtung der tatsächlichen Lage können jedoch diese Behauptungen nicht aufrechterhalten werden.

Seit dem Staatsstreich sind über sieben Jahre, seit der Bildung der ersten Özal-Regierung über 4 Jahre vergangen. Trotzdem gehört in der Türkei immer noch die systematische Folter zu einem integralen Bestandteil der polizeilichen Vernehmungen. Dieser Umstand wird auch von solchen angesehenen internationalen Organisationen wie Amnesty International und Helsinki Beobachtergruppe bekräftigt. Selbst die Reagan-Administration, die zu den engagiertesten Unterstützern der gegenwärtigen Regierung in Ankara zählt, stellt in ihrem im Februar 1988 veröffentlichten Bericht über die Menschenrechte fest, daß es in der Türkei "systematische Folter" gibt. Ebenso wird festgestellt, daß die meisten Folterungen noch vor dem Erlass eines Haftbefehls, gleich nach der Festnahme erfolgen.

Eine sinnvolle Diskussion über Berechtigung oder Nichtberechtigung von Foltervorwürfen setzt voraus, daß man sich einig geworden ist, was unter Folter zu verstehen ist. Die Folterkonvention, die am 10.12.1984 von der Vollversammlung der Vereinten Nationen verabschiedet wurde, definiert im Artikel 1, Absatz 1 den Begriff der Folter wie folgt:

"Unter Folter im Sinne dieser Konvention ist jede Handlung zu verstehen, durch die einer Person von einem Träger staatlicher Gewalt oder einer anderen in amtlicher Eigenschaft handelnden Person, auf deren Veranlassung, mit deren Zustimmung oder mit deren stillschweigender Duldung vorsätzlich starke körperliche oder geistig-seelische Schmerzen oder Leiden zu-

gefügt werden, um von ihr oder einem Dritten eine Aussage oder ein Geständnis zu erzwingen, sie für eine tatsächlich oder mutmaßlich von ihr oder einem Dritten begangene Tat zu bestrafen, sie oder einen Dritten einzuschüchtern oder zu nötigen oder eine andere auf Diskriminierung gleich welcher Art beruhende Absicht zu verfolgen. Nicht darunter fallen Schmerzen oder Leiden, die sich lediglich aus gesetzlich zulässigen Zwangsmaßnahmen ergeben, diesen anhaften oder als deren Nebenwirkung auftreten" (1)

Die Türkei hat diese Konvention Anfang 1988 unterschrieben jedoch nicht ratifiziert.

Es ist aufschlußreich, diese Definition mit einem kürzlich bekanntgewordenen Urteil des 1. Strafgerichts von Ankara zu vergleichen. Hier waren zwei Beamten der politischen Polizei, Ali Kaymakçı und Mustafa Özcihan angeklagt, den Verleger Ayhan Sarihan während der Verhöre gefoltert zu haben. Der Richter Ali Karahan sprach beide Angeklagten trotz Zeugenaussagen frei, indem er folgendes feststellte: "gewöhnliche Prügel sind nicht als Folterung einzustufen. Damit von Folterung gesprochen werden kann, muß eine Arbeitsunfähigkeit von mindestens 10-15 Tagen nachgewiesen werden." (2)

Kürzlich hat Staatspräsident Evren eine eigene Definition von Folter gegeben. Er sagte Dorfbewohnern, die sich über ihre Situation beklagten: "Wißt Ihr was Folter ist? Folter ist, wenn man Dich festbindet und dann Strom gibt."

Manchmal gelingt es den Verantwortlichen trotz allen Bemühungen nicht, einen Folterfall zu vertuschen (insbesondere wenn der Opfer unter Folter gestorben ist). Aber auch in einer solchen Situation können die Folterknechte sicher sein, daß alles unternommen wird, um sie einer Bestrafung zu entziehen. Der Fall von Mustafa Haskiris, einem berüchtigtem Beamten der politischen Polizei, möge dies veranschaulichen.

Zahlreiche politische Gefangene hatten Mustafa Haskiris als Folterer identifizieren können. Er wurde jedoch nicht bestraft. Schließlich konnte nachgewiesen werden, daß Mustafa Haskiris den Gefangenen Zeynel Abidin Ceylan unter Folter getötet hatte. M. Haskiris wurde zu 14 Jahren Gefängnis verurteilt. (Das ist eine der höchsten Strafen, mit der bis jetzt ein Folterer bestraft wurde). Man könnte meinen, daß die Gerechtigkeit wiederhergestellt worden sei. Doch weit gefehlt!

Denn das Gericht hatte eine Woche vor der Urteilsverkündung noch beschlossen, daß der Angeklagte auf freien Fuß gesetzt wird. Er wurde aus der Haft entlassen und kehrte auf seinen Posten als Polizeibeamter zurück. Zugleich beantragte er einen Reisepaß, den er sofort erhielt. So konnte der berüchtigte Folterer wenige Tage vor der Urteilsverkündung ganz offiziell die Türkei verlassen.

(1) Menschenrechte. Ihr internationaler Schutz. München 1985, S.412 (Übersetzung von uns)

(2) "Cumhuriyet", 30.12.1987

Sowohl Kutlu als auch Sargin haben wiederholt bekräftigt, daß sie schweren Folterungen ausgesetzt worden waren. Die angewandten Methoden waren Aufhängen an den Armen, Folter mit elektrischem Strom, Folter an den Genitalien. Es wurden auch Injektionen mit unbekannten Präparaten verwendet. Amnesty International machte in diesem Zusammenhang einen "dringenden Appell", zahlreiche Intellektuelle in der Türkei haben eine Untersuchung dieser Vorwürfe gefordert. Dennoch wurde eine Untersuchung, die von der Staatsanwaltschaft eingeleitet worden war, inzwischen wieder eingestellt.

Ebenso wie in allen anderen Fällen, bestreitet die Regierung auch diese Vorwürfe. Es bleiben jedoch offene Fragen, die bis heute nicht befriedigend beantwortet werden konnten.

- 1.) Warum wurden beide Politiker 19 Tage lang unter Bruch der Verfassung von der Außenwelt völlig isoliert?
- 2.) Warum durften selbst Abgeordnete des Europaparlaments Sargin und Kutlu nicht sprechen sondern lediglich durch eine Scheibe betrachten?
- 3.) Warum hat die Özal-Regierung sich geweigert, die Europäische Konvention zur Verhinderung von Folter zu unterschreiben, solange Kutlu und Sargin noch verhört wurden?
- 4.) Wieso werden Gefangene wochenlang von der Polizei verhört, wobei auch kein Anwalt zugelassen ist? Errinnert diese Praxis nicht an die Verhörmethode faschistischer Regimes?
- 5.) Wieso dürfen Geständnisse gerichtlich verwertet werden, auch wenn sie unter Folter erpreßt wurden und von den betreffenden widerrufen werden?

Die Tatsache, daß die türkische Regierung diesen Fragen keine befriedigende Antwort zu geben imstande ist, spricht für sich. Die Foltervorwürfe von Kutlu und Sargin können nicht glaubhaft entkräftet werden.

Inzwischen liegt auch das Ergebnis einer ärztlichen Untersuchung vor, die die Foltervorwürfe erhärtet: Am 25 Februar wurde Dr. Nihat Sargin wegen anhaltenden Schmerzen an der rechten Schulter in der Poliklinik des Krankenhauses "Numune" in Ankara untersucht. Dabei stellten die Ärzte eine Verletzung am Schultergelenk fest, die sie auf eine übermäßige Belastung zurückführten. Der Befund dieser ersten fachärztlichen Untersuchung muß als ein Indiz für die Folterung (Aufhängen an den Armen) gewertet werden, obwohl die Untersuchung mit einer Verspätung von drei Monaten durchgeführt wurde.

Die Anklage basiert auf primitivem Antikommunismus

Gehen wir kurz auf die Anklageschrift ein, die am 14. März 1988 von der Staatsanwaltschaft vorgelegt worden ist. Wer in der Anklageschrift eine Analyse des Programmentwurfs der Vereinigten Kommunistischen Partei der Türkei (TBKP) und einen darauf basierenden Nachweis ihrer Gesetzwidrigkeit

sucht, sieht sich enttäuscht. Der Staatsanwalt will offenbar eine inhaltliche Auseinandersetzung mit den Aussagen der TBKP vermeiden.

Wie der folgende Zitat aus der Anklage belegt, muß der Staatsanwalt eingestehen, daß der Programmentwurf der Vereinigten Kommunistischen Partei der Türkei (TBKP) historisch gesehen die programmatischen Ideen der Kommunistischen Partei und der Arbeiterpartei weiterentwickelt hat:

"Die Gedanken, die den Programmen der illegalen Kommunistischen Partei und der Arbeiterpartei gemeinsam sind, sehen wir in dem Programm der Vereinigten Kommunistischen Partei der Türkei, die die Angeklagten Nabi Yagcı (Haydar Kutlu) und A.Nihat Sargin im Ausland zu gründen planten." (3)

Es bleibt jedoch bei dieser Feststellung. Eine Würdigung des neuen Programmentwurfs der TBKP aus der Perspektive der geltenden Gesetze hat die Staatsanwaltschaft nicht gewagt.

Statt dessen geht er von seinen eigenen Vorstellungen über den Kommunismus aus. Er postuliert von vorn herein, daß erstens alle kommunistischen Parteien identisch sind, daß zweitens alle kommunistischen Parteien die gleiche "marxistisch-leninistische Staatsordnung" errichten wollen und daß drittens diese Staatsordnung unvereinbar mit einer demokratischen Staatsordnung im Allgemeinen und der türkischen Verfassung im Besonderen sei.

Bewußt wird die Auffassung vom Marxismus, wie sie in dem Programmentwurf der Vereinigten Kommunistischen Partei der Türkei (TBKP) dargelegt ist, übersehen:

"Die Partei unterstreicht, daß in der Entwicklung der marxistischen Theorie Beständigkeit und Erneuerung miteinander einhergehen und der Marxismus dem durch die gesellschaftliche Praxis geschaffenen Erfahrungsschatz sowie allem Wertvollen im Kulturerbe der Vergangenheit und im Denken der heutigen Menschheit offensteht." (4)

Um die Verurteilung fordern zu können, setzt der Staatsanwalt seine eigenen Vorurteile über den Kommunismus an Stelle der Anschauungen von lebhaftigen Kommunisten, die auf der Anklagebank sitzen. Mit anderen Worten: Der Programmentwurf der Vereinigten Kommunistischen Partei der Türkei (TBKP) spielt in dem Prozeß keine Rolle. Es genügt, daß Kutlu und Sargin sich als kommunistisch bezeichnen und sich zu den Ideen von Marx, Engels und Lenin bekennen. Man macht sich gar nicht erst die Mühe, die Gesetzwidrigkeit dieser konkreten Partei, die Straftaten dieser konkreten Personen nachzuweisen. Es genügt, sie als Kommunisten zu "überführen". (Was kein Kunststück ist, da Sargin und Kutlu sich von vornherein als führende kommunistische Politiker zu erkennen gegeben hatten.)

Der primitive Antikommunismus, der dabei zum Vorschein kommt, ist bemerkenswert. Wir zitieren einige Sätze, die

(3) "iddianame" (Anklageschrift), S.47

(4) Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin Program Tasarısı (Programmentwurf der TBKP), S.66

nach der Intention der Staatsanwaltschaft den Kommunismus charakterisieren sollen:

"Der Grundsatz des Kommunismus lautet: Tod dem, der nicht mit uns ist. Es gibt keinen mittleren Weg."

"Jeder talentierte, aufgeschlossene und unternehmerische Mensch ist in ihren Augen ein Faschist und muß sterben." (5)

Als eine der Begründungen für das Verbot der kommunistischen Partei wird angeführt: "Es wurde angenommen, daß das türkische Volk diese illegalen Parteiprogramme nicht akzeptieren wird." (6) Man kann nur noch hinzufügen: Kommentar überflüssig!

Die Tatsache, daß die Staatsanwaltschaft nicht bereit ist, auf die programmatischen Ideen und die politischen Aussagen der TBKP einzugehen, verrät die Schwäche ihrer Position. Man ist nicht in der Lage, die behauptete Demokratiefeindlichkeit der TBKP nachzuweisen.

Das ist auch nicht verwunderlich. Wie soll man angesichts folgender Feststellungen im Programmentwurf der Vereinigten Kommunistischen Partei der Türkei (TBKP) einen solchen Nachweis führen?

"Die Bildung eines demokratischen Regimes in unserem Land, die Dauerhaftigkeit der demokratischen Entwicklung und die ständige Sicherheit gegenüber Militärputschen stellen die Hauptfragen in der gegenwärtigen Situation dar. Das bedeutet ein demokratisches Regime, die Stützung des Parlaments als höchstes Organ auf den freien Willen des Volkes, die vollständige Gewährleistung der Grundrechte und -freiheiten, die Verwirklichung des freien politischen Lebens und der demokratischen Beteiligung. Ein solches Regime kann nur unter den Bedingungen der Bewahrung des Friedens und der Stärkung der nationalen Souveränität gebildet werden." (7)

An anderer Stelle heißt es:

"Das Programm für Frieden und demokratische Erneuerung ist ein Programm, welches schon heute im Rahmen des Kapitalismus mögliche erste ökonomische, innen- und außenpolitische Lösungen für die tiefgreifenden sozialen Probleme der Werktätigen bietet" (8)

"Das Programm für Frieden und demokratische Erneuerung ist ein Programm, das das durch den freien Willen des Volkes in demokratischer Weise gebildete Parlament, als das höchste Organ im politischen System ansieht und ein demokratisches Regime errichten will, welches sich auf die aktive Beteiligung der demokratischen Massenorganisationen des Volkes stützt. Dieses Programm bringt die kurdische nationale Frage zu einer

(5) "İddianame" (Anklageschrift), S.16

(6) "İddianame" (Anklageschrift), S.46

(7) TBKP Program Tasarısı (Programmentwurf der TBKP) S.36

(8) a.a.O., S.34

demokratischen, gerechten und friedlichen Lösung. Die Erringung der Demokratie stellt die innenpolitische Vorbedingung für die Lösung der sozialen Probleme der werktätigen und die ökonomische Entwicklung dar." (9)

Wie soll, angesichts dieser Feststellungen im Programmentwurf, der Vorwurf, eine Diktatur gründen zu wollen, aufrecht erhalten werden?

Es gibt noch ein bemerkenswertes "Verbrechen", das in der Anklageschrift an zahlreichen Stellen sowohl Sargin wie auch Kutlu vorgeworfen wird: "Die Schwächung der nationalen Gefühle". (10) Sargin und Kutlu sollen bestraft werden, weil sie auf die Existenz der kurdischen Volkes in der Türkei hingewiesen und die Respektierung seiner Rechte gefordert haben.

Diese Anschuldigung entlarvt die antidemokratische Rechtsauffassung seiner Urheber. Der Protest gegen die Unterdrückung der elementaren Rechte der kurdischen Bürger unseres Landes, der die humanistische Pflicht eines jeden Demokraten ist, wird zu einer strafbaren Tat deklariert. Die von der Vereinigten Kommunistischen Partei der Türkei (TBKP) angestrebte demokratische und friedliche Lösung der kurdischen Frage darf nicht einmal diskutiert werden. Wie die Geschichte beweist, führt das Leugnen der kurdischen Frage nach außenhin und der Versuch der Lösung dieser Frage mit militärischen Mitteln zur Verschärfung der bestehenden Probleme.

Die Anklageschrift liefert einen erneuten Beweis für die Tatsache, daß Sargin und Kutlu für die friedliche Verwirklichung ihrer politischen Ziele eintreten. An keiner Stelle wird gegen sie der Vorwurf der Gewalttätigkeit oder der Propagierung der Gewalt erhoben. Im Gegenteil: Selbst der Staatsanwalt des Staatssicherheitsgerichts muß in der Anklageschrift ausdrücklich zugeben, daß bewaffnete Aktionen nicht zu den Tätigkeitsformen der Kommunistischen Partei der Türkei gehören. Es heißt wörtlich: "In Abhängigkeit von Zeit und den Umständen hat die Kommunistische Partei verschiedene Taktiken zur Verwirklichung ihrer Strategie angewandt. Im Allgemeinen umfassen diese Taktiken Propagandaaktionen, die bewaffnete Aktionen nicht einschließen, Massenkampagnen sowie Tätigkeiten zur Bildung einer Front oder einer Aktions-einheit." (11)

Kann ein einwandfreies Gerichtsverfahren erwartet werden?

Der Prozeß gegen Kutlu und Sargin wird vor dem Staatssicherheitsgericht von Ankara verhandelt. Die Staatssicherheitsgerichte sind Sondergerichte. Man hatte diese bereits in den siebziger Jahren gegründet, sie wurden jedoch von dem Verfassungsgericht als "verfassungswidrig" eingestuft und ersatzlos abgeschafft.

(9) a.a.O., S.35

(10) z.B. "iddianame" (Anklageschrift), S.98 und 160

(11) "iddianame" (Anklageschrift) S.62

Nach dem Staatsstreich von 1980 haben die Generäle diese Gerichte, gestützt auf die Verfassung von 1982, die sie selbst vorbereitet haben, erneut geschaffen. Wie auch die frühere, negative Beurteilung des Verfassungsgerichts zeigt, sind bezüglich der Unabhängigkeit der Staatssicherheitsgerichte zumindestens einige Zweifel erlaubt.

Insbesondere sind zwei Punkte zu unterstreichen. Erstens: Da diese Gerichte von den Militärs geschaffen wurden, konnten die damaligen Machthaber auch über die Besetzung der Richterstellen nach eigenem Gutdünken entscheiden. Bei einem ordentlichen Gericht wäre das nicht möglich gewesen. Zweitens: Die Kammer der Staatsicherheitsgerichte bestehen in der Regel aus drei Richtern. Einer von ihnen ist laut Gesetz ein Offizier (mit juristischer Ausbildung). Er ist zwar in seinen richterlichen Entscheidungen nicht an die Weisungen seiner Vorgesetzten gebunden, aber es bestehen dennoch zahlreiche Wege und Mittel, um diese militärischen Richter zu beeinflussen. Schon allein die Tatsache, daß die berufliche Laufbahn als Offizier völlig von dem Wohlwollen der militärischen Führung abhängt, ist äußerst bedenklich.

Beispiele von widerrechtlichen Interventionen der militärischen Vorgesetzten sind im Falle von Militärgerichten mehrfach belegt. Es gibt auch Aussagen von Offizieren, die sich einem solchen Druck von oben nicht beugen wollten und deshalb den Dienst quittieren mußten. Deswegen kann eine Einflußnahme auf das Gericht nicht ausgeschlossen werden.

Ein weiterer, höchst bedenklicher Punkt betrifft das Recht auf Verteidigung. Hier sind bereits jetzt, noch bevor der Prozeß begonnen hat, alarmierende Entwicklungen zu beobachten.

So wurde zusammen mit Sargin und Kutlu auch gegen zwei der Rechtsanwälte, Atilla Coskun und Rasim Öz, Anklage erhoben. Sie waren schon einmal, im letzten Dezember festgenommen und nach internationalen Protesten wieder freigelassen worden. Atilla Coskun wird vorgeworfen, Mitglied der kommunistischen Partei zu sein. Rasim Öz wird damit beschuldigt, "eine Straftat verherrlicht" zu haben, als er den beiden Generalsekretären zurief: "Alle Achtung für Ihren Einsatz für Demokratie!" Diese Rechtsanwälte dürfen nicht mehr als Verteidiger von Kutlu und Sargin auftreten, da gegen sie in der gleichen Sache Anklage erhoben worden ist.

Somit hat die Staatsanwaltschaft die Möglichkeit, Verteidiger nach Belieben von der Verteidigung auszuschließen. Rechtsanwälte müssen ständig damit rechnen, daß sie plötzlich selbst auf der Anklagebank landen. Es liegt auf der Hand, daß dies eine ständige Bedrohung der Verteidigung darstellt. Die Anklageerhebung gegen Atilla Coskun und Rasim Öz beweist, daß diese Bedrohung sehr konkret ist.

"Es geht alles nach Gesetz!"

Das Europaparlament hat, ebenso wie Amnesty International, bereits am 19.11.1987, also wenige Tage nach ihrer Festnahme, die sofortige Freilassung von Kutlu und Sargin gefordert. Die Verantwortlichen in Ankara reagieren, wenn sie mit dieser Forderung konfrontiert werden, mit einer stereotypen Antwort: Es ginge alles nach türkischen Gesetzen. Die türkischen Gesetze schrieben eben vor, daß Kommunisten ins Zuchthaus geworfen werden. Was ist von diesem Argument zu halten?

Es trifft zweifellos zu, daß die türkischen Gesetze Kommunisten (und alle, die von Staatsanwälten zu solchen erklärt werden) auf die gleiche Stufe mit Schwerverbrechern stellen. Doch: Können solche Gesetze überhaupt als Grundlage der Rechtsfindung akzeptiert werden? Eine solche Rechtsauffassung wird von der internationalen Gemeinschaft seit der Erfahrung des Faschismus abgelehnt. Hat nicht gerade die Tatsache, daß alle Verbrechen der Nazis "gesetzlich" in dem Sinne waren, daß sie nicht gegen damals geltende Gesetze verstießen, zur Proklamierung der Allgemeinen Menschenrechte durch die Vereinten Nationen am 10.12.1948 geführt - die auch von der Türkei verbal akzeptiert wird?

Auch die Türkei hat sowohl durch ihre Unterschrift unter die europäische Menschenrechtskonvention als auch durch die wiederholten Erklärungen der Özal-Regierung akzeptiert, daß die türkischen Gesetze nicht die letzte Instanz sein können, die die Rechtmäßigkeit dieser oder jener staatlichen Maßnahme entscheiden. Vielmehr muß gefragt werden, ob die Gesetze die Einhaltung der Menschenrechte gewährleisten oder nicht. Nur im ersten Fall ist es zulässig, sich auf die "geltenden Gesetze" zu berufen.

Der Rückgriff auf die Menschenrechte ist umso notwendiger, als nicht wenige westeuropäische Rechtsgelehrte die einschlägigen türkischen Gesetze wie auch die diesbezügliche gerichtliche Praxis als unvereinbar mit den Menschenrechten einstufen.

So hat der Internationale Kongreß "Freunde der Türkei", der 27-29 November 1987 in Paris tagte, auf Vorschlag von Professor Erik Siesby (Dänemark) in einer Resolution folgendes festgestellt:

"Mehrere Paragraphen des türkischen Strafgesetzbuches sind mit den Prinzipien der Gedankenfreiheit, der Gewissens- und Religionsfreiheit, des Rechts auf freie Meinungsäußerung und des Rechts auf friedliche Versammlung und des Rechts auf Bildung von Vereinigungen, wie sie in den Artikeln 9, 10 und 11 der Europäischen Konvention und den Artikeln 18, 19 und 20 der Allgemeinen Erklärung der Menschenrechte dargelegt worden sind. Das betrifft insbesondere die Paragraphen 140, 141, 142, 143, 158, 159 und 163 des türkischen Strafgesetzbuches. Diese Paragraphen sollten geändert oder aufgehoben werden." (12)

(12) International Conference of "Friends of Turkey", Report of the First Commission, S.1 (noch nicht veröffentlicht)

Von dieser Einschätzung sind auch Kutlu und Sargin bei ihrer Rückkehr in die Türkei ausgegangen. Im Gegensatz zu zahlreichen anderen Kommunistenprozessen der letzten Jahre bestreiten Kutlu und Sargin nicht, sich an führender Stelle für die Verbreitung marxistischen Gedankengutes eingesetzt zu haben. Sie haben sich von Anfang an als Generalsekretäre zweier verbotenen Parteien an die Öffentlichkeit gewandt und sind in dieser Eigenschaft in die Türkei zurückgekehrt. Sie bekennen sich zu ihren politischen Überzeugungen und Tätigkeiten, die sie als zutiefst demokratisch empfinden und benennen. Zugleich plädieren sie "unschuldig", indem sie auf die Unvereinbarkeit der Gesetze, auf die sich die Anklage stützt, mit jeglicher allgemein anerkannten Auffassung von Menschenrechten und Demokratie hinweisen.

Die Geschichte des Verbots der kommunistischen Bewegung

Ministerpräsident Özal hatte auf einer Pressekonferenz in Houston (USA) erklärt, daß die Paragraphen 141, 142 und 163 des türkischen Strafgesetzbuches seit der Gründung der Republik "die tragenden Säulen des türkischen Staates" seien. In Wahrheit gab es bis zur Aufnahme der Paragraphen 141 und 142 in das türkische StGB am 23.6.1936, keinerlei Bestimmungen, die kommunistische Propaganda oder kommunistische Organisationen unter Strafe stellten. Man hatte auch schon vorher Maßnahmen ergriffen, die Linke zu verfolgen, doch dies geschah mit Sondergesetzen (wie z.B. das "Gesetz zur Wiederherstellung der Ruhe") oder aber durch offensichtliche Rechtsbeugungen.

Die Paragraphen 141 und 142 wurden von dem faschistischen Strafgesetzbuch (1930) Mussolini Italiens in das türkische StGB übernommen. Es handelt sich um die Paragraphen 270 und 272 der berüchtigten Rocco-Gesetze. Sie basieren auf einer Rechtsauffassung, wonach der Einzelne keine Eigenschaft, keinen Gedanken haben kann, die dem Zugriff des Staates entzogen ist. Diese Bestimmungen liefern dem Staat die Mittel, um jede Opposition zu unterdrücken. Auf diese Weise wird das Recht in ein Instrument der Gewaltherrschaft verwandelt.

Auf einen kurzen Nenner gebracht, verbietet Paragraph 141 Organisationen, die "darauf gerichtet sind, die Herrschaft einer sozialen Klasse über die anderen sozialen Klassen zu errichten, oder eine soziale Klasse aufzuheben, oder irgendeine der im Lande bestehenden wirtschaftlichen oder sozialen Grundordnungen zu stürzen." Paragraph 142 verbietet jegliche Propaganda mit der gleichen Zielsetzung.

Die Paragraphen 141 und 142 wurden in der Türkei nach ihrer Übernahme in 1936 in den Jahren 1938, 1946, 1949, 1951 und 1983 noch mehr verschärft. Diese Änderungen belegen, daß man dadurch selbst die italienischen Faschisten noch übertraf. Mit der Änderung im Jahre 1951 wurde die Voraussetzung eines gewaltsamen Umsturzes gestrichen, so daß auch diejenigen Organisationen, die für eine gewaltlose Änderung eintraten, von dem Verbot betroffen waren. Eine andere, gravierende Änderung betraf das Strafmaß. Während im faschistischen Italien im Rahmen dieser Paragraphen als höchste Strafe 5-12 Jahre Gefängnis vorgesehen war, wurde in der Türkei als Höchststrafe die Todesstrafe eingeführt.

Somit werden in der Türkei, die Europarat und NATO Mitglied ist, Anführer einer sozialen Opposition, die für gewaltfreie Änderungen eintritt, mit der Todesstrafe bedroht.

Im Zuge der Ergänzungen in der Türkei entstand eine Besonderheit des Paragraphen 141, die ihn zu einem juristischen Kuriosum macht. Gemeint ist die Tatsache, daß dieser Paragraph einen Straftatbestand schafft, der auf jeden juristisch einigermaßen informierten Menschen schockieren müßte. Nicht nur die Gründung, auch nicht der Versuch einer Gründung, sondern bereits die Vorstufe des Versuchs der Gründung einer entsprechenden Organisation wird bestraft. Und zwar genauso hart, als ob man die Organisation bereits gegründet hätte.

Das bedeutet in der Praxis, daß man sich voll strafbar macht, auch wenn die Voraussetzungen für den Nachweis eines Versuchs nicht vorhanden sind. Es gehört nicht viel Phantasie sich vorzustellen, wie leicht die Staatsanwälte es unter diesen Umständen haben.

Eine weitere wichtige Besonderheit der Paragraphen 141 und 142 ist ihre Unbestimmtheit. Es werden äußerst dehnbare Begriffe verwendet, die je nach politischer Großwetterlage anders ausgelegt werden können.

Was heißt, "die Herrschaft einer sozialen Klasse über die anderen sozialen Klassen zu errichten"? Ist damit eine diktatorische Herrschaft gemeint? oder ist auch zustandekommen einer demokratischen Herrschaft, basierend auf der Unterstützung der Wählermehrheit, strafbar? Was versteht man unter "wirtschaftlichen und sozialen Grundordnungen"? Sind Änderungen an diesen, auch wenn sie durch demokratische Mehrheiten zustande kommen, strafbar?

Die Unbestimmtheit ist durchaus intendiert. Sie ermöglicht es, durch eine gerichtliche Uminterpretation Tatbestände, die früher nicht strafbar waren, zu Straftatbeständen zu deklarieren.

Diese Methode wurde benutzt, um nach dem Staatsstreich von 1980 Organisationen wie den Friedensverein der Türkei, den Lehrerverein der Türkei (TÖBDER) oder die Arbeiter und Bauernpartei der Türkei (TIKP), die vor dem Putsch ganz legal arbeiteten, nachträglich zu umstürzlerischen Organisationen zu erklären und ihre Führungen und Mitgliedschaft entsprechend zu verfolgen.

Dieser Umstand wird auch von Professor Siesby festgestellt. Er schreibt über die Paragraphen 141 und 142:

"In den fünfziger Jahren wurden diese Bestimmungen extensiv eingesetzt, um linke politische Aktivitäten zu unterdrücken. Während der liberalen Periode, die der Verfassung von 1961 folgte, und am 12. September 1980 endete, wurden solche Aktivitäten nur dann als strafbar betrachtet, wenn sie gewalttätig waren oder aber zu Gewalt aufriefen oder sonst zu illegalen Mitteln griffen.

Nach dem Militärputsch vom September 1980 wurden diese Paragraphen extensiv interpretiert. Als ein Ergebnis

rückwirkender Anwendung dieser neuen Interpretation wurden Mitglieder mehrerer Organisationen, die in der liberalen Periode gegründet waren und deren Betätigung mit dem Putsch endeten, aufgrund der Paragraphen 141 und 142 verurteilt, obwohl die Tätigkeit dieser nicht gewalttätigen Organisationen in der Zeit ihres Bestehens nicht strafbar war." (13)

Eine in Europa beispiellose Verfolgung der Gesinnung

Die Paragraphen 141 und 142 stellen einen krassen Widerspruch zu dem immer wieder von türkischen offiziellen Stellen betonten Umstand dar, daß die Türkei einen "Teil der westlichen Welt darstellt". Denn diese Paragraphen dienen dazu, politische Überzeugungen bzw. die Organisierung zur Verbreitung von Überzeugungen zu unterdrücken.

Im Gegensatz zu Europa werden in der Türkei bereits Gedanken und Meinungen als Verbrechen anerkannt. Es gibt den Tatbestand des strafbaren Gedankens. Der türkische Jurist Dr. Bülent Tanör schreibt: "Darunter muß man die Bestrafung des Vortragens oder der Verbreitung einer Weltanschauung, einer Ideologie, einer Doktrin oder eines Gedankens verstehen." (14)

Gibt es vergleichbare Tatbestände in europäischen Ländern? Bülent Tanör, der die diesbezügliche Gesetzgebung in den USA, Großbritannien, Frankreich, Bundesrepublik Deutschland, Italien, der Schweiz und Belgien untersucht hat, schreibt, daß es in diesen Ländern keine Gesetze gibt, die die Äußerung oder Verbreitung von Gedanken und Meinungen unter Strafe stellen. Was verboten ist, sind "Aufrufe zum Umsturz, oder Agitationen, die den Charakter einer Herausforderung zu einer Straftat darstellen." In dem europäischen Rechtssystem gibt es keine strafbaren Gedanken oder Meinungen, jedoch den Begriff des strafbaren politischen Gedankens. Darunter werden Aufrufe zum Umsturz, zur gewaltsamen Verneinung demokratischer Methoden verstanden. (15)

Da in dem türkischen StGB Aktionen zum gewaltsamen Umsturz der verfassungsmäßigen Ordnung bereits durch die Paragraphen 146, 168, 169 und 171 verboten und die Verherrlichung solcher Taten mit dem Paragraphen 172 untersagt werden, ist es unbestreitbar, daß die Paragraphen 141 und 142 zur Verfolgung von Gesinnungen und zur Unterdrückung der gewaltlosen Opposition dienen.

Professor Dr. Cetin Özek, der in seinem Buch "Die Paragraphen 141 und 142" den gleichen Standpunkt vertritt, schreibt Folgendes: "Wenn das Element der Gewalt fehlt, führen diese Paragraphen dazu, daß linke Bewegungen, die mit demokratischen Mitteln an die Macht kommen und eine Ordnung nach eigenen Vorstellungen errichten wollen, verboten werden.

(13) International Conference of "Friends of Turkey", Rapport presente par Professeur Erik Siesby, S.11

(14) Dr. Bülent TANÖR, Türk Ceza Kanunu 142. Madde, Düüünce Özgürlüü ve Uygulama, Forum Yayınları, Istanbul 1979, S.72

(15) a.a.O.

Deswegen werden von der herrschenden Ordnung abweichende Meinungen unter Strafe gestellt. Desgleichen werden die Organisierung von abweichenden politischen Gedanken in politischen Organisationen sowie Versuche derselben, unter Wahrung aller demokratischer Formen an die Macht zu kommen, ebenfalls bestraft. In den westlichen Demokratien ist die Erringung der Regierungsmacht durch den marxistischen Sozialismus unter Wahrung der demokratischen Methoden zulässig." (16)

Es stellt einen Anachronismus dar, daß die Paragraphen 141 und 142 immer noch in Kraft bleiben und nicht nur gegen die kommunistische Bewegung, sondern auch gegen Wissenschaftler, Künstler und all diejenigen Personen, die der Regierung mißfallen, willkürlich eingesetzt werden. Das geschieht, obwohl man behauptet, den Übergang zur Demokratie vollzogen zu haben.

Die türkischen Verantwortlichen, die diesen Anachronismus nicht übersehen können, versuchen von Zeit zu Zeit ihre totalitären Auffassungen durch die international anerkanntenmaßen legitimen Beschränkungen der Rechte und Freiheiten zu kaschieren. Es gibt auch Versuche, sich auf die Praxis in einigen europäischen Ländern zu berufen.

Man weist beispielsweise darauf hin, daß die erwähnten Paragraphen im italienischen StGB immer noch enthalten sind. Dabei wird verschwiegen, daß nach dem Sturz Mussolinis die totalitäre Staatsauffassung aufgegeben, die Verwendung der Paragraphen 270 und 272 gegen die soziale Opposition beendet und der Grundsatz des Pluralismus fest verankert wurde.

Die Verteidiger der Paragraphen 141 und 142 verweisen auch auf die Bundesrepublik und behaupten, daß das Verbot der kommunistischen Partei für eine vorübergehende Zeit durchaus mit den Menschenrechten vereinbar sei. Das Beispiel, das hier bemüht wird, hinkt in doppelter Hinsicht.

Erstens wurde die KPD nicht aufgrund eines Gesetzes, sondern aufgrund des Urteils des Verfassungsgerichts (indem sie als "verfassungsfeindlich" eingestuft wurde) verboten. Das Verbot richtete sich nicht gegen kommunistische Parteien schlechthin, sondern gegen eine ganz bestimmte kommunistische Partei, eben die KPD. Deswegen war es auch möglich, später die DKP neu zu konstituieren.

Zweitens wurde in dem entsprechenden Urteil des Bundesverfassungsgerichts ausdrücklich festgestellt, daß der Marxismus-Leninismus als Weltanschauung nicht Gegenstand des gerichtlichen Verfahrens ist. In dem selben Urteil heißt es:

"das Bekenntnis zu einer wissenschaftlichen Lehre wird der KPD nicht zum Vorwurf gemacht. Es handelt sich in diesem Verfahren nicht darum, die Theorie des Marxismus-Leninismus als eine 'einheitliche Wissenschaft' für verfassungswidrig zu erklären... Soweit es sich hierbei um wissenschaftliche Erkenntnisse, um Wissenschaft im Sinne des Artikel 5 Absatz 3 des Grundgesetzes handelt, ist diese Wissenschaft als solche selbstverständlich frei, sie kann vorgetragen, gelehrt, weiterentwickelt,

allerdings auch diskutiert und bekämpft werden. Sie ist nicht Gegenstand dieses Verfahrens, ihr wissenschaftlicher Wahrheitsgehalt kann der Beurteilung eines Gerichts nicht unterliegen." (17)

In Spanien, Portugal und Griechenland hat man nach der Beendigung der faschistischen Diktaturen in den Strafgesetzbüchern und der juristischen Praxis die erforderlichen Änderungen vollzogen und die legale Konstituierung der kommunistischen Parteien ermöglicht.

Diese Beispiele zeigen, daß es eine Grundvoraussetzung für die Verwirklichung der pluralistischen Demokratie ist, allen politischen Strömungen und Meinungen das Recht zur freien Organisation und politischen Betätigung einzuräumen.

Die Verfechter der Paragraphen 141 und 142 versuchen mitunter, ihre mit der pluralistischen Demokratie unvereinbaren Positionen auf den Grundsatz, daß die Freiheiten nicht zur Beseitigung der Freiheiten und Menschenrechte mißbraucht werden dürfen, zu stützen. Bekanntlich enthalten die internationalen Dokumente zu Menschenrechten tatsächlich eine solche Einschränkung (siehe z.B. Artikel 30 der "Allgemeinen Erklärung der Menschenrechte"). Doch der Hinweis darauf kann nur diejenigen irreführen, die den genauen Inhalt der betreffenden Dokumente nicht kennen. Es ist völlig unhaltbar, diese Einschränkungen als Einschränkung der Gedanken- und Meinungsfreiheit oder der Organisationsfreiheit zur Verbreitung von Gedanken und Meinungen auffassen zu wollen. In den betreffenden Dokumenten ("Allgemeine Erklärung der Menschenrechte", Artikel 30 und "Europäische Menschenrechtskonvention", Artikel 17) wird von "Tätigkeiten" und "Handlungen" gesprochen.

Die Paragraphen 141, 142 und 163 widersprechen dem Wesen der internationalen Dokumente, die auch von der Türkei unterschrieben und ratifiziert worden sind. So besteht ein Widerspruch zwischen diesen Paragraphen und den 18., 19. und 20. Artikeln der "Allgemeinen Erklärung der Menschenrechte", zwischen den 9., 10. und 11. Artikeln der "Europäischen Menschenrechtskonvention" und Teil I, Grundsatz 7 der Schlußakte von Helsinki.

Was sagen westeuropäische Juristen zu diesem Problem?

Der dänische Professor Erik Siesby schreibt in seinem Bericht über die rechtliche Situation in der Türkei von der großen Anzahl von Intellektuellen, Autoren, Journalisten, Künstlern, Verlegern, Ärzten, Rechtsanwälten, Gewerkschaftlern und Politikern, die aufgrund dieser Paragraphen mehrere Jahre im Gefängnis verbringen mußten, Folgendes:

"Die Aktivitäten, für die diese Personen verurteilt oder angeklagt worden sind, sind keine Akte der Gewalt oder andere gewöhnlichen Verbrechen entsprechend der Rechtsauffassung in westeuropäischen Ländern, sondern

(17) KPD Prozeß, Dokumentarwerk, Hrsg. von Dr. Gerd Pfeiffer und Hans-Georg Strickert, Karlsruhe, 1956, S. 614 f.

das Kundtun von politischen Ansichten oder religiösen Bekenntnissen oder aber die Bildung von Organisationen, die im Sinne solcher Ansichten oder Bekenntnissen arbeiteten. Die Kriminalisierung solcher Aktivitäten verletzt den Artikel 19 der Allgemeinen Erklärung der Menschenrechte und den Artikel 10 der Europäischen Menschenrechtskonvention." (18)

Der sozialdemokratische Abgeordnete des schwedischen Parlaments Hans Gören Franck schreibt in bezug auf die Paragraphen 141, 142 und 163 des türkischen StGB:

"Die oben erwähnten Paragraphen werden gegenwärtig benutzt, um insbesondere die nicht-gewalttätige Opposition zu bestrafen. Zahlreiche Gerichtsurteile und Urteile der oberen Instanzen zeigen, daß die Anwendung dieser Paragraphen das Recht auf freie Meinungsäußerung, auf freie Organisation und auf freie Religionsausübung verletzt und deswegen den Artikeln 9, 10, und 11 der Europäischen Menschenrechtskonvention, die die Türkei unterschrieben hat, verstößt." (19)

Wenn die Türkei ein Land werden soll, das seinen internationalen Verpflichtungen nachkommt und deswegen ein hohes Ansehen genießt, müssen diese Paragraphen, die die meisten Intellektuellen als einen Schandfleck der Türkei betrachten, gestrichen werden. Ein solcher Schritt würde auch im Einklang mit den Artikeln 15 und 90 der Verfassung von 1982 sein. Im letzten Absatz des Artikels 90 der Verfassung heißt es: "Die verfahrensgemäß in Kraft gesetzten völkerrechtlichen Verträge haben Gesetzeskraft."

Kriminalisierung von Demokraten und Kommunisten

Als Dr. Nihat Sargin und Haydar Kutlu in die Türkei zurückkehrten, um die legale Gründung der "Vereinigten Kommunistischen Partei der Türkei" in die Wege zu leiten, richtete der bekannte Rechtswissenschaftler Server Tanilli einen Brief an sie. Tanilli, der selbst in der Terrorwelle vor 1980 von Rechtsradikalen angeschossen und schwerverwundet wurde und seit dem an den Rollstuhl gefesselt ist, schrieb in seinem Brief:

"Ich muß sagen, daß ich Ihre Entscheidung, in die Türkei zurückzukehren als einen sehr richtigen Schritt auffasse. Ihr Entschluß hat eine wahrlich historische Bedeutung... Die Behandlung, der Sie ausgesetzt sein werden, wird uns die Gelegenheit geben, der zivilisierten Welt noch einmal zu zeigen, was für ein anachronistisches Regime in der Türkei herrscht. Allein dies wird ein großer Dienst für die Sache der Demokratie sein." (20)

Professor Tanilli wurde wegen seiner Vorlesung "Geschichte der Zivilisation" an der Hochschule für Presse und Publizis-

(18) "Rapport Presente Par Professeur Erik Siesby", S.12

(19) "Rapport Presente Par Hans Gören FRANCK

(20) "Türkiye Postası", Duisburg, 20.11.1987

tik, Istanbul, vor dem Staatssicherheitsgericht aufgrund der Paragraphen 141/6, 142/1-5 und 6 angeklagt. In der Anklageschrift vom 3.11.75 forderte der Staatsanwalt eine Gefängnisstrafe für den Wissenschaftler, weil er den berühmten Dichter Pablo Neruda als "eine mutige Person, die von ihren Überzeugungen keine Abstriche machte" charakterisiert hatte.

Dieser Prozeß führte zu großen Protesten in der Öffentlichkeit: 774 namhafte Intellektuelle, Wissenschaftler und führende Persönlichkeiten der demokratischen Organisationen erklärten in einer Deklaration, die am 21 März 1976 in der Zeitung "Cumhuriyet" veröffentlicht wurde, "daß sie es als eine Pflicht zur Verteidigung der Demokratie, der Gedankenfreiheit und der wissenschaftlichen Freiheiten erachten, das Werk von Tanilli als ihr eigenes Werk zu unterschreiben." Später wurde der Prozeß vor einem ordentlichen Strafgericht verhandelt und endete schließlich mit einem Freispruch.

Ein anderes Beispiel ist der Fall des Verfassungsrechtlers Mümtaz Soysal, der nach dem Militärputsch am 12. März 1971 wegen seines Lehrbuches "Einführung in das Verfassungsrecht" aufgrund des Paragraphen 142 angeklagt wurde. Professor Soysal verbrachte mehrere Monate in Haft. Nach der Beendigung der Militärherrschaft wurde der Prozeß eingestellt.

Seit Jahren müssen Übersetzer damit rechnen, daß sie wegen Kommunistischer Propaganda vor Gericht gestellt werden. Die Gerichte ahnden die Übersetzung eines einzigen Buches mit Gefängnisstrafen bis zu 7,5 Jahren. So beliefen sich die Gefängnisstrafen, die für den bekannten Übersetzer Muzaffer Erdost allein im Jahre 1974 gefordert wurden, auf mehr als 37 (siebenunddreißig) Jahre. Heute gibt es Redakteure, für die insgesamt 100 bis 200 Jahre Gefängnisstrafen gefordert werden. (*) Der Vorsitzende der Journalistenvereinigung "Cagdas Gazeteciler Dernegi" Ahmet Abakay gab im Dezember 1987 bekannt, daß allein in dem Gefängnis von Canakkale zwölf Journalisten aufgrund der Paragraphen 141 und 142 seit sieben Jahren einsitzen und der "Preis" für drei bis fünf Zeilen mit fünf Jahren Gefängnis beginnt.

Nach dem Staatsstreich im Jahre 1980 wurden gegen die verantwortlichen Redakteure von vier Tageszeitungen und zwanzig Zeitschriften sowie die dort tätigen Journalisten und Schriftstellern (insgesamt mehr als 50 Personen) 404 Prozesse eröffnet. Fünf weitere Personen wurden wegen Veröffentlichung von Büchern verurteilt. Die Gefängnisstrafen, die inzwischen für 32 von diesen Personen rechtskräftig geworden sind, belaufen sich auf insgesamt 2500 (zweitausendfünfhundert!) Jahre. Etwa ein Drittel davon, d.h. 750 Jahre, betreffen Veli Yilmaz, den verantwortlichen Redakteur der Zeitschrift "Halkin Kurtulusu". Weitere 600 Jahre erhielt Osman Tas, 155 Jahre entfielen auf Mustafa Yildirimtürk, beide Redakteure der gleichen Zeitschrift. Es sei noch einmal unterstrichen, daß diese Strafen aufgrund des Paragra-

(*) Da für jede strafbare Äußerung eine getrennte Verurteilung erfolgt, addieren sich diese zu sehr hohen Strafen. Nach der Entscheidung der letzten Instanz werden diese zusammengefaßt und können dann 36 Jahre nicht übersteigen. Somit hat jeder Betroffene maximal 36 Jahre Gefängnis zu befürchten.

phen 142 zugemessen wurden und daß in allen Fällen das einzige "Verbrechen" der Verurteilten die Veröffentlichung von Zeitungsartikeln war.

Nach der Machtübernahme der Militärs am 12 September 1980 wurden die Paragraphen 141 und 142 gegen solche Parteien wie die Arbeiterpartei der Türkei, Kommunistische Partei der Türkei, Sozialistische Arbeiterpartei der Türkei und Arbeiter- und Bauernpartei der Türkei, denen weder aufgrund ihrer Programme und Statuten, noch ihrer praktischen Tätigkeit der Vorwurf der Gewaltanwendung gemacht werden kann, massiv eingesetzt. Die Leiter und Mitglieder all dieser Parteien, denen kein einziger Fall von Terrorismus vorgeworfen werden konnte, wurden wegen Verbreitung einer Abweichenden Ideologie und Organisierung zu diesem Zweck angeklagt und zu Gefängnisstrafen bis zu 18 Jahren verurteilt.

Doch beschränkt sich die Anwendung der besagten Paragraphen nicht nur auf die politischen Parteien. Sie werden ebenso gegen all diejenigen eingesetzt, die Ansichten vertreten, die von der Staatsführung "nicht vorgehesehen" sind. Die Prozesse gegen den Friedensverein der Türkei und gegen den fortschrittlichen Gewerkschaftsbund DISK sind bekannte Beispiele hierfür.

So wurden Botschafter a.D. Mahmut Dikerdem (Vorsitzender des Friedensvereins) und Frau Reha Isvan (Mitglied des Vorstandes) aufgrund des Paragraphen 141 des türkischen StGB zu je fünf Jahren Gefängnis verurteilt. (Dieses Urteil ist noch nicht rechtskräftig, trotzdem mussten beide, gemeinsam mit zahlreichen anderen führenden Persönlichkeiten der Friedensbewegung, mehr als 3,5 Jahre im Gefängnis verbringen). Die Argumentation des Staatsanwalts vor dem Militärgericht lautete: Die Angeklagten treten für den Frieden ein. Sie sind für die Abrüstung. Die Kommunisten treten auch für den Frieden ein und fordern Abrüstung. Also dienen die Angeklagten dem Kommunismus.

Nach der Logik der Paragraphen 141 und 142 müßte der Abrüstungspolitische Experte der SPD, von Bülow, der kürzlich die Entfernung aller Atomwaffen aus Europa forderte, zu zwölf Jahren Gefängnis verurteilt werden. Für den Generalsekretär des Internationalen Bundes der Freien Gewerkschaften, Vardelven, der an der Spitze einer Delegation in die USA fuhr, um vom Senat die Ratifizierung des INF-Abkommens zu fordern, müßte genauso wie im Fall der DISK-Führung, die Todesstrafe gefordert werden (da er sich "auch im Ausland" für die Abrüstung einsetzt).

Auf den ersten Blick mögen die angeführten Urteile der türkischen Gerichte wie ein Amoklauf erscheinen. Die Wurzeln dieser Maßlosigkeit müssen in den Paragraphen 141 und 142 gesucht werden. Sobald politische Überzeugungen zu Verbrechen gestempelt werden, ist das Tor zur Gesinnungsjustiz geöffnet. Danach ist es nur noch der Willkür der jeweiligen Machthaber überlassen, welche Gesinnungen verfolgt werden sollen. Durch entsprechende Auslegung kann je nach Bedarf jeglicher oppositioneller Standpunkt zum Verbrechen gestempelt werden.

Das sind die Folgen der Verbote gegen die kommunistische Bewegung. In dieser Situation wird die Ausübung eines grundle-

genden Menschenrechts, die Äußerung der eigenen Meinung, zu einer Mutprobe. Eine Staatsordnung, in der das bloße Bekenntnis zur eigenen Meinung eine Mutprobe darstellt, verdient kaum die Bezeichnung "Demokratie".

Das politische Leben in der Zwangsjacke

Die Verantwortlichen in der Türkei reden des öfteren über "bedeutende Veränderungen" seit dem 12. September 1980, in dem sie auf bestimmte Entwicklungen hinweisen. Die äußere Erscheinung, die tatsächlich einem pluralistischen Parlamentarismus ähnelt, sollte jedoch niemanden täuschen.

Es ist üblich, politische Parteien als einen unverzichtbaren Bestandteil der parlamentarischen Demokratie zu betrachten. Dieser Grundsatz wird auch von der geltenden türkischen Verfassung anerkannt. Trotzdem beinhaltet die Verfassung eine bemerkenswert lange Reihe von Verboten, die die Parteien betreffen. So schließt z.B. der letzte Absatz des Artikels 68 der Verfassung einen beachtlichen Teil der Bürger von der Teilnahme am politischen Leben aus:

"Richter und Staatsanwälte, Angehörige der Organe der hohen Gerichtsbarkeit, Inhaber von Lehraufgaben an den Hochschulanstalten, die Mitglieder des Hochschulrates, Angehörige der Körperschaften und Einrichtungen des öffentlichen Rechts im Beamtenstatus und die übrigen Angehörigen des öffentlichen Dienstes, welche ihrer ausgeübten Funktion nach keine Arbeitnehmer sind, Schüler und Studenten sowie die Angehörigen der Streitkräfte dürfen politischen Parteien nicht beitreten." (21)

Zu den Verboten in der Verfassung, die die politischen Parteien betreffen, kommen noch die Bestimmungen des Parteiengesetzes, die eine wahre Zwangsjacke darstellen. Die Paragraphen 5 und 78 basieren z.B. auf den Paragraphen 141 und 142 des türkischen StGB. Der 91. Paragraph verbietet es den Parteien, Frauen- und Jugendorganisationen, oder Stiftungen oder Vereine zu gründen. Paragraph 92 verbietet Verbindungen zwischen Parteien und verschiedenen gesellschaftlichen Organisationen. Besonders bemerkenswert ist der 97. Paragraph, der es den Parteien verbietet, den Militärputsch vom 12. September 1980 sowie die Entscheidungen und die Praxis des "Nationalen Sicherheitsrates" (22) zu kritisieren. Ebenso verbietet das Gesetz, in den Dörfern Parteiorganisationen zu gründen. Dabei lebt mehr als die Hälfte der Bevölkerung in den Dörfern.

Diese Zwangsjacke, die für alle Parteien gilt, ist gegenüber Kommunisten besonders unnachtsichtig: Denn Paragraph 96 verbietet es, Parteien zu gründen, die sich als kommunistisch bezeichnen.

(21) R.Geffken, Die "Demokratie" der Militärs, Köln 1983, ohne Seitenangabe

(22) Der "Nationale Sicherheitsrat" wurde nach dem Putsch als höchstes Staatsorgan gebildet. Ihm gehörten die fünf Generäle an, die den Staatsstreich verwirklichten.

Die Verfassung und die Grundrechte

Am 16. November 1987, an dem die Generalsekretäre der Arbeiterpartei und der Kommunistischen Partei der Türkei, Dr. Nihat Sargin und Haydar Kutlu in die Türkei zurückkehrten, sagte der Staatspräsident Evren in Mugla: "Die Türkei ist zur Gründung der kommunistischen Partei nicht geeignet. Es ist nicht möglich, eine kommunistische Partei, eine faschistische Partei oder eine auf Religion basierende Partei zu gründen. Denn es gibt die Paragraphen 141, 142 und 163 des türkischen Strafgesetzbuches. Damit diese Paragraphen aufgehoben werden, müßte die Verfassung geändert werden. Es gibt den Artikel 14 der Verfassung. Solange dieser Artikel in Kraft bleibt, ist nichts zu machen. Nehmen Sie dies zu Kenntnis."

Die zur Zeit gültige Verfassung der Türkei wurde entsprechend den Befehlen der fünf Generäle ausgearbeitet, die am 12. September 1980 den Staatsstreich durchführten. Sie wurde am 7. November 1982 durch eine "Volksabstimmung angenommen", in der das Eintreten für ein "Nein" durch Strafandrohung verboten war. Artikel 14 dieser Verfassung, auf den General Evren hinweist, lautet:

"Von den Grundrechten und -freiheiten dieser Verfassung darf keine dazu mißbraucht werden, um die unteilbare Einheit von Staatsgebiet und Staatsvolk zu zerstören, die Existenz des türkischen Staates und der Republik in Gefahr zu stürzen, die Grundrechte und -freiheiten zu beseitigen, die Beherrschung des Staates durch eine Person oder einen Stand oder die Herrschaft einer sozialen Klasse über andere soziale Klassen herbeizuführen oder Unterschiede in Sprache, Rasse, Religion oder Bekenntnis zu schaffen oder auf sonstigem Wege eine auf diesen Begriffen und Ansichten beruhende Staatsordnung zu gründen." (23)

Diese allgemeine Beschränkung der Grundrechte läuft auf ihre faktische Aufhebung hinaus. Zunächst ist festzustellen, daß die legitime Einschränkung, die in den internationalen Dokumenten über die Menschenrechte enthalten ist (die Grundrechte dürfen nicht für Tätigkeiten zur Abschaffung dieser Rechte mißbraucht werden), in der türkischen Verfassung durch mehrere Zusätze ergänzt wird. Es werden dabei äußerst dehnbare und unklare Begriffe verwendet, in die beliebige Tatbestände hineininterpretiert werden können. Was heißt z.B. "die Einheit von Staatsgebiet und Staatsvolk zu zerstören"? Was heißt "Unterschiede in Sprache, Rasse, Religion oder Bekenntnis zu schaffen" oder "die Herrschaft einer sozialen Klasse über andere soziale Klassen herbeizuführen"? Es ist zu beachten, daß mit dieser Formulierung die Paragraphen 141 und 142 des Strafgesetzbuches Eingang in die Verfassung gefunden haben. Die Rechtsauffassung, die Meinungen und Gedanken zu Verbrechen stempelt, wurde zum Bestandteil der Verfassung.

Dieser Artikel wird ergänzt mit dem Artikel 87, durch den dem Parlament verboten wird, für diejenigen, die aufgrund der Paragraphen 141 und 142 verurteilt wurden, eine Amnestie zu erlassen.

Ist es die Aufgabe der Verfassung, die Verbreitung von Gedanken und Meinungen zu beschränken? In den Verfassungen der Länder Europas findet man keine vergleichbaren Bestimmungen. Wenn die Verfassung bestimmte Gedanken und Meinungen von vornerein verbietet, kann man nicht mehr von Demokratie sprechen. Die Verhältnisse in der Türkei rufen unwillkürlich Mussolini in Erinnerung, der in einer Rede am 24. März 1924 erklärte: "Jeder muß im Rahmen des Staates, als ein Subjekt der staatlichen Autorität und Herrschaft entsprechend dem Willen des Staates denken und sich verhalten".

Was ist der Sinn einer verfassungsmäßigen Garantie für die Gedanken- und Meinungsfreiheit und für das Recht zur Bildung von Vereinigungen, Gewerkschaften und Parteien zu ihrer Propagierung, wenn darunter lediglich diejenigen Meinungen fallen, die von den Behörden genehmigt werden? Die Gedankenfreiheit hat gerade darin ihren Sinn, daß auch Gedanken und Meinungen zugelassen sind, die in der Verfassung nicht zum Ausdruck kommen. Wenn lediglich diejenigen Gedanken und Meinungen vertreten werden dürfen, die von der Verfassung vorgesehen sind, braucht man keine Bestimmungen über die Gedanken- und Meinungsfreiheit.

In der Türkei werden Meinungen, die den offiziellen Stellen mißfallen, oder ihren Interessen zuwiderlaufen, mit der Begründung, es widerspräche dem Grundsatz der "Unteilbarkeit der Einheit von Staatsgebiet und Staatsvolk" verfolgt und zumeist aufgrund der Paragraphen von 141 und 142 bestraft.

Wie sehen die diesbezüglichen Regelungen in den westlichen Ländern aus? Nehmen wir Italien als Beispiel. Der 1. Artikel der italienischen Verfassung lautet: "Italien ist eine demokratische Republik, die auf dem Grundsatz der Arbeit beruht." Wenn es nun in Italien verboten wäre, Gedanken zu vertreten, die den Grundsätzen der Verfassung widersprechen, müßte der wirtschaftliche Liberalismus als "anti-sozial" verboten werden. Genauso müßten in der Bundesrepublik Deutschland alle diejenigen verfolgt werden, die für eine zentralistische Staatsform (an Stelle der von dem Grundgesetz vorgesehenen Bundesform) eintreten. In dem zentralistischen organisierten Frankreich müßten umgekehrt diejenigen ins Gefängnis geworfen werden, die einen Bundesstaat propagieren.

Die sehr weitgehenden Einschränkungen im Artikel 14 der geltenden türkischen Verfassung verstoßen gegen die Artikel 14 und 17 der "Europäischen Menschenrechtskonvention".

Somit ist für die Verfassung von 1982 Folgendes charakteristisch: Dieses Dokument dient nicht so sehr dazu, die Grundrechte und -freiheiten zu regeln, als vielmehr sie bis zur Unkenntlichkeit einzuschränken.

Zusammenfassend ist festzustellen, daß die Verfassung von 1982 selbst eine destabilisierende Rolle spielt, weil sie durch Verbote die Lösung vieler Probleme verhindert, die im Zuge normaler politischer Entwicklungen, durch Kompromisse,

durch politische Entscheidungen oder Gesetzesänderungen gelöst werden könnten. Es wird eine "gelenkte Demokratie", eine "Demokratie zweiter Klasse" errichtet und zum Dauerzustand erklärt.

Die offiziellen Sprecher behaupten immer wieder, daß die genannten Bestimmungen nicht geändert werden dürfen oder können. Es hat sich aber gezeigt, daß allen Behauptungen zum trotz, auch die Verfassung von 1982 geändert werden kann. So wurde z.B. am 17. Mai 1987 der provisorische 4. Artikel (Verbot der politischen Betätigung für führende Mitglieder der politischen Parteien vor dem Militärputsch) geändert. Ebenso wurde die zur Verfassungsänderung notwendige Mehrheit im Parlament von 2/3 auf 3/5, das Mindestalter für das aktive Wahlrecht ebenfalls durch eine Verfassungsänderung von 21 auf 19 herabgesetzt, die Zahl der Parlamentssitze wurde von 400 auf 450 erhöht.

Da bereits mehrere Artikel der Verfassung von 1982 geändert wurden, gibt es keinen Grund, warum die Artikel 14 und 87 und die anderen Bestimmungen, die die kommunistische Bewegung unter Strafe stellen, nicht geändert werden könnten.

Eine "Demokratie zweiter Klasse"

Mit welcher Begründung werden Verbote im Geiste Mussolinis in der heutigen Türkei aufrecht erhalten? Was sagen die offiziellen Vertreter des Landes, allen voran Ministerpräsident Turgut Özal und Staatspräsident Kenan Evren zur Verteidigung eines solchen Anachronismus?

Nicht selten werden geopolitische Argumente bemüht. "Die geopolitische Situation der Türkei" mache das Verbot des Kommunismus notwendig. Damit meint man die Tatsache, daß die Türkei gemeinsame Grenzen mit sozialistischen Ländern hat. Doch die Türkei ist nicht das einzige Land der Erde, das sozialistische Nachbarn hat und selbst ein verschiedenes politisches System besitzt. Wenn die Nachbarschaft mit sozialistischen Ländern ein Grund für das Verbot der kommunistischen Partei wäre, müßten auch in der Bundesrepublik Deutschland, in Norwegen, Finnland, Österreich, Italien und Griechenland die kommunistischen Parteien verboten sein. Doch gibt es kein einziges Beispiel für ein solches Verbot in den demokratisch regierten Ländern.

Die Befürworter der Verbote berufen sich oft auch darauf, daß das Entwicklungsniveau der Türkei noch nicht genügend hoch sei. Als die Republik Türkei gegründet wurde, gab es ein Ein-Parteien-Regime. Die wirtschaftliche und soziale Entwicklung machte es 1946 notwendig, zu einem Mehr-Parteien-Regime überzugehen. Doch war dieser Übergang vom Anfang an nur halbherzig. Die politische Linke blieb weiterhin verboten. Heutzutage widerspricht die Beibehaltung dieser Verbote, die Weigerung, den arbeitenden Menschen das Recht der freien Meinungsäußerung und der freien politischen Betätigung vorzuenthalten, der sozialen Entwicklung in unserem Lande.

Manche Befürworter der antikommunistischen Verbotspolitik berufen sich darauf, daß angeblich unser Volk noch nicht reif genug für eine solche Freiheit sei. Wie soll das Volk eine politische Kultur entwickeln, die die freie Diskussion unterschiedlicher Meinungen und Standpunkte ermöglicht, wenn die Meinungsäußerung und Organisierung zur friedlichen Verbreitung von Gedanken gewaltsam unterdrückt wird? Wie kann in einer Gesellschaft die zivilisierte Diskussion gegensätzlicher Meinungen und der freie Wettbewerb der Gedanken sich entwickeln, solange die Verbote der Paragraphen 141 und 142 des StGB und Artikel 14 und 87 der Verfassung fortbestehen? Wie soll unter solchen Umständen eine Kultur des Wettkampfes der Ideen wachsen?

Es gibt auch Stimmen, die da sagen: "Wenn die Gründung einer kommunistischen Partei erlaubt wird, wird auch eine faschistische Partei zugelassen. Dabei ist heute Alparslan Türkeş, bekannt als "Führer" der rassistisch-neofaschistischen Bewegung, Vorsitzender der legal zugelassenen "Partei der Nationalistischen Arbeit". Dieser Mann, der als Drahtzieher zahlreicher Terrorakte verurteilt wurde, sagte in einer Presseerklärung seiner Partei über die Rückkehr von Kutlu und Sargin: "Für Kommunisten gibt es in der Türkei keinen Platz" (24).

"Wenn eine kommunistische Partei gegründet wird, muß auch eine orthodox islamische Partei, die für Scheria (islamisches Recht) eintritt, zulässig sein!" Dies ist ein weiterer demagogischer Einwand, zu dem die Befürworter der Verbote greifen. Ali Bulac, politischer Kommentator in der Zeitung "Zaman", die von einer islamischen Gruppierung herausgegeben wird, antwortet auf diesen Einwand wie folgt: "Die These, daß die Zulassung einer kommunistischen Partei zu einer Stärkung der Scheria-Bewegung führen muß, wird von den Rechten vertreten. Die islamischen Kreise wären von der Streichung der Paragraphen 141 und 142 zusammen mit dem Paragraphen 163 nicht irritiert." (25)

Tatsächlich haben die Ereignisse, die Evren als Indiz für eine Stärkung der Scheria-Bewegung anführt, gerade nach dem Staatsstreich vom 12. September 1980, d.h. nach der Beseitigung der demokratischen Freiheiten, an Häufigkeit enorm zugenommen. Sonderbarerweise wird der Paragraph 163 des türkischen StGB, der "das Eintreten für die Scheria" verbietet, nicht gegen diese Phänomene eingesetzt, sondern gegen diejenigen Teile der islamischen Bewegung, die eine zeitgenössische Interpretation des Islam versuchen und für politische Freiheiten und den Weltfrieden eintreten. In diesem Zusammenhang darf auch Folgendes nicht vergessen werden: In einem demokratischen Land muß es möglich sein, jeden Gedanken, jeden Standpunkt zu vertreten, solange man nicht gewalttätig wird. Falls die Befürworter des Verbots des Kommunismus die Scheria tatsächlich ablehnen, müssen sie es lernen, sich mit dieser Bewegung in einem demokratischen Rahmen politisch auseinanderzusetzen.

Wenn man das nicht akzeptiert, müßte man logischerweise in Westeuropa mit dem Hinweis auf die Gefahr des Wiederaufle-

(24) "Hürriyet", 20.11.1987

(25) "Yeni Gündem", 15-21.11.1987

bens der Inquisition für den Verbot der christlichen Parteien eintreten.

Diejenigen, die die türkische und die europäische Öffentlichkeit mit dem "Beispiel Iran" erschrecken wollen, vergessen einen wichtigen Umstand: Hätte es ein "Beispiel Iran" geben können, wenn nicht der Schach-Despotismus jenem Land die Grundrechte und -freiheiten jahrzehntelang verweigert hätte?

Die eigentlichen Motive der Verbotsbefürworter sind ganz woanders zu suchen. In einer kurzen Notiz, die ohne Unterschrift am 19 November 1987 in der Zeitung "Hürriyet" veröffentlicht wurde, heißt es: "Warum hat der Staatspräsident Evren es nötig gefunden, ausgerechnet an dem Tag, an dem die beiden Führer (gemeint sind Sargin und Kutlu - Anmerkung des Übersetzers) in der Türkei ankommen sollten, eine harte Erklärung abzugeben? Hat er vielleicht bestimmte Sorgen zum Ausdruck gebracht, die von den Streitkräften an ihn heran getragen wurden?"

In der gleichen Ausgabe der selben Zeitung schreibt der Kommentator Ahmet Altan folgendes: "Alle Bürger der Türkei fürchten sich seit jeher vor irgend etwas. Wir fürchten immer den Untergang des Landes... Und einige machen sich daran, diese Gefahr zu bannen und verdienen ganz schön dabei. Wir haben uns genug gefürchtet. Wir sind es müde, uns zu fürchten."

Der Schriftsteller und Dichter Melih Cevdet Anday erläutert in seinem Aufsatz "Über die Vereinigte Kommunistische Partei der Türkei" wozu die antikommunistischen Verbote seit Jahren benutzt wurden:

"Die sichtbaren und die unsichtbaren Machthaber in der Türkei machen sich nichts daraus, ob eine kommunistische Partei legal konstituiert wird oder nicht. Das hat sie nie gekümmert. Was für sie wichtig ist und was sie immer benützen, ist das Wort "Kommunismus". Wenn eine legale kommunistische Partei gegründet wird, werden jene sichtbaren und unsichtbaren Machthaber nicht mehr in der Lage sein, jeden Gedanken, der ihnen mißfällt, jede Aktion, die ihnen nicht paßt, als "kommunistisch" abzustempeln und damit das Volk einzuschüchtern. (Heraushebung von uns! die Übersetzer) Sie wollen, daß die Kommunisten immer im Untergrund bleiben. Denn wenn es eine legale kommunistische Partei gibt, wenn das Wort "Kommunist" legalisiert wird, werden diese Schreckgespenster ihre Wirkung verlieren. Wenn Sie die Ausführungen von Herrn Kutlu im Namen der Vereinigten Kommunistischen Partei der Türkei gelesen haben, werden Sie gesehen haben, daß die TBKP sich für die Demokratie entschieden hat (wenn Sie diesen Worten mißtrauen, müssen Sie das gleiche Mißtrauen auch gegen die anderen Parteien gelten lassen). Sie bekennt sich zu dem Grundsatz, aufgrund von Wahlergebnissen an die Macht zu kommen und in die Opposition zu gehen, wenn die Wahlergebnisse entsprechend ausfallen. Was werden nun unsere sichtbaren und unsichtbaren Machthaber machen, mit welchen geheimen Gefahren werden sie das Volk einschüchtern, wenn in dem Strafgesetzbuch die notwendigen Änderungen vorgenommen werden und eine le-

gale kommunistische Partei gegründet wird? Wenn man die Sache von diesem Winkel aus betrachtet, wird es klar, warum in den Ländern, in denen die kommunistische Partei nicht zugelassen ist, die Gedankenfreiheit nicht Fuß fassen kann." (26)

Weil dem so ist, schrieb der außenpolitische Kommentator der Tageszeitung "Cumhuriyet", Ergun Balci, am 19.11.1987: "Heutzutage kann nicht von einer vollwertigen Demokratie gesprochen werden, wenn der kommunistischen Partei ein Platz in dem politischen Spektrum verweigert wird." Den gleichen Standpunkt vertrat auch der bekannte Sozialist und früherer Abgeordneter Mehmet Ali Aybar, als er gegenüber der selben Zeitung erklärte: "In einem Land, in dem die kommunistische Partei verboten ist, gibt es keine Demokratie".

In dem Programmentwurf der Vereinigten Kommunistischen Partei der Türkei (TBKP) heißt es: "Die Errichtung eines demokratischen Regimes, die Konsolidierung der demokratischen Entwicklung, ihre Absicherung gegen Unterbrechungen durch Militärputsche, das ist das Hauptproblem der gegenwärtigen Etappe." Diese Einschätzung wird in der Türkei auch von nicht marxistischen Kräften, so z.B. von dem ehemaligen Ministerpräsidenten Süleyman Demirel, der selbst zweimal durch Staatsstreiche gestürzt wurde, geteilt.

Wie kann man verhindern, daß das demokratische Regime in einer Art und Weise, wie sonst nirgendswo in Europa unterbrochen wird? Wie kann eine demokratische Stabilität gesichert werden? Hasan Cemal, Kommentator der bereits erwähnten Zeitung "Cumhuriyet", beantwortet diese Frage in seinem Artikel vom 22.11.1987 wie folgt:

"Die Sicherung der Stabilität muß durch die Demokratie erreicht werden. Die Kräfte, die auf Destabilisierung hinaus sind, sehen ihre Chance nicht in der Demokratie, sondern in den Verboten, die sie zu einer Demokratie zweiter Klasse degradieren".

Die Vereinigte Kommunistische Partei der Türkei (TBKP) erklärt zu diesem Problem, daß der Übergang zu einem wahren Mehrparteienregime und die Anerkennung des gewählten Parlaments als höchstes Machtorgan des Landes, der einzige Weg zur Verhinderung der wiederkehrenden Staatsstreiche ist. Es sei darauf hingewiesen, daß die Legalisierung der kommunistischen Bewegung einen nicht zu unterschätzenden Beitrag zur Beendigung der unseligen Gewohnheit der Staatsstreiche leisten würde.

Die antikommunistischen Verbote entspringen einer totalitären Staatsauffassung. Die Untersagung bestimmter politischer Anschauungen und Gedanken bedeutet die Negation des Pluralismus und damit auch die Negation des demokratischen Regimes. Das psychologisch-politische Klima, das auf diese Weise geschaffen wird, erleichtert das Vorgehen von Putschisten gegen gewählte Regierungen. Es besteht ein enger Zusammenhang zwischen den antikommunistischen Verboten und der Tatsache, daß in der Türkei bis heute eine demokratische Stabilität nicht erreicht werden konnte. Deshalb würde die

(26) "Cumhuriyet", 6.11.1987

(27) TBKP Program Tasarısı (Programmentwurf der TBKP), S. 53

Legalisierung der kommunistischen Bewegung einerseits den endgültigen Übergang zur pluralistischen Demokratie, andererseits aber ihre Sicherung gegenüber Unterbrechungen durch Staatsstreiche bedeuten.

Die TBKP wird verfolgt, weil sie für Demokratie eintritt!

Dies ist der Hintergrund, vor dem der Prozeß gegen die beiden führenden Mitglieder der Vereinigten Kommunistischen Partei der Türkei (TBKP), Sargin und Kutlu, zu sehen ist. Wie der Rechtsanwalt Mehmet Ciplak in der Januarnummer der Zeitschrift "Gün" feststellte, ist dieser Prozeß nicht nur aus politischen, sondern auch aus juristischen Gründen interessant. Wie will man z.B. die den beiden Generalsekretären zur Last gelegte "illegale Betätigung" beweisen? Sargin und Kutlu sind freiwillig und mit dem erklärten Ziel, eine legale Partei zu gründen und sich an den Parlamentswahlen zu beteiligen, in die Türkei zurückgekehrt. Würden Menschen, die illegal arbeiten wollen, so vorgehen?

Die Vereinigte Kommunistische Partei (TBKP) hat in ihrem Programmentwurf dargelegt, daß sie sich gegen die Politik der politischen Unterdrückung und Bevormundung, gegen jegliches Monopoldenken und Gewaltpolitik wendet und sich für die Schaffung einer Atmosphäre der Freiheit einsetzen will. Will man diese Partei etwa verurteilen, weil sie in ihrem Programmentwurf schreibt:

"Für den Erfolg des Kampfes für Frieden und Demokratie ist eine neue politische Kultur notwendig. Eine politische Kultur, die den menschenverachtenden Terrorismus, den Staatsterrorismus und jegliche Benutzung des Terrorismus als ein politisches Mittel verurteilt" (27)

Welche Paragraphen des Strafgesetzbuches wird man bemühen müssen, um die folgenden Thesen der Vereinigten Kommunistischen Partei der Türkei (TBKP) zu verurteilen:

"Die TBKP beansprucht keine Privilegien gegenüber anderen demokratischen und linken Parteien, sie versucht nicht, irgendwelche Privilegien zu erreichen. Die Kommunistische Partei leistet ihren Beitrag zum Kampf für Frieden, nationale Unabhängigkeit, Demokratie und sozialen Fortschritt, nicht mit dem Anspruch auf irgendwelche Vorrechte sondern aufgrund ihrer wesenseigenen Qualitäten." (28)

Vor nunmehr vierzig Jahren verkündete die Generalversammlung der Vereinten Nationen die Allgemeine Erklärung der Menschenrechte. In deren Präambel wird festgestellt, daß

"...die Anerkennung der allen Mitgliedern der menschlichen Familie innewohnenden Würde und ihrer gleichen und unveräußerlichen Rechte die Grundlage der Freiheit, der Gerechtigkeit und des Friedens in der Welt bildet."

und daß

"...die Mitgliedstaaten sich verpflichtet haben, in Zusammenarbeit mit den Vereinten Nationen die allgemeine Achtung und Verwirklichung der Menschenrechte und Grundfreiheiten durchzusetzen..."

Der Prozeß gegen Kutlu und Sargin wird nichts anderes beweisen als die grobe Verletzung der Menschenrechte durch die Özal-Regierung. Das geschieht in einem Land, das Mitglied der NATO und des Europarates ist und Vollmitgliedschaft in der Europäischen Gemeinschaft beantragt hat.

Die Bürger der westeuropäischen Länder dürfen diesen Widerspruch nicht ignorieren. Soll die Mißachtung der Menschenrechte hingenommen werden? Die Sache der Demokratie und der Freiheit betrifft einen jeden!

Die Glaubwürdigkeit dieser Ideale steht auf dem Spiel. Die Frage muß sich jeder stellen: Demokratie oder Demagogie?
(29)

(29) "Demagogie oder Demokratie!" Das war der Ausruf von Haydar Kutlu, als er am 5.12.87 in Ankara, umringt von Polizeibeamten, aus dem Gebäude des Staatssicherheitsgerichtes kommend, in den Polizeiwagen einstieg.

**TÜRKİYE SOSYAL
TÜSTAV
TARİH ARAŞTIRMA VAKFI**

Ministerpräsident Özal, der drei Jahre nach dem Militärputsch von 12.9.1980 an die Macht gekommen ist, behauptet, daß in der Türkei demokratische Verhältnisse wiederhergestellt worden seien und die Menschenrechte respektiert würden.

Im November 1987 kehrten zwei Politiker, die sich seit dem Militärputsch im europäischen Exil befanden, Dr. Nihat Sargin (Generalsekretär der Arbeiterpartei der Türkei) und Haydar Kutlu (Generalsekretär der Kommunistischen Partei der Türkei) in die Türkei zurück, um für sich und ihre politischen Ansichten die Rechte und Freiheiten einzufordern, wie sie in jeder bürgerlichen Demokratie üblich sind.

Die beiden Politiker wurden auf dem Flughafen von Ankara festgenommen und 19 Tage lang verhört und gefoltert. Sie befinden sich seitdem im Gefängnis.

Herausgeber:
Arbeiterpartei der Türkei und Kommunistische Partei der Türkei

“...diese Gedanken stehen unter Strafe!”

Eine auszugsweise Übersetzung
der Anklageschrift
gegen H.Kutlu und N.Sargin

Mai 1988

Bezugsanschrift: BEM,
Moltkestr. 45, 4100 Duisburg

Herstellung: Infomedia Satz und Verlag GmbH, Duisburg

TÜRKİYE SOSYAL
TÜSTAV
TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Allgemeine Erklärung der Menschenrechte

"Artikel 19: Jeder Mensch hat das Recht auf freie Meinungsäußerung; dieses Recht umfaßt die Freiheit, Meinungen unangefochten anzuhängen und Informationen und Ideen mit allen Verständigungsmitteln ohne Rücksicht auf Grenzen zu suchen, zu empfangen und zu verbreiten."

Inhaltsverzeichnis

Vorwort.....	1
Zur Auswahl der Übersetzung.....	5
Die Anklageschrift.....	6
Wortlaut der Paragraphen 140, 141 und 142.....	29

**TÜRKİYE SOSYAL TÜSTAV
TARİH ARAŞTIRMA VAKFI**

VORWORT

Die Anklageschrift gegen Kutlu¹ und Sargin liegt vor. Der Staatsanwalt hat mehr als vier Monate gebraucht, um seine Argumentation für die geforderte Bestrafung der beiden Generalsekretäre vorzubereiten.

Wenn es noch eines Beweises bedurft hätte, wie sehr die politische Strafgesetzgebung in der Türkei und seine Anwendung durch die Justizorgane den allgemein anerkannten Grundsätzen einer pluralistischen Demokratie und den Menschenrechten widersprechen, die Anklageschrift liefert es.

So wird bereits in den ersten Seiten der Anklageschrift² unumwunden erklärt, daß in der Türkei bloße Gedanken unter Strafe gestellt sind. Es heißt wörtlich:

"Seit dem 19. Mai 1919 wurde der marxistisch-leninistische Gedanke ... sowie der kommunistische Gedanke, der diesen Gedanken erläutert, ständig ausgeschaltet. In keiner unserer Verfassungen wurde dieser Gedanke für die Republik Türkei akzeptiert, er wurde immer abgelehnt und in den Gesetzen der Republik unter Strafe gestellt." (Hervorhebungen von uns).

Wir wiederholen: der Staatsanwalt spricht ausdrücklich von Gedanken, die verboten sind. Es ist bezeichnend für den Geist der politischen Justiz in der Türkei, daß die Anklage sich nicht einmal die Mühe macht, ihre Mißachtung der elementarsten Grundsätze der Demokratie zu kaschieren.

Man ist unwillkürlich geneigt, diese Äußerung als einen Ausrutscher oder aber als Ausfluß der demokratiefeindlichen Einstellung von Herrn Nusret Demirel (so heißt der Staatsanwalt) persönlich zu betrachten. Man möchte nicht glauben, daß die in diesen Worten implizierte Rechtsauffassung offizielle Norm sein kann.

Doch leider ist es der Fall. Auf Seite 25 dieser Broschüre (Seite 226 im Originaltext) findet man folgenden Satz:

daß «...keine Meinung und Ansicht gegenüber den türkischen nationalen Interessen, dem Grundsatz der Unteilbarkeit von türkischem Dasein, Staat und Staatsgebiet, den geschichtlichen und geistigen Werten des Türkentums und dem Nationalismus, den Prinzipien und Reformen sowie dem Zivilisationismus Atatürks werde geschützt und heilige religiöse Gefühle, wie es das Prinzip des Laizismus erfordert, in keiner Weise mit den Angelegenheiten und der Politik des Staates werden vermischt werden» (Hervorhebungen von uns).

Diesmal handelt es sich nicht um irgendeine Äußerung irgendeines Staatsanwaltes, sondern um einen Zitat aus der Präambel der Verfassung von 1982. Es lohnt sich, die rechtlichen Konsequenzen dieses sehr umständlich formulierten Satzes zu Ende zu

1 Haydar Kutlu ist der Name, den der Generalsekretär der KP der Türkei in der Illegalität benutzte. Sein bürgerlicher Name lautet Nabi YAGCI. Wir benützen beide, um Mißverständnissen vorzubeugen.

2 Im türkischen Originaltext Seite 14, in unserer Broschüre S.10

denken. Wir begnügen uns damit, auf nur einen Aspekt hinzuweisen: Mit diesem Satz wird die Schutzfunktion der Grundrechte für eine sehr nebelhaft beschriebene Gruppe von Meinungen und Ansichten aufgehoben. Personen, die Meinungen und Ansichten vertreten, die z.B. den "geschichtlichen und geistigen Werten des Türkentums" oder "dem Nationalismus, den Prinzipien und Reformen sowie dem Zivilisationismus Atatürks" widersprechen, werden vogelfrei erklärt. Es heißt ausdrücklich, daß die Verfassung ihnen keinen Schutz gewährt. Und zwar, nur weil sie mißliebige Ansichten haben!

Wie sind nun die Begriffe definiert, denen solch eine Schlüsselrolle im rechtlichen und politischen Leben des Landes zugewiesen wird? Was soll unter "geschichtlichen und geistigen Werten des Türkentums" oder "dem Nationalismus, den Prinzipien und Reformen sowie dem Zivilisationismus Atatürks" verstanden werden? Niemand weiß es. Die Herrschenden behalten sich vor, die Grenzen dieser Begriffe je nach Bedarf selbst zu ziehen. Damit ist jeder Willkür Tür und Tor geöffnet. Man gefährdet sich, wenn man überhaupt eine eigene Meinung hat. Der Widerspruch zum Artikel 19 der Allgemeinen Erklärung der Menschenrechte könnte nicht krasser sein.

Ein anderer, bemerkenswerter Punkt ist die an zahlreichen Stellen in der Anklageschrift erwähnte Anschuldigung "Propaganda für die teilweise oder gänzliche Beseitigung der verfassungsmäßig garantierten Rechte aufgrund von rassistischen Erwägungen oder für die Schwächung oder Vernichtung der nationalen Gefühle betrieben zu haben" (Hervorhebungen von uns). Haydar Kutlu soll wegen dieser Straftat 15 mal, NIHAT SARGIN 13 mal verurteilt werden.³

Diese Beschuldigung wird erhoben, weil Kutlu und Sargin "die Idee, daß jeder, der innerhalb der Grenzen der Republik Türkei lebt, Türke ist", bestreiten und davon sprechen, daß es in der Türkei außer dem türkischen Volk auch das kurdische Volk gibt.⁴ Schon allein die Tatsache, daß man die Existenz des kurdischen Volkes zugibt, soll ein Verbrechen sein!

Die Herrschenden nehmen es sehr übel, daß Kutlu und Sargin für die legale Gründung einer Partei (TBKP) eintreten, die das Selbstbestimmungsrecht des kurdischen Volkes verteidigt und die demokratische und friedliche Lösung der kurdischen Frage verlangt. Sie wollen nicht einmal die Diskussion dieses Problems zulassen. Dabei ist es für jeden unvoreingenommenen Menschen klar, daß in der Türkei die Lösung der kurdischen Frage eine der zentralen Probleme der Demokratisierung ist.

Zu beachten ist auch folgendes: Die Staatsanwaltschaft verstößt mit ihrer Anklage gegen einen der ältesten Grundsätze der Rechtssprechung. Denn: Abgesehen von Celal Özdoğan, dem Generalsekretär der Metallgewerkschaft "Otomobil-İs" und den beiden Mitangeklagten Verteidigern, standen alle anderen Angeklagten

3 Vgl. S. Punkt 2b und S. der vorliegenden Broschüre. Für die Übersetzung des betreffenden Paragraphen siehe Anhang, Paragraph 142, Absatz 3.

4 So lautet das offizielle Dogma, das die Existenz von Kurden in der Türkei leugnet.

5 Dieses Zitat ist aus Seite 118 der Anklageschrift. In der vorliegenden auszugsweisen Übersetzung nicht enthalten.

Personen bereits einmal wegen Mitgliedschaft in der Kommunistischen Partei der Türkei vor Gericht. Sie wurden z.T. zu hohen Gefängnisstrafen verurteilt, z.T. freigesprochen. Jetzt macht man ihnen aufgrund der gleichen Vorwürfe noch einmal den Prozeß, ohne ihnen irgendwelche neuen Tätigkeiten oder Aktionen zur Last gelegt zu haben. Das ist eine Verletzung des Prinzips, daß niemand wegen der gleichen Straftat zweimal vor Gericht gestellt werden darf (ne bis in idem).

Diejenigen, die das Regime in der Türkei in Schutz nehmen, verweisen oft auf die Tausende von Opfern, die der Terror vor dem Staatsstreich der Militärs am 12.9.1980 gefordert hat. Man deutet an, oder sagt ganz offen, daß die antidemokratischen Gesetze und Praktiken notwendig seien, um den Terror zu bekämpfen. In diesem Zusammenhang gilt festzuhalten, daß der Staatsanwalt weder der Kommunistischen Partei, noch der Arbeiterpartei auch nur eine einzige Gewalttat vorwerfen kann. Im Gegenteil, er muß ausdrücklich zugeben, daß die Kommunisten ihren politischen Kampf mit friedlichen Mitteln führen. In der Anklageschrift heißt es wörtlich: "In Abhängigkeit von Zeit und den Umständen hat die Kommunistische Partei verschiedene Taktiken zur Verwirklichung ihrer Strategie angewandt. Im Allgemeinen umfassen diese Taktiken Propagandaaktionen, die bewaffnete Aktionen nicht einschließen, Massenkampagnen sowie Tätigkeiten zur Bildung einer Front oder einer Aktionseinheit."⁶

Ein weiteres Beispiel für das willkürliche Vorgehen der Staatsanwaltschaft ist der nach eigenem Gutdünken festgelegte Zeitraum für die vorgeworfenen Straftaten. Man behauptet, die relevanten Straftaten seien zwischen dem 1. Mai 1984 und 15. November 1987 verübt worden. Doch die politischen Aktivitäten von Kutlu und Sargin reichen erheblich weiter zurück als 1.5.84. So wurde Kutlu bereits Anfang 1983 zum Generalsekretär der Kommunistischen Partei gewählt. Davor war er jahrelang Mitglied des Politbüros. Dr. NIHAT SARGIN übernahm seine Funktion als Generalsekretär noch früher. Wieso also erst ab 1. Mai 1984?

Die einzige Erklärung für die Wahl dieses Tages ist die Absicht der Verantwortlichen, die Führung des Prozesses gegen Kutlu und Sargin vor einem ordentlichen Strafgericht zu verhindern. Am 1.5.1984 wurden nämlich die Staatsicherheitsgerichte gegründet. Für Straftaten vor diesem Datum sind sie nicht zuständig. Um die Zuständigkeit des Staatssicherheitsgerichtes behaupten zu können, läßt der Staatsanwalt den relevanten Zeitraum erst am 1.5.1984 beginnen.

Die Verantwortlichen in Ankara beteuern bei jeder Gelegenheit, daß in der Türkei demokratische Verhältnisse herrschten. Der Vorwurf, daß die elementaren Menschenrechte nicht gewährleistet sind, wird als böswilliges Propaganda abgetan. Mit dieser Anklageschrift hat der Staatsanwalt sich selbst zum Kronzeugen der Opposition gemacht. Ein Regime, dessen Justizorgane eine solche Anklageschrift produzieren, disqualifiziert sich selbst als Demokratie.

Jetzt werden auch die Beweggründe klarer, die zur Rückkehr von Kutlu und Sargin geführt haben. Sie haben sich im vollen Bewußtsein der Gefahren zu dieser Aktion entschlossen, um im

⁶ Seite 62 im Originaltext der Anklageschrift. In dieser Broschüre nicht enthalten.

wahrsten Sinne des Worts durch den Einsatz ihrer Personen klare Verhältnisse zu schaffen. Nicht von ungefähr schrieb der bekannte Kommentator Oktay Akbal wenige Tage nach ihrer Rückkehr: "Wir müssen uns entscheiden. Fühlen wir uns an die Regeln der westlichen Demokratie gebunden oder nicht? Wenn nicht, warum zögern wir, dies Freund und Feind mitzuteilen?"⁷

Die Regierung behauptet, daß in der Türkei die Demokratie wiederhergestellt worden sei. Die Behandlung von Sargin und Kutlu und die Anklageschrift beweisen das Gegenteil. Es liegt jetzt an der Regierung, diesen Widerspruch zu beseitigen. Jeder, der sich zu Menschenrechten und demokratischen Grundsätzen bekennt, ist aufgerufen, dazu beizutragen, daß dieser Widerspruch im positiven Sinne gelöst wird.

⁷ In der Zeitung "Cumhuriyet" vom 21.11.1987

Zur Auswahl der übersetzten Passagen in der vorliegenden Broschüre

Die Prozeßakte setzt sich aus der Anklageschrift (231 Seiten) und 5000 Seiten Materialien zusammen. Die Anklageschrift selbst besteht zu annähernd 68 % aus von den beiden Generalsekretären verfaßten Schriften oder anderen Publikationen der beiden Parteien; zu 22 % aus den Lebensläufen jedes Einzelnen der 16 Angeklagten und der ihnen vorgeworfenen Straftaten. Der Rest ist der Analyse der drei Parteien TIP, TKP und TBKP⁸ und der strafrechtlichen Würdigung der Angeklagten gewidmet. Im Überblick sieht es so aus:

Aufzählung der Anklagepunkte gegen Kutlu und Sargin	S. 1-4 im Original (vollständ. übersetzt)
Aufzählung der Anklagepunkte gegen die anderen Angeklagten	S. 5-13 im Original (nicht übersetzt)
Erörterungen über den Kommunismus sowie über TIP, TKP und TBKP	S. 13-23 im Original (vollständig übersetzt)
Lebensläufe der Angeklagten	S. 23-45 im Original (nicht übersetzt)
Weitere Erörterungen über den Kommunismus und die drei Parteien	S. 45-55 im Original (fast vollständig übersetzt)
Beweise, Zitate aus den Parteidokumenten usw. sowie strafrechtliche Würdigung dieser Dokumente	S. 55-225 im Original (nicht übersetzt)
Abschließende Würdigung und Aufzählung der Paragraphen, aufgrund derer die Verurteilung erfolgen soll.	S. 226-229 im Original (vollständig übersetzt)
Einfügungen in das Text, die von uns zum besseren Verständnis gemacht wurden, haben wir in eckige Klammern [...] gesetzt. Zitate, die im Originaltext vorkommen, haben wir mit Gänsefüßchen «...» kennzeichnet. Alle Fußnoten wurden von uns eingefügt.	

⁸ TIP: Arbeiterpartei der Türkei; TKP: Kommunistische Partei der Türkei; TBKP: Vereinigte Kommunistische Partei der Türkei

DIE ANKLAGESCHRIFT

"ANGEKLAGETER (1) : NABI YAGCI (Parteiname HAYDAR KUTLU)

[Es folgen die Personalien]...

STRAFTATEN :

wird angeklagt, der Generalsekretär der illegalen TKP (Kommunistische Partei der Türkei) zu sein und zu den Gründern der illegalen TBKP (Vereinigte Kommunistische Partei der Türkei) zu gehören, die Errichtung einer marxistisch-leninistischen Staats- und Regierungsform in der Türkei anzustreben und mit dieser Zielsetzung

1.) die Gründung einer illegalen Partei zu beabsichtigen, die das Ziel hat, die Diktatur einer sozialen Klasse über andere soziale Klassen zu errichten oder eine soziale Klasse zu beseitigen, oder eine der wirtschaftlichen und sozialen Grundordnungen im Lande umzustürzen; eine solche Partei zu organisieren und zu leiten oder für eine diese Ziele verfolgende Partei in diesen Fragen als Anleiter zu fungieren,

leitende Funktionen in zwei illegalen Parteien zu bekleiden,

a) die Aufgaben des Generalsekretärs der illegalen TKP auszuüben,

b) die Gründung der illegalen TBKP in Angriff zu nehmen,

2.) auf dem Wege der Publikation;

a) für die Errichtung der Diktatur einer sozialen Klasse über andere soziale Klassen oder die Beseitigung einer sozialen Klasse oder für den Umsturz einer der wirtschaftlichen und sozialen Grundordnungen im Lande oder für die totale Zerstörung der politischen und rechtlichen Ordnungen des Staates auf Versammlungen Reden gehalten zu haben und von ihnen im Ausland herausgegebene und übre illegale Wege ins Land eingeschleusten Publikationen Propaganda zu betreiben,

b) durch im Ausland herausgegebene und illegal ins Land eingeschleuste Presseorgane Propaganda für die teilweise oder gänzliche Beseitigung der verfassungsmäßig garantierten Rechte aufgrund von rassistischen Erwägungen oder für die Schwächung oder Vernichtung der nationalen Gefühle betrieben zu haben,

3.) sich im Ausland durch Herausgabe von Publikationen, die illegal ins Land eingeschleust werden und in denen über die Zustände im Lande unbegründete, übertriebene oder bestimmten Absichten dienende Nachrichten verbreitet werden, und die geeignet sind, das Ansehen und die Autorität des Staates im Ausland zu untergraben, in einer die nationalen Interessen schädigenden Art und Weise zu betätigen,

4.) Aktivitäten, die das Gesetz zu einer Straftat erklärt, öffentlich zu loben oder gutzuheißen, das Volk zum Ungehorsam dem

Gesetz gegenüber aufzurufen und die Klassen- Rassen-, Reli-
gions-, Konfessions-, und Regionalunterschiede ausnutzend öf-
fentlich zum Haß und zur Feindschaft aufzuwiegeln, diese Um-
triebe in einer die öffentliche Ordnung gefährdenden Weise zu
betreiben,

5.) Den Präsidenten der Republik Türkei durch Publikationen,
die sie im Ausland herstellen und über illegale Wege in das
Land einschleusen zu beleidigen,

6.) Die Regierung der Republik Türkei, über Publikationen, die
sie im Ausland herausgeben und über illegale Wege ins Land ein-
schleusen, zu beleidigen.

DATUM DER STRAFTAT : vom 1.5.1984 bis zum 15.11.1987

ZEITRAUM DER FESTSETZUNG : vom 15.11.87 bis zum 5.12.87

VERHAFTUNGSDATUM : 5.12.87

ANZUWENDENDE GESETZESPARAGRAPHEN : Paragraph 141, Abs.1; Para-
graph 142, Abs.1 und 6.; Paragraph 142, Abs. 3 und 6; Paragraph
140; Paragraph 132, Abs. 2 und 3; Paragraph 158, Abs.2 und 3;
Paragraph 159, Abs. 1.

BEWEISMITTEL: Die Aussagen des Angeklagten im Polizeipräsidium,
bei der Staatsanwaltschaft des Staatssicherheitsgerichtes von
Ankara und Ausführungen beim stellvertretenden Mitglied des
Staatssicherheitsgerichts, die Zeitschriften Atilim, Yol-Amac,
Sol Birlik, Broschüren, Flugblätter, Aussagen der anderen An-
geklagten sowie Akten.

ANGEKLAGTER (2) : AHMET NIHAT SARGIN :

[es folgen die Personalien] ...

STRAFTATEN :

wird angeklagt, der Generalsekretär der illegalen TIP (Arbei-
terpartei der Türkei) zu sein und zu den Gründern der illegalen
TBKP (Vereinigte Kommunistische Partei der Türkei) zu gehören,
die Errichtung einer marxistisch-leninistischen Staats- und Re-
gierungsform in der Türkei anzustreben und mit dieser Zielset-
zung

1.) die Gründung einer illegalen Partei zu beabsichtigen, die
das Ziel hat, die Diktatur einer sozialen Klasse über andere
soziale Klassen zu errichten oder eine soziale Klasse zu besei-
tigen, oder eine der wirtschaftlichen und sozialen Grundordnun-
gen im Lande umzustürzen; eine solche Partei zu organisieren
und zu leiten oder für eine diese Ziele verfolgende Partei in
diesen Fragen als Anleiter zu fungieren,

leitende Funktionen in zwei illegalen Parteien zu bekleiden,

a) die Aufgaben des Generalsekretärs der illegalen TIP aus-
zuüben,

b) die Gründung der illegalen TBKP in Angriff zu nehmen,

9 Publikationsorgane der Kommunistischen Partei der Türkei.

2.) auf dem Wege der Publikation;

a) für die Errichtung der Diktatur einer sozialen Klasse über andere soziale Klassen oder die Beseitigung einer sozialen Klasse oder für den Umsturz einer der wirtschaftlichen und sozialen Grundordnungen im Lande oder für die totale Zerstörung der politischen und rechtlichen Ordnungen des Staates auf Versammlungen Reden gehalten zu haben und von ihnen im Ausland herausgegebene und übre illegale Wege ins Land eingeschleusten Publikationen Propaganda zu betreiben,

b) durch im Ausland herausgegebene und illegal ins Land eingeschleuste Presseorgane Propaganda für die teilweise oder gänzliche Beseitigung der verfassungsmäßig garantierten Rechte auf grund von rassistischen Erwägungen oder für die Schwächung oder Vernichtung der nationalen Gefühle betrieben zu haben,

3.) sich im Ausland durch Herausgabe von Publikationen, die illegal ins Land eingeschleust werden und in denen über die Zustände im Lande unbegründete, übertriebene oder bestimmten Absichten dienende Nachrichten verbreitet werden, und die geeignet sind, das Ansehen und die Autorität des Staates im Ausland zu untergraben, in einer die nationalen Interessen schädigenden Art und Weise zu betätigen,

4.) Aktivitäten, die das Gesetz zu einer Straftat erklärt, öffentlich zu loben oder gutzuheißen, das Volk zum Ungehorsam dem Gesetz gegenüber aufzurufen und die Klassen- Rassen-, Religions-, Konfessions-, und Regionalunterschiede ausnutzend öffentlich zum Haß und zur Feindschaft aufzuwiegeln, diese Umtriebe in einer die öffentliche Ordnung gefährdenden Weise zu betreiben,

5.) Den Präsidenten der Republik Türkei durch Publikationen, die sie im Ausland herstellen und über illegale Wege in das Land einschleusen zu beleidigen,

6.) Die Regierung der Republik Türkei, über Publikationen, die sie im Ausland herausgeben und über illegale Wege ins Land einschleusen, zu beleidigen.

DATUM DER STRAFTAT : vom 1.5.1984 bis zum 15.11.1987

ANZUWENDENDE GESETZESPARAGRAPHEN : Paragraph 141, Abs.1; Paragraph 142, Abs.1 und 6.; Paragraph 142, Abs. 3 und 6; Paragraph 140; Paragraph 132, Abs. 2 und 3; Paragraph 158, Abs.2 und 3; Paragraph 159, Abs. 1

BEWEISMITTEL: Die Aussagen des Angeklagten im Polizeipräsidium, bei der Staatsanwaltschaft des Staatssicherheitsgerichtes von Ankara und Ausführungen beim stellvertretenden Mitglied des Staatssicherheitsgerichts, die Zeitschriften Atilim, Yol-Amac, Sol Birlik, Broschüren, Flugblätter, Aussagen der anderen Angeklagten sowie Akten.

...[Es folgt die Aufzählung der anderen 14 Angeklagten] ...

ALLGEMEINE DARLEGUNG

Die türkische Nation war in der Geschichte immer unabhängig und hat unter allen Umständen für ihre Unabhängigkeit gekämpft. Die türkische Nation, die in der ganzen Geschichte für ihre Rechte und Freiheiten gekämpft und unabhängig gelebt hat, hat zuletzt durch die Landung von Mustafa Kemal ATATÜRK am 19. Mai 1919 in Samsun¹¹ den Nationalen Befreiungskrieg entwickelt, um den Staat der Republik Türkei zu gründen und hat im Ergebnis in einer dem Türkentum gebührenden Art und Weise, in rechtstaatlicher Ordnung den unabhängigen türkischen Staat gegründet.

Die erste Verfassung (1924) dieses Staates wurde im Jahre 1946 weiterentwickelt und ein Wahlsystem, das mehrere Parteien vorsah, angenommen.

Im Laufe der Zeit wurden die Verfassungen von 1960 und 1982 als die sich dem entwickelnden Niveau des Lebens angemessene Verfassungen angenommen und in Kraft gesetzt.

In dem Zeitraum von 1946 bis zum 12.9.1980 wurde die Unabhängigkeit der türkischen Nation und ihr dafür geführter Kampf seitens illegaler Kräfte im In- und Ausland zu verhindern versucht.

Wir sehen, daß das Wesen aller drei Verfassungen der Republik Türkei durch das Prinzip «Friede im Lande – Friede auf der Welt», durch den Geist des nationalen Kampfes, durch die Souveränität der türkischen Nation und durch die Atatürkschen Reformen gebildet wird.

Gleichzeitig sind diese Verfassungen auf der Unteilbarkeit der Nation, der Integrität des Staates begründet und räumen den Menschenrechten und -freiheiten einen breiten Raum ein.

Das Verbot des Mißbrauchs dieser Freiheiten ist das Grundprinzip ihrer Inanspruchnahme. Das Wesen der Grundrechte und -freiheiten, ihre Begrenzung und ihr Mißbrauch wurden in allen diesen drei Verfassungen mit umfangreichen Richtlinien festgelegt, somit auch ihre Bedeutung in der demokratischen Grundordnung und der dazugehörigen sozialen Struktur deutlich gemacht.

Diese in den Verfassungen garantierten Freiheiten dürfen nicht gebraucht werden, um die Republik abzuschaffen, die unteilbare Einheit von Staatsgebiet und Staatsvolk zu zerstören, die Existenz des türkischen Staates und der Republik in Gefahr zu stürzen, die Grundrechte und -freiheiten zu beseitigen, die Beherrschung des Staates durch eine Person oder einen Stand oder die Herrschaft einer sozialen Klasse über andere soziale Klassen herbeizuführen oder Unterschiede in Sprache, Rasse, Religion oder Bekenntnis zu schaffen oder auf sonstigem Wege eine auf diesen Begriffen und Ansichten beruhende Staatsordnung zu gründen. Die Sanktionen, die bei Zuwiderhandlungen anzuwenden sind, sind durch Gesetze geregelt.

¹¹ Am 19.5.1919 betrat Mustafa Kemal aus Istanbul kommend im Hafen von Samsun den anatolischen Boden. Hier begann er die Vorbereitungen zur Organisierung des Nationalen Befreiungskrieges und zur Einberufung der ersten Nationalversammlung in Ankara. Dieser Datum wird offiziell als die Geburtsstunde des modernen türkischen Staates angesehen.

Seit dem 19. Mai 1919¹² wurde der marxistisch-leninistische Gedanke, d.h. der Gedanke,

«die das Recht nur einer Klasse zugesteht, Privateigentum ablehnt, sowohl bei der Produktion als auch bei der Konsumtion das Eigentum völlig beseitigen und die Kraft des Kapitals vernichten will, um die Herrschaft erringen und behaupten zu können, und zur Verwirklichung dieses Vorsatzes für die proletarische Revolution arbeitet»,

sowie der kommunistische Gedanke, der diesen Gedanken erläutert, ständig ausgeschaltet. In keiner unserer Verfassungen wurde dieser Gedanke für die Republik Türkei akzeptiert, er wurde immer abgelehnt und in den Gesetzen der Republik unter Strafe gestellt.

Angesichts des in allen drei Verfassungen eindeutig dargelegten Grundsatzes der «Unteilbarkeit des türkischen Staates mit seinem Gebiet und seiner Nation» ist es offensichtlich, daß eine Umformung des Staates der Republik Türkei entsprechend dem kommunistischen Gedanken nicht vorgesehen ist.

So sind im Falle des marxistisch-leninistischen Gedankens und im Falle des kommunistischen Gedankens als dessen Ziel, sowie im Falle der Bewegung, die sich die Gründung eines Staates im Rahmen dieses Gedankens zum Ziel setzt, der Staat der Türkei und die Republik Türkei die Geschädigten.

Es handelt sich um die gefährdenden Straftaten, wie sie von einem Kommentator bezeichnet wurden.

Bei dieser Art von Straftaten muß der Täter bestraft werden, unabhängig davon, ob die Tat zustande kam oder nicht. Denn die Aktivitäten zur Zerstörung der Hauptstruktur des Staates, zur Beseitigung der sozialen Ordnung haben angefangen. Es hat keinen Sinn, das Ergebnis abzuwarten. Denn wenn das Ergebnis abgewartet werden würde, würde es zu spät sein.

Wiederum ist der kommunistische Gedanke ein von der marxistischen Theorie geleiteter politischer Gedanke. Dieser Gedanke beinhaltet die Organisierung des Klassenkampfes und auf jeden Fall die Eroberung des Staates auf der Grundlage einer Klassenherrschaft. Wenn eine Partei existiert, ganz gleich ob sie legal oder illegal ist, resultiert das Wesen des Parteiprogramms daraus. Das ist der bestimmende Gedanke.

Es ist allgemein bekannt, daß die Kommunistische Partei der Türkei ihre illegalen Aktivitäten in der Gründungsphase auf dem Territorium eines anderen Staates und in einer unseren Grenzen nahen Stadt zu entwickeln begonnen hat. Es ist weiterhin jedem bekannt, daß diese Tätigkeit seit dem Gründungstag unseres Staates auf dem Territorium eines anderen Staates andauert. Hin und wieder führten die Gesinnungsgenossen im Lande Aktionen durch, um zum Ziel zu gelangen. Aber die Verdächtigen wurden von den zuständigen Organen zur Verantwortung gezogen und verurteilt.

12 Siehe Fußnote 1

Das kommunistische System wird in unserer Verfassung von 1982 im Artikel 14 unter der Überschrift «Verbot des Mißbrauchs der Grundrechte und -freiheiten» und in den Paragraphen 141, 142 und 143 des türkischen Strafgesetzbuches als nicht unserer Staatsform und Staatsordnung entsprechend definiert. Zuwiderhandlungen werden bestraft.

Artikel 14 unserer Verfassung lautet:

«Von den Grundrechten und -freiheiten dieser Verfassung darf keines gebraucht werden, um die unteilbare Einheit von Hiermit Hiermit Staatsgebiet und Staatsvolk zu zerstören, die Existenz des türkischen Staates und der Republik in Gefahr zu stürzen, die Grundrechte und -freiheiten zu beseitigen, die Beherrschung des Staates durch eine Person oder einen Stand oder die Herrschaft einer sozialen Klasse über andere sozialen Klassen herbeizuführen oder Unterschiede in Sprache, Rasse, Religion oder Bekenntnis zu schaffen oder auf sonstigem Wege eine auf diesen Begriffen und Ansichten beruhende Staatsordnung zu gründen.

Die Sanktionen, die gegen diejenigen anzuwenden sind, welche gegen diese Verbote handeln oder andere in dieser Richtung ermuntern oder aufhetzen, werden durch Gesetz geregelt.

Keine Vorschrift der Verfassung darf so ausgelegt werden, als gewähre sie das Recht zu einem auf die Beseitigung der Grundrechte und -freiheiten gerichteten Verhalten.»¹³

Man sieht, daß auf diese Weise der gegen die verfassungsmäßige Ordnung gerichtete kommunistische Gedanke mit marxistisch-leninistischer Zielsetzung sowie Haltungen und Aktivitäten im Zusammenhang damit ausdrücklich zurückgewiesen werden.

Einschätzungen [von Personen, die] im kommunistischem System [leben] können wir wie folgt aufführen:

Die Angaben von Personen, die dieses System zuerst bejahten und das Leben in diesem System erlebt haben, sind:

«Der Grundsatz des Kommunismus lautet: Tod dem, der nicht mit uns ist. Es gibt keinen mittleren Weg.»

«Es wird geraten: Erstens in einer der Revolution gebührenden Weise das Geld einheimsen und so sie schwächen. Zweitens sie einschüchtern.»

«Hoffentlich kommt ein vernünftiger Präsident, der ein Wunder bewirkt und die Welt von dieser kommunistischen Gefahr befreit.»

«Jeder begabte, aufgeschlossene und unternehmerische Mensch ist in ihren Augen ein Faschist und muß sterben.»

«Folterer sind unwissende Kreaturen, die nicht imstande sind die Möglichkeiten des freiheitlichen Lebens für eigene Erfolge zu nutzen.»

13 Geffken, Rolf: Die 'Demokratie' der Militärs, Köln 1983, Übersetzung von Christian Rumpf (Max-Planck-Institut für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht)

«Von uns wird die Verwirklichung der Diktatur des Proletariats verlangt.»

«Jede verantwortliche Stelle wird, unabhängig von der Ausbildung und den persönlichen Qualitäten, mit einem Kommunisten besetzt.»

«Ich empfehle den in kapitalistischen Ländern lebenden Kommunisten, in kommunistischen Ländern um Asyl nachzusuchen. Um zu beweisen, wie schlimm der Kapitalismus ist, werden sie überall gern aufgenommen. Leider treffen wir aber auf keinen Menschen, der von dem faulenden und absterbenden Kapitalismus flieht. Aber es gibt Tausende von Flüchtlingen aus den kommunistischen Ländern.»

«Eine Unterscheidung zwischen gutem und schlechtem Kommunismus ist sinnlos. Der Kommunismus ist eine schreckliche Diktatur, die die Arbeiter ausbeutet. Die Menschen, die im Kommunismus mit einem niedrigen Lebensniveau und ohne Freiheit leben, sind das beste Beispiel dafür.»

«Die Kommunisten schrecken nicht davor zurück, diejenigen Menschen, die nicht so wie sie denken und ihnen nicht gehorchen, auf jede Art und Weise zu foltern.»

«Wenn es um die menschliche Würde, Tugenden und Freiheiten geht, sind die Kommunisten Meister darin, sich als Retter auszugeben.»

Nach dem 18. Jahrhundert haben die Entwicklung des internationalen Handels und der Einsatz von Motoren für die Produktion zu Veränderungen der Arbeitsverhältnisse geführt, die natürlich eine Zunahme der Arbeitslosen zur Folge hatten. Da die Unstimmigkeiten zwischen Angebot und Nachfrage die Suche nach einer neuen Ordnung erforderlich gemacht haben, haben sich wirtschaftlich geprägte Entscheidungen gegen Entscheidungen philosophischer und politischer Art durchgesetzt. Wenn man die danach entstandenen politischen und gesellschaftlichen Organisationen betrachtet, haben sich im Ergebnis dieses Prozesses drei unterschiedliche Gruppen herausgebildet.

Das gemeinsame an allen diesen drei Strömungen ist, daß sie gegenüber dem Eigentumssystem eine ablehnende Haltung einnehmen.

Man kann die drei Systeme wie folgt aufzählen:

«Sozialismus, Kommunismus, Anarchismus.»

Bei allen drei Systemen herrscht der Gedanke vor, anstatt des Privateigentums das gesellschaftliche Eigentum einzusetzen. Da unser Thema der Kommunismus ist, können wir hierzu folgendes sagen.

«Im weitesten Sinne bedeutet Kommunismus Kollektiveigentum. Jeder arbeitet für die Gesellschaft und für den Staat, der sie vertritt. Der Staat sorgt für den Unterhalt von jedem. Es gibt kein Privateigentum. Es gibt Kollektiveigentum.»

«Lenin schreibt in seinen Werken folgendes über die Gründung und Ausbreitung der Partei: „Wir müssen als Theoretiker, Propagandisten, Agitatoren und Organisatoren in alle Klassen des

Volkes hineingehen. Es ist notwendig, die gesamte Arbeiterklasse auf ihre Mission zur Befreiung der gesamten Menschheit von jeglicher Unterdrückung und Unrecht vorzubereiten. Nähern wir uns noch stärker dem Volke. Nähern wir uns den unteren Schichten des Volkes, den Massen, den Angestellten, den Bauern. Nähern wir uns nicht nur denjenigen, die wir für unsere Ziele gewonnen haben, sondern auch den Anhängern der Revolutionären Sozialisten, den Parteilosen, den noch unbewußten Elementen.»

Bekanntlich ist der Kommunismus

«ein gesellschaftliches, wirtschaftliches und politisches System.»

Doch seine ganze materielle und moralische Kraft erhält er von denjenigen Staaten, die immer noch darauf bestehen, diese Idee am Leben zu erhalten. Gerade wegen dieses Aspekts ist Kampf notwendig.

Obwohl wir hier nicht die geschichtliche Entwicklung des Kommunismus darlegen, sollte man wissen, daß die Entwicklung der sozialistischen Idee von Platon bis zu dem deutschen sozialistischen Kollektivisten Karl Marx eine große Bedeutung hat. Dieses System, das immer den gemeinsamen Besitz an Eigentum als das gemeinsame Merkmal hat, tritt mal als Sozialismus, mal als Kommunismus und auch als Anarchismus hervor. Heutzutage wird es auch als wissenschaftlicher Sozialismus oder wissenschaftlicher Kommunismus ausgestreut. Denn in diesen Systemen hat jeder verschiedene Weg zur Eroberung des Staates eine Bedeutung. Man hält sich an die Regel: Es kommt darauf an, daß der Staat erobert wird, die Idee und das System können nachträglich entwickelt werden.

Es ist unserer Meinung nach vom Nutzen, sich einen kurzen Überblick darüber zu verschaffen, wie der Kommunismus in äußeren Staaten angenommen und von Angehörigen dieser Staaten entwickelt wurde. Um unsere entgegengesetzte Meinung in dieser Frage und den Standpunkt der Angeklagten zu schildern, werden wir dies in dieser Richtung umreißen.

Zum Beispiel;

können wir sagen, daß in den Vereinigten Staaten von Amerika ein harter Kampf ausgetragen wird. Es liegt auf der Hand, daß in denjenigen Ländern, die sich in der Nähe jenes Landes befinden, das den Kommunismus akzeptiert hat und dieses System auf der Welt verbreitern will, Aktivitäten der Kommunistischen Parteien nicht geduldet werden. Dennoch kann nicht behauptet werden, daß Staaten wie Amerika, England, Frankreich und Italien kommunistische Aktivitäten völlig unterbunden haben.

In Amerika hat 1954 das Unterhaus¹⁴ die Tätigkeit der kommunistischen Partei als gesetzwidrig erklärt. Doch haben der Direktor des FBI und der Generalstaatsanwalt gegen diese Maßnahme Widerspruch eingelegt und ihre Verwirklichung verhindert. Dennoch ist es jedem bekannt, daß das amerikanische Volk offen eine Haltung gegen Kommunisten einnimmt.

¹⁴ Der Staatsanwalt meint wohl das Repräsentantenhaus.

Obwohl in England die Kommunistische Partei in den 20'er Jahren gegründet wurde, befand sie sich bis heute nicht in einer ihr Aktivität ermöglichenden Situation. Weltweit gesehen hat die Kommunistische Partei in England das freieste Betätigungsfeld. Diese Partei wird von der Sozialistischen Labourpartei einge-
dämmt.

In Italien wurde der Kommunismus ständig bekämpft. Trotzdem bewahrt die Kommunistische Partei in Italien ihre Eigenschaft, eine starke Partei zu sein. Gleichzeitig wird beobachtet, daß wegen der Existenz dieser Partei die Regierungen in Italien niemals stabil sind.

In dem politischen Geschehen in Frankreich ist es spürbar, daß die Kommunisten stark sind. Trotzdem dauert die Bekämpfung der Kommunisten immer noch an. In Frankreich hat die Sozialistische Partei ihre Tätigkeit 1893 begonnen.

Die hinterhältigsten Tätigkeiten der Kommunisten werden im Nahen Osten beobachtet. In den Ländern des Nahen Ostens machen sich die Kommunisten vorrangig die reaktionären Elemente zunutze:

In Pakistan, Iran, Afghanistan, Irak, Syrien, Ägypten und in Jordanien beobachten wir diese Tätigkeiten.

Es ist jetzt jedem bekannt, daß die Kommunisten, die mit ihrer Tätigkeit in Afghanistan zu einem Ergebnis gelangen konnten, das kommunistische Regime den Afghanen mit Gewalt aufzuzwingen versuchen.

Was ein kommunistisches Regime für einen Staat mit sich bringt, wird bei dem Geschehen in Afghanistan heute von jedem deutlich gesehen und beobachtet. Kann es überhaupt übersehen werden, welche Ausmaße die Anarchie in einem Land, in das der Kommunismus eingedrungen ist, annimmt?

Wenn wir nun zu der Frage kommen, wie der Kommunismus in unserer Türkei entstand und sich entwickelte:

Wir können sagen, daß bei uns die Anfänge der offenen Aktivität der kommunistischen Parteien in den zwanziger Jahren zu beobachten sind.

In dem Strafgesetzbuch vom 27 Zilhicce 1274¹⁵ ist eine Bestimmung über kommunistische Parteien und Kommunismus nicht zu finden. Dieses Gesetz wurde durch die Übernahme des französischen Strafgesetzbuches von 1808 geschaffen. Es ist als ein Ergebnis der Reformmaßnahmen des Osmanischen Reiches zu sehen. Die Übernahme fiel in das Jahr 1858.

Das erste republikanische Strafgesetzbuch, das in 1926 in Kraft trat, wurde vom Italien übernommen. Die Paragraphen 141-142 dieses Gesetzes waren im Zeitablauf Gegenstand von Veränderungen. Man versuchte klare Bestimmungen entsprechend der Entwicklungslinie des Kommunismus zu erreichen.

15 Angabe nach der arabischen Zeitrechnung, die damals noch benutzt wurde. Nach der europäischen Zeitrechnung entspricht sie 1858.

Der erste kommunistische Gedanke ist in einer Sekte zu beobachten, die von einer Person namens Bedrettin von Simav gegründet wurde.¹⁶ Bedrettin von Simav hat einen Türken und einen Juden gefunden und zusammen mit diesen seine Sekte in der Gegend um die Bucht von Izmir, in der Region Karaburun und im asiatischen und europäischen Kontinent verbreitet.

[Ihr Hauptgedanke lautete:] «Gleichheit und Gemeinschaft bei allem außer bei Frauen.»

Die Angehörigen dieser Sekte sagten...«ich wohne in deinem Haus wie in meinem Eigenen... und du wohnst in meinem Haus, trägst meine Kleider, benützst meine Waffen und meine Wagen, nur Frauen sind ausgenommen.» Das waren ihre Ansichten. Später hat Sultan Celebi Mehmet diese festnehmen und hinrichten lassen.

Für uns ist der Fall des Bedrettin von Simav ein gutes Beispiel aus der Geschichte, der zeigt, daß Kommunismus und Reaktion sehr wohl vereinbar sind.

Kommunistische Gedanken gibt es seit Platon, sie sind deshalb sehr alt. Ihre Anwendung sehen wir mit Lenin in Rußland.

Die erste kommunistische Vereinigung, bekannt unter dem Namen Grüne Armee, ist eine Vereinigung, deren Generalsekretär 1920 nach dem Zusammentreten der Großen Nationalversammlung der Türkei in Ankara, Hakkı Behic war. Diese Vereinigung, die das Vertrauen von Mustafa Kemal verlor, zerfiel im gleichen Jahr. Cerkez Ethem und seine Brüder sind ebenfalls Mitglieder dieser Vereinigung geworden.

Erste, offiziell in Ankara gegründete kommunistische Partei:

Es wurde mit einer von Hakkı Behic und Mustafa Kemal unterschriebenen verschlüsselten Benachrichtigung (Nr.591) vom 26.10.1920 mitgeteilt, daß die Kommunistische Partei am 18.10.1920 gegründet wurde. Diese Partei, der dreißig Personen angehörten, hatte auch eine militärische Abteilung. Auch die Organisationen der Grünen Armee trat dieser Partei bei. Dieser Partei lag sowohl eine Schutz- wie auch eine Versuchsabsicht zugrunde. Doch war der Versuchsaspekt noch offensichtlicher. Es ist in der Literatur umstritten, ob diese Partei Verbindungen mit der Dritten Internationale hatte oder nicht.

Gibt es Bedingungen in der Türkei, die die Annahme oder Ablehnung einer kommunistischen Partei [zu einer aktuellen Frage machen]?

Die Erste Internationale wurde am 28.9.1864 in London, die Zweite Internationale wurde 1889 in Paris und die Dritte Internationale wurde 1919 in Rußland gegründet.

Es wird erzählt, daß Hilmi, der kein Kommunist war jedoch sozialistische Ideen vertrat, in den Jahren 1919 eine sozialistische Partei gegründet haben soll.

Es gab noch eine andere kommunistische Partei, die in Rußland gegründet wurde und deren Zentrale sich in Baku befand. Sie

wurde von Mustafa Suphi geleitet. Diese Partei gehörte der Dritten Internationale an.

In der genannten Partei waren neben Mustafa Suphi noch Personen wie Sabri Cemil, Ethem Nejat und Ismail Hakki, die in Deutschland auf kulturellem Gebiet tätig waren. Aufgrund einer Art von Erlaubnis, die sie von der Regierung in Ankara erhielten, kamen sie von Baku nach Kars, wurden jedoch in Kars und Erzurum durch feindliche Demonstrationen empfangen. Angesichts dieser Situation kehrten sie über Trabzon nach Rußland zurück. Es wird erzählt, daß sie dabei im Meer umgekommen sind.

1920 war Halk Istirakiyun¹⁷ und 1919 die Sozialistische Arbeiter und Bauernpartei der Türkei tätig. Ihre Presseorgane waren die Zeitschrift Aydinlik, Kurtulus und Orak-Cekic.

Im Ausland wurden Zusammenkünfte der Kommunistischen Partei der Türkei durch Vedat Nedim und Sefik Hüsnü in Wien organisiert. Somit können wir sagen, daß die Kommunistische Partei der Türkei seitdem auch im Ausland tätig wird. Im Lande selber versuchte sie das kommunistische Gedankengut mit Hilfe der Gedichte von Nazim Hikmet zu verteidigen.

Seit dem Jahr 1927 wurden kommunistische Aktivitäten in der Türkei völlig abgelehnt.

Darüber hinaus wissen wir, daß in der Türkei Parteien mit verschiedenen Namen gegründet wurden, die kommunistische Gedanken vertraten oder solche Gedanken in ihre Aktionen einfließen ließen.

Die Aktivitäten der fortschrittlichen Jungtürken im Ausland, die Tätigkeit der geheimen kommunistischen Partei unter dem Namen Vatan Partisi¹⁸ gehören in diesen Zusammenhang.

Es wurde gezeigt, daß TKP [Kommunistische Partei der Türkei], TIP [Arbeiterpartei der Türkei] und die durch deren Vereinigung entstandene TBKP [Vereinigte Kommunistische Partei der Türkei] illegal sind,

ferner daß von den Angeklagten;

1.) NABI YAGCI (HAYDAR KUTLU), Generalsekretär der illegalen TKP und Gründer der TBKP ist und seine Funktionen in diesen Parteien als «leitende und führende oder in dieser Hinsicht anleitende» zu charakterisieren sind,

2.) A. NIHAT SARGIN Generalsekretär der illegalen TIP und Gründer der TBKP ist und seine Funktionen in diesen Parteien als «leitende und führende oder in dieser Hinsicht anleitende» zu charakterisieren ist

3.) daß mit Ausnahme von Rasim Öz die restlichen Angeklagten, deren Namen in der Anklageschrift genannt werden, Sympathisanten der illegalen Parteien und eingetragene Mitglieder der TKP sind,

¹⁷ Es handelt sich um eine legale kommunistische Partei.

¹⁸ "Partei der Heimat". Wurde Mitte der fünfziger Jahre gegründet.

4.) daß der in dieser Anklageschrift genannte Rasim Öz Sympathisant der erwähnten illegalen Parteien ist und daß er diese Parteien lobt und deren illegalen Ziele gutheißt und diesen Umstand öffentlich kund tut."

[Es folgen die Lebensläufe der Angeklagten sowie ihre politischen Aktivitäten]

.....

"(D) DER FALL

1) DIE ERLÄUTERUNG DES FALLS:

Daß der Generalsekretär der TKP, Nabi YAGCI (Parteisyonym: Haydar KUTLU) und der Generalsekretär der TIP, A. NIHAT SARGIN von den illegalen Parteien, die ihre Leitung im Ausland haben und sowohl im Aus- als auch im Inland ihre Tätigkeiten entfalten, nach ihrer Rückkehr in die Türkei, hier die legale Gründung der TBKP bezwecken, diese ihre Absicht vorher durch Veröffentlichungen in den in der Türkei erscheinenden Zeitungen am 27.12.1987 versucht haben, der Bevölkerung bekannt zu machen und mittels ihrer veröffentlichten Reden und auf diesem Weg eine sensationelle Situation zu schaffen beabsichtigen, ist auch den Nachrichten aus den Zeitungen, datiert vom 3.10.1987, 5., 6., 13. und 14.11.1987 zu entnehmen.

Nach der Bekanntmachung dieser Erklärungen an die Bevölkerung vor den allgemeinen Wahlen am 29. November 1987 sind die beiden Personen auf Grund der Anordnung unserer Staatsanwaltschaft gleich nach ihrer Ankunft im Land am 15.11.1987 festgenommen worden.

Es ist offensichtlich, daß die Angeklagten NABI YAGCI [HAYDAR KUTLU], A. NIHAT SARGIN und ihre Anhänger durch ihre Aktivitäten im In- und Ausland «den Sturz der in der Türkei existierenden, verfassungsmäßigen Ordnung und an ihrer Stelle die sich auf marxistisch-leninistische Basis stützende Diktatur des Proletariats» zu errichten bezwecken und diesbezüglich seit 1919 mit Parteien, die sowohl innerhalb als auch außerhalb der Türkei manchmal legal und manchmal illegal gegründet wurden, den gleichen Weg gewählt haben.

Die, unter der Bezeichnung Kommunistische Partei der Türkei konstituierte Partei hat seit der Gründung des Staates Türkische Republik zu keiner Zeit eine legale Identität aufzuweisen. Die Gründe dafür sind, daß in den Verfassungen der Türkischen Republik von 1924, 1961, 1982 die festgeschriebene Staatsform und -ordnung klar definiert und innerhalb dieses Rahmens diese Anschauung nicht vorgesehen ist. Ferner ist man von der Annahme ausgegangen, daß das türkische Volk mit dem Programm dieser ungesetzlichen Partei nicht einverstanden wäre.

Es ist auch bekannt, daß die TKP und die TIP durch Publikationen, die im Ausland gedruckt und vertrieben werden und mittels des Radiosenders, der unter dem Namen «Stimme der TKP» errichtet wurde, durch fortwährende Veröffentlichung ihrer Anschauungen versucht, daß diese vom türkischen Volk angenommen werden.

Eine andere Art von Tätigkeit dieser Partei ist die Organisation von Personen im Inland, bei denen sie die Annahme ihrer

Anschauung erreicht hat und deren zeitweilige Schulung in der Moskauer Parteischule durchführt.

Laut diesen Auffassungen und Feststellungen haben die Entwicklungen in unserem Fall den tatsächlichen Grund gebildet und die Eröffnung von Ermittlungen über die Angeklagten als Resultat ergeben.

Die Aktivitäten der Angeklagten NABI YAGCI [HAYDAR KUTLU] und A. NIHAT SARGIN im Ausland sind laut den in der Akte befindlichen Unterlagen bekannt und durch ihre Aussagen diese Lage bestätigend ersichtlich geworden.

Nach unserem in der Akte befindlichen Schreiben vom 2.12.1987 mit dem Zeichen: B-1987/983 an das Justizministerium, wobei wir laut §§ 158, 159 und 140 des türkischen StGB die Einleitung der Ermittlung über die Tätigkeiten der Angeklagten im Ausland beantragten und nach Erhalt des Einwilligungsschreibens für die besagte Ermittlung vom 3.12.1987, ist es bekannt, daß die diesbezügliche Ermittlung über die genannten zwei Angeklagten eingeleitet worden ist.

Im Rahmen der Fakten, die sich in der Akte befinden und die vor und während der Ermittlungen über die Angeklagten erzielt wurden, wird in der allgemeinen Erläuterung des Einleitungsabschnitts der Anklageschrift und in Abschnitt über illegale Parteiaktivitäten die Begründung des Falles dargelegt und der den Prozeßgegenstand bildende Aktionsrahmen abgesteckt.

Auch die Suche nach den anderen Beschuldigten, die nach den Aussagen des Beklagten NABI YAGCI [HAYDAR KUTLU] und des Beklagten A. NIHAT SARGIN festgestellt und deren Tätigkeit in der Türkei als fortdauernd gemeldet waren, sind eingeleitet worden. Es wurde dabei der Eindruck vermittelt, daß bei den Vernehmungen von manchen Beschuldigten durch die zuständigen Sicherheitsbehörden, diese ihre ungesetzlichen Aktivitäten innerhalb von manchen legalen Vereinen noch weiterzuführen versuchten.

Die heutigen Aktivitäten der in der Anklageschrift genannten und in der Türkei festgenommenen anderen Beschuldigten sind aus dem Programm der ungesetzlichen TBKP abzuleiten.

Die Gedanken, die den Programmen der illegalen TKP [Kommunistische Partei der Türkei] und TIP [Arbeiter Partei der Türkei] gemeinsam sind, sehen wir in dem Programm der TBKP [Vereinigte Kommunistische Partei der Türkei], die die Angeklagten Nabi YAGCI [Haydar Kutlu] und A. Nihat Sargin im Ausland zu gründen planten.

2.) Die rechtliche und strafrechtliche Situation der Angeklagten

Wir haben drei illegale Parteien, die Gründer dieser Parteien, deren Ergebnisse und Mitglieder zum Gegenstand.

Die illegale TKP wurde 1919, illegale TIP 1980 gegründet. Wir ahnen, wissen und sehen, daß die TBKP, deren Gründung vorgesehen ist, seit den Jahren 1986 tätig ist.

Von den erwähnten illegalen Parteien;

Der Angeklagte NABI YAGCI [HAYDAR KUTLU], der Generalsekretär der TKP ist und innerhalb der Partei die im Absatz 1 des § 141 des türkischen StGB wie folgt hingewiesene Eigenschaft, «diejenigen die diese Partei führen oder leiten oder ihr den Weg weisen», besitzt,

der Angeklagte A. NIHAT SARGIN, der Generalsekretär der TIP ist und innerhalb der Partei die im Absatz 1 des § 141 des türkischen StGB wie folgt hingewiesene Eigenschaft, «diejenigen die diese Partei führen oder leiten oder ihr den Weg weisen», besitzt,

die Angeklagten, die Mitglieder der TKP in der Türkei sind und gegen die in dieser Anklageschrift öffentliches Verfahren eingeleitet wurde,

NABI YAGCI [HAYDAR KUTLU] und A. NIHAT SARGIN, die im Rahmen der Absicht, die illegale TKP und die illegale TIP zu vereinigen vermutet werden und in den Reihen der Gründer der illegalen TBKP gesehen werden und die im Absatz 1 § 141 des türkischen StGB wie folgt hingewiesene Eigenschaft, «diejenigen die unter irgendeiner Begründung und Namen (eine solche Partei) zu gründen beabsichtigen» sowie «diejenigen, die einige dieser besagten Vereinigungen führen oder leiten» besitzen,

anlässlich der Durchführung von Ermittlungen aufgrund der gegen sie in unserer Anklageschrift aufgeführten Straftaten, wurde es für nützlich angesehen, bevor die juristische und strafrechtliche Situation dieser Personen erläutert werden, den Fall im allgemeinen Sinne noch einmal zu schildern.

In den Aussagen des § 141 des türkischen StGB:

«diejenigen, die unter irgendwelchen Bedingungen und Namen Vereinigungen zu gründen beabsichtigen oder gründen oder ihr in dieser Hinsicht den Weg weisen, die darauf gerichtet sind, die Herrschaft einer sozialen Klasse über die anderen sozialen Klassen zu errichten, oder eine soziale Klasse aufzuheben, oder irgendeine der im Lande bestehenden wirtschaftlichen oder sozialen Grundordnungen zu stürzen»,

«diejenigen, die einige oder alle dieser besagten Vereinigungen führen oder leiten»,

«diejenigen, die unter irgendeiner Begründung oder Namen Vereinigungen zu gründen beabsichtigen, die darauf gerichtet sind, die politischen und juristischen Ordnungen des Staates insgesamt aufzuheben, oder solche gründen oder deren Tätigkeiten organisieren oder führen und leiten oder ihnen in dieser Hinsicht den Weg weisen»,

wird festgestellt, daß sie die Erscheinung der Angeklagten NABI YAGCI [HAYDAR KUTLU] und A. NIHAT SARGIN widerspiegeln.

Die besagten Angeklagten haben auch durch das Begehen der im § 140 des türkischen StGB aufgeführten Tat ihre Tätigkeiten innerhalb und außerhalb der Partei vor Augen geführt.

Unter Berücksichtigung aller gegen die Angeklagten in der Anklageschrift aufgeführten und ihre Bestrafung fordernden Paragraphen des türkischen StGB wird festgestellt, daß ihre Handlungen keineswegs erfreulich und nützlich für den Staat der Türkischen Republik sind.

Es ist auch nicht erforderlich, bei der Lobpreisung des Kommunismus auf Öffentlichkeit zu bestehen.

Es entsteht die Lage, da angenommen werden muß, daß durch die Annahme der Existenz eines kurdischen Volkes in der Türkei außer dem türkischen Volk die Türkei zu teilen und somit der Tatbestand des Separatismus erfüllt wird. Auch bezüglich dieser ihrer Handlungen muß angenommen werden, daß, wiederum aus der Anklageschrift ersichtlich, die Tatbestände nach § 141/4 und § 142, Absatz 3 des türkischen StGB vorliegen.

Die Absicht dieser illegalen Parteien muß als,

«die Herrschaft einer sozialen Klasse über die anderen soziale Klassen zu errichten, oder eine soziale Klasse aufzuheben, oder irgendeine der im Lande bestehenden wirtschaftlichen oder sozialen Grundordnungen zu stürzen»

angesehen werden.

Welche der von den Angeklagten unternommenen Tätigkeiten zur Verwirklichung dieser Absicht zählen, wurden in der Anklageschrift eindeutig aufgeführt.

Es ist eine Tatsache, daß bei denjenigen, die in illegale Parteien, deren Auffassung, Ziel, Tätigkeiten eindeutig sind, beitreten, und in ihnen tätig werden, in unserem Gegenstand nicht nach erforderlichen Formalitäten für den Beitritt in eine legale Partei gesucht, die Mitgliedsverzeichnisse oder Beitritts-erklärungen festgestellt und überprüft werden können. Es ist auch nicht notwendig.

Doch ist hier, wie aus den Aussagen der Angeklagten ersichtlich, der Tatbestand des «Beabsichtigens» gegeben.

Die betreffenden Parteien beanspruchen für sich im Allgemeinen den Arbeiter und den Bauern, insbesondere den Arbeiter als Hauptklasse.

Diese Parteien bemühen sich, Anhänger zu gewinnen, um die verfassungsmäßige Ordnung der Türkei zu stürzen und an dessen Stelle eine marxistisch-leninistische Ordnung zu gründen.

Es muß zugegeben werden, daß die Angeklagten keine unschuldigen Personen sind.

Der Gedanke ist Gründung einer marxistisch-leninistischen Ordnung. In ihren Programmen, Arbeitsmethoden und Strategien [verlassen sie sich] zumeist auf Beeinflussung durch Publikationen und auf Aktionen.

Bevor wir die Taten und Verhaltensweisen, die den Gegenstand der Anklage bilden und strafbar sind, zu den in Frage kommenden Gesetzesparagraphen zuordnen, [wollen wir] aufzählen, was mit diesen Paragraphen geschützt werden soll und somit [zeigen], welche Taten und Verhaltensweisen sich gegen diese Schutzbestimmungen richten.

Grundsätzlich hat der Staat es für nötig erachtet, «die rechtlichen, politischen, gesellschaftlichen oder wirtschaftlichen Grundordnungen» zu schützen und hat deshalb in der dafür geregelten Verfassung und dem davon abhängigen türkischem Strafgesetzbuch die Grenzen gezogen.

Die Grenze lautet Vereine, in unserem Fall Parteien, «die darauf gerichtet sind, die Diktatur einer sozialen Klasse über die anderen sozialen Klassen zu errichten, oder eine soziale Klasse zu beseitigen, oder irgendeine der im Lande bestehenden wirtschaftlichen oder sozialen Grundordnungen umzustürzen» zu gründen oder zu gründen zu schreiten oder ihre Aktivitäten zu führen und zu leiten oder Anleitung hierzu zu geben.

Unter sozialer Ordnung sind «alle Regeln, die die Existenz und den Bestand einer Gesellschaft ermöglichen und sichern, und außerdem die Grundsätze und Verfahrensweisen» zu verstehen, «die das Verhältnis zwischen den Kapitaleignern und den Arbeitseignern» regeln.

Kommunismus ist ein Gedankensystem, der in der Gesellschaft die Diktatur eines Standes errichten oder einen Stand beseitigen will. Es ist das Ziel im Kommunismus, die wirtschaftlichen und sozialen Ordnungen der Gesellschaft umzustürzen und eine den eigenen Ansichten entsprechende wirtschaftliche und soziale Ordnung zu errichten.

Vor dem Gesetz ist jeder «ohne Unterschied und ohne Ansehen der Sprache, der Rasse, der Farbe, des Geschlechts, der politischen Ansichten, den philosophischen Bekenntnissen, der Religion, der Konfession usw. gleich». Die geistige Haltung, die das verbietet und [wie im vorliegenden Fall] die Gründung einer Staatsordnung entsprechend dem marxistisch-leninistischen Gedanken bezweckt, hat keine Gültigkeit.

Tätigkeiten entgegen dieser Regel der Verfassung sind durch Strafen sanktioniert, die in dem von der Verfassung abgeleiteten und ihr entsprechenden Strafgesetzbuch genannt werden.¹⁹

Für die türkische Gesellschaft besteht einer der Wege, die Ideensysteme wie Kommunismus zu bekämpfen darin, Versuche zu sanktionieren, die auf den Umsturz bestehender Ordnungen und die Errichtung einer seiner Konstitution fremden Ordnung abzielen.

19 Es besteht tatsächlich eine starke Ähnlichkeit zwischen den Paragraphen 141 und 142 des türkischen Strafgesetzbuches und den entsprechenden Artikeln der Verfassung. Wenn man jedoch von einer Ableitung sprechen will, muß man sagen, daß die Verfassung von dem Strafgesetzbuch abgeleitet wurde und nicht umgekehrt. Denn die genannten Paragraphen des StGB gibt es seit 1936. Doch die betreffenden Artikel wurden erst 1982 in die Verfassung aufgenommen.

Kommunismus will die wirtschaftliche und soziale Ordnung der Gesellschaft umstürzen. Heutzutage hat der wissenschaftliche Gedanke²⁰, der auf demokratischem Wege zur Herrschaft gelangen will, diesen Weg als ein Mittel gewählt. Sein eigentlicher Gedanke ist, seine eigene Verhaltensweise anzuwenden um letztlich seine Ziele zu erreichen. Deswegen wird man in den Paragraphen des Strafgesetzbuches sehen, daß das Element der Gewaltanwendung fehlt. Deshalb betonen die Generalsekretäre der betreffenden Parteien in ihren Verteidigungen diesen Aspekt immer wieder.

Der erste Teil der Verfassung der Republik Türkei zeigt klar und deutlich, die Staatsform in den Grundzügen, die Eigenschaften der Republik als Staatsform, die Hauptziele und Aufgaben des Staates, die Legislative, die Exekutive und die Rechtsprechung sowie die Gleichheit vor dem Gesetz und den bindenden Charakter der Verfassung. Hier wird keinem Stand oder Gemeinschaft eine Vorherrschaft eingeräumt. Im vierten Teil werden die politischen Rechte und Pflichten sowie die Grundsätze aufgezählt, die die Gründung von politischen Parteien sowie die Mitgliedschaft regeln.

Die Gründung der Parteien und die für sie verbindlichen Bestimmungen werden im Gesetz über die Politischen Parteien Nr. 2820 geregelt. § 3 dieses Gesetzes sieht vor, daß die politischen Parteien im Einklang mit der Verfassung und den Gesetzen gegründet, die in den Programmen vertretenen Ansichten dementsprechend festgelegt werden, sie Organisationen sind, die innerhalb der Staats- und Gesellschaftsordnung die Erhebung des Landes auf die Ebene der zeitgemäßen Zivilisation anstreben und landesweit tätig sind und letztlich eine juristische Person darstellen, die diese Eigenschaften besitzt.

§ 4 dieses Gesetzes legt fest, daß die politischen Parteien unverzichtbare Bestandteile der demokratischen Ordnung sind und den Prinzipien und Reformen Atatürks verbunden zu sein haben. Außerdem wird dort die Regel aufgestellt, daß die Konstituierung der Parteien, die Wahl ihrer Organe, ihre Funktion, Tätigkeit und ihre Beschlüsse den demokratischen Grundsätzen entsprechen, die in der Verfassung festgelegt werden.

Die demokratischen Prinzipien, auf deren Eigenschaften in der Verfassung hingewiesen wird, die Eigenschaften der Republik als Staatsform in Artikel 2 der Verfassung werden folgendermaßen erörtert:

«Die Türkische Republik ist ein demokratischer, laizistischer und sozialer Rechtsstaat, die sich von dem Gedanken der gesellschaftlichen Ruhe, der nationalen Solidarität und der Gerechtigkeit leiten läßt, die Menschenrechte achtet, dem Atatürk-schem Nationalismus verbunden ist und auf den Prinzipien beruht, auf die in der Präambel hingewiesen wird.»

Dieser Artikel betont auch die Errichtung eines Staates unter dem Namen Türkische Republik und daß dieser Staat, ein demokratischer Staat ist, der alle Formen der Sultanatherrschaft, der Herrschaft von Personen und Schichten ablehnt.

20 Wahrscheinlich meint der Staatsanwalt damit den Kommunismus.

In der Präambel der Verfassung wird eine Staatsauffassung festgeschrieben, die sich nach «der Nationalismus-Auffassung, die der Gründer der Türkischen Republik, der unsterbliche Führer und unvergleichbare Held Atatürk festgelegt hat, und seinen Reformen und Prinzipien richtet»

In dieser Staatsauffassung ist der Nationalismus, der bekanntlich eines der Prinzipien Atatürks ist,

«Das Prinzip der Fortführung und Erhebung der Existenz der Menschen als Nation, die die gleiche Erziehung erhalten, die gleiche Fahne tragen, die gleichen Traditionen und die gleiche Geschichte haben.»

Da wir die radikalen Strömungen auch zu den Feinden des türkischen Nationalismus zählen,

«Besteht zwischen dem Kommunismus und unserer nationalen, gesellschaftlichen und wirtschaftlichen Ordnung ein Unterschied. Ausgehend von seinen Zielen, d.h. seinem Bestreben nach Welt-herrschaft, sieht der Kommunismus den türkischen Nationalismus als größtes Hindernis an»

Der Faschismus ist, wie der Kommunismus, ein Feind des türkischen Nationalismus.

Um den türkischen Nationalismus offener darzulegen, deren Grundsätze Atatürk umrissen hat, sehen wir es als nützlich an, die folgenden Worte ins Gedächtnis zu rufen:

«Im Grunde genommen sehen wir das nationale Bewußtsein und die nationale Einheit als Fundament unserer nationalen Existenz an»

«Wir sind unumschwungene Verfechter der Nation, türkische Nationalisten. Die Stütze der Republik ist die türkische Gemeinschaft. Je mehr die Angehörigen dieser Gesellschaft mit der türkischen Kultur erfüllt sind, desto stärker wird auch die Republik sein, die sich auf diese Gemeinschaft stützt.»

«Ich bin Feind einer jeden Nation, die meine Nation unterwerfen will, solange, bis diese Nation diesen Wunsch aufgibt.»

«Wenn wir von nationaler Politik sprechen, meine ich, innerhalb unserer nationalen Grenzen sich vor allem auf die eigene Kraft stützend für das wirkliche Wohl und den Aufbau des Landes zu arbeiten und die Nation nicht mit wahllos ausgedachten, radikalen Wünschen aufzuhalten.»

«Jeder Mitbürger, ungeachtet seiner Religion und Konfession, der in der Türkischen Republik die türkischen Ideale vertritt, ist Türke.»

«Die türkische Nation ist ein ehrenvoller Teil der Menschheitsfamilie und liebt deshalb die ganze Menschheit und ist anderen Nationen nicht feindlich gesinnt, solange diese nicht seine nationalen Interessen antasten. Der türkische Nationalismus ist auf die Wahrung des eigentümlichen Charakters der türkischen Gesellschaft und ihrer Unabhängigkeit aufgebaut, wobei er in Einklang mit allen zivilisierten Nationen steht. Aus diesem Grund ist er dagegen, daß nicht-nationale Strömungen in das Land kommen und sich verbreiten.»

Wiederum nach dem Prinzip des Populismus gibt es in der türkischen Gesellschaft keine Aufteilung nach Klassen. Im Rahmen des Gleichheitsprinzips sind «Beamte, Soldaten, Kaufleute, Arbeiter und andere Berufsgruppen» innerhalb der türkischen Gesellschaft eine Einheit, gehen ineinander über und bilden ein ganzes. Die lebende Ganzheit der Nation ist das türkische Volk. Nach Atatürk ist das Volk eine klassenlose Gemeinschaft ohne Privilegien, es bildet das menschliche Element des Staates. Alles ist für das Volk.

Im Gegensatz zu dieser Auffassung wird entsprechend dem Programm und der marxistisch-leninistischen Anschauung der Partei, die sie in der Türkei gründen wollen, und entsprechend der eigenen, kommunistischen Meinung der Angeklagten, dem Klassenbewußtsein und den Klasseninteressen der Vorrang eingeräumt. Dieses System sieht Auseinandersetzungen zwischen den Klassen vor. Danach ist alles für die Arbeiterklasse. Das Ziel ist, die Herrschaft der Arbeiterklasse über jedem Bereich der Gesellschaft zu erreichen. Wenn man das berücksichtigt, liegt es auf der Hand, wie sehr die Atatürkschen Prinzipien und Reformen und darum die Atatürksche Auffassung gegen den Kommunismus ist.

Der Kommunismus ist ein gesellschaftliches Problem. Die Lage unseres Landes, seine gesellschaftlichen Bedingungen, die Kraft seiner religiösen und nationalen Traditionen, und auch die angeborenen Tugenden unserer Nation erlauben es absolut nicht, den Kommunismus bei uns anzuwenden.

Deswegen werden die vorliegenden Parteiprogramme, die Gedanken, die von den Gründern dieser Parteien geäußert werden und ihre Aktionen von unserer Verfassung zurückgewiesen und sind außerdem gesetzlich unter Strafe gestellt.

Wenn wir die Ansichten von Atatürk betrachten, erkennen wir, daß grundsätzlich die Aussagen «unbedingte Unabhängigkeit», «nationale Einheit und Eintracht», «Frieden in der Heimat und auf der ganzen Welt» akzeptiert worden sind und auch von unserer Nation angenommen wurden.

Es ist unmöglich, den Kemalismus durch irgendeine fremde politische Strömung oder Ideologie zu erklären. Im Allgemeinen sind diese Grundsätze Erläuterungen und Widerspiegelungen der Gedanken und Verhaltensweisen der türkischen Nation selbst.

Es ist zu erkennen, daß die oben beschriebene Staatsordnung und die Staatsform, die auf der marxistisch-leninistischen Ordnung

basiert, die diesbezüglichen Artikel der jetzigen Verfassung der Republik Türkei und das entsprechende Parteiengesetz verletzt.

Man kann auch sehen, daß die Grenzen dieses Gedanken durch das Urteil des Verfassungsgerichts vom 27.11.1980 (Aktenzeichen 1979/31, Nummer 1980/59) auf richterlichem Wege gezogen sind.

Wenn das genannte Urteil des Verfassungsgerichts sowie unstrittige Urteile des Kassationsgerichtshofes und des militärischen Kassationsgerichtshofes studiert werden, wird man sehen, daß die Ideen in der Anklageschrift durch die Rechtsprechung bestätigt werden.

Deswegen muß angenommen werden, daß die rechtliche Stellung der Angeklagten in diesem Sinne beurteilt wird.

Die Taten von NABI YAGCI [HAYDAR KUTLU], der ein leitender Funktionär von TKP, TIP und der aus ihrer Vereinigung hervorgehenden TBKP²¹ ist und die Aufgaben des Generalsekretärs der TKP wahrnimmt und von A. NIHAT SARGIN, der die Aufgaben des Generalsekretärs der TIP wahrnimmt, entsprechen wie unten gezeigt wird, den Paragraphen 158, 159, 140, 141, 142 und 312 des türkischen Strafgesetzbuches; die Taten der anderen Angeklagten, die Mitglieder der TKP und der TBKP sind und sogar verantwortliche Aufgaben wahrnehmen, entsprechen den Paragraphen 141, 142 und 312 des türkischen Strafgesetzbuches."

...[Es folgt der Abschnitt E mit den Beweisstücken. Dieser Abschnitt wurde nicht übersetzt.]...

"(F) SCHLUSS UND FORDERUNG

DIE ERKLÄRUNG DER STRAFTATEN, DIE DIE EINZELNEN ANGEKLAGTEN BEGANGEN HABEN, UND DER BETREFFENDEN GESETZESPARAGRAPHEN

Wie es allgemein in der Anklageschrift untersucht und dargelegt wird, besteht

DIE ARBEIT DER ILLEGALEN TKP UND TIP

darin, die verfassungsmäßige Ordnung des Staates der Türkischen Republik, die festlegt, daß

«...der absolute Vorrang des Volkswillens, die Souveränität uneingeschränkt und unbedingt der Türkischen Nation zustehe und keine Person oder Körperschaft, welche diese im Namen des Volkes ausüben zuständig ist, von der in dieser Verfassung bestimmten freiheitlichen Demokratie und von der von ihren Merkmalen bestimmten Rechtsordnung abweichen werde,...

...keine Meinung und Ansicht gegenüber den türkischen nationalen Interessen, dem Grundsatz der Unteilbarkeit von türkischem Dasein, Staat und Staatsgebiet, den geschichtlichen und geistigen Werten des Türkentums und dem Nationalismus, den Prinzipien und Reformen sowie dem Zivilisationismus Atatürks werde ge-

21 TKP: Kommunistische Partei der Türkei; TIP: Arbeiterpartei der Türkei; TBKP: Vereinigte Kommunistische Partei der Türkei.

schützt und heilige religiöse Gefühle, wie es das Prinzip des Laizismus erfordert, in keiner Weise mit den Angelegenheiten und der Politik des Staates werden vermischt werden»²²

«die Grundrechte und -freiheiten entsprechend der Prinzipien der Gleichheit und sozialer Gerechtigkeit nicht ausgenutzt werden können, um die auf nationale Kultur und Zivilisation beruhende Rechtsordnung zu verändern»,

durch eine auf den Marxismus-Leninismus beruhende kommunistische Ordnung zu ersetzen, die sich auf die Idee stützt, diese verfassungsmäßige Ordnung

«in ein sich auf die Arbeiterklasse stützendes proletarisches Regime zu verwandeln und im Ergebnis die Herrschaft einer sozialen Klasse, über die anderen sozialen Klassen zu errichten, diese sozialen Klassen aufzuheben und so die bestehende wirtschaftliche und Grundordnung insgesamt zu stürzen»

Es wurde festgestellt, daß Nabi Yagci (Haydar KUTLU) und A. NIHAT SARGIN ihre Tätigkeit im Rahmen des Parteiprogramms dieser beiden Parteien entwickelt haben und in den Zeitschriften Atilim und Cark-Basak, in Broschüren und Flugblättern, die sie im Ausland drucken und illegal ins Land schmuggeln und dort verteilen ließen,

«im Ausland über die Zustände im Lande unbegründete, übertriebene oder bestimmten Absichten dienende, das Ansehen und den Einfluß des Staates der Türkischen Republik untergrabende Nachrichten verbreiteten und so den nationalen Interessen schadende Aktionen durchführten.»

Sowohl aus den besagten Publikationen als auch aus ihren in der Akte befindlichen Aussagen, in der sie es selbst bestätigen, geht hervor, daß die Angeklagten NABI YAGCI [HAYDAR KUTLU] und A. NIHAT SARGIN Führer dieser Parteien sind.

Die Straftaten der Angeklagten NABI YAGCI [HAYDAR KUTLU] und A. NIHAT SARGIN in den besagten Zeitschriften, Flugblättern und Broschüren,

«die erwähnten Punkte, wurden im Einzelnen bei der Beschreibung der Straftaten der Angeklagten betont und aufgezeigt.»

Die Angeklagten haben stets entsprechend der Beschreibung im § 140 sowie in den §§ 158 und 159 des türkischen StGB den Staat der Türkischen Republik, den Geehrten Staatspräsidenten der Türkischen Republik und in der Person des Geehrten Ministerpräsidenten die Regierung der Türkischen Republik diffamierende Reden gehalten und veröffentlicht.

Es wurde festgestellt, daß die Angeklagten NABI YAGCI [HAYDAR KUTLU] und A. NIHAT SARGIN in den besagten Zeitschriften, Flugblättern und Broschüren und außerdem in ihren veröffentlichten Reden gegen den § 142 Absatz 1 und 3 und Paragraph 312 Absatz 2 und 3 beschrieben sind.

Es kann sein, daß die Angeklagten Nabi YAGCI [Haydar Kutlu] und A. Nihat SARGIN in ihrer Verteidigung folgendes sagen:

22 Dies ist ein Zitat aus der Präambel der Verfassung von 1982.

«Wir haben diese Aktionen zur Verwirklichung unserer politischen Überzeugungen unternommen und haben versucht, diese Aktionen in einem Zusammenhang mit der Vereinigung der beiden Parteien unter dem Namen TBKP²³, einer illegalen Partei zu zeigen. Auf der ganzen Welt gilt die Regel, daß, wenn man von Demokratie spricht, auch diese Systeme im Rahmen der staatlichen Ordnung gesehen und zur Betätigung als legale Partei zugelassen werden.

Ein anderer Gedanke wäre mit den Erfordernissen unserer Zeit nicht vereinbar.»

Es ist offensichtlich, daß die Zulassung oder Duldung der auf der marxistisch-leninistischen Ordnung beruhenden Diktatur des Proletariats, wie sie in einer solchen Verteidigung zum Ausdruck kommt, im Rahmen der demokratischen Ordnung mit der Verfassung des Staates der Republik Türkei und der darauf basierenden Rechtsordnung unvereinbar ist und nicht akzeptiert werden kann.

Der Staat der Republik Türkei ist, wie es in der Verfassung festgelegt worden ist, ein demokratischer und sozialer Rechtsstaat. Deswegen ist eine Ordnung, wie sie in den Gedanken der Angeklagten beinhaltet ist auf jeden Fall im Widerspruch mit der Staatsordnung, die in unserer Verfassung beschrieben ist. Es ist unangebracht, daß die Staatsordnung, die von den Angeklagten NABI YAGCI [HAYDAR KUTLU] und A.NIHAT SARGIN verteidigt wird, im Rahmen der demokratischen Staatsordnung gedacht wird.

Denn die demokratische Staatsordnung und die auf dem marxistisch-leninistischen Gedanken beruhende Staatsordnung bilden zwei unterschiedliche Systeme, die sich widersprechende Gedanken beinhalten. Die kommunistische Staatsordnung, die auf dem marxistisch-leninistischen Gedanken basiert, hat keinen Platz in unserer Verfassung.

Anders ausgedrückt; genauso wie es in der auf marxistisch-leninistischem Gedanken basierenden kommunistischen Staatsordnung es keinen Platz für die demokratische Staatsordnung gibt, gibt es in der demokratischen Staatsordnung keinen Platz für die kommunistische Staatsordnung, die auf dem marxistisch-leninistischen Gedanken basiert.

Aufgrund dieser Feststellungen und Überlegungen ist die Bestrafung der Angeklagten NABI YAGCI [HAYDAR KUTLU] und A.NIHAT SARGIN entsprechend der Forderungen in der Anklageschrift notwendig.

Deswegen fordern wir, daß ... der Prozeß an dem Staatssicherheitsgericht von Ankara eröffnet wird, damit die [unten genannten] Angeklagten zur Bestrafung aufgrund folgender Paragraphen verurteilt werden:

1.) NABI YAGCI (HAYDAR KUTLU)
siebzehnmal aufgrund des § 140; sechsmal aufgrund des § 141 Absatz 1 sowie des § 142 Absatz 1 und 6; fünfzehnmal aufgrund des

§ 142 Absatz 3 und 6; fünfmal aufgrund des § 158 Absatz 2 und 3; sechsmal aufgrund des § 159 Absatz 1; viermal aufgrund des § 312 Absatz 2 und 3; ferner sollen die §§ 69, 71, 74, 31, 33 und 40 zur Anwendung kommen;

2.) A.NIHAT SARGIN

neunzehnmal aufgrund des § 140; siebenmal aufgrund des § 141 Absatz 1 sowie des § 142 Absatz 1 und 6; dreizehnmal aufgrund des § 142 Absatz 3 und 6; fünfmal aufgrund des § 158 Absatz 2 und 3; achtmal aufgrund des § 159 Absatz 1; viermal aufgrund des § 312 Absatz 2 und 3 ; ferner sollen die §§ 69, 71, 74, 31, 33 und 40 zur Anwendung kommen;

- 3.) IBRAHİM CIHAN SENOGUZ [Verlagsinhaber],
- 4.) NACI GÜRSUN [Anglist],
- 5.) ADIL DEMIRCI [Verlagsinhaber],
- 6.) MUSTAFA ERDOĞAN [Gewerkschaftler],
- 7.) CELAL ÖZDOĞAN [Generalsk. der Gewerkschaft "Otomobil-İs"],
- 8.) MEHMET SALMANOĞLU [Soziologe],
- 9.) MUSA KASA [Lehrer],
- 10.) EKREM KANDEMİR [Gewerkschaftler],
- 11.) MEHMET ATILLA COSKUN [Rechtsanwalt, Verteidiger von Kutlu und Sargin],
- 12.) MEHMET ALCINKAYA [Gewerkschaftler],
- 13.) ALI OSMAN SEN [Gewerkschaftler],
- 14.) AHMET CEVDET ULUDAG [Selbständiger],
- 15.) SEFIKA ULUDAG (Özkesici) [Hausfrau],

aufgrund des § 141 Absatz 5, die § 31,33 sollen zur Anwendung kommen, im Falle der Angeklagten MUSTAFA ERDOĞAN, CELAL ÖZDOĞAN, MUSA KASA, EKREM KANDEMİR außerdem der § 40

- 16) RASİM ÖZ [Rechtsanwalt, Verteidiger von Kutlu und Sargin] aufgrund des § 312 Absatz 2.

WORTLAUT DER GENANNTEN ABSATZE DER §§ 140, 141 UND 142:

§ 140:

"Derjenige Bürger, der im Ausland über die Zustände im Lande unbegründete, übertriebene oder bestimmten Absichten dienende Nachrichten publiziert, die geeignet sind das Ansehen und die Autorität des Staates im Ausland zu untergraben oder sich in einer die nationalen Interessen schädigenden Art und Weise betätigt, wird mit schwerer Gefängnisstrafe nicht unter 5 Jahren bestraft."

§ 141 Absatz 1:

"Wer Organisationen, die darauf gerichtet sind, die Diktatur einer sozialen Klasse über die anderen sozialen Klassen zu errichten, oder eine soziale Klasse zu beseitigen, oder irgendeine der im Lande bestehenden wirtschaftlichen oder sozialen Grundordnungen umzustürzen, in welcher Form und unter welcher Bezeichnung auch immer zu gründen schreitet, oder gründet, oder ihre Aktivitäten führt und leitet, oder Anleitung zu diesen Taten gibt, wird mit schwerer Gefängnisstrafe von 8 bis 15 Jahren bestraft. Wer mehrere oder alle solcher Organisationen führt und leitet, wird zum Tode verurteilt."

§ 142 Absatz 1:

"Wer mit der Zielsetzung, die Diktatur einer sozialen Klasse über die anderen sozialen Klassen herzustellen, oder eine soziale Klasse zu beseitigen, oder irgendeine der im Lande bestehenden wirtschaftlichen oder sozialen Grundordnungen umzustürzen, oder die politischen und rechtlichen Ordnungen des Staates vollständig zu vernichten, in welcher Form auch immer Propaganda betreibt, wird mit schwerer Gefängnisstrafe von 5 bis 10 Jahren bestraft."

§ 142 Absatz 3:

"Wer sich zum Ziel setzt, die verfassungsmäßigen öffentlichen Rechte aufgrund von rassistischen Erwägungen teilweise oder vollständig aufzuheben, oder zwecks Zerstörung oder Schwächung der nationalen Gefühle Propaganda betreibt, wird mit Gefängnisstrafe von 1 bis 3 Jahren bestraft."

§ 142 Absatz 6:

"Werden die oben beschriebenen Taten durch Publikationsmittel begangen, so wird die Strafe um die Hälfte erhöht."

INTERNATIONAL SECRETARIAT
1 Easton Street London WC1X 8DJ
United Kingdom

**URGENT
ACTION**

EXTERNAL (for general distribution)

AI Index: EUR 44/78/87
Distr: UA/SC

UA 324/87

Legal/Health Concern

19 November 1987

TURKEY: Haydar KUTLU, aged 43
Dr Nihat SARGIN, aged 61
=====

Amnesty International is concerned about the detention of Haydar Kutlu, Secretary General of the illegal Turkish Communist Party (TKP), aged 43, and Dr Nihat Sargin, Secretary General of the banned Turkish Workers' Party (TIP), aged 61, chest specialist and surgeon, who were taken into custody around 1.30 pm on 16 November 1987 at Ankara Esenboga Airport, upon returning to Turkey from exile. Amnesty International considers them to be prisoners of conscience.

They were taken to Ankara Police Headquarters and are reportedly still held there without access to their lawyers or families. Their detention is based on charges relating to their leading position in the TKP and TIP.

Amnesty International is informed that both men were in need of medical attention on 18 November. Nihat Sargin is reported to have high blood-pressure and Haydar Kutlu to have suffered a heart spasm. He had to be taken to the infirmary of Ankara Police Headquarters. One doctor and two nurses were called in for treatment of the detainees.

Amnesty International considers both men to be prisoners of conscience held on account of their non-violent political activities. According to Amnesty International's information neither Haydar Kutlu nor Nihat Sargin ever used or advocated violence and nor have the political parties in which they hold leading positions.

BACKGROUND INFORMATION:

The Turkish Communist Party (TKP) has been illegal since its foundation in the early 1920s. The Turkish Workers' Party (TIP) was legal until the military coup in September 1980. Since the coup hundreds of members of both parties have been prosecuted, sentenced and imprisoned for their non-violent political activities. As recently as 28 October this year sentences of up to 16 years' imprisonment, passed on 104 members of the TKP, were confirmed by the Military Appeal Court.

The maximum detention period in Turkey is 24 hours. This period may be extended to 15 days depending on the "nature of the crime" (this clause is generally used for political offences) or in cases involving three or more suspects. During this period detainees are denied access to their legal counsels or relatives, although Turkish law provides for immediate access.

Telephone 01-833 1771 Telegrams: Amnesty London WC1 Telex: 28502

Amnesty International is an independent worldwide movement working for the international protection of human rights. It seeks the release of men and women detained anywhere because of their beliefs, colour, sex, ethnic origin, language or religious creed, provided they have not used or advocated violence. These are termed prisoners of conscience. It works for fair and prompt trials for all political prisoners and works on behalf of such people detained without charge or trial. It opposes the death penalty and torture or other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment of all prisoners.

**TÜRKİYE SOSYAL
TÜSTAV
TARİH ARAŞTIRMA VAKFI**

“Die Wahrheit zu suchen und sie zu sagen, wie man sie denkt, kann niemals verbrecherisch sein. Niemand darf zu einer Überzeugung gezwungen werden. Die Überzeugung ist frei.”

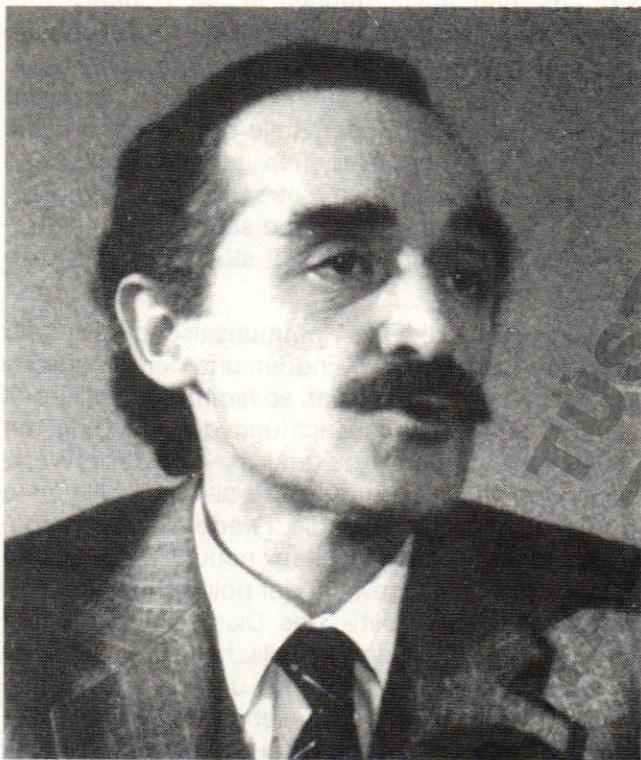
Sebastian Castellio, 1551

Ministerpräsident Özal, der drei Jahre nach dem Militärputsch von 12.9.1980 an die Macht gekommen ist, behauptet, daß in der Türkei demokratische Verhältnisse wiederhergestellt worden seien und die Menschenrechte respektiert würden.

Im November 1987 kehrten zwei Politiker, die sich seit dem Militärputsch im europäischen Exil befanden, Dr. Nihat Sargin (Generalsekretär der Arbeiterpartei der Türkei) und Haydar Kutlu (Generalsekretär der Kommunistischen Partei der Türkei) in die Türkei zurück, um für sich und ihre politischen Ansichten die Rechte und Freiheiten einzufordern, wie sie in jeder bürgerlichen Demokratie üblich sind.

Die beiden Politiker wurden auf dem Flughafen von Ankara festgenommen und 19 Tage lang verhört und gefoltert. Sie befinden sich seitdem im Gefängnis.

AUF DEM WEG ZUR VEREINIGUNG DER KOMMUNISTEN DER TÜRKEI

Genosse HAYDAR KUTLU, Generalsekretär
der Kommunistischen Partei der Türkei

DAS ZIEL IST EINE STARKE KOMMUNISTISCHE PARTEI

Liebe Genossinnen und Genossen,
werk tätige Schwestern und Brüder
liebe junge Freunde,

ich freue mich, an dem 67. Gründungstag unserer
Partei zu euch zu sprechen. Ich begrüße euch im
Namen unseres Zentralkomitees aus ganzem
Herzen. Dieses Jahr begehen wir den 10. Sep-
tember im Vorfeld herausragender Ereignisse.

Fortsetzung in Seite 3

Genossin BEHICE BORAN
Vorsitzende der Arbeiterpartei der Türkei

DIE KRAFT DER EINHEIT

Mit der Veröffentlichung des Programmentwurfs
der Vereinigten Kommunistischen Partei der Türkei
hat eine neue und zum Ziel führende Etappe in dem
sich entwickelnden Einheitsprozeß zwischen der Ar-
beiterpartei der Türkei und der Kommunistischen
Partei der Türkei begonnen. Diese Entwicklung ist
natürlich sowohl von Seiten der linken und fort-
schrittlichen Bewegung gesehen, als auch aus der
Perspektive der Arbeiterklasse und den werktätigen

Fortsetzung in Seite 2

Fortsetzung Behice Boran

Massen erfreulich. Die Herstellung und Stärkung der Einheit der politischen Bewegung der Arbeiterklasse auf politischer und organisatorischer Ebene wird eine große Errungenschaft der kommunistischen Bewegung sein.

Niemandem ist es unbekannt, daß die linke Bewegung der Türkei seit einer nicht kurz zu nennenden Zeit einen Prozeß der Abtrennungen und Spaltungen erlebt. In den vergangenen Jahren war leider in der Linken, in jeder Organisation, die Tendenz zu Abtrennung und Spaltung dominant. Es ist offensichtlich, daß hieraus nicht die Linke den Nutzen zieht. In dieser Situation kann und wird nach unserer Überzeugung die Einheit der Arbeiterpartei der Türkei und der Kommunistischen Partei der Türkei dazu beitragen, daß nicht nur im Hinblick auf die Linke Bewegung allgemein und die revolutionäre und demokratische Bewegung ein neuer Prozeß eröffnet wird. In diesem Prozeß kann erreicht werden, daß die vorherrschende Stellung aufgehoben wird, so daß stattdessen die Richtung des Dialogs und der Zusammenarbeit, der Solidarität und Einheit bestimmend sein wird und daß sich in den Reihen neue Denk- und Betrachtungsweisen verstärken. Dies gilt sowohl unter den Kommunisten, als auch im Hinblick auf die revolutionäre und linke Bewegung insgesamt.

Für so eine Vorausschau und Erwartung gibt es objektive Grundlagen, weil die Probleme, mit denen unsere Welt und unser Land konfrontiert sind, neue Qualitäten und Besonderheiten gewonnen haben. Die Erfordernisse des Zeitalters der nuklearen Aufrüstung und der Raumfahrt, die alle Staaten der Welt- und natürlich auch die Türkei - betreffen und umfassen, wie auch die Situation in der Türkei nach dem 12. September 1980 machen in der linken Bewegung mehr als sonst den Dialog und die Zusammenarbeit, den Schulterschuß und die Entwicklung von Einheitsprozessen unabdingbar. Dies ist eine qualitativ neue Situation.

Zugleich ist es offensichtlich, daß bei den Abtrennungs- und Spaltungstendenzen in der Linken subjektive Unzulänglichkeiten und Faktoren eine Rolle spielen.

Die Wahrheit, daß "die Probleme ihre Lösungen mitsichbringen" bedeutet nicht, daß die Probleme von selbst gelöst werden. Die Probleme, die die Geschichte den Menschen stellt, werden nicht automatisch sondern können und werden im Gegenteil nur durch eine von den Menschen bewußt und zielstrebig geführte Aktivität, d.h. durch den Einfluß des subjektiven Faktors, gelöst. Deshalb muß jeder sich selbst und seine Freunde, sowohl das Gestern als auch das Heute mit seinem mit der Zeit gewachsenem Wissen und dem Wissen um den Erfahrungsschatz der linken Bewegung betrachten. Für die Abtrennungs- und Spaltungstendenzen in der linken Bewegung sind mehr subjektive Faktoren als objektive Bedingungen verantwortlich.

Die Vereinigung der Arbeiterpartei der Türkei und der Kommunistischen Partei der Türkei, das Erreichen dieses Ergebnisses, ist das Produkt der von beiden Parteien gemeinsam ausgeführten, entschlossenen Handlungen und der zum Ziele führenden Anstrengungen, die revolutionären Traditionen, die programmatischen Entwicklungen und organisatorischen Kräfte und Potentiale beider Parteien unter den Bedingungen unserer Zeit zu einer neuen Synthese zu führen. Die Vereinigte Kommunistische Partei bedeutet im Sinne der Aufhebung einer geschichtlichen Trennung einen Wendepunkt.

Diese Einheit bleibt nicht auf der Ebene von allgemeinen und abstrakten Prinzipien stehen. Diese Einheit basiert auf den gemeinsamen Ergebnissen bei der Betrachtung der Situation in der Welt und in der Türkei und ihren Veränderungsprozessen, beim Herangehen an den Revolutionsprozeß und den strategischen Ausrichtungen in der Bündnis- und Aktionseinheitspolitik, bei den Wegen zur Mobilisierung der Massen, bei den Inhalten und den Besonderheiten des Sozialismus in einer Sozialistischen TÜRKIEI, beim Thema der Rolle der Partei, bei den entwickelten innerparteilichen Leben und Normen sowie bei der kritischen Betrachtung der Vergangenheit, indem an die Theorie schöpferisch herangegangen worden ist. Hierauf stützt sich die Kraft der Einheit.

Wenn die Vereinigte Kommunistische Partei der Türkei in dieser Etappe Frieden und demokratische Umgestaltung zum Ziel hat, so nimmt sie zuallererst in ihrer politischen Ausrichtung die Stärkung der Aktionseinheit der Arbeiterklasse und der Werktätigen sowie der linken Kräfte als Basis. Als erste Voraussetzung, um für die Friedens- und demokratische Kräfte eine qualitativ neue und adäquate Situation im Gleichgewicht der politischen Kräfte zu schaffen, ist die Politik des Dialogs und der Zusammenarbeit mit den gesellschaftlichen und politischen Kräften des Friedens und der demokratischen Umgestaltung vorgesehen. Indem die Vereinigte Kommunistische Partei der Türkei ihre Politik fest an die gesellschaftliche und politische Wirklichkeit bindet, stellt sie die Veränderung dieser Wirklichkeit, die Entwicklung und Stärkung von Einheitsprozessen in das Zentrum ihrer Politik. Es ist das Ziel, die Grundsteine der Einheit, die in einem fortgeschrittenem Stadium bis zum Sozialismus reichen, heute schon zu legen. Wie zu sehen ist, wird die Vereinigte Kommunistische Partei der Türkei mit dieser Ausrichtung und diesem Verständnis von der Einheit und Zusammenarbeit eine Stufe erreichen, die in ihrer Bedeutung die bloße Vereinigung zweier Parteien überragt. Die Einheit der Kommunisten und der linken Kräfte sowie darüberhinausgehend der Friedens- und demokratischen Kräfte wird auf der Tagungsordnung ihrer Strategie und Praxis bis zum Ende bleiben.

Die Vereinigung der Arbeiterpartei der Türkei und der Kommunistischen Partei der Türkei bedeutet die

Fortsetzung in Seite 4

Fortsetzung Haydar Kutlu

Wir befinden uns an einem wichtigen Wendepunkt der 67-jährigen Geschichte unserer kommunistischen Bewegung. Vor uns steht der 70. Jahrestag der großen sozialistischen Oktoberrevolution. Wie ihr wißt, ist die Vereinigung der beiden revolutionären Parteien unserer Arbeiterklasse, der Kommunistischen Partei der Türkei und der Arbeiterpartei der Türkei, in die Vollendungsphase eingetreten.

Genossinnen und Genossen,

eine starke kommunistische Partei, das ist das Ziel. Unser Volk braucht eine starke kommunistische Partei. Von Anfang an waren unsere Bemühungen auf dieses Ziel gerichtet. Jetzt wird mit der Vervollständigung des Vereinigungsprozesses ein ganz großer Schritt unternommen. Diese Einheit ist das Ergebnis der prinzipienfesten, konsequenten und geduldrigen Arbeit beider Parteien. Die Anstrengungen für die Stärkung der kommunistischen Partei und für die Einheit der Kommunisten werden künftig ununterbrochen fortgesetzt. Alle Entwicklungen in unserem Land zeigen wiederholt, daß die Veränderung des Schicksals unseres Landes und unseres Volkes, die Einleitung des gesellschaftlichen Fortschritts ohne eine starke kommunistische Partei nicht möglich sind. Heute, am 10. September, dem Jahrestag der Entstehung unserer kommunistischen Bewegung rufe ich allen Genossinnen und Genossen zu: Scheut keine Anstrengung für die Vervollständigung der Einheit, für die Stärkung unserer kommunistischen Bewegung. Seht der Einheit der beiden Parteien nicht aus dem engen Rahmen der Gegenwart, sondern aus dem breiten Horizont der Zukunft heraus entgegen.

Liebe Freunde,

wir betrachten die Stärkung der kommunistischen Partei und die Einheit der Kommunisten nicht als einen unterschiedlichen Prozeß, der von der Stärkung der Linken im Allgemeinen und ihrer Gemeinsamkeit, ihrem gemeinsamen Kampf losgelöst ist. Gegenwärtig bemühen wir uns, mit allen revolutionären linken Parteien, Organisationen und Gruppen im Dialog zu stehen; gesunde, freundschaftliche Beziehungen mit Ihnen zu entwickeln. Wenn es uns gelingt, mit allen linken Kräften eine auf Achtung und Verständnis gegenüber unserer Partei basierende, konkrete Zusammenarbeit und ein Beziehungssystem, das konkrete Diskussionen produziert, zu schaffen, so werden sich hinsichtlich der Kämpfe der Arbeiterklasse und der anderen Werktätigen, der Intelligenz große Möglichkeiten öffnen. Wir sind davon überzeugt, daß diese unsere Anstrengungen von anderen revolutionären Kräften nicht unbeantwortet bleiben. Ich glaube, wir sehen alle, daß wir das Vertrauen des Volkes nicht gewinnen können, solange wir getrennt wirken und es versuchen, uns zum gegenseitigen Nachteil zu stärken. Das Problem ist nun, diese subjektiven Hindernisse zu

überwinden und uns mit Hilfe eines neuen Verständnisses einander zu nähern.

Die Kommunisten müssen sich stets überall ununterbrochen für die Freundschaft, den Dialog und die Zusammenarbeit der Linkskräfte in ihrem Umfeld einsetzen. Das muß ein untrennbarer Bestandteil der täglichen Parteiarbeit sein. Wir müssen nachhaltig den zum Erfolg führenden, bewährten Grundsatz anwenden, d.h. die gemeinsamen Punkte hervorheben, sich auf diese Punkte konzentrieren, die Diskussionen über andere Fragen tätigen, ohne der Zusammenarbeit zu schaden. Die Türkei braucht eine neue linke Bewegung, die es geschafft hat, sich zu erneuern. In unserem Land und in der Welt haben sich die Bedingungen verändert. Wir leben nicht mehr unter den Bedingungen von vor zehn oder zwanzig Jahren. Mit Hilfe der vor zehn, zwanzig Jahren entwickelten Strategien, angewandten Taktiken, Organisations- und Arbeitsverständnissen können wir heute keinen Schritt mehr tun.

Die Ergebnisse des Referendums vom 6. September und die Bedingungen, denen wir im Vorfeld der Wahlen gegenüberstehen, müßten dies gezeigt haben. Welche Rolle spielte die revolutionäre Linke und im allgemeinen die ganze Linke bezüglich der politischen Ereignisse? Welche aktive Rolle konnten wir spielen? In welchem Maße konnte das linke Potential mobilisiert werden? Mit diesen Fragen müssen wir uns besonders ernsthaft auseinandersetzen. Wenn wir die linken Lösungen und den Sozialismus davon befreien wollen, daß sie eine Utopie sind und sie auf dem Territorium der Türkei verwirklichen wollen, so müssen wir einen politischen Kampf an den Tag legen können, der wahrhaftig zu Hoffnung von Millionen Werktätigen wird und eine linke politische Kultur, mit allen ihren Ausmaßen, schaffen kann.

Die Linkskräfte spielen im politischen Leben eine wesentlich geringere Rolle als es tatsächlich möglich ist. Das Kräfte-Reservoir und das Potential der Linkskräfte ermöglichen jedoch eine vielfach wirkungsvollere Rolle zu spielen. Wenn es den Linkskräften nicht gelingt, mit einem positiven Programm hervorzutreten, das den Bedürfnissen des Alltags eine Antwort gibt und eine dauerhafte Freundschaft und Zusammenarbeit untereinander zu entwickeln, wird das vorhandene Potential verloren gehen. Die Ergebnisse des Referendums haben ganz konkret gezeigt, daß wir mit einer solchen ernsthaften Gefahr konfrontiert werden. Jeder von uns kann andere Linkskräfte oder Sozialdemokraten kritisieren. Das müssen wir auch tun. Wir werden aber das linke Reservoir in eine aktive politische Kraft umgewandelt werden. Wie werden jetzt die wachsenden Arbeiter-Aktionen, die Kämpfe der Jugend und die demokratischen Bewegungen allgemeine eine erfolgreiche Rolle spielen? Eine Kritik, die nicht zur Beantwortung dieser Fragen beiträgt, ist ohne Bedeutung.

Fortsetzung in Seite 4

Fortsetzung Behice Boran

Erfüllung der Verantwortung, die beide Parteien gegenüber unserer Arbeiterklasse und der kommunistischen Bewegung haben. Während die Einheit auf nationaler Ebene die Möglichkeit zur Stärkung der kommunistischen Bewegung erhöht, wird sie darüber hinaus zur internationalen Bewegung, deren Teil sie ist, einen direkten Beitrag leisten. Dieser Beitrag wird natürlich im Rahmen unserer Möglichkeiten liegen, dennoch ist er ein wichtiger Beitrag. Seine Bedeutung erhöht sich umso mehr, als daß die Verwirklichung der Einheit und die Stärkung der kommunistischen Bewegung in unserer Zeit auch in einigen anderen Ländern ein aktuelles Problem ist. Auf der anderen Seite schenkt die Vereinigte Kommunistische Partei der Türkei in ihrem Programm den Problem der Sicherung des Friedens in seinem lebenswichtigen Ausmaß besondere Aufmerksamkeit und verfolgt eine Politik, die die Einheit und Solidarität mit allen Friedenskräften vorsieht.

Wenn man die Wichtigkeit der Vereinigung der Arbeiterpartei der Türkei und der Kommunistischen Partei der Türkei betont, bedeutet dies, neue Verantwortungen zu übernehmen, das Augenmerk darauf zu richten, daß die Kraft aus der Vereinigung in der gesellschaftlichen Praxis zu beweisen ist. Die Betonung der Wichtigkeit dieser Aufgabe bedeutet, gegenüber unserer Arbeiterklasse und der internationalen Bewegung eine Verpflichtung einzugehen. Wir setzen uns schon heute die Aufgabe, daß die Vereinigte Kommunistische Partei der Türkei diese Kraft bekommt.

Zusammen mit den Sympathisanten, Mitgliedern und Aktivisten beider Parteien, voller Bewußtsein, vereinigt, zusammengeschweißt.

Fortsetzung Haydar Kutlu:

Jeder von uns kann seine Aktion, sein Verhalten verteidigen. Wir müssen sie auch verteidigen. Wenn aber unsere Aktion und unser Verhalten nicht zum Vereinen unserer Kräfte und somit nicht zur Stärkung der Aktivität des Volkes nutzt, können wir noch so wichtige Aktionen durchführen, so werden sie hinsichtlich der Sache des Volkes nichts bedeuten. Wir stellen jetzt schon fest, daß der von der Arbeiterpartei der Türkei und der Kommunistischen Partei der Türkei ausgearbeitete und zur Diskussion in den Parteiorganisationen vorgelegte Programm-entwurf der Vereinigten Kommunistischen Partei der Türkei, das Interesse aller revolutionären linken Kräfte zu erwecken beginnt. Über diesen Entwurf möchten wir mit allen diskutieren. Alle Genossinnen und Genossen stehen jetzt vor einer Prüfung. Wir müssen es schaffen, mit anderen linken Kräften eine aktive und konstruktive Diskussion herzustellen. Die Diskussion unserer neuen Ansichten muß auf jeden Fall zu Verbesserung des Dialogs der Linkskräfte beitragen. In dem Maße, indem wir durch unser Verhalten unter Beweis stellen können, daß wir ernsthafte und ehrliche Absichten verfolgen, werden auch andere revolutionäre Parteien, Organisationen, Gruppen und Personen mit dem gleichen Ernst und der gleichen Ehrlichkeit den Programm-entwurf behandeln. Eins müssen alle Genossinnen und Genossen sehen: Auch wir diskutieren den Programm-entwurf der Vereinigten Kommunistischen Partei der Türkei. Sicherlich wird über den Entwurf vieles gesagt. Aber die Herangehenweisen in dem Entwurf sind solche zum Ergebnis führenden Herangeschautweisen, die zur Erhöhung des Gewichts unserer Arbeiterklasse und der Linkskräfte insgesamt im gesellschaftlichen und politischen Leben und zur Mobilisierung der Potentiale durch die sich erneuernde Linke beitragen.

* Auszüge aus der Radioansprache am 10.9.87 im Sender "Stimme der KPdT"

VEREINIGTE KOMMUNISTISCHE PARTEI DER TÜRKEI TBKP

Die Einleitung aus dem Programmentwurf

Die Vereinigte Kommunistische Partei der Türkei (TBKP) ist aus der Vereinigung der zwei Marxistisch-Leninistischen Parteien der Arbeiterbewegung der Türkei, TKP (Kommunistische Partei der Türkei) und TIP (Arbeiterpartei der Türkei), zu einer Partei entstanden. Die Vereinigung der TIP und der TKP ist aus der Sicht der Beendigung der Trennung in der kommunistischen Bewegung der Türkei, die durch originäre Bedingungen politische Leerräume und neue Organisationen hervorgerufen hatte, und wegen der Vereinheitlichung der kommunistischen Bewegung von historischer Bedeutung.

Die Entstehung der Vereinigten Kommunistischen Partei der Türkei ist zugleich ein weiterer Schritt zur Einheit unterschiedlicher linker Parteien, Bewegungen und Kräfte. Die Vereinigung von TKP und TIP erweitert nicht nur die Möglichkeiten der Arbeiterklasse in ihrem Verlangen nach einer starken Kommunistischen Partei, sie erweitert auch ihre politische, ideologische und kulturelle Einflußnahme in der Gesellschaft und ermöglicht breite demokratische Bündnisse. Die TBKP ist der heutige Träger der revolutionären Traditionen, der Kampferfahrung und der kommunistischen Kultur der TKP und der TIP.

Die TBKP trägt das Erbe unseres Volkes aus seiner Traditionen im nationalen Befreiungskampf gegen den Imperialismus, der Arbeiterklasse in ihrem Kampf für Frieden, nationale Unabhängigkeit, Demokratie und Sozialismus, beider Parteien in ihrem harten Kampf für die Lebensinteressen der Werktätigen auf der Grundlage des Marxismus-Leninismus und des proletarischen Internationalismus, unter legalen und illegalen Bedingungen, den parlamentarischen und außerparlamentarischen Kampf verbindend, ohne sich jeglichem Terror der Reaktion und ihren ideologischen Angriffe gebeugt zu haben.

Darüberhinaus ist die gemeinsame Kampfgeschichte der TBKP eine Geschichte, die neben dem Richtigen auch das Fehlerhafte beinhaltet. Die auf programmatischer

und politischer Ebene aufgetauchten sektiererischen Tendenzen, Spaltungen haben zeitweilig zu ernsthaften Schwächung der kommunistischen Bewegung geführt.

Die Tatsache, daß die TIP und die TKP als zwei revolutionäre Parteien der Arbeiterklasse in den siebziger Jahren ihrer Entwicklung und Einflußnahme zum Trotz ihr Problem der Vereinheitlichung nicht haben lösen können, wurde ein den Kampf um Demokratie schwächender Faktor. Somit wurde das durch die Weltgeschichte der Arbeiterklasse aufgezeigte unbeirrbares Prinzip am Beispiel unserer Landes nochmals bestätigt. Während von der Trennung zwischen den Parteien der Arbeiterklasse nur die Feinde unserer Volkes profitieren, werden von der Vereinigung die Arbeiterklasse und alle Werktätigen profitieren. Zur Einheit gibt es keine Alternative.

In dem Maße, in dem man mit seinen positiven und negativen Aspekten, den abzuleitenden Lehren, den Kader und Führern als Ganzem sich dieser gemeinsamen Geschichte annimmt, kann man diese reiche Erfahrung ausnutzen.

Seit unserem Gründungsführer Mustafa Suphi sind zahlreiche Genossen durch die Folterzentren, den Kerkern gegangen, im Klassenkampf gefallen. Zur Befreiung der Arbeiterklasse, des Volkes, haben die Kommunisten solch schwerer Unterdrückung und hartem Terror widerstanden. Die Erringung der nationalen Unabhängigkeit, die Aufrechterhaltung des Friedens und der nationalen Autonomie, die Schaffung des Kampfbewußtseins gegen den amerikanischen Imperialismus, die Abhängigkeit von der NATO, für Demokratie, die Akzeptanz der Existenz des Kurdischen Volkes, der Kurdischen nationalen Frage in demokratischen Kreisen, die Entwicklung der Gewerkschaftsbewegung der Arbeiterklasse, die Erstarkung der Klassen- und Massengewerkschaften, die im gesellschaftlichen Fortschritt, im Erreichen der demokratischen und sozialen Rechte erzielten Erfahrungen und Errun-

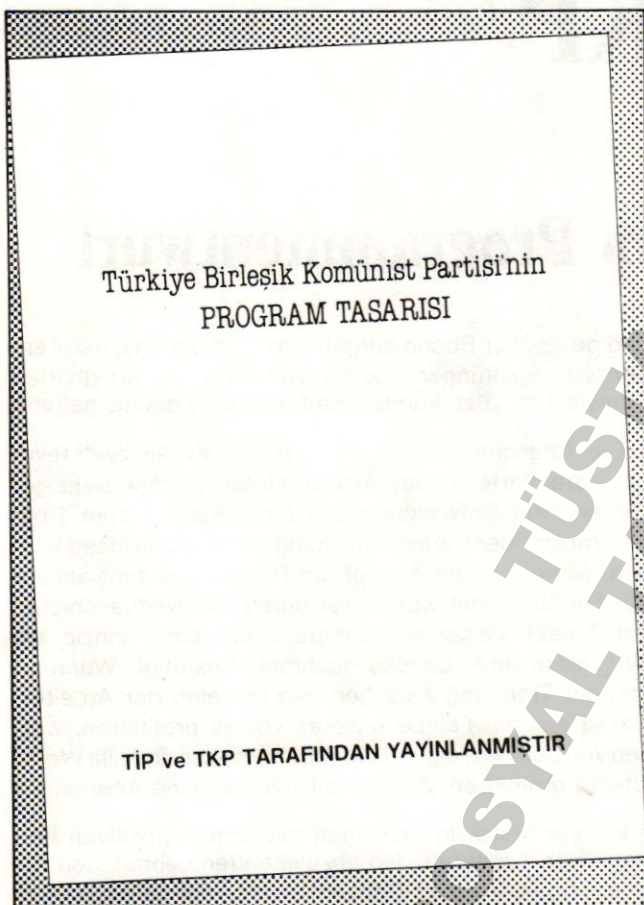
Fortsetzung in Seite 6

Fortsetzung aus der Seite 5

genschaften, wurden durch die Beiträge der Genossen von TKP und TIP realisiert.

Die TBKP ist geehrt durch die Rolle, die kommunistische und fortschrittliche Kultur- und Kunstschaaffende, allen voran Nazım Hikmet, in der Vergangenheit und heute im gesellschaftlichen und politischen Leben unseres Landes gespielt haben und spielen und unsere nationale Kultur bereichern.

Die Geschichtsschreibung über die Türkei, die die konstruktive Rolle der Kommunisten nicht erwähnt, ist unvollständig. Alles, das durch den Kampf unseres Volkes erreicht wurde, das Produkt von Hand- und Kopfarbeit ist, die arbeitenden Menschen ehrt, ehrt auch die Kommunisten.

Faximile des Programmentwurfs der Vereinigten Kommunistischen Partei der Türkei (TBKP)

Dieses Programm der Vereinigten Kommunistischen Partei der Türkei ist nicht nur ein Programm, das auf revolutionärer Basis die Einheit von TKP und TIP gewährleistet, es ist zugleich ein Programm, das die Fragen unserer Zeit beantwortet, neue politische Sichtweisen systematisiert, aufbauend auf den gemeinsamen Prinzipien beider Parteien Kontinuität, aber zugleich Erneuerung der strategischen Ausrichtung bedeutet.

Unser Programm, unter den komplexen Bedingungen unseres Landes und der Welt in den achtziger Jahren, die neue Dimension der Friedensfrage, die neue Bedeutung der Frage der Demokratie berücksichtigen, stellt fest, daß das Ziel der strategischen Stufe, auf der wir uns befinden, zum Ziel haben muß, die Bedingungen der Revolution vorzubereiten, nämlich 'Frieden und demokratische Erneuerung'. Die Partei beschreibt ihre strategische Linie als Beitrag zum Schutz des Friedens,

die Türkei daraus zu Befreien, ein Instrument der Konfrontationspolitik des amerikanischen Imperialismus zu sein und die Demokratie zu erringen.

Die TBKP hat in dieser heutigen Stufe zum Ziel, das Programm für Frieden und demokratische Erneuerung mit Leben zu füllen, auf Grundlage dieses Programms die Regierung der Friedens- und demokratischen Erneuerungskräfte zu etablieren, dafür zu kämpfen. Dieses Ziel kann erreicht werden durch den wirksamen Beitrag der linken Kräfte, die Zusammenarbeit der demokratischen Kräfte, dem Massenkampf der Arbeiterklasse und des Volkes.

Unser Programm unterstreicht, daß die grundlegenden Probleme unseres Landes beständig nur nach dem Übergang zum Sozialismus gelöst werden können und stellt fest, daß vom Kapitalismus zum Sozialismus nur in einem revolutionären Prozeß übergegangen werden kann. Es sieht vor, daß an die Revolution in demokratischer Weise herangegangen wird, d.h. in einem System breiter demokratischer Bündnisse, durch die Gewinnung der Mehrheit, die Realisierung auf der Grundlage der politischen Demokratie in einem Kampf für radikale Änderungen, die Fortbewegung des revolutionären Übergangsprozesses auf dem Weg zur Herrschaft der Arbeiterklasse und der Werktätigen durch Schutz und Stärkung der Demokratie.

Unser Programm erachtet den Sozialismus als eine Ordnung, in der die heutigen grundlegenden Hoffnungen und Forderungen unseres Volkes voll realisiert werden können. Die Demokratie wird die unverzichtbare Qualität des Sozialismus darstellen.

Die Grundlage des Programms und der Politik der Vereinigten Kommunistischen Partei der Türkei ist die Theorie von Marx, Engels und Lenin. Die Partei wendet diese Gedanken kreativ unter den Bedingungen der Türkei an.

Die Vereinigte Kommunistische Partei der Türkei arbeitet ununterbrochen daran, mit den Massen noch festere Bindungen zu knüpfen. Sie erhöht permanent ihre Fähigkeit, politische Initiativen zu ergreifen.

Die Partei erachtet die Entfaltung ihres inneren Ablaufs als den Schlüssel der bewußten Disziplin und der Stärkung.

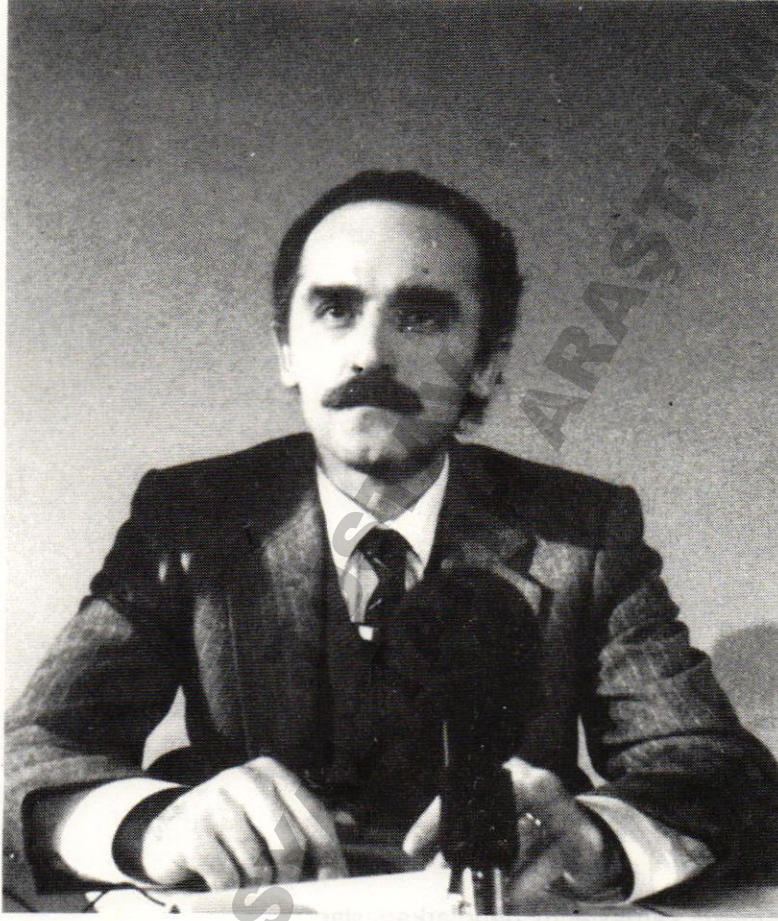
Die Vereinigte Kommunistische Partei der Türkei verteidigt einerseits die nationalen Interessen des türkischen und kurdischen Volkes, wendet sich andererseits der Aufgabe zu, den Verpflichtungen der internationalen Einheit der kommunistischen Weltbewegung, dessen Teil sie ist, zu leisten.

Die vereinigte Partei der Arbeiterbewegung der Türkei, die TBKP, erachtet es als ihre Aufgabe, die Interessen der überwiegenden Mehrheit unseres Volkes- der Arbeiter, Bauern, Intelligenz und anderer Werktätigen, des kurdischen Volkes, der Jugend und Frauen- der Türkei und der Menschheit gegen die reaktionäre und militaristische Politik des Imperialismus, voran des US-Imperialismus, den supranationalen Monopolen und der herrschenden Bourgeoisie zu verteidigen.

Die heutige Lösung der Vereinigten Kommunistischen Partei der Türkei ist folgende:

"Alles für den arbeitenden Menschen! Alles für die nationale Souveränität und Demokratie! Alles für den Frieden!"

“GÜÇLÜ BİR KOMÜNİST PARTİSİ, HEDEF BUDUR !”

**TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ GENEL SEKRETERİ
HAYDAR KUTLU YOLDAŞIN TKP'NİN 67. KURULUŞ
YILDÖNÜMÜ NEDENİYLE 10 EYLÜL 1987'DE
TKP'NİN SESİ RADYOSUNDAN YAPTIĞI KONUŞMA**

“GÜÇLÜ BİR KOMÜNİST PARTİ”
“HEDEF BUDUR”

TÜSTAV
SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Yoldaşlar, işçi ve emekçi kardeşlerim, genç arkadaşlar,

Partimizin 67 kuruluş yıldönümünde sizlere seslenmekten büyük sevinç duyuyorum. Merkez Komitemiz adına hepinizi en içten duygularla selamlarım. Bu yıl 10 Eylül’ü önemli gelişmelerin eşliğinde kutluyoruz.

Komünist hareketimizin 67 yıllık tarihinin önemli bir dönüm noktasındayız. Önümüzde Büyük Sosyalist Ekim Devriminin 70. yıldönümü var. Bildiğiniz gibi işçi sınıfımızın iki devrimci partisinin, Türkiye Komünist Partisi ile Türkiye İşçi Partisi’nin tek bir komünist partisi olarak birleşmeleri tamamlanma sürecine girmiş bulunuyor.

Yoldaşlar, güçlü bir komünist partisi, hedef budur. Türkiye’nin, halkımızın güçlü bir komünist partisine ihtiyacı var. Baştan beri çabalarımız bu hedefe yöneliktir. Şimdi, Türkiye İşçi Partisi ile birlik sürecinin tamamlanmasıyla bu hedefe doğru çok büyük bir adım atılmış olacaktır. Bu birlik iki partinin ilkeli, ısrarlı ve sabırlı çalışmalarının ürünüdür. Komünist partisinin güçlenmesi ve komünistlerin birliği için çabalar bundan böyle de aralıksız sürecektir. Ülkemizdeki her gelişme tekrar tekrar gösteriyor ki; güçlü bir komünist partisi olmadan ülkemizin ve halkımızın kaderini değiştirmek, toplumsal ilerlemenin yolunu açmak olanaksızdır. Şimdi 10 Eylül’de, komünist hareketimizin başlangıç yıldönümünde bütün yoldaşlarımıza sesleniyorum. Birlik sürecini tamamlamak, komünist hareketimizi daha da güçlendirmek için her çabayı gösterin. İki partinin birliğinin önemine yalnız bugünün dar çerçevesi içinden değil, geleceğin geniş ufkundan bakın.

Dostlarım,

Biz komünist partisinin güçlenmesini ve komünistlerin birliğini genel olarak devrimci solun güçlenmesi ve birlikteliği, ortak mücadelesi dışında, ondan ayrı bir süreç olarak düşünmüyoruz. Şimdi bütün devrimci sol parti örgüt ve gruplarla diyaloga girmek, sağlıklı dostluk ilişkileri kurabilmek için çaba gösteriyoruz. Bütün devrimci sol güçler arasında partimize saygı ve anlayışa dayalı somut işbirliği ve somut tartışma üreten bir ilişkiler sistemi oluşturulabilirse, ortaya işçi sınıfı ve öteki emekçilerin, aydınların dan yanıtız bırakılamayacağına inanıyoruz. Ayrı ayrı durduğumuzda, birbirimizin zararına güçlenmeye çalıştıkça halkın güvenini kazanmanın olanaklı olmadığını, inanıyorum ki hepimiz görüyoruz. Şimdi sorun bu subjektif engelleri aşmayı, yeni bir anlayışla birbirimize yaklaşmayı başarabilmektir.

Komünistler bulundukları her yerde çevrelerindeki sol güçlerin dostluğu, diyalog ve işbirliği için aralıksız çalışmalıdır. Bu günlük parti çalışmasının ayrılmaz bir parçası olmalıdır. Ortak olan noktaları öne çıkarmak, bu noktalarda yoğunlaşmak, öteki noktalardaki tartışmaları işbirliğine zarar vermeden yürütmek, pratikte sonuç alıcı, sınanmış bu ilkeyi ısrarla uygulamalıyız. Türkiye'nin yeni, kendini yenilemeyi başarmış bir sol harekete de ihtiyacı vardır. Ülkemizde ve dünyada koşullar değişti. On yıl, yirmi yıl öncesinin koşullarında yaşamıyoruz. On yıl, yirmi yıl önce oluşturduğumuz stratejilerle, uygulayageldiğimiz taktiklerle, örgüt ve çalışma anlayışlarıyla bir adım olsun ilerleyemeyiz artık.

6 Eylül referandumunun sonuçları ve şimdi seçimler öncesinde karşı karşıya bulunduğumuz koşullar bunu hepimize göstermiş olmalıdır. Devrimci solun ve genel olarak solun bu önemli politik olaydaki rolü ne olmuştur? Ne kadar aktif bir rol oynayabildik? Sol birikim ne kadar seferber edilebildi? Bu sorular üzerinde çok ciddi durmalıyız. Sol çözümleri, sosyalizmi bir ütopya olmaktan çıkarıp, Türkiye topraklarında yaşama geçirmek istiyorsak, milyonlarca emekçinin gerçekten umudu olacak bir politik mücadeleyi, bunu kökleştirecek bir sol politik kültürü bütün boyutlarıyla ortaya koymayı başarabilmeliyiz.

Sol güçler bugün politik yaşamda oynayabilecekleri rolün çok altında bir rol oynuyorlar. Oysa, sol birikim, sol potansiyel sol güçlerin kat kat daha etkili bir rol oynamasına elverişlidir. Sol güçler günün ihtiyaçlarına yanıt verebilen pozitif bir programla ortaya çıkmayı ve kendi aralarında kalıcı dostluk ve işbirliği ilişkileri geliştirmeyi başaramazlarsa, mevcut potansiyel heba olup gidecektir. Referandum sonuçları böyle ciddi bir tehlike ile karşı karşıya olduğumuzu çok somut gösterdi. Her birimiz öteki devrimci sol güçleri, sosyal demokratları eleştirebiliriz. Bunu yapmalıyız da. Ama sol birikim nasıl aktif bir politik güce dönüşecek? Şimdi canlanan işçi eylemleri, gençliğin mücadelesi, genel olarak demokratik hareketler nasıl sonuç alıcı bir rol oynayacak? Bu soruların çözümü kavuşmasına katkıda bulunmadan yapılacak eleştirilerin hiçbir anlamı olmayacaktır. Herbirimiz kendi eylemimizi, tutumumuzu savunabiliriz. Savunmalıyız da. Ama eylemimiz, tutumumuz güçlerimizi birleştirmeye, böylece halkın eylemini yükseltmeye yaramadıkça, ne kadar önemli eylemler yapsak da bunun halkın davası açısından hiçbir anlamı olmayacaktır. Türkiye İşçi Partisi ve Türkiye Komünist Partisi tarafından hazırlanan ve şimdi parti örgütlerinin tartışmasına açılan Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin program tasarısının bütün devrimci sol güçlerin ilgisini şimdiden çekmeye başladığını görüyoruz. Ve biz bu tasarı üzerinde herkesle tartışmak istiyoruz. Bütün yoldaşlarımız burada yeni bir sınavla karşı karşıyadır. Öteki devrimci güçlerle aktif ve yapıcı bir tartışma içine girmeyi başarmalıyız. Yeni görüşlerimizin tartışılması mutlaka sol güçlerin diyalogunun gelişmesine hizmet etmelidir. Biz tutumumuzla bu amacımızda ciddi ve içten olduğumuzu ne kadar kanıtlarsak, öteki devrimci parti örgüt, grup ve kişilerin program tasarısına yaklaşımı da o kadar ciddi ve içten olacaktır. Bütün yoldaşlarımız şunu görmelidir! Türkiye Birleşik Komünist Partisi program tasarısını biz de tartışıyoruz. Elbette tasarı üzerinde çok şey söylenecektir. Ama bu tasarının yaklaşımları işçi sınıfımızın ve genel olarak sol güçlerin toplumsal ve politik yaşamdaki ağırlığını artırmaya, solun kendisini yenileyerek potansiyellerini seferber etmesine yardımcı olacak sonuç alıcı yaklaşımlardır. Şimdi, referandum sonrası gelişen durumda bunları geniş sol güçlere gösterebilmek için sabırla çalışmalıyız. Öte yandan program tasarısını özümseme, tartışma yöntemi de önemlidir. Eğer eski anlayışlarımızla tasarıdaki düşünceler anlaşılmalı, irdelenmeye çalışılırsa sonuç başarılı olmayacaktır. Program tasarısı eski anlayışları yeni gerçeklerin ışığında, eleştiri süreci içinde ele alınmalıdır. Bu nedenle şimdi partimiz içinde açtığımız parti yaşamı ve parti çalışmaları ile ilgili tartışma, yeni program tasarısının tartışılmasına sağlam bir zemin hazırlamalıdır. Çünkü; şimdi süren tartışma parti yaşamımızı yenileyecek ve yeni bir ideolojik hamle için parti ortamını hazırlayacaktır, böyle olmalıdır.

Yoldaşlar,

Bugün kuruluş yıldönümünü kutladığımız partimizin yaklaşık yetmiş yıllık tarihi olağanüstü zor koşullarda verilmiş özverili, çetin bir mücadelenin tarihidir. Biz bu devrimci mücadele mirasına

bütünüyle eksiksiz sahip çıkıyoruz. Her türlü saldırıya karşı savunuyoruz ve savunacağız. Tarihimizde boş sayfalar, anılmayan insanlar kalmamalıdır. Bu konudaki eksiklerimizi hızla kapatmalıyız. Türkiye Komünist Partisi tarihinin bu devrimci mücadele geleneğini bundan böyle de yaşatacağız. Dışımızdaki sol güçler de bu tarih mirasına sahip çıkıyor. Bu olumludur. Ne kadar çok ilerici, devrimci parti, örgüt, grup, kişi bu devrimci miras ve geleneğe olumlu yaklaşırsa, biz buna o kadar sevinir ve bundan kıvanç duyarız. Bu aynı zamanda sol güçler arasında ortak politik kültür bağlarını güçlendiren, onları birbirine yakınlaştıran bir olgu olarak değerlendirilmelidir. Dışımızdaki sol güçler Türkiye Komünist Partisi tarihine yaklaşıırken, kendi ideolojik, politik bakış açılarına göre farklı yorumlara gidiyorlar. Bunu olanağan karşılıyoruz. Önemli olan bu farklı yorumları, tarihin ortak miras ve geleneğinin, sol için ortak davranış sorunlarının, ortak devrimci duygu ve heyecanların birleştirici çerçevesi içinde tutabilmektir. Bu konudaki farklı yaklaşımların tartışılmasını ortak devrimci değerlerin, devrimci ahlakın belirlediği sınırlar içinde yürütüp yeni sentezlere ulaşabilmektir. Şu konuya dikkatinizi çekmek istiyorum: Bugün çok sayıda devrimci örgüt ve grup Mustafa Suphi'yi saygıyla anıyor ve kendilerini partimizin tarihinin şu ya da bu kesitiyle, şu ya da bu önderiyle özleştiriyor. Ve biz Türkiye Komünist Partisi'nin bugünkü kuşakları, bunu olumlu bir olgu olarak değerlendiriyoruz. Bu ülkemiz komünist ve sol hareketinin bir özgüllüğüdür. Bu özgül durumu hiç bir üstünlük ve tekelcilik iddiasında bulunmadan, geniş sol güçlerin birliği, mücadele arkadaşlığı için değerlendirebilmeliyiz.

Bizim partimizin tarihindeki iç tartışmalara yaklaşımımızda mutlak olarak bir tarafı haklı görmek gibi bir ilkemiz olamaz. Yanlışsız, eksiksiz insanların, yanılmaz liderlerin tarihi değildir Türkiye Komünist Partisi'nin tarihi. Onların davranışlarında doğruların yanı sıra, zaman zaman yanlışlar ve eksikler de olmuştur. Geçmişteki parti içi tartışmalarda tarafların görüş ve tutumlarını varolan bu çelişkiliği ile değerlendirmeyi başarabilmeliyiz. Belirli dönemlerdeki Komintern görüşlerini de böyle yorumlamak doğru olacaktır. Özellikle geçmişte parti içi tartışmaların bölünmelere yolaçtığı durumları bugün değerlendirirken, bugünkü deneyim ve bilgi düzeyinden hareket ederek, farklı tarafların olumlu bütün yanlarına sahip çıkmalıyız. Belirleyici olarak bu noktayı görmeliyiz. Aynı yöntemi partimizin geçmişteki öteki sol güçlerle yaptığı tartışmaları ya da öteki sol güçlerin kendi aralarında yaptıkları tartışmaları değerlendirirken de uygulamalıyız. Biz hakikatin peşinde koşuyoruz. İddiamız yanılmazlık değil, doğruları görebilmeyi başarmak olmalıdır. Örneğin uzun zaman parti içinde Mustafa Suphi çizgisiyle Şefik Hüsnü Değmer çizgisini birbirine karşıymış gibi görme yanlışlığı yapıldı. Hatta birkaç kuşak boyunca bu temelsiz iddianın yolaçtığı bölünmeler oldu. Oysa Mustafa Suphi ve Şefik Hüsnü gibi partimizin kimliğini belirlemiş önderler arasında tercih yapmak ya da çizgilerini karşı karşıya koymak tarih açısından doğru bir yorum değildir. Üstelik bu, devrimci sol güçlerin bölünmüşlüğüne derinleştiren bir etken olmuştur. Gerçekte ise Türkiye Komünist Partisi tarihinin sürekliliğini sağlayan en önemli bir halka bu iki önderin birbirini izleyen ilkesel ve programatik bütünselliğidir. Şimdi tarihimizin sürekliliğini sağlayan diğer önemli bir halkayı Türkiye Komünist Partisi ile Türkiye İşçi Partisi'nin birleşme sürecinin tamamlanması perçinleyecektir. Bu birleşme aynı zamanda yakın tarihe bütün ayrıntılarıyla ışık tutabilmek için daha elverişli olanaklar sağlayacaktır. Birleşmiş tek parti olarak, örneğin; 60'lı yılların gelişimine ayrı ayrı bakışımızdan daha olgun ve gelişmiş olacaktır. Bu yöntemsel doğru tüm diğer devrimci sol için ortak tarihi bir bakış geliştirmek açısından da geçerlidir. Örneğin şimdi birçok dergide 60'lı - 70'li yılların gençlik hareketlerinin tarihi yazılmaya çalışılıyor. Daha çok farklılıkların vurgulanmaya çalışıldığı bu yaklaşımların, demokratik gençlik hareketi içindeki ayrılıkların daha derinleşmesini getireceği olumsuzluğu taşıyor. Oysa, eğer devrimci sol güçler kendi aralarında diyalog ve ortak davranış biçimlerini geliştirme sürecine girerlerse, devrimci tarihe birlikte sahip çıkmak ve bu tarihe ortak bir yorum getirmek kuşkusuz daha kolay olacaktır. Ve böylece tarih bugünkü ve gelecekteki mücadelemizi güçlendiren canlı bir etkene dönüşecektir.

Yoldaşlar,

Önümüzde zorlu bir dönem var. Barış ve demokratik yenilenme için mücadelenin perspektifinin somut belirleneceği bir döneme giriyoruz. Merkez Komitemiz, 6 Eylül referandumunun sonuçlarını önümüzdeki günlerde geniş bir şekilde değerlendirip, MK 7. Plenum kararları ışığında önünde duran görevleri saptayacaktır. Ama şimdiden şu söylenebilir: Referandum sonuçları genel seçimlerde bir demokratikleşme sürecini başlatmanın olanaklarını artırmakla birlikte, bu olanakları gerçekleştirmenin son derece zor olduğunu da gösterdi. Bugün partimizin 67. kuruluş yıldönümünü kutlarken, önümüzdeki zor mücadele döneminin ağır ve sorumlu görevlerini üstlenmeye hazır olmak en önemli sorundur. Şimdi her çaba buraya yönelmelidir. Bunu başaracağımıza olan inançla, en iyi dileklerimizle selamlarımı sunarım.

Turkey review

Published by the Unity Press Centre

November 1987/ Special Issue

**THE UNITED COMMUNIST PARTY—
A HISTORICAL STEP TOWARDS ACHIEVEMENT OF THE
RIGHT TO LEGALITY OF THE COMMUNIST MOVEMENT IN TURKEY**

**THE UCPT—
A PARTY WITH A DEEP ROOTED LEGACY
AND A GENUINELY NEW IDENTITY**

**BEHICE BORAN:
A LEADER IN THE STRUGGLE FOR PEACE,
DEMOCRACY AND SOCIALISM
IS NO LONGER WITH US**

A TIMELY STEP IN ACCORDANCE WITH THE CONCRETE SITUATION

**THE UNITED COMMUNIST PARTY OF TURKEY
IN THE TURKISH PRESS**

**TÜRKİYE SOSYAL TÜSTAV
TARİH ARAŞTIRMA VAKFI**

Publisher

ERMIS Verlag

Postfach 10 10 16

4300 ESSEN 1

At the Press Conference – WPT President Behice Boran with CPT General Secretary Haydar Kutlu

The United Communist Party - A Historical Step Towards Achievement Of The Right To Legality Of The Communist Movement In Turkey

The Central Committees of the Workers' Party of Turkey and the Communist Party of Turkey announced through a statement dated October 27, 1987 their decision for the return of the general secretaries of both parties to Turkey, who have been living abroad as political refugees. General Secretary of the WPT, Nihat Sargin and General Secretary of the CPT, Haydar Kutlu will go to Turkey in a short time to start the struggle for achievement of the right of legality of the United Communist Party of Turkey, the party formed by merging of the WPT and the CPT.

Following the military takeover on September 12, 1980, the CPT which has been forced to work in illegal conditions for long years and the WPT which was banned after the military coup were subjected to severe onslaughts of the regime. Extensive arrests were accompanied by trials against both parties. Today one can no longer talk about a military dictatorship in Turkey, but undoubtedly there exists an authoritarian, anti-democratic regime and they intend to keep it going. Violation of human rights is still on the agenda

and the draconian laws are still in force. Existing legislation does not allow a communist party in Turkey. As for the government, it restricts by all types of methods and ways the right to fully participate in the political life to the opposition parties which were established in the framework of the present laws and it is obstinate about not recognising the right of existence of any political party on the further left of social democracy. From this angle, the step to be taken towards legalization of the communist movement in Turkey is a historical step towards the overcoming the present obstructions.

The leaderships of the WPT and the CPT believe, the return of general secretaries of two parties to Turkey in order to make necessary application for legality of the UCPT will open up a new stage in the struggle for democracy. The developments dragged Turkey into such a cross road that either due to the anti-democratic policy and the regime of the ruling forces, it will not come out of instability and military coups, or it will be oriented towards democratization with a new policy and a new regime. At present the principal

question of Turkey is the question of which path is to be followed. The WPT and the CPT are determined to lead Turkey towards democratization and to contribute to this process as much as possible. While taking this step, the leaderships of the WPT and the CPT are not only concerned about the interests of the UCPT. The fight to be launched for legality of the the UCPT is a step towards achievement of political freedom for all political forces who have been subjected to repression under the shadow of the ban on communists.

The merging of the CPT and the WPT as the United Communist Party of Turkey was also an expression of their responsibilities in the struggle for democracy. Now the step towards legality of the UCPT is the expression of the same responsibility too.

While taking this step, the leaderships of the WPT and the CPT rely on the potential force created by the idea of democracy that has been developed step by step after the military coup and on the people of Turkey. They are sure that the international democratic public opinion will also support them.

The UCPT – A Party With A Deep Rooted Legacy And A Genuinely New Identity

CPT General
Secretary Haydar
Kutlu and
WPT General
Secretary Dr. Nihat
Sargin

On October 7, 1987 Presentdt of the WPT, Behice Boran and General Secretary of the CPT, Haydar Kutlu announced the merging of two parties in a single party under the name of the United Communist Party of Turkey in a press conference attended by large numbers of Turkish and foreign correspondents.

The CPT was forced to work in illegal conditions for more than 60 years and the WPT was founded in 1961 as a legal party but outlawed after the military coup in 1980. Due to specific historical conditions they carried out their activities long years as two separate revolutionary parties of the working class. But, as B. Boran and H. Kutlu stated in their press communique, the disunity of the left, existence of separate working class parties resulted in inadequacy in playing their role in the struggle for democracy. Following a long period of work for unity on various levels, the foundation of this unity was laid by elaboration of the draft programme of the United Communist Party of Turkey.

In the context of attainment of the unity of the communist movement

in Turkey, foundation of the UCPT is of a historical importance. At the same time it is a step towards the unity of different left parties, movements and forces.

A party with a new identity

The UCPT, the merger between WPT and the CPT appears with a genuinely new and different programme as compared with the previous programmes of two parties and as well as with the past programmes of the left movement. The UCPT draws its strategical line as making contribution to protection of peace, preventing Turkey from being a tool of the confrontation policy of the US imperialism and restoration of democracy. B. Boran and H. Kutlu explain the new identity and new approaches of the UCPT in their press communique as follows:

"The new identity is an effort to find realistic solutions to the topical problems of our people, to pursue such a policy that encounters the policies of pro-American, reactionary, militarist forces, a constructive and unfaltering policy that promises unity.

The peoples of Turkey are in need

of a political and social renewal. They want a change and search the ways for it. Orientation in a democratic way of development, as an objective necessity makes itself strongly felt. On the other hand, at the edge of the 21. century we witness the development of a new world.

Our goal is to make the people the architects of democracy, democratization of the society in every field, existence of a democratic political regime that can reflect the real forces and the people are able to participate in. We want to disseminate as wide as possible the socialism's culture of democracy as socialism is our main target.

There is a strong wall facing the attainment for democracy. The Motherland Party leadership with the full support of imperialism and of big monopoly capital, in collaboration with President Evren and with the top ranks of the army, resorts to brutal force, threatens the people, channels their interests, expectations, fears and worries into its own direction. Opening up cracks on this strong wall, starting the process of democratization is possible only through the democratic cooperation of the broadest opposition forces."

*The Press
Conference in
Brussels on
7.10.1987 was of
historical
importance—
Boran and Kutlu:
comrades -in-arms*

The United Communist Party of Turkey considers the prevention of a nuclear war, maintaining the continuity of humanity and civilization as the primary question of our days and underlines that it is also the prerequisite of social progress. It considers such a foreign policy to be followed that enables Turkey to contribute actively to preservation of world peace.

Strengthening the European security and expand cooperation in Europe is one of the key questions of the international relations. In this context, from the angle of its own national security, Turkey should give support to all peace initiatives for protection of European security and make contribution to consolidation of cooperation. The UCPT departs from this point and approaches differently to the question of NATO membership as compared with the past. While being aware of negative results of Turkey's membership, it holds a realistic position with a broader perspective, such that Turkey should pursue a policy in the NATO in a way suitable to its own legitimate security interests and in favour of world peace, on the other hand should make efforts for preservation of the present parity between

Behice Boran

NATO and Warsaw Treaty and its continuous lowering on the basis of equal security and lastly dispersion of both military pacts.

The UCPT has a also realistic approach to Turkey's membership to the European Community. Turkey should develop its relations with each member of the EEC it can and should make bilateral treaties and establish relations with the EEC. As for its full membership, this matter should be dealt with in the framework of concrete conditions and in the context of Turkey's national interests. Of course, the economic relations with the ECC can not be taken as an alternative to the favourable economic relations to be established with other states outsid the EEC.

Geographically Turkey occupies a place between Asia and Europe. It has historically established economic, political and cultural ties with Europe that have been developed during the period of the Republic. The European

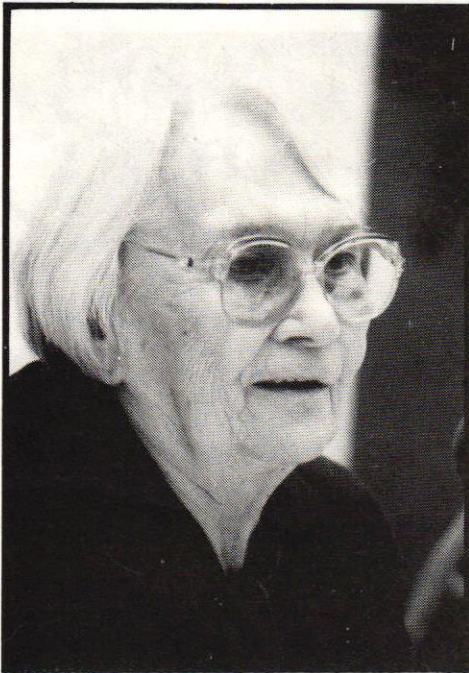
policy of the UCPT is strengthening of these ties.

President of the WPT B.Boran and General Secretary of the CPT H.Kutlu stated other approaches that give a new identity to the UCPT as follows:

"Our party will not be a sectarian party and closed in itself. We are

not claiming to be the sole representatives of the working class. Nor do we claim that the truth is only do our monopoly. We will always try to benefit from the views of other political forces, intellectuals and of the working people. We will make efforts to reflect the peace-loving, democratic and humanistic thinking potential of Turkey onto the political system, onto the parliament and onto the administration of country.

We are in favour of lively discussions. Therefore, different from the past, democracy will be the unalienable norm of our inner-party life. We shall always be in favour of constructive exchange of views with all other forces. What our country needs is a civilized political debate tradition with respect to freedom of expression of different views. There is no other way than establishing dialogues and production of common views on the solution of country's problems in order to rally the left and to obtain an understanding among the democratic forces. That is why we made our draft programme public and we would like to discuss it with everyone. When we come to power, our main principle will be discussing our policies with the people, with those political forces cooperating with us.

BEHİCE BORAN: A Leader In The Struggle For Peace, Democracy And Socialism Is No Longer With Us!

The news about the press conference of Behice Boran and Haydar Kutlu occupied a considerable place in almost all Turkish daily papers. The weekly magazines were being printed to publish their interviews with Boran and Kutlu when the sad news appeared in the press. On October 10, 1987, B. Boran had passed away at the age of 77 due to heart failure.

Behice Boran was an exemplary fighter in the struggle for peace, democracy and socialism. Her struggle began in 1940s while she was a young scholar. She wrote many articles in progressive journals. Later she joined the political struggle of the working class. In 1950s she actively participated in the struggle for peace as the founder and President of the "Association of Peacelovers of Turkey". In 1965, she was elected to the Parliament as one of the leaders of the Workers Party of Turkey. In 1970, she became President of the WPT and remained its President until her death.

She was persecuted and imprisoned several times. After the military coup in 1980 the WPT was banned

and she was forced to live away from her motherland and was stripped off her citizenship.

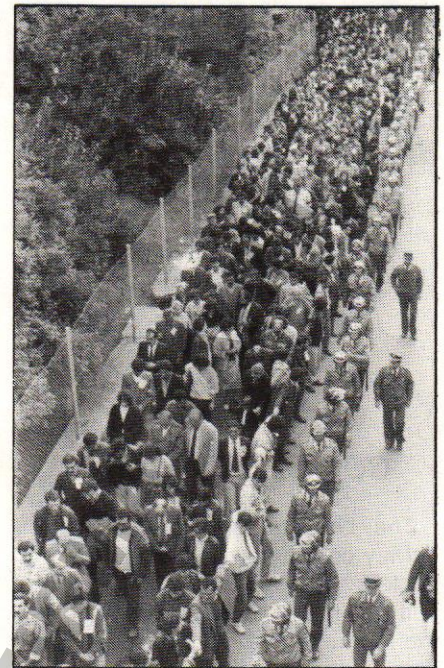
At the age of 77, being deprived of her citizenship and forced to live abroad, she successfully fulfilled her last task in her uninterrupted and persistent struggle: a couple of days before her death she announced the historical step taken towards the unity of the communist movement in Turkey.

Her friends, democrats and peace-lovers from all over Europe came together to see B. Boran off on her last journey. The funeral ceremony organised by the CPT, the WPT, the communist group of the European Parliament and the World Peace Council was attended by representatives of a number of communist parties, parliamentarians, by Reinhold Hack representing the Social Democrat Group of the European Parliament and ex-parliamentarians Daniel Fedrigo and Jean Verstapen.

In Turkey:

Thousands share the sadness

The sad news about passing away of President of the WPT B. Boran

25.000 attended
Boran's funeral in Istanbul

created a great echo in Turkey. Workers, intellectuals, various organisations made announcements through the press either individually or with the signatures of hundreds of people appealing to the public to participate in the funeral in Ankara and in Istanbul. Writers and journalists with different political views wrote about B. Boran, about her struggle and expressed their respect to her decisiveness in the struggle.

The government, having taken into consideration this attitude of the democratic public opinion before the general elections, did not object to the funeral ceremony. As she was an ex-parliamentarian, an official ceremony had to be organised in the court of the Grand National Assembly. The funeral march in Istanbul was attended by nearly 25 thousand people, her coffin was covered by thousands of red carnations and roses.

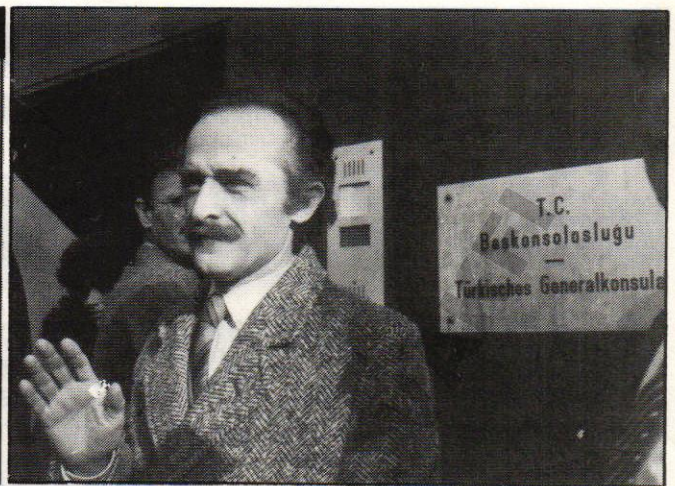
B. Boran was the leader of an outlawed party. She was deprived of her citizenship by those laws that are still in force. She had announced the merging of two outlawed parties and the forming of the UCPT only two days before her death. But there was in general a positive response from the public opinion to the merging of two parties and the broad left forces, democrats shared the sadness of her death, thousands marched in her funeral. All these were an expression of something, a reaction against those laws banning the activity of a communist party, an expression of an objective need and expectation of the public for legality of the communist movement in Turkey.

From Boran's funeral

Nihat Sargin

Haydar Kutlu

A Timely Step In Accordance With The Concrete Situation

The decision of the leaderships of the WPT and the CPT to launch legally the UCPT and the return of their general secretaries to Turkey to make the necessary applications is based on the evaluation of concrete circumstances in the country. Today ever broader forces express the need for a legal communist movement as an integral part of the democratization of Turkey. Legal opposition parties, a number of professional organisations and democratically minded intellectuals demand a change in the draconian laws that violate human rights, the freedom of expression and the legality of a communist party. Following the statement of the Central Committees of the WPT and the CPT about their step to legalization, the General Secretary of the Social Democrat Populist Party made a statement saying that they have always supported the legality of a communist party and demanded the necessary changes to be made in the Constitution. The spokesman of the Righteous Path Party criticized the government on this issue for not taking a clear-cut position: "If they were thinking of founding a legal Marxist Party in Turkey they should have prepared the legislative basis for it." Chairman of the Human Rights Association stated their demand to lift all restrictions on human rights and reminded the government of its promises given to the EEC and said that the general secretaries of the WPT and the CPT were entitled to form a party. Chairman of the Bar Associations of Turkey also defended the right to legality of the UCPT. All these are positive developments but it would be a mistake to draw the conclusion that to achieve the right of legal activity of

the communist movement is going to be an easy task.

Above all, the laws which ban the formation of a communist party are still in force. As for the government, it is facing a broad opposition and the general elections are to be held at the end of this month. For these reasons it is trying to give the impression that it has somehow a different approach on the issue of human rights and freedoms. Another reason of course is its efforts to enter the EEC. Because each time its application is discussed, it is confronted with the obstacle of violation of human rights in Turkey and receives sharp criticisms. As a matter of fact, Prime Minister Özal stated several times that he would make necessary changes for harmonization with the EEC, the residues of the military regime would be cleared before the general elections and, specifically about the legality of the communist movement he said that "it would depend on the demand of the people" and refrained from holding an apparent position.

Nevertheless, it is obvious that Özal will not recognise the right to existence of any party further left of Social Democracy. Leave aside a communist party, he was not even inclined to recognise the right to political activity of the Justice Party leader and ex-Prime Minister S. Demirel and Republican People's Party leader and also ex-Prime Minister B. Ecevit whose participation in political life was banned after the military coup. The PM made a manoeuvre by holding a referendum on lifting of the ban, but at the same time, he conducted a mass campaign against the lifting of the same ban. The referendum itself was anti-democratic. Des-

pite all, even though there was a small difference in the number of votes, the referendum resulted in the lifting of the ban on some of the former political leaders. Then Prime Minister Özal made an imposition onto the Parliament to hold early general elections and doing so, he forced the opposition parties to participate in the elections on unequal terms.

Following the announcement of the WPT and the CPT leaderships' of their decision for legality of the UCPT, in a reply to the correspondents' questions PM Özal said: "The existing legislation does not allow the forming of a communist party" and to the question about whether the related laws would be annulled, he said, that it was a matter of time and could be dealt with after the elections. He was again avoiding taking a clear-cut position. The Security Department in Istanbul, however, declared without any hesitation that "as soon as they arrive the General Secretaries would be taken into custody".

While taking this step towards legality of the communist movement in Turkey the leaderships of the WPT and the CPT have taken into consideration the barriers to be overcome and they are conscious of their heavy responsibility by assigning their general secretaries with this historical task. But they are convinced that they are taking a step to start turning the wheels of history. This step will start the struggle.

While taking this step, the leaderships of the WPT and the CPT rely on the solidarity of broad democratic forces on international scale and believe that each and every party or organisation or person who defends democracy and human rights will support them.

Milliyet Tercüman Cumhuriyet

Birleşen TKP'nin lideri Haydar Kutlu ile TİP'in Genel Sekreteri Nihat Sargın'ın Türkiye'ye dönme kararı

Haydar Kutlu (TKP Genel Sekreteri)

Nihat Sargın (TİP Genel Sekreteri)

DGM Savcısı, TKP'li Kutlu ve Sargın'ın Türkiye'ye gelişlerinde yakalanmalarını istedi

TBKP Kutlu'ya soruşturma

liderleri geliyor

Haydar Kutlu ve Sargın gözaltına alınacak ve tutuklama talebiyle savcılığa verilecek

KARVECI "DİYALOG" İNİSİYATİFİ "PAZARA" NERİ

Haydar Kutlu'nun Cumhuriyet'e açıklamaları

TBKP'ye soruşturma açıldı

TKP lideri: Seçimle

ve ye gelmeden, efendilerinden "son talimat"ları alacak

TKP'li Kutlu da

Kutlu ve Sargın TBKP için Türkiye'ye geliyor

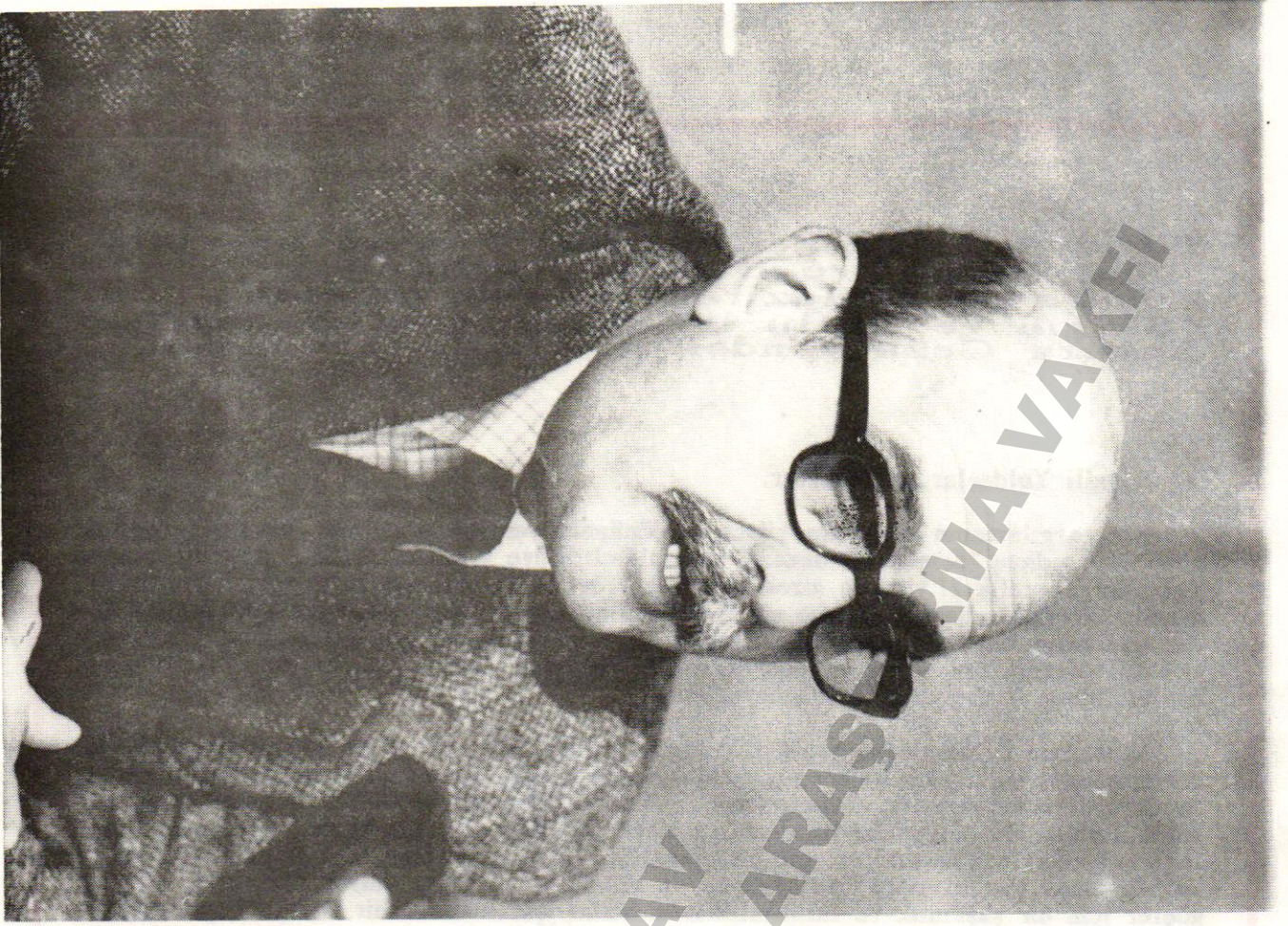
The United Communist Party Of Turkey In The Turkish Press

Almost all daily papers in Turkey carried the news on their first pages about the press conference of B. Boran and H.Kutlu in Brussels and the merging of the CPT and the WPT as the UCPT. The newspapers, *Hürriyet* and *Milliyet*, weekly journals *Yeni Gündem*, *Akis*, 2000'e *Dogru* and *Nokta* published interviews with H.Kutlu and B.Boran and informed the public about programmatic approaches of the UCPT. Right after the press conference, as the sad news about the death of B.Boran and the funeral occupied a considerable place in the press, a number of columnists expressed their regret about the fact that she died abroad, stated their opposition to those laws which deprived B. Boran and many other democrats of their citizenship, those laws which restrict the freedom of expression and ban the formation of a communist party. Mehmet Kemal from the daily *Cumhuriyet* writes in his article entitled "Everything should be open" that Boran was a Marxist and remained as a Marxist until her death and follows "It is obvious that the CPT and the WPT are working for the unity of the working class movement. The oldest political party of Turkey wants to get out of illegality and to become legal. Those circles who disseminate fear and horrify the people will learn better what is what when it achieves a legal status. The long standing taboo should be broken. The bans should be lifted" (*Cumhuriyet*, Oct. 21, 1987). Again in *Cumhuriyet* Hasan Cemal in his article on B.Boran writes that

there should be respect for everyone's beliefs and opinions in the society and underlines the fact that the first step to this end should be abolishing off the anti-democratic articles of the Constitution and of other laws. (*Cumhuriyet*, October 17, 1987) A columnist of the daily *Milliyet*, M.A.Birand writes: "Turkey will be contemporary only when people are not persecuted and suppressed for their opinions and listened to patiently. (*Milliyet*, October 17, 1987) In *Hürriyet* O.Ekşi says, he does not share the views and beliefs of B.Boran but he has respect for Boran who carried on her struggle all through her life and writes: "Turkey should no longer be a country that does not give passport to its scientists and artists, forces her politicians to be political refugees in other countries, deprives her artists of their citizenship and learns the value of her own poets from others." İlhan Selçuk, a columnist of *Cumhuriyet* deals with vulgar anti-communist propaganda of the reactionary circles in Turkey in his article entitled "The Evil's Circle" and writes: "Marketing of anti-communism constituted the most effective media for the marketers for the sale of Turkey to the USA. Today the allegation that Turkish socialists who live in exile in Western Europe are "traitors" is one of the propaganda methods of capitalism whose roots are outside the country. Anti-communism is a profitable trade in our country, but unfortunately this business leads Turkey into medieval darkness and loss of her independence". (*Cumhuriyet*, October 18, 1987)

The news about the return of the general secretaries of the WPT and the CPT for legalization of the UCPT was also given extensive publicity in the press. Soon after the news broke out, the daily *Milliyet* dealt with this in its leading article. In his article Altan Öymen reminds of the Özal government's wish to join the EEC and writes: "In an EEC member country these parties (WPT and CPT) cannot be "outlawed". From Sweden to Spain, from Portugal to Germany, in which EEC country is the communist party outlawed? He states that the ban on the communist party in Turkey is incompatible with the standards of human rights in the EEC and underlines the fact that whether Turkey joins the EEC or not, those standards were the basis of a normal democratic life that the people of Turkey deserve. (*Milliyet*, October 29, 1987) In *Milliyet*, Teoman Erel deals with the statement of Prime Minister Özal as "we cannot allow their illegal activities. As long as the present laws remain in force communist parties cannot be founded in Turkey" and says that the leaders of the CPT and the WPT will expose his false pretences for liberalism." (*Milliyet* October 30, 1987)

As for the position of the reactionary press on the legalization of the UCPT, these circles strongly oppose the legalization of the communist movement by out-dated anti-communist arguments of the cold war period and they even accuse the Prime Minister of not taking a firm stance and give a free hand to the communists.

Türkiye Birleşik Komünist Partisi liderleri Nihat Sargın ve Haydar Kutlu'nun Londra'da 8 Haziran 1989'da yapılan "Sargın ve Kutlu ile Dayanışma Gecesi" ne Ankara Cezaevi'nden gönderdikleri mesaj:

Sevgili Yoldaşlar, Arkadaşlar,

Bir yargılamanın başladığı günün yıldönümünü anmak genelinde alışılmış değildir ama eğer o dava "demokrasi davası" ise anlamlıdır ve yerindedir. Zira gerçekte olağan dışı olan, insanlık 21.yüzyıla girerken, demokrasinin bir ülkede hala yargılanabilir olmasıdır. Davamız başlıbaşına bu nedenle daha şimdiden yalnız günümüz için değil gelecek için kalıcı sonuçlar doğurmuş olan bir dava niteliği kazanmış bulunmuyor. İnanıyoruz ki,TBKP davasından sonra gelecekte böyle bir dava daha yaşanmayacak ve ülkemiz böylesi utanç verici duruma düşmeyecektir.

Ülkemizin demokrasiye geçiş noktasında bulunmasının yarattığı bunalımlı günlerde, komünistlerin halkımızın geleceğinde rol oynama kararlılığı ile harekete geçmiş olmaları bu dava ile somutlanmış, simgelenmiştir. Ülkeye dönüş hareketimizin amacını ve işlevini bütün açıklığı ile ortaya koymamızda bu dava eşi bulunmaz bir hizmet görmüştür. Bize sağlam bir haklılık temeli ve yeni bir ulusal kimlik kazandırmıştır. Halkımızın yüreğinde ve bilincinde yer etmemizi sağlamıştır ve sağlamaya devam ediyor. Davamız egemen güçler için bir şaşkınlık ve talihsizlik iken bizim için tarihsel bir fırsat oluşturmıştır.

Bundan böyle, politik durumda köklü bir geriye gidiş olmaksızın hiç bir iktidar, çağdaş bir demokrasinin olmazsa olmaz koşulu olarak artık ülkemizde de kavranan düşünce ve örgütlenme özgürlüğü taleplerinin güçlü basıncının dışında kalamaz.Emeğin sendikal ve politik özgürlüğe sahip olmadığı koşullarda demokratik bir rejimin, demokratik istikrarın da olamayacağı açıktır. Üstelik bu sorunun çağımızda yalnızca bir iç politika sorunu olarak da kalamayacağı, dış ilişkilerde, uluslararası planda bir insan hakları sorunu ve bir ülkenin saygınlığı sorunu olarak belirleyici bir yer kazandığı görülüyor.

Kimsenin kuşkusu olmasın ki, halkımız biz komünistleri bağrına basmıştır. On yıllarca süren haksız, iki yüzlü, utanmaz kaba anti-komünist karalama kampanyası ağır bir darbe yemiştir. Önümüzde zorlu mücadeleler, büyük görevler,ciddi sorunlar var; ama hiç bir zorluk aşmış olduğumuz bu zorlu evreden daha zor olmayacaktır.

Elde ettiğimiz sonuç kuşkusuz yalnız komünistlerin eseri değildir; yerli ve yabancı tüm demokrasi güçlerinin dayanışmasının ortak eseridir. Bu fırsatla bir kez daha, bu büyük dayanışmadan dolayı herkese teşekkür eder, en içten selamlarımızı iletiriz.

Birlik, yasallık ve demokrasi kavgamız bugün dünden çok daha geniş olanaklara sahip olmuştur, bu olanakları yine elbirliği ile, daha dinamik biçimde, cesaretle, akılla kullanacağımıza eminiz. Ülkemizin içinde bulunduğu politik belirsizlik ortamında halkımızın demokratik geleceğine sahip çıkmak her zamankinden daha fazla önemli ve olanaklıdır.

Hepinizi özlemle, sevgiyle, yoldaşlık, dostluk duygularımızla kucaklarız.

Nihat Sargın, TBKP Başkanı

Haydar Kutlu, TBKP Genel Sekreteri

TÜRKİYE BİRLEŞİK KOMÜNİST PARTİSİ KURUCULARI SARGIN VE KUTLU'NUN AÇIKLAMASI:

“İŞKENCE GÖRDÜK”

Türkiye Birleşik Komünist Partisi, TBKP'yi yasal olarak kurmak için 16 Kasım 1987 tarihinde ülkeye geri dönen ve daha havaalanında gözaltına alınan TİP Genel Sekreteri Dr. Nihat Sargin ve TKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu toplam 27 sayfa tutan bir dilekçe ile 16 günlük gözaltı süresinde Ankara Emniyet Müdürlüğünde nasıl işkence gördüklerini anlattılar. Böylelikle polisin basına kasıtlı olarak yaydığı “lüks odada kalıyorlar”, “dışarıdan istedikleri yemekleri getiriyoruz” gibi haberlerle neyi gizleme telaşında olduğu açığa çıktı.

Kendi koydukları kanunları bile çiğneyerek iki genel sekreterin 16 gün gözaltında tutulmaları, Tabipler Birliği'nin Sargin ve Kutlu'yu muayene etmek için göndermek istediği gruba izin verilmemesi, polis ifadelerinin hâlâ avukatlara gösterilmemesi ve benzeri yöntemlerle işkenceyi gizleyebileceklerini umdular. H.Kutlu ve N.Sargin 7 Aralık 1987 tarihinde Ankara Cumhuriyet Savcılığına verdikleri dilekçe ile bu oyunu bozdular.

“16 gün müddetle alıkonduğum 1. Şube'de sistematik olarak işkenceye tabi tutuldum.”

TİP Genel Sekreteri
Nihat SARGIN

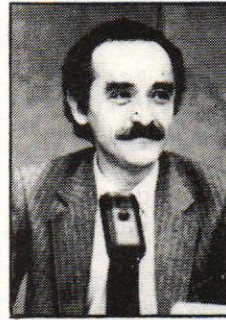
“16 Kasım'da başlayan ilk hafta boyunca:

A) Yemek ve tuvalet için günde bir kaç kez ve bir kaç dakikayı aşmayan süre dışında devamlı gözlerim bağlı ve devamlı iskemlede oturur durumda ve dalacağım sırada bağırılıp dürtülerek 170 (Yüzyetmiş) saat devamlı uykusuz bırakılarak aralıksız 24 saat 3 ayı ekip tarafından sorgulamaya tabi tutuldum. Bu arada güya giydiğim elbiseyi koruma bahanesiyle cezaevi elbisesini giydirmiş bulunuyorlardı.

B) Devamlı uykusuzluktan mecalim kalmadığı sırada bacağımdan bir iğne yapılarak irade ve direncim tümüyle kırılmak istendi.

C) Bundan sonraki safhada sorgu ekiplerinin amirleri olduğu anlaşılan -veya o his verilen- iki kişinin sorgu odasına girmesiyle birlikte onlardan birinden bana yönelik bir

Devamı 2. sayfada

“İstenilen biçimde ifade vermeyi reddettiğim için bana yapılan işkenceler şöyledir.”

TKP Genel Sekreteri
Haydar KUTLU

“10 gün boyunca gözleri bağlı, uykusuz, iskemlede oturularak sorgulandım.

Soyularak, çıplak biçimde beton zemin üzerinde dikildim.

Gözüm bağlı giyinik olarak saatlerce oturmadan ayak üzerinde durma cezası verildi.

Askıya alma: Gözaltına alınmamdan yaklaşık on gün sonra bu işkenceyi uyguladılar. Askıya almadan önce kestiremediğim bir süre tazyikli soğuk su altında tutuldum. Uykusuz ve ilaç verilmiş durumdaydım. Soğuk sudan sonra askıya alındım.

Bir kaç gün sonra tekrar işkence odasına götürüldüm. Yine askıya alındım. Bu kez cinsel organ ve elime elektrik bağlandı. Elektrik verilmeden önce su ile bütün vücudum ıslatıldı. Askıda ve ıslak haldeyken elektrik verildi. Ara

Devamı 2. sayfada

Baştarafı 1. sayfada

küfür salvosu başladı. Bunu yumruk ve tekmeler izledi. Bununla da kalmayarak pencereden atılmakla tehdit edildim.

D) Daha sonraki dönemde ise gece yarısı emniyet binasının alt katında bir otel odasını andırır biçimde döşeli bir odaya getirildim. Benimle görüştürülmesi bir yana, geldiği bile bana haber verilmemiş avukatımın getirdiğini ancak o anda öğrendiğim pijamalar giydirildikten sonra iznim dışında resimlerim çekildi. Çok uykusuz olduğumdan ve artık burada kalacağım söylendiğinden yatağın çekiciliğine dayanamayıp derhal yattım ve uyudum.

E) Oysa 1-2 saat sonra yeniden uyandırıldım. Pijamalarım alındı, gene cezaevi elbisesi giydirildi, işkence odasına götürüldüm. Burada üstümde hiçbir çamaşır kalmayacak biçimde çıplak soydurulduktan sonra:

Önce hortumla vücudum kulak, boyun, haya gibi hassas noktaları başta olmak üzere her tarafıma sıkılan tazyikli soğuk suyla su işkencesine tabi tutuldum. Bunu hayalarımın sıkılması izledi. Daha sonra ise ellerim arkadan ipe bağlanıp, bu ipin tavandaki bir makaraya geçirilerek çekilmesiyle gerçekleştirilen "Askı" işkencesi uygulandı. Bunu yeni bir su işkencesi izledi. Ancak donmak üzere olduğum kanatane vardıklarından (Artık hiçbir şey hissetmiyor, bu yüzden hiçbir tepki göstermiyor, yalnızca uyumak istiyordum) işkence orada bitti. Ancak bunu yeni bir küfür, hakaret ve tehdit yağmuru izledi.

F) Ertesi gün akşam üzeri aynı işkenceyi tekrarlayacaklarını söylediler.

29 Kasım Cumartesi (Veya Pazar) günü aynı lüks odaya, benimle beraber gözaltına alınmış olan Nabi Yağcı (Haydar Kutlu) ile birlikte getirildim. 1. Şube Müdürü Hasan Eryılmaz birkaç kez odaya geldi, konuştu. Başkasına gerek olmaksızın her konudan ve yapılanlardan birinci derecede kendisinin sorumlu olduğunu açıkça ikimize de ifade etti.

Bu odada iken,

G) İsteğimiz dışında zorla elbiselerimiz bir kez daha giydirildi, ifadelerimizi video kamerası önünde tekrarlamak zorunda bırakıldık. Ellerinde olduğum için başkaca yapabileceğim bir şey yoktu. Ancak hiç bir zaman yapmadığım, bana ait olmayan bir jesti devamlı tekrarlayarak sağ ve sol işaret parmağımı şakağıma dayayıp parmağımla işkencenin ilk harfi olan "I" harfini işaret etmeye çalıştım.

Ancak müdürün bu son kısmın banttan çıkarılmasını istediğini duydum.

TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın Cumhuriyet Savcılığına ilettiği dilekçesinin "Netice" başlıklı son bölümünde de şu görüşlere yer verdi:

"Yukarıda belirtilen olayların kısa bir incelenmesinden de açıkça görüleceği üzere, alıkondüğüm 16 Kasım Pazartesi saat 15.30'dan 5 Aralık Cumartesi saat 09.00'a kadar geçen sürede, bir suçu ortaya çıkarmak bahanesi altında şahsıma yönelik olmakla birlikte aynı zamanda kamuyu da ilgilendirerek savcılığınızın doğrudan ve bizzat el koymasını gerektiren bir sürü ağır suç arka arkaya işlenmiştir. Gereğinin yapılmasını dilerim."

Baştarafı 1. sayfada

verip soru soruluyor, isim soruluyor, kendileri isimler sayıyorlardı. Elektrik verilmesi sonucunda sağ elimin üstü yandı. Kızardı ve şişti. Bunun üzerine iki gün özel bir ilaç sürerek izleri yok ettiler.

İlaç verdiler. Sorgulamaların öncesinde verdikleri gibi elektrik işkencesinin ardından da ilaç verildi. İşkenceden sonra otururken sol bacağıma bir iğne batırıldığını duydum. Bir süre sonra içime bir sıcaklık yayılmaya başladı. (Bana ilaç veriniz) dedim. Birisi ayak parmaklarımın uçlarına bastı. Duyuyordum ama ayaklarımı çekemiyordum. Bu arada sorgulama sürüyordu. Bir süre sonra konuşamaz hale geldim. (Götürün ama uyutmayın) dediler. Artık iyice kendimde değildim. Ancak bilincimi tam anlamıyla yitirmiş de değildim. Sandalyede ne kadar oturduğumu bilmiyorum. Bir süre sonra uyuşukluk hali geçti. Bilincim

açıldı. Kendime geldim. Bilahare sorgu yapan geldi. Hücreye konularak uyumamı söyledi."

TKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu Cezaevi Savcılığı kanalıyla Cumhuriyet Savcılığına verdiği dilekçesinin son bölümünde "Emniyette isteğimiz dışında video çekimi yapılmıştır."

"Sayın savcı işkenceyi uzun uzadıya anlatmayı başlangıçta düşünmüyordum. Ancak bize uygulanan baskı yöntemi devam ettiği için etraflıca anlatmak gereğini duydum.

İnsanlık onuruyla bağdaşmayan bu durumu protesto ediyorum."

PERESTROYKA-GLASNOST-PERESTROYKA

- Güvenli Bir Dünyanın Gerçekliği ve Garantileri *M.S. GORBAÇOV*
- Gerçeğin ve Gerçekliğin Konumlarından *T. MENSIKOLA*
- Barış Savaşımında Genel İnsani Olan ile Sınıfsal Olan *Y. AKRASIN*
- Günümüzde Lenin NE YAPMALI? Çığımızda bize yönelen sorunlar *Yegor YAKOVLEV*
- Lenin'in Yapıtlarını Okuyarak *Dmitriy KAZUTIN*
- Demokrasiyi Öğrenmek *Fyodor BURLATSKIY*
- Demokrasiyi Sonuna Kadar Geliştirmek... *E. KUZMIN*
- Antonio GRAMSCI'nin Görüşlerinin Güncelliği *B.L. POPOV G.P. SMIRNOV*

DUYURU

Sovyet
basınından
çeviriler
68 sayfa
Broşür
3.- DM

*

isteme
adres

ERMIS Verlag
Postfach 101016
4300 ESSEN 1

TİP - TKP
ÇEVİRİ SERVİSİ
Aralık 1987

SARGIN VE KUTLU'YA İŞKENCE TÜRKİYE BASININDA...

PENCERE

"İşkence Gördük..."

Doktor Nihat Sargın'ı tam çeyrek yüzyıl önce tanıdım. İnsan haklarına ilişkin bir konuyu benimle görüşmek için gazeteye gelmişti. Cumhuriyet'in eski ahşap konağında, yüksek tavanlı loş bir çalışma odasında başlayan tanışıklık, on yıl sonra Maltepe Tutukevi'nde koğuş arkadaşlığına dönüşecekti.

İşte bu sette yakından tanıdım Nihat'ı...

6 Aralık 1987 günlü Cumhuriyet'in birinci sayfasında şu haber yayımlandı:

"TKP Genel Sekreteri Yaşar Nabi Yağcı (Haydar Kutlu) ile TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın dün tutuklanarak cezaevine konular. TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın Ankara DGM'den çıkarılırken 'İşkence gördük' diye bağırdı."

Kutlu ile Sargın 16 Kasım 1987'de Türkiye'ye gelmiş, Ankara Esenboğa Havaalanı'nda gözaltına alınmışlardı. O gün bugündür nasıl sorgulandıkları bilinmiyordu. Bir ay gizlilik içinde süren soruşturma sonucunda DGM savcısının karşısına çıkarıldılar. Nihat Sargın, polis kordonu altında cezaevi arabasına götürülürken bu fırsattan yararlanarak duyurmak istediğini dile getirdi:

"İşkence gördük!.."

Kimileri kuşkuya düşebilir:

— Acaba doğru mu?

Nihat'ı yakından tanımak fırsatını bulduğum için böyle bir kuşkuya en küçük bir yer olmadığını vurgulayarak diyorum ki:

— Doğrudur.

Bir insanın sağda ya da solda olmasıyla karakteri arasında doğrudan bağlantı kurulamaz. Sol kesimde nice kaypak, ikiyüzlü, bencil, oynak kişi bulunabilir, sağ kesimde dürüst ve söz-

Cumhuriyet

ne güvenilir adamlar eksik değildir. Kişinin kimliği, benliğine yönelik tekil olayları değerlendirmesinde de ortaya çıkar. Eğer Nihat Sargın "İşkence gördük" diye bağırmışsa, bu söz gerçeği yansıtmakta, doğruyu dile getirmektedir.

Şu günlerde Türkiye'de komünist parti üzerine tartışmalar ve çeşitlenmeler sürüyor. Komünist parti kurulmalı mı? Serbest bırakılmalı mı? Komünist partisi ne kadar oy alır? Herkes ağız birliği etmiş. Komünist partisi bir seçimde yüzde 2—3, bilemedin yüzde 4 oy almış. Öyleyse bir tehlike sayılamazmış. Özal da AT'ye girebilmek için komünist partisine ilişkin yasakları kaldırabilirmiş. Bütün bunlar çıkarıcı işadamları mantığıyla tartışılırken TBKP yöneticilerine başkentte Başbakanlığın burnunun dibinde işkence yapılıyor. Başbakan göz ameliyatı için Amerika'ya uçarken demeç veriyor:

— Çağ atıyoruz!..

Ve alkışlanıyor.

Başkentte "aynallı oda"dan yansıyan işkence sesleriyle alkış sesleri birbirine karışıyor.

Özal'ın gözü elbette çok değerlidir, "operasyon"un Amari-ka'da yapılması gerekiyor; Allah şifalar versin, geçmişler olsun; peki, tam o sırada Türkiye'nin başkentinde TBKP'nin iki yöneticisine yapılan "operasyon"un anlamı ne?

Özal'ın gözü göz, yüreği yürek de; Sargın ile Kutlu'nun gözleri göz, yürekleri yürek, elleri el, ciğerleri ciğer, böbrekleri böbrek, parmakları parmak, canları can değil mi?

Amma efendim onlar komünist; komünistlerin gözleri göz, kalpleri kalp, canları can değil; onlar insan değil; komünistlere işkence yapmak doğal sayılmalı değil mi? İşte biz bu kafayla çağ atlarız; ama ancak ortaçağa atlarız.

İbrahim Selçuk

İşkence iddiaları

GÜNLERDEN beri poliste sorguya çekilen Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin liderleri **Haydar Kutlu** ile **Nihat Sargın** işkence gördüklerini iddia ettiler. Onlar bunu söyledikten beş dakika sonra yetkililer bu iddiayı neredeyse otomatik bir refleksle yalanladılar...

Biz burada elli milyon kişiye... Birbirimizi tanırız... İşkence iddialarının öyle beş dakikada reddedilmeyecek kadar ciddi bir iş olduğunu ve ülkemizde bu uygulamaya sık sık başvurulduğunu da biliriz.

Ülkemizde bazı insanlara işkence yapılabileceği, sanki gizli bir anlaşma-yla herkes tarafından kabul edilmiş gibi... Ama bir ülkede bazı insanlara işkence yapılabileceğini kabul ederseniz, hiç kimse güvenliğe olmaz. İşkence sürer, işkence edilebilecek insanların kimler olduğu konusundaki inanç değişir...

Bir yandan çağdaşlaşmaktan söz ediyor, Avrupalılaşmak istiyoruz, bir yandan da insanlara işkence yapıyoruz. İki ruhlu bir insan gibiyiz. Bir yüzümüz, kibar, aydın, gelişmiş. Bir başka yüzümüz, çağdışı, karanlık, işkenceci...

Artık yeryüzünde hiç bir ulus tam anlamıyla bağımsız olamaz. "Biz istediğimize işkence yaparız, bize kimse karışamaz" diyemeyiz. Yeryüzünde bir ortak kamuoyu var. O kamuoyu Ameri-

ka'ya da karışır, Sovyetler'e de karışır, Türkiye'ye de karışır.

Üstelik niye işkence yapıldığı da belli değil. Avrupalı parlamenterlerin desteğinde ülkelerine dönen iki komüniste işkence yaparak neyi kanıtlıyoruz? Dünyaya boşverdiğimiz mi? Dünyaya boş veriyorsak, başbakanımız Amerika'da ne arıyor? Biraz daha para alabilmek için ne diye Amerikalı bankacılarla pazarlık ediyor? Ne diye Avrupa Topluluğu'na girmek için uğraşıyoruz? Ne diye Avrupa'ya mal satmaya çalışıyoruz?

Dünyaya boşvermiyorsak, ne diye bütün dünyanın lanetlediği işkenceyi hâlâ ülkemizde uyguluyoruz? En azından, işkence iddialarının gölgesini altında kalmıyoruz. Niye bu iddialar hakkında ciddi bir soruşturma açmıyoruz?

Kim yapıyor bu işkenceleri? Kim işkence yapılınsı diye emir veriyor? İki kişiye işkence yapılınca ülkedeki bütün sorunlar çözülüyor mu? İşkence yapılmazsa ülke mi batacak?

Dünya bizi bir umacı gibi görüyor. Biz de bundan yakınıyoruz. Herkesin bize düşman olduğunu söylüyoruz.

Gerçekten haklı mıyız bunları söyleyen. Bir de kendimizi başkalarının yerine koyalım.

Hürriyet

İŞKENCE Milliyet

TİP yöneticisi Nihat Sargın dün "İşkence gördük" diye bağırdı.

19 gün gözaltında kalmıştı. Dün ilk defa Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne çıkarıldı. Yargıç, gizli yapılan sorgudan sonra tutuklama kararı verdi. Bu karardan sonra DGM'den çıkarılırken, görevlilerin arasından basın mensuplarına seslenerek, sadece onu söyleyebildi:

— "İşkence gördük."

Sargın'ın TKP yöneticisi Haydar Kutlu'yla birlikte gözaltında tutulduğu yerlerin, Emniyet'in "en lüks" odaları olduğu açıklanmıştı. Öyle olsa bile şimdi ortada, sanıkların "İşkence"den kurtulmasına, o "lüks"ün de yetmediği iddiası vardır.

Doğru mudur, değil midir?

Hiç vakit geçirmeden saptanması için, bunu hükümetin de, gerçekten istemesi gerekir.

Yoksa bürokratik mekanizmalar içinde yapılacak sıradan bir araştırmanın sonucu meydandadır: İşkenceci-ler zaten "İstedikini yap ama, iz bırakma" hesabıyla çalışır. Amir de işkenceye "emir" vermemiş olsa bile, çoğu defa ona zımnen "izin" vermiştir. Yapılanın farkında-dır. Memurunu korur...

Nitekim bu yoldaki bir "ön açıklama", Ankara'daki savcıdan gelmiştir. İddiaya iten savcı, beş dakika düşün-meye bile gerek duymadan demeci patlatmıştır:

— "İşkence yok. Örgüt taktığı var. Bunları taktığı örgüt-lerinden aldığı talimattır."

Ülkemizdeki işkencecilerin pervasızlaşması, işte bu çe-şit açıklamalar yüzündendir. Geçmişte, ellerindeki sanık-ları öldürmeye kadar varan eylemlerini, o açıklamalardan aldıkları cesaretle sürdürdüler.

Ahmet ALTAN

ALTAN ÖYMEN

Türkiye Postası

İşkencecinin sorduğu soru: Uzlaşma var mı?

Veysi SARISÖZEN (TKP Yöneticisi)

16 Kasımdan başlayarak 19 gün süren gergin bekleyiş sona erdikten sonra, Kutlu ve Sargın'ın ülkeye dönüş kararlarının üzerinde yaratılmak istenen bulanık ortam gerçeğin ortaya çıkmasıyla dağıldı. Hayvanca bir işkence uygulaması, basın sayfalarında yer aldı. Binbir türlü önlem almış olmalarına rağmen, 12 Eylülcülüğün izlerini "liberalleşme" örtüsü altında gizlemeye çalışanlar, bir kere daha gerçek kimlikleriyle ortaya çıktılar.

İşkence...zorbalık...ve bunlarla lekeli kimselerin kimlikleri üzerinde durmaya bile değmez. Bunları tanıyoruz. 250 bin insanın tanık olduğu yöntemler, bu yöntemlerin uygulayıcıları, tüm insanlığın hafızasından asla silinmeyecektir.

İnsanlığın hafızasından silinmemek... Elleri ve vicdanları temiz insanlar için en büyük bahtiyarlık olan bu merteye, kendilerini unutturmak için köpekçe sokak kuytularında sinsi sinsi dolaşan eli ve vicdanı kirlenmiş yaratıklar için en büyük korku kaynağıdır.

Bizler, yani devrimci sol hareketin militanları uzun yıllardan beri defalarca şu büyük insani direnci, bir bakıma insan onurunun kendini her türlü aşağılanmaya, alçakça tasalluta karşı ayakta tutma gücünü sınavdan geçirdik. Bu çetin sınavların içinden doğup, şimdi ülkemizin sokaklarını çınlatan ve mitinglerde haykırılması yasak edilen şu slogana, "insanlık onuru işkenceyi yenecek" sözlerine destansı bir anlam yüklersek herhalde hiç kimse abartma yaptığımızı söyleyemeyecektir.

Kutlu ve Sargın'ın uğradıkları insanlık dışı baskılar karşısında bizler, önümüze koyduğumuz amaçları ne unuttuk ve ne de keskin çelik parıltısı gibi devrimci soğukkanlılığımızı zerrece yitirdik.

Kavganın içinden yükselen sözler, kutsaldır, değerlidir, cetsaretimizin ve sarsılmaz iyimserliğimizin kaynaklarıdır.

"Birlik ve yasallık" sözcükleriyle başlatılan ülkeye dönüş, er ya da geç önüne koyduğu amaçlara ulaşacaktır. Bu öylesine kesin bir ki, işkenceci bile tereddüt içinde kıvranmakta, sorgulamada "hükümet çevrelerinden size garanti veren oldu mu?" diye içten içe bir korkuyla sorular sormaktadır. Komünistlerin basit bir hak talebi, her siyasal parti gibi, Türkiye'nin geleceğinde rol oynama, yasal çalışma hakkı karşısında, işkenceci kendi efendisinin bile paçasına dışlarını geçirmeye hazırdır. Hükümetin çevresinde bile av peşine düşmüş olan bu anti-komünizmin, ülkemizdeki her dürüst insan için ne büyük bir tehdit olduğu açık değil midir?

Sargın ve Kutlu toplumun hücrelerine kadar işleyen politik şantajın, keyfiliğin en temel hukuki ve ideolojik kaynağını ku-

rumak için ülkeye gitmişler ve ozanın sözleriyle "vurun ulan vurun ben kolay ölmem" yığılmesinin bizi devrimci coşkuyla ayağa kaldıran örneğini vermişlerdir.

Bizi "kendi dar çıkarları için" hareket etmekle suçlayan, TBKP'nin yasal çalışma hakkını aldığı zaman, bizlerin ülkede artık demokrasi geldi diye bir köşeye çekilip oturacağımızı sanan, kısaca bize yabancı bir tutumu bize mal eden kimi dostlarımızı, tüm bu yakıştırmaların doğru olmadığına samimiyetle ikna etmek isterdik. Ama nasıl? Bunun belki de en iyi yolu, dar, bencil çıkarlar için bir kimsenin 12 Eylül'den beri mezbahaneye dönüşmüş işkence merkezlerine kendi bilinçli ve gönüllü kararıyla adım atmayacağını söylemek olabilir. Kendi kişisel hayatını feda etme duygusuyla hareket edene dar ve kirli çıkarlar yakıştırmak en kötü haksızlık, devrimci ortak geleneklerimize karşı en büyük hakarettir. Fedakarlık duygusu, ancak yüksek ideallerin, inançların, on milyonlarca insanın çıkarları adına hareket etmenin getirdiği muazzam bir haklılığın eseri olabilir. Bu herkes için böyledir: Amaçlarını, görüşlerini, yöntemlerini paylaşalım ya da paylaşmayalım, Çar'a kurşun sıkan, Abdülhamit'e bombayla saldıran dükkân devrimci demokrasinin ruhunda saklı, tüm insanlık adına kendini feda etme duygusundan, günümüzdeki silahlı eylemlere atılmış militanın mahrum olduğunu kim söyleyebilir?

Ve aynı şekilde barış davası uğruna gözünü kırpmadan yıllarca hapis yatanların, DISK, TÖB-DER üyesi oldukları için zindanda çürütülenlerin, beş para etmez dar çıkarlar için tüm bu zorbalıklara göğüs gerdiklerini, bırakalım yüksek sesle söylemeyi, ima etmek bile insan ahlakının çiğnenmesi olurdu.

İnsan hakları, barış, demokratik yenilenme yolunda TIP ve TKP kendi paylarına düşen önemli adımları artık atmış bulunuyorlar. Bu adımın tüm devrimci sol güçlerin, tüm halkın çıkarları açısından taşıdığı önem zaman geçtikçe çok daha iyi anlaşılacaktır.

Sisler dağılıyor; işkencecilerin boğurtuları, naraları ve işkenceye uğrayanların insani haykırışları 19 gün çarpıştı. Bu çarpışmanın ertesinde "uzlaşma", "kirli pazarlık", "dön çağrısına uyuma", "teslimiyet" v.s. türünden suçlamalar, yerlerini sanırız önyargıdan uzak, devrimci değerlendirmelere terkedecektir. Bunu ummak hakkımızdır.

Geliniz devrimci sol hareketimizin tarihinde yeni bir sayfa açalım ve bu sayfada "hepimiz birimiz için, birimiz hepimiz için" sözlerini yazalım... İşte o zaman "Kutlu ve Sargın'a özgürlük" sözleriyle, "tüm politik tutuklulara özgürlük" sözlerinin birinden ayrıldığını göreceğiz.

ANALYSE POLITIQUE
RELATIVE AU PROCÈS INTENTÉ
CONTRE NOS DEUX CAMARADES

HAYDAR KUTLU SECRÉTAIRE GÉNÉRAL DU P.C.T.
NIHAT SARGIN SECRÉTAIRE GÉNÉRAL DU P.O.T.

COMITÉ CENTRAL DU PARTI OUVRIER
DE TURQUIE - P.O.T.

COMITÉ CENTRAL DU PARTI COMMUNISTE
DE TURQUIE - P.C.T.

ANALYSE POLITIQUE
RELATIVE AU PROCÉS INTENTÉ
CONTRE NOS DEUX CAMARADES

HAYDAR KUTLU SECRÉTAIRE GÉNÉRAL DU P.C.T.
NIHAT SARGIN SECRÉTAIRE GÉNÉRAL DU P.O.T.

COMITÉ CENTRAL DU PARTI OUVRIER
DE TURQUIE - P.O.T.

COMITÉ CENTRAL DU PARTI COMMUNISTE
DE TURQUIE - P.C.T.

DE DEUX CHOSES L'UNE : LA DEMOCRATIE OU LA DEMAGOGIE

Un procès politique va bientôt s'ouvrir à Ankara. Le procureur chargé de réquérir les peines a déclaré, non sans fierté : "ce sera le procès du siècle !". Il est vrai que nous sommes en présence d'un procès rarissime. En effet, combien de pages d'annales judiciaires faudra-t-il tourner en arrière pour trouver un cas semblable. Les accusés sont MM. KUTLU et SARGIN, ainsi que deux de leurs avocats et 12 autres citoyens turcs. Cependant, le destin de ces 16 personnes n'est pas seul en cause : ce procès lance un véritable défi à tous ceux et toutes celles qui aspirent au respect des droits de l'homme.

La référence aux droits de l'homme a toujours été attachée à l'élaboration des modèles d'états démocratiques. Magna Carta, la Déclaration des droits de l'homme et du citoyen issue de la Révolution française, la Déclaration des droits de l'homme des Nations Unies de 1948 ont jalonné le chemin menant du pouvoir absolu à l'émergence d'une République démocratique et à la souveraineté du peuple. La Turquie a fait sienne le principe de la souveraineté du peuple et a proclamé la République en 1923. Cependant, l'institution d'une véritable démocratie demeure aujourd'hui encore un objectif et requiert des citoyens un grand dévouement et de durs sacrifices.

M. OZAL, installé au pouvoir 3 ans après le coup d'Etat militaire du 12 septembre 1980, prétend que la démocratie est restaurée en Turquie, et que les droits de l'homme y sont respectés.

Deux hommes politiques, MM. Nihat SARGIN, secrétaire général du parti ouvrier de Turquie (POT), et Haydar KUTLU, secrétaire général du parti communiste de Turquie (PCT), réfugiés en Europe depuis le coup d'état militaire, sont retournés dans leur pays en vue d'obtenir pour eux, et pour les opinions qu'ils défendent, les droits et libertés habituellement reconnus par les démocraties occidentales.

Ces deux dirigeants ont été arrêtés à l'aéroport d'Esenboga à Ankara, gardés à vue et torturés durant 19 jours. Ils ont ensuite été incarcérés. Cette pratique est contraire aux dispositions mêmes de la constitution élaborée par la dictature militaire. En effet, l'article 19 de la constitution dispose que toute personne gardée à vue doit comparaître devant un juge dans un délai de 15 jours maximum.

L'arrestation de MM. KUTLU et SARGIN a suscité un large débat qui a rapidement débordé le cadre du Parti et s'est développé en Turquie comme à l'étranger.

Dès le 19 novembre, le Parlement européen a voté une résolution demandant la libération des deux dirigeants et le libre exercice de leurs droits politiques.

Par ailleurs, les deux partis sociaux-démocrates de Turquie - le SHP de M. INONU, et le DSP de M.ECEVIT- rejetant tout recours à la force, se sont prononcés en faveur de la reconnaissance, à toutes les tendances politiques sans exception, du droit de se constituer en organisation politique. D'autre part, un grand nombre de personnalités connues en Europe ont exigé la libération des deux dirigeants.

Le ministre de la Justice du gouvernement de M. OZAL, M. Oltan SUNGURLU a déclaré qu'"au demeurant il n'y avait pas de démarche encore

engagée pour décréter une amnistie générale, supprimer les articles 141,142 et 163 du code pénal, et abolir la peine de mort, mais qu'il y en aurait peut-être une dans l'avenir".

Cette déclaration le laisse entendre clairement : si l'opinion publique, les démocrates de Turquie et d'Europe concentrent leur attention sur ce procès, la démarche évoquée par le Ministre pourrait être engagée. En définitive, le combat mené au travers de ce procès peut permettre d'imposer la suppression du "délit d'opinion" existant en Turquie. Ainsi, les efforts communs de tous les défenseurs des droits et libertés de l'homme seront-ils déterminants.

LES ACCUSATIONS PORTEES SUR LE RECOURS A LA TORTURE SONT-ELLES SANS FONDEMENT ?

Les milieux officiels nient toute pratique de la torture en Turquie. Même lorsque, dans certains cas, l'évidence de la torture n'a pu être mise en doute par les autorités, c'est "l'arbitraire individuel de quelque responsable" qui a été invoqué, des assurances étant données pour le châtimement des coupables.

Un examen attentif de la question permet d'affirmer qu'un large fossé sépare les déclarations des autorités de la réalité. 7 années se sont écoulées depuis le coup d'état et 4 années depuis l'instauration de la Constitution du premier gouvernement de M. OZAL. Or, le recours à la torture durant l'interrogatoire de police demeure systématique. Le constat a pu en être fait par des organisations aussi éminentes que Amnesty International ou le Groupe d'observation d'Helsinki. Même l'administration reaganienne, qui fait partie de ceux soutenant fidèlement le gouvernement d'Ankara, souligne, elle aussi, dans son rapport sur les "droits de l'homme", paru en février 1988, "la pratique systématique" de la torture en Turquie. Dans ce document il est précisé que la torture intervient pendant la période de garde à vue et avant que la décision de détention ne soit prise.

Cependant on ne peut débattre de la véracité des allégations sur la torture sans, au préalable, s'entendre sur la définition de la torture.

La torture est ainsi définie dans l'alinéa 1 de l'article premier de la Convention sur la torture adoptée par les Nations unies le 10 septembre 1984 :

"Lorsque l'on parle de la torture dans le cadre de cette Convention, il faut comprendre les actes commis par une personne représentant l'autorité publique ou par toute autre personne autorisée à agir à ses lieu et place, ou les actes commis avec l'autorisation ou la complicité des personnes précitées ou sur leur ordre, visant à obtenir d'une personne, par la force, une déposition ou un aveu, ou visant à faire condamner une personne pour un délit réel ou supposé, ou visant à intimider ou humilier une personne, visant à faire subir à une personne une peine physique ou morale. (La Turquie a signé cette Convention, mais ne l'a toujours pas ratifiée.)

Il est intéressant de comparer la définition précitée avec une décision prise par le Tribunal d'instance d'Ankara rendue récemment. Alors que deux agents de la police politique, Ali KAYMAKCI et Mustafa OZCIHAN étaient accusés d'avoir torturé M. Ayhan SARIHAN, éditeur, pendant son interrogatoire, le juge, en dépit des témoignages accablants, décidait le non-lieu, affirmant qu' "une simple brutalité ne pouvait être considérée comme une torture", et qu'il fallait un avis médical attestant une incapacité de travail de 15 jours pour considérer une violence physique comme une torture. (Le quotidien "Cumhuriyet" du 30 décembre 1987).

Récemment, M. EVREN, Président de la République a, à son tour, donné sa propre définition de la torture. Répondant à des citoyens qui protestaient contre l'usage de la torture, il a indiqué : " Savez-vous ce qu'est

la torture ? On vous attache , et on vous applique le courant électrique".

Dans certains cas les autorités n'ont pu dissimuler l'usage de la torture, en l'occurrence lorsque la victime a succombé à la torture. Même dans ces circonstances, les tortionnaires peuvent être assurés que l'on usera de tous les moyens pour leur épargner des punitions . La clémence manifestée à l'égard de Mustafa HASKIRIS, membre de la police politique, nous en donne un bon exemple. Un grand nombre de détenus politiques avaient reconnu leur tortionnaire en la personne de Mustafa HASKIRIS. Malgré ces multiples témoignages il n'avait fait l'objet d'aucune punition ou condamnation. Plus tard cependant, lorsque M. Zeynel Abidin CEYLANI a trouvé la mort suite aux tortures infligées par Mustafa HASKIRIS, ce dernier ne pût échapper à une condamnation de 14 ans de prison.

C'était effectivement une des peines les plus lourdes jamais prononcées contre un tortionnaire. Pourtant, justice n'a toujours pas été rendue : en effet, le tribunal a décidé la libération de l'accusé une semaine avant que le verdict soit officiellement prononcé. Sorti de prison, l'accusé a retrouvé "son poste" dans les rangs de la police, puis a déposé une demande de passeport qui lui fût délivré immédiatement : c'est ainsi que ce tortionnaire à la triste renommée a pu quitter la Turquie en toute liberté, quelques jours avant le verdict final du Tribunal.

MM.KUTLU et SARGIN ont maintes fois déclaré qu'ils avaient été torturés subissant tour à tour la pendaison, l'application du courant électrique et des sévices sur les organes sexuels. D'autre part ils ont indiqué qu'on leur avait administré , par injections, des médicaments non identifiés.

"Amnisty International", se saisissant des témoignages des deux dirigeants, a engagée une "action d'urgence" et plusieurs personnalités progressistes de Turquie ont exigé que toute la lumière soit faite sur ces pratiques. En dépit de tous ces éléments le procureur a estimé qu'il n'y avait pas lieu d'ouvrir une enquête judiciaire.

Une nouvelle fois le Gouvernement réfute les accusations relatives à l'usage systématique de la torture.

Ce faisant des questions essentielles demeurent sans réponse :

1- Pour quelles raisons les deux dirigeants politiques ont -ils été complètement isolés du monde extérieur durant 19 jours, et ceci en violation totale des dispositions de la Constitution ?

2 - Pour quels motifs certains membres du Parlement européen n'ont-ils pu obtenir l'autorisation de parler avec MM.KUTLU et SARGIN et n'ont-ils pu les entrevoir qu'au travers d'un vitrage ?

3 - Pourquoi le gouvernement de M.OZAL s'est-il obstiné à ne ratifier la Convention européenne contre la torture qu'après la fin de l'interrogatoire des deux dirigeants arrêtés ?

4 - Pourquoi les détenus peuvent-ils être interrogés durant des semaines sans qu'ils puissent contacter leurs avocats ? Cette pratique ne s'apparente-t-elle pas aux méthodes d'interrogation utilisées par les régimes fascistes ?

5 - Comment peut-on admettre que les dépositions obtenues sous la torture et réfutées par la suite par les accusés soient prises en compte par les tribunaux ?

Il est significatif que le gouvernement de M. OZAL ne puisse fournir des réponses convaincantes à ces questions. En définitive, les accusations de torture portées par KUTLU et SARGIN n'ont pu être démenties.

Entre temps un rapport du Contrôle médical confirmant ces accusations a été rendu public. Le 25 février dernier le Docteur Nihat SARGIN a passé une visite médicale dans le service d'orthopédie de la polyclinique de l'hôpital public d'Ankara, afin de rechercher les causes de la douleur qu'il ressent continuellement à son épaule droite. A la suite de cette visite, les médecins ont constaté que l'articulation de l'épaule droite avait été gravement affectée à la suite de brutalités.

Ce diagnostic médical établi par un spécialiste, trois mois après les sévices infligés, doit être retenu comme preuve du recours à la torture.

L'ACTE D'ACCUSATION S'APPUIE SUR UN ANTICOMMUNISME PRIMAIRE

Examinons l'acte d'accusation rendu public par le procureur le 14 mars 1988.

Ceux qui s'attendent à une analyse du programme du Parti communiste unifié de Turquie (fusion du POT et du PCT) et à une argumentation s'appuyant sur cette analyse pour tenter de prouver pourquoi ledit parti est par nature contraire à la législation en vigueur, seront déçus : le procureur ne fait état ni des propositions ni des opinions du PCUT.

Comme le montre le paragraphe cité ci-dessous, le procureur admet, d'un point de vue historique, le projet de programme du PCUT comme une forme plus évoluée des propositions de programme respectives du POT et du PCT :

"Nous voyons les idées communes des programmes du POT et du PCT, partis illégaux, dans le programme du PCUT qui a été élaboré à l'étranger par les accusés MM. SARGIN et KUTLU" (Cf acte d'accusation, page 47).

L'acte d'accusation ne va pas plus loin que cela. Il est clair que le procureur n'a pas osé considérer le projet de programme du PCUT d'un point de vue juridique. Au lieu de cela il fait état de ses propres conceptions sur le communisme. D'emblée il avance 3 thèses : premièrement, tous les partis communistes sont équivalents ; deuxièmement, tous les partis communistes visent à instaurer "le même système d'état marxiste-léniniste" ; troisièmement, ce même système est d'une manière générale incompatible avec un régime démocratique et en particulier avec la constitution de la République de Turquie.

Précisément, cette conception marxiste exprimée dans le projet de programme du PCUT est totalement éludée. Raison de plus pour en citer un extrait particulièrement significatif :

"Le parti souligne que la continuité et la rénovation vont de pair dans l'évolution de la théorie marxiste, que le marxisme est ouvert à la richesse de l'expérience issue de la pratique sociale, à tout élément de valeur du patrimoine culturel et de la pensée humaine contemporaine (Projet de programme du PCUT, page 66).

En vue d'étayer et de justifier ses accusations, le procureur n'utilise non pas les convictions et aspirations des accusés, mais ses propres préjugés. Autrement dit, le projet de programme du PCUT est le grand absent du procès. Dès lors, l'accusation ne repose que sur le fait que KUTLU et SARGIN ont déclaré être communistes et s'inspirer des idées de MARX, ENGELS et LENINE. Le procureur ne se donne même pas la peine d'essayer de démontrer l'incompatibilité

du PCUT avec la législation turque, ou de tenter de prouver que ces deux personnes ont commis un délit. Il considère son devoir accompli en prouvant que SARGIN et KUTLU sont communistes. (C'est une bien piètre victoire lorsque l'on sait que Kutlu et Sargin ont annoncé dès le début qu'ils étaient communistes !)

L'anticommunisme primaire manifesté par l'accusation mérite que l'on s'y arrête un instant. Citons notamment quelques unes des idées avancées par le procureur pour définir le communisme.

"Le principe du communisme, c'est la mort pour tous ceux qui y sont opposés ; il n'y a pas de voie intermédiaire." (Cf acte d'accusation, page 16).

"Selon eux, toute personne compétente, pleine d'initiative, et performante est fasciste". (Cf acte d'accusation, page 16)

Pour tenter de justifier l'interdiction du Parti communiste, un autre argument, qui ne réclame d'ailleurs aucun commentaire, est avancé : " ... Il y a également de bonnes raisons de penser que le peuple turc n'approuve pas le programme de ce parti illégal". (Cf acte d'accusation, page 46).

En définitive le fait d'esquiver le débat sur les propositions et les idées du PCUT montre la faiblesse de l'argumentation du procureur. L'accusation ne peut prouver, et cela n'est pas surprenant, que, comme elle le prétend, le PCUT est l'ennemi de la démocratie. Il lui est impossible de soutenir une telle thèse face aux opinions et convictions formulées dans le projet de programme du PCUT.

"Restaurer un régime démocratique, assurer la continuité de la démocratie, lui conférer un caractère ininterrompu en la préservant des coups d'état militaire, telles sont les questions primordiales de la période que nous vivons. Un véritable régime démocratique doit s'appuyer sur la libre volonté du Parlement qui doit devenir l'organe suprême, doit garantir les droits et libertés fondamentales ainsi que la participation libre et démocratique des citoyens aux affaires du pays. L'avènement d'un tel régime démocratique sous-entend que la paix soit assurée et que la souveraineté nationale soit renforcée" (Cf projet de programme du PCUT, page 36).

"La stratégie de paix et de renouveau démocratique apporte des solutions pour résoudre dès aujourd'hui les problèmes économiques et sociaux cruciaux auxquels sont confrontés les travailleurs, pour résoudre les problèmes de la vie politique intérieure ainsi que pour régler les questions internationales, étant donné qu'il est possible, dans le cadre du système capitaliste lui-même, d'apporter des premières réponses aux problèmes existants. (Cf projet de programme, page 34).

"Le programme de paix et de renouveau démocratique vise à restaurer un régime démocratique dans lequel le Parlement, formé démocratiquement, par la libre volonté du peuple, est l'organe suprême, et reposant sur la participation des organisations de masse démocratiques et populaires. D'autre part, ce programme apporte une solution de justice, démocratique et pacifique à la question kurde. En définitive, la satisfaction des revendications sociales des travailleurs, et le développement économique sont conditionnés à la conquête de la démocratie dans la vie politique intérieure." (projet de programme, page 35)

Face à ses aspirations exprimées dans le projet de programme, comment peut-on encore accuser le PCUT d'avoir la "volonté de restaurer une dictature" ?

Une autre accusation portée contre Kutlu et Sargin, celle de vouloir "affaiblir les sentiments nationaux", mérite notre attention.

L'accusation reproche à KUTLU et SARGIN d' avoir parlé de

l'existence du peuple Kurde en Turquie, et demandé la reconnaissance et le respect des droits de ce peuple.

En elle-même cette accusation montre bien les positions anti-démocratiques de ceux qui osent l'avancer. Alors que protester contre la violation des droits fondamentaux des citoyens kurdes constitue un devoir pour tout démocrate, l'accusation considère cette dénonciation comme un délit. Le fait même d'avancer l'idée d'une solution pacifique, démocratique pour régler la question nationale kurde est interdit. Pourtant, et l'Histoire est riche d'enseignement à cet égard, il est certain qu'en se raccrochant à des dogmes, à celui de la "raison d'Etat" notamment, en vue de nier aux yeux de l'opinion publique internationale, l'existence de la question kurde, et en recourant à la force militaire pour tenter de l'étouffer, on ne fait en réalité que l'aiguiser.

La lecture de l'acte d'accusation du procureur du tribunal de la sûreté d'Etat apporte au moins une certitude : celle que Sargin et Kutlu recourent à la voie pacifique dans leurs activités militantes pour atteindre leurs buts politiques. En effet, en aucun point du document il n'est mentionné que les deux dirigeants ont usé de la force ou ont appelé à l'utilisation de la force. Bien au contraire le procureur lui-même admet que la lutte armée ne fait pas partie des formes d'actions menées par le PCT. Sur ce point précisément, le réquisitoire stipule que : " Le PCT, pour atteindre ses buts a utilisé diverses tactiques qui ont changé selon les périodes et les circonstances ; ces tactiques consistent à mener une propagande propagande et des campagnes de masse, à former des fronts et réaliser l'unité d'action en excluant le mouvement armé" (Cf réquisitoire, page 62.

PEUT-ON RAISONNABLEMENT PARLER D'UN PROCES CONFORME AUX PRINCIPES DE JUSTICE ?

Le procès ouvert contre SARGIN et KUTLU se déroulera au tribunal de la Sûreté d'Etat à Ankara, qui fait partie des tribunaux d'exception. Créés dans les années 70, leur existence avait été jugée contraire à la constitution et ils avaient été supprimés. Après le coup d'Etat militaire de 1980, les généraux s'appuyant sur la nouvelle Constitution qu'il ont proclamée, les ont rétablis.

Forts de l'expérience du passé, il semble légitime de douter de l'indépendance des tribunaux de la Sûreté d'Etat (TSE). A ce propos, deux points méritent plus particulièrement d'être soulignés. Premièrement, étant donné que ces tribunaux sont institués par la hiérarchie militaire, celle-ci peut nommer à loisir les procureurs qui lui conviennent, chose impossible lorsqu'il s'agit de tribunaux ordinaires. Deuxièmement, le TSE comprend trois juges, dont l'un doit, conformément à la loi, appartenir au corps de l'armée et avoir des connaissances juridiques. En principe, ce "juge officier" n'est pas, dans ses décisions, sous l'autorité de ses supérieurs militaires. Cependant, il existe d'innombrables moyens d'influencer les décisions de ces juges. Le fait que durant toute sa carrière militaire l'officier soit soumis à l'autorité de ses supérieurs, constitue déjà en soi une ambiguïté et inévitablement jette un doute sur son impartialité.

L'ingérence illégale des autorités militaires dans les affaires des Tribunaux de sûreté de l'Etat a été prouvée à plusieurs reprises. Ainsi, l'opinion publique connaît-elle parfaitement l'existence d'officiers ayant démissionné, refusant d'obéir aux pressions de leurs supérieurs.

Pour toutes ces raisons, il est justifié de dire que les risques d'influer sur les décisions du tribunal sont bien réels.

Le problème des droits de la défense constitue un autre point

important. Déjà, avant l'ouverture du procès des incidents graves et significatifs se sont produits.

Les avocats de Kutlu et Sargin, Maîtres Atilla COSKUN et Rasim OZ seront également jugés dans le cadre de ce procès. Ces deux avocats ont été gardés à vue, puis libérés grâce à la protestation internationale en décembre dernier. Maître COSKUN est accusé d'appartenir au Parti communiste de Turquie. Quant à Maître Oz, il est accusé d'"avoir fait l'éloge d'une action constituant elle-même un délit" : lors de la sortie des deux secrétaires généraux du Tribunal de la Sûreté, Maître OZ s'était exclamé : "Nous avons grand respect pour votre lutte en faveur de la démocratie". Pour ces raisons les deux avocats ne peuvent participer à la défense de Kutlu et Sargin. Ainsi, le procureur peut-il, à son gré, priver les avocats d'assumer leur devoir de défense.

"Tout ce qui est fait est conforme aux lois"

Amnisty International et le Parlement européen avaient, dès le 19 novembre 1987, exigé la libération des deux dirigeants, Kutlu et Sargin. Confrontées à une telle demande, les autorités gouvernementales rétorquaient par ces propos provocants : " Tout ce qui est fait est conforme aux lois turques" et " Les lois turques prévoient d'emprisonner les communistes".

Comment apprécier cette réponse du gouvernement ?

Il est sans doute vrai que les lois turques n'établissent pas de distinction entre les communistes (et ceux considérés comme communistes par le procureur !) et les personnes emprisonnées pour délits de droit commun. Cependant on peut légitimement se poser cette question : ce type de lois peut-il constituer les fondements-mêmes de la justice ? N'oublions pas que, à la lumière de la triste expérience du fascisme, la communauté internationale a récusé cette conception du droit. Si la conception du droit sur laquelle repose la réponse du gouvernement était juste, alors il aurait fallu se taire face aux crimes commis par les nazis, parce que toutes les pratiques des nazis étaient conformes aux lois en vigueur à l'époque. N'est-ce pas justement dans l'intention d'interdire la résurgence de tels dangers qu'est intervenue la Déclaration des Nations - Unies sur les droits de l'homme du 10 décembre 1948.

En ratifiant la Convention européenne des droits de l'homme et par les déclarations de M. OZAL, la Turquie a également reconnu que les lois turques ne constituaient pas les seuls critères pour juger de la légalité des pratiques de tel ou tel état. La question primordiale qui mérite d'être posée est la suivante : les lois actuelles permettent - elles, oui ou non, d'assurer la protection des droits de l'homme ? On ne peut légitimement s'appuyer sur les lois en vigueur que si ces dernières assurent la protection des droits de l'homme. En l'occurrence le fait qu'un nombre important de juristes européens constatent que les lois en vigueur en Turquie, ainsi que les décisions des tribunaux qui en découlent, ne sont pas compatibles avec le respect des droits de l'homme, oblige à considérer le sort réservé aux droits de l'homme comme seul critère valable.

Par exemple, lors du Congrès international des "Amis de la Turquie", réuni à Paris les 28 et 29 novembre 1987, une résolution adoptée sur proposition du Professeur danois Erik SIESBY, stipule : " Plusieurs articles du code pénal turc sont incompatibles avec les principes de la liberté de pensée, de conscience et de croyance, du droit à la liberté d'expression et des droits à la liberté de réunion et d'organisation, tels qu'ils sont définis par les articles 9, 10 et 11 de la Convention européenne des droits de l'homme et les articles 18,19 et 20 de la Déclaration universelle des droits de l'homme. Ces incompatibilités portent en particulier sur les articles 140 à 143, 158, 159 et 163 du code pénal turc. En conséquence, ces articles devraient être modifiés ou abrogés.

Ce constat a pesé lourdement dans la décision de Sargin et Kutlu de rentrer en Turquie.

Contrairement aux procès intentés dans le passé aux communistes, Kutlu et Sargin ne nient pas qu'ils sont aux premières lignes du combat pour promouvoir les idées marxistes. Dès le début, les deux accusés se sont adressés à l'opinion publique en qualité de secrétaires généraux des deux partis politiques interdits, et sont rentrés dans leur pays en cette qualité. Tous les deux reconnaissent ouvertement leurs opinions ainsi que les actions déjà mises en oeuvre qu'ils considèrent légales et conformes à la démocratie. Mais en même temps, ils estiment que les motifs sur lesquels repose l'acte d'accusation sont incompatibles avec les principes généraux des droits de l'homme et de la démocratie, et en conséquence, ils proclament leur innocence.

L'HISTORIQUE DE L'INTERDICTION DU MOUVEMENT COMMUNISTE

Lors de sa conférence de presse tenue à Huston, aux Etats-Unis, M. OZAL, premier ministre, a déclaré que les articles 141, 142 et 163 du code pénal constituaient des éléments juridiques essentiels depuis la fondation de la République de Turquie.

Or, jusqu'au 23 juin 1936, date de l'introduction des articles 141 et 142, il n'existait pas dans le code pénal turc de dispositions interdisant les activités de propagande et d'organisation. A cette époque déjà, le mouvement de gauche était réprimé, mais par le biais de lois spécifiques, comme par exemple la "loi du silence" ou bien par l'interprétation abusive des lois existantes.

Les articles 141 et 142 du code pénal, publiés au journal officiel du 23 juin 1936, ont été largement inspirés du code pénal de l'Italie fasciste des années 30. Les articles 270 et 272 des "lois Rocco" ont été directement "importés" d'Italie. Ils expriment la conception d'un état totalitaire dans lequel l'individu ne peut faire valoir d'autres opinions ou pensées originales que celles qui ont reçu l'assentiment de ce même état.

Ces lois, qui ont donné à l'Etat la possibilité d'anéantir toute personne s'opposant à sa volonté, ont en même temps permis l'émergence de réglementations reposant sur la brutalité et le recours à la force.

En résumé, l'article 141 interdit tout droit et liberté s'exerçant dans l'intention d'assurer la domination d'une classe sociale sur une autre, ou la suppression d'une classe sociale. Il vise également à interdire les organisations qui luttent pour un nouvel ordre économique et social dans le pays. L'article 142 interdit toute propagande véhiculant les mêmes objectifs.

Par des modifications successives en 1938, 1946, 1949, 1951 et 1983, les articles 141 et 142 du code pénal sont devenus de plus en plus sévères, allant bien au-delà des intentions contenues dans la rédaction initiale du gouvernement fasciste italien.

Les modifications apportées en 1951 ont eu pour conséquence d'étendre le champ d'application des articles en supprimant la référence au recours à la force. Concrètement, la nouvelle rédaction conduisait à l'interdiction des organisations politiques ne recourant pas à la force et oeuvrant pour des changements politiques par la voie pacifique. On peut également ajouter que le texte initial, c'est à dire tel qu'il était appliqué par les fascistes italiens, prévoyait une peine maximale d'emprisonnement allant de 5 à 12 ans ; cette peine s'est transformée, en Turquie, en peine de mort.

- 5 -

Ainsi, en Turquie, pays membre de l'OTAN et du Conseil de l'Europe, les dirigeants de l'opposition populaire sont-ils menacés de la peine capitale.

La rédaction de l'article 141, au terme de plusieurs modifications, est tellement incroyable qu'il est difficile de trouver un autre exemple dans le monde, et qu'elle n'a pas fini de surprendre quiconque ayant quelques rudiments de droit civil. En effet, cet article permet de pénaliser de la même façon ceux qui auraient créé une organisation telle que décrite précédemment, et ceux qui n'en auraient pas créé mais auraient d'une manière ou d'une autre, si minime soit-elle, contribué à la création de ladite organisation.

Ce qui signifie en clair que même sans apporter la moindre preuve de la participation à la création d'une telle organisation et par la seule interprétation arbitraire des dispositions par le procureur, le tribunal pourra appliquer les peines prévues par l'article 141.

L'imprécision de la rédaction des articles 141 et 142 constitue une caractéristique qui mérite d'être soulignée. Les termes choisis délibérément sont extrêmement vagues en vue de faciliter l'interprétation la plus large possible.

Que signifie en effet " la domination d'une classe sur une autre" ? S'agit-il de l'instauration d'un pouvoir dictatorial ou veut-on plutôt interdire un pouvoir démocratique c'est-à-dire émanant de la volonté majorité du peuple ?

Qu'entend-on par les "principaux ordres économiques et sociaux" ? S'agit-il d'interdire tout changement économique et social s'appuyant sur une majorité démocratique ?

Ces imprécisions découlent non pas d'une maladresse rédactionnelle mais d'une volonté délibérée de laisser aux tribunaux la possibilité de déclarer délictuelles certaines activités légales à première vue.

De cette manière, des organisations telles que le Comité pour la Paix de Turquie, l'Association des enseignants de Turquie, ou le Parti ouvrier et paysan de Turquie, qui menaient leurs activités en toute légalité, ont été déclarées illégales après le coup d'état militaire de 1980, et au titre de ces mêmes articles du code pénal, leurs dirigeants et leurs adhérents ont été condamnés.

Le professeur Erik SIESBY, cité précédemment, a établi le même constat et analyse ainsi les articles 141 et 142 du code pénal :

"Dans les années 50, ces articles ont été largement utilisés pour empêcher les activités politiques des partis de gauche.

Durant la période libérale qui a commencé avec l'instauration de la Constitution turque de 1961 et s'est achevée avec le coup d'état du 12 septembre 1980, ces activités n'étaient répréhensibles que dans la mesure où elles entraînaient l'usage de la violence ou recommandaient l'usage de la violence ou de tout autre moyen illégal.

Après le coup d'état de septembre 1980, ces articles ont reçu une interprétation très large. Consécutivement au caractère rétroactif de cette nouvelle interprétation, des membres de plusieurs organisations créées au cours de la période libérale, et dont les activités avaient cessé au moment du coup d'état, ont été accusés au titre des articles 141 et 142, bien que ces organisations, qui n'avaient pas recours à la violence, et leurs activités, ne constituaient pas un délit à l'époque où elles avaient été instituées et menées."

UN DELIT QUI N'EXISTE PAS EN EUROPE OCCIDENTALE : LE DELIT D'OPINION.

L'article 141 qui interdit toute organisation ayant pour but "la domination d'une classe sociale sur une autre" ainsi que l'article 142 qui interdit la propagande véhiculant les mêmes objectifs, sont incompatibles avec les nombreuses déclarations des autorités turques sur le sentiment "d'appartenir au monde occidental".

En effet, ces articles sont utilisés pour interdire l'expression d'opinions et la création d'organisations ayant pour but l'expression collective de ces mêmes opinions.

Contrairement aux pratiques politiques existant dans les pays d'Europe occidentale, les idées et les opinions peuvent, en Turquie, être jugées délictueuses. La notion "d'idées condamnables" existe réellement. A ce propos, le juriste turc, Dr Bülent TANOR déclare:

"Par délit d'opinion il faut entendre les opinions et les activités qui en découlent, consistant à soutenir, diffuser, ou tenter de faire admettre aux autres une idéologie, une opinion, une doctrine ou toute autre idée." (Dr Bülent Tanor, "l'article 142 du code pénal, la liberté de pensée et la pratique"- Editions Forum - Mars 1979- page 72).

Or, les activités précitées sont-elles considérées délictueuses dans les pays européens ? En sa qualité de juriste ayant étudié les législations des USA, de la Grande-Bretagne, de France, d'Italie, de RFA, de Suisse et de Belgique, Bülent TANOR conclut que dans tous ces pays, la législation n'interdit nullement les activités visant à soutenir, diffuser, exprimer une opinion ou une idée, quelle qu'elle soit.

Bülent TANOR précise que seules sont interdites dans les pays européens les activités "incitant à des actes subversifs ou à des actes délictueux". Il précise que dans ces mêmes pays, le délit d'opinion n'existe pas, et que seules sont considérées comme délits les activités incitant à l'usage de la violence, et au renversement des institutions par la force.

Etant donné que les articles 146, 168, 169 et 171 du code pénal ont pour objet précisément de punir les activités prônant le recours à la violence, et que l'article 172 interdit toute propagande en faveur de ces mêmes activités, quiconque comprendra que les articles 141 et 142 n'ont pour objet que de punir les délits d'opinion et de réprimer l'opposition qui rejette dans son combat toute utilisation de la force.

Cette analyse rejoint celle du professeur Cetin OZEK, développée dans son livre intitulé "141 et 142" :

" La référence à l'utilisation de la violence ayant été supprimée, ces articles sont utilisés pour réprimer l'opposition de gauche qui a pour objectif d'accéder au pouvoir par la voie démocratique, et d'instaurer un nouvel ordre politique, économique et social conforme à ses idéaux. C'est pourquoi est considérée comme un délit toute idée non conforme à l'ordre établi. En conséquence ces opinions, considérées délictueuses, ne peuvent donner lieu à la création d'organisations politiques.

Dans les démocraties des pays occidentaux, il est admis que "l'avènement du socialisme peut se faire aussi par la voie démocratique." (Cetin OZEK "141, 142" - Editions Ararat, Istanbul pages 173-174 année 1968).

En dépit des déclarations affirmant que la Turquie a rétabli la démocratie, l'existence des articles 141 et 142, leur utilisation non seulement

contre les communistes mais aussi contre les intellectuels affichant des opinions différentes de celles des autorités politiques, constitue une aberration et est, à notre époque, inacceptable.

Les autorités turques sont conscientes du caractère aberrant et anachronique de ces dispositions du code pénal, et, pour continuer de justifier l'existence de ces articles et leur conception totalitaire, se réfèrent à certaines interprétations restrictives données par certains pays européens à des articles des conventions relatives aux droits de l'homme. Par exemple, les autorités font remarquer que des dispositions équivalentes aux articles 141 et 142 existent encore en Italie. Ce qui est vrai, mais les autorités turques oublient de dire qu'après la chute de Mussolini, les articles 270 et 271 du code pénal italien n'ont plus jamais été utilisés pour réprimer l'opposition, que le principe du pluralisme a toujours été respecté et qu'il n'existe dans ce pays aucune ségrégation à l'égard des partis marxistes.

Les partisans des articles 141 et 142 prenant l'exemple de la RFA, prétendent que "l'interdiction momentanée du parti communiste" est justifiée et n'est pas contraire au respect des droits de l'homme.

Or, cette appréciation est erronée : premièrement, l'interdiction du parti communiste de RFA ne repose pas sur un article du code pénal mais sur une décision du Conseil constitutionnel par laquelle il est considéré comme étant l'ennemi de la Constitution. En outre cette interdiction ne vise pas tous les partis se réclamant du communisme, mais uniquement le KPD. C'est précisément pour cette raison que le Parti communiste allemand (DKP) a pu être créé.

Deuxièmement, dans sa décision, le Conseil constitutionnel a clairement souligné, qu'il ne s'agissait pas de condamner le marxisme-léninisme en tant que conception philosophique. La décision stipule que : " Le KPD n'est pas accusé d'avoir adopté une idéologie scientifique. Le but du conseil n'est pas de déclarer que le marxisme-léninisme, "en tant que théorie fondamentale" est contraire à la Constitution. Tant que cette théorie est appréhendée comme une science telle que définie à l'alinéa 3 de l'article 5 de la constitution, elle est autorisée. De même il n'est pas interdit de diffuser, d'enseigner, d'exprimer la théorie marxiste-léniniste, comme il est permis de la défendre ou bien de la combattre. La théorie même n'est pas concernée par ce procès. L'évaluation de la justesse scientifique de la théorie marxiste-léniniste n'est pas du ressort du Conseil constitutionnel. (KPD Prozeb, Dokumentarwerk, HRSG von Dr Gerd Pfeiffer und Hans Georg Strickert, Karlsruhe - 1956, pages 614-615)

Après le renversement des dictatures fascistes en Grèce, en Espagne, au Portugal, des modifications ont été apportées au code pénal dans chacun de ces pays, en vue de donner au Parti communiste les moyens d'exister et d'exercer légalement et librement ses activités.

Comme le montrent tous ces exemples, la condition primordiale de l'instauration d'un régime démocratique et pluraliste réside dans la reconnaissance du droit à la libre organisation de toutes les tendances politiques sans exception.

Pour tenter de justifier leur attitude, les partisans des articles 141 et 142 du code pénal se réfèrent souvent à un principe contenu dans les Conventions internationales relatives aux droits et libertés de l'homme, et disposant que "ces libertés ne peuvent être exercées dans l'intention d'aliéner les droits fondamentaux de l'homme".

La Déclaration universelle des droits de l'homme comporte, en son article 30, un tel principe. Cependant, il est à la fois erroné et malhonnête d'assimiler les dispositions restrictives de l'article 30 aux restrictions apportées à la liberté d'opinion, d'organisation et de diffusion des idées. Cette argutie ne peut que tromper ceux qui ne connaissent pas le contenu de cette déclaration.

En réalite, l'article 30 de la Déclaration universelle des droits de l'homme et l'article 17 de la Convention européenne des droits de l'homme visent les activités et actions subversives.

Les articles 141 et 142 du code pénal turc sont en contradiction avec l'essence même des documents internationaux que la Turquie a ratifiés. Plus précisément, ils sont incompatibles avec les articles 18, 19 et 20 de la Déclaration universelle des droits de l'homme, avec les articles 9,10 et 11 de la Convention européenne des droits de l'homme, ainsi qu'avec 7 principes énoncés dans la première partie de l'Acte final d'Helsinki.

QUELLE EST L'OPINION DES JURISTES EUROPEENS

A propos des articles 141 et 142 du code pénal, en vertu desquels ont été condamnés un grand nombre d'intellectuels, d'écrivains, de journalistes, d'artistes, de médecins, d'avocats et de syndicalistes, le Professeur Erik SIESBY, a fait le commentaire suivant :

"Les activités qui sont à l'origine de la condamnation de ces personnes ne sont en aucun assimilables à des actes de violence ou au recours à la force, et ne peuvent, selon la définition en vigueur dans les pays occidentaux, être considérées comme "délit de droit commun". Ces activités sont précisément l'expression d'opinions et la création d'organisation chargées de diffuser et propager ces mêmes opinions. Ainsi, la condamnation de ces activités constitue-t-elle une violation de l'article 19 de la Déclaration universelle des droits de l'homme et de l'article 10 de la Convention européenne des droits de l'homme."

Citons maintenant l'avis de M. Hans Goren Franck, député du Parti social-démocrate suédois, sur les articles 141,142 et 163 du code pénal turc.

"Les articles 141, 142 et 163 du code pénal turc sont en particulier utilisés pour condamner les partis et organisations d'opposition qui pourtant n'ont pas recours à la violence. Un grand nombre de décisions prises par les Tribunaux et les Cours suprêmes mettent en évidence la violation du droit à la liberté d'expression, de croyance et d'organisation. Ces jugements rendus par les tribunaux montrent également que ces articles du code pénal sont contraires aux articles 9,10 et 11 de la Convention européenne, pourtant ratifiée par la Turquie."

La Turquie ne pourra gagner la considération et le respect de la communauté internationale que si elle assume les responsabilités auxquelles elle s'est engagée, et corrélativement elle doit abroger les articles 141, 142 qui sont considérés par de nombreux intellectuels comme "la honte de la Turquie". Une telle abrogation serait conforme aux articles 15 et 90 de la Constitution. Le dernier alinéa de l'article 90 dispose en effet que "Les conventions internationales mises en oeuvre conformément à leurs propres dispositions, ont force de loi."

LA CONDAMNATION DES COMMUNISTES ET DES DEMOCRATES : DES PEINES DE PRISON DE MILLIERS D'ANNEES

A l'occasion du retour dans leur pays du Secrétaire général du POT, Dr Nihat SARGIN, et du Secrétaire général du PCT, Haydar KUTLU, dans le but d'oeuvrer à la création du Parti communiste unifié de Turquie, le célèbre juriste et intellectuel turc, Server TANILLI, qui est resté paralysé à la suite

d'une agression commise par l'extrême-droite durant la période de terreur antérieure à 1980, a dans une lettre adressée aux deux dirigeants, fait les commentaires suivants :

"Je dois dire que je considère votre retour au pays comme un acte justifié. Votre décision comporte une réelle signification historique. Le sort et les traitements que l'on vous fait subir nous donne une fois de plus l'occasion de montrer au monde civilisé quel régime rétrograde règne en Turquie, et ce constat constituera en lui-même une arme dans le combat pour la démocratie." ("Le courrier de Turquie" - 20 novembre 1987)

Un procès a été intenté par le procureur de la République du Tribunal de la Sûreté d'Etat d'Istanbul contre M. TANILLI. Il lui était reproché d'avoir enfreint, dans son manuel scolaire intitulé "Histoire de la civilisation", les articles 141, alinéa 6, et 142, alinéas 1 à 6. Dans son réquisitoire, le procureur réclamait une peine de prison, accusant M. TANILLI d'avoir parlé en ces termes du célèbre poète PABLO NERUDA : " Un héros n'ayant fait aucune concession dans ses opinions politiques".

Ce procès avait suscité de vives protestations. 774 intellectuels, scientifiques, représentants des organisations démocratiques de masse les plus connues en Turquie, avaient protesté dans une déclaration publiée dans le quotidien "Cumhuriyet" du 21 mars 1976 :

"Nous considérons comme un devoir, au nom de la défense de la démocratie, de la liberté de pensée, et de la défense des milieux scientifiques, universitaires et académiques, d'apposer notre signature à ce manuel, comme s'il s'agissait du nôtre."

Par la suite ce procès a été transféré à un tribunal civil et il s'est terminé par l'acquittement de l'accusé le 31 mars 1978.

De la même manière, à la suite du coup d'Etat du 12 mars 1971, un autre juriste, le professeur Mumtaz SOYSAL avait été inculpé pour son ouvrage intitulé "Introduction à la Constitution". L'accusé avait été torturé durant son interrogatoire. Grâce au retour, dans la période qui a suivi, à des institutions plus démocratiques, le procès est resté sans suite.

Depuis des années, les traducteurs doivent tenir compte du fait que l'on pourrait les accuser d'avoir fait de la propagande communiste. La traduction d'un livre est passible d'une peine de 7 ans et demi. Par exemple, les tribunaux avaient requis 37 ans de prison contre le célèbre traducteur Muzaffer ERDOST, pour ses traductions de la seule année 1974.

A l'heure actuelle, certains rédacteurs de journaux sont condamnés à des peines de prison allant de 100 à 200 ans.

Dans sa déclaration du mois de décembre 1987, le Président de l'Association des journalistes progressistes, M. Ahmet ABAKAY, précise que dans la seule prison de Canakkale, il y a 12 journalistes condamnés au titre des articles 141 et 142 du code pénal, qui purgent des peines de 5 ans d'emprisonnement. Il indique que pour 3 à 5 lignes d'un article de journal, la peine peut atteindre 5 ans. Depuis le coup d'état de 1980, 404 procès ont été intentés contre 4 Quotidiens, 20 directeurs de revues, et 50 journalistes et écrivains travaillant dans ces mêmes revues et journaux.

Cinq autres personnes ont été condamnées pour avoir publié certains ouvrages. Si l'on ajoute les peines infligées à 32 d'entre elles, on arrive au total de 2500 ans de prison, un tiers de cette peine (soit 750 ans) revenant à Veli YILMAZ, rédacteur en chef de la revue "Halkin Kurtulusu".

MM. Osman Kas et Mustafa YILDIRUTURK, journalistes de cette même revue, sont respectivement condamnés à des peines d'emprisonnement de 600 et 155 ans.

Il faut souligner que dans ces cas aussi, les peines sont requises en vertu des articles 142 du code pénal et portent exclusivement sur les articles parus dans ladite revue.

Après le coup d'état du 12 septembre 1980, les articles 141 et 142 ont été largement utilisés à l'encontre du Parti ouvrier de Turquie(POT), du Parti communiste de Turquie(TKP), du Parti socialist des travailleurs de Turquie (TSIP) et du Parti des ouvriers et paysans de Turquie(TIKIP).

Pourtant, ni dans leurs statuts, ni dans leurs programmes, ni dans leurs activités, ces organisations ne prônaient le recours à la force pour atteindre leurs objectifs .

Alors qu'aucune preuve d'activité terroriste n'a pu, à aucun moment, être apportée, les membres et les dirigeants des partis précités ont été condamnés à des peines de prison de 18 années.

Ces personnes ont été condamnées pour avoir exprimé des opinions et crée des organisations chargées de diffuser et de propager ces mêmes opinions.

Les articles 141 et 142 ne sont pas seulement utilisés contre les partis politiques, mais également contre toute personne exprimant et soutenant une idée qui ne serait pas partagée par les autorités de l'Etat. Ainsi par exemple des procès ont-ils été intentés contre le Comité pour la Paix de Turquie, qui n'a pour seul objectif que de lutter pour la paix dans le monde, et contre la Confédération des syndicats progressistes (DISK) qui a pour but la défense des intérêts sociaux des travailleurs.

Le président du Comité pour la paix de Turquie, l'ancien Ambassadeur Mahmut DIKKERDEM, et Mme Reha ISVAN, Membre du Bureau exécutif de ce comité, ont été condamnés à 5 ans de prison au titre de l'article 141. Comme plusieurs autres éminentes personnalités membres de ce comité, ces deux dirigeants ont passé 3 ans et demi en prison, alors que la peine n'est pas encore entérinée.

Le procureur du Tribunal militaire chargé de ce procès a déclaré :

"Les accusés militent en faveur de la paix et luttent pour le désarmement. Les communistes aussi se prononcent pour la paix et exigent le désarmement. Ainsi donc les premiers servent-ils les intérêts des seconds."

Si l'on suivait la logique des articles 141 et 142, il faudrait condamner tous ceux qui luttent pour la destruction des armes atomiques en Europe, à commencer par M. Von BULLOW, responsable du secteur désarmement du Parti SPD, qui a exigé la suppression de toutes les armes atomiques stationnées en Europe.

De la même façon, il faudrait condamner le Secrétaire général de la Confédération internationale des travailleurs libres, M. VARDELVEN, pour avoir conduit une délégation aux Etats-Unis et exigé du Sénat américain la ratification du traité supprimant les fusées de moyenne portée.

Si les décisions des tribunaux turcs précitées peuvent paraître incroyables aux yeux de l'opinion publique internationale, il faut en chercher les origines dans les conceptions démesurées des articles 141 et 142 du code pénal turc.

Dès lors que des opinions politiques peuvent être jugées délictuelles, on ouvre la porte aux procès d'intention. A partir de ce moment, toute idée ou opinion peut être mise en cause par décision arbitraire du procureur, toute idée peut être suspectée et réprimée, et toute idée de l'opposition devient délictuelle.

Dans ces conditions, l'expression de ses opinions relève du courage.

LA VIE POLITIQUE ENSERREE DANS UN CARCAN

Les autorités turques ne manquent pas de souligner les évolutions intervenues depuis le 12 septembre 1980, et de faire état, aux représentants de l'opinion publique européenne, des "progrès importants" réalisés dans le domaine de la démocratie.

L'image du parlementarisme pluraliste, affichée à l'étranger, ne doit abuser personne.

Les partis politiques constituent les éléments indispensables des régimes démocratiques. Or, en Turquie, les interdictions concernant les partis politiques introduites dans la législation et dans la Constitution constituent un véritable carcan, et réduisent à néant le régime parlementaire pluraliste.

Par exemple, les articles 5 et 78 de la loi sur les partis politiques reposent sur les articles 141 et 142 du code pénal analysés largement précédemment. Par ailleurs, par l'article 91 de la même loi, il est interdit de créer des secteurs "Jeunesse", "Femmes", ou de créer des associations. Au titre de l'article 92 de ladite loi, il est interdit aux partis politiques d'établir des liens avec d'autres organisations sociales.

L'article 97 interdit quant à lui toute critique du coup d'état de 1980, et des décisions et activités du Conseil national de sécurité qui est composé des 5 généraux ayant fait le coup d'état de 1980.

En outre, alors même que la population est composée, pour 50 %, de paysans, il est interdit de créer, dans les villages, des sections des partis politiques.

Il faut souligner que ce carcan, et ces restrictions sont encore plus sévères pour le Parti communiste : en effet, l'article 96 de la loi sur les partis politiques interdit la création d'un parti communiste.

LA CONSTITUTION ET LES DROITS FONDAMENTAUX

Le 16 novembre 1987, le jour du retour au pays du Dr. Nihat SARGIN, Secrétaire général du POT et de Haydar KUTLU, Secrétaire général du PCT, EVREN, Président de la République déclarait dans son discours prononcé à Mugla :

"La Turquie n'est pas disposée à la création d'un Parti communiste. Il n'y a pas de possibilité constitutionnelle pour la création d'un parti communiste, d'un parti fasciste ou d'un parti reposant sur le fanatisme religieux, en raison de l'existence des articles 141, 142 et 163 du Code pénal turc. Pour la suppression de ces articles, il faut modifier la Constitution. Il existe l'article 14 de la Constitution. Tant que cet article

restera en vigueur, rien ne peut se faire, il faut que vous le sachiez" (18 novembre 1987 - Milliyet - Edition Européenne).

L'actuelle Constitution a été préparée conformément aux ordres de cinq généraux qui ont fait le coup d'Etat du 12 septembre 1980. Elle a été mise en application à la suite d'un "referendum" qui s'est déroulé le 7 novembre 1982 dans un contexte interdisant en fait de se prononcer contre cette constitution et impliquant la condamnation de ceux qui osaient s'y opposer. L'article 14 de cette Constitution auquel EVREN se réfère stipule :

"Aucun des droits et libertés inscrits dans la Constitution ne peut être utilisé dans le but de porter atteinte à l'intégrité indissociable de l'Etat avec la nation et le pays, de mettre en danger l'existence de l'Etat et de la République de Turquie, de supprimer les libertés et les droits fondamentaux, de diriger l'Etat par une personne ou par une couche sociale ou de viser à la domination d'une classe sociale sur les autres, ou de créer une discrimination fondée sur la langue, la race, la religion ou les sectes, ou d'instaurer un régime d'Etat sur la base de ces conceptions et opinions".

Ces restrictions générales démontrent la suppression des droits fondamentaux. (Les droits fondamentaux ne peuvent être utilisés pour supprimer ces droits). Les restrictions que l'on rencontre dans les déclarations internationales sur les droits de l'homme ont été, dans la Constitution, aggravées par des ajouts rédigés délibérément d'une manière floue et imprécise, de telle sorte que ces limitations puissent viser toute sorte d'opinions et d'activités. Par exemple, quelle est la signification des expressions suivantes : "porter atteinte à l'intégrité inséparable de l'Etat avec la nation et le pays" ou "créer une discrimination fondée sur la langue, la race, la religion ou les sectes" ou encore "assurer la domination d'une classe sociale sur les autres" ? De cette manière on aboutit à conférer valeur constitutionnelle aux articles 141 et 142 du code pénal turc. Ainsi, la conception juridique qui consiste à considérer comme délictuelles des opinion et l'expression de ces mêmes opinion est-elle introduite dans la Constitution.

En plus, l'article 14, complétant l'article 87 de la Constitution, interdit au Parlement d'amnistier les prisonniers condamnés par les articles 141 et 142.

Le rôle de la Constitution est-il de limiter les idées et les opinions ? Nous ne rencontrons pas de conceptions semblables dans les constitutions des pays de l'Europe de l'ouest. Si la Constitution interdit à priori l'expression de certaines opinions, alors, on ne peut parler de démocratie. La situation de la Turquie rappelle tristement le discours du 24 mars 1924 de Mussolini, qui disait : "l'individu, au sein de l'Etat et en tant que sujet de la souveraineté de l'autorité de l'Etat, doit réfléchir et agir dans le sens des intérêts de l'Etat".

Si la liberté d'opinion et d'organisation, qui constitue la forme d'expression collective de la pensée, ne s'exerçaient qu'en faveur des seuls intérêts de l'Etat, y aurait-il une nécessité de les garantir par la Constitution ? La liberté d'opinion ne peut prendre une réelle dimension que si cela est permis pour les opinions qui ne sont pas seulement énoncées dans la Constitution. Si les principes inscrits dans la Constitution n'ont pour but que la seule et unique expression des opinions officielles, alors ils ne peuvent avoir réelle valeur.

En Turquie, toute opinion qui déplaît aux autorités de l'Etat ou qui porte atteinte à ses intérêts, peut être condamnée en vertu du principe de "l'intégrité inséparable de l'Etat avec la nation et le pays" inscrit dans la Constitution, et conformément aux articles 141 et 142 du CPT.

-14-

Quelle est la situation dans les pays de l'Europe de l'ouest ? Par exemple en Italie : le premier article de sa Constitution stipule : "L'Italie est une république démocratique constituée sur la base des principes du travail." Si en Italie il était interdit de penser en dehors des limites imposées par l'Etat, il faudrait alors interdire le libéralisme économique en le considérant comme ayant "un caractère anti-social". De même, en R.F.A., il faudrait poursuivre tous ceux qui défendent une structure centralisée de l'Etat en les considérant comme une atteinte au principe inscrit dans la Constitution allemande et selon lequel "l'Allemagne est un état fédéral démocratique et social".

En outre, l'article 14 de la Constitution de Turquie 1982 est en contradiction avec les articles 14 et 17 de la convention européenne des Droits de l'homme.

Par son contenu, elle est loin d'élargir les libertés et les droits fondamentaux ; bien au contraire elle les limite et voire, les interdit.

Dans ces conditions, la Constitution de 1982 s'est fixée comme objectif d'aller au-delà des domaines juridiques. Dès lors, elle constitue un élément d'instabilité et crée des difficultés. En définitive, il s'est agi, par l'instauration de cette Constitution, de promouvoir une démocratie "de seconde classe".

Les porte-parole officiels déclarent souvent l'impossibilité de modifier les articles en question. Pourtant, malgré toutes ces prétentions, la vie nous a montré que même la Constitution de 1982 pouvait être modifiée. A la date du 17 mai 1987, l'article provisoire n° 4, qui interdisait l'activité politique aux hommes politiques d'avant 1980, a été modifié. De même, la majorité parlementaire nécessaire à toute modification a été ramenée des 2/3 au 3/5 (du Parlement). Egalement, l'âge pour être électeur a été ramené de 21 ans à 19 et le nombre de parlementaires a été porté de 400 à 450.

Puisque déjà plusieurs articles de la Constitution de 1982 ont été modifiés, il est possible de modifier les articles 14 et 87 et les autres articles interdisant l'activité communiste.

"Démocratie de deuxième classe"

A l'heure actuelle, comment les autorités turques et, en premier lieu, EVREN, Président de la République et OZAL, Premier Ministre, justifient-ils des interdictions conformes aux idées de Mussolini ? Comment justifient-ils cette situation pour le moins anachronique ?

Les dirigeants de l'Etat essaient de défendre l'interdiction du mouvement communiste en prétendant que "notre situation géopolitique ne le permet pas". Ainsi font-ils allusion au voisinage de la Turquie avec les pays socialistes, alors que la Turquie n'est pas le seul pays dans le monde qui a des frontières avec des pays socialistes et avec un régime différent. Si être voisin avec un pays socialiste était une raison pour interdire le mouvement communiste, en ce cas il faudrait interdire les partis communistes en Allemagne fédérale, en Suède, en Norvège, en Finlande, en Autriche, en Italie, en Grèce, tous pays qui ont une frontière avec les pays socialistes. Aucun pays démocratique ne peut faire valoir une telle conception.

Les partisans de l'interdiction du mouvement communiste prétendent qu'il y a une incompatibilité de l'existence du parti communiste avec "le niveau de développement du pays". Au moment de la création de la République de Turquie, il y avait un régime de parti unique. Les évolutions économiques et sociales ont rendu obligatoire, en 1946, le passage à un régime pluraliste. Mais ce nouveau régime n'était pas encore réellement démocratique puisque le mouvement de gauche était encore interdit. Depuis et jusqu'à nos jours, malgré une certaine évolution en Turquie, l'attitude

- 18 -
qui consiste à perpétuer l'interdiction des libertés d'opinion et d'organisation des travailleurs, qui jouent un grand rôle dans le développement du pays, constitue le frein le plus important de l'évolution sociale.

Les partisans de l'interdiction du mouvement communiste avancent l'idée que la maturité et l'expérience de notre peuple sont insuffisantes et incompatibles avec la création d'un tel parti. Tant que les articles 141, 142 du CPT et les articles 14 et 87 de la Constitution de 1982 existeront, comment la population pourra-t-elle acquérir les capacités d'analyse et un esprit critique ? Dans une société où la liberté d'expression des opinions et la liberté de s'organiser sont interdites et réprimées par la force, comment est-il possible de confronter les différentes opinions dans des conditions dignes de notre époque.

Ils disent que "si le parti communiste est créé, le parti fasciste aura l'autorisation". Alors que Alpaslan Turkes, connu comme le fuhrrer du mouvement néo-fasciste et raciste, est le président général du "Parti nationaliste du travail", qui fonctionne légalement. Ce personnage, qui a été condamné comme commanditaire de plusieurs assassinats, avait déclaré, à propos du retour de Sargin et Kutlu, dirigeants du PCUT, dont le programme envisage justement de lutter contre la violence dans le pays et dans le monde qu'"il n'y a pas de place pour les communistes en Turquie" (Hurriyet, 20 novembre 1987).

Si le parti communiste est créé, les partis religieux seront aussi créés" constitue une autre des idées avancées par les partisans du maintien des interdictions. Ali Bulac, un des journalistes du journal Zaman, qui reflète les opinions d'une partie des islamistes, réplique ainsi à ces prétentions dans la revue de Yeni Gundem (n° 15 - 21 novembre 1987) : "l'idée que la création d'un parti communiste aura comme conséquence le renforcement du fanatisme religieux n'appartient qu'aux forces de droite. En réalité, les islamistes ne seraient en rien gênés par la suppression des articles 141 et 142, comme par la suppression de l'article 163".

En réalité, les pratiques qui selon EVREN s'apparentent au "fanatisme", ont, juste après le coup d'état du 12 septembre 1980 par les interdictions des libertés démocratiques, pris des proportions sans précédent dans toute l'histoire de la République de Turquie. Pourtant, l'article 163 du CPT, qui interdit le fanatisme religieux, est utilisé en fait non pas contre les fanatiques mais surtout il est utilisé contre le courant politique islamique qui analyse la religion à la lumière de notre époque et défend les libertés politiques et la paix. Par ailleurs, toute opinion doit être exprimée librement dans les démocraties à condition de la non-utilisation de la violence. Si ceux qui sont pour l'interdiction du mouvement communiste sont réellement contre un régime fanatique, ils doivent apprendre à lutter politiquement contre ces opinions dans une plateforme démocratique. Si la logique contraire était valable, il faudrait interdire les partis chrétiens en Europe en affirmant qu'"ils vont rétablir l'inquisition".

Ceux qui veulent faire peur à l'opinion publique de Turquie et d'Europe avec l'exemple de l'Iran oublient que si, dans ce pays, le despotisme du Chah n'avait pas fait disparaître pendant des dizaines d'années les libertés d'opinion et d'organisation, les libertés et droits fondamentaux, il n'y aurait pas l'exemple de l'Iran ! Dans ce cas, ceux qui défendent les interdictions ont sûrement d'autres raisons.

Dans un article anonyme, publié par le journal Hurriyet le 19 novembre 1987, il était écrit : "Pourquoi le président de la République Kenan Evren a-t-il éprouvé le besoin de faire une déclaration sévère juste le jour de l'arrivée des deux leaders ? Est-ce que le Président exprimait-il ainsi l'inquiétude et le malaise qui se font jour dans l'armée ?"

Dans le même journal, le même jour, un article signé par Ahmet Altan, soulignait : " Depuis toujours, les citoyens turcs ont peur de quelque chose. Nous avons peur de l'anéantissement du pays ... Et certains,

- 49 -

en prétendant empêcher ce danger, s'emparent des responsabilités et en profitent. Il suffit d'avoir peur. Mais, nous sommes fatigués d'avoir peur maintenant".

L'écrivain et poète Melih Cevdet explique, dans un article paru dans "Cumhuriyet" du 6 novembre 1987 et intitulé "Sur le parti communiste unifié de Turquie", pourquoi et comment l'interdiction du mouvement communiste a été pratiquée depuis des années en Turquie.

"En Turquie, les pouvoirs, apparents ou non, ne s'inquiètent pas et ne se sont pas inquiétés de la création d'un parti communiste ; pour eux, l'important est le mot communisme qu'ils utilisent tout le temps, car même en cas de création légale d'un parti communiste, ces pouvoirs, apparents ou non, veulent que le communisme soit toujours ressenti comme clandestin"; ils ne pourront plus utiliser le communisme, pour faire peur au peuple, pour les idées et les actions qu'ils n'apprécient pas ... En cas de création légale d'un parti communiste, toutes ces tentatives pour faire peur ne fonctionneront plus parce que le mot "communisme" sera légal ! Vous avez sûrement constaté, si vous avez lu les déclarations de M. Kutlu au nom du PCUT, que le PCUT est lié à la démocratie (vous ne pourrez pas dire comment sais-je parce que vous devez avoir cette crainte aussi pour nos autres partis) et a adopté le principe des élections démocratiques. Si le

parti communiste est créé légalement à la suite des modifications du code pénal, les pouvoirs apparents ou non de chez nous pourront-ils, dans ce cas, faire peur au peuple ; quel nouveau "clandestin" vont-ils trouver ? Si on regarde sous cet angle les raisons de la non-formation et le non-enracinement de la liberté d'opinions dans le pays où la constitution du parti communiste est interdite, sont éclaircies."

D'autre part, Ergun Balci, dans son article du 19 novembre 1987, publié par Cumhuriyet, dit " De nos jours, une démocratie dans laquelle le parti communiste n'a pas de place dans la vie politique n'est pas une réelle démocratie". Dans le même journal, Mehmet Ali Aybar déclarait "il n'y a pas de démocratie dans un pays où le parti communiste est interdit".

Dans le projet de programme du PCUT, il est indiqué à propos de la garantie de la stabilité démocratique :

"Dans notre pays, créer un régime démocratique, garantir un processus démocratique sont les principaux problèmes de l'époque dans laquelle nous vivons".

Cette appréciation est partagée en Turquie non seulement par les marxistes mais aussi par d'autres forces politiques, par exemple comme Suleyman Demirel, l'ancien premier ministre, qui a été renversé à deux reprises par un coup d'état.

Comment empêcher les suppressions des droits et libertés démocratiques et le recours à des pratiques ignorées dans les autres pays d'Europe ? Comment instaurer une stabilité démocratique ? A ces questions, Hasan Cemal, l'écrivain du journal Cumhuriyet répond le 22 novembre 1987 :

"Il faut chercher la garantie de la stabilité dans la démocratie ... Non pas la démocratie elle-même, mais les lois qui la condamnent à n' être en fait une démocratie "de deuxième classes et qui conviennent à ceux qui souhaitent la destabilisation".

D'après le projet de programme du PCUT, il y a une seule voie pour empêcher d'interrompre la démocratie par les coups d'état : un réel passage à un régime pluraliste et à un régime civil. Le Parlement, par ailleurs, doit devenir l'organe suprême du système politique.

La légalisation du mouvement communiste constituera une garantie de démocratie et jouera un grand rôle. Le mouvement communiste était interdit en Turquie sur la base d'une conception totalitaire de l'Etat. Par l'interdiction d'expression de différentes opinions et pensées en dehors d'un cadre préétabli, le pluralisme, qui est un critère d'un régime démocratique, a été refusé. Le refus du pluralisme permet les conditions d'intervention de l'armée, renversant des gouvernements élus par le suffrage universel, comme cela a été le cas dans l'histoire récente de la Turquie, ce qui a abouti à ne pas pouvoir établir une stabilité démocratique en Turquie. Pour ces raisons, la légalité du mouvement communiste permettra un réel passage à une démocratie pluraliste mais aussi jouera un rôle de garant contre les interruptions dans le fonctionnement de la démocratie.

LE PCUT EST POURSUIVI PARCE QU'IL DEFEND LA DEMOCRATIE !

Telle est la toile de fond du procès qui commencera dans les prochains jours à Ankara contre les dirigeants du PCUT

Comme l'indiquait l'avocat Mehmet Ciplagin, dans la revue Gün, janvier 1988, le procès des dirigeants du PCUT comporte une particularité intéressante, non seulement au niveau politique, mais aussi au point de vue juridique. Par exemple, comment seront justifiés les délits "d'activités illégales" des deux secrétaires généraux ? Sargin et Kutlu ont déclaré qu'ils sont revenus en Turquie avec la volonté de constituer un parti légal et de participer aux élections. Ceux qui veulent "travailler illégalement, peuvent-ils agir ainsi ? En plus, avec son projet de programme le PCUT a dit clairement son opposition aux pratiques de répression d'une autre époque et aux conceptions monopolistes et a déclaré sa volonté d'apporter un nouveau souffle de liberté dans le pays. Ceux qui veulent empêcher sa création légale veulent-ils juger sur ce qu'il dit :

"Une nouvelle culture politique qui condamne l'utilisation du terrorisme inhumain, de la terreur d'état et toute sorte de terrorisme comme un moyen dans la lutte politique est nécessaire pour le succès de la lutte pour la paix et la démocratie (projet de programme du PCUT p. 53)".

Ou bien, selon quels articles du CPT vont-ils condamner la thèse suivante du PCUT :

"Le PCUT ne se considère pas comme privilégié par rapport aux autres partis démocratiques et partis gauche, et ne tente pas d'obtenir une telle position. Le Parti communiste n'a pas la prétention de disposer de privilèges mais souhaite s'appuyer sur ses propres particularités différentes : contribuer aux luttes pour l'indépendance nationale, la démocratie et le progrès social (projet de programme p. 65).

Bientôt il y aura quarante ans que le Conseil général des Nations Unies adoptait la Convention internationale des droits de l'homme. Dans l'introduction de cette déclaration il est indiqué :

"La reconnaissance des droits imprescriptibles , et le respect du à l'égard de l'humanité tout entière sont les fondements de la liberté, de la justice et de la paix dans le monde".

Et elle énonçait les obligations suivantes :

" Les états membres doivent, en collaboration avec les Nations Unies, assurer le respect et faire respecter au niveau international les droits de l'homme et les libertés fondamentales".

Le procès de Kutlu et de Sargin montrera clairement comment le Gouvernement OZAL bafoue les droits de l'homme en Turquie, qui est un pays membre de l'OTAN et qui a fait acte de candidature pour

entrer dans la communauté européenne. L'opinion publique des pays de l'Europe de l'ouest ne doit pas oublier cette contradiction. Fermera-t-on les yeux sur la violation des droits de l'homme. La liberté et la démocratie sont des préoccupations de tous ! Il ne doit pas y avoir d'ombre sur ces idéaux. Tout le monde doit se poser cette question : "La démocratie ou la démagogie".(1)

(1) C'est l'expression employée par KUTLU pour répondre aux journalistes qui l'attendaient à la sortie du Tribunal de la Sécurité d'Etat le 5 décembre 1987.

TÜRKİYE SOSYAL TÜSTAV
TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Tél. : 0203/340395
Télex : 85 53 67 INMED-D
Adresse : MOLTKE STR 45
4100 - DUISBOURG - R.F.A.

B.E.M. - CENTRE D'INFORMATION

ACTE D'ACCUSATION

DONT FONT L'OBJET

- HAYDAR KUTLU - SECRÉTAIRE GÉNÉRAL DU PARTI COMMUNISTE DE TURQUIE
- NIHAT SARGIN - SECRÉTAIRE GÉNÉRAL DU PARTI OUVRIER DE TURQUIE
- LE PARTI COMMUNISTE DE TURQUIE - P.C.T.
- LE PARTI OUVRIER DE TURQUIE - P.O.T.
- LE PARTI COMMUNISTE UNIFIÉ DE TURQUIE - P.C.U.T.

Tél. : 0203/340395
Télex : 85 53 67 INMED-D
Adresse : MOLTKE STR 45
4100 - DUISBOURG -R.F.A.

B.E.M. - CENTRE D'INFORMATION

ACTE D'ACCUSATION

DONT FONT L'OBJET :

- HAYDAR KUTLU SECRÉTAIRE GÉNÉRAL DU PARTI COMMUNISTE DE TURQUIE
- NIHAT SARGIN SECRÉTAIRE GÉNÉRAL DU PARTI OUVRIER DE TURQUIE
- LE PARTI COMMUNISTE DE TURQUIE - P.C.T.
- LE PARTI OUVRIER DE TURQUIE - P.O.T.
- LE PARTI COMMUNISTE UNIFIÉ DE TURQUIE - P.C.U.T.

AVERTISSEMENT DE L'EDITEUR

La rédaction de l'acte d'accusation préparé par le parquet du Tribunal de Sûreté d'Etat (TSE) contre Nihat SARGIN, secrétaire général du Parti Ouvrier de Turquie (POT) et Haydar KUTLU, secrétaire général du Parti communiste de Turquie (PCT), lesquels, exilés politiques, sont rentrés en Turquie le 16 novembre 1987 dans le but de fonder le Parti communist unifié de Turquie (PCUT) et ont été immédiatement arrêtés, a été achevée le 11 mars 1988.

Le dossier présenté au TSE se compose de cet acte d'accusation de 231 pages et de 5000 pages de documents réunis dans 11 classeurs.

Prenant en compte l'intérêt suscité dans l'opinion publique par l'acte d'accusation préparé par le procureur, nous publions un résumé de ce document. Tout en le résumant, nous avons voulu transmettre au lecteur la logique générale de l'acte d'accusation, en évitant, autant que possible, les lacunes. C'est pourquoi, nous avons repris, in extenso, sans résumer, les chapitres intitulés "A propos des partis objets de l'accusation", "Evénement", "Conclusion et réquisitoire". Pour les autres sections, nous avons fait un recueil d'extraits. Nous avons ajouté en tête ou en fin des chapitres ainsi résumés des annotations entre parenthèses.

Par cette même accusation, le parquet du TSE a ouvert un procès contre 14 autres personnes. Parmi celles-ci figurent Maîtres Atilla COSKUN et Rasim OZ, avocats des deux secrétaires généraux. L'un est accusé "d'appartenance au PCT", l'autre de "faire l'éloge de l'acte délictueux". Quant aux autres accusés, excepté le secrétaire général d'Otomobil-Is (syndicat de la métallurgie), il s'agit de personnes jugées dans différents "procès du PCT" de l'après coup d'état du 12 septembre 1980, pour certaines condamnées à de lourdes peines de prison allant jusqu'à 15 ans, pour d'autres acquittées. Par conséquent, ces personnes seront jugées une seconde fois pour le même délit. Etant donné que les principaux accusés du procès ouvert au TSE sont les deux secrétaires généraux, nous n'avons pas inclus dans le résumé les chapitres relatifs aux autres accusés.

Par ailleurs, la maladresse de la rédaction de cet acte d'accusation, mérite d'être soulignée. Afin que le lecteur puisse constater cet aspect, nous avons volontairement conservé certaines mauvaises tournures grammaticales et rédactionnelles et nous avons essayé de respecter le style des auteurs.

Le Centre d'Information de l'Union.

REPUBLIQUE de TURQUIE

ECROUE

PARQUET REPUBLICAIN
du Tribunal de Sûreté d'Etat
d'ANKARA

N° d'instruction : 1987/192
(1987/193 - 1988/9, 13, 21, 22)
N° d'objet : 1988/16
N° d'acte d'accusation : 1988/12

ACTE d'ACCUSATION

A LA PRESIDENCE
DU TRIBUNAL DE SURETE D'ETAT

ACTE d'ACCUSATION

PLAIGNANT : Ministère public

PREVENUS :

PREvenu (1) : **NABI YAGCI** (pseudonyme de parti : **HAYDAR KUTLU**) : Fils de Musa, né de Naciye en 1944, enregistré au bureau de la population de Tokat, à Niksar Hocaahmet Mah., sans domicile en Turquie, affirme demeurer à l'étranger, en République fédérale d'Allemagne à Berlin-ouest, Diesel Strasse 7/3, **ECROUE** pour les délits énumérés.

PREvenu (2) : **AHMET NIHAT SARGIN** : Fils de Mustafa Fahri, né d'Aliye en 1926, enregistré au bureau de la population d'Istanbul, à Fatih Sehremi Eregli Mah., peut être trouvé à Istanbul, Kuzguncuk Pasalimani Cad. n° 109, affirme demeurer en Belgique à Bruxelles, rue Antoine Gauthier 54 Bruxelles, **ECROUE** pour les délits énumérés.

LEURS DELITS : Etre le secrétaire général du PCT illégal (Nabi YAGCI, pseudonyme de parti Haydar KUTLU), le secrétaire général du POT hors-la-loi (Ahmet Nihat SARGIN) et les fondateurs du PCUT (tous les deux); projeter l'instauration d'un type d'Administration et d'Etat obéissant à un ordre marxiste-léniniste et, par conséquent :

1 - En tentant de former un parti illégal pour instaurer la domination d'une classe sociale sur les autres classes sociales ; ou pour supprimer une classe sociale ou pour renverser l'un quelconque des ordres fondamentaux économique et social établis dans le pays ; et (en) organisant ou (en) dirigeant et administrant les activités de ce parti illégal ou (en) le guidant dans cette voie

En assumant la direction et l'administration de deux partis illégaux,

- a) assurer la charge du secrétariat général du PCT (POT) illégal
- b) tenter de constituer le PCUT illégal,

2 - Par voie de presse,

a) faire des discours lors des réunions pour instaurer la domination d'une classe sociale sur les autres classes sociales ; ou pour supprimer une classe sociale ou pour renverser l'un quelconque des ordres fondamentaux économique et social établis dans le pays ou pour supprimer totalement les ordres politiques et juridiques de l'Etat ; et faire de la propagande dans cette intention au moyen des publications qu'ils ont diffusées à l'étranger et introduites dans le pays clandestinement par des voies illégales,

b) faire de la propagande au moyen des publications qu'ils ont publiées à l'étranger et introduites dans le pays clandestinement par des voies illégales (publications) visant à créer, contrairement à la Constitution, une discrimination fondée sur l'appartenance à une ethnie, ou visant à anéantir ou affaiblir les sentiments nationaux ;

3 - Avoir des activités revêtant un caractère préjudiciable aux intérêts nationaux au moyen des publications diffusées à l'étranger dans un but déterminé, et introduites dans le pays clandestinement par des voies illégales, et contenant des informations exagérées ou erronées au sujet de la situation intérieure du pays, dans le but de réduire la crédibilité et l'influence du pays à l'étranger,

4 - faire l'éloge de l'acte considéré délictueux par la loi, et affirmer l'apprécier, et inciter ouvertement le peuple à la désobéissance à la loi et à la haine ainsi qu'à l'hostilité en distinguant la classe, la race, la religion, la secte, ou la localisation géographique, et organiser cette agitation de manière à mettre en danger la sécurité publique,

5 - Diffamer le Président de la République de Turquie au moyen des publications qu'ils ont diffusées à l'étranger et introduites dans le pays clandestinement par des voies illégales,

6 - offenser la personnalité morale du gouvernement de la République de Turquie au moyen des publications qu'ils ont diffusées à l'étranger et introduites dans le pays clandestinement par des voies illégales.

EXPOSE GENERAL

Tout au long de son histoire, la nation turque a vécu indépendante et a lutté pour l'indépendance dans toutes les circonstances. La nation turque, qui a vécu indépendante et s'est battue pour ses libertés, et qui dans les dernières périodes de son Histoire a connu le débarquement de Mustafa Kemal ATATURK à Samsun le 19 mai 1919, la Guerre d'Indépendance pour fonder l'Etat de la République de Turquie a, par conséquent et finalement, fondé l'Etat turc toujours indépendant, dans un ordre digne d'être turc.

La Constitution de 1924, la première de cet Etat, s'adaptant au développement de la société, un système électoral multi-partis est adopté en 1946.

Le temps passant, les nouvelles Constitutions de 1961 1982 de la République de Turquie sont mises en oeuvre en tenant compte des évolutions du contexte économique et social.

Pendant la période qui s'est écoulée de 1946 à la date du 12 septembre 1980, des tentatives de porter atteinte à la nation turque et à sa lutte pour celle-ci ont été menées par des forces illégales de l'intérieur et de l'extérieur.

Nous constatons que l'essence des trois constitutions de la République de Turquie repose sur le principe "Paix dans le pays, paix dans le monde", sur l'esprit de la lutte nationale, de la souveraineté de la nation turque et des révolutions d'Atatürk.

Parallèlement à ces principes, les constitutions se basant sur l'indivisibilité de la nation et l'intégrité de l'Etat, il a été accordé une large place aux droits et libertés de l'homme dans les constitutions.

Dans l'exercice de ces libertés, leur utilisation non-abusive a été adoptée comme principe essentiel. Dans nos trois constitutions, l'essence des libertés et droits fondamentaux, leurs limitations et leurs abus ont été liés à de larges principes, et, par conséquent, leur explication a été faite clairement dans l'ordre démocratique et la structure sociale reposant sur cet ordre.

Dans aucune Constitution il n'y a de place pour l'utilisation des libertés dans le but de supprimer la République, porter atteinte à l'intégrité de l'Etat, à son indissociabilité avec son pays et sa nation, mettre en danger l'existence de l'Etat et de la République de Turquie, réduire à néant les droits et libertés fondamentaux, assurer l'administration de l'Etat par une personne ou une caste ou la domination d'une classe sociale sur les autres classes sociales ou fonder un système d'Etat reposant sur ces concepts en créant une discrimination fondée sur la religion, la langue, la race, l'appartenance à une secte, ou par toute autre voie semblable. La loi prévoit des sanctions pour les actes contraires à la Constitution.

La conception qui, pendant la période postérieure au 19 mai 1919, fut continuellement mise à l'écart et qui, n'a jamais, sous aucune forme, été admise dans chacune de nos constitutions, est celle qui repose sur le marxisme - léninisme, conception

"qui ne reconnaît de droits qu'à une seule classe, refuse la propriété individuelle, a pour idéal de supprimer totalement la propriété, et dans la production, et dans la consommation, de collectiviser les biens immeubles et la richesse, d'anéantir la force du capital afin de prendre et de conserver le pouvoir, et pour réaliser ceci, assurer la révolution prolétarienne et d'oeuvrer dans cette voie".

Autrement dit, la pensée marxiste-léniniste, et la pensée

communiste qui explicite cette conception, est condamnée par les lois de la République de Turquie.

Face au principe clairement exposé dans chacune de nos trois constitutions affirmant que "l'Etat de Turquie est un tout indivisible avec sa nation et son pays", on constate que dans la pensée communiste le principe de changement de la République de Turquie est adopté.

Ainsi, tels sont le marxisme-léninisme et son but, la pensée communiste, et dans le mouvement qui se donne pour objectif de mettre en oeuvre cette pensée, les victimes sont l'Etat turc et la République de Turquie.*

Les délits de danger dans l'énumération établie par un écrivain sont des délits de cet ordre.

Dans ce type de délits, que le résultat soit ou non obtenu, les auteurs doivent être sanctionnés. Car, il a été entrepris des efforts pour supprimer la structure principale de l'Etat, son ordre social. Attendre le résultat ne peut apporter de remède. Car dire qu'il faut attendre le résultat signifie qu'il sera trop tard.

Ainsi, la pensée communiste est une pensée politique guidée par la théorie marxiste. Cette pensée est l'organisation de la lutte des classes et sous quelque forme que ce soit, la main-mise sur l'Etat par le principe de l'hégémonie d'une classe. Si un parti communiste existe, l'essentiel du programme du parti légal ou illégal est ainsi fait. C'est la pensée définitive.

Il est connu que le Parti communiste de Turquie a entrepris ces activités dans les frontières d'un autre Etat et dans une ville proche des frontières de notre Etat, lors de la formation de l'Etat de la République de Turquie. Tout le monde sait que depuis la fondation de notre Etat, ces activités continuent encore dans un autre Etat. Dans le pays, par intermittance, les partisans de cette théorie ont voulu transformer ces activités en action et aller au but, mais les présumés, qui ont été arrêtés, ont été jugés et sanctionnés par les tribunaux intéressés.

Dans notre Constitution de 1982, comme le stipulent l'article 14 sous le titre "l'exercice abusif des libertés et droits fondamentaux", (et) les articles 141, 142, 143 du code pénal turc, le système communiste n'est pas accepté en considération de notre forme et système d'Etat.

L'article 14 de notre constitution dispose :

"Aucun des droits et libertés définis dans la Constitution ne peut être utilisé dans le but de porter atteinte à l'intégrité indivisible de l'Etat avec son pays et sa nation, mettre en danger l'existence de l'Etat et la République de Turquie, réduire à néant les droits et libertés fondamentaux, assurer l'administration de l'Etat par une personne ou une caste ou la domination d'une classe sociale sur les autres classes sociales ou fonder un ordre d'Etat sur ces concepts et vues en établissant une distinction fondée sur la religion, la langue, la race et l'appartenance à une secte, ou par toute autre voie semblable.

Les sanctions applicables à ceux qui contreviennent à ces interdictions ou incitent ou provoquent les autres dans cette voie, sont prévues par la loi.

Aucune disposition de la constitution ne peut être interprétée de manière à accorder le droit à des activités ayant pour but de supprimer les droits et libertés reconnus par la Constitution."

On constate que la pensée communiste dans l'orientation marxiste-léniniste et toute position et acte relatifs à celle-ci sont totalement réfutés.

Nous pouvons ainsi énumérer les citations issues du système

* dans le texte

communiste et exprimées dans des interviews :

D'abord l'expression des personnes qui ont adopté et connu la mise en oeuvre de ce système:

"Le principe du communisme est : mort à ceux qui ne sont pas avec nous ; il n'existe pas de voie intermédiaire."

"Le conseil donné : premièrement vous affaiblirez en confisquant, d'une manière digne de la révolution, leur argent. Deuxièmement, vous ferez peur."

"J'espère que, par miséricorde divine, un président sage émerge pour nous débarrasser, par miracle, du danger communiste."

"Toute personne capable, active et entreprenante est fasciste pour eux. Elle doit mourir."

"Ceux qui torturent sont des créatures ignares, qui n'ont pu mettre à profit les possibilités de la vie libre pour réussir."

"Ce que l'on nous demande, c'est de réaliser la dictature du prolétariat."

"Sans considérer la formation ni la qualité, un communiste doit être installé à tout poste de responsabilité."

"Je conseille aux communistes vivant dans les pays capitalistes d'aller se réfugier dans les pays socialistes. Ils seront partout bien accueillis pour démontrer combien le capitalisme est mauvais ; mais, malheureusement, on ne rencontre pas de gens fuyant le capitalisme pourri et mourant. Par contre il existe des milliers de personnes qui ont fui les pays communistes."

"Il n'existe pas de communistes bons ou mauvais. Le communisme est une effroyable dictature qui profite des ouvriers. Les hommes vivant dans les pays communistes subissant un niveau de vie insuffisant et dépourvus de libertés , sont les meilleurs exemples de ceci."

"Les communistes n'ont aucun scrupule à faire subir toutes les formes de torture à ceux qui ne pensent pas comme eux-mêmes ou n'obéissent pas à leurs ordres."

"Les communistes sont maîtres en matière de propagande se posant en sauveurs, pour sauver l'honneur, la liberté et l'honneur des hommes."

Après le 18ème siècle, les progrès dans le commerce international, le développement industriel, l'utilisation des moyens motorisés pour la production, ont apporté des changements dans la vie au travail, et ont par ailleurs entraîné une augmentation du nombre des chômeurs. Les ouvriers ont été contraints à un dur travail dans les usines. Le déséquilibre entre l'offre et la demande rendant nécessaire la recherche d'un nouvel ordre, les choix économiques ont été effectués au détriment de certains choix philosophiques et politiques. Finalement, passant en revue les formations sociales politiques ultérieures, trois groupes de pensée distincts peuvent être distingués. Or, dans ces trois groupes, la pensée commune est l'opposition au système de propriété.

On peut ainsi aligner ces trois systèmes : "socialisme, communisme, anarchisme".

Dans ces trois systèmes domine l'idée de remplacer la propriété individuelle par la propriété collective. Notre sujet étant le communisme, nous

pouvons évoquer prioritairement ce système :

"Dans sa signification la plus large, le communisme est la communauté des biens. Tout le monde est pris en charge, nourri par l'Etat. Il n'existe pas de propriété privée ; il y a la propriété collective."

Lenine explique ainsi dans son oeuvre la formation du parti et son développement, sa marche vers son but :

"Nous devons nous introduire dans toutes les classes du peuple en tant que théoriciens, propagandistes, agitateurs et organisateurs. Il faut, en éduquant la totalité de la classe ouvrière, préparer les ouvriers (au) rôle de sauveur de toute l'humanité de l'oppression et des pressions. Soyons plus proches du peuple. Rapprochons-nous des couches basses du peuple, des masses, des fonctionnaires, des paysans. Rapprochons-nous, pas seulement de ceux que nous avons déjà gagnés, mais aussi de ceux qui suivent les socialistes-révolutionnaires, des sans parti, des éléments inconscients."

Par ailleurs, comme nous le savons, le communisme "est un système social, économique et politique". Mais, il tire toute sa force matérielle et spirituelle des Etats qui persistent à garder cette pensée vivante et actuelle. C'est pourquoi il s'agit d'une lutte.

Sans vouloir inclure dans cet exposé l'évolution historique du communisme, il faut qu'on sache que la métamorphose subie par la pensée socialiste de Platon à Karl Marx, collectiviste socialiste allemand, est d'une grande importance. Le système qui émerge tantôt sous forme de socialisme, tantôt sous forme de communisme, ou d'anarchisme, l'idée commune réside dans l'instauration de la propriété collective. De nos jours, on est, aussi, en présence d'exposés sur le socialisme scientifique, sur le communisme scientifique. Car, dans ces systèmes, toute voie différente pour s'emparer de l'Etat est importante. Finalement, est adoptée comme règle, une fois l'Etat récupéré, qu'il est possible de développer la pensée et le système.

Nous jugeons utile de jeter un bref coup d'oeil sur les raisons et les formes de l'acceptation du communisme dans les Etats étrangers, et sur les modalités de son développement par les individus de ces Etats. Car nous croyons pouvoir dessiner la situation des accusés en entreprenant l'exposé de la position adverse en la matière.

Par exemple,

Nous pouvons affirmer qu'aux Etats-Unis d'Amérique, une lutte acharnée a été (est) menée. Il est évident que dans les pays géographiquement proches de l'Etat qui a adopté le communisme et qui tente de diffuser ce système dans le monde, l'activité des partis communistes n'est pas permise. Mais, on ne peut pas dire que dans les Etats comme les USA, la Grande-Bretagne, la France, l'Italie, les activités communistes sont interdites.

Aux USA, dans les années 50, le Sénat a considéré illégales les activités des partis communistes. Le directeur du FBI et le procureur général se sont opposés à cette décision et ont fait recours contre cette décision et ont empêché son aboutissement. Or, tout le monde sait que le peuple américain, de lui-même, a pris clairement position contre les communistes.

En Grande-Bretagne, malgré sa création dans les années 20, le parti communiste n'a pu trouver un contexte actif. L'endroit du monde où le parti communiste travaille le plus librement est la Grande-Bretagne. Mais dans ce pays, ce parti est supplanté par le parti ouvrier socialiste (travailliste).

En Italie, la lutte contre le communisme a été constamment menée. Malgré cela, le parti communiste conserve son caractère de parti puissant. On observe qu'à cause de ce parti, le pouvoir n'est jamais stable en Italie.

En France, on ressent à travers les événements politiques que les communistes sont forts. Malgré cela la lutte contre les communistes continue. En France, l'activité du parti socialiste a débuté en 1893.

Les activités les plus sounoises des communistes sont constatées dans le Moyen-Orient. Dans ces pays, les communistes profitent dans une large mesure des éléments de réaction.

Nous voyons ces activités au Pakistan, en Iran, en Afghanistan, en Irak, en Syrie, en Egypte et en Jordanie.

Toute le monde sait que les communistes atteignant leur but en Afghanistan, tentent d'imposer par la force le régime communiste aux afghans.

Tout le monde constate et sait ce qu'un régime communiste apporte à un Etat à travers les événements d'Afghanistan. Est-il possible de ne pas voir les dimensions de l'anarchie dans les pays où est entré le communisme ?

Nous pouvons dire que chez nous on a commencé à voir les activités ouvertes des partis communistes en 1920.

Dans le code pénal du 27 "zihilce" 1274 (calendrier musulman), il n'est pas possible de voir une clause sur les partis communistes ni sur le communisme. Cette loi a été empruntée au code pénal français de 1808. Nous voyons cette loi comme l'aboutissement des travaux de réforme de l'empire ottoman, et ceci vers 1858.

Notre premier code pénal de la République, que nous avons adopté en 1926 est emprunté à l'Italie. Les articles 141 et 142 du code pénal ont été modifiés au fur et à mesure, et des dispositions claires ont été apportées pour tenir compte de l'évolution du communisme.

La première idée communiste transparait dans la secte fondée par l'individu nommé Simavli Bedrettin. Dans la secte qu'il a développée, en compagnie d'un turc et d'un juif, dans le golfe d'Izmir, à Karaburun, dans les continents asiatique et européen, Simavli Bedrettin, le principe est "Egalité et, hormis les femmes, communauté de tout".

Les adeptes de cette secte déclaraient : " J'habite chez toi comme chez moi.... Toi, aussi, tu habites ma maison, tu mets mes vêtements, tu utilises mes armes, mes voitures,...sauf les femmes."

Le sultan Mehmet Celebi a, par la suite, fait appréhender les membres de cette secte.

Dans l'histoire, l'évènement de Simavli Bedrettin nous donne un bel exemple de ralliement du communisme et de l'ignorance et de la réaction.

Les idées du communisme, comme elles existent depuis Platon, sont très vieilles. Nous constatons leur application avec Lénine en Russie.

La première association dénommée "Armée verte" est une association dont le secrétariat général est assuré par Hakki Behiç en 1920 après l'ouverture à Ankara de la Grande Assemblée de la Nation de Turquie. Cette association, ayant perdu la confiance de Mustafa Kemal, s'est dispersée la même année.

Le premier Parti communiste fondé officiellement à Ankara, on l'apprenait par un cryptogramme du 20.10. 1920, numéro 591, signé par Hakki Behiç et Mustafa Kemal à Ankara, et par lequel le Parti communiste était créé le 18.10.1920*. Ce parti, qui comprenait une délégation de trente personnes,

* dans le texte

avait aussi une section militaire. L'organisation "Armée verte" a également participé à ce parti. Celui-ci avait à la fois un but de conservation et d'expérimentation. Mais, le caractère d'expérimentation était plus ouvert. L'existence des liens entre ce parti et la 3ème Internationale constitue un sujet de débat entre écrivains.

Existe-t-il un contexte dans lequel on accepte ou non la nécessité de la fondation d'un parti communiste de Turquie ? Le fait que ce parti sera ou non adopté par la nation turque, constatable par la fondation du parti, aura, naturellement, son importance.

La 1ère Internationale s'est tenue à Londres le 28.9.1864, la 2ème Internationale, en 1889 à Paris, la 3ème en Russie en 1919.

On affirme que M. Hilmi, qui n'était pas communiste, mais avait des idées socialistes, a fondé un Parti socialiste en 1919.

Il existait un autre parti communiste, fondé en Russie, dont le siège était à Bakou, sous la direction de Mustafa Suphi. Ce parti appartenait à la 3ème Internationale.

Aux côtés de Mustafa Suphi dans ledit parti, il y avait encore des personnalités qui entreprenaient des activités culturelles en Allemagne, comme Sabri Cemil, Ethem Nejat, Ismail Hakki. Ayant obtenu du gouvernement d'Ankara une permission de principe, ils sont venus de Bakou jusqu'à Kars, et à Kars et Erzurum ils ont rencontré des manifestations hostiles. On affirme que dans ce contexte, ils ont trouvé la mort entre Trabzon et la Russie, et qu'ils ont été jetés à la mer.

En 1920, (le parti) communiste du Peuple, en 1919 le Parti socialiste ouvrier et paysan de Turquie ont eu des activités. Leurs organes de presse étaient la revue "Aydinlik" (clarté), "Kurtulus" (libération), "Orak-Cekiç" (marteau-faucille).

A l'étranger, la réunion du Parti communiste turc a été organisée à Vienne par Vedat Nedim, Sefik Hüsnü. Ainsi, nous pouvons dire que le Parti communiste turc a aussi entrepris ses activités à l'étranger. Dans le pays, par l'intermédiaire des poèmes de Nazim Hikmet, la pensée communiste a tenté de défendre sa place.

Depuis 1927, les activités communistes en Turquie sont totalement réfutées.

Par ailleurs, nous savons qu'en Turquie, des partis, qui, sous des noms variés, ont défendu les idées communistes et ont mêlé dans leurs activités ces mêmes idées, ont aussi été fondés.

Les activités à l'étranger des "Jeunes turcs de progrès", les activités du parti communiste sous le nom de "Parti de la Patrie", sont visées par le présent chapitre.

Ainsi qu'il est indiqué dans l'acte d'accusation, le PCT, le POT, et leur union le PCUT, sont illégaux et il est constaté en ce qui concerne les accusés,

1 - NABI YAGCI (Haydar Kutlu) est le secrétaire général du PCT et fondateur du PCUT, partis illégaux, et sa responsabilité dans ces partis s'apparentent à l'expression " Ceux qui dirigent et administrent ou montrent le chemin en ces matières" ;

2 - A. NIHAT SARGIN, est le secrétaire général du POT et fondateur du PCUT, partis illégaux, et sa responsabilité dans ces partis s'apparentent à l'expression " Ceux qui dirigent et administrent ou bien montrent le chemin en ces matières ";

3 - les autres accusés dont les noms sont inscrits ci-dessus et cités dans l'acte d'accusation, excepté l'accusé Rasim OZ, sont des membres inscrits au PCT et des sympathisants des partis illégaux ;

4 - L'accusé Rasim OZ , cité dans l'acte d'accusation, est sympathisant des partis précités et fait l'éloge de ces mêmes partis, est favorable au dispositif illégal contenu dans le programme du parti, et ce faisant l'affirme publiquement.

TÜRKİYE SOSYAL TARTİH ARAŞTIRMA VAKFI
TÜSTAV

D. LE FAIT

1. Exposé du fait

NABI YAGCI (pseudonyme : HAYDAY KUTLU), secrétaire général du PCT et NIHAT SARGIN secrétaire général du POT, tous deux partis illégaux dont les sièges se trouvent à l'étranger et qui mènent des activités à l'intérieur et à l'extérieur du pays, ont décidé de retourner en Turquie en vue d'y constituer légalement le PCUT. Ils l'ont déclaré par voie de presse le 27.10.1987 à l'opinion publique en voulant créer une atmosphère de sensation ; il a été constaté que leurs discours et objectifs ont été connus par voie de presse le 3 octobre et les 5-6-13-14 novembre 1987.

Après avoir fait ces déclarations à l'opinion publique juste avant les élections générales (législatives) du 29 novembre 1987, ces deux personnes sont arrivées dans le pays et ont été immédiatement placées en garde à vue sur ordre du procureur de la République.

Il est évident que les prévenus NABI YAGCI et A.NIHAT SARGIN ainsi que leurs partisans ont mené des activités à l'étranger et dans le pays dans le but d'instaurer en Turquie un régime marxiste-léniniste sur la base de la dictature prolétarienne, à la place de l'ordre établi". Il est évident qu'ils ont, pour ce faire, depuis 1919, sous diverses appellations, mené des activités à l'intérieur et à l'extérieur du pays et ont choisi la même voie que les partis légaux et illégaux.

Le parti fondé sous le nom de Parti communiste de Turquie n'a jamais eu d'identité légale depuis la fondation de la République de Turquie ; la raison en est que le modèle et l'ordre d'état sont définis par les constitutions de 1924-1961-1982 et que cette pensée n'entre pas dans le cadre de ces constitutions. De plus, l'esprit de celles-ci tient compte de l'opinion du peuple turc qui rejette le programme de ce parti illégal.

Null n'ignore la propagande du PCT et du POT à l'étranger, faite au moyen de publications et diffusion mais également par une station de radio dénommée "la voie du PCT", destinée à faire accepter au peuple turc leurs opinions. Une des activités de ce parti dans le pays consiste à faire adhérer les personnes qui partagent ses opinions et à les envoyer à l'école du parti qui se trouve à Moscou.

Tels sont les opinions et constats mentionnés plus haut, qui ont constitué les bases de l'interrogatoire et ont conduit à ouvrir un procès contre les inculpés.

Les activités à l'extérieur, de N.YAGCI et de N.SARGIN ont été étudiées à partir de documents existant dans le dossier et vérifiées par leurs dépositions.

Parli les documents figure notre courrier adressé au Ministère de la Justice en vertu des articles 160-173 du code pénal, référence B-1987/983 et daté du 2.12.1987, demandant l'autorisation de l'ouverture d'un procès "concernant les activités menées à l'étranger et reprochées aux prévenus NABI YAGCI et NIHAT SARGIN en vertu des articles 158-1889 et 140 du code pénal turc". Le Ministère nous y a autorisés par courrier du 3.12.1987.

Les fondements des chefs d'accusation du procès qui se trouvent dans le dossier, contre les inculpés avant et pendant l'interrogatoire, ont été exposés aux chapitres d'introduction générale et au chapitre concernant les activités d'un parti illégal. Ainsi, le cadre de l'objet du procès est défini.

Il a été constaté à partir des dépositions des deux inculpés NABI YAGCI et NIHAT SARGIN que les autres inculpés ont continué à mener des activités et que l'avis de recherche a été ordonné, et que les autorités locales de la Sécurité ont procédé à leur interrogatoire et que certains parmi eux ont continué à mener des activités illégales au sein de certaines associations légalement créées.

Il apparaît clairement que les activités menées par d'autres inculpés appréhendés en Turquie et dont les noms sont mentionnés dans le procès, sont conformes au programme du Parti communiste unifié de Turquie. Nous y trouvons les idées communes aux programmes du PCT et du PDT interdits, dans le programme du PCUT que NABI YAGCI et NIHAT SARGIN ont tenté de fonder à l'étranger.

2. La situation juridique et pénale des inculpés.

L'objet du procès fait état de trois partis illégaux, leurs fondateurs et adhérents ainsi que de la conclusion.

On sait que le PCT illégal depuis 1919, le PDT illégal depuis 1980 et le PCUT qu'on tente de fonder depuis 1986 mènent des activités.

Pour les partis illégaux sont inculpés :

NABI YAGCI, secrétaire général du PDT qui, en tant que tel, "oriente, dirige ou guide dans cette voie" le parti, comme le mentionne l'article 141 alinea 1 du code pénal turc ;

NIHAT SARGIN, secrétaire général du PDT qui, en tant que tel, "oriente, dirige ou guide dans cette voie" le parti, comme le mentionne l'article 141 alinea 1 du code pénal turc ;

les adhérents du PCT en Turquie qui font l'objet du procès relevant du droit public

NABI YAGCI et NIHAT SARGIN, instigateurs de l'idée d'unifier le PCT et le PDT tous deux illégaux et fondateurs du PCUT illégal, qui vont à l'encontre de l'article 141 alinea 1 qui stipule "quiconque constitue et tente de constituer sous quelque dénomination et condition que ce soit des organisations et leurs activités" et "quiconque oriente ou dirige tout ou partie de ces organisations".

Avant d'expliquer la situation juridique et pénale de ces personnes qui ont fait l'objet d'interrogatoires en raison des délits qui leur sont reprochés dans l'acte d'accusation, il serait utile une nouvelle fois, d'exposer la situation générale.

En vertu de l'article 141 du code pénal turc qui stipule :

"Quiconque tente de constituer ou constitue, dirige ou oriente, sous quelque dénomination et condition que ce soit, des organisations et leurs activités dans le but de viser à la domination d'une classe sociale par une autre, ou de renverser dans le pays l'un ou l'autre des principaux ordres établis, économiques ou sociaux",

"Quiconque oriente ou dirige tout ou partie de ce type d'organisations",

"Quiconque tente de constituer ou constitue sous quelque dénomination et condition que ce soit, des organisations, et quiconque organise, oriente, dirige leurs activités ou les guide dans cette voie dans le but de viser à la suppression totale de tout ordre juridique et politique de l'Etat",

nous sont apparus les délits reprochés aux prévenus NABI YAGCI et NİHAT SARGIN d'après leurs dépositions.

Les inculpés mentionnés plus haut, par leurs activités dans le parti et au-dehors, ont également commis des délits à l'égard de l'article 140 du code pénal turc.

Il nous apparaît que le comportement des inculpés n'est pas chose utile mais dramatique pour l'état de la République de Turquie, compte tenu des éléments figurant dans l'acte d'accusation et de la totalité des articles du code pénal turc qui constituent la demande de peine requise.

D'ailleurs il n'est pas nécessaire de chercher à faire l'éloge du communisme.

Il est apparu que le délit de séparatisme a été commis, étant donné qu'ici on prétend qu'en dehors du peuple turc il existe aussi un peuple kurde, visant ainsi à diviser la Turquie. De ce fait, il faut admettre l'existence de la violation des articles 141 alinea 4 et 142 alinea 3 du code pénal turc.

Il doit être pensé et admis que le but de ces partis illégaux consiste à "viser à la domination d'une classe sociale sur une autre ou de renverser dans le pays l'un ou l'autre des principaux ordres établis économiques et sociaux". Pour la réalisation de cet objectif, les activités des inculpés sont clairement mentionnées dans l'acte d'accusation.

Bien que la pensée, les objectifs et les activités de ces partis illégaux soient clairement connus, il a été impossible de faire des recherches, constats et contrôles relatifs aux éléments de formalités qui devraient être établis pour l'adhésion ou les registres et fiches d'adhérents comme c'est le cas pour les partis légaux. D'ailleurs cela n'est pas nécessaire.

Objet : ces deux partis ont en général choisi et adopté comme la leur la classe des paysans et surtout celle des travailleurs.

Ces partis tentent de renverser l'ordre constitutionnel de Turquie et d'instaurer à la place un ordre marxiste-léniniste et pour ce, s'efforcent de se rallier des partisans.

Contrairement aux apparences, tous les prévenus ne doivent pas être considérés comme innocents.

Leur pensée est d'établir un régime marxiste-léniniste. Les méthodes et stratégies de travail définies dans leur programme s'effectuent pour la plupart au moyen de publications et d'actions d'influence.

Avant d'évoquer les articles relatifs aux faits et actes contenus dans les motifs de peine et sujets de l'acte d'accusation en général, nous pouvons exposer en quoi consistent les faits et actes contraires à la protection de l'état.

En fait, l'état trouve nécessaire de protéger "les ordres fondamentaux juridique, politique, social, économique de l'état" et en a tracé la limite dans la constitution établie à cet effet et dans le code pénal turc qui en émane.

Cette limite consiste à "viser à la domination d'une classe sociale sur une autre ou à renverser dans le pays l'un ou l'autre des principaux ordres établis, sociaux ou économiques", s'applique à ceux qui constituent ou tentent de constituer des organisations, ici, des partis - ou orienter, diriger leurs activités ou les guident dans cette voie.

Par ordre social, il faut comprendre "l'existence d'une société, sa continuité ou tout principe de garantie de ces dernières et en outre, les principes et méthodes régissant les rapports entre capital et travail".

Le communisme est un système de pensée qui consiste, dans une société, à établir la domination ou la suppression d'une catégorie sociale. Dans le communisme, l'objectif est de renverser les ordres sociaux et économiques d'une société et d'instaurer à la place un ordre socio-économique conforme à ses conceptions.

Au regard de la loi, chacun est "égal, sans distinction de langue, de race, de couleur, de sexe, de pensée politique, de croyance philosophique, de religion, de confession ou autre..." Le marxisme-léninisme qui interdit cela et a pour but de créer un système d'état conforme à sa pensée, est inacceptable.

Les faits allant à l'encontre de ce principe de la constitution sont sanctionnés par des peines indiquées dans la constitution et le code pénal.

Un des moyens de la société turque pour lutter contre les systèmes de pensée comme le communisme qui renverse les ordres établis pour les remplacer par un ordre étranger à sa structure est de sanctionner toute tentative en ce sens.

Le communisme veut renverser l'ordre socio-économique de la société. Aujourd'hui, la pensée scientifique prétend s'emparer du pouvoir par la voie démocratique a choisi cette voie. Mais pour parvenir à ses fins, sa principale idée est d'appliquer sa propre méthode d'action. On constate que le facteur de la force n'existe pas dans le code pénal turc, c'est pourquoi les partis mentionnés et leurs secrétaires généraux qui font l'objet de l'acte d'accusation ont souligné cet aspect dans leur défense.

La première partie de la République de Turquie définit dans ses traits généraux l'état, les caractéristiques de la République, les tâches et buts fondamentaux de l'état, ses autorités législative, exécutive et juridique, son égalité au regard de la loi et établit la supériorité et le lien de la Constitution. Aucune supériorité n'est ici reconnue à une catégorie ou un groupe social. La quatrième partie définit les droits et devoirs politiques et les modalités de création des partis politiques, d'adhésion et de radiation.

Dans l'état de la République de Turquie, les modalités de création d'un parti politique et les principes auquel il est lié sont soumis aux règles de la loi n°2820 sur les partis politiques. L'article 3 de cette loi propose que les partis politiques soient créés conformément aux lois constitutionnelles, que leurs opinions soient définies dans leur programme ; que dans un ordre d'état et de société il existe des organisations ayant des activités dans le pays et ayant pour but d'élever le niveau de civilisation du pays ; qu'il y ait enfin une personne juridique.

L'article 4 de la loi définit l'existence de facteurs inévitables de la vie politique dans l'ordre démocratique des partis politiques et fixe les règles de création des partis politiques, de l'élection de leurs organes, de leur fonctionnement, de leur activité et de leurs décisions conformément aux principes de la démocratie énoncés dans la Constitution.

Les principes démocratiques définis dans la Constitution sont exposés dans l'article 2 de la Constitution :

"La République de Turquie est un état laïque, social et civil, reposant sur la solidarité nationale, la justice, le respect des droits de l'homme, l'attachement au nationalisme d'Ataturk et les principes fondamentaux énoncés au début".

Cet article souligne que l'organisme d'état fondé sous le nom de République de Turquie est un état démocratique refusant toute autorité ou domination de personnes ou de catégories sociales.

Dans l'introduction de la Constitution est définie l'idée d'état "conforme au nationalisme défini par Atatürk, fondateur sans égal et immortel de la République de Turquie, et conforme à ses principes et évolution".

Selon cette idée, l'un des principes d'Atatürk est le nationalisme, "principe d'élévation et de continuation de l'existence de la nation et des hommes rassemblés sous une même éducation, un même drapeau, ayant les mêmes histoires et traditions, et le même but national".

Parmi les ennemis du nationalisme turc, on considère certains courants extrémistes:

"Il y a une différence entre le communisme et notre ordre national, social et économique. Le communisme est le plus grand obstacle au nationalisme turc en raison de ses buts qui sont de s'étendre et de dominer le monde".

Tout comme le fascisme, le communisme est l'ennemi du nationalisme turc.

Afin de montrer l'ouverture des principes qu'Atatürk a tracés dans le nationalisme turc, il est nécessaire de rappeler ses termes :

"Nous voyons les fondements de l'essence nationale dans la conscience et l'unité nationales".

"Nous sommes totalement attachés à la nation, nous sommes des nationalistes turcs. La République s'appuie sur la communauté turque. Plus les membres de cette société sont empreints de culture turque, plus forte est la République qui s'appuie sur cette communauté".

"Je suis l'ennemi juré de toute nation qui veut capturer la mienne, jusqu'à ce qu'elle renonce à ce dessein".

"Quand il est question de politique nationale, il faut entendre ceci : s'appuyant avant tout sur nos forces dans nos limites nationales, protéger notre existence, travailler au bonheur et à la prospérité du pays, ne pas mettre la nation en danger en approuvant des desseins extrémistes. Attendre l'amitié réciproque des relations avec un monde et des gens civilisés".

"Dans la République de Turquie, tout citoyen qui adopte l'idéal turc est turc, quelles que soient sa religion et sa confession".

"La nation turque est l'organe haut et glorieux de la famille humaine. Elle aime tout l'humanité, n'est pas l'ennemi d'autres nations tant que l'on ne touche pas aux intérêts nationaux. Le nationalisme turc a pour principe de vivre harmonieusement avec toutes les nations et de protéger le caractère particulier et indépendant de la société turque. C'est pourquoi elle ne veut pas dans le pays d'ingérence et d'expansion de courants n'étant pas nationaux".

Selon le principe du nationalisme, il n'y a pas de classification. Dans le principe d'égalité, "officiers, soldats, commerçants, ouvriers et autres groupes professionnels" sont dans la société turque un tout, un complément. La société qui vit en tant que nation est le peuple turc. Selon Atatürk, le peuple est une communauté sans classes ni privilèges, composant l'élément humain de l'état. Tout est pour le peuple.

~~Face à cette conception, les prévenus ont tenté~~

Face à cette conception, des prévenues ont tenté de fonder en Turquie un parti dont le programme contient les idées marxistes-léninistes et selon leur opinion, le parti lié à une conception scientifique bien que la conception véritable en soit communiste, ce système accorde une importance aux intérêts de classe

et à la conscience de classe.

Il prévoit des affrontements entre les classes. Pour lui, tout est pour la classe ouvrière. Le but est d'instaurer la domination de la classe ouvrière sur toutes les couches sociales. En cela, il est clair que les réformes et principes d'Ataturk sont contraires au communisme.

Le communisme est un problème de société. La situation de notre pays, ses conditions sociales, la force des traditions religieuses et nationales et les aspirations de notre nation ne sont absolument pas compatibles avec le communisme.

En ce sens, les programmes des partis qui font l'objet du procès, les pensées défendues par les personnes qui ont fondé ces partis ainsi que leurs actions, ne sont pas admis par la Constitution et même rejetés et tombent sous le coup de la loi.

A l'examen des idées d'Ataturk, on voit principalement que sont admis et acceptés par la nation les termes d "indépendance inconditionnelle", "union et unité nationale", "paix dans le pays, paix dans le monde".

Le kémalisme ne peut s'expliquer par un courant politique ou une idéologie étrangers. En général, les principes sont des interprétations de la pensée et du comportement de la nation turque.

Ainsi que nous l'avons expliqué plus haut, le marxisme-léninisme en tant qu'ordre et modèle d'état n'est pas conforme à la Constitution de la République de Turquie et à la loi sur les partis politiques qui en émane ; d'ailleurs, cette forme de pensée a été définie et délimitée juridiquement par la décision du conseil constitutionnel, référence 1979/31 et 1980/59 en date du 27.11.1980.

On constatera que la décision du conseil constitutionnel dont il s'agit et les décisions de la cour suprême civile et militaire vérifient les idées de l'acte d'accusation.

Il faut admettre l'évidence de la situation juridique des prévenus en vertu du procès de droit public ouvert à leur encontre.

Les délits et activités des prévenus NABI YAGCI, secrétaire général du PCT et NIHAT SARGIN, secrétaire général du POT, tous deux dirigeants du PCUT issu de la fusion du PCT et du POT illégaux, tels qu'exposés dans le dossier, éléments à l'appui, doivent être examinés en vertu des articles 158, 159, 140, 141, 142 et 312 du code pénal turc quant aux délits et activités des autres prévenus, membres et parfois dirigeants du PCT et du PCUT, ils doivent être examinés en vertu des articles 141, 142 et 312 du code pénal turc.

F/ CONCLUSION ET REQUISITOIRE

DEFINITION DES ARTICLES DE LOI RELATIFS AUX DELITS COMMIS PAR CHAQUE INCULPE

ACTIVITES ET OBJECTIFS DES PCT ET POT ILLEGAUX :

Dans l'état de la République de Turquie,

"vu la supériorité absolue de la volonté du peuple, l'hégémonie inconditionnelle appartenant à la nation turque, aucune personne ou organisation n'a le droit au nom du peuple, de sortir de l'ordre juridique selon les conceptions et méthodes de liberté et de démocratie définies par la constitution "

"aucune pensée ou observation n'est protégée lorsqu'elle va à l'encontre des intérêts nationaux turcs, de l'existence et de l'indissociabilité de l'état et de la nation, des valeurs historiques et morales du turquisme, du nationalisme, des principes et réformes d'Ataturk et de la civilisation ; on ne peut absolument pas mêler le principe de laïcité et le sentiment religieux dans les affaires de l'état et de la politique "

"en utilisant les libertés et droits fondamentaux d'égalité et de justice sociale inscrits dans la Constitution, on ne peut changer la juridiction, la civilisation et la culture nationale"

" vu les dispositions constitutionnelles "

Il est constaté que les objectifs et activités du PCT et du POT consistent " finalement à instaurer un régime prolétarien de la classe ouvrière, visant ainsi à la domination d'une classe sociale sur les autres et à la suppression des autres classes, par conséquent la suppression totale des principaux ordres établis, y compris l'ordre économique du pays, et à le remplacer par un régime communiste s'appuyant sur les idées marxistes-léninistes.

Il a été constaté que les inculpés Nabi YAGCI (Haydar KUTLU) et A. Nihat SARGIN, ont développé leur action dans le cadre du programme de ces deux partis illégaux et, en général, dans les revues "Atilim" et "Cark-Basak", brochures et tracts qu'ils ont édités et dont ils ont assuré l'entrée et la diffusion en Turquie par des voies illégales.

Dans les pays étrangers, conformément à leurs objectifs, ils ont propagé des informations erronées relatives à la situation intérieure de l'Etat, portant atteinte à la crédibilité de l'Etat de la République de Turquie et, par conséquent, ont entrepris des actions nuisibles aux intérêts nationaux.

Ainsi qu'il l'a été constaté dans les publications citées, les inculpés Nabi YAGCI et A. Nihat SARGIN sont bien les dirigeants de ces deux partis illégaux; ils l'ont d'ailleurs reconnu dans leur déposition.

Les revues, tracts et brochures sus-mentionnés sont d'ailleurs énumérés dans l'exposé des délits des inculpés.

Il a été constaté que, dans le cadre de l'action dont les limites ont été définies par les articles 140, 158, 159 du Code pénal turc (CPT) de l'Etat de la République de Turquie, ils ont, à travers leurs discours et publications, entrepris des actions nuisibles à l'encontre du Président de la République et du Premier ministre et, par conséquent, à l'encontre de la souveraineté du gouvernement de la République de Turquie.

Les inculpés Nabi YAGCI et A. Nihat SARGIN, par les tracts, revues et brochures qu'ils ont publiés, ont commis des délits définis par les alinéas 1 et 3 de l'article 142 du CPT et par les alinéas 2 et 3 de l'article 312 du CPT.

Les inculpés Nabi YAGCI et Nihat SARGIN, pourront déclarer pour leur défense que "C'est dans le but de la réalisation de leur projet politique qu'ils ont entrepris ces actions et qu'ils ont essayé de le mettre en oeuvre dans le cadre du Parti communiste unifié de Turquie (PCUT) issu de la fusion des deux partis illégaux. Aujourd'hui, dans le monde entier, dans les états démocratiques, ces partis sont légaux et reconnus, le contraire serait une conception moyennâgeuse".

Il est évident que :

L'hypothèse de l'instauration de la dictature du prolétariat basée sur la théorie marxiste-léniniste, évoquée par la défense, n'est pas compatible avec la Constitution de l'Etat de la République de Turquie.

La République turque est un état de droit, social, laïc et démocratique, tel qu'il est défini par la Constitution. Or, les idéaux des inculpés sont contraires à notre conception de l'Etat définie par notre Constitution.

Le modèle d'Etat, tel qu'il est conçu par les inculpés Nabi YAGCI et A. Nihat SARGIN est inacceptable.

Le système d'état démocratique, et le système d'état basé sur la pensée marxiste-léniniste sont deux systèmes différents et incarnent des pensées opposées. Il n'y a donc pas de place dans notre Constitution pour un système d'état communiste basé sur le marxisme-léninisme.

De même qu'il n'y a pas de place dans un état communiste pour un système d'état démocratique, il n'y a pas de place non plus pour un système d'état communiste basé sur la pensée marxiste-léniniste dans un état démocratique.

Dans ce même ordre d'idée, et comme cela a été souligné dans l'acte d'accusation, les agissements des inculpés Nabi YAGCI et A. Nihat SARGIN sont passibles des condamnations prévues par le CPT.

Les autres inculpés dont les noms figurent dans l'acte d'accusation pour leur appartenance au Parti communiste de Turquie, illégal, et l'inculpé Rasim OZ, pour son action soulignée par l'acte d'accusation, doivent également être condamnés conformément aux articles du CPT.

En conséquence, ce dossier a été préparé pour demander la condamnation des prévenus par le tribunal de la Sûreté de l'Etat d'Ankara, conformément aux articles 9 à 20 de la loi relative à la création et au fonctionnement des tribunaux de sûreté de l'Etat (n° 2845) afin de prononcer les peines prévues par les articles mentionnés ci-dessous.

1. NABI YAGCI (Haydar KUTLU) en vertu des articles 140 (17 fois) 141/1-6 (6 fois), 142/2-3 (15 fois), 158/2-3 (5fois), 159/1 (6 fois), 312/2-3 (4fois), 69, 71, 74, 31, 33, 40 du CPT.

2. A. Nihat SARGIN en vertu des articles 140 (19 fois), 141/1, 142/1-6 (7 fois), 159/1 (8 fois) 312/2-3 (4 fois), 69, 71, 74, 31, 33, 40 du CPT.

3. Inculpé IBRAHIM CIHAN SENOGUZ

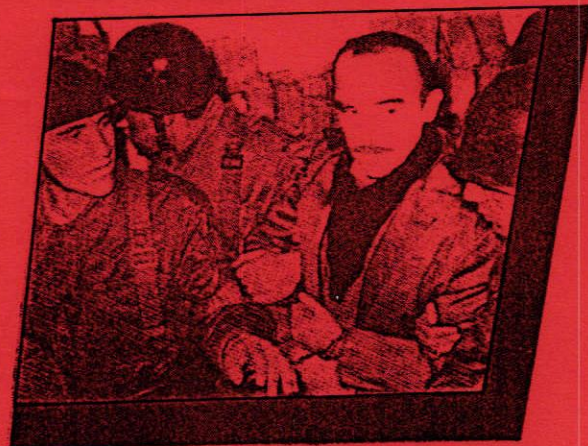
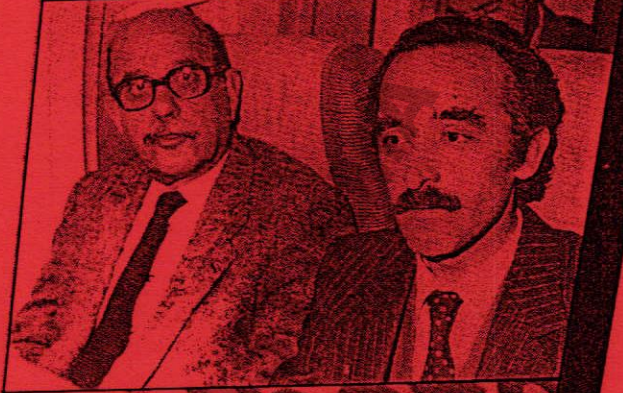
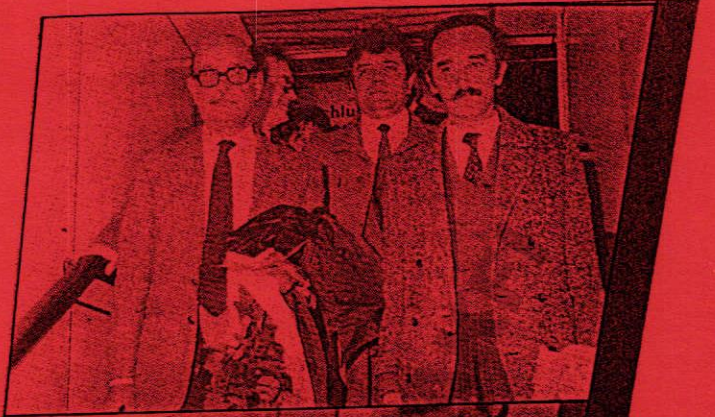
TÜRKİYE SOSYAL
TÜSTAV
TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Çağdışılık:
Kutlu-Sargin davası
(materyeller)

De l'anachronisme:
Le procès contre
Kutlu et Sargin
(matériaux)

An anachronism:
The trial against
Kutlu and Sargin
(materials)

Anachronismus:
Der Prozess gegen
Kutlu und Sargin
(Materialen)

TÜRKİYE SOSYALİZM

INHALT

- Die Presseerklärung der Pressekonferenz am 1.6.1988 in Brüssel.
- Chronologie.
- Erklärung der Zentralkomitees der TIP und der TKP über ihren Beschluß, ihre General sekretäre in die Türkei zu entsenden, vom 27. Oktober 1987.
- Aussagen der Verantwortlichen.
- Die Einschätzung über die Anklageschrift durch die Zentralkomitees der TIP und der TKP vom 12. April 1988.
- Die Resolution des Europaparlaments über Kutlu und Sargin.
- Die von 95 Abgeordneten des EP unterschriebene Erklärung.
- Der Rundbrief von Amnesty International "Dringender Ruf".
- Kutlu und Sargin: "Wir wurden gefoltert!"

Türkiye İşçi Partisi - Türkiye Komünist Partisi
Basın Toplantısı

Workers' Party of Turkey - Communist Party of Turkey
Press Conference

Le Parti Ouvrier de Turquie - Le Parti Communiste de Turquie
Conférence de Presse

Arbeiterpartei der Türkei - Kommunistische Partei der Türkei
Pressekonferenz

01.06.1988 Bruxelles

Information Centre: Moltkestr. 45 · 4100 Duisburg, W.Germany · Telex: 855367 inmed d · Tel. 0203/340395 · Tlx: 0203/339229

Der Text der Pressekonferenz, organisiert von der Arbeiterpartei der Türkei und Kommunistischen Partei der Türkei über den Prozeß gegen Kutlu und Sargin in Ankara, der am 8.6.1988 beim Staatssicherheitsgericht beginnt. Es sprechen zwei leitende Mitglieder Mehmet Karaca (KP der Türkei) Osman Sakalsiz (Arbeiterpartei der Türkei)

PRESSEERKLÄRUNG

Am 8 Juni beginnt der Gerichtsprozeß gegen die Generalsekretäre der TIP und der TKP Nihat Sargin und Haydar Kutlu beim Staatssicherheitsgericht in Ankara. Dieser Prozeß wird nach dem Worten des Generalstaatsanwalts Nusret Demiral, der "Prozeß des Jahrhunderts" werden. Wird unser Land während das Jahr 2000 herannäht sich weiterhin mit mittelalterlichen Mentalitäten herumschlagen müssen oder wird es den Weg einer Entwicklung auf einer zeitgemäßen, demokratischen und dynamischen Basis einschlagen?

In dieser Hinsicht wird der beginnende Prozeß für unser Land eine große Prüfung in Sachen Demokratie sein.

Warum werden die Generalsekretäre der TKP und der TIP Haydar Kutlu und Nihat Sargin vor Gericht gestellt? Auf Seite 228 der 231 Seiten umfassenden Anklageschrift gibt die Staatsanwaltschaft zu, daß sie Kutlu und Sargin lediglich aufgrund ihrer Gedanken den Prozeß macht, in dem sie schreibt "die Gedanken der Angeklagten umfassen ein System, das unserer in unserer Verfassung bestimmten Staatsordnung auf jeden Fall zuwiderläuft". Nur aufgrund der Tatsache, daß an eine bestimmte Gesellschaftsordnung glauben und für diese Ordnung eintreten, sollen diese Menschen bestraft werden.

In der Anklageschrift werden den Kommunismus, die Kommunisten und die kommunistische Partei betreffend willkürliche und subjektive Beurteilungen angestellt und diese Beurteilungen werden als Beweis für die Vergehen dargestellt. Aus diesem Grunde ist die Anklageschrift keine rechtliches, sondern ein politisches Dokument. Die in diesem politischen Dokument verfolgte Absicht ist, die Verhinderung der legalen Arbeit der TBKP (Vereinigte kommunistische Partei der Türkei) und das geheimhalten der Ansichten in dem Programmentwurf der TBKP vor der Öffentlichkeit.

Aufgrund welcher Handlungen werden die TKP und die TIP von den Staatsanwälten des Staatssicherheitsgerichts angeklagt? Wie auf Seite 62 der Klageschrift zu lesen ist, "aufgrund propagandistischen Aktivitäten, die die bewaffnete Bewegung nicht einschließen", "Massenkampagnen und aufgrund für bestimmte konkrete Forderungen durchgeführte Aktionseinheiten...". Wie auf Seite 150 der Klageschrift zu lesen ist, "aufgrund der Abhaltung von Kongressen, dem Treffen von Entscheidungen.". In welchem demokratischen Land stellen diese, in einem demokratischen Rechtssystem zu natürlichen Aktivitäten zählenden Handlungen, Verbrechen dar?

Die Anklageschrift stützt sich auf die Paragraphen 141 und 142 des Türkischen Strafgesetzbuches. Die Staatsanwälte versuchen die Kommunisten, deren Freiheit, dem Volk sich selbst darzustellen, ihre Gedanken, ihre Vorschläge zu erläutern, beraubt worden ist, als Personen zu zeigen, die an jeglichen Bösertigen-

kiten Gefallen finde, aggressiv und barbarisch sind. Waren es indessen nicht Sargin und Kutlu, die 19 Tage lang im Polizeipräsidium von Ankara gefoltert wurden, nachdem sie vor den Augen der Verantwortlichen zur Gründung der legalen Vereinigten Kommunistischen Partei der Türkei in die Türkei gereist sind?

Die Ansichten die im Programmentwurf der TBKP vertreten sind, werden von den Staatsanwälten nicht herangezogen. Denn diese Auffassungen bringen das Gegenteil dessen zum Ausdruck was die Staatsanwaltschaft als Kommunismus darstellt. Jeder, der unseren Programmentwurf liest, kann die humanistischen Absichten der Kommunisten, ihre, die Interessen der Arbeiterklasse und der anderen Werktätigen, des ganzen Landes und der gesamten Menschheit vertretende Politik sehen. Dort ist es auch möglich zu sehen, daß der Sozialismus, für welchen die Kommunisten kämpfen, sich in voller Übereinstimmung mit der Demokratie befindet.

Die Auffassungen der kommunisten sind aktuell, sind zeitgemäß und fortschrittlich und Produkte der Vernunft und des gesunden Menschenverstandes. Der Kommunismus ist der konsequente Verteidiger des Demokratismus, Patriotismus und des Humanismus. Ein solches Dokument ist der Programmentwurf der TBKP. Die Auffassungen der Staatsanwälte des Staatssicherheitsgerichts in Ankara sind hingegen unzeitgemäß, reaktionär, und fanatisch, die nicht bereit sind, die Erfordernisse unserer Zeit zu akzeptieren. Die Anklageschrift ist der Beweis hierzu.

Der erwähnten Prozeß wird eröffnet, damit eine bestimmte politische Auffassung die totalitäre Mentalität des 12. September ein bestimmtes politisches Ziel erreicht, nämlich die Verhinderung der Legalisierung der kommunistischen Bewegung und der Demokratisierung des Landes. Die Führer der TBKP, die ihren Willen, entsprechend den Wahlergebnissen an die Macht zu kommen, bzw. in die Opposition zu gehen, in ihrem Programm verankert hat, werden aufgrund einer Mentalität vor Gericht gestellt, die durch einen Putsch an die Macht kam und jegliche Kritik an diesem Putsch durch brutale Unterdrückung zu verhindern versucht.

Die Staatsanwälte geben mit ihrer Anklageschrift ein Beispiel, wie die Illegalisierung der kommunistischen Bewegung in unserem Land als ein Druck- und Erpressungsmittel gegen die gesamten fortschrittlichen Kräfte benutzt wird. Es ist z.B. bezeichnend für diese Vorgehensweise, dass die Teilnahme an der Beisetzung von Genossin Behice Boran oder die Unterstützung der Kampagnen des Menschenrechtsvereines durch eine Unterschrift als Verbrechen dargestellt wird. Ebenso bezeichnend ist es, daß die Aktion der Intellektuellen, die von ihrem Antragsrecht gebraucht machten und in dieser Sache von dem Militärgericht bereits freigesprochen worden sind, als Verbrechen hingestellt wird und auf den DISK Prozeß angespielt wird.

Sprache und Stil der Anklageschrift verraten, daß sie von Personen verfaßt wurde, die noch nicht einmal in der Lage sind, in unserer Sprache richtige Sätze zu formulieren und die noch nie die Bekanntschaft mit Rechtschreibungsregeln gemacht haben. Darüber hinaus möchten die Staatsanwälte, die für unsere Generalsekretäre Kutlu und Sargin insgesamt nahezu 1000 Jahre Freiheitsstrafen fordern, auf dem Gebiet der Rechtsgeschichte unseres Landes einen materiellen Fehler. Falls es kein Tippfehler ist, behaupten sie auf Seite 20 der Klageschrift, die Paragraphen 141/142 des türkischen Strafgesetzbuches seien 1926 eingeführt worden. Die betreffenden Paragraphen sind jedoch 1936 aus dem Italienischen Strafgesetzbuch übernommen worden.

Die Staatsanwaltschaft versucht, gestützt auf die Verfassung von 1982, den Kommunismus zu verurteilen. Ausgehend von der Behauptung, die Ziele der kommunistischen Partei stehen im Widerspruch zu den Zielen der Verfassung, gelangt die Staatsanwaltschaft zu dem Ergebnis, die kommunistischen Aktivitäten müssten bestraft werden. Hier ist der Wunsch, die Verfassung von 1982 zu schützen ersichtlich. Dies möchte man sogar mit hohen Freiheitsstrafen durchführen. Jedoch wird heute die Verfassung von 1982 von der Mehrheit der Bevölkerung nicht als demokratisch befunden.

Bei den letzten Parlamentswahlen erhielten die Parteien, die diese Auffassung vertreten, nahezu 60% der Stimmen. Das Verbot der politischen Betätigung für ehemalige Politiker, das die Verfassung bestimmte, wurde im September 1987 durch ein Referendum aufgehoben.

Mit dieser Anklageschrift wird unser Land gegenüber aller Welt blamiert und das internationale Ansehen unseres Landes geschädigt. In der Anklageschrift wird die legale Tätigkeit der kommunistischen Parteien in unzähligen westeuropäischen Ländern ebenso wie in den USA kritisiert. Diese Kritik macht deutlich, daß die Staatsanwaltschaft beim Staatssicherheitsgericht sich anmaßt, die kommunistische Bewegung und das Demokratiaverständnis in jenen Ländern abzuurteilen.

Das in dieser Anklageschrift gezeichnete Bild über die von kommunistischen Parteien regierte Länder ist geeignet, die Entspannung zwischen den kapitalistischen und sozialistischen Staaten zu stören.

"Gegner der Entspannungspolitik" sei Außerdem ist die andauernde Wiederholung der Ansicht, "kommunistische Parteien passen nicht in unsere Struktur", eine andere Art, alle Welt mitzuteilen, daß "wir uns nicht Vorwärts bewegen können" Gegen über der Forderung nach der legalen Gründung der TBKP haben die Sprecher des heutigen Regimes geantwortet, daß der Zeitpunkt in der Türkei hierfür noch zu früh sei. Der Ministerpräsident hat diese Auffassung wiederholt geäußert. Läßt man die Diskussion über die Angemessenheit des Zeitpunktes beiseite, so haben die heutigen Machthaber mit diesen Äußerungen gesagt, daß Kommunist zu sein, in Zukunft keine Straftat mehr sein wird. Die Ansichten der Oppositionsparteien gehen auch in diese Richtung.

Wenn sich die kommunistische Partei zu einen späteren Zeitpunkt wird frei betätigen können, so stellt es eine große Ungerechtigkeit dar, gegen daß jetzt für Mitglieder und Führer dieser Partei jahrzehnte lange Haftstrafen gefordert werden. Das Erste, was in dieser Situation zu tun ist, ist die Einstellung des Verfahrens gegen Sargin und Kutlu und deren Freilassung.

Die Zentralkomiteen der TIP und der TKP appellieren an die Vernunft, das Gewissen und die Ehre aller Demokraten in unserem Land und im Ausland.

Unterstützt unseren Kampf um die Freilassung unserer Generalsekretäre und um die Einstellung des Prozesses gegen sie der ein Ergebnis der Spannungspolitik und der totalitäre Staatsmentalität ist! Die uns Mussolinis Zeiten aus Italien ins türkische Strafrecht übernommenen Paragraphen 141 und 142 müssen aufgehoben werden! Wir schöpfen unsere Kraft aus unserem Glauben an die Demokratie und aus unserer Überzeugung, daß der Sozialismus nur auf demokratischem Wege erreicht werden und sich nur durch die Entwicklung der Demokratie entfalten kann. Der beginnende Prozeß zeigt jedoch nur Folgendes: Die legale Arbeit der Kommunistischen Partei ist eine unerlässliche Voraussetzung für die demokratische Stabilität in der Türkei.

CHRONOLOGIE

- 07.10.1987: Pressekonferenz in Brüssel. Während einer gemeinsam organisierten Pressekonferenz haben die Vorsitzende der Arbeiterpartei der Türkei (TIP), Behice Boran, und der Generalsekretär der Kommunistischen Partei der Türkei (TKP), Haydar Kutlu, bekanntgegeben, daß die Zentralkomitees beider Parteien beschlossen hätten, beide Parteien unter den Namen "Vereinigte Kommunistische Partei der Türkei" (TBKP) zu vereinigen, und den Programmentwurf der neuen Partei der Öffentlichkeit vorgestellt.
- 10.10.1987: Die Vorsitzende der Arbeiterpartei der Türkei (TIP), Behice Boran, ist in Folge eines Herzinfarkts, in ihrer Wohnung in Brüssel, gestorben.
- 15.10.1987: Mit einer Trauerzeremonie, bei der der Generalsekretär der Arbeiterpartei der Türkei (TIP), Nihat Sargin, und der Generalsekretär der Kommunistischen Partei der Türkei (TKP), Haydar Kutlu anwesend waren, wurde in Brüssel von Behice Boran abschied genommen und der Leichnam nach Ankara abgeschickt.
- 16.10.1987: Da, Behice Boran ein ehemaliges Mitglied der Nationalversammlung war, fand in Ankara, vor der Großen Türkischen Nationalversammlung eine offizielle Trauerzeremonie statt. Nach der Zeremonie wurde der Leichnam nach Istanbul abgeschickt.
- 18.10.1987: Die Trauerzeremonie für Behice Boran in Istanbul entwickelte sich zu einem Protestmarsch von 30.000 Menschen.
- 27.10.1987: Die Zentralkomitees der TIP und der TKP gaben mit einer gemeinsamen Erklärung bekannt, es sei beschlossen, die beiden Generalsekretäre Nihat Sargin und Haydar Kutlu in die Türkei zu schicken, um dort die Vereinigte Kommunistische Partei der Türkei legal zu gründen.
- 11.11.1987: Nihat Sargin und Haydar Kutlu haben bei einer Pressekonferenz in Westberlin die Fragen der Journalisten beantwortet und das Ziel ihrer Rückkehr in die Türkei erläutert.
- 16.11.1987: Mit einer Lufthansa-Maschine, und in Begleitung von einer Delegation, zu der Journalisten und Mitglieder des Europäischen Parlaments gehörten, landeten Nihat Sargin und Haydar Kutlu in Ankara. Es wurden ihnen sofort Handschellen angelegt, die Augen zugebunden. Sie wurden körperlich mißhandelt und ins Polizeipräsidium in Ankara gebracht.
- 02.12.1987: Nachdem sie 17 Tage lang von der Polizei vernommen wurden, wurden die beiden Generalsekretäre zur Staatsanwaltschaft des Staatssicherheitsgerichts in Ankara gebracht.
- 05.12.1987: 3 Tage lang wurden beide Generalsekretäre vom Staatsanwalt des Staatssicherheitsgerichts Nusret Demiral vernommen, später vom Staatssicherheitsgericht verhaftet und zur Geschlossenen Justizvollzugsanstalt Ankara gebracht. Als sie den Wagen der Justizvollzugsanstalt bestiegen, schrien Sargin und Kutlu, den in der Nähe weilenden Journalisten zu, daß sie im Polizeipräsidium von Ankara gefoltert wurden.
- 11.03.1988: Die Staatsanwaltschaft des Staatssicherheitsgerichts in Ankara vollendete die Anklageschrift, mit der Sargin, Kutlu und weitere 14 Personen beschuldigt werden.
- 29.04.1988: Das Staatssicherheitsgericht in Ankara hat bekanntgegeben, daß die erste Gerichtsverhandlung gegen Sargin und Kutlu am 8. Juni 1988 stattfinden wird.

Erklärung der Zentralkomitees der Arbeiterpartei der Türkei (TIP) und der Kommunistischen Partei der Türkei (TKP) über ihren Beschluß, ihre Generalsekretäre in die Türkei zu entsenden (Auszug)

27 Oktober 1987

Die Zentralkomitees der TKP und der TIP haben die Generalsekretäre der beiden Parteien beauftragt, aus ihrem Exil im Ausland in die Türkei zurückzukehren, um die Betätigung der Vereinigten Kommunistischen Partei (TBKP), die aus dem Zusammenschluß der beiden Parteien hervorgehen wird, legal in die Wege zu leiten. (...)

Die Entwicklungen im In- und Ausland haben nunmehr die Legalisierung der kommunistischen Bewegung in der Türkei, die Rückkehr der politischen Emigranten und die Freilassung der politischen Gefangenen als ein praktisches Bedürfnis auf die Tagesordnung des politischen Lebens gesetzt. Daß man diesem Bedürfnis mit der Herstellung der Einheit der kommunistischen Bewegung noch stärker gerecht werden kann, zeigte das positive Echo, das die Bekanntgabe der Gründung der TBKP in der Öffentlichkeit hervorrief. Die zurückliegende Zeit in unserem Land hat gezeigt, daß die Überwindung des Teufelskreises, der sich in der Weise äußert, daß eingeschränkte Demokratien zu Destabilität, die Destabilität zu Militärputschen und Militärputsche wiederum zu eingeschränkten Demokratien führen, von der Schaffung eines Zustandes der demokratischen Stabilität abhängt, in der die kommunistische Bewegung legal tätig sein kann. (...)

Wir sind der Überzeugung, daß wir mit dem Entschluß, den wir gefasst haben, zu diesem Zeitpunkt den einzig richtigen Schritt zu tun, um das Rad der Geschichte vorwärts zu drehen. Mit diesem Schritt verteidigen wir nicht nur die Interessen der TBKP. Wir beginnen mit ihm den Kampf zur Schaffung der Bedingungen für die freie Rückkehr der politischen Emigranten in die Heimat und für die freie Betätigung der revolutionären Linken. Wir unternehmen einen wichtigen Schritt für die uneingeschränkte Freiheit aller demokratischen Kräfte, die im Schatten der Kommunisten-Verbote Repressalien ausgesetzt sind. Allgemein liegt die Bedeutung und das Wesen unseres Beschlusses darin, die Türkei entschieden auf einen Kurs der Demokratisierung zu führen und durch die Einleitung der legalen Betätigung die Bedingungen für den größtmöglichen Beitrag der Kommunisten dafür zu schaffen. In der kritischen Zeit, in der sich unsere Welt befindet, am Vorabend der Unterzeichnung des historischen Vertrages zwischen der USA und der UdSSR, der den Prozeß der Abrüstung einleiten wird, wird sich somit auch die Herstellung von inneren Bedingungen beschleunigen, die es der Türkei ermöglichen, dem Friedens- und Entspannungsprozeß aktiver zu dienen und die nationale Souveränität zu stärken. (...)

Zentralkomitee
der TKP

Zentralkomitee
der TIP

AUSSAGEN DER VERANTWORTLICHEN

Nachdem Nihat Sargin und Haydar Kutlu bekanntgegeben haben, sie würden in die Türkei zurückkehren, haben der Staatspräsident Kenan Evren, Ministerpräsident Turgut Özal und der Staatsanwalt des Staatssicherheitsgerichts Nusret Demiral, vom 27. Oktober 1987 bis Ende Januar 1988, folgende Aussagen, über die Gründung der Vereinigten Kommunistischen Partei der Türkei, die Rückkehr der beiden Generalsekretäre und den Prozeß gegen sie, gemacht:

Staatspräsident Kenan Evren:

17.11.1987: In den europäischen Ländern gibt es bestimmte Kreise, die gegen uns sind. Sie mischen sich in alle Angelegenheiten der Türkei ein. In diesem Land gibt es die kommunistische Partei und eine Partei, mit dem Namen "Die Grünen". Sie sagen, diese Parteien sollen auch in der Türkei gegründet werden. Alle Länder haben ihre Eigenschaften. Die Verhältnisse in der Türkei erlauben heute die Gründung dieser Parteien nicht. Wenn wir die Gründung einer kommunistischen Partei zulassen, dann müßte man auch die Gründung einer Scharia-Partei zulassen. Stellen sie sich vor wie die Türkei dann aussehen würde. Wir haben uns doch noch neulich gerettet. Wenn solche Parteien gegründet werden, kann die Türkei wieder die Gefahren begegnen, wie vor 1980. Man will, daß die Paragraphen 141, 142 und 163 des türkischen Strafgesetzbuches aufgehoben werden. Solange die Verfassung nicht geändert wird, werden diese nicht aufgehoben. Das soll klar sein. Seit so vielen Jahren sind sie im Ausland, warum sind sie denn nicht eher zurückgekehrt? Wenn sie festgenommen werden, werden sie sagen, "sieht hin, es gibt keine Demokratie in der Türkei". Sie werden sagen, "akzeptiert die Türkei nicht in die Europäische Gemeinschaft". Das ist das Grund ihrer Rückkehr. Sie nehmen in Kauf ins Gefängnis zu gehen. Sie wollen Helden werden.

18.11.1987: Was wollen sie denn eigentlich? Es sind nur noch 13-14 Tage übrig bis zu den Wahlen. Ist es ihnen erst jetzt eingefallen? Dahinter steckt ganz sicher eine schlechte Absicht. Es gibt eine Zentrale, aus der sie ihre Anweisungen bekommen. Sie werden von einer Zentrale geleitet. Was taugen Menschen, die von einem Radiosender ihre Anweisungen bekommen, für das Land? Wenn sie in die Lage kommen in der Türkei eigene Anweisungen zu erteilen, ohne vom Ausland Anweisungen zu bekommen wie die Eurokommunisten, dann werden diese Parteien vielleicht auch in der Türkei gegründet. Aber warum jetzt, gerade dann wenn die Wahlen stattfinden sollen, das kann man nicht verstehen. Das sind Kräfte, die die Türkei destabilisieren wollen. Aber die Türkei wird und darf nicht in diese Falle gehen. Wir vertrauen unser Justiz. Wir glauben nicht, daß sie etwas erreichen werden.

15.12.1987: Man soll keine Angst vor Auseinandersetzung der Gedanken haben. Aber wenn man solche Verfassungs- und Gesetzesänderungen bedenkt, zugunsten der illegalen Parteien, die im Ausland gegründet wurden, muß man auch wissen, was im Programmentwurf dieser Partei steht, die sich aus der Vereinigung beider Parteien herausbilden wird. Die Verhältnisse der Türkei erlauben heute die Gründung kommunistischer, sich auf die Religion stützender und faschistischer Parteien nicht. (Ein Auszug aus der Eröffnungsrede im Parlament.)

Ministerpräsident Turgut Özal:

29.10.1987: Falls diejenigen, die kommen, vor das Gericht gestellt werden müssen, dann werden sie auch vor das Gericht gestellt. Dann müssen wir sehen, wie diese Prozesse enden. Solange heutige Gesetze gültig bleiben, kann die KPdT nicht gegründet werden. Über eine Änderung dieser Gesetze kann ich mich

nicht äußern. Das ist eine Frage der Zeit. Keiner kann vorhersagen, wann bestimmte Kreise der Gesellschaft keine Angst mehr vor diesem Thema haben werden. Es kann passieren, aber vielleicht auch nicht.

30.10.1987: Auf der Liste der Probleme der Türkei steht das Problem der Paragraphen 141-142 ganz unten. Dieses Problem interessiert einen kleinen Kreis, etwa 2 oder 3 Prozent der Menschen. Außer den § 141-142 gibt es auch den § 163. Dieses Thema muß als ganzes angesehen werden. Denn denken wir an die Gründung der Republik Türkei. Erstens, die Gefahr des Kommunismus, zweitens, die Gefahr der Reaktion. Diese beiden Themen nahmen zuerst im Strafgesetzbuch, und später in der Verfassung Platz. Wir haben in der Türkei vieles geändert. Die Lage ist entspannt. Frühere widerspenstige Verhaltensweisen existieren nicht mehr. Aber es gibt immer noch Menschen, denen die Haare zu Berge stehen, wenn sie an die Zulassung der Gründung der kommunistischen Partei denken. Wenn sie kommen, um die KPdT zu gründen, das dürfen sie nicht. Unsere Gesetzgebung läßt das nicht zu. Wenn sie sagen, sie kommen dafür, dann gehen sie zum falschen Ort. Falls sie tatsächlich kommen um eine kommunistische Partei zu gründen, dann sollen sie warten. Sie sollen kommen, wenn diese Paragraphen gestrichen sind. Wir sind menschlich. Wir sind auch für die Schaffung einer breiten Diskussionsatmosphäre. Aber wir haben auch niemandem versprochen, daß wir die Probleme, die in der Türkei tabu sind, in 4 Jahren lösen werden. Ich habe viele Tabus erhoben, obwohl ich nichts versprochen hatte. Auch in der folgenden Legislaturperiode kann man das machen. Aber das macht man nicht mit Werbung. Wenn man dafür wirbt, dann tauchen immer auch Gegner auf.

01.11.1987: Selbstverständlich wird es im Volk Extremisten geben. Die Frage ist, ob diese Extremisten die Macht übernehmen können. Davor hatte man Angst. Und diese Angst existiert immer noch. Es wird eine Zeit kommen und die Gesellschaft wird merken, daß diese Themen nicht so wichtig sind, wie wir es annehmen. Während der Gründung der Türkei hat Atatürk auf zwei Dinge geachtet, die Gefahr des Kommunismus und der Reaktion. Wurden in der Türkei etwa solche Parteien nicht gegründet, ohne so genannt zu werden? Doch, sie wurden gegründet. Aber sie bekamen nicht mehr Stimmen als 3 oder 5 Prozent. Auch in der Zukunft bleibt es so. Aber die Atmosphäre in der Türkei ist nicht reif dafür. Wir müssen vorsichtig sein. Wir dürfen durch falsche Schritte keine Probleme im Land schaffen. Ich meine, ich bin vorsichtig.

03.11.1987: Unsere Erfahrungen der letzten Jahre zeigen uns, daß die kommunistische Partei nicht mehr als 3 Prozent der Stimmen bekommt. Man kann an die Legalisierung denken. Aber wann, daß weiß ich nicht. Denn viele Menschen in der Türkei würden sich über die Gründung kommunistischer oder religiösen Parteien aufregen. Mit der Zeit könnte einiges toleriert werden. Über die Abschaffung der Paragraphen 141,142 und 163 können wir nach den Wahlen nachdenken. In den letzten vier Jahren haben wir sowieso große Entwicklungen auf dem Wege der Demokratie gemacht.

13.11.1987: Es ist möglich die kommunistische Partei zu legalisieren. Aber es ist unumgänglich, daß dies in langer Zeit geschieht. Vor allem braucht man dafür eine Verfassungsänderung.

19.11.1987: Sie sind absichtlich zurückgekehrt. Leider haben sie sich von manchen europäischen Kreisen überreden lassen, und zurückgekehrt, um die Beziehungen der Türkei mit der Europäischen Gemeinschaft zu belasten. Aber wir werden darauf nicht achten. Die Gesetze werden ausgeführt.

21.11.1989: Über dieses Thema gehen unsere Gedanken (mit dem Staatspräsidenten Evren) in die gleiche Richtung. Ich bin der Meinung, daß das eine Provokation ist. Manche Gruppen und Kreise in Europa wollen den Anschluß der Türkei an Europa nicht. Sie haben diese Menschen gerade vor den Wahlen nach vorne geschoben, damit es hier zu Zwischenfällen kommt und sie dann

sagen können, es gebe dies und das in der Türkei nicht. Das ist eine Provokation. Es ist nicht die richtige Zeit dafür. Solange diese Gesetze gültig sind, können sie sich nicht legal betätigen. Im Allgemeinen bin ich dafür, daß in der Türkei alle Meinungen vertreten werden. Aber wir haben diese Reife noch nicht erreicht. Das ist eine Frage der Zeit. Es genügt nicht, daß wir es als machbar ansehen. Die Gesellschaft sollte sich daran gewöhnen, davor keine Angst mehr zu haben. Und dies geschieht nur mit der Zeit. Vielleicht in fünf Jahren. Wir haben die nötige Entspannung besorgt. Ich denke, man sollte zunächst die Einheit und die Gemeinsamkeit verstärken, dann auch eine zivilisierte Diskussionsatmosphäre herstellen und nicht alles so wie in einem Dampfkessel unter Druck halten, sondern liberalisieren.

13.12.1987: Die Paragraphen 141,142 und 163 sind die Grundsteine der Türkei seit der Gründung der Republik. Bei diesem Thema kann man das Ziel nur mit der Zeit erreichen. Zweitens ist es vielleicht eine Frage einer Volksbefragung. Außerdem gibt es keine Probleme. Das ist ein Problem anderer. Eigentlich gibt es für das türkische Volk keine Probleme, glaube ich.

13.01.1988: Ich hätte keine Angst gehabt, die Paragraphen 141,142 und 163 abzuschaffen. Ich sage sogar, daß sie abgeschafft werden sollten. Aber das ist meine persönliche Meinung. Ich habe Zweifel. Wenn manchen die Abschaffung der Paragraphen 141,142 und anderen die Abschaffung des Paragraphen 163 die Haare zu Berge stehen läßt, dann schaffe ich sie nicht ab.

Staatsanwalt Nusret Demiral:

07.11.1987: Falls sie festgenommen werden, dann höchstens 2 oder 3 Tage lang, glaube ich. Falls es zu einer Festnahme kommt, dann werde ich den Sicherheitsorganen die Anweisung geben, dafür zu sorgen, daß sie mit ihren Rechtsanwälten ungestört sprechen können. Dieses Recht wird von der Staatsanwaltschaft bewahrt. Ich werde dem Leiter der Politischen Polizei, Hasan Eryilmaz, den Sonderauftrag erteilen, sie von Istanbul bis zur Staatsanwaltschaft des Staatssicherheitsgerichts in Ankara zu begleiten. (Vom Treffen mit den Rechtsanwälten vor der Rückkehr.)

17.11.1987: Ich persönlich leite die Vernehmung. Ich trage die Verantwortung für alles.

19.11.1987: Es ist ganz normal, daß die Augen zugebunden werden. Aber das ist nicht meine, sondern die Verantwortung der Polizei.

21.11.1987: Die Angeklagten werden nicht physisch gefoltert, aber sie können unter geistigen Druck sein. Man sollte annehmen, daß das unter diesen Umständen normal ist. Yagci (Kutlu) und Sargin werden von 100 Leuten vernommen, darunter 6 Experten. Während der Vernehmung läßt man sie sich erholen. Während der Nacht gibt es keine Vernehmung.

07.12.1987: Foltervorwürfe sind Lügen. Kutlu und Sargin blieben im Staatssicherheitsgericht in einem Zimmer, auf dessen Boden ein Zobelteppich liegt. Solch einen Konfort habe sie wahrscheinlich nicht ein Mal zu Hause.

20.01.1988: Ihr Rechtsanwälte werdet die Meinung vertreten, daß es keine Demokratie geben kann, ohne die Existenz der marxistischen, kommunistischen Ideen. Und ich werde die Meinung vertreten, daß es dort keine Demokratie geben kann, wo marxistische, kommunistische Ideen existieren. Dieser Prozeß wird der Prozeß des Jahrhunderts sein. In diesem Prozeß werde ich Marxismus, Kommunismus verurteilen.

Die Einschätzung über die Anklageschrift durch die Zentralkomitees der TIP und der TKP

Die Zentralkomitees der Arbeiterpartei der Türkei (TIP) und der Kommunistischen Partei der Türkei (TKP) haben am 12.4.1988 folgende Einschätzung über die Anklageschrift der Staatsanwaltschaft des Staatssicherheitsgerichts von Ankara gegen Kutlu und Sargin veröffentlicht

Die Anklageschrift der Staatsanwaltschaft des Staatssicherheitsgerichts von Ankara gegen unsere Generalsekretäre hat noch einmal gezeigt, daß die freie Gründung und Betätigung der Kommunistischen Partei eine unumgängliche Notwendigkeit darstellt.

Kutlu und Sargin sind in die Türkei zurückgekehrt, um die Betätigung der Vereinigten Kommunistischen Partei (TBKP) legal einzuleiten. Die Staatsanwaltschaft behandelt dieses Thema überhaupt nicht. Er ist nicht in der Lage auch nur einen einzigen glaubwürdigen Beweis anzuführen, der das Verbot der KP rechtfertigen könnte.

Die Weltanschauung der TBKP, ihr Herangehen an die Probleme, ihre aktuelle und ihre grundsätzliche Zielsetzung wurden in ihrem Programmentwurf ausführlich dargelegt. Die Staatsanwaltschaft übergeht diese Ansichten und führt statt dessen willkürliche und subjektive Beurteilungen über Kommunisten und die Kommunistische Partei auf. In gleicher Weise wird in der Anklageschrift der in der ganzen Öffentlichkeit bekannte Kampf der TIP, der TKP und der kommunistischen Führer verschwiegen und statt dessen Erklärungen von unbekannten Personen über Kommunisten als Beweismittel vorgelegt, von denen man noch nicht einmal weiß, wo sie abgegeben wurden.

Die Staatsanwälte des Staatssicherheitsgerichts von Ankara, versuchen, die längst überlebte Mentalität des 12. Septembers weiterzuführen. Das ist die Mentalität der Kriminalisierung von fortschrittlichen Gedanken und Aktivitäten, der ständigen Spannung in den politischen Beziehungen und des Verhinderns des politischen Pluralismus und der zivilisierten politischen Diskussion. Die Staatsanwaltschaft versucht den Kommunismus, der ein unverzichtbarer Bestandteil der Demokratie und der unserer Zeit entsprechenden politischen Lebens ist, als eine Kraft darzustellen, die jederzeit aufs Schärfste bekämpft werden muß. Die Verfasser der Anklageschrift sehen sich als militante Kämpfer eines weltweit geführten Kreuzzuges gegen den Kommunismus.

Die Weigerung, die Realitäten unserer Zeit zu akzeptieren, der Versuch, die politische Landschaft auf der Welt und im Lande zu verändern, führt zu gefährlichen Ergebnissen.

Diese Einstellung hat unsere Gesellschaft durch eigene Erfahrung kennengelernt und lehnt die Mentalität des 12. September ab. Die Patrioten, die mit ähnlichen Anklageschriften, wie die der Staatsanwaltschaft des Staatssicherheitsgerichts von Ankara gegen Kutlu und Sargin, Angeklagt wurden, hat unser Volk in sein Herz eingeschlossen und einige sogar ins Parlament gewählt.

Heute sind breite Kräfte in unserer Gesellschaft für die legale Betätigung der Kommunistischen Partei. Die Paragraphen 141 und 142 sind in den Augen des Volkes schon längst überwunden. Und zwar in der Weise, daß die Vertreter des heutigen Regimes in ihren Erklärungen zu der Rückkehr unserer Generalsekretäre sich genötigt sahen zu erklären, daß dieses Verbot in der Zukunft aufgehoben werden könne.

Welchen Sinn hat dann die Verurteilung der Menschen zu hohen Haftstrafen wegen Taten, die in der Zukunft auch nach dem Gesetz keine Straftaten mehr sein werden?

Die Anklageschrift der Staatsanwaltschaft gegen die kommunistischen Führer ist kein juristisches, sondern ein Politisches Dokument. Ihr Ziel ist es, die Mentalität des 12. September, die Verfassung von 1982 und die antidemokratischen Maßnahmen zu verteidigen und die Demokratisierung, die Verwirklichung eines pluralistischen, parlamentarischen, demokratischen Regimes zu verhindern. Die Anklageschrift ist das Produkt einer überlebten politischen Einstellung, die in der Innen- und Außenpolitik für die Zuspitzung der Spannungen und für Härte eintritt.

In der heutigen Zeit können die Paragraphen 141 und 142, die die Gedanken der Menschen unter Strafe stellen, nur mit einer solchen Mentalität verteidigt werden. Nur durch vulgäre und primitive Anschuldigungen ist es möglich, zu versuchen, die Kommunisten aus dem politischen Leben auszuschließen. Aus diesem Grund ist die Anklageschrift mit einer dem gesunden Menschenverstand fremden Mentalität verfaßt worden. Die Anwendung von Folter während des Verhörs, die aggressive Mentalität in der Anklageschrift und die Verbohrtheit, den Kommunisten und den anderen fortschrittlichen Kräften kein Lebensrecht einräumen zu wollen, sind miteinander verknüpft.

Wenn in unserem Land eine neue, demokratische politische Kultur Einzug erhalten soll, wenn ein wirklich pluralistischer, auf gegenseitige Achtung und Verständnis beruhender Zustand der politischen Auseinandersetzung entstehen soll, so muß diese Mentalität in ihrer Gesamtheit verurteilt werden.

Andererseits behaupten die Vertreter des heutigen Regimes gegenüber der Forderung nach der legalen Betätigung der TBKP, daß es in der Türkei noch zu früh dafür sei. Von der Diskussion, ob die Zeit dafür reif sei oder nicht einmal abgesehen, erklären die Machthabenden hiermit, daß der Kommunismus in späterer Zeit nicht mehr als Straftat angesehen werden wird. Hiernach ist das Erste, was getan werden muß, das Verfahren gegen Sargin und Kutlu auszusetzen und ihre Freilassung zu bewirken.

Das Fortbestehen der Paragraphen 141 und 142, die in den Augen der Volkes überwunden sind, und der anderen juristischen Hindernisse für die freie Betätigung der Kommunistischen Partei liegen in der Verantwortung der Regierung. Die Regierung wird entweder die, von den reaktionären und militaristischen Kräften vertretene, Mentalität des 12. September in der Anklageschrift verteidigen oder die Notwendigen Schritte zur Beseitigung dieser Hindernisse unternehmen müssen.

Die Niederlage der politischen Mentalität der Anklageschrift, die Erwirkung der Freilassung von Sargin und Kutlu, das Erstarken des demokratischen Kampfes gegen die Paragraphen 141 und 142 wird allen demokratischen Kräften zugute kommen. Die Zurückdrängung der reaktionären und militaristischen Politik auf einem Gebiet, wird auch ihre Zurückdrängung auf anderen Gebieten bedeuten.

Wir rufen alle Patrioten auf, sich mit den in Ankara vor Anklage stehenden kommunistischen Führer zu solidarisieren.

Kutlu und Sargin müssen freigelassen und die Hindernisse für die legalen Konstituierung der TBKP beseitigt werden.

Zentralkomitee
der TIP

Zentralkomitee
der TKP

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA
TÜSTAV

DIE RESOLUTION DES EUROPAPARLAMENTS ÜBER KUTLU UND SARGIN

Das Europaparlament diskutierte auf seiner Sitzung am 19. November 1987 die Festnahme von Kutlu und Sargin und nahm einen Resolutionsentwurf an. Die Resolution lautet:

Betrifft: Die unrechtmäßige Festnahme am 16. November 1987 in der Türkei.

In Anbetracht der Tatsache,

- a) daß die Türkei mit der EG durch einen Vertrag verbunden ist;
- b) daß die türkische Regierung für den 29. November allgemeine Wahlen ausgerufen hat;
- c) daß das Europaparlament zu diesen Wahlen Beobachter entsenden wird;
- d) daß der Generalsekretär der Arbeiterpartei der Türkei, Nihat Sargin, und der Generalsekretär der Kommunistischen Partei der Türkei, Haydar Kutlu, in die Türkei zurückkehrten;
- e) daß viele europäische Abgeordnete und Mitglieder des Europaparlaments sich entschlossen, diese Persönlichkeiten nach Ankara zu begleiten,

- 1- stellen wir mit Besorgnis fest, daß Nihat Sargin und Haydar Kutlu bei ihrer Rückkehr von den Parlamentariern, die sie begleiteten, gewaltsam getrennt und im Polizeipräsidium der Stadt in Isolationshaft genommen wurden.

Das Europaparlament beschließt:

- 2- Die Forderung nach der Freilassung der beiden Persönlichkeiten und die Garantieung ihres Rechts auf freie politische Betätigung, um ihnen die Möglichkeit zu geben dem Demokratisierungsprozeß in der Türkei beizutragen.
- 3- Die Einbeziehung der Außenminister, um ihren Einfluß im Rahmen der Zusammenarbeit bei der türkischen Regierung geltend zu machen,
- 4- Die Einwirkung des Vorsitzenden im gleichen Rahmen auf die Verantwortlichen in der Türkei,
- 5- Die Weiterleitung dieser Resolution an die Kommission, an den Ministerrat, ..., an die türkische Regierung, an die Große Nationalversammlung der Türkei.

DIE ERKLÄRUNG UNTERSCHRIEBEN VON 95 ABGEORDNETEN DES EUROPÄISCHEN PARLAMENTS

Der Prozeß gegen Kutlu und Sargin beginnt am 8. Juni in Ankara. Der Staatsanwalt gibt in der Anklageschrift zu, daß den beiden Generalsekretären keine Gewalttaten vorzuwerfen sind (Seite 62). In der Anklageschrift heißt es ausdrücklich, daß Kutlu und Sargin erstens wegen ihrer kommunistischen Gedanken (S. 14) und Überzeugungen und zweitens wegen ihres Eintretens für die demokratischen Rechte des kurdischen Volkes (S. 118) verurteilt werden sollen. Die Anklageschrift ist ein neuer Beweis für die Tatsache, daß der Prozeß gegen Kutlu und Sargin die Artikel 9, 10, 11 der europäischen Menschenrechtskonvention verletzt. Dieser Prozeß steht auch im Widerspruch zu den bisherigen Erklärungen der türkischen Regierung, in der Türkei demokratische Verhältnisse schaffen zu wollen.

Wir appellieren an die türkische Regierung, die beiden Generalsekretäre und alle anderen Personen, die wegen ihren Überzeugungen verfolgt werden, unverzüglich freizulassen und die notwendigen Änderungen des türkischen Strafgesetzbuches zu veranlassen, damit die Meinungsfreiheit und die Freiheit der politischen Betätigung auch in der Türkei gewährleistet sind.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ANKARA

**amnesty
international**

INTERNATIONAL SECRETARIAT
1 Easton Street London WC1X 8DJ
United Kingdom

**URGENT
ACTION**

EXTERNAL (for general distribution)

AI Index: EUR 44/78/87

Distr: UA/SC

UA 324/87

Legal/Health Concern

19 November 1987

TURKEY: Haydar KUTLU, aged 43
Dr Nihat SARGIN, aged 61
=====

Amnesty International is concerned about the detention of Haydar Kutlu, Secretary General of the illegal Turkish Communist Party (TKP), aged 43, and Dr Nihat Sargin, Secretary General of the banned Turkish Workers' Party (TIP), aged 61, chest specialist and surgeon, who were taken into custody around 1.30 pm on 16 November 1987 at Ankara Esenboga Airport, upon returning to Turkey from exile. Amnesty International considers them to be prisoners of conscience.

They were taken to Ankara Police Headquarters and are reportedly still held there without access to their lawyers or families. Their detention is based on charges relating to their leading position in the TKP and TIP.

Amnesty International is informed that both men were in need of medical attention on 18 November. Nihat Sargin is reported to have high blood-pressure and Haydar Kutlu to have suffered a heart spasm. He had to be taken to the infirmary of Ankara Police Headquarters. One doctor and two nurses were called in for treatment of the detainees.

Amnesty International considers both men to be prisoners of conscience held on account of their non-violent political activities. According to Amnesty International's information neither Haydar Kutlu nor Nihat Sargin ever used or advocated violence and nor have the political parties in which they hold leading positions.

BACKGROUND INFORMATION:

The Turkish Communist Party (TKP) has been illegal since its foundation in the early 1920s. The Turkish Workers' Party (TIP) was legal until the military coup in September 1980. Since the coup hundreds of members of both parties have been prosecuted, sentenced and imprisoned for their non-violent political activities. As recently as 28 October this year sentences of up to 16 years' imprisonment, passed on 104 members of the TKP, were confirmed by the Military Appeal Court.

The maximum detention period in Turkey is 24 hours. This period may be extended to 15 days depending on the "nature of the crime" (this clause is generally used for political offences) or in cases involving three or more suspects. During this period detainees are denied access to their legal counsels or relatives, although Turkish law provides for immediate access.

Telephone 01-833 1771 Telegrams: Amnesty London WC1 Telex: 28502

Amnesty International is an independent worldwide movement working for the international protection of human rights. It seeks the release of men and women detained anywhere because of their beliefs, colour, sex, ethnic origin, language or religious creed, provided they have not used or advocated violence. These are termed prisoners of conscience. It works for fair and prompt trials for all political prisoners and works on behalf of such people detained without charge or trial. It opposes the death penalty and torture or other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment of all prisoners.

APPEALS TO:

President Kenan Evren
Office of the President
Devlet Baskanligi
Ankara Turkey

Prime Minister Turgut Özal
Office of the Prime Minister
Basbakanlik
Ankara Turkey

Telegrams: President Kenan
Evren, Ankara, Turkey
Telex: 42303 kosk tr

Prime Minister Özal,
Ankara, Turkey
Telex: 42203 sfa tr

COPIES TO: diplomatic representatives of Turkey in your country.

PLEASE SEND APPEALS IMMEDIATELY. Check with the International Secretariat,
or your section office, if sending appeals after 2 January 1988.

— Please take action as soon as you receive this Urgent Action appeal. Carefully read the recommended action. If possible, send a telegram or express letter immediately to one or more of the addresses given. Other letters can be sent afterwards.

— Telegrams and letters should be brief and courteous. Stress that your concern for human rights is not in any way politically partisan. Refer to relevant provisions in international law, such as the United Nations Universal Declaration of Human Rights.

Article 3 — "Everyone has the right to life, liberty and security of person."

Article 5 — "No one shall be subjected to torture or to cruel, inhuman or degrading treatment or punishment."

Article 9 — "No one shall be subjected to arbitrary arrest

-- The name of Amnesty International may be used, although letters written in a private or personal capacity may be more effective.

-- Copies of appeals should be sent to relevant diplomatic representatives in your country.

-- In Urgent Action cases, Amnesty International has to act rapidly to prevent the ill-treatment of prisoners. An appeal is issued when Amnesty International believes it has received reliable and accurate information in such cases. It is not always possible to verify all details independently and in some instances the situation outlined in the appeal may change. Urgent Action participants are always notified of any significant new facts.

-- Copies of any replies received from government authorities should be sent immediately to your section's Urgent Action coordinator or direct to the Campaign and Membership Department of the International Secretariat. If appropriate, thank the official who has replied and ask to be kept

**amnesty
international**

INTERNATIONAL SECRETARIAT
1 Easton Street London WC1X 8DJ
United Kingdom

**URGENT
ACTION**

EXTERNAL (for general distribution)

AI Index: EUR 44/84/87
Distr: UA/SC

2 December 1987

Further information on UA 324/87 (EUR 44/78/87 19 November) - Legal
Concern/Health Concern

TURKEY: Haydar KUTLU
Dr Nihat SARGIN
=====

Amnesty International is informed that the incommunicado detention of Haydar Kutlu, Secretary General of the illegal Turkish Communist Party (TKP), and Dr Nihat Sargin, Secretary General of the banned Turkish Workers' Party (TIP), has been extended by the prosecutor of Ankara State Security Court for another week. The two men were taken into custody on 16 November 1987 in Ankara upon returning to Turkey from exile.

This extension is in contravention of Article 19 of the Turkish 1982 Constitution and Article 128 of the Turkish Criminal Procedure Code, defining as 15 days the maximum detention period before a suspect has to be charged and is either formally arrested or released on the order of a judge. The 15 days' detention period expired on 30 November. Furthermore the extended detention period violates Article 5 of the European Convention on Human Rights to which Turkey is a State Party.

Amnesty International is informed that both men were visited on 1 December by members of the European Parliament currently in Turkey to observe the elections on 29 November. The MEPs could see the detainees through a window in the door of their cells but were not allowed to speak to them. During the last week photographs were published in the Turkish press showing both detainees in their pyjamas. Apparently the Turkish authorities were trying to prove that the men are in good health.

Amnesty International considers both men to be prisoners of conscience held on account of their non-violent political activities. According to Amnesty International's information neither Haydar Kutlu nor Nihat Sargin have ever used or advocated violence, and nor have the political parties in which they hold leading positions.

RECOMMENDED ACTION: Telegrams/telexes/express letters/airmail letters

appealing for the immediate and unconditional release of Haydar Kutlu and Nihat Sargin as prisoners of conscience.

Telephone 0-451 1771 Telegrams: Amnesty London WC1 Telex: 28502

Amnesty International is an independent worldwide movement working for the international protection of human rights. It seeks the release of men and women detained anywhere because of their beliefs, colour, sex, ethnic origin, language or religious creed, provided they have not used or advocated violence. These are termed *prisoners of conscience*. It works for fair and prompt trials for all political prisoners and works on behalf of such people detained without charge or trial. It opposes the death penalty, torture and other cruel, inhuman or degrading

KUTLU UND SARGIN: "WIR WURDEN GEFOLTERT!"

Die 27-seitige Beschwerde des Generalsekretärs der Arbeiterpartei der Türkei (TIP), Nihat Sargin und der Kommunistischen Partei der Türkei (TKP), Haydar Kutlu, in der sie Ihnen angewandten Foltermethoden ausführlich beschreiben, wurde trotz der Beteuerungen der Staatsanwaltschaft des Staatssicherheitsgerichts (DGM) und des Justizministers, es gebe keine Folter, zum Gegenstand der Ermittlungen durch die republikanische Staatsanwaltschaft.

Die republikanische Staatsanwaltschaft von Ankara teilte mit, daß alle Polizisten, die dem Verhörteam angehörten, aussagen müssen. Der republikanische Staatsanwalt betonte, daß gegen die Polizisten der Vorwurf der Folterung gerichtet sei.

Ferner wurde mitgeteilt, daß auch die Ärzte, die während der U-Haft von Kutlu und Sargin im Polizeipräsidium von Ankara durch den DGM-Staatsanwalt Nusret Demiral gerufen wurde und die beiden Generalsekretäre untersucht haben, vernommen werden sollen. Auch die Ärzte werden im Zusammenhang mit dem Folttervorwurf vernommen.

In den vergangenen Tagen wurden in der türkischen Presse Auszüge aus der Anzeige von Kutlu und Sargin gegen die Verantwortlichen und Beteiligten wegen Folter zitiert. Der TIP-Generalsekretär Sargin sagte: "In dem 1. Dezernat des Polizeipräsidiums, in dem ich 16 Tage lang festgehalten wurde, wurde ich systematisch gefoltert" und führte folgendes aus:

a) Ich wurde von drei verschiedenen Teams verhört, indem ich mit Ausnahme von einigen Minuten Unterbrechung für Essen und Toilettengang ständig mit verbundenen Augen sitzend 170 Stunden lang ohne Schlaf gehalten, so daß mein Einschlafen durch Geschreie und Stöße verhindert wurde.

b) Als ich wegen der Schlaflosigkeit völlig erschöpft war, wurde mit Hilfe einer Spritze am Bein versucht mein Bewußtsein und meinen Widerstand gänzlich auszuschalten.

c) In der folgenden Phase begann eine Welle der Beschimpfungen. Ihr folgten Faustschläge und Tritte. Es blieb nicht dabei und ich wurde bedroht, aus dem Fenster gestürzt zu werden.

d) Einmal wurde ich mitten in der Nacht in ein, wie ein Hotelzimmer eingerichtetes Zimmer im Untergeschoß des Polizeipräsidiums gebracht. Dort wurde mir ein Schlafanzug angezogen, den angeblich meine Rechtsanwälte mitgebracht haben sollen, danach wurden, ohne meine Einwilligung, Fotos von mir gemacht. Da ich schlafbedürftig war und mir gesagt wurde, ich würde ab jetzt hier schlafen, ging ich gleich schlafen und schlief ein.

e) Nach 1 bis 2 Stunden wurde ich jedoch wieder geweckt. Den Schlafanzug haben sie mir wieder abgenommen, mich mit einer

Gefängnisbekleidung angezogen. So wurde ich in die Folterkammer gebracht. Hier wurde ich nackt ausgezogen und Folter durch Druckwasser unterzogen, indem mein Körper, insbesondere an den empfindlichsten Stellen wie Ohren, Hals und Hoden mit einem Schlauch bespritzt wurde. Danach wurden meine Hoden gequetscht. Später wurde an mir die Foltermethode "Aufhängen" angewandt, indem meine Hände hinter den Rücken gebunden

wurden und das Seil durch einen, an der Decke montierten Flaschenzug gezogen wurde.

f) Am 29. November wurde ich in das gleiche luxuriöse Zimmer mit Haydar Kutlu zusammen gebracht. Hier wurden uns gegen unseren Willen unsere Anzüge ausgezogen, wir mußten unsere Aussagen vor einer Videokamera wiederholen."

Ebenfalls hat der TKP-Generalsekretär Haydar Kutlu folgendes über die Einzelheiten der Folterung gesagt:

"10 Tage lang wurde ich mit verbundenen Augen, schlaflos, auf einem Stuhl sitzend verhört. Ich wurde nackt ausgezogen auf einen Betongrund gelegt. Etwa 10 Tage nach meiner Festnahme wurde ich eine, für mich unbestimmte Zeit lang unter kaltem Wasser gehalten. Ich war ungeschlafen und unter dem Einfluß von Medikamenten. Danach wurde ich aufgehängt. Einige Tage später wurde ich wieder in die Folterkammer gebracht. Wieder wurde ich aufgehängt. Diesmal wurden mir meinem Geschlechtsorgan und den Fingern elektrische Schläge gegeben. Vor den elektrischen Schlägen wurde mein ganzer Körper mit Wasser nass gemacht. Nach den elektrischen Schlägen wurde die Oberfläche meiner rechten Hand verbrannt, gerötet und geschwollen. Deshalb wurde sie zwei Tage lang mit einem speziellen Medikament eingesalbt. So wurden die Spuren beseitigt. Genauso wie vor den Verhören wurden mir auch nach der Folter mit elektrischen Schlägen Medikamente gegeben. Einmal, als ich nach der Folter saß, fühlte ich, daß in mein linkes Bein eine Spritze eingeführt wurde. Einer trat auf meine Zehenspitzen. Ich fühlte es, aber war nicht imstande, meinen Fuß wegzuziehen. Gleichzeitig ging das Verhör weiter. Nach einer Weile konnte ich nicht mehr sprechen."

Dieses Photo ist einer der Beweise, wie man die beiden Generalsekretäre behandelt. Die internationale Presse vor dem Gericht konnte dieses Geschehen festhalten.

PENCERE

Cumhuriyet

"İşkence Gördük..."

Doktor Nihat Sargin'i tam çeyrek yüzyıl önce tanıdım. İnsanlarla ilişkine bir konuyu benimle görüşmek için gazeteye gelmişti. Cumhuriyet'in eski ahşap konağında, yüksek tavanlı, bir çalışma odasında başlayan tanışıklık, on yıl sonra Meclis Tutanakları'nda kuşçu arkadaşlığına dönüşecekti.

İnsanın kişiliği dar boğazlardan geçerken belirlenirken, sağduyusu, sezgisi, cesareti kollarının çoğu sözde kahramanı eğilim bulmuş, biçimlendirdiği, çamurdan yeni bir heykel yarattığı görülmüştür. Dışarıdayken mangelde küllü bırakamayan aslanı, içiyle düşer düşmez süt dökmüş kediyi döner, benliğinde sakladığı gerçek kimliğini dışa vurur. Kimi insan içki sofrasında

Linksliberale Tageszeitung, Kommentar von İlhan Selçuk 8.12.1987

Exakt mit dieser Einstellung werden wir ein Jahrhundert überspringen, aber direkt ins Mittelalter.

Ferner ist es auch nicht klar, warum gefoltert wird. **Was wollen wir durch Folterung von zwei Kommunisten, die unterstützt von europäischen Parlamentariern in ihr Land zurückkehren, eigentlich beweisen?** Daß wir die Welt ignorieren? Falls wir die Welt ignorieren, was sucht dann unser Ministerpräsident in Amerika? Wieso feilscht er dann mit amerikanischen Bankiers, um ein bißchen mehr Geld zu erhalten? Weshalb bemühen wir uns dann um die Mitgliedschaft in der EG? Warum versuchen wir dann in Europa Waren zu verkaufen?

BESTIMMUNGEN DES TÜRKISCHEN STRAFGESETZBUCHES, DIE IM PROZESS GEGEN KUTLU UND SARGIN ZUR ANWENDUNG KOMMEN

Art. 140 – Der Staatsbürger, der im Ausland in einer das Ansehen oder die Autorität des Staates im Ausland schädigenden Weise über die innere Lage unrichtige, übertreibende oder auf besonderem Zweck beruhende Nachrichten oder Informationen verbreitet oder sonst den nationalen Interessen zuwiderhandelt, wird mit Zuchthaus von nicht weniger als fünf Jahren bestraft.

Art. 141 – 1. Wer Vereinigungen, die den Zweck haben, die Herrschaft einer sozialen Klasse über andere sozialen Klassen zu errichten oder eine soziale Klasse zu beseitigen oder die im Land bestehende Wirtschaftsordnung oder Sozialordnung zu zerstören, in welcher Form oder unter welchem Namen auch immer zu gründen unternimmt oder gründet oder deren Tätigkeiten organisiert oder fördert und leitet oder in dieser Beziehung Anweisungen erteilt, wird mit Zuchthaus von acht bis fünfzehn Jahren bestraft. Wer einige oder alle Vereinigungen dieser Art fördert und leitet, wird zur Todesstrafe verurteilt.

2. Wer Vereinigungen, die das Ziel verfolgen, die politische Ordnung und die Rechtsordnung des Staates zu beseitigen, in welcher Form und unter welchem Namen auch immer zu gründen unternimmt oder gründet oder deren Tätigkeiten organisiert oder fördert und leitet oder in dieser Beziehung Anweisungen erteilt, wird mit Zuchthaus von acht bis fünfzehn Jahren bestraft.

3. Wer Vereinigungen, die in Widerspruch zum Republikanismus stehen oder das Ziel verfolgen, den Staat entgegen den demokratischen Grundsätzen von einer einzelnen Person oder Personengruppe führen zu lassen, zu gründen unternimmt oder gründet oder deren Tätigkeiten organisiert oder fördert und leitet oder in dieser Beziehung Anweisungen erteilt, wird mit Zuchthaus von acht bis fünfzehn Jahren verurteilt.

4. Wer Vereinigungen, die den Zweck haben, die von der Verfassung anerkannten Grundrechte aus rassistischen Erwägungen teilweise oder vollständig aufzuheben oder Nationalgefühle zu unterdrücken oder zu schwächen, zu gründen unternimmt oder gründet oder deren Tätigkeiten organisiert oder fördert und leitet oder in dieser Beziehung Anweisungen erteilt, wird mit Zuchthaus von acht bis fünfzehn Jahren bestraft,

5. Wer in den vorstehenden Absätzen bezeichneten Vereinigungen beitrifft, wird mit Zuchthaus von fünf bis zwölf Jahren bestraft.

6. Die Zuchthaus- und Gefängnisstrafe desjenigen, der die in den vorstehenden Absätzen bezeichneten Taten als Beamter, Angestellter oder Mitglied von Amtsstätten des Staates, von Stadtverwaltungen oder Wirtschaftsorganisationen, deren Kapital teilweise oder ganz dem Staat gehört, von Gewerkschaften, Arbeitsorganisationen, Schulen, Hochschulen begeht, wird um ein Drittel erhöht.

7. Wer einer derjenigen, die die in diesem Artikel bezeichneten Straftaten begangen haben, die Straftat und die anderen Täter bis zur Eröffnung des Ermittlungsverfahrens den zuständigen Behörden angezeigt hat und sich die Richtigkeit der Anzeige herausgestellt hat, kann unter Berücksichtigung des Falles, der Bedingungen und der Besonderheiten der Vorgänge anstelle der Todesstrafe Zuchthaus mit nicht unter zehn Jahren und können die Zuchthaus- und Gefängnisstrafen unter ihrer Herabsetzung um bis zu einem Viertel verhängt werden.

8. Eine in diesem Artikel genannte Vereinigung entsteht, wenn sich zwei oder mehr Personen zu dem gleichen Zweck zusammenfinden.

Art. 142 - 1. Wer für die Errichtung der Herrschaft einer sozialen Klasse über eine andere soziale Klasse oder die Vernichtung einer sozialen Klasse oder die Beseitigung der im Land bestehenden Wirtschaftsordnung der Sozialordnung oder die Zerstörung der politischen Ordnung oder Rechtsordnung des Staates auf welche Weise auch immer Propaganda macht, wird mit Zuchthaus von fünf bis zehn Jahren bestraft.

2. Wer entgegen dem Republikanismus oder entgegen den demokratischen Grundsätzen für die Führung des Staates durch eine einzelne Person oder Personengruppe auf welche Weise auch immer Propaganda macht, wird mit derselben Strafe bestraft.

3. Wer für die teilweise oder vollständige Aufhebung der von der Verfassung zuerkannten Grundrechte aus rassistischen Erwägungen oder für die Unterdrückung oder Schwächung der Nationalgefühlen auf welche Weise auch immer Propaganda macht, wird mit Zuchthaus von fünf bis zehn Jahren bestraft.

4. Wer die in den vorstehenden Absätzen bezeichneten Taten preist, wird mit Zuchthaus von zwei bis fünf Jahren bestraft.

5. Gegen diejenigen, welche die in den vorstehenden Absätzen bezeichneten Taten unter den Personen oder an anderen Orten, die in Art. 141 Abs. 6 bezeichnet sind, begehen, wird die Strafe um ein Drittel herafgesetzt.

6. Werden die in den vorstehenden Absätzen bezeichneten Taten durch Publikationen begangen, wird die Strafe um die Hälfte heraufgesetzt.

7. (Wörtlich wie Art. 141 Abs.7)

Art. 159 - Wer das Türkentum, die Republik, die Große Nationalversammlung, die geistige Persönlichkeit der Regierung, die Ministerien, die Streit- und Sicherheitskräfte oder die geistige Persönlichkeit der Justiz öffentlich beleidigt und verhöhnt, wird zu Zuchthaus von einem bis zu sechs Jahren verurteilt.

Auch wenn in Ausführung der im ersten Absatz aufgeführten Straftaten der Adressat nicht ausdrücklich erwähnt worden ist, es jedoch Anzeichen gibt, die keine Zweifel daran lassen, daß auf den Adressaten gezielt worden ist, so gilt der Angriff als ausdrücklich erfolgt.

Art. 158 - (wie § 159 tStGB, bezogen auf die Beleidigung, etc. des Staatspräsidenten)

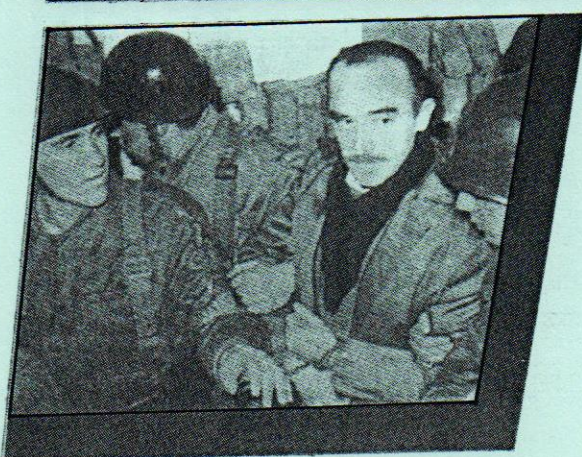
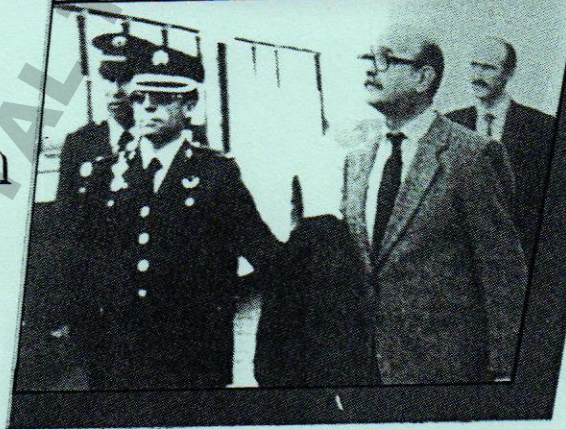
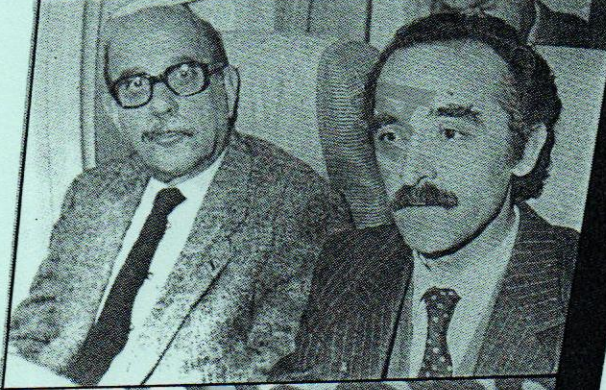
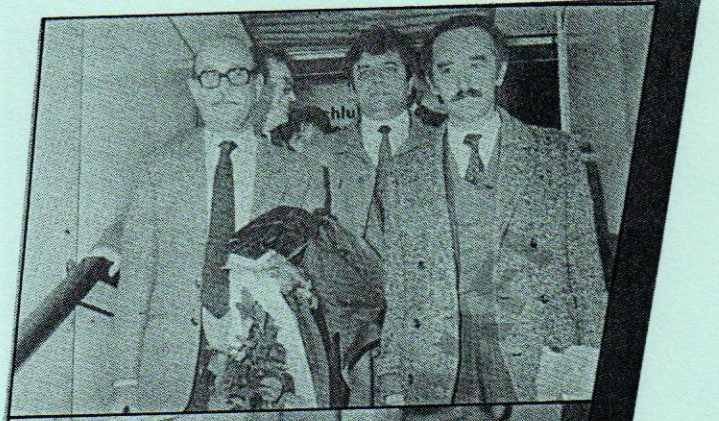
Art. 312 - (Besdtraft eine Handlung, welche "Lob einer Tat, die einem Straftatbestand darstellt" ist)

Çağdışılık:
Kutlu-Sargin davası
(materyeller)

De l'anachronisme:
Le procès contre
Kutlu et Sargin
(matériaux)

An anachronism:
The trial against
Kutlu and Sargin
(materials)

Anachronismus:
Der Prozess gegen
Kutlu und Sargin
(Materialen)

CONTENU

- Le texte du Communiqué de Presse
- Chronologie
- Le Communiqué des Comités Centraux du Parti Ouvrier de Turquie et du Parti Communiste de Turquie à propos de leur décision de départ des deux Secrétaires Généraux en Turquie (Résumé)
- Qu' est-ce qu' ils ont dit?
- L' Acte d'accusation (abrégé)
- Annexe-I à l'acte d'accusation
- Analyse politique relative au procès intenté contre nos deux camarades (Les Comités Centraux des deux partis)
- La résolution du Parlement Européen sur Kutlu et Sargin (19.11.1987)
- La déclaration portant la signature de 95 députés du Parlement Européen
- Les appels urgents de l'Amnesty International sur Kutlu et Sargin.
- Sargin et Kutlu: "Nous avons été torturés"

Türkiye İşçi Partisi - Türkiye Komünist Partisi
Basın Toplantısı

Workers' Party of Turkey - Communist Party of Turkey
Press Conference

Le Parti Ouvrier de Turquie - Le Parti Communiste de Turquie
Conférence de Presse

Arbeiterpartei der Türkei - Kommunistische Partei der Türkei
Pressekonferenz

01.06.1988 Bruxelles

Information Centre: Moltkestr. 45 · 4100 Duisburg, W.Germany · Telex: 855367 Inmed d · Tel: 0203/340395 Tfx: 0203/339229

Le texte de la Conférence de presse organisée par Osman SAKALSIZ et Mehmet KARACA, respectivement dirigeants du Parti Ouvrier de Turquie et du Parti Communiste de Turquie, à la veille du procès qui commence contre les Secrétaires Généraux des deux partis, SARGIN et KUTLU, le 8 Juin à la Cour de Sécurité d'Etat d'Ankara.

Bruxelles, le 1er Juin 1988

COMMUNIQUE DE PRESSE

Le procès contre Nihat Sargin et Haydar Kutlu, respectivement les Secrétaires Généraux du Parti Ouvrier de Turquie et du Parti Communiste de Turquie, commence le 8 Juin à la Cour de Sécurité d'Etat d'Ankara. Ce sera "le procès du siècle" d'après les mots du procureur général Nusret Demiral. Est-ce que notre pays continuera à souffrir sous les mentalités médiévales à la veille du troisième millénaire, ou bien choisira-t-il la voie de développement sur un fond moderne, démocratique et dynamique? Le procès qui commence est pour cette raison, une épreuve de démocratie d'importance primordiale pour notre pays.

Pourquoi les secrétaires généraux du Parti Communiste de Turquie et du Parti Ouvrier de Turquie, Haydar Kutlu et Nihat Sargin apparaissent-ils au tribunal? Le parquet avoue dans l'acte d'accusation qui compte 231 pages qu'ils sont menés derrière la barre uniquement à cause de leurs opinions. En effet, à la 228ème page de ce document on lit: "L'ordre qui se forme dans les idées des accusés ne concorde d'aucune manière avec l'ordre public défini par notre Constitution".

On veut condamner les gens uniquement à cause de leurs convictions pour un certain ordre social, à cause de leurs efforts déployés pour cet ordre social.

L'acte d'accusation est plein d'évaluations facultatifs et subjectifs à propos du communisme, des communistes et du parti communiste. En plus, on tente d'utiliser ces évaluations comme des preuves de délit. Pour ces raisons, l'acte d'accusation est plutôt un document de caractère politique que judiciaire. Ce document politique est préparé afin d'empêcher toute activité politique au Parti Communiste Unifié de Turquie et d'essayer de cacher de l'opinion publique les propositions qui prennent place dans le projet de programme de ce parti.

Les procureurs de la Cour de Sécurité d'Etat accusent les deux partis d'avoir commis quels actes? "D'avoir mené des activités de propagande qui excluent en général les actions armées", "d'avoir organisé des campagnes de masse et d'avoir fait des unités d'actions autour des demandes concrètement déterminées..." (L'Acte d'accusation, page 62); "d'avoir tenu des Congrès, d'avoir pris des décisions..." (page 150). Ce genre d'actes font la partie intégrante d'un ordre démocratique et juridique. Est-ce qu'on pourrait trouver un seul pays démocratique dans lequel ils constituent un "crime"?

Dans l'acte d'accusation les articles 141 et 142 du Code Pénal turc servent de bouclier aux procureurs et ils essaient de montrer les communistes dépourvus de leurs droits de se présenter devant le peuple et de propager leurs opinions et propositions, comme des malfaiteurs, des agressifs, des barbares. Pourtant c'étaient Kutlu et Sargin qui étaient soumis à la torture à la Préfecture de police d'Ankara pendant 19 jours, bien que les autorités soient bien informées de leur retour en Turquie afin de fonder légalement le Parti Communiste Unifié de Turquie.

Les procureurs ne traitent pas les propositions qui prennent place dans le projet de programme du Parti Communiste Unifié de Turquie. Pour la simple raison que, ces propositions expriment tout à fait le contraire de ce que les procureurs prétendent au sujet du communisme. Avec une simple lecture de notre projet de programme on peut constater les buts humanistes des communistes, leur politique qui défend les intérêts de la classe ouvrière et des autres travailleurs, de la patrie et de l'humanité entières. On y peut aussi remarquer que le socialisme pour lequel luttent les communistes sera en pleine concordance avec la ... démocratie.

Les opinions des communistes sont actuelles, modernes et avancées, elles sont le produit de la raison et du sens droit. Le communisme est le défenseur acharné du démocratisme, du patriotisme et de l'humanisme. Le projet de programme du Parti Communiste Unifié de Turquie est un document de cette qualité. Quant aux vues des procureurs de la Cour de Sécurité d'Etat d'Ankara, elles sont anachroniques et réactionnaires, parce qu'elles déniaient les réalités contemporaines, elles sont du fanatisme. L'acte d'accusation certifie cela.

C'est une opinion politique déterminée-la mentalité totalitaire du 12 Septembre- qui fait commencer ce procès afin d'atteindre un but politique déterminé -à savoir, empêcher la légalisation du mouvement communiste et la démocratisation du pays. C'est cette mentalité qui est venue au pouvoir grâce à un coup d'Etat et qui tente d'opprimer par force toute critique qui essaie maintenant de juger les leaders du Parti Communiste Unifié de Turquie, de ce parti qui assure dans son programme le changement de pouvoir par suffrage universel.

L'acte d'accusation rédigé par les procureurs de la Cour de Sécurité d'Etat prouve de nouveau comment l'interdiction en vigueur sur le mouvement communiste sert en même temps à opprimer et menacer d'une façon permanente les autres forces progressistes. Ils qualifient une action de pétition organisée par les intellectuels et qui a été acquittée au tribunal militaire comme un crime, ils apportent le procès de DISK de nouveau à l'ordre du jour, ils tentent de condamner toute participation aux funérailles de la Camarade Boran, chaque soutien donné à une campagne de l'Association des Droits de l'Homme avec sa signature. Tout cela sont des attitudes inquiétantes.

Le langage et le style utilisés dans l'acte d'accusation nous permettent de dire que ce document a été rédigé par des personnes qui ne peuvent former des phrases correctes en langue turque, qui n'ont aucune idée sur l'orthographe de notre langue. La peine de prison totale demandée, sans intimidation, par les procureurs de la Cour de Sécurité d'Etat pour nos secrétaires généraux Kutlu et Sargin atteint presque mille ans, ce qui ne les empêche pas de commettre de graves erreurs dans le domaine de l'histoire juridique de notre pays. Dans le cas où ce n'est pas une faute de frappe, ils prétendent dans la page 20 de l'acte d'accusation que les articles 141 et 142 ont été introduits dans le Code Pénal turc en 1926. Ce qui ne reflète pas la réalité, car les deux articles sont transférés du Code Pénal italien en 1936.

Le parquet tente de faire condamner le communisme en prenant appui de la Constitution de 1982. Il part de la conception que les buts du parti communiste sont en contradiction avec les buts de la Constitution et en déduit que les activités communistes doivent être châtiées. Il est très visible ici le désir de préserver la Constitution de 1982. Du reste, on veut faire ça avec l'aide de lourdes peines de prison. Mais la majorité de la société ne trouve plus démocratique la Constitution de 1982. Les partis qui partagent cette opinion ont obtenu presque 60% des voix. L'interdiction d'activités politiques mise sur les anciens politiciens par la Constitution de 1982 a été abolie d'après le résultats d'un référendum effectué en Septembre 1987.

Cet acte d'accusation humilie notre pays devant l'opinion publique mondiale et nuit à son prestige international. La réaction montrée par le parquet de la Cour de Sécurité d'Etat à l'activité légale menée par les partis communistes dans de nombreux pays européens et les Etats Unis n'est qu'une tentative de juger le mouvement communiste et la conception de démocratie de ces pays. Le tableau décrit dans l'acte d'accusation au sujet des pays où les partis communistes ont le pouvoir est de caractère nuisible sur la conception de détente de divers Etats capitalistes et socialistes. En plus, on répète sans arrêt la vue selon laquelle "le parti communiste ne concorderait pas avec la nature de la Turquie", de cette façon, on déclare d'une manière différente devant le monde entier que "la Turquie ne peut progresser".

Les représentants du régime actuel se sont toujours opposés à ceux qui défendent la demande de la fondation du Parti Communiste Unifié de Turquie par la voie légale, avec le prétexte qu'il soit encore trop tôt pour cela. Cette vue a été plusieurs fois exprimée par le Premier Ministre. Laissons passagèrement de côté la question de précocité; mais ceux qui sont au pouvoir ont de cette façon déclaré que le communisme ne sera plus un crime en Turquie dans une date ultérieure. Ce qui est aussi l'avis des partis d'opposition.

Puisqu'on prévoit l'activité libre pour le parti communiste dans une date ultérieure, n'est-ce pas une grande injustice de mener des gens derrière la barre avec la demande de dizaines d'années de prison pour la simple raison qu'ils soient membres ou dirigeants du parti communiste dès aujourd'hui? Cette situation exige l'annulation immédiate du procès contre Sargin et Kutlu et leur remise en liberté.

Les Comités Centraux du Parti Ouvrier de Turquie et du Parti Communiste de Turquie lancent un appel à la raison, à la dignité et à l'honneur de tous les démocrates de notre pays et du monde entier: Supportez notre lutte pour la remise en liberté de nos Secrétaires Généraux et pour l'annulation de ce procès qui n'est qu'un produit de la politique de tension et de confrontation, de la conception d'Etat totalitaire! Les articles 141 et 142 du Code Pénal turc transférés de l'Italie de Mussolini doivent être abrogés! Notre conviction pour la démocratie, notre opinion selon laquelle on ne peut aller vers le socialisme que par la voie démocratique, cette opinion qui nous stimule, sont la source de notre énergie. Le procès qui va commencer ne certifie qu'une seule chose: L'activité légale du Parti Communiste est une nécessité indéniable pour une stabilité démocratique en Turquie.

CHRONOLOGIE

le 7.10.1987: Conférence de presse à Bruxelles. La Présidente du Parti Ouvrier de Turquie (TIP) Behice BORAN et le Secrétaire Général du Parti Communiste de Turquie (TKP) Haydar Kutlu organisent une conférence de presse commune et déclarent que leurs Comités Centraux respectifs ont décidé de réunir les deux partis sous le nom du Parti Communiste Unifié de Turquie (TBKP) et ont donné des explications sur le projet de programme du nouveau parti.

le 10.10.1987: La Présidente du Parti Ouvrier de Turquie, Behice BORAN est décédée à la fin d'une crise cardiaque dans sa maison à Bruxelles.

le 15.10.1987: La dépouille mortuaire de Behice Boran est envoyée à Ankara, après une cérémonie organisée à Bruxelles, avec la participation de Nihat Sargin et de Haydar Kutlu, respectivement les secrétaires généraux du TIP et du TKP.

le 16.10.1987: Des funérailles officielles ont été organisées à Ankara pour Behice Boran, en tant qu'ancien député. Après la cérémonie la dépouille a été envoyée à Istanbul.

le 18.10.1987: Les funérailles de Behice Boran à Istanbul se sont transformées à une grande manifestation de proteste avec la participation de 30 mille personnes.

le 27.10.1987: Les Comités Centraux du TIP et du TKP ont déclaré avec un communiqué commun leur décision de départ des deux secrétaires généraux pour la Turquie afin d'y fonder par la voie légale le Parti Communiste Unifié de Turquie.

le 11.11.1987: Nihat Sargin et Haydar Kutlu organisent une conférence de presse à Berlin-Ouest, déclarent leur intention de rentrer en Turquie et répondent aux questions des journalistes.

le 16.11.1987: Nihat Sargin et Haydar Kutlu partent avec un avion de Lufthansa à Ankara, en compagnie d'une délégation de 30 personnes formée des parlementaires et des journalistes. Dès qu'ils atterrissent à Ankara on leur passe les menottes, bande les yeux et les embarque en bousculant dans une voiture spéciale et prend en garde à vue à la Préfecture de police d'Ankara.

le 2.12.1987: Après une interrogatoire qui dura 17 jours les deux secrétaires généraux sont emmenés au parquet de la Cour de Sécurité d'Etat d'Ankara.

le 5.12.1987: Le procureur de la Cour de Sécurité d'Etat M.Nusret Demiral interroge les deux secrétaires généraux pendant trois jours, à la fin de l'interrogatoire ils sont arrêtés par cette Cour et emmenés à la prison centrale d'Ankara. Sargin et Kutlu déclarent aux journalistes qui les suivent pendant qu'on les embarque dans la voiture pénitenciaire qu'ils ont été torturés à la Préfecture de police d'Ankara.

le 11.3.1988: Le parquet de la Cour de Sécurité d'Etat d'Ankara achève la rédaction de l'acte d'accusation préparé pour Kutlu, Sargin et 14 autres personnes.

le 29.4.1987: La Cour de Sécurité d'Etat d'Ankara déclare le commencement du procès contre Kutlu et Sargin pour le 8 Juin 1988.

**LE COMMUNIQUE DES COMITES CENTRAUX DU TIP ET DU TKP A PROPOS DE
LEUR DECISION DE DEPART DES DEUX SECRETAIRES GENERAUX EN TURQUIE**
(Résumé)

le 27 Octobre 1987

Les Comités Centraux du TIP et du TKP ont chargé les secrétaires généraux des deux partis qui se trouvaient en émigration politique à l'étranger de rentrer en Turquie afin de faire commencer légalement les activités du TBKP qui se formera avec la fusion des deux partis et de faire les préparatifs nécessaires pour cela. (...)

De nos jours les développements intérieurs et extérieurs apportent la légalisation du mouvement communiste en Turquie, le retour des réfugiés politiques dans leurs pays, la mise en liberté des prisonniers politiques dans l'ordre du jour de la vie politique comme un besoin pratique de la démocratie. Les réactions positives créées dans l'opinion publique par la nouvelle sur fondation du TBKP montrent que l'unité du mouvement communiste satisfait plus fortement ce besoin. Des démocraties limitées ouvrent la voie à l'instabilité, celle-ci aux coups militaires et ces derniers de nouveaux aux démocraties limitées. Casser ce cercle vicieux dépend de la création d'une atmosphère de stabilité démocratique dans laquelle le mouvement communiste pourra travailler légalement. C'est ce que démontre le processus vécu dans notre pays. (...).

Nous sommes persuadés qu'avec cette décision nous avons jeté l'unique pas juste qui fera tourner la roue de l'histoire. Avec ce pas nous ne défendons pas seulement les intérêts du TBKP. Nous faisons en même temps commencer la lutte pour le retour de tous les réfugiés politiques avec leur propre volonté, pour la création des conditions nécessaires dans la pratique afin que toutes les organisations révolutionnaires de gauche puissent mener librement leurs activités. Nous jetons un pas important dans la direction d'assurer toute leur liberté politique à toutes les forces démocratiques qui subissent des pressions dans l'obscurité créée par l'interdiction mise sur les communistes. Tourner la voie de la Turquie inconditionnellement vers la démocratisation, faire commencer l'activité légale afin d'assurer la participation maximale des communistes à ce processus: Voici la signification générale et l'essence de cette décision. Ce qui accélérera la formation des conditions intérieures qui renforceront la souveraineté nationale et qui assureront une participation plus active de la Turquie au processus de la paix et de détente pendant la période critique dans laquelle se trouve notre terre, à la veille de l'accord historique entre les Etats Unis et l'URSS qui fera commencer de fait le processus de désarmement nucléaire.(...)

Le Comité Central
du Parti Communiste de Turquie

Le Comité Central
du
Parti Ouvrier de Turquie

QU'EST-CE QU'ILS ONT DIT?

Les déclarations faites par le Président de la République Kenan Evren, le Premier Ministre Turgut Özal et le Procureur Général de la Cour de Sécurité d'Etat d'Ankara Nusret Demiral, entre le 27 Octobre 1987 où le retour des deux secrétaires généraux a été déclaré et fin Janvier 1988, au-sujet de la fondation du Parti Communiste Unifiée de Turquie, leur retour et leur jugement:

Le Président de la République Evren:

le 17.11.1987: Il y a certains cercles qui sont contre nous dans les pays de l'Europe. Ils interviennent dans toutes les affaires de la Turquie. Ils disent: Il y a un parti communiste, un parti des verts chez nous, qu'il y en ait en Turquie aussi. Chaque pays a ces propriétés. Les conditions actuelles en Turquie ne sont pas favorables pour la fondation d'un tel parti. Il faut attendre. Mais aujourd'hui ce n'est pas convenable. Si nous permettons la fondation d'un parti communiste il faudra aussi que nous permettions la fondation d'un parti d'ordre islamique. Vous pouvez alors vous imaginer ce qu'en sera la Turquie. Il n'y a pas longtemps que nous sommes débarrassés. La fondation de tels partis provoquera en Turquie de nouveau l'apparition des dangers d'avant 1980. Ils veulent que l'on abroge les articles 141, 142 et 163 du Code Pénal turc. C'est impossible sans modifier la Constitution. Que l'on sache ça! Pourquoi ils sont restés pendant de si longues années à l'étranger sans rentrer en Turquie? Quand ils seront arrêtés ils diront: "Vous voyez, il n'y a pas de démocratie en Turquie". Ils diront: "N'acceptez pas la Turquie à la Communauté Européenne". C'est pour ça qu'ils viennent. Il y a dans leurs calculs d'entrer en prison. Ils essaient d'entrer en prison et de s'en faire des héros.

le 18.11.1987: Qu'est-ce qu'ils cherchent en Turquie juste 13-14 jours avant les élections, est-ce maintenant qu'ils se réveillent? Il y a certainement de la mauvaise foi derrière cela. Ils prennent des directives d'un centre, il y a un centre qui les dirige. Il y a de diverses fractions en Turquie. Mais tous prennent des directives d'un même centre. Comment peuvent servir à la patrie ceux qui prennent des directives d'une radio. Ces partis peuvent être fondés quand ils deviendront capables de donner leurs propres directives en Turquie, comme l'Eurocommunisme qui ne prend pas de directives de l'étranger. Mais pourquoi maintenant, juste à la veille des élections, c'est incompréhensible. Ce sont ces forces qui veulent déstabiliser la Turquie. Mais la Turquie ne tombera pas dans ce piège, elle ne doit pas tomber. Nous avons confiance à notre justice. Nous ne croyons pas qu'ils obtiendront un résultat.

le 15.12.1987: On ne doit pas se méfier de la discussion d'idées. Mais on doit être au courant de ce qui est prévu dans le projet de programme du parti qui prendra corps avec la fusion des deux partis, juste à ce moment où l'on parle de faire des changements dans la Constitution et dans les lois en faveur des dits partis qui sont fondés à l'étranger et qui mènent leurs activités dans la clandestinité. Les conditions actuelles dans lesquelles se trouve la Turquie ne sont pas favorables pour la fondation des partis communiste, à mentalité religieuse ou fascistes. (Du discours d'ouverture du Parlement).

Le Premier Ministre Turgut Özal:

le 20.10.1987: Si ceux qui viennent ont des procès, ils n'ont qu'à venir et participer à leur procès. Le résultat peut être d'une façon ou d'une autre selon les jugements du tribunal. Aussi longtemps que les lois actuelles seront en vigueur on ne pourra fonder le TKP. Je ne peux rien dire sur la question de changer ces lois. C'est une question de temps. Personne ne peut prévoir quand certaines sections de la population ne seront plus aussi susceptibles à ce sujet. Ça peut être ou ne pas être.

le 30.10.1987: La question des articles 141 et 142 prend place vers la fin de la liste de problèmes de la Turquie. C'est un problème qui intéresse une étroite partie, le 2-3 % de la population. A côté des articles 141-142 il y a aussi l'article 163. On doit viser le tout. Mais dans ce cas ça nous amène jusqu'à la fondation de la République de Turquie. Le premier c'est le danger de communisme et le second c'est le danger de la réaction religieuse. C'est deux problèmes ont d'abord pris place dans le Code Pénal, puis dans notre Constitution. Nous avons fait beaucoup de changements en Turquie. L'atmosphère est détendue maintenant. Les anciens tensions sont disparues. Mais il y en a toujours qui frissonnent dès qu'ils pensent que l'on peut permettre à la fondation d'un parti communiste.

Si ceux-ci viennent pour fonder le TKP, ils ne peuvent venir à cette fin. Notre législation ne permet pas cela. Pour cette raison, s'ils disent qu'ils viennent, ils iront dans un autre endroit. S'ils ont l'intention de venir pour fonder vraiment le parti communiste, ils doivent attendre. Qu'ils viennent quand tout cela sera abrogé. Nous sommes humanistes. Nous sommes pour la formation d'un large forum de discussion d'idées. Mais nous n'avons promis à personne de résoudre ces problèmes qui sont tabous en Turquie. Mais bien que je n'ai rien promis, j'ai enlevé les tabous dans plusieurs matières. On peut le faire dans la prochaine période aussi, mais on ne fait pas cela tambour battant. Sinon vous aurez toujours des adversaires.

le 1.11.1987: C'est normal qu'il y ait des points extrêmes parmi le peuple. L'important c'est si ces extrêmes réussissent à acquérir la gestion ou non. On a toujours eu peur de cela. Et cette peur règne toujours. Un jour la société verra que ce ne sont pas des problèmes à tellement exagérer comme nous le faisons. En fondant la Turquie Atatürk a pris deux choses, les dangers de communisme et d'ordre islamique, comme essentiel. Mais, bien qu'ils ne portent pas ces noms, n'a-t-on pas fondé des partis de ce genre jusqu'à maintenant? Oui, de tels partis ont été fondés. Mais le suffrage qu'ils ont obtenu n'a jamais dépassé une marge de 3-5 %. Désormais aussi ça ne la dépassera pas. Mais l'atmosphère en Turquie n'est pas prête à cela. Il faut faire attention. Il ne faut pas jeter de faux pas au prix de mettre le pays en difficulté. Je veux dire que je suis attentif à ce sujet.

le 3.11.1987: Nos expériences de ces dernières années démontrent que le pourcentage des voix du parti communiste ne dépasse pas le 3 %. On peut penser à une légalisation. Mais je ne peux savoir quand. Parce que la fondation des partis communiste ou d'ordre islamique attirera la réaction de beaucoup de gens. On peut être plus flexible dans certains matières avec le temps. On peut penser sur les articles 141, 142 et 163 après les élections. Nous avons d'ailleurs marqué de grands progrès sur la voie de la démocratie pendant ces dernières quatre années.

le 13.11.1987: Il est possible que le parti communiste devienne légal. Mais il est inévitable que ça prenne encore longtemps. Ça exige avant tout un changement dans la Constitution.

le 19.11.1987: Ils sont venus exprès. Malheureusement ils ont fait confiance à certains cercles européens et sont venus afin d'aggraver les relations de la Turquie avec la Communauté Européenne. Mais ça ne nous intimide pas. On va appliquer les lois telles qu'elles sont.

le 21.11.1987: A ce sujet nous avons des vues parallèles avec le Président Evren. Je suis persuadé qu'il s'agit d'une provocation. Certains groupes et communautés européens ne veulent pas que la Turquie s'entende avec l'Europe. Et ils ont avancé ces personnes juste pendant la période des élections pour qu'il y ait un incident ici et que l'on puisse amener de nouveau à l'ordre du jour les paroles sur les manques de la Turquie. Ça, c'est une provocation. Ce n'est pas le moment convenable. Il leur est impossible de mener des activités légales sous les lois en vigueur. A mon avis, en général, toutes les opinions doivent être représentées en Turquie. Mais nous n'avons pas encore atteint cette maturité. C'est une question d'adaptation, de temps. Il ne suffit pas de voir ça comme nécessaire. Il faut que la société aussi s'y habitue, n'en aie plus peur. Ce qui exige du temps. Peut être dans cinq ans. Nous avons fourni la flexibilité nécessaire. D'abord former et développer l'unité et la communauté, puis former une atmosphère de discussion civilisée et ne pas tenir les événements sous pression, les adoucir: C'est mon avis.

le 13.12.1987: Les articles 141, 142 et 163 forment les fondements de la République. On a besoin du temps pour arriver à un résultat sur ce sujet. Deuxièmement, c'est peut être une question de référendum. C'est tout le problème. Et j'ajouterais que c'est un problème pour les autres. A mon avis ce n'est pas tellement un problème aux yeux du peuple turc.

le 13.1.1988: Je ne crains pas d'abroger les articles 141, 142 et 163. Je suis même pour leur abrogation. Mais ce n'est que mon opinion personnelle. Mais si l'abrogation des articles 141 et 142 fera frissonner certains et l'abrogation de l'article 163 d'autres, alors ça me fait des doutes et je ne les abroge pas.

Le Procureur Général Nusret Demiral:

le 7.11.1987: En cas de leur prise en garde à vue, je crois que ça ne durera pas plus que 2 ou 3 jours. Je donnerai les directives nécessaires à la police pour qu'ils puissent s'entretenir avec leurs avocats en cas d'une garde à vue et le parquet leur assurera ce droit. Je vais charger spécialement Hasan Eryılmaz, le Préfet de la police politique, afin qu'ils soient amenés d'Istanbul au Parquet de la Cour de Sécurité d'Etat d'Ankara. (Extraits de l'entretien qu'il a fait avec les avocats avant le retour des deux secrétaires généraux).

le 17.11.1987: Je mène l'interrogatoire personnellement. Je me charge de toute la responsabilité.

le 19.11.1987: C'est très normal qu'on leur bande les yeux. Mais ce n'est pas ma responsabilité, mais de la police.

le 21.11.1987: Les accusés ne sont pas soumis à la torture physique, mais il se peut qu'ils soient sous pression mentale. On doit accepter ça comme normal dans les conditions d'enquête. Yağcı (Kutlu) et Sargin sont interrogés par 100 personnes, dont six sont des spécialistes. On fait la pause pendant l'interrogatoire. Il n'est pas question qu'ils soient interrogés pendant la nuit.

le 7.12.1987: Les rumeurs de torture ne sont que des mensonges. Kutlu et Sargin sont logés à la Cour de Sécurité d'Etat dans une chambre couverte de tapis excellents. Ils ne peuvent trouver un tel confort même chez eux.

le 20.1.1987: Vous les avocats, vous défendrez l'opinion selon laquelle il n'y aurait pas de démocratie sans les idées marxistes, communistes. Quant à moi, je défendrai qu'il ne peut y avoir de la démocratie là où la pensée communiste existe. Ce procès sera le procès de notre époque. Je condamnerai dans ce procès le marxisme, le communisme.

B.Ecevit, l'ancien Premier Ministre: (Cumhuriyet -12.11.1987): "Nous, plus que tout autre parti, nous soutenons toute organisation de gauche et quelle que soit sa couleur, pour qu'elle ait le droit de s'organiser, de créer son propre parti et d'avoir, au Parlement, les représentants que les suffrages des électeurs lui permettront d'obtenir. Nous pensons la même chose en ce qui concerne le droit d'organisation et de création de partis pour la droite..."

Le Président Général du SHP (Parti Social Démocrate Populiste) Erdal İnönü: "Les articles 141, 142 et 163 peuvent être changés. La liberté d'expression doit exister mais nous séparerons les idées des actes. Lorsque nous serons au pouvoir nous changerons ces articles, mais nous ne pouvons permettre à un pouvoir religieux de s'instaurer. Nous ne pouvons pas non plus leur reconnaître le droit d'organisation."

Süleyman DEMIREL, Président du D.Y.P. Parti de la Juste Voie: Par rapport aux articles 141 et 142: "Ce qui existe dans les démocraties occidentales doit exister également en Turquie." (NOKTA -2.11.87)

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMASI
TÜSTAV

Haydar KUTLU, Secrétaire Général du Parti Communiste de Turquie et Nihat SARGIN, Secrétaire Général du Parti Ouvrier de Turquie sont jugés en vertu des articles du Code Pénal turc dont le texte intégral suit :

Article 140

Tout citoyen qui, d'un pays étranger, mène une quelconque activité nuisible aux intérêts nationaux ou propage sur la situation intérieure du pays des nouvelles ou informations exagérées ou dans un but particulier, mettant en cause l'honneur et le pouvoir de l'Etat à l'extérieur, est passible d'une peine de prison ne pouvant être inférieure à cinq ans.

Article 141

Quiconque tente de constituer, constitue, dirige ou oriente, sous quelque domination et condition que ce soit, des organisations et leurs activités dans le but de viser à la domination d'une classe sociale sur une autre ou à la suppression d'une classe sociale par une autre, ou de renverser dans le pays l'un ou l'autre des principaux ordres établies, économiques ou sociaux, est passible d'une lourde peine de prison allant de huit à quinze ans.

Article 141.1

Quiconque oriente ou dirige tout ou partie de ce type d'organisation est passible de la peine capitale.

Article 141.2

Quiconque tente de constituer ou constitue, sous quelque domination et condition que ce soit, des organisations et quiconque organise, oriente, dirige leurs activités ou les guide dans cette voie, dans le but de viser à la suppression totale de tout ordre juridique et politique de l'Etat, est passible de lourdes peines allant de huit à quinze ans d'emprisonnement.

Article 141.3

Quiconque tente de constituer ou constitue des organisations, quiconque organise, oriente, dirige leurs activités ou les guide dans cette voie dans le but de faire diriger l'Etat par un individu ou un groupe ayant des buts contraires à la république et aux principes de la démocratie, est passible d'une lourde peine allant de huit à quinze ans d'emprisonnement.

Article 141.4

Quiconque tente de constituer ou constitue des organisations, quiconque organise, oriente, dirige leurs activités ou les guide dans cette voie, dans le but d'affaiblir ou de supprimer les sentiments natio-

naux, ou dans le but de supprimer tout ou partie des droits publics reconnus par la Constitution, selon des critères raciaux, est passible d'une lourde peine allant de un à trois ans d'emprisonnement.

Article 141.5

Quiconque est adhérent d'une des organisations citées aux paragraphes 1 - 2 et 3 est passible d'une lourde peine allant de cinq à douze ans d'emprisonnement, et quiconque est adhérent d'une organisation citée au paragraphe 4 est passible d'une peine de 6 mois à 2 ans de prison.

Article 141.6

Quiconque a commis les délits mentionnés dans les paragraphes précédents au sein des services publics, municipalités ou établissements économiques dont le capital appartient tout ou partie à l'Etat, au sein des syndicats, des établissements ouvriers, écoles, établissements d'enseignement supérieur ou parmi les fonctionnaires, employés et membres de ces institutions, verra sa peine de prison ou lourde peine d'emprisonnement augmenter d'un tiers.

Article 141.7

Quiconque a commis un délit décrit dans cet article, s'il fait des dénonciations auprès des autorités compétentes et que ces dénonciations se révèlent exactes lors des dernières procédures, en fonction du cas et des conditions et de la nature de la révélation, peut voir sa peine capitale commuée en lourde peine d'emprisonnement ne pouvant être inférieure à dix ans, et sa lourde peine de prison en peine d'emprisonnement diminuée d'un quart.

Article 141.8

L'organisation décrite dans cet article est constituée par deux ou plusieurs personnes physiques partageant les mêmes buts.

Article 142.1

Quiconque fait la propagande visant à la domination d'une classe spéciale par une autre ou la suppression d'une classe sociale par une autre, ou au renversement dans le pays de l'un ou l'autre des principaux ordres établis, économiques ou sociaux, ou à la suppression totale de tout ordre juridique et politique de l'Etat, est passible d'une lourde peine allant de cinq à dix ans d'emprisonnement.

Article 142.2

Quiconque fait de la propagande sous quelque forme que ce soit, dans le but de faire diriger l'Etat par un individu ou un groupe

ayant des buts contraires à la République et aux principes de la démocratie, est passible de la même peine (lourde peine).

Article 142.3

Quiconque fait de la propagande, sous quelque forme que ce soit, dans le but d'affaiblir ou de supprimer les sentiments nationaux, ou dans le but de supprimer tout ou partie des droits publics reconnus par la Constitution, selon des critères raciaux, est passible d'une peine d'emprisonnement allant de un à trois ans (première instance).

Article 142.4

Quiconque estime les délits cités dans le paragraphe précédent est passible d'une lourde peine d'emprisonnement de cinq ans dans le cas des paragraphes 1 et 2, et d'une peine de prison allant de six mois à deux ans dans le cas du paragraphe 3.

Article 142.5

Quiconque a commis les délits dans les paragraphes précédents parmi les personnes citées dans le paragraphe 6 de l'article 141 ou dans les endroits cités dans le même paragraphe verra sa peine augmenter d'un tiers.

Article 142.6

Pour les délits décrits dans les paragraphes précédents et commis au moyen de la diffusion, la peine sera augmentée de moitié.

Article 142.7

Quiconque a commis un délit décrit dans cet article, s'il fait des dénonciations auprès des autorités compétentes et que ces dénonciations se révèlent exactes lors des dernières procédures, en fonction du cas et des conditions et de la nature de la révélation, peut voir sa lourde peine et sa peine d'emprisonnement diminuée d'un quart.

Article 158

Quiconque insulte et injurie le Président de la République en fonctions est passible d'une lourde peine d'emprisonnement d'au moins trois ans.

Article 159

Quiconque insulte et injurie le turquisme, la République, l'Assemblée Nationale et l'identité morale du gouvernement, des ministères, des forces de la sécurité et militaire de l'Etat, ou l'identité

morale de la justice, est passible d'une lourde peine d'emprisonnement allant de un an à trois ans.

Maitre Rasim OZ jugé en vertu de l'article 312 du Code Pénal turc.

Article 312

Quiconque estime ou se déclare favorable à un délit que la loi considère comme un crime, quiconque incite les diverses classes de la société à la haine et à la vengeance de manière dangereuse pour la sécurité générale, ou incite le peuple à désobéir à la loi, est passible d'une peine de prison allant de trois mois à un an et d'une lourde amende allant de cinq ans à 500 livres turques (instance).

Pour les délits décrits dans le paragraphe précédent et commis au moyen de la diffusion la peine sera doublée.

N.B.

En vertu de la loi portant le n° 2248 la lourde amende est décuplée.

Maitre Attila COSKUN est jugé en vertu de l'article 141.5 de Code Pénal turc. (voir page 1).

LA RESOLUTION DU PARLEMENT EUROPEEN SUR KUTLU ET SARGIN.

Le Parlement Européen a discuté pendant sa session du 19 Novembre 1987 l'arrestation de Kutlu et Sargin et a pris la résolution suivante:

- "Le Parlement Européen,
 - "A. considérant que la Turquie est liée à la C.E.E. par un accord d'association,
 - "B. considérant la décision du gouvernement turc de tenir des élections le 29 novembre,
 - "C. considérant sa décision d'envoyer une délégation d'observateurs à ces élections,
 - "D. considérant le retour en Turquie de MM Nihat Sargin et Haydar Kutlu, secrétaires généraux du Parti ouvrier de Turquie et du Parti communiste de Turquie,
 - "E. considérant que plusieurs parlementaires nationaux et européens ont décidé d'accompagner dans leur retour à Ankara ces deux personnalités,
 - "1. fait part de son inquiétude après avoir appris que MM. Nihat Sargin et Haydar Kutlu ont été arrêtés à leur arrivée à Ankara, brutalement séparés des parlementaires qui les accompagnaient et gardés à vue, dans l'isolement, au commissariat central de la ville;
 - "2. demande la libération immédiate de ces deux personnalités, et que soit garantie dans l'avenir leur libre activité politique dans le pays, afin de contribuer à l'établissement d'un processus démocratique en Turquie;
 - "3. demande aux Ministres des Affaires Etrangères réunis dans le cadre de la coopération politique d'intervenir d'urgence auprès du gouvernement turc;
 - "4. demande à son Président d'intervenir dans le même sens auprès des autorités turques;
 - "5. charge son Président de transmettre la présente résolution à la Commission, aux ministres des Affaires étrangères réunis dans le cadre de la coopération politique, aux gouvernements des Etats membres, ainsi qu'au gouvernement turc et à la Grande Assemblée nationale de Turquie."
- Néanmoins, quelques jours plus tard, le 23 novembre, la commission pour les relations économiques extérieures du Parlement européen a adopté le protocole d'accord d'association avec la Turquie et le protocole supplémentaire qu'il l'accompagne (afin de maintenir les exportations turques traditionnelles de citrons frais et de raisins de table), malgré l'opposition du député communiste, M. Pierre-Benjamin Franchère, qui a demandé au comité de remettre le vote, étant donné la résolution du parlement sur l'arrestation des dirigeants communistes à Ankara.

**LA DÉCLARATION PORTANT LA SIGNATURE DE 95 DÉPUTÉS
DU PARLEMENT EUROPÉEN**

Le procès de MM. KUTLU et SARGYN s'ouvrira le 8 juin à Ankara. Dans l'acte d'accusation, le procureur lui même a admis que aucun acte de violence n'est reproché aux deux secrétaires généraux. (P. 62) Dans l'acte d'accusation figure clairement que Kutlu et Sargyn sont accusés, et doivent être condamnés, premièrement à cause de leurs convictions communistes (p. 14), et deuxièmement pour avoir défendu le droit démocratique du peuple kurde. (P. 118)

Cette accusation contre Sargyn et Kutlu sont de nouvelles preuves que le proces va à l'encontre des articles 9, 10, et 11 de la Convention européenne des droits de l'homme.

Le proces est aussi en contradiction avec les récentes déclarations du gouvernement turc visant à rétablir les droits démocratiques en Turquie.

Nous lançons un appel au gouvernement turc, afin que les deux secrétaires généraux, ainsi que toute personne poursuivie pour ses convictions soient relâchés sans délai, ainsi qu'à procéder aux réformes nécessaires du code pénal, garantissant la liberté d'opinion et les activités politiques en Turquie

amnesty international

INTERNATIONAL SECRETARIAT
1 Easton Street London WC1X 8DJ
United Kingdom

URGENT ACTION

EXTERNAL (for general distribution)

AI Index: EUR 44/78/87
Distr: UA/SC

UA 324/87

Legal/Health Concern

19 November 1987

TURKEY: Haydar KUTLU, aged 43
Dr Nihat SARGIN, aged 61

=====

Amnesty International is concerned about the detention of Haydar Kutlu, Secretary General of the illegal Turkish Communist Party (TKP), aged 43, and Dr Nihat Sargin, Secretary General of the banned Turkish Workers' Party (TIP), aged 61, chest specialist and surgeon, who were taken into custody around 1.30 pm on 16 November 1987 at Ankara Esenboga Airport, upon returning to Turkey from exile. Amnesty International considers them to be prisoners of conscience.

They were taken to Ankara Police Headquarters and are reportedly still held there without access to their lawyers or families. Their detention is based on charges relating to their leading position in the TKP and TIP.

Amnesty International is informed that both men were in need of medical attention on 18 November. Nihat Sargin is reported to have high blood-pressure and Haydar Kutlu to have suffered a heart spasm. He had to be taken to the infirmary of Ankara Police Headquarters. One doctor and two nurses were called in for treatment of the detainees.

Amnesty International considers both men to be prisoners of conscience held on account of their non-violent political activities. According to Amnesty International's information neither Haydar Kutlu nor Nihat Sargin ever used or advocated violence and nor have the political parties in which they hold leading positions.

BACKGROUND INFORMATION:

The Turkish Communist Party (TKP) has been illegal since its foundation in the early 1920s. The Turkish Workers' Party (TIP) was legal until the military coup in September 1980. Since the coup hundreds of members of both parties have been prosecuted, sentenced and imprisoned for their non-violent political activities. As recently as 28 October this year sentences of up to 16 years' imprisonment, passed on 104 members of the TKP, were confirmed by the Military Appeal Court.

The maximum detention period in Turkey is 24 hours. This period may be extended to 15 days depending on the 'nature of the crime' (this clause is generally used for political offences) or in cases involving three or more suspects. During this period detainees are denied access to their legal counsels or relatives, although Turkish law provides for immediate access.

Telephone 01-833 1771 Telegrams: Amnesty London WC1 Telex: 28502

Amnesty International is an independent worldwide movement working for the international protection of human rights. It seeks the release of men and women detained anywhere because of their beliefs, colour, sex, ethnic origin, language or religious creed, provided they have not used or advocated violence. These are termed prisoners of conscience. It works for fair and prompt trials for all political prisoners and works on behalf of such people detained without charge or trial. It opposes the death penalty and torture or other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment of all prisoners.

APPEALS TO:

President Kenan Evren
Office of the President
Devlet Baskanligi
Ankara Turkey

Prime Minister Turgut Özal
Office of the Prime Minister
Basbakanlik
Ankara Turkey

Telegrams: President Kenan
Evren, Ankara, Turkey
Telex: 42303 kosk tr

Prime Minister Ozal,
Ankara, Turkey
Telex: 42203 sfa tr

COPIES TO: diplomatic representatives of Turkey in your country.

PLEASE SEND APPEALS IMMEDIATELY. Check with the International Secretariat,
or your section office, if sending appeals after 2 January 1988.

— Please take action as soon as you receive this Urgent Action appeal. Carefully read the recommended action. If possible, send a telegram or express letter immediately to one or more of the addresses given. Other letters can be sent afterwards.

— Telegrams and letters should be brief and courteous. Stress that your concern for human rights is not in any way politically partisan. Refer to relevant provisions in international law, such as the United Nations Universal Declaration of Human Rights:

Article 3 — "Everyone has the right to life, liberty and security of person."

Article 5 — "No one shall be subjected to torture or to cruel, inhuman or degrading treatment or punishment."

Article 9 — "No one shall be subjected to arbitrary arrest

— The name of Amnesty International may be used, although letters written in a private or personal capacity may be more effective.

— Copies of appeals should be sent to relevant diplomatic representatives in your country.

— In Urgent Action cases, Amnesty International has to act rapidly to prevent the ill-treatment of prisoners. An appeal is issued when Amnesty International believes it has received reliable and accurate information in such cases. It is not always possible to verify all details independently and in some instances the situation outlined in the appeal may change. Urgent Action participants are always notified of any significant new facts.

— Copies of any replies received from government authorities should be sent immediately to your section's Urgent Action coordinator or direct to the Campaign and Membership Department of the International Secretariat. If appropriate, thank the official who has replied and ask to be kept

**SARGIN ET KUTLU,
FONDATEURS DU PARTI COMMUNISTE UNIFIÉ
DE TURQUIE AFFIRMENT :
"NOUS AVONS ÉTÉ TORTURÉS".**

Retournés au pays le 16 décembre 1987 pour y fonder légalement le PCUT, le Parti Communiste Unifié de Turquie et placés en garde à vue dès leur arrivée à l'aéroport, le Dr Nihat SARGIN, Secrétaire Général du POT et Haydar KUTLU, Secrétaire Général du PCT ont exposé dans une requête de 27 pages au total comment ils ont été torturés durant 16 jours de garde à vue à la Direction de la Sûreté d'Ankara. Il a ainsi été révélé ce que la police s'empressait de cacher en divulguant intentionnellement de fausses informations selon lesquelles ils seraient "détenus dans des conditions luxueuses", auraient "fait venir

de l'extérieur les repas qu'ils souhaitaient."

Ils ont gardé à vue les deux secrétaires généraux durant 16 jours contrairement à la loi qu'ils ont eux-mêmes établie ; ils n'ont pas autorisé un groupe de médecins délégués par l'Union des Médecins à les examiner ; ils ont refusé de remettre aux avocats les dépositions établies à la police : avec ces méthodes et d'autres encore, ils ont espéré pouvoir dissimuler la torture. Haydar KUTLU et Nihat SARGIN ont déjoué ces manœuvres en adressant une requête le 7 décembre 1987 au procureur de la République d'Ankara.

"Durant 16 jours, on m'a fait subir des tortures systématiques à la 1ère Section où j'ai été gardé".

**Nihat SARGIN
Secrétaire Général du
POT.**

"Durant la première semaine, à partir du 16 novembre :

A- J'ai été interrogé 24 heures sur 24, par trois équipes différentes, outre deux ou trois fois par jour et ceci ne durant pas plus de quelques minutes à chaque fois pour aller aux toilettes ou pour manger, les yeux toujours bandés et toujours assis sur une chaise, on me molestait à chaque fois que le sommeil me prenait et on m'a tenu éveillé durant 170 (cent soixante-dix) heures. Entretemps ils m'ont revêtu de l'uniforme carcéral sous prétexte de protéger les vêtements que je portais.

B- On a voulu briser ma résistance et ma volonté en me faisant à chaque fois une pique dans la jambe au moment où j'étais exténué par manque de sommeil.

C- A l'étape suivante, dès l'entrée dans la pièce d'interrogatoire une des deux personnes qui seraient les chefs des équipes de l'interrogatoire

s'est mise à proférer des injures à mon encontre. Cela a été suivi par des coups de poings et des coups de pieds. Ne se contentant pas de cela, ils ont menacé de me jeter par la fenêtre.

D- A l'étape ultérieure, j'ai été introduit à minuit dans une pièce meublée qui pouvait passer pour une chambre d'hôtel, au sous-sol du bâtiment de la Sûreté. Après m'avoir habillé d'un pyjama on m'a photographié sans mon autorisation. J'ai appris à cet instant même que les pyjamas avaient été apportés par mon avocat. Non seulement on ne m'a pas laissé le rencontrer mais on ne m'a pas informé de sa venue non plus. Comme j'avais sommeil et comme on m'avait dit que je resterais là, attiré par le lit je me suis tout de suite couché et je me suis endormi.

E- Une ou deux heures plus tard j'ai de nouveau été réveillé. On m'a pris les pyjamas. On m'a de nouveau habillé de l'uniforme carcéral et j'ai été emmené dans la pièce de tortures. Là après m'avoir complètement déshabillé, on m'a d'abord fait subir la torture de l'eau glaciale à haute pression en commençant par les endroits les plus sensibles du corps comme les oreilles, le cou et les testicules. Cela a été suivi par le resserrement des testicules. Ensuite on m'a fait subir la torture de "suspension", les mains li-

gotées par derrière et en passant la ficelle dans une poulie fixée au plafond. Ce n'est qu'au moment où ils ont jugé que j'étais sur le point de geler (je ne ressentais plus rien, je ne réagissais plus, je ne voulais plus que dormir) que les tortures se sont arrêtées. Mais une nouvelle pluie d'injures, de jurons et de menaces s'en est suivie.

F- Ils m'ont dit qu'ils reprendraient la même torture le lendemain soir. Le samedi (ou dimanche) 29 novembre, j'ai été emmené dans cette même pièce luxueuse avec Nabi YAGCI (Haydar KUTLU) qui a été placé en garde à vue avec moi. Le Directeur de la 1ère Section, Hasan ERYILMAZ y est venu plusieurs fois. Il nous a dit clairement à nous deux que c'était lui, en personne, qui était responsable au premier degré, sans qu'il soit besoin de quelqu'un d'autre, de ce qui était fait.

G- Lorsque nous étions dans cette pièce,

On nous a habillés de force avec nos vêtements et on nous a obligés à répéter nos dépositions devant la caméra vidéo. Etant entre leurs mains, je n'avais rien d'autre à faire. Mais je répétais sans cesse un geste que je n'avais

jamais fait et qui ne m'appartient pas : je mettais mon index de gauche et de droite sur ma tempe en essayant de faire la lettre "I" l'initiale du mot IŞKENCE (Torture, NDT).

Seulement j'ai entendu le directeur dire d'enlever cette partie de la bande vidéo."

Dans la "conclusion" de sa requête adressée au procureur de la République Nihat SARGIN, Secrétaire Général du POT a dit : "Comme le montrera clairement un examen rapide des faits cités plus haut dans la période du lundi 16 novembre à 15h40 au samedi 5 décembre à 9 heures, période durant laquelle j'ai été placé en garde à vue, un certain nombre de délits ont été consécutivement commis sous prétexte de mettre au grand jour un délit et bien que cela vise ma personne, cela intéresse, dans le même temps, l'opinion publique et exige votre intervention. Je souhaite que le nécessaire soit fait".

"C'est parceque j'ai refusé de déposer comme ils le voulaient que j'ai subi des tortures."

Haydar KUTLU,
Secrétaire Général du PCT.

"Durant dix jours, j'ai été interrogé les yeux bandés, empêché de dormir, assis sur une chaise.

Complètement nu, j'étais debout sur un sol de béton.

On m'a infligé la punition de rester debout pendant des heures et des heures sans m'asseoir, les yeux bandés, habillé.

Suspension : ils m'ont fait subir cette torture environ 10 jours, après avoir été placé en garde à vue. Avant d'être suspendu, j'ai été tenu sous des jets d'eau glaciale à haute pression durant je ne sais combien de temps. Je manquais de sommeil et on m'avait injecté des médicaments. J'ai été suspendu après les jets d'eau glaciale.

Quelques jours plus tard, j'ai été emmené à nouveau dans la pièce de tortures et de nouveau suspendu. Cette fois-ci, j'ai subi la torture à l'électricité notamment sur la main et l'organe sexuel. Avant de recevoir des décharges d'électricité, tout mon corps a été trempé dans l'eau. La décharge a été envoyée quand j'étais suspendu et trempé. Ils s'arrêtaient pour me poser des questions, me demandaient des noms et ils en citaient. A la suite des décharges électriques j'ai eu le dessus de la main droite brûlé, elle est devenue rouge et enflée. Ils ont supprimé ces traces en y appliquant un médicament spécial.

Ils m'ont administré des médicaments tout comme avant les interrogatoires après la torture à l'électricité

egalement. Après la torture alors que j'étais assis j'ai senti une pique à ma jambe gauche. Un moment plus tard une chaleur a commencé à se répandre en moi. "Vous m'avez injecté un médicament" ai-je dit. L'un d'entre eux a mis le pied sur mes pointes de pieds. Je le sentais mais je ne pouvais les retirer. Pendant ce temps l'interrogatoire continuait. Un moment plus tard je me suis trouvé dans un état tel que je ne pouvais plus parler. "Amenez-le, mais ne le laissez pas s'endormir" ont-ils dit. Je ne me sentais plus. Mais je n'avais pas encore tout à fait perdu connaissance. Je ne sais pas pendant combien de temps je suis resté assis sur la chaise. L'état de semi-inconscience est passé.

J'ai repris connaissance. Plus tard, celui qui pratiquait l'interrogatoire est venu. "Mettez-le dans la cellule et qu'il dorme !" a-t-il dit".

A la fin de sa requête adressée au Procureur de la République par l'intermédiaire du procureur de la prison, le Secrétaire Général du PCT, Haydar KUTLU a précisé : "A la Sûreté on a enregistré en video sans notre accord".

"Monsieur le Procureur je ne pensais pas au début raconter longuement la torture. Mais comme les méthodes de pression appliquées sur nous ont continué, j'ai éprouvé la nécessité d'en faire état en détails.

Je proteste contre cet état de chose contraire à la dignité humaine".

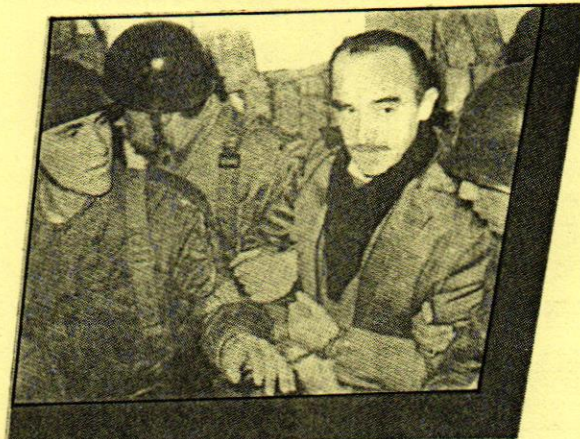
TÜRKİYE SOSYAL TARİHİ

Çağdışılık:
Kutlu-Sargin davası
(materyeller)

De l'anachronisme:
Le procès contre
Kutlu et Sargin
(matériaux)

An anachronism:
The trial against
Kutlu and Sargin
(materials)

Anachronismus:
Der Prozess gegen
Kutlu und Sargin
(Materialen)

İÇİNDEKİLER

- 1.6.1988 tarihli Brüksel basın toplantısı metni
- Kronoloji
- TİP ve TKP merkez komitelerinin, genel sekreterlerin Türkiye'ye gönderilmesine ilişkin karar konusunda kamuoyuna yaptıkları 27 Ekim 1987 tarihli duyurunun özeti
- Ne dediler?
- TİP ve TKP MK'larının Kutlu ve Sargın hakkındaki Ankara DGM Savcılığının iddianamesini değerlendikten sonra kamuoyuna yaptıkları 12 Nisan 1988 tarihli açıklama
- Avrupa Parlamentosunun Kutlu ve Sargın konusundaki kararı
- 95 Avrupa Parlamentosu milletvekilinin yaptığı çağrı
- Amnesty International'ın "Acil eylem" başlıklı İngilizce genelgesi
- Kutlu ve Sargın: "İşkence gördük!"

Türkiye İşçi Partisi - Türkiye Komünist Partisi
Basın Toplantısı

Workers' Party of Turkey - Communist Party of Turkey
Press Conference

Le Parti Ouvrier de Turquie - Le Parti Communiste de Turquie
Conférence de Presse

Arbeiterpartei der Türkei - Kommunistische Partei der Türkei
Pressekonferenz

01.06.1988 Bruxelles

Information Centre: Moltkestr. 45 · 4100 Duisburg, W.Germany · Telex: 855367 inmed d · Tel: 0203/340395 Tlx: 0203/339229

8 Haziran da Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesinde TİP ve TKP Genel Sekreterleri SARGIN ve KUTLU'nun duruşması öncesinde iki partinin yöneticilerinden Osman SAKALSIZ ile Mehmet KARACA'nın ortaklaşa yaptıkları basın toplantısının metni.

1 Haziran 1988
Bruxelles

8 Haziranda Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesinde TİP ve TKP Genel Sekreterleri Nihat Sargın ve Haydar Kutlu'nun yargılanmasına başlanıyor. Bu dava, başsavcı Nusret Demiral'ın sözü ile "asrın davası" olacaktır. 2000 yılı yaklaşırken, ülkemiz hala ortaçağ zihniyetleriyle pençeleşmeye devam mı edecektir, yoksa çağdaş, demokratik, dinamik bir zemin üzerinde gelişme yoluna mı koyulacaktır? Başlamakta olan dava, bu açıdan ülkemiz için muazzam önemde bir demokrasi sınavı niteliğindedir.

TKP ve TİP Genel Sekreterleri Haydar Kutlu ve Nihat Sargın niçin yargılanıyorlar? 231 sayfalık iddianamenin 228. sayfasında savcılık "sanıkların düşüncesini kapsayan bir düzen halukârda anayasamızda çizilen devlet düzenimize aykırı düşmektedir" diyerek onları yalnızca düşünceleri nedeniyle yargıladıklarını itiraf etmektedir.

İnsanlar belirli bir düzene inandıkları, bu düzeni savundukları için yalnızca bu nedenle cezaya çarptırılmak istenmektedir.

İddianamede komünizm, komünistler ve komünist partisi hakkında keyfi ve subjektif değerlendirmeler yapılmakta ve bu değerlendirmeler suç kanıtı gibi gösterilmektedir. Bu nedenle de iddianame hukuki değil, politik bir belgedir. Bu politik belgeden güdülen amaç TBKP'nin legal olarak çalışmasının önlenmesi ve TBKP program tasarısındaki görüşlerin kamuoyundan saklanmaya çalışılmasıdır.

TKP ve TİP DGM savcıları tarafından hangi fiiller nedeniyle suçlanıyor? İddianamenin 62. sayfasında belirtildiği gibi, "genelde silahlı hareketi ihtiva etmeyen propaganda faaliyetleriyle", yığınsal kampanyalarla, belli somut istemler için eylem birliği yapmakla... İddianamenin 150. sayfasında belirtildiği gibi, kongre yapmakla, karar almakla... Demokratik bir hukuk düzeninin doğal faaliyetleri arasında yer alan böylesi fiiller, acaba hangi demokratik ülkede "suç"tur?

İddianame, TCK'nun 141 ve 142. maddelerinin arkasına sığınmakta, kendilerini, düşüncelerini, önerilerini halka anlatma özgürlükleri gaspedilen komünistler, savcılar tarafından, her türlü kötülükten zevk duyan, saldırgan, barbar kişiler olarak gösterilmeye çalışılmaktadır. Oysa Ankara Emniyet Müdürlüğünde 19 gün boyunca işkence görenler, Türkiye'ye Türkiye Birleşik Komünist Partisi'ni legal olarak kurmak üzere yetkililerin gözü önünde dönen Sargın ve Kutlu değiller midir?

TBKP Program Tasarısının görüşleri de savcılar tarafından ele alınmamaktadır. Çünkü bu görüşler, savcılığın komünizm hakkında öne sürdüklerinin tam tersini dile getirmektedir. Program tasarımızı okuyan herkes, komünistlerin insancıl amaçlarını, işçi sınıfının ve öteki emekçilerin bütün ülkenin ve bütün insanlığın çıkarlarını savunan politikalarını görebilir. Komünistlerin uğrunda mücadele ettikleri sosyalizmin demokrasi ile tam bir uyum içinde olacağını da burada görmek mümkündür.

Komünistlerin görüşleri günceldir, çağdaş ileri görüşlerdir, akıl ve sağduyunun ürünü görüşlerdir. Komünizm, demokratizmin, yurtseverliğin ve hümanizmin kararlı savunucusudur. TBKP Program Tasarısı böyle bir belgedir. Ankara DGM savcılarının görüşleri ise çağdışıdır, gerici, günün gerçeklerini kabul etmeye yanaşmayan fanatik görüşlerdir. İddianame de bunun belgesidir.

Söz konusu dava, belli bir politik görüşün -12 Eylülcü, totaliter zihniyetin- belli bir politik amaca ulaşmak için- komünist hareketin legalitesini ülkenin demokratikleştirilmesini önlemek için açılıyor. Seçimle hükümete gelip seçimle hükümetten gitmeyi programında madde olarak belirleyen TBKP'nin liderleri, darbeyle iktidara gelmiş ve buna yönelik her türlü eleştiriyi zorbalıkla baskı altına almaya yeltenen zihniyetçe yargılanmaya çalışılıyor.

DGM savcıları, yazdıkları iddianameyle ülkemizde komünist hareketin yasak altında tutulmasının nasıl bütün öteki ilerici güçlere karşı sürekli bir baskı ve şantaj aracı olarak kullanıldığını da örnekliyorlar. Askeri mahkemede beraat etmiş olan aydınların dilekçe verme eyleminin "suç"muş gibi dile getirilmesi, DİSK davasına atıfta bulunulması, Boran'ın cenazesine katılmanın, İnsan Hakları Derneği'nin bir kampanyasına imza vermenin mahkum edilmeye çalışılması ibret verici yaklaşımlardır.

İddianamenin dili ve üslubu, onun Türkçemizle düzgün cümle kurmasını bile bilmeyen, imla kuralları ile hiç tanışmamış olan kişilerin kaleminden çıkmış olduğunu gizleyemiyor. Üstelik Genel Sekreterlerimiz Kutlu ve Sargın için yaklaşık toplam bin yıla yakın hapis cezası isteyen DGM savcıları, ülkemiz hukuk tarihi alanında da maddi hata yapmaktadırlar. Eğer bir yazım hatası değilse iddianamenin 20. sayfasında TCK'nundaki 141 ve 142. maddelerin 1926 yılında kabul edildiğini iddia etmektedirler. Oysa ilgili maddeler 1936 yılında İtalyan Ceza Yasasından aktarılmıştır.

Savcılık, 1982 Anayasasına dayanarak komünizmi mahkum etmeyi denemektedir. Komünist partisinin amaçlarının anayasanın amaçlarıyla çeliştiği iddiasından yola çıkarak, savcılık, komünist faaliyetlerinin cezalandırılması gerektiği sonucuna varmaktadır. Burada 1982 anayasasını korumak arzusu belirgindir. Bu, üstelik ağır hapis cezalarıyla yapılmak istenmektedir. Oysa bugün toplumun çoğunluğu 1982 anayasasını demokratik bulmamaktadır. Son genel seçimlerde bu görüşte olan partiler oyların yaklaşık yüzde 60'ını aldılar. Anayasanın getirdiği eski politikacılara politika yasağı Eylül 1987'de referandumla kaldırıldı.

Bu iddianameyle ülkemiz dünyanın gözünde küçük düşürülmekte, ülkemizin uluslararası saygınlığı zedelenmektedir. ABD'de içinde olmak üzere, sayısız Batı Avrupa ülkesinde komünist partilerinin yasal faaliyet yürütmelerine gösterilen tepki, DGM Savcılığının bu ülkelerdeki komünist hareketide o, ülkedeki demokrasi anlayışını da yargılar niteliktedir. Bu iddianame komünist partilerinin iktidar oldukları ülkeler hakkında çizilen tablo, kapitalist-sosyalist, farklı devletlerin "detant anlayışına" zarar verir niteliktedir. Üstelik de "komünist partisi bizim yapımıza uymaz" görüşünün defalarca tekrarlanması, bütün dünyaya "biz ilerleyemeyiz" demenin bir başka çeşitidir.

Bugünkü rejimin sözcüleri TBKP'nin legal kurulması istemi öne sürüldüğünde, Türkiye'de zamanın bunun için henüz erken olduğunu söylediler. Başbakan bu görüşü birçok kez tekrarladı. Zamanın erken olup olmadığı tartışması bir yana, bugünkü iktidar sahipleri, bu açıklamalarıyla, komünistliğin ilkeri bir tarihte suç olmaktan çıkacağını söylemiş oldular. Muhalefet partilerinin görüşleri de bu doğrultudadır.

Komünist Partisi ilkeri bir tarihte serbest çalışabilecekse, insanların şimdi komünist partisine üye ve yönetici oldukları için onlarca yıl hapis cezası istemiyle yargılanması büyük bir adaletsizlik olmaktadır. Bu durumda yapılacak ilk iş, Sargın ve Kutlu hakkındaki yargılamanın ortadan kaldırılması ve tahliyelerin sağlanmasıdır.

TİP ve TKP Merkez Komiteleri, ülkemizdeki ve yurtdışındaki tüm demokratların akıllarına, vicdanlarına, ve onurlarına sesleniyor. Gerginlik ve çatışma politikasının, totaliter devlet anlayışının bir sonucu olarak açılan bu davada genel sekreterlerimizin bir an önce tahliye edilmesi ve davanın ortadan kaldırılması için mücadelemize omuz veriniz! Mussolini dönemi İtalya'sından Türkiye'ye aktarılan TCK'ndaki 141 ve 142. maddeler kaldırılmalıdır! Biz gücümüzü demokrasiye olan inancımızdan, sosyalizme ancak demokrasi yolundan gidilebileceği, sosyalizmin ancak demokrasinin gelişmesiyle güçlenebileceği düşüncemizin yarattığı ivmeden alıyoruz. Başlamakta olan dava ise, bir tek şeyi gösteriyor: Komünist Partisi'nin legal çalışması Türkiyemizdeki demokratik istikrar için kaçınılmaz bir zorunluluktur.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI
TÜSTAV

KRONOLOJİ

- 07.10.1987 Brüksel basın toplantısı. Türkiye İşçi Partisi (TİP) Genel Başkanı Behice Boran ile Türkiye Komünist Partisi (TKP) Genel Sekreteri Haydar Kutlu düzenledikleri ortak basın toplantısında, partilerinin merkez komitelerinin iki partiyi Türkiye Birleşik Komünist Partisi (TBKP) adı altında birleştirme kararı aldıklarını açıkladılar ve yeni partinin program tasarısını tanıttılar.
- 10.10.1987 TİP Genel Başkanı Behice Boran geçirdiği kalp krizi sonucu Brüksel'de evinde öldü.
- 15.10.1987 Behice Boran'ın cenazesi, Brüksel'de, TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın ve TKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu'nun da hazır bulundukları bir törenle Ankara'ya uğurlandı.
- 16.10.1987 Behice Boran için, eski milletvekili olması sıfatıyla, Ankara'da, Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde resmi bir cenaze merasimi düzenlendi. Merasimden sonra cenaze İstanbul'a hareket etti.
- 18.10.1987 İstanbul'da Behice Boran için düzenlenen cenaze merasimi 30 bin dolayında insanın katıldığı büyük bir protesto gösterisi halini aldı.
- 27.10.1987 TİP ve TKP Merkez Komiteleri yaptıkları ortak bir duyuruyla, genel sekreterleri Nihat Sargın ile Haydar Kutlu'nun, Türkiye Birleşik Komünist Partisi'ni yasal olarak kurmak amacıyla Türkiye'ye gitmelerine karar alındığını açıkladı.
- 11.11.1987 Nihat Sargın ile Haydar Kutlu Batı Berlin'de bir basın toplantısı düzenleyerek Türkiye'ye dönüş amaçlarını açıkladılar ve basının konuya ilişkin sorularını yanıtladılar.
- 16.11.1987 Nihat Sargın ile Haydar Kutlu, beraberlerinde içinde gazetecilerin ve parlamenterlerin de bulunduğu 30 kişilik bir delegasyonla, Alman Hava Yollarına ait bir uçakla Ankara'ya indiler ve derhal elleri kelepçeli, gözleri bantlı, tartaklanarak bindirildikleri özel bir araçla Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde göz altına alındılar.
- 02.12.1987 17 gün süreyle polis tarafından sorgulanan iki genel sekreter Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığı'na getirildiler.
- 05.12.1987 Üç gün boyunca Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısı Nusret Demiral tarafından ifadeleri alınan genel sekreterler, çıkarıldıkları DGM tarafından tutuklanarak Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'ne konuldular. Cezaevi aracına bindirilirken, Sargın ve Kutlu kendilerini izleyen basın mensuplarına, Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde kendilerine işkence yapıldığını açıkladılar.
- 11.03.1988 Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığı, Kutlu ve Sargın ve 14 kişi için daha hazırladığı iddianamenin yazımını tamamladı.
- 29.04.1987 Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi, Sargın ve Kutlu hakkındaki davanın ilk duruşmasının 8 Haziran 1988 günü yapılacağını açıkladı.

TİP VE TKP MERKEZ KOMİTELERİNİN GENEL SEKRETERLERİN TÜRKİYE'YE GÖNDERİLMESİNE İLİŞKİN KARAR KONUSUNDA KAMUOYUNA YAPTIKLARI DUYURU

(Özet)

27 Ekim 1987

TKP ve TİP'in merkez komiteleri, her iki partinin genel sekreterlerini, iki partinin birleşmesiyle oluşacak olan TBKP'nin faaliyette bulunmasını legal olarak başlatmak ve bunun için gerekli hazırlıkları yapmak amacıyla, politik göçmen olarak bulundukları yurtdışından Türkiye'ye dönmekle görevlendirmiştir. (...)

İç ve dış gelişmeler artık Türkiye'de komünist hareketin legalleşmesini, politik göçmenlerin yurda dönmelerini, politik tutukluların salıverilmesini, politik yaşamın gündemine demokrasinin pratik bir ihtiyacı olarak getirmiş bulunuyor. Bu ihtiyaca komünist hareketin birliğini sağlamakla daha güçlü bir yanıtın verilebileceğini, TBKP'nin kurulacağının kamuoyuna duyurulmasının yarattığı olumlu yankılar göstermiştir. Ülkemizde yaşanan süreç göstermiştir ki, yasaklı demokrasilerin istikrarsızlığı, istikrarsızlığın askeri darbelere ve askeri darbelerin yeniden yasaklı demokrasilere yol açtığı kısır döngünün kırılabilmesi, komünist hareketin legal çalışabildiği demokratik bir istikrar ortamının yaratılmasına bağlı kalmaktadır. (...)

Biz bu kararı almakla içinde bulunduğumuz anda tarihin terekleğini ileri doğru döndürecek tek doğru aımı attığımıza inanıyoruz. Bu adımla yalnızca TBKP'nin çıkarlarını savunmuş olmuyoruz. Bütün politik göçmenlerin kendi iradeleriyle özgürce yurda dönmelerini, bütün devrimci sol örgütlerin özgürce çalışabilmelerinin koşullarını pratikte yaratma mücadelesini başlatıyoruz. Komünistlere konan yasağın gölgesinde baskılara uğrayan tüm demokratik güçlerin politik özgürlüklerine eksiksiz kavuşmaları yönünde önemli bir adım atıyoruz. Aldığımız bu kararın genel anlamı ve özü, Türkiye'nin rotasını kesin olarak demokratikleşmeden yana çevirmek ve bu süreçte komünistlerin azami katkısını sağlayacak koşulları, yasal çalışmayı başlatarak oluşturmaktır. Böylece dünyamızın içinde bulunduğu kritik dönemde, ABD ile SSCB arasında nükleer silahsızlanma sürecini fiilen başlatacak tarihsel anlaşmanın eşiğinde, Türkiye'nin barış ve yumuşama sürecine daha aktif katkıda bulunmasını sağlayacak ulusal egemenliği güçlendirecek iç koşulların oluşması da hızlandırılmış olacaktır. (...)

Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi

Türkiye İşçi Partisi
Merkez Komitesi

NE DEDİLER?

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Başbakan Turgut Özal ve Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Bassavcısı Nusret Demiral, Nihat Sargın ve Havar Kutlu'nun Türkiye'ye döneceklerini açıkladıkları 27 Ekim 1987 gününden Ocak 1988 ayı sonuna kadar, Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin kurulması, iki genel sekreterin dönüşleri ve yargılanmaları konusunda şunları söylediler:

Cumhurbaşkanı Kenan Evren:

17.11.1987 : Avrupa ülkelerinde bizim karşımızda olan bazı çevreler var. Türkiye'nin her işine karışırlar. O ülkede komünist partisi vardır, yeşiller diye bir parti vardır. Türkiye'de de kurulsun derler. Her ülkenin bazı özellikleri vardır. Türkiye'nin şartları bugün böyle bir parti kurmaya müsait değildir. Onun da zamanı gelecek. Ama bugün için durum müsait değil bu partilerin kurulmasına. Komünist partisinin kurulmasına müsaade edersek seriat partisine de izin vermek lazım. O zaman siz Türkiye'nin halini düşünün. Daha yeni kurtulduk. Böyle partiler kurulursa Türkiye'de 1980'den önceki tehlikelerle yeniden karşı karşıya gelebilir. Türk Ceza Kanunu'nun 141, 142 ve 163. maddelerinin kaldırılmasını istiyorlar. Anayasa değiştirilmediği müddetçe bunlar kalkmaz. Bu böyle biline. Bu kadar yıl dışarıda kalmışlar da niye gelmemişler? Gözaltına alındıkları zaman, "Sakin Türkiye'de demokrasi yok" diyecekler. "Türkiye'yi Avrupa Topluluğu'na almayın" diyecekler. Gelis sebepleri budur. Hapse girmeyi göze alıyorlar. Hapse girerek kahraman olmaya çalışıyorlar.

18.11.1987 : Ne işleri var acaba tam 13-14 gün kalmış seçimlere, akılları başlarına şimdi mi gelmiş? Bunun altında mutlaka kötü bir niyet saklı. Bunların direktif aldığı bir merkez var; bir merkezden idare edilirler. Türkiye'de çeşitli fraksiyonlar vardır. Bunların hepsi aynı merkezden direktif alırlar. Radyodan direktif alanlar memlekete ne yarar getirecekler? Ne zaman Türkiye'de direktif verecek duruma gelirler, dıştan direktif almadan Avrupa komünizmi gibi, belki Türkiye'de de bu partiler kurulur. Fakat neden şimdi, neden tam seçim yapılacağı zaman, bunu anlamak mümkün değildir. Türkiye'nin istikrarını bozmak isteyen güçler bunlardır. Ama Türkiye bu oyuna gelmeyecektir, gelmemelidir. Adaletimize güveniyoruz. Bunların bir netice alacağını sanmıyoruz.

15.12.1987 : Fikirlerin tartışmasından çekinilmemesi gerekir. Ancak yurt dışında kurulmuş söz konusu yer altında faaliyet gösteren partiler lehine, böylesine Anayasa ve yasa değişiklikleri düşünülürken, bu iki partinin birleşmesinden meydana gelecek partinin program taslaklarında nelerin amaçlandığını da bilmek gerekir. Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu şartlar, komünist, dine dayalı ve faşist partilerin kurulmasına müsait değildir. (Parlamento'yu açıs konuşmasından.)

Başbakan Turgut Özal:

29.10.1987 : Eğer bu gelenlerin davaları varsa, gelirler davalarını görürler. Mahkeme neticelerine göre, şu veya bu şekilde olur. Mevcut yasalar yürürlükte olduğu sürece TKP kurulamaz. Değiştirilmesi konusunda bir şey söyleyemem. Bu bir zaman meselesidir. Toplumun bazı kesimlerinin bu konudan ürkmemeleri ne zaman olur, kimse kestiremez. Olabilir de, olmayabilir de.

30.10.1987 : 141-142 Türkiye'nin sorunlar listesinin içinde, sonlara doğru olan bir meseledir. Ufak bir kesimi, yüzde 2 ya da 3'ünü ilahakadar eden meseledir. 141-142 ile beraber 163. madde de var. Bu hadise bir bütün olarak düşünülmelidir. O zaman da Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna gideriz. Birincisi komünizm tehlikesi, ikincisi irtica tehlikesi. Bu iki mesele önce Ceza Kanunu'muza girdi, sonra da Anayasa'mıza girdi. Biz Türkiye'de çok değişiklik yaptık. Hava yumuşamıştır. Eski sertlikler kalmamıştır. Ama hala Komünist Partisi'nin kurulmasına müsaade edilecek diye

tüyleri diken diken olanlar vardır.

Bunlar TKP'yi kurmak için geliyorlarsa, bunun için gelemesler. Mevzuatımız buna müsait değildir. Onun için geliyoruz derlerse, yanlış yere giderler. Onlar gerçekten Komünist Partisi kurmak için geleceklerse, beklesinler. Ne zaman bunlar kalkarsa, o zaman gelsinler. Biz insancılız. Biz geniş bir tartışma ortamının kurulmasından da yanayız. Ama Türkiye'nin tabu olan konularını 4 sene içinde halledeceğimiz diye de kimseye söz vermedik. Ama ben söz vermediğim halde, birçok konuda tabuları kaldırdım. Önümüzdeki dönemde de yapılır, ama bunlar reklam ederek yapılmaz. Reklam edilerek yapılırsa daima karşıtlarınız çıkar.

1.11.1987 : Halkın içinde tabii uçlar olacaktır. Önemli olan uçların, yönetimi elde edip edemeyecekleridir. Bundan korkulmuyor. Hala bu korku da vardır. Zaman gelecek toplum bu gibi meselelerin büyüttüğümüz kadar önemli bir mesele olmadığını görecektir. Türkiye'nin kuruluşu sırasında Atatürk iki şeyi [komünizm ve şeriat tehlikesini] esas almış. Ama Türkiye'de adı konmamakla beraber bu gibi partiler kurulmamış mı? Kurulmuş. Ama aldıkları reyler yüzde 3'ü, yüzde 5'i gecememiş. Bundan sonra da geçmez. Ama Türkiye'nin ortamı buna hazır değil. Dikkatli olmamız lazım. Yanlış adım atıp memleketi sıkıntıya sokmamak lazım. Dikkatliyim bu konuda demek istiyorum.

3.11.1987 : Son yıllarda edindiğimiz tecrübeler, komünist partisinin oy oranının yüzde 3'ü gecemediğini göstermiştir. Legalleşme düşünülebilir. Ancak ne zaman, onu bilemem. Çünkü Türkiye'de komünist ya da dinci partilerin kurulmasına pek çok kişi tepki gösterecektir. Zamanla bazı şeyler daha esnek olabilir. 141, 142 ve 163. maddeleri seçimlerden sonra düşünebiliriz. Zaten son 4 yılda demokrasi yolunda büyük gelişmeler sağladık.

13.11.1987 : Komünist partisinin yasallaşması mümkün. Fakat bu kaçınılmaz olarak uzun bir zamanlama gerektiriyor. Herşeyden önce bunun için anayasal bir değişiklik gerekiyor.

19.11.1987 : Gelmeleri maksatlardır. Maalesef, Avrupalı bazı çevrelere kanarak Türkiye'nin Avrupa Topluluğu ile işini zorlaştırmak için gelmişlerdir. Ama biz buna aldınacak değiliz. Kanunlar ne ise o uygulanır.

21.11.1987 : Bu konuda [Cumhurbaşkanı Evren'le] görüşlerimiz birbirine paraleldir. Bu işin provakasyon olduğu kanaatindeyim. Avrupa'da bazı gruplar, camialar Türkiye'nin Avrupa ile bir araya gelmesini arzu etmiyorlar. Bunları da tam seçim zamanında öne sürdüler ki, burada hadise çıkarılsın, bu suretle Türkiye'de su yok, bu yok lafları getirilsin. Bu bir provakasyon işidir. Zamanı değildir. Bu kanunlar olduğu sürece legal faaliyet yapmaları mümkün değildir. Ben genelde bütün görüşlerin Türkiye'de temsil edilmesi kanaatindeyim. Ama bu olgunluğa erişmiş değiliz. Bu bir alışma meselesidir. Zaman meselesidir. Bizim bunu uygun görmemiz kafi değildir. Toplumun alışması, bundan korkmaması icap eder. Bu da zaman içinde olur. Belki beş sene sonra olabilir. Biz gereken yumuşaklığı getirdik. Benim gördüğüm önce birlik ve beraberliği getirmek ve pekiştirmek, ondan sonra uygar tartışma ortamını da getirmek ve hadiseleri böyle bir buhar kazanı gibi tazyik altında tutmamak ve serbestleştirmek.

13.12.1987 : 141, 142 ve 163. maddeler Türkiye'nin, cumhuriyetin kuruluşundan beri temel taşlarıdır. Bu konuda kolay kolay bir neticeye varılabilmesi bir zaman meselesidir. İkincisi de belki referandum meselesidir. Bunların dışında problem yoktur. O da baskalarının gözünde problemdir. Aslında Türk halkının gözünde pek fazla problem olduğu kanaatinde değilim.

13.01.1988 : Ben 141, 142 ve 163. maddeleri kaldırmaktan korkmam. Kalksın da derim. Ama bu benim şahsi kanaatimdir. Tereddütlerim, eğer 141 ve 142. maddelerin kalkması bazılarının, 163. maddenin kalkması da diğerlerinin tüylerini diken diken edecekse, o zaman bunları kaldırmam.

Başsavcı Nusret Demiral:

7.11.1987 : Gözaltına alınmaları halinde bunun 2 ya da en fazla 3 gün olacağını sanıyorum. Gözaltına alma olduğu takdirde avukatların rahatça görüşebilmeleri için Emniyete talimat vereceğim ve görüşme hakkı savcılıkça sağlanacak. İstanbul'dan Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığı'na getirilmeleri için Siyasi Şube Müdürü Hasan Eryılmaz'ı özel olarak görevlendireceğim. (Dönüş öncesi avukatlarla yaptığı görüşmede söylediklerinden.)

17.11.1987 : Sorgulamayı bizzat ben yapıyorum. Bütün vebali, günahı benim boynuma.

19.11.1987 : Gözlerin bantlanması çok normal bir uygulama. Ancak bu benim değil, polisin sorumluluğudur.

21.11.1987 : Sanıklara fiziki işkence yapılmıyor, ancak zihinsel baskı altıda olabilirler. Bunun da soruşturma koşulları içinde normal sayılması gerekir. Yağcı [Kutlu] ve Sargın'ı, altısı uzman 100 kişi sorguluyor. Sorgu sırasında dinlendiriliyorlar. Gece sorgu yapılması söz konusu değil.

7.12.1987 : İşkence iddiaları yalandır. Kutlu ve Sargın Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde tabanı samur halısı ile kaplı bir odada kaldılar. Bu konfor belki kedi evlerinde bile yoktur.

20.01.1987 : Siz avukatlar, Marksist, komünist düşünceler olmadan demokrasi olmaz fikrini savunacaksınız. Ben de Marksist, komünist düşüncenin olduğu yerde demokrasi olmayacağı fikrini savunacağım. Bu dava çağımızın davası olacaktır. Bu davada Marksizmi, komünizmi mahkum edeceğim.

TÜSTAV
TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMALARI

TİP ve TKP Merkez Komiteleri, Kutlu ve Sargın hakkındaki Ankara DGM Savcılığının iddianamesini değerlendirdikten sonra, kamuoyuna aşağıdaki açıklamanın yapılmasını kararlaştırmışlardır.

Kutlu ve Sargın serbest bırakılmalı, TBKP'nin legal olarak kurulmasının önündeki engeller kaldırılmalıdır!

Genel sekreterlerimiz Sargın ve Kutlu hakkında Ankara DGM Savcılığının hazırladığı iddianame bir kere daha göstermiştir ki, komünist partisinin serbestçe kurulup çalışması artık kaçınılmaz bir zorunluluktur.

Kutlu ve Sargın TBKP'nin çalışmalarını legal olarak başlatmak amacıyla ülkeye döndüler. Savcılık iddianamesinde bu konuyu hiç ele almamaktadır. Komünist Partisinin yasaklı tutulmasını haklı gösterecek inandırıcı tek bir kanıt öne sürememektedir.

TBKP'nin dünya görüşü, sorunlara yaklaşımı, güncel ve temel amacı Program Tasarısında ayrıntılı olarak ortaya konmuştur. Savcılık bu görüşleri hiç dikkate almamakta, bunun yerine komünistler ve komünist partisi hakkında keyfi ve subjektif değerlendirmelere yer vermektedir. Aynı şekilde TİP ve

TKP'nin, komünist önderlerin bütün kamuoyunca bilinen mücadeleleri iddianamede hiç sözkonusu edilmemekte, bunun yerine kimliği belirsiz bazı kişilerin, nerede yapıldığı bile belli olmayan komünizm hakkındaki açıklamaları kanıt sayılmaktadır.

Ankara DGM savcıları çoktan iflas etmiş olan 12 Eylülcü mantığı ısrarla sürdürmeye çalışmaktadırlar. Bu, ilerici düşünce ve eylemleri suç sayma, politik ilişkileri sürekli gergin tutma, politik çoğulculuğa, uygar politik tartışmaya izin vermeme mantığıdır. Savcılar, demokrasinin, çağdaş politik yaşamın vazgeçilmez bir unsuru olan komünist hareketi, kendisine karşı sürekli yıkıcı bir mücadele verilmesi gereken bir güç gibi göstermeye çalışmaktadırlar. İddianameyi kaleme alanlar, kendilerini komünizmle karşı dünya çapında yürütülen bir haçlı seferinin militanı gibi görmektedirler.

Günümüzün gerçeklerini kabul etmeye yanaşmamak, dünyanın ve ülkemizin politik coğrafyasını zorbalıkla değiştirmeye çalışmak tehlikeli sonuçlar getirecektir.

Toplumumuz kendi deneyiyle bu

gerçeği görmüş ve 12 Eylülcü mantığı reddetmiştir. Ankara DGM savcılarının Kutlu ve Sargın hakkında hazırladıkları iddianameye benzer iddianamelerle yargılanan yurtseverleri kamuoyu bağrına basmış, hatta kimilerini milletvekili seçmiştir.

Bugün toplumumuzda geniş güçler komünist partisinin legal olarak çalışabilmesinden yanadır. Kamu vicdanında 141. ve 142. maddeler çoktan aşılmıştır. Öyle ki, bugünkü rejimin sözcüleri bile genel sekreterlerimizin ülkeye dönüşü ile ilgili olarak yaptıkları açıklamalarda birçok kez ilerde bu yasağın kalkabileceğini belirtmek durumunda kalmışlardır.

İleride yasal olarak da suç olmaktan çıkacak bir konuda insanların bugün ağır hapis cezalarına çarptırılmak istenmesi ne anlama gelmektedir?

Komünist önderler hakkında Ankara DGM Savcılığının hazırladığı iddianame hukuki değil, politik bir belgedir. Amacı, 12 Eylülcülüğü, 1982 Anayasasını, antidemokratik uygulamaları savunmak, demokratikleşmeyi, çoğulcu, parlamenter, demokratik bir rejimin gerçekleşmesini önlemeye çalışmaktır. İddianame, iç ve dış politikada gerginliklerin artmasından ve sertlikten yana olan köhnemiş eski politik düşüncenin bir ürünüdür.

Günümüzde düşünceyi suç sayan 141 ve 142. maddeler ancak böyle bir mantıkla savunulabilir. Komünistler ancak kaba ve ilkel suçlamalarla politik yaşamın dışında tutulmak istenebilir. İddianame o nedenle sağduyuya tamamen yabancı bir mantıkla kaleme alınmıştır. Sorgulamadaki işkence, iddianamedeki saldırgan mantık ve komünistlere ve öteki ilerici güçlere yaşam hakkı tanınamama saplantısı birbirine bağlıdır.

Eğer ülkemizde yeni, demokratik bir politik kültür yerleşecekse, gerçekten çoğulcu, karşılıklı saygı ve anlayışa dayalı bir politik mücadele ortamı oluşacaksa, bu mantık tümünden mahkum edilmelidir.

Öte yandan, bugünkü rejimin sözcüleri TBKP'nin legal olarak kurulması istemi karşısında, Türkiye'de zamanın bunun için henüz erken olduğunu söylüyorlar. Zamanın erken olup olmadığı tartışması bir yana, bugünkü iktidar sahipleri, bu açıklamalarıyla komünistliğin ileriki bir tarihte suç olmaktan çıkacağını söylemiş olmaktadır. Bu durumda yapılacak ilk iş Sargın ve Kutlu hakkındaki yargılanmanın ertelenmesi ve tahliyelerinin sağlanmasıdır.

Kamu vicdanında aşılmış olan 141 ve 142. maddelerin, komünist partisinin serbest faaliyetinin önündeki öteki yasal engellerin varlığını sürdürmesinin sorumlusu hükümettir. Hükümet ya iddianamedeki gerici, militarist güçlerin 12 Eylülcü mantığını savunacak ya da bu engelleri kaldırmak için gereken adımları atacaktır.

İddianamedeki politik mantığın yenilgiye uğratılması, Sargın ve Kutlu'nun serbest bırakılmasının sağlanması, 141 ve 142. maddelere karşı demokrasi mücadelesinin yükselmesi, demokrasi isteyen bütün güçlerin çıkarına olacaktır. Gerici, militarist politikanın bir alanda geriletilmesi, bütün öteki alanlarda da geriletilmesi anlamına gelecektir.

Bütün yurtseverleri Ankara'da yargılanan komünist önderlerle dayanışmaya çağırıyoruz.

Kutlu ve Sargın serbest bırakılmalı, TBKP'nin legal olarak kurulmasının önündeki engeller kaldırılmalıdır!

12 Nisan 1988

TİP
Merkez Komitesi

TKP
Merkez Komitesi

AVRUPA PARLAMENTOSU'NUN KUTLU VE SARGIN KONUSUNDAKİ KARARI

Avrupa Parlamentosu 19 Kasım 1987 günkü oturumunda Haydar Kutlu ve Nihat Sargin'in tutuklanmaları konusunu görüşerek řu kararı aldı:

Konu: Türkiye'de 16 Kasım 1987 günü yapılan haksız tutuklamalar hakkında.

- a) Türkiye'nin AET'ye bir aday üyelik anlaşmasıyla bağlı olduğu,
- b) Türk hükümetinin 29 Kasım'da seçim yapma kararı aldığı,
- c) Bu seçimlere Avrupa Parlamentosu'nun bir delegasyon gönderme kararı almış olduğu,
- d) Türkiye İřci Partisi Genel Sekreteri Nihat Sargin'in ve Türkiye Komünist Partisi Genel Sekreteri Haydar Kutlu'nun Türkiye'ye geri dönüşleri,
- e) Birçok ulusal ve Avrupa parlamenterinin bu şahsiyetlere Ankara'ya gidislerinde refakette bulunma kararı aldıkları

gözönüne alınarak;

- 1- Nihat Sargin ve Haydar Kutlu'nun Ankara'ya dönüşlerinde kendilerine refakat eden parlamenterlerden kabaca ayrılarak gözaltına alındıklarını ve şehrin polis merkezinde izole edildiklerini kaygıyla ėrendik.
- 2- Her iki şahsiyetin derhal zgr bırakılmasını ve Türkiye'de demokratikleşme sürecine katkıda bulunmaları için ülkede zgre politik aktivitelerini sürdürebilmelerinin garanti altına alınmasını,
- 3- Disisleri bakanlarının politik işbirliği çerçevesine sokularak Türkiye Hükümeti'ne müdahalede bulunmasını,
- 4- Başkan'ın aynı ereve içinde Türkiye'de yetkililer nezdinde müdahalede bulunmasını,
- 5- Bařkandan bu kararı Komisyon'a, Bakanlar Konseyi'ne, ye ülkeler hkmetlerine, Türk Hükümeti'ne, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne iletmesini ister.

19 Mayıs 1988 tarihinde Strasbourg'ta 95 Avrupa Parlamentosu (Sosyalist - Sosyal Demokrat - Komünist - Liberal - Hristiyan Demokrat - Yeşil) üyesinin yaptığı

ÇAĞRI

Sayın Kutlu ve Sargin hakkındaki dava 8 Haziran günü Ankara'da başlıyor. İki Genel Sekreterin hiçbir şiddet eylemiyle suçlanmadıklarını savcı kendisi de iddianamede kabul ediyor (s. 62). Kutlu ve Sargin'in şu iki nedenle suçlandıklarını ve mahkum edilmelerinin istendiği iddianamede açıkça görülüyor: **Birincisi**, komünist inançlara sahip olmak s. 14, **ikincisi**, Kürt halkının demokratik hakkını savunmuş olmak (s. 118).

Sargin ve Kutlu'ya yöneltilen bu suçlama, davanın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 9, 10 ve 11. maddelerine aykırı olduğunu gösteren yeni bir kanıttır.

Öte yandan, dava, Türk hükümetinin Türkiye'de demokrasinin yeniden kurulacağı konusunda son zamanlarda yaptığı açıklamalarla çelişmektedir.

Türk hükümetine, iki genel sekreterin ve inançları nedeniyle koğuşturmaya uğrayan herkesin derhal serbest bırakılması, bunun yanısıra Ceza Yasasında Türkiye'de düşünce özgürlüğünü ve politik etkinlikleri güvence altına alan zorunlu reformlara gidilmesi çağrısında bulunuyoruz.

amnesty international

INTERNATIONAL SECRETARIAT
1 Easton Street London WC1X 8DJ
United Kingdom

URGENT ACTION

EXTERNAL (for general distribution)

AI Index: EUR 44/78/87
Distr: UA/SC

UA 324/87

Legal/Health Concern

19 November 1987

TURKEY: Haydar KUTLU, aged 43
Dr Nihat SARGIN, aged 61
=====

Amnesty International is concerned about the detention of Haydar Kutlu, Secretary General of the illegal Turkish Communist Party (TKP), aged 43, and Dr Nihat Sargin, Secretary General of the banned Turkish Workers' Party (TIP), aged 61, chest specialist and surgeon, who were taken into custody around 1.30 pm on 16 November 1987 at Ankara Esenboga Airport, upon returning to Turkey from exile. Amnesty International considers them to be prisoners of conscience.

They were taken to Ankara Police Headquarters and are reportedly still held there without access to their lawyers or families. Their detention is based on charges relating to their leading position in the TKP and TIP.

Amnesty International is informed that both men were in need of medical attention on 18 November. Nihat Sargin is reported to have high blood-pressure and Haydar Kutlu to have suffered a heart spasm. He had to be taken to the infirmary of Ankara Police Headquarters. One doctor and two nurses were called in for treatment of the detainees.

Amnesty International considers both men to be prisoners of conscience held on account of their non-violent political activities. According to Amnesty International's information neither Haydar Kutlu nor Nihat Sargin ever used or advocated violence and nor have the political parties in which they hold leading positions.

BACKGROUND INFORMATION:

The Turkish Communist Party (TKP) has been illegal since its foundation in the early 1920s. The Turkish Workers' Party (TIP) was legal until the military coup in September 1980. Since the coup hundreds of members of both parties have been prosecuted, sentenced and imprisoned for their non-violent political activities. As recently as 28 October this year sentences of up to 16 years' imprisonment, passed on 104 members of the TKP, were confirmed by the Military Appeal Court.

The maximum detention period in Turkey is 24 hours. This period may be extended to 15 days depending on the "nature of the crime" (this clause is generally used for political offences) or in cases involving three or more suspects. During this period detainees are denied access to their legal counsels or relatives, although Turkish law provides for immediate access.

Telephone 01-833 1771 Telegrams: Amnesty London WC1 Telex: 28502

Amnesty International is an independent worldwide movement working for the international protection of human rights. It seeks the release of men and women detained anywhere because of their beliefs, colour, sex, ethnic origin, language or religious creed, provided they have not used or advocated violence. These are termed prisoners of conscience. It works for fair and prompt trials for all political prisoners and works on behalf of such people detained without charge or trial. It opposes the death penalty and torture or other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment of all prisoners.

APPEALS TO:

President Kenan Evren
Office of the President
Devlet Baskanligi
Ankara Turkey

Prime Minister Turgut Özal
Office of the Prime Minister
Basbakanlik
Ankara Turkey

Telegrams: President Kenan
Evren, Ankara, Turkey
Telex: 42303 kosk tr

Prime Minister Ozal,
Ankara, Turkey
Telex: 42203 sfa tr

COPIES TO: diplomatic representatives of Turkey in your country.

PLEASE SEND APPEALS IMMEDIATELY. Check with the International Secretariat,
or your section office, if sending appeals after 2 January 1988.

— Please take action as soon as you receive this Urgent Action appeal. Carefully read the recommended action. If possible, send a telegram or express letter immediately to one or more of the addresses given. Other letters can be sent afterwards.

— Telegrams and letters should be brief and courteous. Stress that your concern for human rights is not in any way politically partisan. Refer to relevant provisions in international law, such as the United Nations Universal Declaration of Human Rights:

Article 3 — "Everyone has the right to life, liberty and security of person."

Article 5 — "No one shall be subjected to torture or to cruel, inhuman or degrading treatment or punishment."

Article 9 — "No one shall be subjected to arbitrary arrest."

— The name of Amnesty International may be used, although letters written in a private or personal capacity may be more effective.

— Copies of appeals should be sent to relevant diplomatic representatives in your country.

— In Urgent Action cases, Amnesty International has to act rapidly to prevent the ill-treatment of prisoners. An appeal is issued when Amnesty International believes it has received reliable and accurate information in such cases. It is not always possible to verify all details independently and in some instances the situation outlined in the appeal may change. Urgent Action participants are always notified of any significant new facts.

— Copies of any replies received from government authorities should be sent immediately to your section's Urgent Action coordinator or direct to the Campaign and Membership Department of the International Secretariat. If appropriate, thank the official who has replied and ask to be kept

**amnesty
international**

INTERNATIONAL SECRETARIAT
1 Easton Street London WC1X 8DJ
United Kingdom

**URGENT
ACTION**

EXTERNAL (for general distribution)

AI Index: EUR 44/84/87
Distr: UA/SC

2 December 1987

Further information on UA 324/87 (EUR 44/78/87 19 November) - Legal
Concern/Health Concern

TURKEY: Haydar KUTLU
Dr Nihat SARGIN

=====

Amnesty International is informed that the incommunicado detention of Haydar Kutlu, Secretary General of the illegal Turkish Communist Party (TKP), and Dr Nihat Sargin, Secretary General of the banned Turkish Workers' Party (TIP), has been extended by the prosecutor of Ankara State Security Court for another week. The two men were taken into custody on 16 November 1987 in Ankara upon returning to Turkey from exile.

This extension is in contravention of Article 19 of the Turkish 1982 Constitution and Article 128 of the Turkish Criminal Procedure Code, defining as 15 days the maximum detention period before a suspect has to be charged and is either formally arrested or released on the order of a judge. The 15 days' detention period expired on 30 November. Furthermore the extended detention period violates Article 5 of the European Convention on Human Rights to which Turkey is a State Party.

Amnesty International is informed that both men were visited on 1 December by members of the European Parliament currently in Turkey to observe the elections on 29 November. The MEPs could see the detainees through a window in the door of their cells but were not allowed to speak to them. During the last week photographs were published in the Turkish press showing both detainees in their pyjamas. Apparently the Turkish authorities were trying to prove that the men are in good health.

Amnesty International considers both men to be prisoners of conscience held on account of their non-violent political activities. According to Amnesty International's information neither Haydar Kutlu nor Nihat Sargin have ever used or advocated violence, and nor have the political parties in which they hold leading positions.

RECOMMENDED ACTION: Telegrams/telexes/express letters/airmail letters

appealing for the immediate and unconditional release of Haydar Kutlu and Nihat Sargin as prisoners of conscience.

Telephone 01-833 1771 Telegrams: Amnesty London WC1 Telex: 28502

Amnesty International is an independent worldwide movement working for the international protection of human rights. It seeks the release of men and women detained anywhere because of their beliefs, colour, sex, ethnic origin, language or religious creed, provided they have not used or advocated violence. These are termed *prisoners of conscience*. It works for fair and prompt trials for all political prisoners and works on behalf of such people detained without charge or trial. It opposes the death penalty and torture or other cruel, inhuman or degrading

DÖNÜS - PROGRAM.

- TIP TKP Birleşmesi işçinin sesini sevklerdi. YANKI - 19. 25 Ekim.
- Sosyalist Parti Program. Yalçın Büyükdöğül ile söyleşi. 16. 22. Kasım AKİS
- + • Kutlu ile röportaj 19. 25 Ekim AKİS
- + • Berxweden 15. Kasım. (Dönüş) → Kopye
- • Yeni Forum. 198 - 197. Program + Dönüş → Kopye
- + • Görüş Kasım 1987 - Aralık.
- • Sacah Kasım - Ekim 1987. → Kopye
- + • Belenek → Progr.
- + • Toplumsal Kuvvetler. Kasım + Aralık + Ocak. (Progr. + dönüş?)
↓ Kopye ↓ Kopye
- + • Emek. Dönüş.
- + • Devrimci İşç. Dönüş. (Aralık.
- + • Rıza Asacı → Dönüş + Program. → Kopye
- + • TRB/B → Kopye
- + • TKP → Teslim Töre Brown. T. → Kopye
- + • Kitle → Program eleştirisi. T. → Kopye
→ ocak + Subat
- + • Ekim - Ocak. (Tahminde) → Kopye
- + • Yeni Forum 1. 15 Subat 1988 sayı → 202 Kopye

Yeni gündem → Murat Belge.

2000' k Dogram → Dogram Pesineeli.

yönüyle bizatihi kendisini, alacağı somut biçimlere vb. kadar, doğru-
dan belirlemez.

Bu açıklamaya bağlı olarak, önemli olduğunu sandığım bir başka
noktaya daha değinmek istiyorum. Tarihin tanıklığı şöyle:

*Geleneksel solun, uluslararası ilişkilerin belirli bir momentini veri
olarak kendini her yönüyle bunun koşullarına uydurması, yeni uluslar-
arası ya da ulusal durumlar ortaya çıktığında oldukça önemli intibak
güçlükleri doğuruyor. Sonuçta, kadrolar çok ciddi biçimde yıpranı-
yor, erozyona uğruyor.*

İkinci Dünya Savaşı'nın hemen öncesinde Polonya'nın Nazilerle
Sovyetler arasında paylaşılması, 1968 yılında Çekoslovakya'nın işgali,
zamanında belirli bir kanala çok fazla angaje olunduğundan, komünist
partilerde önemli fırtınalar yaratmıştır. Gene İkinci Dünya Savaşı'nın
hemen sonunda, kendilerini kalıcı bir demokrasi döneminin koşullayan
partiler, soğuk savaşa ayak uyduramadılar. Yalnızca hatırlatmakla ye-
tiniyorum: Bugünkü bir esneklik ve amorfleşme, yarıncı bir gerginlik
ve bunalım ortamına adapte edilemeyecektir.

Önemli bir tehlike olarak altını çiziyorum.

Olası Gelişmeler : Bir Perspektif

Geleneksel solda TKP ve TİP'in yeni bir zemine kaymalarının bir
bütün olarak Türkiye sol hareketi ve kadroları üzerindeki etkileri neler
olabilir?

Türkiye solunda geleneksel sol adına doldurulması gereken ve öte-
den beri varolan radikalizm boşluğu, TKP ve TİP'in yeni yönelimleri
ile büsbütün açıklık ve belirginlik kazanmıştır. Önemli olan, söz konu-
su boşluğun ne tür dinamikleri harekete geçirebileceğidir.

Türkiye'de geleneksel solun eski yapılanmaları ile devrimci de-
mokrat radikalizm arasında ilginç bir ilişkinin varlığından söz edilebi-
lir. Yakın geçmiş ve günümüze bakıldığında, bu ilişki şöyle biçimle-
niyor: Sol polemigi çok seven devrimci demokrasi, geleneksel sol ile
kendi arasında, "darbelerinin" ulaşabileceği bir yakınlığı korumaya
çalışıyor. Kendisi istemese de, öyle oluyor. Geleneksel solun eski yapı-
lanmaları gidebilecekleri kadar sağa gittikleri için, devrimci demokrasi-
nin kimi kadroları geleneksel solun geride bıraktığı boşluğa daha çok
yönelecektir. Siyasal tabloda adeta bir fizik kuralı gibi işleyen bu "va-

kum" etkisinin yanı sıra, devrimci demokrasinin aklı başında kadroları
kendi dinamikleriyle geleneksel sola daha yakın konumlara yönelmek-
tedirler. Bu, dikkate değer bir olgudur.

Ancak, geleneksel solun eski yapılanmalarının geride bıraktığı
boşluğu doldurmaya aday olanlar, devrimci demokrasinin kimi kesim-
lerinden de önce, teorik konuları öteden beri geleneksel solda bulu-
nan kadrolar ve yapılanmalardır. Aynı boşluğa ve onu doldurmaya yö-
nelen güçlere, TKP ve TİP'in yeni yönelimlerini içlerine sindiremeyen-
lerden yeni katılımlar olması da muhtemeldir.

Yukarıda kısaca özetlenen dinamikler hep birlikte ele alındığında,
geleneksel soldaki boşluğu doldurmaya çalışan ya da yeni yeni bu ala-
na yönelen güçlerin sağlıklı bir tanımı önem kazanmaktadır.

Öyle sanıyorum ki bu süreçte ön plana çıkması gereken kilit görev,
bilimsel sosyalizmin teorik radikalizmle yeniden takviyesi ve bu haliy-
le diri tutulmasıdır. Sol hareketteki son gelişmelerin ön plana çıkardığı
gereksinimi, bilimsel sosyalizmin ana ilkeleri çevresinde, sağlıklı ve
gerçekçi, ama liberalizmin sihrine katılmayan tezlerin üretilmesidir.
Geleneksel soldaki eski yapılanmaların yeni yönelimleri, pek çok kişi-
ye çekici ve gerçekçi gelebilir. Kimileri de "taktik" bir anlayış içinde
aynı gelişmelere olumlu bakabilir. Doğaldır. Ancak, özellikle bu ülke-
nin, Türkiye'nin koşullarında, yeni zemini içine sindiremeyecek pek
çok diri unsur vardır. Önemli olan bu unsurlara ve yeni katılımları net
bir alan çizmektir. Başka türlü, radikal tepkileri bir tabakta devrimci
demokrat sorumsuzluklara ya da başka şarlatanlıklara peşkeş çekmek
olur. Bu, büyük bir günahdır ve asla izin verilmemesi gerekir.

Peki, nedir bu teorik radikalizm? İnsanlar, bir boşluğu doldurmak
için, bilimsel sosyalizm adına, bilinmeyen, duyulmamış şeyler mi üre-
tecekler?

Elbette ve kesinlikle hayır.

*Bu konuda en başta Batı Avrupa ile Türkiye'yi birbirinden net
çizgilerle ayırmak gerekiyor. Batı Avrupa'da geleneksel sol yapıların
sağa kayması ya da ehlileşmesi, bir ekolü büyük ölçüde sona erdirebili-
yor. Başka deyişle, radikalizm boşluğunu doldurmaya, teoride yeni
sol, pratikte ise terörizm talip oluyor. Türkiye ise, kesinlikle çok fark-
lı. Türkiye'de geleneksel solun istisnasız tüm yapılanmaları ehlileşse bi-
le, ortada, geleneksel sol adına doldurabilecek bir radikalizm boşluğu
gene kalacaktır.*

Türkiye toprağı çok farklıdır. Türkiye toprağı, bilimsel sosyalizmin "öldü" denilen tezlerini yeşertecek berekettedir.

Sözünü ettiğim boşluk bir ortalama, bir "ara nokta" değildir; tam tamına geleneksel sol adına ve onun geleneksel araçlarıyla doldurulabilecek bir boşluktur. Örgüt teorisinden devlet teorisine, jakoben bir öze sahip çıkılmasından demokrasi konusuna yaklaşıma kadar... Kimse, Amerika'yı yeniden keşfetme durumunda değil. Cesaretlendirici bir örneği aktarmak istiyorum: "Temel tarih kavrayışından, diyalektik yönteminden, devlet teorisinden, reel somutlanmışlığından, kapitalizme cepheden saldırma alışkanlığından ve sınıf mücadelesinin yol açtığı bütün sonuçları kabullenmekten soyutlanmış bir Marksizm (1) olamaz ve böyle bir Marksizm dünyayı değiştiremez." (5) Önemli olan, bunu yakalamaktır. Gerisi, gelecektir...

* * *

Türkiye solu yeni bir bölünmenin eşiğinde mi?

Solda öteden beri yakınılan, kişisel ve verimsiz olduğu ileri sürülen bir anlamda, kesinlikle hayır. Ama perdeleri aralayıcı, netleştirici ve yeni birlikteliklerin zeminini oluşturucu anlamda, evet. Bugün Türkiye'de solun kadroları, ikinci anlamda çok ciddi bir "bölünmenin" eşiğindedir.

Eşiğine gelen bölünmenin özü, sosyalizme demokrasinin bir türevi olarak bakan, bu nedente kendileri de giderek demokratlaşan kadrolarla sosyalist ideolojinin özgün ve ayrı konumunu teorik-pratik her alanda ve bir olgunlaşma döneminde korumaya çalışan kadrolar arasındaki farklılaşmadır.

"Sosyalist hareket içinde farklı kuşaklardan kadroların çatışmasında, genellikle çok sonradan algılanabilen bir nesnel öz vardır." (6) Türkiye'de bugün söz konusu olanın, tam anlamıyla bir kuşak çatışması olduğunu söylemek güç. Ancak şu bir ölçüde var: Türkiye sosyalist hareketinin 60 küsur yılı, marjinal kalmaktan, itilip kakılmaktan, kendisinin de iki gözü, kulağı ve bir ağı olduğuna başkalarını ikna etme zorunluluğundan bezmiş bir tip üretti. Bugün bu tip, ezilmişliğinin üzerine usulca yürümek, estiğine inandığı liberal rüzgârlarla bir yerlere varmak istiyor. Doğrusunu söylemek gerekirse, bu heves içinde ideolojiye, onun arılığına falan da fazla önem verdiği yok. "Hele

bir ortaya çıkayım" diyor... Hepimiz insanız; anlaşılmayacak bir istek değil.

Ama Türkiye'de başkaları da var. Ayrılık, bu iki kesim arasında. Bu ayrılığı, efendice tartışarak, ortada hiçbir karanlık nokta bırakmadan sonuçlandırmak gerekiyor.

Sonra da "evli evine, köylü köyüne"...

NOTLAR

- (1) Akis dergisi, 19-25 Ekim 1987, s. 11.
- (2) Nokta dergisi, 18.10.1987, s. 15.
- (3) Belge, Murat; Tarihten Güncelliğe, Alan yay. İst. 1983, s. 414.
- (4) Akad, A. Savaş; Alternatif Büyüme Stratejisi, İletişim yay. İst. 1983, s. 40.
- (5) Canatan, Ö. Bedri; "Muhafazakar Marksistler ve Marksist Muhafaza," Görüş dergisi, sayı: 11, Ekim 87, s. 18.
- (6) Giritli, Aydın; "Trotskiy, Troçkizm, Eşitsiz Gelişim", Gelenek 12. kitap, s.